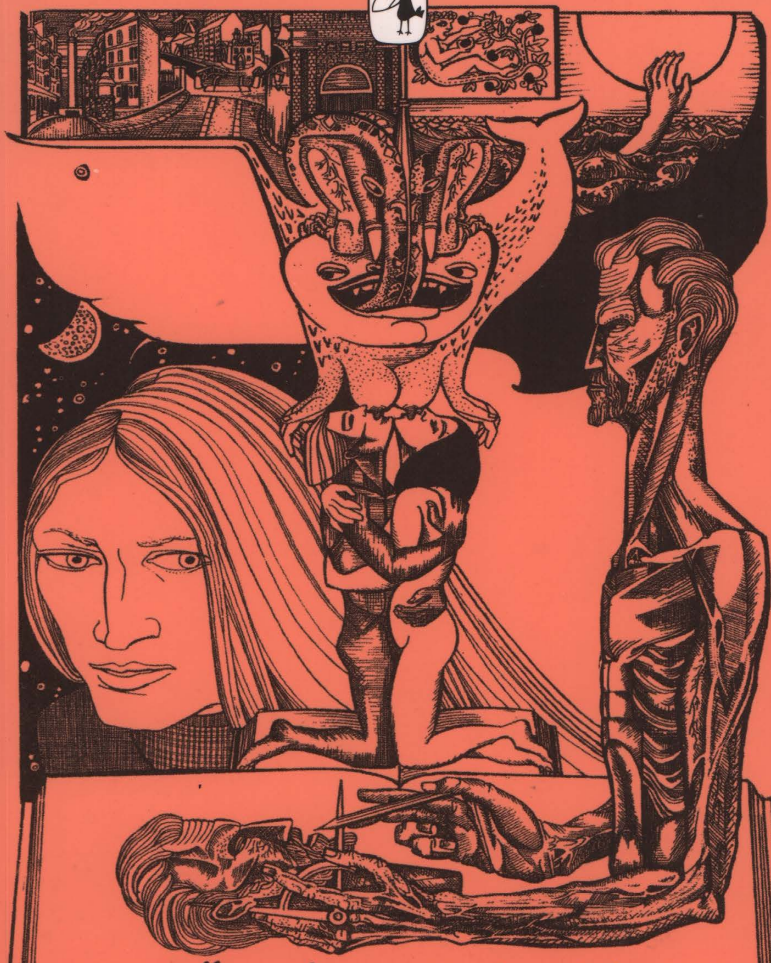
ALASDAIR GRAY

LANARK

DÖRT KİTAPLIK BİR HAYAT

METİS 2009

Güneşten mahrum, kurşuni bir dünya, doğaüstü olaylar, gizemli hastalıklar ve tüm bunların ortasında ne aradığını, nereden gelip nereye gittiğini bilmeyen bir karakter... Lanark'ın tek isteği bu distopik, cehennemi dünyadan kurtulup güneşin ışıdığı bir dünyaya gitmek, ama bunun için önce bir dizi cehennemden geçmesi gerekiyor. Yolculuğunun bir noktasında saf bilinçten ibaret olan bir kâhinle karşılaşan Lanark, ondan Duncan Thaw adlı genç bir sanatçının iniş çıkışlarla dolu trajikomik hikâyesini dinliyor.

Lanark'ın kendi hikâyesi Duncan Thaw'unkinden her ne kadar farklı görünse de aralarında bir paralellik var elbette. Duncan Thaw nasıl sanatın zincire vurulduğu, maddiyatçı bir dünyadan kaçarak sanatsal özgürlüğe ve yetkinliğe ulaşmaya çalışıyorsa, Lanark da soğuk, sevgisiz, hissiz bir dünyadan kaçıp daha insani bir hayata ulaşmaya çabalıyor. Bu uğurda imkânsıza meydan okuyup, zamanın tuhaf oyunlar oynadığı, bildiğimiz fizik kanunlarının altüst olduğu "takvimlerarası" bölgeleri aşan, aykırı kişiliğiyle otoriteleri kızdırıp başını derde sokan, saflığıyla politikacıların ağına düşen Lanark tüm yaşadıklarına rağmen inatçı iyimserliğini asla yitirmiyor.

İskoç yazar ve ressam Alasdair Gray'in öğrenciyken yazmaya başlayıp yaklaşık çeyrek asırlık bir çalışma sonucu 1981 yılında yayımladığı Lanark, fantazi edebiyatının sıradışı bir örneği. Birçok edebiyat eleştirmenine göre yirminci yüzyılın ikinci yarısında İskoçya'dan çıkan en önemli başyapıt. Gray'in edebi birikimini ve ustalığını konuşturduğu, zekice tekniklerle okuru sürekli şaşırttığı, tüketim toplumunu kıyasıya eleştirdiği, edebiyat dünyasıyla tatlı tatlı alay ettiği bu eğlenceli kitabı Türkçeye kazandırmaktan mutluyuz.

Metis Edebiyat | Roman
ISBN-13: 978-975-342-726-5

Metis Yayınları
www.metiskitap.com

Alasdair Gray

LANARK

DÖRT KİTAPLIK BİR HAYAT

Alasdair Gray 1934'te Glasgow'da doğdu. 1952-57 yılları arasında Glasgow Sanat Okulu'nda desen ve resim eğitimi gördü. 1981'de yayımlanan ilk romanı *Lanark*'ı, içlerinde kısa öykü, şiir, tiyatro oyunu ve denemelerin de bulunduğu pek çok eser takip etti. Eserlerinde fantazi ve fabülasyonu gülmece etkisi yaratacak şekilde harmanlayan Gray, modern dünyada yaşanan kişisel, kültürel ve siyasi yabancılaşmanın etkileri konusundaki endişelerini eleştirel bir bakış açısıyla ifade eder. Kitaplarında üstkurmaca oyunları, tipografik efektler, alaycı bilimsel eklemeler ve kendisine ait karmaşık illüstrasyonlardan serbestçe yararlanır. Gray'in kurmaca eserleri dünya çapında Litvanca, Lehçe, Çekçe, Japonca, İsveççe ve Sırp-Hırvatça gibi bir düzineden fazla dile tercüme edilmiştir.

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
Tel: 212 2454696 Faks: 212 2454519
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com

Metis Edebiyat
LANARK
DÖRT KİTAPLIK BİR HAYAT
Alasdair Gray

İngilizce İlk Basımı:
Lanark: A Life in Four Books
Canongate Publishing Ltd., Edinburgh, 1981
© Metis Yayınları, 2008
Çeviri Eser © Emine Ayhan, 2009

İlk Basım: Eylül 2009

Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Yayıma Hazırlayan:
Özde Duygu Gürkan

Kapak Resmi: Alasdair Gray'in
Lanark için yaptığı resimlerden biri.
Kapak Tasarımı: Emine Bora

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:
Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt:
Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197-203
Topkapı, İstanbul Tel: 212 5678003

ISBN-13: 978-975-342-726-5

ALASDAIR GRAY

LANARK

DÖRT KİTAPLIK BİR HAYAT

Çeviren:
EMİNE AYHAN

metis

Dünyada birbiriyle daima savaş halinde olan mahluklar görülecek, iki tarafta da muazzam zayiatlar, ardı arkası kesilmeyen ölümler yaşanacak. Kinleri sınır tanımayacak; dünyanın uçsuz bucaksız ormanları onların kuvvetli uzuvları tarafından yerlere devrilecek; karınları tıka basa dolduğunda, iştahlarını bütün canlılara ölüm, ıstırap, meşakkat ve sürgün dağıtarak tatmin edecekler; hudutsuz kibirleriyle cennete yükselmeyi arzulayacaklar ama, uzuvlarının kantar çekmez ağırlığı onları yerde tutacak. Dünya yüzünde, yerin altında ve sularda ardına düşülmedik, altüst edilmedik yahut yağmalanmadık bir şey kalmayacak, bir memlekette olan, başka memlekete taşınacak. Bedenleri de katlettikleri bütün canlıların mezarı ve taşıyıcısı olacak.

Ah dünya, neden açılıp atmıyorsun onları uçurumlarınla mağaralarının dipsiz yanıklarına, ki görülmesin cennetin yüzünde böyle bir canavar bir daha?

–Leonardo da Vinci'nin Defterler'inden

VLADIMIR : Tut ki pişman olduk.
ESTRAGON: Neye?
VLADIMIR : Şey... (*düşünür*) Detaya girmeyelim.

–Beckett'in *Godot'yu Beklerken*'inden

İÇİNDEKİLER

ÜÇÜNCÜ KİTAP

1. Bölüm: Elit 15
2. Bölüm: Şafak ve Pansiyon 21
3. Bölüm: Elyazması 28
4. Bölüm: Bir Parti 36
5. Bölüm: Rima 46
6. Bölüm: Ağızlar 53
7. Bölüm: Enstitü 63
8. Bölüm: Doktorlar 73
9. Bölüm: Bir Ejder 87
10. Bölüm: Patlamalar 101
11. Bölüm: Perhiz ve Kâhin 115

MUKADDEME'de bir hiçin nasıl ortaya çıktığı ve duyusal yetersizliğini keşfeden finansal bir deha tarafından nasıl kehanet vasıtasına dönüştürüldüğü anlatılıyor. 125

BİRİNCİ KİTAP

12. Bölüm: Savaş Başlıyor 139
13. Bölüm: Bir Barınak 149
14. Bölüm: Ben Rua 156
15. Bölüm: Normal 166
16. Bölüm: Yeraltı Dünyaları 176
17. Bölüm: Anahtar 188
18. Bölüm: Doğa 199
19. Bölüm: Bayan Thaw Ortadan Kayboluyor 213
20. Bölüm: İşverenler 227

ARA FASIL unutma tehlikesiyle karşı karşıya olduğumuz bir noktayı hatırlatıyor: Thaw'un hikâyesinin Lanark'ın hikâyesi bünyesinde var olduğunu. 243

İKİNCİ KİTAP

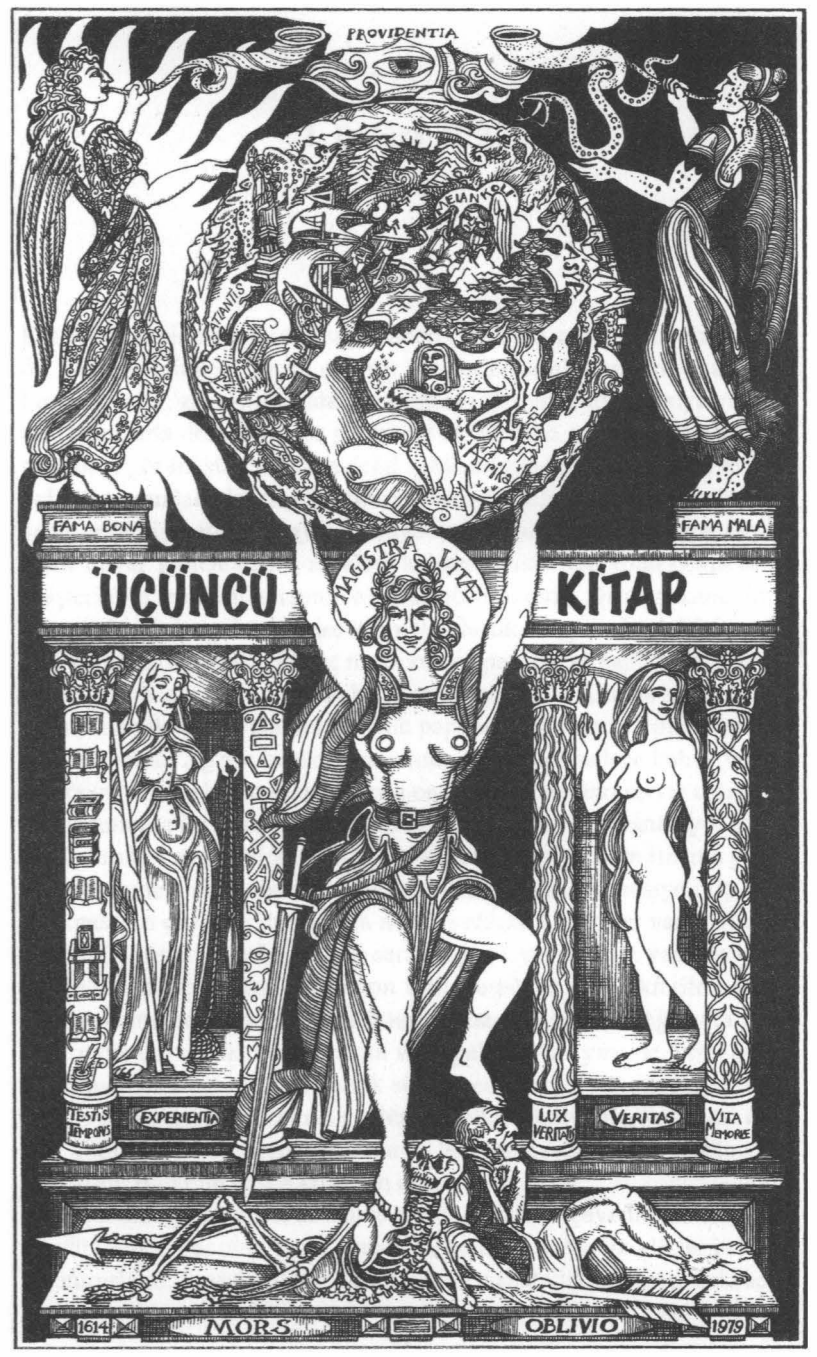
21. Bölüm: Ağaç ... 247
22. Bölüm: Kenneth McAlpin ... 265
23. Bölüm: Buluşmalar ... 280
24. Bölüm: Marjory Laidlaw ... 297
25. Bölüm: Ayrılık ... 307
26. Bölüm: Kaos ... 323
27. Bölüm: Tekvin ... 336
28. Bölüm: İş ... 349
29. Bölüm: Çıkış Yolu ... 369
30. Bölüm: Teslimiyet ... 385

DÖRDÜNCÜ KİTAP

31. Bölüm: Nan ... 393
32. Bölüm: Konsey Koridorları ... 400
33. Bölüm: Bir Bölge ... 412
34. Bölüm: Kavşaklar ... 425
35. Bölüm: Katedral ... 436
36. Bölüm: Papaz Evi ... 447
37. Bölüm: Alexander Geliyor ... 459
38. Bölüm: Büyük Unthank ... 472
39. Bölüm: Boşanma ... 497
40. Bölüm: Provan ... 511

HATİME Notlar ve muhtelif yerlerdeki saklı intihallere ilişkin İntihal dizini Sidney Workman tarafından eklenmiştir. ... 523

41. Bölüm: Doruk Noktası ... 548
42. Bölüm: Felaket ... 568
43. Bölüm: Açıklama ... 583
44. Bölüm: Son ... 598

PROVIDENTIA
FAMA BONA
FAMA MALA
ÜÇÜNCÜ KİTAP
MAGISTRA VITAE
TESTIS TEMPORIS
EXPERIENTIA
LUX VERITATIS
VERITAS
VITA MEMORIAE
1614
MORS
OBLIVIO
1979

1. Bölüm: Elit

Elit Kafe'ye bir sinemanın fuayesinden çıkan bir merdivenle giriliyordu. Merdivenin üçte ikisini çıkınca varılan sahanlıkta sinemaya açılan bir kapı vardı, ama Elit'e gidenler çıkmaya devam edip sandalye ve alçak sehpalarla dolu geniş ve pejmürde bir mekâna gelirlerdi. Mekânın pejmürde görünüşü kirlilikten değil ışıklandırmadandı. Yerler fes rengi halı kaplı, sandalyeler parlak kırmızı kumaş döşeli, alçak tavan helezon şekli verilmiş pembe alçıyla süslüydü süslü olmasına, ama loş yeşil ışıklı duvar lambaları bu renkleri kahverenginin tonlarına çeviriyor, müşterilerin tenlerini kurşuni ve ölgün gösteriyordu. Giriş mekânın bir köşesindeydi, karşı köşede ise krom ve plastik karışımı kavisli bir tezgâh, tezgâhın üstündeki kahve makinesinin parıldayan saplarının ardında da gülümseyen kel, şişman bir adam duruyordu. Altında siyah pantolon, üstünde beyaz gömlekle siyah papyon olan adam ya dilsiz ya da aşırı ketumdu. Ağzını bıçak açmıyordu, müşteriler sadece kahve veya sigara ısmarlamak için sesleniyordu ona; ısmarlananları servis etmediği zamanlarda ise öyle hareketsizdi ki tezgâh onun bir uzantısıydı sanki, Satürn'ün çevresindeki halka gibi. Barın yanındaki kapı sinema girişinin üstündeki dar balkona açılıyordu. Burada ortası şemsiyeli üç demir masanın dip dibe durmasına ancak yetecek kadar yer vardı. Hava genellikle kapalı olduğu, rüzgâr sert estiği ve yağmur sık yağdığı için kahve burada içilmezdi. Masaların üstünde küçük su birikintileri oluşur, kapanmış şemsiyelerin sırılsıklam kumaşı rüzgârda direğe vura vura çırpınıp durur, iskemleler nemli ve soğuk olurdu, yine de yirmi dört yaşlarında bir adam yakası kalkık siyah trençkotuna sarınıp genellikle burada otururdu. Kimi zaman gözlerini hayretle kasvetli gökyüzüne diker, kimi zaman da başparmağının iç boğumunu düşünceli düşünceli kemirirdi. Balkonu başka kullanan olmazdı.

Dolu olduğu zamanlarda Elit'te birçok dili ve lehçeyi duymak mümkündü. Müşteriler otuz yaşın altındaydı ve beş-altı kişilik klikler halinde otururlardı. Siyasi klikler, dinsel klikler, sanat klikleri, homoseksüel

klikleri ve suçlu klikleri vardı. Bazı klikler atletizmden, bazıları otomobillerden, bazıları da cazdan konuşurdu. Bazı klikler belli kişiler etrafında dönerdi, bunlardan en büyüğü de Sludden'ın başını çektiğiydi. Onun kliği genelde balkon kapısının yanındaki kanepede otururdu. Bitişikteki klikte ise bir zamanlar Sludden'ın kliğinde olup da (kendi iddialarına göre) sonradan bıkıp usananlar ya da (Sludden'ın iddiasına göre) ihraç edilenler bulunuyordu. Klikler birbirinden hazzetmez, hiçbiri de kafeyi pek sevmezdi. Müşterilerden birinin kahve fincanını masaya indirip şöyle demesi mutat bir şeydi: "Elit cehennemden farksız bir yer. Buraya neden geliyoruz bilmiyorum. Kahve kötü, ışık kötü, bu berbat çöplük olduğu gibi nonoş, ecnebi ve Yahudi kaynıyor. Hadi başka bir yere gitme modası başlatalım." Bunun üzerine biri çıkıp şöyle derdi: "Başka yer yok ki. Galloway'in yeri fazla burjuva, baştan aşağı işadamı, şemsiyelik ve doldurulmuş geyik başı dolu. Shangri-la desen, orada da insanı sağır eden bir müzik kutusu var, zaten içerisi itten kopuktan geçilmiyor. Armstrong'un yüzünü orada kestiler. Bir de meyhaneler var tabii ama hep içecek halimiz yok ya. Yo, cehennem gibi olsa da elimizdeki tek yer burası. Merkezi, sinemaya yakın, hem en azından evden çıkmak değişiklik oluyor."

Kafe genelde kalabalık olur, hiçbir zaman tamamen boşalmazdı, fakat bir keresinde neredeyse tamamen boşalmıştı. Siyah trençkotlu adam balkondan içeri geçince garsondan ve her zamanki kanepesinde oturan Sludden'dan başkasını görmedi. Trençkotunu askıya asıp bir kahve söyledi. Tezgâhın önünden ayrılırken Sludden'ın istifini bozmadan kendisini izlediğini fark etti.

Sludden, "Onu buldun mu Lanark?" dedi.

"Neyi? Neyi kastediyorsun?"

"Balkonda aradığın şeyi. Yoksa bizi başından savmak için mi gidiyorsun oraya? Merak ediyorum. İlgimi çektin de."

"Adımı nerden biliyorsun?"

"Eh, hepimiz senin adını biliyoruz. Güvenlik dairesinde adını seslendiklerinde, aramızdan biri genelde sırada oluyor. Otursana."

Sludden yanındaki kanepeye hafifçe vurdu. Lanark biraz tereddüt ettikten sonra fincanını masaya koyup oturdu. Sludden, "Neden balkonda oturuyorsun, söyle bakalım," dedi.

"Gün ışığını bekliyorum."

Sludden ağzında ekşi bir şey varmış gibi dudaklarını büzdü. "*Gün*

ışığı için pek uygun bir mevsim olduğu söylenemez."

"Yanılıyorsun. Yakın zamanda güneşin biraz açtığını gördüm, hem ben dört yüze kadar sayana dek kaldı, gerçi eskiden daha uzun sürerdi. Bu konuda konuşmamdan rahatsız olmuyorsundur umarım."

"Devam et! Bunu çoğu kişiyle konuşamazsın, ama ben her şey üzerine düşünüp taşınırım. Sen de olup bitenleri anlamaya çalışıyorsun, bu da ilgimi çekiyor. İstediğini söyle."

Lanark memnundu ama canı da sıkılmıştı. İnsanlar kendisiyle konuştuğunda gururu okşanmış hissedecek denli yalnızdı, gelgelelim tenezzülü sevmezdi. "Söyleyecek fazla bir şey yok," dedi soğuk bir edayla.

"Peki ama gün ışığını neden seviyorsun? Olağan yollarla da pekâlâ aydınlanıyoruz."

"Gün ışığıyla zamanı ölçebiliyorum. Buraya gelişimden beri otuz gün saydım, uyuduğum ya da içtiğim için arada kaçırdığım bir-iki gün olmuştur belki ama hatırladığım bir şey olunca, 'İki gün –ya da on veya yirmi gün– önceydi,' diyebiliyorum. Bu da hayatıma düzen hissi katıyor."

"Peki nasıl geçiriyorsun... *günlerini*?"

"Yürüyüş yapıyorum, kütüphanelere, sinemalara gidiyorum. Param suyunu çekince de güvenlik dairesine yollanıyorum. Ama zamanın çoğu balkondan gökyüzünü izlemekle geçiyor."

"Mutlu musun peki?"

"Hayır, ama halimden memnunum. Bundan daha kötü hayatlar da var."

Sludden güldü. "Gün ışığıyla ilgili marazi bir saplantın olduğuna şüphe yok. Geldiğinden beri on partiye gitmek, on kadınla yatmak, on kere sarhoş olmak dururken, otuz günün geçip gidişini izliyorsun. Hayatı kesintisiz bir ziyafete çevirmek varken, sen onu günlere bölüp tıpkı hap gibi düzenli olarak yutuyorsun."

Lanark Sludden'a yandan bir bakış attı. "Senin hayatın kesintisiz bir ziyafet mi ki?"

"Keyfime bakıyorum. Ya sen?"

"Hayır. Ama halimden şikâyetim yok."

"Neden bu kadar azla yetiniyorsun?"

"Yetinmeyip ne yapayım?"

Müşteriler gelmekteydi, kafe hemen hemen dolmuştu. Sludden sohbetin başında olduğundan daha teklifsizdi. "Hayatı yaşanmaya değer kılan, insanın kendini yüksek ve yetkin hissettiği kuvvetli coşku anlarıdır," dedi umursamazca. "Böyle anları uyuşturucu, suç ve kumarda bulabiliriz, gelgelelim bunların bedeli biraz ağırdır. Spor, müzik veya din gibi özel ilgi alanlarında da bulabiliriz. Özel olarak ilgilendiğin bir şey var mı?"

"Hayır."

"Bir de iş ve aşkta bulabiliriz. İş derken, kömür kürelemekten ya da çocuklara öğretmenlik yapmaktan bahsetmiyorum, sana dünyada seçkin bir konum getiren bir işten bahsediyorum. Aşkla ise evliliği ya da arkadaşlığı değil, heyecan bitince biten bağımsız aşkı kastediyorum. İşle aşkı aynı kategoriye sokmam seni şaşırtmış olabilir, ama neticede ikisi de başka insanları yönetmenin bir yolu."

Lanark Sludden'ın bu söylediğini biraz düşündü. Makul görünüyordu. "Ben ne iş yapabilirim?" diye atıldı.

"Galloway'in yerine gittin mi?"

"Evet."

"Kimseyle konuştuğun oldu mu orada?"

"Hayır."

"O zaman işadamı olamazsın. Maalesef sanatla yetinmek zorundasın. Başkalarıyla iyi geçinemediği halde özel olmak isteyenler için en münasip iştir sanat."

"Dünyada sanatçı olamam. İnsanlara söyleyecek hiçbir şeyim yok."

Sludden gülmeye başladı. "Söylediğimden tek kelime anlamamışsın."

Lanark'ın içinde onu güçenikliğini ya da öfkesini fazla belli etmekten alıkoyan bir mânia vardı. Dudaklarını birbirine bastırdı ve kaşlarını çatarak fincana baktı. Sludden "Sanatçı insanlara bir şey anlatmaz, kendini ifade eder," dedi. "Kendisi müstesna biriyse şayet, eserleri de insanları sarsar ya da kışkırtır. Her halükârda, eser sanatçının kişiliğini insanlara dayatır. Sonunda Gay de geldi işte. Ona yer açabilir misin?"

Cılız, bitap görünüşlü, sevimli bir kız kalabalık masaların arasından onlara doğru yaklaştı. Lanark'a utana sıkıla gülümsedikten sonra Sludden'ın yanına oturup endişeyle sordu: "Geciktim mi? İşim biter bitmez..."

"Beni beklettin," dedi Sludden soğuk bir edayla.

"Kusura bakma. Gerçekten özür dilerim. Gelebildiğim kadar erken geldim. Seni bekletmek niyetinde..."

"Bana sigara getir."

Lanark sıkılganlıkla masanın üstüne baktı. Gay tezgâha gidince, "Sen ne yapıyorsun?" diye sordu.

"Hı?"

"İşadamı mısın? Yoksa sanatçı mısın?"

"Ha, ben hiçbir şey yapmıyorum, bu konuda olağanüstü bir kabiliyetim var."

Lanark Sludden'ın yüzünde bir tebessüm emaresi bulabilmek için uzun uzun baktı. "Meslekler kendini başkalarına kabul ettirmenin bir yoludur. Ben hiçbir şey yapmadan da kendimi kabul ettirebiliyorum. Kendimi övdüğüm falan yok. Doğrusu bu."

"Çok mütevazısın," dedi Lanark, "ama hiçbir şey yapmadığın konusunda yanılıyorsun. Çok iyi konuşuyorsun."

Sludden gülümsedi ve uysalca yanına yanaşan Gay'den bir sigara aldı. "Hep böyle samimi konuşmam; çoğu insan için fikirlerimi boşa harcamak olur bu. Ama sanırım sana yardım edebilirim. Burada tanıdığın bir kadın var mı?"

"Yok."

"Seni bir-iki kadınla tanıştırayım."

Sludden Gay'e dönerek kulak memesini hafifçe sıkıştırdı ve sokulgan bir tavırla sordu: "Ona kimi versek? Mesela Frankie?"

Gay güldü, keyfi bir anda yerine gelmişti. "Hayır Sludden," dedi, "Frankie yaygaracı edepsizin biri, Lanark'sa düşünceli bir tip. Frankie olmaz."

"Nan'e ne dersin peki? Gayet sakin ve uysaldır o."

"Ama Nan senin için yanıp tutuşuyor!"

"Farkındayım, baş belası bir durum. Ne zaman dizime dokunsan, onu bir köşede ağlıyor görmekten bıktım. Onu Lanark'a verelim gitsin. Yo. Daha iyi bir fikrim var. Ben Nan'i alayım, böylece Lanark da seni alır. Ne dersin?"

Gay Sludden'a doğru eğilip yanağına küçük bir öpücük kondurdu. "Hayır. Ona Rima'yı verelim," dedi Sludden.

Gay kaşlarını çatarak, "Rima'dan hoşlanmıyorum. Sinsinin teki," dedi.

"Sinsi değil. Ketum."

"Ama onunla da Toal ilgileniyor. Beraber takılıyorlar."

"Boş versene. Toal ona abisiymiş, o da Toal'a kız kardeşiymiş gibi marazi bir şekilde bağlı. Basbayağı ensest bir ilişki onlarınki. Zaten Rima'nın onu adam yerine koyduğu da yok. Lanark'a verelim gitsin."

Lanark gülümseyerek, "Çok naziksiniz," dedi.

Gay'le Sludden'ın nişanlı olduğu kulağına çalınmıştı. Gay'in sol elindeki kürklü, uzun eldiven, yüzüğü var mı yok mu görmesini engelliyordu, ama Sludden'la ikisi nişanlı bir çifte yakışır cinsten aleni bir teklifsizlik sergiliyordu. Lanark elinde olmaksızın Sludden'dan etkilendiği halde, Gay geldiğinden beri ona karşı daha rahat hisseder olmuştu. "Bağımsız aşk" konusundaki sözlerine rağmen, görünüşe bakılırsa, Elit'te rastlananlardan daha sıkı bir aşk yaşıyordu.

Sludden'ın kliği sinemadan döndü. Frankie etine dolgun ve neşeliydi, üstünde soluk mavi, dar bir etek vardı, soluk mavi saçlarını tepeden toplamıştı. Nan on altı yaşlarında, saçları tarak yüzü görmemiş, ufak tefek ve sus pus bir sarışındı. Rima'nın ilgi çekici ama güzel olmayan bir yüzü ve alnından geriye doğru düzgünce toplanıp at kuyruğu yapılmış siyah saçları vardı. Toal yeni bitmeye başlamış kızıl sakallarıyla ufak tefek, süzgün ve sevimliydi, yanında da McPake adında üsteğmen üniformalı, solgun benizli, çam yarması bir oğlan vardı. Arkadaşları iki yanına otururken Sludden, kolu Gay'in belinde, lafına ara verme ya da arkadaşlarına göz ucuyla bakma gereği duymadan Lanark'la konuşmaya devam ediyordu. Lanark'a özel ilgi gösteren tek kişi Frankie oldu. Bacakları ayrık, elleri kalçalarının üstünde, gözlerini ona dikmişti, Sludden konuşmayı bitirdiğindeyse yüksek sesle, "İşte gizemli adam! Gizemli adam bize katılmış!" dedi. Karnını öne çıkarıp sordu: "Göbeğim hakkında ne düşünüyorsun, gizemli adam?"

"Üzerine düşeni yapıyordur herhalde," dedi Lanark.

Sludden hafifçe gülümsedi, diğerleri de eğlenmiş görünüyordu.

"Ooo! Küçük espriler de yapıyor!" dedi Frankie. "Güzel. Onun yanına oturayım da McPake'i kıskandırayım bari."

Lanark'ın yanına oturup elini onun kalçasına dayadı. Lanark utanmış görünmemeye çalıştı, şaşkın görünmeyi becerdi. Frankie, "Tanrım! Şey gibi gerildi... hmm. Söylemesem daha iyi," dedi. "Rahatla yavrucuğum, olmaz mı? Yok, rahatlayacağı yok. Rima, seninle yer değiştirelim. Mc-Pake'le oturmak istiyorum. Şişman ama insanı karşılıksız bırakmıyor."

Rima'yla yer değiştirdi. Lanark kendini ferahlamış ve hakarete uğramış hissetti.

Etrafında iki-üç sohbet başlamıştı ama bunlardan birine katılacak güveni yoktu. Rima sigara uzattı. "Sağol. Arkadaşın sarhoş mu?" dedi.

"Frankie mi? Hayır, her zamanki hali. Aslında arkadaşım da değil. Canını mı sıktı?"

"Evet."

"Ona zamanla alışırsın. Ciddiye almadığın müddetçe eğlencelidir."

Rima hiçbir sözcük vurgulanmaya değmezmiş gibi acayip, miyavlamayı andıran, tekdüze bir sesle konuşuyordu. Lanark yandan onun profiline baktı. Ak alnının bittiği hizadan alınıp arkada toplanmış parlak siyah saçlar, maskarayla belli belirsiz vurgulanmış büyük, kusursuz bir göz, düzgün sayılabilecek iri bir burun, rujsuz, küçücük ve düzgün bir ağız, küçük, sert bir çene, siyah kazağın altında zarif ufak bir göğüs. Onun bakışlarını hissediyorduysa bile hissetmiyormuş gibi yapıyor, sigara dumanını burun deliklerinden dışarı salmak için kafasını geriye atıyordu. Bu hali Lanark'a kadın gibi sigara içmeye öykünen küçük bir kızı hatırlatmıştı, öyle ki umulmadık bir şefkat sızısı duydu. "Film neyle ilgiliydi?" diye sordu.

"Başladıktan hemen sonra soyunup, o vaziyette kafalarından geçirebildikleri her şeyi yapan insanlarla ilgiliydi."

"Öyle filmlerden hoşlanır mısın?"

"Hayır, ama sıkılmam da. Sen sıkılır mısın?"

"Hiç o tür bir film izlemedim."

"Neden?"

"Hoşuma gitmesinden korkuyorum."

"Benim hoşuma gidiyor," dedi Sludden. "Aktörlerin fanila ve kalın tüvit etekle nasıl görüneceklerini hayal etmekten gerçek bir zevk alıyorum."

"Ben de severim öyle filmleri. En iyi yerleri hariç – o sahnelerde gözlerimi kapamaktan alıkoyamıyorum kendimi. Çok şapşalım, di mi?" dedi Nan.

"Ben hepsini çok ümit kırıcı buluyorum," dedi Frankie. "Gerçekten şaşırtıcı bir sapkınlık görmeyi umut ediyorum ama hiç de öyle bir şey varmış gibi durmuyor."

Şaşırtıcı bir sapkınlığın ne gibi şekiller alabileceği üzerine bir münakaşa başladı. Frankie, Toal ve McPake bazı önerilerde bulundu. Bu

sırada Gay ile Nan korku ve eğlenmeyle karışık küçük çığlık ve itirazlarla araya girdi. Sludden arada bir-iki şey söyledi, Lanark'la Rima ise sessiz kaldı. Lanark bu sohbetten rahatsız olmuş, Rima'nın da hoşlanmadığını düşünmüştü. Bu da kendisini ona daha yakın hissetmesine neden oldu.

Neden sonra Sludden Gay'in kulağına bir şeyler fısıldayıp ayaklandı. "Gay'le biz gidiyoruz. Sonra görüşürüz, millet," dedi.

Kaygıyla onu izleyen Nan kollarını dizlerinin üstünde birleştirip yüzünü gömdü. Yanında oturan Toal teselli etmek istercesine koluyla onun omuzlarını kavradı ve acıklı bir yüz ifadesi takınarak diğerlerine şaka yollu gülümsedi. Sludden Lanark'a dönüp, "Söylediklerimi değerlendirecek misin?" dedi teklifsizce.

"Ha, evet. Üzerine düşüneceğim bir sürü şey söyledin."

"Sonra konuşuruz. Hadi Gay."

Kalabalık masaların arasından geçerek dışarı çıktılar. "Görünüşe göre, gizemli adam sarayın yeni gözdesi olarak yerini alıyor, Toal," dedi Frankie alaylı alaylı. "Umarım öyle değildir, yoksa pek hayrına olmaz. Eski saray soytarılığı vazifene dönmek zorunda kalırsın. Rima hayatta bir saray soytarısıyla yatmaz."

Toal kolunu Nan'in omzundan indirmeden sırıttı ve "Kes sesini Frankie. Saray soytarısı sana denir, her zaman da öyle kalacaksın," dedi. Sonra da Lanark'a dönüp, "*Onun* söylediklerine aldırma," dedi af dilercesine.

Rima yanındaki koltuktan el çantasını alıp, "Ben gidiyorum," dedi.

"Bekle biraz, ben de çıkıyorum," dedi Lanark.

Trençkotunun asılı olduğu masanın kenarına geçip üstünü giydi. Diğerleri sonra görüşmek üzere onunla vedalaştı, Rima'yla beraber çıkarken de Frankie arkalarından, "İyi eğlenceler!" diye bağırdı.

2. Bölüm: Şafak ve Pansiyon

Aşağı fuayede kasada duran kız dışında kimse yoktu. Lanark cam kapıların öbür yanında lambadan gelen ışığın yağmurun ıslattığı sokağa yansıyışını gördü. Rüzgâr arada bir kapılara daha bir sert çarparak içe doğru hafifçe aralanmalarına ve tıslayan havayı içeri almalarına neden oluyordu. Rima çantasından plastik bir yağmurluk çıkardı. Lanark onun yağmurluğunu giymesine yardım ettikten sonra, "Tramvaya nereden biniyorsun?" diye sordu.

"Kavşaktan."

"İyi. Ben de."

Dışarı çıkınca rüzgârla mücadele etmeleri gerekti. Lanark Rima'nın elinden tutup onu sürüklediğini hissedecek kadar hızlı yürümeye zorladı kendini. Kavşak çok uzakta değildi, tramvay durağı da bir geçit ağzının yakınındaydı. Nefes nefese gülerek buraya girip rüzgârdan korundular. Rima'nın saçları tokadan kurtulmuştu; iri gözlü dingin yüzü, iki yanına düşen nemli saçların arasından ona şöyle bir baktı. Yüzünü ekşitip, "Baş belası şey," diyerek saçlarını parmaklarıyla arkaya doğru taradı.

"Saçlarının bu halini sevdim."

Karşılıklı iki duvara yaslanıp caddeye bakarak bir süre sustular. Nihayet Lanark boğazını temizledi.

"Şu Frankie tam bir *kaltak*."

Rima gülümsedi.

"Toal'a yaptığı büyük terbiyesizlikti," dedi Lanark.

"Duygusal baskı altındaydı," dedi Rima.

"Neden?"

"Sludden'a karşı Nan'le aynı şeyleri hissediyor. Sludden'la Gay ne zaman beraber çıkacak olsa, Nan ağlıyor, Frankie de insanlara karşı kabalaşıyor. Sludden bunun Nan'in negatif, Frankie'nin de pozitif bir egoya sahip olmasından kaynaklandığını söylüyor."

"Tanrım!" dedi Lanark. "Sludden'ın bütün kız arkadaşları ona âşık mı?"

"Ben değilim."
"Bunu duyduğuma sevindim. Aa, şuna bak! Şuna bak!"
"Neye?"
"*Bak*!"

Kavşak birkaç geniş caddenin kesiştiği bir yerdi ve karanlık uzağı görmeyi güçleştiriyor olsa da, aşağıda kalan iki caddeyi görebiliyorlardı. Yarım mil ötede, caddelerin geniş alçak bir tepenin zirvesine ulaştığı noktada iki caddenin silueti sedefsi bir solgunluğun üstüne düşüyordu. Gökyüzünün büyük kısmı halen karanlıktı, zira solgunluk evlerin çatılarının üstüne ulaşmamıştı, bu yüzden de iki caddenin sonunda ayrı ayrı iki küçük gün ağarıyormuş gibi duruyordu. "Neye bakayım?" diye tekrarladı Rima.

"Görmüyor musun? Şeyi görmüyor musun... adı neydi? Bir zamanlar buna şey denirdi ..."

"Gökyüzündeki ışıktan mı bahsediyorsun?"

"Şafak. İşte adı buydu. Şafak."

"Biraz duygusal bir kelime değil mi bu? Zaten kaybolmaya başladı bile."

Rüzgâr hafiflemişti. Lanark kaldırıma çıkıp öne doğru eğildi, caddelerden birinin ucuna atlamak istiyormuş da hangisine atlayacağına karar veremiyormuş gibi sırayla iki caddeyi uzun uzadıya süzdü. Heyecanı karşısındaki kayıtsızlığı ona Rima'yı bir an için unutturmuştu. Hafif bir hoşnutsuzlukla, "Böyle şeylere meraklı olduğunu bilmiyordum," dedi Rima, ardından biraz duraladı ve "İşte, tramvayım geldi," dedi.

Lanark'ın yanından geçip yola çıktı. Hemen hemen boş olan antika görünüşlü bir tramvay ray boyunca gıcırdayarak geldi ve Lanark'la manzaranın arasında durdu. Onu kaldığı pansiyona götürecek olan tramvaydı bu. Rima bindi. Lanark onun peşi sıra bir adım attı, derken kararsız kalarak, "Şey, seni yine görürüm, di mi?" dedi.

Tramvay hareket etmeye başlayınca Rima platformdan şöyle bir el salladı. Onun üst katta bir yere oturuşunu seyretti, arkasını dönüp tekrar el sallamasını bekledi. Rima dönmedi. Lanark boylu boyunca uzanan iki caddeye baktı. Yağmurla ölgünleşen ışık caddelerin ucundan başlayarak fark edilir şekilde gözden kayboluyordu. Aniden en geniş caddeye geçip yolun ortasından koşmaya başladı.

Işık büsbütün kaybolmadan önce yetişse gün daha uzun sürecekmiş gibi belli belirsiz bir fikirle gözünü ufuk çizgisinden ayırmadan koşuyordu. Rüzgâr çıkmıştı. Kuvvetli esintiler onu arkadan itiyor, koşmayı yürümekten daha kolay hale getiriyordu. Gözden kaybolmakta olan bir şafağa doğru rüzgârla giriştiği bu yarış, bu şehre geldiğinden beri yaptığı en güzel şeydi. Gökyüzü bütün bütün kararınca durdu, nefesini toplamak için ağzı kapalı dinlendi, ardından kös kös kavşaktaki tramvay durağına yürüdü tekrar.

Sonraki tramvay onu sıra sıra konutların olduğu birbirine benzer bir dizi caddeden geçirdi. İndiği durakta yolun bir kenarında konutlar, diğer kenarında da beyaz bir fabrika duvarı vardı. Bir geçide girdi, yukarıdaki bir merdiven sahanlığına çıkan yarı karanlık basamaklardan çıkıp, kaldığı pansiyonun antresine süzüldü sessizce. Burası altı kapının göze çarptığı çıplak bir odaydı. Kapılardan biri Lanark'ın odasına, biri tuvalete, biri de pansiyoncu kadının kaldığı mutfağa açılıyordu. Diğer kapılar ise boş odalara çıkıyordu; tavanları döküldüğünden, çatının altındaki bol rüzgâr alan muazzam tavan arasına açılan odalardı bunlar. Lanark kaldığı yatak odasının kapısını açtığı sırada pansiyoncu kadın mutfaktan seslendi: "Sen misin Lanark?"

"Evet, Bayan Fleck."

"Gel de şuna bir bak."

Mutfak ıvır zıvırdan geçilmeyen, temiz bir yerdi. Koltuklar, bir büfe, ovularak temizlenmiş beyaz bir masa, hantal bir havagazı ocağı, onun üstünde de kap kacağın durduğu raflar vardı. Duvarın büyük bölümünü demir bir fırın kaplıyordu, pencerenin altındaysa bir lavabo ile bir de bulaşık teknesi vardı. Yatay yüzeylerin hepsi pirinç ve porselen süs eşyaları, şişeler ve bazısı plastikten, bazısı renkli mumdan, bazısı da kâğıttan yapılmış çiçeklerle dolu reçel kavanozlarıyla kaplıydı. Duvarlardan birinde yatak nişi vardı, orta yaşlı ufak tefek bir kadın olan Bayan Fleck de yatağın yanına oturmuştu. Başıyla Lanark'ı çağırdı ve huşunetle, "Şuna bak!" dedi.

Üç çocuk ardına kadar açık, tebessümsüz ağızları ve fal taşı gibi açılmış gözleriyle yorganın altına dizilmiş, yatıyordu. Sekiz yaşlarında çelimsiz bir oğlanla kız, bir de dört-beş yaşlarında ufacık tombul bir kız. Lanark onların sahanlığın karşısındaki evin çocukları olduğunu fark etti. "Merhaba millet," dedi.

Büyük olanlar sırıttı, küçük olansa kıkırdayarak onların ardına saklanırcasına elleriyle yüzünü kapattı. "Canı çıkasıca anneleri ortadan kayboldu," dedi Bayan Fleck huysuzca.

"Kayıp mı? Nereye?"

"Millet nereye kayboluyor, ne bileyim ben? Bir an oradaydı, sonra bir baktım yok. Ne yapabilirdim ki? Onları kendi hallerine bırakamazdım. Şunların boyuna bak! Ama batasıca veletlerle uğraşmak için de fazla yaşlıyım, Lanark."

"Ama döner herhalde, değil mi?"

"O mu? O geri gelmez. Işıklar gidince ortadan kaybolan kimse geri dönmez."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Işıklar gittiğinde lavaboda bulaşık yıkıyordum. Bunun elektrik kesintisi olmadığını anladım çünkü pencereden sokak ışıklarının yandığını görebiliyordum, o anda kendi kendime, 'Birisi ortadan kayboluyor,' dedim, sonra da, 'Ya o ben olsaydım?' diye düşündüm. Ortada korkmam için ne sebep olduğunu bilmiyorum ama kalbim davul gibi gümlüyordu. Öyle yoruluyorum, sırtım öyle ağrıyor ki sırra kadem basmak beni mutlu eder. Her neyse, ışıklar gelince ben de gidip senin odanı kolaçan ettim. Dışarıda olduğunu sanıyordum ama bana haber vermeden dönmüş olabilirdin ve o şey senin başına gelmiş olabilirdi."

Lanark, "Ben neden ortadan kaybolayım ki?" dedi huzursuzca.

"Milletin neden kaybolduğunu bilmiyorum dedim ya."

"Odamda olsaydım ve... ve ortadan kaybolsaydım, bunu nasıl bilecektiniz ki?"

"Valla genelde bir işaret olur. Son kiracım ardında tam bir keşmekeş bırakmıştı, odanın her yanı çarşaflarla kaplı, gardırop yan yatmış ve tavanın kartonpiyeri yarı sökük haldeydi – o günden beri odayı bir daha kiraya veremedim. Ya o çığlıkları! Korkunçtu. Ama ben senin böyle gitmeyeceğini biliyorum, Lanark. Sakin bir tipsin. Her neyse, seni odada göremeyince sahanlığa geçtim. Kapı açıktı, ben de kafamı uzatıp 'Susy!' diye seslendim. Ahlaksız da olsa ve çocuklarına bakmasa da, ona hep nazik davranmışımdır. Şeker, şeker, şeker, onlara başka bir şey verdiği yoktu, şu sonuca bak. Aç ağzını!" diye emretti en küçük kıza, o da itiraz etmeden ağzını açarak alt ve üst dişetlerindeki küçük kahverengi çıkıntıları sergiledi.

"Şuna bak! El kadar haliyle ağzında bir tanecik sağlam diş yok."

"Sonra ne oldu?" dedi Lanark.

"Ben 'Susy!' diye seslendikten sonra, çocuklar çıkıp feryat figan annelerinin yok olduğunu söylediler. Öyle değil mi?"

Bunu söylerken ters ters çocuklara baktı, onlar da hararetle başlarını salladı.

"Diyeceğim, Lanark, o ev lanet bir çöplük. Domuz ahırından farksız. Onları orada bırakamazdım, değil mi? Aldığım gibi buraya getirdim, yıkayıp yatağa yatırdım, şimdi de çamaşırlarını yıkıyorum." Sonra çocuklara dönüp hiddetle, "Ama size ben bakacağıma göre, dikkatli olsanız iyi edersiniz!" dedi. "Ben anneniz gibi yufka yürekli değilimdir!" Çocuklar sırıttı, en küçük olanıysa kıkırdadı.

Bayan Fleck yatağa eğildi, battaniyelerini sırtlarına sıkıştırırken inleyip söyleniyordu. "Ah Lanark, allahın belası çocuklardan nefret ederim."

Lanark yumruğunu çocuklara salladı ve öyle gülünç tehditkâr suratlar yaptı ki, çocuklar kahkahayı bastılar. Ardından yatak odasına döndü.

Bir ucunda kapı, diğer ucunda perdesiz bir pencere bulunan, yüksek tavanlı, koridor gibi bir odaydı burası. Duvara yaslı bir sandalye, portatif bir karyola, bir de gardırop vardı, duvar kâğıdıyla yer muşambası kahverengi, yerler halısızdı, odanın kullanıldığını gösteren tek şeyse gardırobun tepesindeki sırt çantasıydı. Lanark trençkotuyla ceketini üst üste çıkarıp kapının arkasındaki askıya astı, sonra da elleri kafasının ardında yatağa uzandı. Yorgunluk onu sonunda soyunup yatağa girmeye zorlayacaktı, ama uykuyu onun için nahoş kılan bir rahatsızlığı vardı, o yüzden genellikle son olayları düşünerek uyumayı ertelemeye çalışırdı.

Öncelikle şu kaybolma olayı vardı. Işıklar gitmiş, üç çocuğun annesi sırra kadem basmıştı. Lanark kadını iyi tanıyordu. Evine acayip adamlar getiren, açık saçık giyinen canayakın, çekici bir kadındı. Ortadan kaybolması için bir neden göremiyordu. Derken bu meseleyi bırakıp Elit'i düşünmeye koyuldu. Artık onun kendilerine katılmasını bekleyen tanıdıkları olduğuna göre, bir daha oraya balkonda oturmaya gitmeyecekti. Tamamen memnuniyet verici bir düşünce sayılmazdı bu. Sludden'ın kliğinde vakar diye bir şey yoktu. Dışarıda oturup gökyüzünü izleyerek ışığın çıkmasını beklemek daha soylu bir davranış değil miydi? Derken çoğu zaman nasıl balkonda gökyüzünü izlermiş gibi yapıp da aslında içerinin sıcağında oturup güzel giyimli seksi kadınlarla sohbet

etmek istediğini anımsadı. "Kabul et!" dedi kendi kendine. "İnsanlarla tanışacak cesaretin olmadığı için gökyüzünü seyrediyordun."

Grupla oturduğu halde onlardan ayrı duran Rima geçti aklından. "Onu daha yakından tanımalıyım. Of, kahretsin, neden tam onu eve götürme işini ayarlayacakken şafak söktü ki?"

Sludden'ı düşündü. Rima gibi Sludden'ın da etrafındakilerin duygularından uzak bir hali vardı. Üç kadın tarafından sevilmesine rağmen sadece birine bağlıydı, ki bu da Lanark'ın bayağı hoşuna gitmişti. Üstelik, Sludden hayat hakkında fikir sahibiydi ve ona yapacak bir şey önermişti. Lanark sanatçı olmak istemiyordu, ama bir işle uğraşma ihtiyacını giderek daha fazla duymaya başlamıştı, işe koyulmak için bir yazara gereken tek şeyse kâğıt kalemdi. Hem yazmak konusunda iyi kötü bir şeyler biliyordu, ne de olsa şehri dolaşırken halk kütüphanelerini ziyaret edip, iki türü olduğunu öğrenecek kadar hikâye okumuştu. Bunlardan biri, içinde düşünceye pek rastlanmayan, bol aksiyonlu bir çeşit yazılı sinemaydı. İkinci tür ise, çok düşünüp de fazla icraatta bulunmayan zeki ama mutsuz insanları, genellikle de yazarların kendilerini konu alan hikâyelerdi. Lanark iyi bir yazarın ikinci türden kitaplar yazmaya daha yatkın olacağını düşündü. "Sludden kendimi ifade etmek için yazmam gerektiğini söyledi. Bunu kim olduğumu ve bir hikâye yazmaya neden karar verdiğimi anlatan bir hikâyeyle yapabilirim herhalde. Ama ortada bir engel var," diye aklından geçirdi.

Huzursuzlanıp odada volta atmaya başladı.

Düşünceleri ne zaman dönüp dolaşıp kim olduğu sorusuna çarpsa, aynı huzursuzluk peyda olurdu. "Kim olduğumun ne önemi var?" diye sordu yüksek sesle. "Buraya neden geldiğim neden umurumda olsun?" Pencereye gitti ve soğuk presin bu meseleyi aklından çıkarıp atmasını umarak alnını cama bastırdı. Ama tam tersi oldu. Pencere boş konutların bulunduğu bir mahalleye bakıyordu, Lanark yüzünün karartısından ve arkasındaki odanın belli belirsiz yansımasından başka bir şey görmedi. Üstünde sadece yansımalar olan bir başka pencere geldi aklına. İçi hoşnutsuzluk ve rahatsızlık hissiyle, zihniyse Rima'yla ilgili cinsel fantazilerle doldu.

Bir çırpıda gardıroba gidip alttaki tekli derin çekmeceyi açtı. Çekmecede dibini kaplamak için serilmiş ambalaj kâğıdından başka bir şey yoktu. Kâğıdı alıp düzgün dikdörtgenler halinde katladı, katladığı yer-

lerden yırtıp yaklaşık yirmi yapraklı bir deste yaptı. Çekmeceyi yerinden söküp altı üste gelecek şekilde sandalyenin üzerine koydu, kâğıdı da onun üstüne serdi, sonra ceketinin cebinden bir kalem alıp oturdu ve ilk sayfaya küçük, okunaklı harflerle şöyle yazdı:

Hatırladığım ilk şey

Bir-iki kelime daha yazdıktan sonra üstünü karalayıp baştan başladı. Aynı şeyi dört kere yaptı, her defasında da yazdığından önce gerçekleşmiş bir olayı hatırlamıştı. En sonunda bir giriş tutturup on üç sayfayı doldurana dek aralıksız yazdı, ama bunları yeniden okurken, kullandığı sözcüklerin yarısının belli bir anlam ifade etmediğini, sırf cümleler kulağa daha güzel gelsin diye eklenmiş olduğunu fark etti. Bu sözcüklerin üstünü çizdi, metnin geri kalanını da uygun bulduğu düzeltmeleri yaparak kalan sayfalara aktardı. Derken o yere geldiğinden beri ilk kez tam anlamıyla yorulup üstünde iç çamaşırları kalana dek soyundu, yatağın içine girdi ve derin bir uykuya daldı.

3. Bölüm: Elyazması

Hatırladığım ilk şey bir gümbürdeme sesi, sonra ya gözlerimi açmış olacağım ya da ışık yanmış olacak ki, eski bir tren kompartımanının köşesinde olduğumu fark ettim. Pencerenin dışındaki ses ve karanlık, trenin bir tünelden geçtiğini akla getiriyordu. Bacaklarım tutulmuş olmasına rağmen kendimi çok kaygısız ve mutlu hissediyordum. Tam ayağa kalkıp şöyle bir dolaşayım derken vagonun penceresine vuran yansımam karşısında donup kaldım. Gür saçlarım ve kaşlarım, büyük bir kafam, alelade bir suratım vardı, ne ki bu suratı daha önce gördüğümü hatırlamıyordum. Bu trende başka kimler vardı, öğrenmeye karar verdim.

Koridorda makine dairesi tarafından gelen soğuk bir rüzgâr esiyordu. Kompartıman pencerelerinden içeri baka baka yürümeye başladım. Kompartımanlar boştu. Koridorun sonunda öyle şiddetli bir rüzgâr vardı ki bir sonraki vagona açılan geçidin duvarındaki gevşek elastiki zımbırtıya tutunmam gerekti. Daha ileri gidemedim, çünkü geçit bir o yana bir bu yana savrulan kalaslarla kaplı karanlık bir zemine açılıyordu. Bu bir yük vagonunun arkasıydı. Rüzgârı arkama alıp koridordan gerisin geri döndüm, kendi kompartımanımı açık kapısından tanıdım. Ötedeki kompartımanlar boştu, öbür geçit de yağ naklinde kullanılan cinsten dökme demir bir tanka çıkıyordu. Bunun üzerine kompartımanıma döndüm, kapıyı kapattığım sırada köşedeki koltuğun üstündeki rafta küçük bir sırt çantası olduğunu fark ettim. İşkillenmiştim. Uyandığımdan beri kendimi şaşılası düzeyde özgür ve huzurlu hissediyordum. Yalnız başıma olduğumu bilmekten memnun, vagonun bir yük trenine bağlı olduğunu öğrenmekten hoşnuttum, gelgelelim sırt çantası beni korkutmuştu. Bana ait olduğunu ve içinde hiç de hoş olmayan bir şey bulunduğunu bilmeme rağmen, onu pencereden dışarı fırlatmak da istemiyordum. Derken, bakan kimse olmadığına göre çantada karşılaşacağım şeyden sorumlu tutulamayacağımı kendime söyleyerek onu alıp dikkatle yere indirdim.

Önce dıştaki iki göze baktım ve tehlike arz etmeyen şeylerle karşılaştım, plastik kılıf içinde bir tıraş takımı, birkaç çorap ile bozuk bir mıknatıslı pusula. Sırt çantasının üst gözünü açtım, orada da rulo yapılmış siyah bir trençkot, kirli iç çamaşırları ve bir pijama takımı buldum. Bunların altında katlanmış bir harita ile içi tıka basa kâğıt dolu bir de cüzdan vardı, pencereyi açarak bunları dışarı atıp geri kapattım. Yenilenen güven hissiyle, çantayı toplayıp rafa geri koydum, ardından ceplerimi yokladım (zira sırt çantası meselesi aklıma bunu getirmişti). Birkaç çakıl ve küçük deniz kabuklarıyla doluydu. Bunun dışında bir mendil, kalem, anahtar ve bir cep ajandası vardı. Anahtarla ajandayı da cüzdanla haritanın peşinden fırlattım. Ardından tren düdüğünü öttüre öttüre tünelden çıktı.

Bir şehrin çatılarının içinden uzanan bir viyadükten geçtik. Gökyüzü yağmur bulutlarıyla örtülüydü ve gündüz olmasına rağmen hava öyle kapalıydı ki sokak lambaları yakılmıştı. Bunlar dik açıyla kesişen, geniş sokaklardı ve sıra sıra büyük taş binalarla kaplıydı. Çok az insan gördüm, trafik de yoktu. Çatıların ilerisinde dizi dizi vinçler, aralarında da metal gemi gövdeleri vardı. Tren bunlara doğru ilerlerken nehrin üstüne kurulmuş bir köprüden geçti. Beton setleri, çatlaklarla bezeli haki renkte çamur tabanı ve ortaya doğru zikzak çizerek ilerleyen dar, siyah akıntısıyla geniş bir nehirdi bu. Tedirginliğe kapılmıştım. Bir nehrin bundan ibaret olmaması gerektiğini düşünüyordum, halâ da böyle düşünüyorum. Yukarıdan içinde iki gemi gövdesi duran bir tersaneye bakıyordum. Bunlar tepesinde paslı kubbeler olan, içerisinden makine takırtılarının yükseldiği metal silindirlerdi. Tren başka bir tünele girdi, yavaşladı, sonra bir manevra istasyonuna girip durdu. Her iki yandaki pencerelerden, içinde demiryolu işaretleri olan sıra sıra yük vagonları gördüm. Artık hava daha da kapalıydı.

Dışarıdaki kötü havaya çıkmak istemediğimden, sıcak köşemde bir müddet oturdum. Derken ışıklar söndü, bunun üzerine sırt çantasını yüklenip koridora yöneldim ve bir kapı açıp atladım. İki yük vagonu silsilesinin arasında duruyordum. İnce ince yağmur yağıyordu, sırt çantasını yere indirip trençkotumu çıkardım. Onu üstüme giyerken siperli şapka takmış, siyah tulumlu bir adamın yük vagonlarını dikkatle bir bir inceledikten sonra elindeki deftere bir şeyler yaza yaza bana doğru geldiğini fark ettim. Adam yanımda durdu, deftere bir işaret koyup biraz önce mi geldim diye sordu. "Bir yolcuya bütün bir kompartımanı tahsis

etmeseler de olurdu. Sizi memur vagonunda da getirebilirlerdi," dedi.

Ona saati sordum. "Artık saati o kadar dert etmiyoruz. Hava normalden aydınlık, ama istifade edilemeyecek kadar değişken bir aydınlık bu."

Nereye gidebileceğim konusunda fikri olup olmadığını sordum. Bu gibi işlerle ilgilenen birinin geleceğini söyleyip vagonları incelemeye devam etti.

Ufak tefek biri bize doğru koşup, gözünü çevirmeden demiryolu işçisinin yanından geçti. Yanımda durdu ve kafasını kaldırıp hafif, sokulgan bir tebessümle baktı. İnce çeneli, düzgün bir yüzü vardı, dalgalı, yağlı saçları incecik bir tutam bukle şeklinde ensesine iniyordu. Vişne çürüğü bir papyonu, dizine kadar inen vişne çürüğü klapalı bir ceketi, dar, siyah bir pantolonu ve yine vişne çürüğü süet ayakkabıları vardı. Sesli harfleri uzata uzata, yumuşak bir aksanla konuşuyordu. "Burada yenisin değil mi?" dedi.

Onayladım.

"Sana yardımcı olmaya geldim. Bana Gloopy diyebilirsin. Henüz bir adın yok sanırım. Yanında kimse var mı?"

Olmadığını söyledim.

"Şöyle bir bakayım, sadece emin olmak için. Beni yukarı iter misin?"

Tek tek bütün kompartımanlara girip koltukların altına bakmakta diretti. Aşağı inmesine yardım edince kıkırdayarak gülüp çok kuvvetli olduğumu söyledi. Sırt çantamı taşımayı teklif ettiyse de çantayı sırtlanıp, gece nerede kalabileceğimi söylemesini rica ettim. "Tabii ki! Ben de bunun için buradayım!" dedi. "Seni benim pansiyona götüreyim, boş bir odamız var." Pansiyonda kalamayacağımı, hiç param olmadığını söyledim.

"Tabii ki paran olmaz! Çantanı pansiyona bırakır, sonra da güvenlik dairesine gideriz, sana para *verirler*."

Vagonların arasından çıkıp birkaç tren hattını geçtik. Önümüzdeki iki siyahi tepenin arasından şehrin ışıkları parıldıyordu. Hava karanlık, yağmur şiddetliydi, rehberim şık ceketinin iyice ıslanmış yakasını kaldırdı. Bu hava için benden bile daha uygunsuz giyinmişti. İnsanları karşılamak için kimden para aldığını sorunca gücenik bir sesle şöyle dedi: "Kimseden para aldığım yok. İnsanları sevdiğim için yapıyorum bu işi. Dostluğa inanıyorum. İnsanlar birbirine karşı nazik olmalı."

İçimde ona karşı bir merhamet duygusu uyandı. Görünüşlerinden ve konuşma şekillerinden dolayı insanlardan hoşlanmamanın doğru olmadığını bilsem de ondan hiç mi hiç hazzetmemiştim. Başka bir işe girişmeden önce parayı almak istediğimi söyledim. "Seni önce güvenlik dairesine götürürsem, sonrasında benim pansiyona geleceğine söz verir misin peki?" diye sordu sinsice. Ona söz möz vermediğimi söyleyip bir an önce uzaklaşmak için hızla yürüdüm. Bağırarak arkamdan koştu. "Tamam! Tamam! Seni güvenlik dairesine götürmeyeceğim diye bir şey ağzımdan çıkmadı, değil mi?"

Yol daralıncaya kadar yan yana yürüdük, sonra o önden devam etti. Yol çöp yığını gibi görünen iki tepenin arasındaki sarp bir sete iniyordu. Keskin virajlı yerlerde patikadan öteye geçtiğimde kendimi kül ile çürük kumaş arası bir his uyandıran bir zeminde ilerler halde buluyordum. Eski bir kanalın kurumuş yatağından geçip bir sokağın başına çıktık. Şehir gelişmiş bir yere benzemiyordu. Kimi kavşaklarda delikanlılardan yahut ihtiyar adamlardan oluşan gruplar oturuyordu, ama kavşakların çoğu tenha ve yarı karanlıktı. Kapısına tahta çakılmamış yegâne dükkânlarsa, gazete, şeker, sigara ve gebelik önleyici ilaç satanlardı. Bir süre sonra etrafında tramvayların tangırdadığı geniş bir meydana vardık. Sokak lambaları civar binaların sadece en alt katlarını aydınlatıyorduysa da binalar çok büyük ve şatafatlı görünüyordu, insanlar bunların cephelerindeki sütunların arasına sığınmıştı. Karanlık gökyüzünde tepesini göremediğim bir ana sütunun çevresine is rengi birkaç heykel dizilmişti. Adamın biri yağmura rağmen sütun kaidesinin yüksek bir kısmına çıkmış, öfkeli bir kalabalığa sesleniyordu. Kalabalığın kıyısından geçtik, bu sırada konuşmacının endişeyle gülümseyen, rahip cüppesi yakalı ve patlak kaşlı bir adam olduğunu gördüm. Sözleri yuhalamalar içinde boğuluyordu.

Meydandan çıkan sokaklardan biri üstü kapalı geçitlerle birleştirilmiş uzunlamasına ahşap kulübelerle kapanmıştı. Daha muhkem binaların karanlık pencereleriyle karşılaştırıldığında bu kulübelerin ışıklı pencerelerinin neşe saçan bir görünüşü vardı. Gloopy beni üzerinde SOSYAL GÜVENLİK VE YARDIMLAŞMA DAİRESİ yazılı bir tabela olan bir verandaya getirdi. "İşte burası," dedi.

Ona teşekkür ettim. Topuklarını vurup, "Dostça davranmayı hiç olmazsa *deneyecek* misin, bilmek isterdim," dedi. "İçeri gelip seni bekle-

yebilirim, ama bu çok uzun bir bekleyiş, huysuzlanacaksan bu zahmete hiç girmeyeyim." Beklemesine gerek olmadığını söyledim. "Tamam, tamam. Sadece yardım etmeye çalışıyordum. Büyük bir şehirde arkadaşsız olmanın nasıl bir şey olduğunu bilmezsin. Seni çok ilgi çekici kişilerle de tanıştırabilirdim – işadamları, sanatçılar, ve kızlar... Pansiyonumda güzel, birinci sınıf kızlar var," dedi üzgün bir ifadeyle.

Beni sıkılgan bir edayla süzdü. Ona iyi geceler diledim, tam dönüyordum ki kolumdan tutup kulağıma bir şeyler geveledi. "Haklısın, kızlar hiçbir işe yaramaz, hepsi inek işte, ama beni beğenmediysen bile erkek arkadaşlarım var, asker beyler..."

Kolumu sertçe çekip kulübeye girdim. Peşimden gelmedi.

Burası büyük olmasa da hayli uzun bir kulübeydi ve banklara sığışmış insanlarla doluydu. Bir duvar boyunca kabinlere ayrılmış bir tezgâh uzanıyordu, kapının yanındaki kabinin içinde ise bir iskemle vardı ve üzerinde DANIŞMA yazıyordu. Kabine girip oturdum. Çok uzun bir müddet sonra gür kaşlı ihtiyar bir adam tezgâhın arkasına geçip, "Evet?" dedi.

Yeni geldiğimi ve param olmadığını söyledim.

"Kimliğinizi ispat edecek bir şeyiniz var mı?"

Olmadığını söyledim.

"Emin misiniz? Ceplerinizi iyice kontrol ettiniz mi?"

Ettiğimi söyledim.

"Mesleki vasıflarınız ve tecrübeniz nedir?"

Hatırlamıyordum. İç geçirerek tezgâhın altından sarı bir kart ile yıpranmış, kapaksız bir telefon rehberi çıkartıp, "Tıbbi muayeneden geçmeden önce size bir numara veremesek de isim verebiliriz," dedi.

Rehberin sayfalarını gelişigüzel karıştırdı, her sayfada kırmızı kalemle üstü çizilmiş birçok isim vardı. "Agerimzoo? Ardeer? Blenheim nasıl? Ya da Brown?" diye sordu.

Şaşkınlıktan donakalmıştım, ona adımı hatırladığımı söyledim. Adımı biliyordum. Bana inanmadan baktı. Dilimin ucunda kendimi tren kompartımanında bulmamdan öncesine ait bir kelime yahut hece vardı, bir an *Th*'yle ya da *Gr*'yle başlayan kısa bir kelime hatırlıyor gibi oldum ama gerisini bir türlü getiremedim. Hatırlayabildiğim ilk isim kompartıman duvarında asılı duran, kuleler ve ağaçların olduğu kahverengi bir zirve fotoğrafının altında yazılı olandı. Onu sırt çantasını alırken görmüştüm. Ona ismimin Lanark olduğunu söyledim. Karta adımı yazdı,

bana teslim ederken de tembihledi: "Bunu sağlık dairesine götürüp muayene doktoruna verin."

Muayenenin maksadını sordum. Kendisine soru sorulmasına alışık değildi. "Sizi teşhis edecek kayıtlara ihtiyacımız var. İşbirliği yapmak istemiyorsanız, elimizden hiçbir şey gelmez."

Sağlık dairesi geçitle varılan bir kulübeydi. Bir bölmenin arkasında soyundum ve sonuçları kartımın üstüne yazarken dişleri arasından ıslık çalan lakayt bir genç doktor tarafından muayene edildim. 1,70 metre uzunluğunda, 62,6 kilo ağırlığındaydım. Gözlerim kahverengi, saçım siyah, kan grubum ise B'ydi. Vücudumdaki tek işaret küçük ayak parmaklarımdaki nasırlar ile sağ dirseğimdeki sert, siyah kabuklu, pul pul lekeydi. Doktor bunu bir cep cetveliyle ölçtükten sonra, "İstisnai bir durum yok," diye not aldı.

Sert lekenin ne olduğunu sordum. "Buna ejderderisi diyoruz, bilimsel olmaktan çok pitoresk bir isim belki ama bu tür şeylerle ilgilenen bilim henüz gelişme aşamasında. Artık giyinebilirsiniz." Bunu nasıl tedavi ettirebileceğimi sordum. "Bu şehirde ejderderisini iyileştirdiklerini iddia eden muhtelif sözde pratisyenler var. Tütüncülerin vitrinlerine astıkları küçük ilanlarla reklam yapıyorlar. Paranızı bunlara çar çur etmeyin. Bu yaygın görülen bir hastalık; ağızlar, yumuşakçalar ya da hezeyanlı katılaşma kadar yaygın. Sizinki gayet hafif. Yerinizde olsam üzerinde durmazdım."

O halde kendisinin neden üzerinde durduğunu sordum. "Tanımlama maksadıyla. Hastalıklar insanları boy, kilo ve saç rengi gibi değişkenlerden daha doğru tanımlar," dedi güler yüzle.

Kartı bana verip, danışma masasına geri götürmemi söyledi. Danışma masasında ise diğerleriyle birlikte beklemem söylendi.

Bekleyenlerin çoğu reşitti, hiçbiri düzgün giyimli değildi ve (banklar arasında oynayan birkaç çocuğu saymazsak) hepsi sıkıntıdan alıklaşmıştı. Arada bir, "Will Jones" –ya da başka bir isim– "bölme kırk dokuza gidin," diye bir ses duyuluyor, aramızdan biri bir kabine gidiyordu, ama bu öyle seyrek oluyordu ki, sesi beklemeyi bırakmıştım. Gözlerim tezgâhın ardındaki duvarın boyalı yüzeyinde soluk renkli yuvarlak bir lekeyi takip edip duruyordu. Eskiden oraya bir saat asılmış, sonra kaldırılmış olmalıydı, bundan emindim, çünkü insanlar zamanı ölçebilselerdi böyle bir bekleyişe tahammül edemezlerdi. Sabırsız düşüncelerim bir süre kendi boşunalıklarına dönüp durduktan sonra nihayet

büsbütün kesildi ve böylece bilfiil uyuyakalmadan olabildiğince şuursuzlaştım. Bu vaziyette ebediyete bile katlanabilirdim, ama yanıma oturan ve yeni geldiğinden hâlâ huzursuzluk aşamasında olan bir kadın tarafından uyandırıldım. Üzerinde rengi solmuş, dar bir kot pantolon vardı ve bir o tarafa bir bu tarafa doğru bacak bacak üstüne atıp duruyordu. Sade bir gömleğin üstüne asker ceketi giymiş, parıltılı küpeler, kolyeler, broşlar, bilezikler ve yüzükler takmıştı. Gür siyah saçları birbirine dolanmış bir halde sırtına dökülüyor, bedeni pudra, parfüm ve ter kokuyordu. Zaman duyum da dahil bazı duyularımı yeniden canlandırmıştı, çünkü içinde birkaç paket varmış gibi duran bir el çantasından çıkarıp çıkarıp sigara içiyordu. Yirmi üçüncüyü yaktığında bizi burada daha ne kadar bekleteceklerini sordum. "Canları ne kadar isterse. Rezil bir skandal bu," dedi.

Bir an gözlerini dikip bana baktıktan sonra kibarca burada yeni olup olmadığımı sordu. Öyle olduğumu söyledim.

"Alışırsın. Bu kasti bir sistem. Her para istediğimizde bize bu sıkıntı ıstırabını çektirince, olabildiğince seyrek geleceğimizi düşünüyorlar. Valla gayet de haklılar! Üç çocuğum var, bir tanesi daha bebek sayılır, onlara bakmak için çalışıyorum. İş bulabilirsem tabii. Ama herkes gerektiği gibi ödeme yapmıyor, yine buradayım işte. Enayinin tekiyim ben, gerçek bir enayi."

Ona ne iş yaptığını sordum. Ayrı ayrı kişiler için yarım günlük işler yaptığını söyleyip bana bir sigara verdi. Sonra da, "Kalacak bir yer arıyor musun?" diye sordu.

Aradığımı söyledim.

"Seni misafir edebilirim. Yani, çok kısa bir süre için. Çaresiz durumdaysan yani."

Bana göz ucuyla dostane, ölçüp biçen bir bakış attı, bu bakışı heyecan verici bulmuştum. Ondan hoşlanmıştım, beraber olunası, güzel bir kadındı, ne var ki tanıştığım ilk kadındı ve şehvetimin büyük ölçüde yalnızlıktan kaynaklandığını biliyordum. Ona teşekkür edip kalıcı bir şey aradığımı söyledim. Çok geçmeden, "Her neyse, bir komşum var, Bayan Fleck, kiracısı yakın zamanda evden çıktı," dedi. "Ondan oda kiralayabilirsin. Yaşlıdır ama öyle huysuz değildir. Yani çok saygın biridir, ama iyidir."

Bunun iyi bir fikir olduğunu düşündüm, bunun üzerine bana boş bir sigara paketinin üstüne adresi ve oraya nasıl gidileceğini yazdı.

Birisi on beşinci bölmeye gitmem gerektiğini söyledi. Oraya gidince fırça saçlı ihtiyar bir memur tarafından karşılandım, kartı verirken, "Talebiniz kabul edildi. Para için nakit masasına gidin," dedi.

Paranın ne kadar dayanması gerektiğini sordum. "Siz iş bulana kadar yetmesi gerek, ama daha öncesinde harcayacak olursanız, bu kart size başka bir talepte bulunma hakkı veriyor, ki bu talep de vadesi gelince kabul edilip karşılanacaktır. Er geç. Başka bir sorunuz var mı?"

Biraz düşündükten sonra bana şehrin ismini söylemesini rica ettim. "Bay Lanark, ben memurum, coğrafyacı değil," dedi. Nakit masası banklarla dolu bir odanın duvarındaki kepenkli, küçük bir bölmeydi, fakat bu banklarda oturan fazla kişi yoktu. Kepenk çok geçmeden kaldırıldı. Sıraya girdik, sırayla isimlerimizi soran bir kadın demir parmaklıkların arasından bir yığın banknot ve bozukluk uzatarak hızla ödemelerimizi yaptı. Bu yığınların büyüklüğüne ve memurenin onlarla uğraşırkenki dikkatsizliğine şaşırmıştım. Banknotlar buruş buruş ve kirliydi, ayrıca farklı birkaç para birimi vardı. Bozukluklar ise kalın bakır peniler, kenarı tırtıklı aşınmış gümüşler, kolay kırılır nikel markalar ve ortası delikli sade pirinç disklerden oluşuyordu. Bu paraları ayrı ayrı ceplerime koydum, gelgelelim paranın değeri konusunda her kafadan bir ses çıktığı için kullanmasını bir türlü öğrenemedim. Bir şey alacak olduğumda, bir avuç para çıkarıp garsonun, tezgâhtarın ya da kondüktörün uygun gördüğü kadarını almasını bekliyordum.

Sigara paketinin üstündeki tarif, otuz bir gün sonra bunu yazdığım eve getirdi beni. Bu süre zarfında ne iş aradım ne de arkadaş edindim, sadece boşluklarının tadını çıkarmak için günleri saydım. Sludden benim çok azla yetindiğimi düşünüyor. Çalışmanın bir hapishane, zamanın bir eziyet, aşkınsa angarya olduğu şehirler bulunduğu kanısındayım ve bu, özgürlüğümü yaşanmaya değer kılıyor. Beni kaygılandıran tek şey, kolumdaki yara kabuğu. Orada hiçbir his yok, yine de yorulduğum zaman kenarındaki sağlıklı deri kaşınmaya başlıyor, kaşıdığımda ise kabuk yayılıyor. Uykumda kaşıyor olmalıyım, çünkü her uyandığımda leke biraz daha büyümüş oluyor. Ben de doktorun tavsiyesini dinleyip onu unutmaya çalışıyorum.

4. Bölüm: Bir Parti

Lanark göğsünün üstünde yukarı aşağı hoplayan biri tarafından uyandırıldı. Bitişikteki küçük kızdı bu. Ağabeyiyle ablası da bacaklarının üstünde ata biner gibi dikilmiş, yer fırçasının sapına asılı duran trençkotunu bir o yana bir bu yana öyle bir sallıyorlardı ki dayanıksız yatağın ayakları çatırdıyordu. "Deniz! Deniz!" diye bir terane tutturmuşlardı. "Denize açılıyoruz!"

Lanark gözlerini ovuşturarak doğruldu. "Toz olun! Siz denizden ne anlarsınız?" dedi.

Yere atladıkları sırada oğlan, "Denizle ilgili her şeyi biliyoruz!" diye bağırdı. "Ceplerin deniz kabuklarıyla dolu, hahaha! Ceplerini karıştırdık!"

Kıkırdayarak dışarı seğirtip kapıyı çarptılar. Lanark kalktı, kendini alışılmadık biçimde zinde ve dinlenmiş hissediyordu. Dirseğindeki sert kabuk daha fazla yayılmamıştı. Giyindi, elyazmasını rulo yapıp dışarı çıktı.

Havada şaşırtıcı bir değişim vardı. Kasvetli yağmur ile tokat gibi inen rüzgâr yerini insanın iliğine işleyen bir kımıltısızlığa ve soğuğa bırakmıştı, öyle ki Lanark ısınmak için kollarını sallayarak hızlı hızlı yürümek zorunda kaldı, solukları burnundan duman gibi fışkırıyordu. Tramvaya bindiğinde ayak parmaklarıyla kulakları soğuktan sızlıyordu, sinemanın basamaklarını tırmandıktan sonra o tıkış tıkış Elit gözüne şaşılacak denli sıcak ve rahat göründü. Sludden her zamanki köşede Gay'le, McPake Frankie'yle, Toal da Nan'le oturuyor, Rima ise bir moda dergisi okuyordu. Rima ona bakıp başını salladıktan sonra dergisine döndü, ama diğerlerinin şaşırmış gibi bir hali vardı, "Nerelerdeydin?" "Ne yapıyordun?" "Ortadan kaybolduğunu sandık," diyorlardı.

Lanark elyazmasını çıkarıp Sludden'ın yanındaki masaya bıraktı, bunun üzerine Sludden tek kaşını kaldırarak bunun ne olduğunu sordu.

"Yazdığım bir şey. Sözünü dinledim."

Rima'nın yanında yer olmayınca Lanark da Sludden'la Frankie'nin arasındaki koltuğa sığıştı. Sludden iki sayfa okuyup, geri kalan sayfalara hızlı bir göz attıktan sonra, "Ruhsuz," dedi. "Belki de daha ziyade ressam olmaya yatkınsındır. Demek istediğim, bir şey yapmaya çabalaman güzel. Buna sevindim, ama şuraya yazdıklarında ruh yok."

Lanark öfkeden kıpkırmızı kesilmişti. Aklına incinmiş gururunu belli etmeyecek bir söz gelmeyince, o da dudaklarını birbirine bastırarak gülümsemeye çalıştı. "Seni incittim galiba," dedi Sludden.

"Yo yo. Ama karara varmadan önce dikkatle okusaydın keşke."

"Gerek yok. İki sayfa, düzyazının tamamıyla yavan olduğunu, donuk tecrübelerinden bir milim bile uzaklaşmadığını anlamama yetti. Bir yazar sözcüklerden sadece sözcük oldukları için zevk almıyorsa, okur nasıl zevk alabilir ki?"

"Ama ben sözcüklerden –bazı sözcüklerden– zevk alıyorum! Nehir, şafak, gün ışığı, zaman gibi sözcüklerden. Bu sözcükler temsil ettikleri yaşantılarımızdan çok daha zengin geliyor bana..."

"Sen sadistin tekisin Sludden, gizemli adamı rahat bırak!" diye bağırdı Frankie. "Sludden'a aldırış etme, gizemli adam. O kendini Tanrı sanıyor, ama bunu insanlara eziyet ederek ispat ediyor. Doğru değil mi, Sludden?"

Sludden başındaki hayali şapkayı çıkarıp havaya kaldırırmış gibi yaparak selam verdi, ama hiddeti şaka gibi görünmeyecek denli muazzamdı. Frankie kalkıp "Her neyse," dedi. "McPake bizi şu partiye götürecek, hadi millet. Rima, sen modayla ilgilenmezsin, o dergiyi okuyor numarası yapmayı bırak da Lanark'la ilgilen. Onun başına feci şeyler gelmesini önlemeye çalış. Benim elimden gelmez."

Merdivenlere doğru yürüdü. Toal, McPake ve Sludden birbirlerine bakıp sırıtarak alınlarındaki teri siliyormuş gibi yaptılar. Herkes ayaklandı. Sludden Lanark'a dönüp, "Hadi, eğlenceli olabilir," dedi.

"Bu partiyi kim veriyor?"

"Gay'le ikimiz. Nişan partimiz. Ama ev bir arkadaşın, içkiler de ordudan."

"Neden?"

"Prestij meselesi. Ordu sevilmeyi sever."

Sinemanın çıkışında kaldırımın kenarına park etmiş kurşuni bir kamyon duruyordu, herkes alelacele sürgülü kapılardan içeri atlayıp dar koltuklara sığıştı. Aralarından yalnızca McPake keskin soğuğa uy-

gun giyinmişti, uzun eldivenleri ve yapağı bir paltosu vardı. Direksiyonu kavradı, kamyon sarsılmadan kalktı. Sludden bir koluyla Gay'e, diğeriyle de Frankie'ye sarılıp kızları yanına çekti. Frankie huysuzca direndi, ta ki Sludden, "İkinize de ihtiyacım var kızlar. Bu ayaz beni öldürüyor," diyene dek.

Toal ile Nan arkadaki koltukta birbirlerine sarılmışlardı, ama Rima öyle haşin ve dik duruyordu ki, (yanında oturan) Lanark kollarını göğsünün üstünde bağlayıp, çatırdamasın diye dişlerini sıktı. Radyatör yavaş yavaş avutucu bir ısı yaydı. Yollar neredeyse boştu, ama McPake bir tramvayın ya da yayanın yanından geçerken kornayı bangır bangır bağırtıyordu. "Rima, partide dans edilecek mi?" diye sordu Lanark.

"Sanırım."

"Benimle dans eder misin?"

"Ederim herhalde. Seçici değilimdir."

Lanark yumruğunu sıkıp başparmağının iç boğumunu sertçe ısırdı. Az sonra koluna dokunulduğunu hissetti. "Öyle söylediğim için özür dilerim – huysuzluk etmek istemedim. Göründüğümden daha gerginim," dedi Rima usulca.

Lanark rahatlamıştı, hatta az kalsın gülüyordu, onu nazikçe kendine doğru çekip, "Bunu söylediğine sevindim. Ben de kamyondan inip eve yürümeyi düşünüyordum," dedi.

"Fazla ciddisin."

Kamyon bitkilerle kaplı bahçelerin arasında kalan geniş sokaklardan geçip bir fundalıktan girilen bir yola saptı. Minik buz parçacıkları farın ışığıyla karanlıktaki yaprakların arasından parıldıyordu. McPake kornasını çalıp büyük bir konağın önünde durunca herkes dışarı çıktı. Konak, dışında ek binalar, yanlarında seralar olan kare şeklinde üç katlı bir binaydı. Etrafını saran kara çamlar, çobanpüskülleri ve açelyalar içerde yanan ışığa, çalan müziğe ve verandanın yan tarafındaki çakıllara park edilmiş çok sayıda arabaya rağmen, konağa esrarlı bir hava katıyordu. Ön kapı açık durduğu halde Sludden grubunu arkasına katıp hole sokmadan önce zile bastı. Burası döşemeleri dökme mozaik, kaplamaları meşe olan son derece ihtişamlı bir holdü, mekânı merdivenin başladığı yerden ikiye bölen bir çift siyah mermer sütun vardı. Ufak tefek bir adam sağ yandaki kapıdan baktı. Gloopy'ydi bu. Lanark'ın hatırladığından kısa ve kiloluydu, saçlarında yol yol beyazlar, üstünde ise gümüşi bir lame ceket vardı. "Demek geldin, Sludden. Paltoları buraya

bırakın, olur mu?" dedi. Duvarlarda altın yaldızlı çerçevelerde meyve ve ıstakoz resimleri asılıydı. Ortada neredeyse olduğu gibi palto ve atkıyla kaplı oval bir masa vardı. Lanark Rima'nın paltosunu çıkarmasına yardım ederken Gloopy sırıtarak ona baktı ve "Selam, selam! Sonunda geldin demek. Benimle gelseydin, buraya daha erken varmış olurdun," dedi.

"*Burası* senin pansiyonun mu?"

"Sahip olmak anlamında benim değil. Sanırım bana odabaşı diyebilirsin."

"Odabaşı nedir?"

"Bana neden bu kadar huysuz davranıyorsun? Sana bir zararım dokunmadı ki."

"Gizemli adamımızı anlamıyorsun Gloopy," dedi o sırada aynada kravatını düzeltmekte olan Sludden. "O katiyen huysuz biri değil. Her şeyi fazla ciddiye alıyor, o kadar. Şenlik nerede bu akşam?"

"Aşağı salondayız."

Evin iç duvar ve kapıları ses geçirmez gibi duruyordu, zira holde döşemenin üzerinde gezinen ayakların tıkırtısından başka hiçbir şey duyulmuyordu, ama karşıdaki kapı çiftlerin yüksek sesli caz eşliğinde dans ettiği kalabalık bir odaya açıldı. Kızlar nispeten egzotik giyimliydi ve Lanark'ın gözüne koyu renk takımlar içinde bir-iki geçkin adam çarpmıştı, ama bunlar Elit'e takılan tipte insanlardı. Rima'nın elini tutup onu dansa kaldırdı.

Daha önce müzikten tat alıp almadığını hatırlamıyordu, ama şimdi ritim onu coşturmuş, vücudu ritimle kolayca hareket eder olmuştu. Gözlerini Rima'nın üstünden ayırmıyordu. Kızın hareketleri haşin olmakla birlikte zarifti. Siyah saçları serbestçe omuzlarına dökülmüştü, dalgın dalgın gülümsüyordu. Plak bitince ikisi de bir kolu ötekinin beline dolanmış halde durdu. "Tekrar edelim mi?" diye sordu Lanark.

"Tabii, neden olmasın."

Ama Lanark o sırada aniden odanın karşı tarafına bakınca ağzı açık kaldı. Cumbanın kavisinde yemek ve içkiyle donatılmış bir masa duruyor, masanın ucunda iriyarı, gözlüklü bir adamla sohbet eden bir kız oturuyordu. "Şu kız kim – şuradaki beyaz elbiseli, yapılı sarışın?" diye mırıldandı.

"Bilmiyorum. Ordu yardakçısı fahişelerden biri sanırım. Yüzünün rengi neden attı?"

"Onunla daha önce tanışmıştım."

"Öyle mi?"

"Buraya gelmeden önce – bu şehre gelmeden önce. Yüzünü tanıyorum ama başka hiçbir şey hatırlayamıyorum."

"Bunun bir önemi var mı?"

"Onunla nasıl konuşabilirim?"

"Dansa kaldır."

"Bir sakıncası var mı, Rima?"

"Neden olacakmış ki?"

Kalabalığın içinden koşar adımlarla masaya yöneldi, tam müzik başladığı anda oraya ulaştı. İriyarı adam onun söylediği bir şeye katıla katıla gülerken, kız da bardağındaki içkiyi yudumluyordu. Lanark omzuna dokundu. Bardağını indirip Lanark'ın kendisini dansa kaldırmasına izin verdi. Aşırı makyajlı, parlak kavruk tenli, neşeli bir kızdı. Lanark onu aceleyle kavradı ve "Seninle daha önce nerede karşılaşmıştık?" diye sordu.

Kız gülümseyerek başını salladı. "Çıkaramadım."

"Seni iyi tanıyor gibiyim."

"Bundan kuşkuluyum."

"Seni öldürmüştüm, değil mi?"

Kız şiddetle geri çekilip, "Aman tanrım!" dedi. İnsanlar durup baktılar. Lanark'ı göstererek, "Bu nasıl bir parti sohbeti böyle? Daha biraz önce tanıştık ve bana bir keresinde beni öldürüp öldürmediğini sordu. Bu nasıl sohbet böyle?" diye bağırdı. Bakanlardan birine dönüp (McPake'ti bu), "Beni bu kepaze herifin yanından uzaklaştır," dedi.

Herkes dansa devam etti, yanından geçerlerken McPake Lanark'a göz kırptı. Lanark ümitsizce Rima'ya bakındı, ardından kapıyı itip dışarı çıktı ve arkasından kapadı.

Hol bütünüyle boş ve sessizdi. Üstelik epeyce de soğuktu. Lanark ne yapacağını bilemez halde başıboş dolanmaya başladı. Sarışın kıza neden böyle laflar yumurtladığını bilemiyordu; o anda Rima dışında odada bulunan herkesten kaçınmak için oradan uzaklaşmayı düşündü. Gelgelelim ayrılmak istemiyordu. Dirseği kaşındı, ıslatmak iyi gelir mi acaba diye merak etti. Evde bir banyo olmalıydı mutlaka, sıcak havlulukların üstünde ısınan temiz havluların, billur gibi sabunların, sünger-

lerin ve istediği kadar sıcak suyun olduğu bir banyo. Kaldığı odada banyo yoktu, oraya geldiğinden beri banyo yapmamıştı ve o an (kendini içiyle dışıyla kirli hissettiğinden) bir banyonun fazlasıyla yatıştırıcı olacağını düşündü. Holün sonuna doğru yürüdü, halı kaplı basamaklardan usul adımlarla yukarı çıktı. Üst katlar karanlıktı, aşağıdaki holden vuran ışıkla yolunu buldu. İkinci merdiven sahanlığından bir koridor başlıyordu. Koridorun ortasındaki aralık bir kapıdan üçgen bir ışık yere düşüyordu. Oraya doğru ilerledi, kalın halının üstündeki adımları ağırdı, derken durup dar kapı aralığından gizlice içeri baktı. Dikey bir duvar kâğıdı şeridi görünüyor, duvara vuran ışık hafif hafif titreşiyordu. Lanark kapıyı iterek açıp içeri girdi.

Bu oda oyma bir şöminede yanan parlak ateşle aydınlatılmış bir kütüphaneydi. Odanın duvarlarını kaplayan kitaplıkların üstünde devasa portreler, portrelerin arasındaki duvarlara çaprazlamasına tutturulmuş antika silahlar asılıydı. Birçok yüksek arkalıklı koltuk vardı, koltuklardan birinin yanında kırmızı ipek abajurlu bir köşe lambası ışıldıyordu. Bir adam bu koltuktan kalkarak Lanark'a gülümsedi. "Şuna bakın, yazar gelmiş! İçeri buyur."

Adam neredeyse iki metre boyundaydı, üstünde polo yakalı bir kazak ile iyi kesimli haki bir pantolon vardı, ellili yaşlarında olmasına rağmen delikanlılara özgü bir zindelik intibası uyandırıyordu. Yanık tenli bir keli, kulaklarının arkasına atılmış beyaz saç tutamları, kısa beyaz bir bıyığı, çocuksu canlılıkta, yumuşak yüz hatları vardı. "Maalesef sizi tanımıyorum," dedi Lanark tereddütle.

"Şüphesiz. Senin arkadaş grubundan beni tanıyan pek kimse yoktur. Ama koca ev bana ait. Komik, değil mi? Sık sık bunu düşünüp gülerim."

"Sludden sizi tanıyor mu?"

"Ah evet, Sludden'la iyi ahbabız. Ne içmek istersin?"

Üstünde şişe ve bardakların olduğu bir büfeye döndü.

"Hiçbir şey."

"Hiçbir şey mi? Pekâlâ, yine de otur, bana anlatmanı istediğim bir şey var. Bu arada ben de kendime... birazcık... Smith's Glenlivet Maltı alayım. Sağlık budur işte."

Sıcak ateş, loş ışık, ev sahibinin sakin tavrı burayı Lanark için gerginliğini atabileceği hoş bir yer haline getirmişti. Koltuklardan birine oturdu.

Uzun boylu adam elinde bir bardakla dönüp yerine oturarak bacak bacak üstüne attı. "Sizin gibileri motive eden ne? Yazar olmaktan şahsen nasıl bir tatmin sağlıyorsun?" diye sordu. Lanark hatırlamaya çalıştı. "Gayret ettiğimi hatırladığım tek disiplinli iş bu. Yazdıktan sonra daha rahat uyuyorum."

"Sahiden mi? Fakat başka disiplinli uğraşlardan sonra da rahat uyuyamaz mıydın?"

"Bilmiyorum. Sanırım bu mümkün."

"Orduya katılmayı hiç düşünmedin mi?"

"Neden düşüneyim ki?"

"Çünkü sarf ettiğin şu iki çift veciz, basit cümlede çalışma, disiplin ve sağlık fikirlerini birleştirdin. Bu nedenle, süngerler ve sülüklerle yaptığın işbirliğine karşın, yine de bir omurgalı olduğundan kuşkulanıyorum. Yanılıyor muyum?"

Lanark bunun üzerine bir müddet düşündükten sonra sordu: "Ordu ne işe yarar ki?"

"Toplumsal açıdan mı demek istiyorsun? Savunma ve istihdam. Savunuyor ve iş veriyoruz. Turks Demir Ocağı'nın yanındaki bir evde Fleck diye bir kadından oda kiraladığını sanıyorum."

"Nereden biliyorsunuz?"

"Aha! Bizim bilmediğimiz pek bir şey yoktur. Mesele şu ki, kullandığımız Q39'ların parçalarını Turks Demir Ocağı üretiyor. Senin de fark etmiş olabileceğin gibi, sanayi bu aralar durgun. Q39 programı olmasaydı, Demir Ocağı kapanır, binlerce kişi işinden olur, sosyal güvenlik ödeneği de kesilmek zorunda kalırdı. Bir dahaki sefere orduya dil uzatırken bunları bir düşün."

"Q39 nedir?"

"Onları gördün. Nehrin oradaki tersanede monte ediliyorlar."

"Bomba ve topa benzeyen şu büyük metal yapılardan mı bahsediyorsunuz?"

"Bombaya benzettin, öyle mi? İyi! İyi! Bu beni çok keyiflendirdi. İşin aslı, onlar sivil nüfusu korumak için tasarlanmış sığınaklar. Balon uçtuğunda her birinin beş yüz kişiye barınak sağlama potansiyeli var."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Balonu mu soruyorsun? Eski moda bir savaş sisteminden devşirilmiş bir kinaye. Büyük gösterinin başladığına dair işaret verilince, demek."

"Ne gösterisi?"

"Sana tam olarak anlatamam, zira birkaç farklı şekil alma olasılığı var. Altmış sekiz farklı saldırı şeklinden herhangi birinin hedefi olmamız muhtemel, bizimse bunlardan yalnız üçüne karşı savunma kapasitemiz olduğunu sana söylemekte sakınca görmüyorum. 'Ümitsiz bir durum! Neden boşuna uğraşıyorsunuz?' diyorsan şayet, esas meseleyi gözden kaçırıyorsun demektir. Karşı taraf da en az bizim kadar kötü durumda. Büyük gösteri için yapılan bu hazırlıklar son derece yetersiz olabilir, ama bunlara son verecek olursak balon uçar. Seni sıkıyor muyum?"

"Hayır ama kafam karıştı."

Uzun boylu adam anlayışla başını salladı. "Zor olduğunu biliyorum. Metafor düşüncenin en esaslı araçlarından biridir. Aksi takdirde bütünüyle karanlıkta kalacak olanı aydınlatır. Ne var ki bu aydınlatma kimi zaman öyle parlak olur ki, ifşa etmek yerine göz kamaştırır."

Sözlerinin akıcılığına rağmen uzun boylu adamın sarhoş olduğu Lanark'ın kafasına ðank etti. Yakında bir yerden biri homurdandı. Lanark arkasına dönüp bakınca koltuklardan birinde hareketsiz oturan iriyarı ihtiyar bir adam gördü. Üstünde koyu mavi bir takım ve yelek vardı. Adamın gözleri kapalıydı ama uyumuyordu, çünkü elleri dizlerini sımsıkı kavramış haldeydi. Lanark irkilerek, "Bu kim?" diye sordu.

"Kent yöneticilerimizden biri. Memur Dodd."

Koltukta oturan adam, "Hayır," dedi.

"Pekâlâ, aslında Memur Dodd'dan daha fazlası. Belediye Başkanı Dodd." Uzun boylu adam gülmeye başladı. "Evet!" dedi soluk arasında. "Bu koca, batasıca metropolün belediye başkanı o."

Bardakta kalan içkiyi içerek kıkırdamasını kesti, sonra da yeni bir içki almak üzere büfeye yöneldi. Belediye Başkanı, "Ne istiyor?" diye sordu.

Uzun boylu adam gözlerini çevirip, "Evet Lanark, ne istiyorsun?" dedi.

"Hiçbir şey."

"Hiçbir şey istemediğini söylüyor, Dodd."

Az sonra Belediye Başkanı, "Öyleyse işimize yaramaz," dedi lafını sakınmadan.

Uzun boylu adam, "Ben de haklı olmandan korkmaya başladım," diyerek koltuğuna döndü. Lanark'a gülümseyip oturdu. "Herhalde sonunda protestoculara katılırsın."

"Onlar da kim?"

"Ah, çok hoş insanlardır. Canını sıkma, gerçekten. Kızım da onlardan biri. Onunla bütün bu konularda büyük çatışma içindeyiz. Senin bir omurgalı olduğunu ummuştum, ama görüyorum ki kabuklular sınıfındansın. Protestocularla birlikte kendini daha iyi hissedersin, çünkü onların çoğunluğu da kabuklu. Şimdi bana kabuklunun ne olduğunu soracaksın, anlatayım. Kabuklu, ortalama bir sülük ya da sünger gibi, birtakım duyuları olan haris bir kütleden ibaret değildir. Belirgin bir şekle sahiptir. Fakat şekil bir omurgaya dayanmaz, hayvanı *içinde bulunduran* hissiz kabuktan hasıl olur. Akrep, ıstakoz ve bit de kabuklular sınıfındandır."

Viskisine bakarak gülümsedi. Lanark kendisine hakaret edildiğinin farkındaydı, ayağa kalkıp, "Bana banyonun nerede olduğunu söyleyebilir misiniz?" dedi hiddetle.

"Çıkınca soldan üçüncü."

Lanark kapıya yöneldi, ama varmadan arkasını dönüp, "Belki Belediye Başkanı bana bu şehrin adını söyler?" dedi.

"Söyleyebileceğine şüphe yok. Ben de öyle. Ne var ki güvenlik nedeniyle bunu yapmayacağız."

Lanark tam kapıyı açıp çıkıyordu ki, "Lanark!" seslenişiyle durdu.

Döndü, ayakta duran adamın dikkatle kendisine baktığını gördü. "Lanark, bir gün (nasıl söylesem?) o eski omurgalı İlahi İmge uğruna mücadele vermek istersen, benimle temasa geç, olur mu?"

Gözleri yaşarmıştı. Lanark hızla çıktı, şaşkındı.

Koridor halen karanlıktı. Sola dönüp kapıları sayarak merdiven tarafına ilerledi. Üçüncü kapı bir banyoya değil, ışıl ışıl aydınlatılmış, şaşaalı bir yatak odasına açılıyordu. Çift kişilik yatağa serili yorganın üstünde uzuvlardan oluşan muazzam bir düğüm kımıldandı, Frankie, Toal ve Sludden'ın kafalarını gördü Lanark. Kapıyı çarptı, elleriyle gözlerini kapadı ama gördüğü şeyin hayali gözkapaklarının altında kalmıştı: bir uzuv düğümü, çıldırmış gibi boş boş bakan üç surat ile Sludden'ın bir şey yiyormuşçasına açılıp kapanan ağzı. Merdivenlere seğirtti ve koşar adımlarla vestiyere indi. Masanın üstündeki palto yığınının içinde kendi paltosunu arıyordu ki, heceleri yuta yuta konuşan bir ses duydu: "Birbirimizi doğru dürüst anlamadığımızı düşünüyorum."

Gloopy antrede dikilmiş, manasızca sırıtıyordu. Bacaklarını bitiştirmiş, kollarını yanlarına bastırmıştı, yağlı gri saçları ve gümüşi ceketi ıs-

lak ıslak parlıyordu. Ona doğru birkaç adım attı, uylukları birbirine yapışmış gibiydi, derken şap diye yere kapaklandı. Az önce ayakta durduğu vaziyette yatıyordu, yalnız, suratı geriye kaykıldığından tavana bakarak şuursuzca sırıtıyordu. Hiçbir yerini kımıldatmadan cilalı döşemenin üzerinde kayarak Lanark'a doğru azıcık ilerledi, tam o anda ışıklar söndü.

Öyle kesif bir karanlık ve sessizlik vardı ki, Lanark'ın kulakları bir an için kendi soluğunun sesiyle adeta sağırlaştı. O vakit Gloopy'nin sesini duydu: "İnsanlar birbirlerine karşı nazik olmalılar. Neden seninle..."

Sözleri, yerden beraberinde çürümüş otlarınkini andıran tuzlu bir koku getirerek esen ani ve dondurucu bir hava akımıyla yarıda kesilmişti. Lanark korkunç bir çukurun ağzında olduğunu hissetti. Sersemledi, yere çömeldi, ayaklarını kımıldatmaktan korkuyor, aşağı düşme fikri onu dehşete düşürüyordu. Karanlığın içinde öylece çömelip uzun müddet bekledi.

Nihayet holden gelen ışığın antreyi baştan başa aydınlattığını fark etti. Işıkla birlikte cüsseli biri belirdi, homurdanarak lambayı yaktı. Belediye Başkanı Dodd'du bu. Lanark kalktı, kendini bitkin ve budala gibi hissediyordu. "Gloopy," dedi. "Ortadan kayboldu. Gloopy yok oldu!"

Belediye Başkanı sanki Lanark orada değilmişçesine odayı kolaçan ettikten sonra, "Büyük bir kayıp sayılmaz, derim ben," diye mırıldandı.

Bu odada atılan her adımın görünmez bir kapana çıkabileceği kanaati Lanark'ın içini kapladı. Koşmadan kapıya ilerlemeyi becerdi. Belediye Başkanı, "Bekle," dedi.

Lanark ona dönmeden önce holden içeri bir adım attı. Belediye Başkanı alt dudağını öne çıkardı, kaşlarını çatarak ayakkabılarına baktı, sonra, "Buraya bir kızla gelmiştin," dedi. "Siyah saçlı, siyah kazaklı bir kız, eteği... Rengini hatırlamıyorum."

"Siyahtı."

"Ha, evet. Onun nerede olduğunu biliyor musun?"

"Hayır."

Belediye Başkanı onu bir müddet süzdükten sonra bıkkın bir edayla, "Her neyse, hep aynı terane. Hep aynı," diyerek uzaklaştı.

Lanark kapıyı arkasından çarparak alelacele çıktı.

5. Bölüm: Rima

Dışarısı sisliydi. Pencerelerden süzülen ışık, sisi hepten boğuklaştırıyor, bu da konağı beyazımsı bir ışık kozasına dolanmış gibi gösteriyordu, kozanın dışında kalan Lanark ise tam bir bilinmezlik içinde yürüyordu; araba yolundan aşağıya inerken ancak ayaklarının altındaki çakıl seslerinin ve elleriyle yüzüne değen kırağılı yaprakların yardımıyla yolunu bulabildi.

İlerideki sokak lambasının ışığı sayesinde karanlığın içinden kaldırımda yol almak mümkün oluyordu. Soğuk, rutubetli hava adımlarının yankılanmasına sebep oluyordu, ama beş dakika sonra yankı olduğunu zannettiği şeyin arkadan gelen birinin adımları olduğuna hükmetti. Sırtı vesveseyle karıncalandı. Bir çitin karşısında durup bekledi. Arkadaki adımlar biraz duraladıktan sonra cüretkârca ilerledi. Sisin boğuk loşluğunda bir gölge belirip giderek tuhaf, kara bir kesafete büründü, derken Rima'nın ince, siyah sureti kısacık bir bakış atmakla yetinerek yanından geçip gitti. "Rima! Benim!" diye sevinçle seslenerek ardından koştu.

"Öyle görünüyor."

"Belediye Başkanı Dodd seni arıyordu."

"Belediye Başkanı Dodd da kim?"

Bu soru aralarındaki konuşmayı ilerletmekten ziyade kesmek için sorulmuş gibiydi. Lanark Rima'nın yanından yürümeye başladı, arkadaşlarının yatak odasında karşılaştığı hali geçiyordu aklından. Bu anı artık ürkütücülüğünü yitirip, sarışın kıza sarf ettiği laflara, Gloopy'nin sırra kadem basışına ve sise karışarak, Rima'yı heyecan verici, habis bir cinsel olanaklılık kokusuyla kuşatmıştı. "Parti hoşuna gitti mi?" diye sordu Lanark pat diye.

"Hayır."

"Ne yaptın?"

"İlle de öğrenmek istiyorsan, zamanımın çoğunu Gay'le banyoda geçirdim. Çok rahatsızdı."

"Neden?"

"Bu konu hakkında konuşmak istemiyorum."

"Peki benimle konuşmak istiyor musun?"

"Hayır."

Kalbi ve penisi öfkeyle karışık bir afallamayla sertleşti. Rima'nın kollarını kavrayıp onu kendisine çevirdi ve "Neden?" diye sordu usulca. Rima gözlerine bakıp feryadı bastı: "Çünkü senden korkuyorum!"

Ani bir utanç ve bıkkınlık hissetti Lanark. Onu bıraktı ve omuz silkerek, "Tamam, belki de böylesi senin için daha akıllıca olur," diye homurdandı.

Aradan bir dakika geçmemişti ki, Rima'nın yanında yürüdüğünü fark etti şaşkınlıkla. "Özür dilerim," dedi Rima.

"Dileme. Belki de tehlikeli biriyimdir."

Rima gülmeye başladı, ama kendini derhal zaptedip elini Lanark'ın koluna takıverdi. Elinin hafif baskısı Lanark'ı dinginleştirmiş, gücünü yerine getirmişti.

Bir sokağın köşesine geldiler. Hayli yoğun bir sis vardı. Biraz ötelerinden bir tramvay tangırdayarak geçtiyse de hiçbir şey göremediler. "Palton nerede? Titriyorsun," dedi Rima.

"Sen de öyle. Seni kahve içmeye götürürdüm ama nerede olduğumuzu bilmiyorum."

"Benimle gelsen iyi olur. Yakında oturuyorum, hem partiden de bir şişe kanyak aşırdım."

"Bunu yapmamalıydın."

Rima elini sertçe çekip, "Çok ukalasın, sırılsıklam, sıkıcı ukalanın tekisin!" dedi.

Bu söz Lanark'ı tahrik etmişti. "Rima," dedi, "zeki ya da yaratıcı sayılmam. Sadece hayatta birkaç kuralım var. Bu kurallar onlarsız yaşayabilecek zekâya sahip olanları rahatsız edebilir, ama buna mani olamıyorum, beni suçlamaman lazım."

"Tamam, özür, özür, özür. Anlaşılan, yağ gibi üste çıkarak bana özür diletmeyi sürekli başarıyorsun."

Köşe başından döndüler. "Ama seni korkutabiliyorum da," dedi Lanark.

Rima bir şey demedi.

"Üstelik güldürebiliyorum da."

Rima hafifçe tebessüm edip tekrar koluna girdi.

Müstakil garajları andıran alçak binaların arasındaki daracık bir sokağa girmiş gibiydiler. Rima bir kapıyı açıp onu dik ve dar bir tahta merdivenden yukarı çıkararak bir lamba yaktı. Lanark onun ciddi tavırları ve giyiminden sade bir oda beklemişti. Burası eğimli bir tavanı olan, az mobilyalı bir odaydı, ama birçok küçük, mahzun kişisel ayrıntıyla doluydu. Duvarlara inandırıcılıktan uzak yeşil çayır ve mavi denizlerin resmedildiği çocuksu pastel eskizler yapıştırılmıştı. Bir de Lanark'ın gördüğünü anımsadığı yegâne saat asılıydı, ahşap kulübe şeklinde oyulup boyanmış olan bu saatin altından bir sarkaç ile köknar kozalağına benzer yaldızlı bir ağırlık sarkıyordu. Saat ibresizdi. Konsolun üstünde telleri kopmuş bir gitar, duvara yaslanacak şekilde yere atılmış bir şilteden ibaret olan yatağın üstündeyse bir oyuncak ayı vardı. Rima elektrikli ısıtıcının düğmesine bastı ve paltosunu çıkarıp dolap ebadındaki bir bölmede duran gaz ocağıyla çaydanlığın başına geçti. Oturacak bir şey yoktu, Lanark da yere oturup sırtını yatağa dayadı. Radyatör bu ufacık yeri öyle çabuk ısıtmıştı ki, çok geçmeden sisten ıslanmış ceketiyle süveterini çıkardı, fakat teni ısındığı halde, kasılmalar ve titremelerle hâlâ içten içe sarsılıyordu. Rima elinde iki koca fincan koyu kahveyle girdi. Yatağa oturup ayaklarını altına alarak bağdaş kurdu, fincanlardan birini Lanark'a uzatırken, "Artık bunu da içmem demezsin herhalde," dedi.

Şekerle kanyağın tadı kahveninkini bastırmıştı.

Biraz sonra Lanark rahatlama ve hafif sarhoşluk hissiyle sırtüstü yatağa uzandı. Rima, gözleri kapalı, sırtını duvara yaslayıp oyuncak ayıyı kucağına aldı. "Bana çok nazik davrandın," dedi Lanark.

Rima eskimiş oyuncağın kafasını göğsüne bastırdı. Lanark diyecek başka şeyler bulmaya uğraştı. "Bu şehre geleli çok oldu mu?" diye sordu.

"'Çok' ne demek?"

"Buraya küçükken mi geldin?"

Rima omuz silkti.

"Günlerin uzun ve aydınlık olduğu bir zaman hatırlıyor musun?"

Rima'nın gözkapaklarının altından gözyaşları süzüldü. Lanark onun omuzlarına dokundu.

"Üstünü çıkarmama müsaade eder misin?"

Kabul etti. Lanark onun sutyenini çıkarırken eli tanıdık bir sertliğe rastgeldi.

"Sende ejderderisi var! Kürek kemiklerini olduğu gibi sarmış!"

"Bu seni tahrik mi ediyor?"

"Bende de var!"

Rima hırçın bir tavırla, "Bunun aramızda bir bağ kurduğunu mu düşünüyorsun?" diye düşünüyorsun diye bağırdı.

Lanark hemen başını iki yana salladı ve sarf edilecek sözlerin onları birbirlerinden daha da uzaklaştıracağı hissiyle parmağını Rima'nın dudaklarına koydu. Şefkate muhtaç olmakla birlikte onu reddeden birine şefkat gösterme isteği okşamalarını beceriksizleştiriyordu, ta ki cinsel arzu düşünce denen şeyi külliyen alıp götürene dek.

Sonrasında rahatlama hissiyle uyumak istedi. Rima'nın hızla yanından kalkıp giyinmeye koyulduğunu işitti. "Ee? Zevkli miydi bari?" dedi Rima ters ters.

Kafasını toplamaya çalıştıktan sonra, "Evet. Çok zevkliydi," diye karşılık verdi Lanark meydan okurcasına.

Bir karabasan havası etrafını sarmaya başlamıştı. Rima'nın, "Anlaşılan sekste pek iyi değilsin. Görüp görebileceklerimin en iyisi Sludden galiba," dediğini duydu.

"Bana Sludden'a... âşık olmadığını... söylemiştin."

"Değilim, ama ara sıra onu kullanıyorum. Onun beni kullandığı gibi. O da ben de çok soğuk insanlarız."

"Neden buraya gelmeme izin verdin?"

"Ateşli olmaya öyle can atıyordun ki ben de gerçekten öyle olabileceğini düşünmüştüm. Sen de hepimiz kadar soğuksun aslında – ve bu konuda bizden çok daha kaygılısın. Seni beceriksizleştiren de bu bence."

İşte şimdi bir karabasanın içine çekiliyordu, okyanustan bir yatağın dibinde yatar gibi yatıyor, yine de nefes alabiliyordu. "Beni öldürmeye çalışıyorsun," dedi.

"Evet ama beceremem. *Fena halde* sağlamsın."

Rima üstünü giydikten sonra Lanark'ın yanağına bir şaplak atıp, "Acele et," dedi. "Senden bir daha özür dileyecek değilim. Kalk da giyin."

Sırtını konsola dayamış duruyor, onun ağır ağır giyinişini izliyordu. Lanark giyinince, "Güle güle Lanark," dedi gaddarca.

Lanark'ın bütün duyguları keçeleşmişti, yine de bir an dikilip ser-

sem sersem onun ayaklarına baktı. Rima, "Güle güle Lanark," diyerek onu kolundan tutup kapıya götürdü ve dışarı itip kapıyı çarptı.

El yordamıyla aşağıya inmeye koyuldu. Zemin kata yaklaşmıştı ki, Rima'nın kapıyı açıp "Lanark!" diye seslendiğini duydu. Ardına baktı. Savrulan siyah bir şey kafasına düşüp dolandı, sonra kapı tekrar çarptı. Kafasındakini çekince bunun tersine çevrilmiş yapağı bir ceket olduğunu gördü. Ceketi sokak kapısının topuzuna astıktan sonra dar sokağa çıkıp uzaklaştı.

Neden sonra buza kesmiş beyni ve bedeni yoğun, dondurucu sise karıştı. Altında bir yerlerde yürüyen ayaklarca ileri götürülen hissiz bir ruh nüvesi halinde sokaklardan geçti. Ziyadesiyle bilincinde olduğu tek şey kaşınan sağ dirseğiydi, yolda birkaç kez durup kıyafetinin üzerinden kaşımak için onu duvar köşelerine ileri geri sürttü. Tramvay seslerı ve ışıkları yanından daha sık geçip gidiyordu artık, bir caddeden karşıya geçtikten sonra kendisiyle yüksek bir lambanın ışığı arasında duran anlaşılması güç şekil karşısında şaşaladı. Yaklaşınca arkasında kalabalık maiyeti, şaha kalkmış bir ata yanlamasına binen bir kraliçe seçti gözleri. Koca meydandaki bir heykeldi bu. Isınmak için güvenlik dairesine gitmeyi aklından geçirdiyse de içecek bir şeylere ihtiyacı olduğuna hükmetti. Kaldırımın üzerine yansıyan kırmızı bir neon görene dek o caddeden bu caddeye dolaşıp durdu. Güzel kokulu ufak tütüncü dükkânının çınlayan kapısını açıp bir merdivenle Galloway'in yerine indi. Burası üst kattaki dükkândan çok daha büyük olan alçak tavanlı bir yerdi. Mekâna kimisi diğerine açılan, içinde sedir, masa ve sandalye bulunan kameriyeler hâkimdi, bir de duvarda plakaya yerleştirilmiş bir geyik kafası asılıydı. Lanark limonlu çay ısmarlayıp bir sedirin köşesine ilişti, derken uyuyakaldı.

Uzun müddet sonra uyandı. Soğumuş çay bardağı önündeki masada duruyordu, yan taraftaki iki işadamı arasında geçen konuşmaya kulak kesildi. Onların oturduğu yeri kendi sedirinden ayıran kalın, kahverengi perde kulağından bir parmak ötedeydi ve anlaşılan, perdenin öte tarafındakiler konuşmalarına kulak misafiri olunduğundan habersizdi.

"...Dodd bizim tarafımızda. Ne de olsa Şirket'in sokakları aydınlatıp tramvayları işler durumda tutmaktan başka yapacak bir şeyi yok, hem bu hizmetler de kendi kendini döndüremiyor. Bunlar belediyeye ait

malların satışıyla desteklenmek zorunda, hal böyle olunca Dodd satıyor, ben de alıyorum."

"Peki ama aldıklarını ne yapacaksın?"

"Devren kiraya vereceğim. Lambri bölmelerle bölersek, bu odaların en küçüğü on altı daire alabiliyor. Hesapladım."

"Saçmalama! Kim sadece meydanda olduğu için ufacık bir dairede oturmak ister ki? Şehrin üçte biri boş dururken evsahibi olmak hiç de kârlı değil."

"Şu an için kârlı değil. Neticede bunları devretmek niyetindeyim."

"Esrarlı esrarlı konuşma, Aitcheson. Bana güvenebilirsin."

"Pekâlâ. Nüfusun eskiye oranla azaldığını biliyorsun. İnsan sayısının durmadan azaldığı gerçeğiyle yüzleştin mi?"

"Neden böyle peki?"

"Nedenini biliyorsun."

Bir sessizlik oldu. "Ya yeni gelenler?"

"Yeterli sayıda değil. Bir otelde kalıyorsun, değil mi?"

"Elbette."

"Elbette. Ben de öyle. Otelde kimse ortadan kaybolanları fark etmez. Sen de herkes gibi yan odadaki adamın bir süre sonra ortadan kaybolmasını beklersin. Halbuki bir dairede yaşamak bundan farklıdır. Birden sahanlığın karşısındaki evin boş olduğu gözüne çarpar. Çok geçmeden üst kattaki de boşalır. Derken sokaktaki pencerelerin yarısının ışıklarının yanmadığını fark edersin. Rahatsız edici bir şey bu! Şu da var ki, insanlar hâlâ fark etmemiş numarası yapıyor. Hiç komşuları kalmayana dek bekle. Bir başlarına kalınca nasıl paniğe kapılıyorlar, bekle de gör! İşte o zaman, boğulanların sala tutunması gibi şehir merkezine üşüşecekler. O vakit şehrin içindeki daireleri boş bulurlarsa, kapıyı kırıp izinsiz yerleşecekler. Ama o daireler boş olmayacak, çünkü ben onları kiraya veriyor olacağım."

Kısa bir duraksamadan sonra diğer ses kıskançlıkla, "Çok akıllıca. Ama biraz iyimser değil misin? Sürüp sürmeyeceği belirsiz bir gidişe bel bağlıyorsun," dedi.

"Bunu durduracak ne var ki?"

Lanark ayağa kalktı, kanı donmuştu. Kısa süre evvel Sludden'a halinden memnun olduğunu söylemişti, şimdiyse duyduğu, gördüğü yahut hatırladığı her şey onu paniğe sürüklüyordu. Rima'nın yanında olmayı ölesiye istiyordu, onunla sevinip onunla üzülecek bir Rima'nın,

korkularını dindirebileceği, sözcükleri ona taş gibi fırlatmayan bir Rima'nın. Çayın parasını ödedi, odasına dönüp üstünü çıkardı. Ceketle süveteri çıkarınca gömleğinin sağ kolunun kurumuş kanla sertleşmiş olduğunu fark etti, gömleğini çıkardığındaysa, ejderderisinin omzundan bileğine kadar yayıldığını, elinin üstünde benekler oluştuğunu gördü. Pijamalarını üstüne geçirdikten sonra yatağa girip uykuya daldı. Yapacak başka bir şey yok gibiydi.

6. Bölüm: Ağızlar

Hiç kimseyi görme ya da hiçbir şey yapma arzusu duymadan kendini olabildiğince uykunun kollarına bırakmıştı, uyandığında ise yeniden uykusu gelene dek gözünü duvara dikiyordu. Hastalığın en hızlı uykudayken yayıldığını anımsamak ona acı bir haz veriyordu. Bırak yayılsın! diyordu içinden. Geliştirecek başka neyim var ki? Ama ejderderisi koluyla elini kapladıktan sonra daha fazla yayılmamış, sadece kolu on beş santim kadar uzamıştı. Parmakları kalınlaşmış, aralarında hafif bir zar oluşmuştu, tırnaklarıysa uzayarak kavislenmişti. Parmak eklemlerinde gülün dikenine benzeyen kırmızı tırnaklar belirmişti. Dirseğinin üstünde de iki-üç santim uzunluğunda benzer bir tırnak çıkmış, çarşafa takılıp duruyordu, bu yüzden Lanark sağ kolunu nevresimin üstünden yere sarkıtarak uyuyordu. Bu durum ona eza vermiyordu zira kolu tamamen hissizdi, ama bu hissiz uzuv istediği her şeyi tam vaktinde yapıyor, hatta isteklerini daha bilince çıkmadan yerine getirdiği oluyordu. Arada bir onu ağzına bir bardak su götürürken buluyor, susamış olduğunu ancak o zaman anlıyordu. Tam üç sefer Lanark'ı uyandırana kadar yeri yumruklamış, Bayan Fleck de elinde bir fincan çayla içeri girmişti. Bayan Fleck'e buna aldırış etmemesini söyledi mahcubiyetle. "Yo, yo, Lanark," dedi Bayan Fleck, "kaybolmadan önce kocam da aynını yapardı. Bunu asla görmezden gelmemek gerekir."

Lanark teşekkür etti. Bayan Fleck ellerini kurularcasına önlüğüne sildi ve "Sana bir şey sormamın sakıncası var mı?" dedi damdan düşercesine.

"Hayır."

"Neden kalkıp iş aramıyorsun, Lanark? Ben bu yüzden," –başıyla onun kolunu işaret etti– "bir koca, iki de kiracı kaybettim, hepsi de ortadan kaybolmadan önce yatakta öylece yatmaktan başka şey yapmazdı, hepsi de senin gibi son derece dürüst insanlardı."

"Kalkmam için ne neden var ki?"

"Bu konuda konuşmaktan hoşlanmıyorum ama benim de bir hastalığım var, seninkinden farklı bir hastalık; yapacak işlerim olduğu için

hiç de öyle fazla yayılmadı. Önce bir koca, sonra kiracılar, şimdi de şu pis veletler. Kalkıp çalışırsan kolunun düzeleceğinden eminim."

"Ne iş bulabilirim?"

"Yolun karşısındaki Demir Ocağı işçi arıyor."

Lanark sertçe gülerek, "Benden Q39 parçası mı yapmamı istiyorsunuz?" dedi.

"Fabrika işlerinden zerre anlamam, ama insan maaş alıp hareket ettiği müddetçe ortada şikâyet etmesi için bir neden göremiyorum."

"Böyle bir kolla nasıl işe gideyim?"

"Nasıl olacağını anlatayım. Kocamın da aynı kolunda aynı hastalıktan vardı. Ben de ona kalın bir yün eldiven örüp içine güderi astar diktim. Hiç kullanmadı. Onu ceketinin altından giyersen, kimse fark etmez. Hem fark etseler bile kimin umurunda? Ortada bir sürü huysuz elli adam var."

"Bunu düşüneceğim," dedi Lanark.

Fincanı ağzına götürüp öylece tutan eli daha fazla konuşmasına mani olmuştu.

Çocuklar ara sıra onun odasında oynuyordu. Lanark'ın hoşuna gidiyordu bu. Didişip duruyor olsalar da, hayatın ne olduğundan dem vurmuyor ya da bir şey yapması için onu iknaya kalkışmıyorlardı, bencillikleri ona kendini kötü hissettirmiyordu. Böyle zamanlarda koca kolundan utanıp onu nevresimin altına saklıyordu, ama bir keresinde uyanınca çocukları dışarı sarkmış kolunun etrafına çömelmiş, bu iri uzva bakarken buldu. "Bununla birini öldürebilirsin," dedi oğlan hayranlıkla.

Lanark utanç duydu çünkü aynı şey onun da kafasından geçmişti. Kolunu çekip sakladı ve iki insan elinin bundan iyi olduğunu mırıldandı pek inanmadan. "Evet ama kavga ederken değil," diye karşılık verdi oğlan.

Lanark uzvunun onu cezbetmeye başladığını fark etti. Rengi tam anlamıyla siyah değil, son derece koyu bir yeşildi. Bir insanda oluştuğu için marazi görünüyor olsa da, parlak, soğuk deri, dikenli kırmızı eklemlerle dirsek, keskin, kavisli çelik pençeler tek başına fazlasıyla sağlıklı görünüyordu aslında. Onun yaratabileceği yıkımlarla ilgili hayaller kurdu. Elit'e girip, elini ceketinin göğsüne saklayarak Sludden'ın kliğine doğru ilerlediğini hayal etti. Dudağında yarım bir tebessümle onlara bakacak, sonra birdenbire kolunu çıkaracaktı. Sludden, Toal ve McPake ayağa fırladıkları sırada onlara yandan bir yumruk savurup

hepsini yere yıkacak, sonra da bağrışan kızları bir köşeye çekip tırnaklarıyla giysilerini parçalayacaktı. Kafasındaki resim çok geçmeden allak bullak bir hal aldı, çünkü kurduğu her hayal bir doruk noktasına ulaşmadan başka bir hayale karışıp kayboluyordu. Bu hayallerden sonra içini ürpertiyle karışık bir kasvet ve sıkıntı kaplamıştı. Bir anda kendini sol elinin parmak uçlarıyla soğuk sağ elini sıvazlarken buldu, "Her yerim böyle olduğunda..." diye mırıldanıyordu, oysa her yeri böyle olsaydı büsbütün hissizleşecekti. Derken Rima ve nazik olduğu anlar geldi aklına: Kamyonda ona dokunup özür dileyişini, dans ederken birbirlerine sarılışlarını, sisin içinde ona gülümseyip hafifçe koluna girişini, hazırladığı kahveyi, hatta fırlattığı ceketi düşündü bir bir. Ama bu anılar, içindeki insani hissi geri getiremeyecek kadar silikti, bunun üzerine uyuyana dek hayranlıkla ejderimsi kolunun hissiz gücünü düşünmeye koyuldu yeniden.

Nihayet onu avazı çıktığı kadar bağırtan bir acıyla uyandı. Bayan Fleck koşarak içeri girdi. Dirseğindeki tırnak üst pijamasının yan tarafından girip bir yara açmıştı, yaradan akan kanlar battaniyelere sızmıştı. Lanark daha fazla bağırmamak için sol elinin başparmak boğumunu ısırıp, sağ kolundaki kanlı pençelerine baktı. Bayan Fleck sargı ile su getirmeye koştu, ama döndüğünde ejderderisi yaranın üstünde de belirmişti. Lanark doğrulup üstündekileri çıkardı. "Bir eldivenden bahsetmiştiniz. Onu alabilir miyim?" dedi.

Bayan Fleck antredeki dolaba yönelip oradan kocasının eldiveniyle eski, su geçirmez bir palto çıkardı ve Lanark'ın bunları giymesine yardım etti. Ardından Lanark evden çıktı.

Kar yağmıştı, ama ince ince yağan yağmur yerdeki karı sulu çamura çeviriyordu. Alternatifler tiksindirici olduğu için yatağa girmişti, şimdi de uyumak tehlikeli olduğu için sokakları arşınlıyordu, sulu çamurun en seyrek olduğu sokakları tercih ediyordu. Bir kez daha meydana çıktı. Meydanın bir tarafı boyunca uzanan binanın zemin kat pencerelerinde ışık vardı, içeriden çekiç ve testere sesleri geliyordu. Açık duran kemerli kapılardan, ortasında kırmızı bir ahşap kulübe olan mermer zeminli bir salon görünüyordu. Salon FAZLA VAKTİNİZ YOK – HEMEN PROTESTO EDİN yazılı posterlerle kaplıydı. Bu sözler sanki ona hitap ediyor gibiydi, dolayısıyla mermer zeminden kulübeye ilerleyip içeri girdi.

Rahip cüppesi yakalı, sakallı, sıska bir adam ile ak saçlı ihtiyar bir kadın bir tezgâhın gerisinde oturmuş, zarflara broşür yerleştiriyordu. Arkalarındaki masada gür saçlı genç bir adam daktiloda süratle bir şeyler yazıyor, masanın üstünde oturan alımlı bir kız da avare avare gitar tıngırdatıyordu. Lanark tezgâha yaklaşırken, kadın ellerini çenesinin altında kenetleyip yüreklendirici bir tebessümle ona baktı. Lanark bir müddet tereddüt ettikten sonra, "Bana olanlardan korkuyorum," deyiverdi alçak bir sesle.

Kadın hararetle başını salladı. "Evet! Çok normal. Etrafınıza şöyle bir bakarsanız, fazla vaktimiz olmadığını anlarsınız."

"Ne yapabilirim?"

"Yapılacak başlıca şey, başkalarını tehlike konusunda ikna etmek. Çoğunluğa ulaşırsak harekete geçebiliriz. Bizim için biraz broşür dağıtmayı düşünür müsünüz?"

"O biraz zor. Yani, kolum baştan başa..."

"Ha, bunu anlıyoruz! Yine de gelmeniz bizi sevindirdi. Lütfen, lütfen bunu önemsemediğimizi düşünmeyin. Ama bu gibi kişisel sorunlar için tek çözüm çok çalışmaktır, adamakıllı bir amaç uğruna didinmek. Endişe etmeden oturup bu zarflarla ilgilenirseniz size düşündüğünüzden daha iyi gelecek."

Lanark eldiveni çıkarıp sağ kolunu gösterdi. Yuvarlak, kibar yüzü kıpkırmızı kesilse de, kadın Lanark'ın gözlerine bakıp kararlılıkla gülümsedi. "Bakın, bu gibi –kişisel– hastalıkların tek çaresi gün ışığıdır. Bizim partimiz de güneş ışığını geri getirmeye çalışıyor. Şehir merkezinde suni olarak şişirilen arazi fiyatları ufukta öyle bir inşaat patlamasına yol açtı ki, güneş ufkun üstünde yükselemiyor. Çoğunluğa ulaşır ulaşmaz yetkilileri bu konuda harekete geçmeye razı edebiliriz."

Gür saçlı genç adam bir sigara sarmak için daktiloyu bıraktı. "Saçmalık. Yarın bir gün çoğunluğa ulaşsak dahi durum değişmeyecek. Bir şehir ona sahip olanların hükmündedir. Fabrika ve evlerimizin onda dokuzu birkaç finansçıyla toprak sahibinin elinde, onları koruyup para toplayan bir de bürokrasi ve adli sistem var. Azınlıkta olmalarına rağmen iktidardalar. Bu duruma el koymak için neden çoğunluğa ulaşmayı bekleyelim ki? Sayısal olarak çoğunlukta olan zaten bizleriz."

Kız gitarından kafasını kaldırıp söze girdi: "Bence patron sınıfına fazla yükleniyorsun. Onlar sistemin adaletsiz ve hantal olduğunu pekâlâ biliyorlar, bu yüzden zeki olanları yaka silkip aramıza katılıyor. Ben

de aynını yaptım. Babam tuğgeneral."

"Bizde her çizgide düşünceye yer var," dedi beyaz saçlı kadın bocalayarak, "ama bir konuda mutabıkız: güneş ışığına olan ihtiyaç. Buna sizin de ihtiyacınız var, o halde neden bize katılmıyorsunuz?"

Lanark'ın dikkatle süzdüğü kadın önce ona cüretkâr bir edayla gülümsedi, ama sonunda omuz silkip yeniden zarflarına döndü. Yanında oturan rahip Lanark'a doğru eğilip, "Bir çukurun ağzındasın, değil mi?" dedi kısık sesle.

Sakalına rağmen yüzü çocuksu ve sabırsız görünüyordu, sağ kaşının üstünde bereye benzer mavimsi bir iz vardı. "Bu örgütteki insanlar o çukuru çok önceden beri görüyor, hadi eldivenini tak, sana yardım edemeyiz," dedi sessizce.

Lanark alt dudağını ısırıp eldiveni taktı. "Şayet çukurdan çıkarsan, her şeye rağmen bize katılırsın umarım. O zaman bize ihtiyacın kalmaz, ama emin ol bizim sana ihtiyacımız olacaktır," dedi adam.

Lanark bıkkın bir edayla, "Neden bahsettiğinizi bilmiyorum," deyip uzaklaştı.

Aklına gelen tek yer orası olduğundan meydandan Elit'e yürüdü, hem Rima'nın orada olma ihtimali vardı. Rima'nın nazik anları, ilerlemekte olduğu soğuğun içinde ışık saçmaya başlamıştı, üstelik onda da ejderderisi vardı, acaba onu neye çevirmişti bu maraz? Taşan ızgaraların üstünden atlayıp çamur tümseklerini aştı; fuayenin cam kapısını itip hızla yukarı koştu. Kafe boştu. Girişte oturup gözlerine inanamadan uzun uzun baktı, ama kimsecikler yoktu, bar tezgâhının gerisinde hiç kıpırdamadan öylece duran adam bile orada değildi. Lanark dönüp aşağı indi.

Merdiven sahanlığının yarısını geçmişti ki, aşağıdaki fuayede kasadan bir paket sigara alan bir kız gördü. Gay'di bu. Adını seslenip süratle aşağı indi. Gay daha soluk ve sıska görünüyordu, ama Lanark'ı şaşırtıcı bir sevinçle karşıladı, dudaklarından öpmek için hafifçe yukarı doğru esnedi. "Nerelerdeydin Lanark? Bu esrarlı kaybolmalar neden?"

"Yatıyordum. Benimle yukarı gelsene."

"Yukarı mı? Bu ara kimse yukarı çıkmıyor. Orası berbat. Artık aşağıdaki kafeye gidiyoruz, ışık daha dinlendirici."

Lanark'ın, ardında sinemaya açılan bir kapı olduğunu düşündüğü kalın, kırmızı perdeyi gösterdi. "Gel de bize katıl. Bütün ekip burada,"

diyerek perdeyi hafifçe yana çekti.

Perdenin arkası zifiri karanlıktı. "Burada hiç ışık yok," dedi Lanark.

"Var ama gözlerinin alışması biraz zaman alıyor."

"Peki Rima da orada mı?"

Gay perdeyi bıraktı ve "Rima'yı galiba... nişan partimden beri görmedim," dedi tedirginlikle.

"O zaman evdedir herhalde?"

"Herhalde."

"Oraya nasıl gidebileceğimi söyler misin? Gittiğimde hava sisliydi, şimdi bulamam."

Gay'in yüzü birden ihtiyarlamış göründü. Kollarını kavuşturdu, kafasını ve omuzlarını eğip ona yandan bakarak, "Seni oraya götürebilirim. Ama Sludden bundan hoşlanmaz," dedi ürkekçe.

"Beni oraya götür, Gay! Partide rahatsızlandığında sana yardım etmişti o. Başına bir şey gelmesinden korkuyorum."

Gay sinsi, korku dolu bir bakış attı. "Sludden beni sigara almaya yolladı, beklemekten de nefret eder," dedi.

Lanark ejder elinin ona vurmak üzere yumruk olduğunu gördü. Güçlükle cebine soktuğu el orada bir yengeç gibi kıvranıyordu. Gay hiçbir şey fark etmemişti. "Sen çok güçlüsün Lanark," dedi dalgın, efkârlı bir ifadeyle. "Bana sarılırsan seninle gelebilirim herhalde. Ama Sludden gitmeme asla izin vermez."

Elini uzattı. Lanark kendisine uzanan eli memnuniyetle tuttu, beraberce sokağa çıktılar.

Gay'in adımları o kadar takatsizdi ki, Lanark ilerlemesine yardım etmek için iyi durumdaki kolunu onun beline doladı. İlkin hızlı ilerledilerse de, kolundaki baskı giderek artmaya başlamıştı. Gay'in ayakları kaygan kaldırıma tutunamıyordu, gerçi bedeni hafifti hafif olmasına ama sanki sırtına elastik bir ip bağlanmıştı da attığı her adımla birlikte ilerlemesini daha da güçleştiriyordu. Lanark kısa bir süre bir lamba direğinin altında durdu, yorgunluktan zar zor nefes alıyordu. Gay tutunmak için kolunu direğe doladı, ama tamamen sakin görünüyordu. Utangaç, kaçamak bir bakışla, "Sağ koluna eldiven takmışsın. Benim de sol kolumda var!" dedi.

"Ne oldu peki?"

"Sen bana hastalığını gösterirsen, ben de benimkini gösteririm!"

Lanark onun hastalığıyla ilgilenmediğini anlatmaya girişmişti ki,

Gay kürklü eldivenini çekip çıkardı. Lanark'ın ağzı açık aldı. Kendisininki gibi ejder pençeleri görmeyi ummuştu, ama tek gördüğü kusursuz şekle sahip küçük, beyaz bir eldi, parmaklar hafifçe sıkılmıştı, ta ki Gay avcunu göstermek için onları açana kadar. Lanark bir süre avcun içinde ne olduğunu anlamaya çalıştı. Alaycı alaycı sırıtan bir ağızdı bu. Açılıp incecik sesiyle, "Olup bitenleri anlamaya çalışıyorsun, bu da ilgimi çekiyor," dedi.

Sludden'ın sesiydi bu. Lanark, "Cehenneme düştüm!" dedi fısıltıyla.

Gay'in eli yanına düştü. Lanark onun ayak tabanlarının kaldırımın bir parmak üstünde durduğunu fark etti. Bedeni beynindeki bir kancadan asılıymış gibi karşısında sallanıyor, boş ve sersem bir ifadeyle gülümsüyordu, çenesi çıkmış gibiydi ve ağzından gelen ses dilin ya da dudakların hareketiyle oluşmuyordu. Hafif boğuk bir yankısı olsa da Sludden'ın sesiydi bu ve "Tekrar bir araya gelmemizin vakti geldi Lanark," diyordu. Bu arada aynı sesin sol elden gelen tiz versiyonu da, "Yanlış şeyler için fazla kaygılanıyorsun," diye bağırıyordu acı acı.

"Ah! Ah!" diye geveledi Lanark. "Cehenneme düştüm!"

Eldivenli ve eldivensiz ellerini ağzına bastırdı ve Gay'in sallanan bedeninden gözlerini ayırmadan geri çekildi. Telin üstünde kayıyormuş gibi titreyip geri geri gitmeye başladı Gay, ilkin yavaşça, ardından daha hızlı, ta ki boş boş sırıtan yüzü kafe istikametinde bir yere doğru çekilip bir nokta kadar küçülene dek.

Lanark arkasını dönüp koştu.

Ayağı kayıp çamurlu kaldırıma kapaklanana dek şuursuzca koştu, kalçası ve omuzları berelenmiş, pantolonu sırılsıklam olmuştu. Ayağa kalkınca panik yerini çaresizliğe bıraktı. Bu şehri terk etme arzusu güçlenmiş ve kesinleşmişti, ama sokaklar, binalar ve hastalıklı insanların her yönde sonsuza dek uzandığından da bir o kadar emindi. Gerisinde yağmurun eritmediği bir kar yığını duran tırabzanların yanında dikiliyordu. Karın içinden birkaç çıplak ağaç yükseliyordu. Kar ile ağaçların öyle canlı bir görünümü vardı ki, korkuluklara tırmanıp ağaç gövdelerinin arasından güçbela yukarı ilerledi. Arkada bıraktığı sokağın lambaları loş bir yamaca kurulmuş bir mezarlığı gösteriyordu. Soluk karın üstünde kara mezar taşları vardı, Lanark bu yerin toprağının bir zamanlar insanları doğal yolla yutmuş olduğuna şaşarak mezarların arasından

yukarı tırmandı. Üzerinde bank olan bir patikaya vardı, bankın üstündeki karı paltosunun koluyla sıyırıp diz çöktü ve alnını üç defa sertçe banka vurarak bütün varlığıyla, "Bırak gideyim! Bırak gideyim! Bırak gideyim!" diye feryat etti. Sonra kalktı, darbelerden sersemlemişti ama sırılsıklam olmuş kıyafetlerine ve sancıyan bedenine aldırış etmiyordu. Tuhaf bir kaygısızlık duyuyordu. Tepenin üstündeki dikilitaşların arasından sarı bir ışık yayılıyor, birkaçının kaidesini aydınlatırken ötekileri karaltı olarak gösteriyordu, böylece yokuş yukarı seğirtti.

Zirveye giden yokuş aşırı dikti, Lanark bir süre kâh ileri atılıp kâh geri kayarak ilerledikten sonra zirveye erişecek ivmeye ulaşıp düz zemindeki iki mezar taşı arasında tökezleyerek yere düştü. Zirve etrafı dikilitaşlarla çevrili yuvarlak bir arazi parçasıydı, ortasında da yine bir dizi dikilitaş vardı. Bunlar kaidelerine anıtsal yazılar hakkedilmiş eski ve uzun dikilitaşlardı. Işık onu hayrete düşürmüştü. Sönmeden yanan bir ateşten geliyor gibiydi, yerden ancak bir buçuk metre yükseklikteki bir alanı aydınlatıyor, gölge düşürmüyordu. Lanark ortadaki anıtların etrafında herhangi bir ışık kaynağına rastlamadan yürüdü. Işığın en parlak olduğu yer, dikilitaşların oluşturduğu çembere girdiği noktanın yakınındaki kaidenin üstüydü. Turks Yolu Demir Ocağı'nın işçileriyle yönetiminin, 1833 ile 1879 yılları arasındaki üstün ve sadık hizmetleri karşılığında bir doktorun anısına diktirdiği mermer bir bloktu bu. Lanark yazıtı ikinci kez okuyordu ki, taşın üstüne düşen belli belirsiz bir gölge gözüne ilişti. Bunun neyin gölgesi olduğunu anlamak için kafasını kaldırıp şöyle bir baktıysa da bir şey göremedi, ama tekrar bakınca kanatlarını iki yana açmış bir kuşun gölgesine benzer bir şekil seçti. Derken gölgenin rengi koyulaştı ve oluşan şeklin bir-iki metre genişliğinde bir ağız olduğunu gördü, dudakları hareketsiz, yatay bir çizgiyle birleşiyordu. Lanark'ın kalbi korkudan kaynaklanmadığı kesin bir heyecanla gümlüyordu. Dudaklar tam şeklini aldığında ayrılarak konuşmaya başladı; tıpkı kuvvetli, yekpare bir ışının bir odayı aydınlatmaksızın göz kamaştırması gibi bu ses de bağırmadan kulağı delip geçiyordu. Hem de öyle acı vererek yapıyordu ki bunu, Lanark heceleri konuşulduğu anda anlayamıyor, ancak ses kesildiğinde hatırlayabiliyordu. "Ben çıkış yoluyum," demişti ağız.

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Lanark.

Dudaklar sımsıkı kapanıp kayanın üstünde cetvelle çizilmişçesine düz bir çizgiye dönüştü ve kaidenin çıkıntıları üzerinden bir martı göl-

gesinin şelalenin üstünden geçişi gibi yağ misali kayarak süratle toprak zemine ilerledi. Karın üzerinde hızla kaydıktan sonra durdu ve Lanark'ın ayaklarının önünde oval bir çukura dönüştü. Ağzın kenarları karın üstünde hafif gölgeli duruyor ama kusursuz dişlerin çıkıntılı uçlarına doğru keskin bir şekilde kıvrılıyordu. Dişlerin arasındaki karanlıktan önce çürümüş otların tuzlu kokusunu taşıyan soğuk bir rüzgâr, sonra da kavrulan etinkine benzer bir koku taşıyan sıcak bir rüzgâr yükseldi. Lanark dehşet ve baş dönmesiyle ürperdi. Gay'in elindeki ağzı hatırladı, gerisinde karanlık bir odada insanlara eziyet eden soğuk bir adamdan başka bir şey bulunmayan ağzı. "Beni nereye götüreceksin?" dedi.

Bunun üzerine ağız kapandı, köşeleri karardı. Lanark onun kaybolmakta olduğunu fark etti, kendisini bir çukurdan daha çorak ve ıssız bir şehrin tepesinde bırakıp gidecekti. "Dur! Geliyorum!" diye bağırdı.

Ağız tekrar ayrıldı. "Nasıl geleyim?" diye uysallıkla sordu Lanark.

Ağız cevap verdi. Ses kulaklarını acıtmayı kesince, onun "Balıklama ve çıplak," dediğini anladı. Kenarlarından kumaşı delip geçen tırnaklar çıktığında, paltoyla ceketi çıkarmak kolay olmadı. Onları parçalayıp attıktan sonra sabırla açık bekleyen ağza baktı. İyi olan elini yüzüne sürdü ve şöyle dedi: "Kafam önde girmekten korkuyorum. Kendimi geriye verip ellerimle sarkacağım. Kendimi bırakamayacak kadar çok korkacak olursam, ben düşene kadar sarkmama müsaade etmeni bana yapılmış bir iyilik sayacağım."

Dikkatle ağza baktı, ama ağız kıpırdamadı. Paçavraların üzerine oturup ayakkabılarını çıkardı. Korku hareketlerini ağırlaştırıyordu; hepten hareket edemez hale gelme fikriyle dehşete düşerek daha fazla soyunmadan ağza doğru ilerledi. Soğuk olanın yerini alan sıcak nefes etraftaki karları eritip nemli çakıldan sert bir zemine dönüştürmüştü. Düşünmemek için hızlı davranıp ayaklarını ağza sarkıtarak oturdu, dişleri karşılıklı olarak sıkıca kavradı ve onlardan sarkana dek kendini aşağı kaydırdı. Sağ kolu soldakinden uzun olduğu için, sadece onunla tutundu ve kavurma kokulu sıcak rüzgârlarla çürüme kokulu soğuk rüzgârların çarpmasıyla elinin yorulup çözülmesini bekledi. Eli çözülmedi. Pençeleri bir kesici dişe vidalanmışçasına tutunmuştu. Onları çözmeye çalıştığındaysa, kolundaki bütün kaslar kasılıp onu dişlerin arasından görünen oval karanlık gökyüzüne doğru kaldırmaya başladı. Bir an kafası ve omuzları dişlerin arasından dışarı çıkar gibi oldu, ama Lanark "Kapan! Dişleri kapat!" diye haykırdı.

Karanlık gürültüyle üstüne kapandı ve Lanark düştü.

Ama çok derine değil. Ağzın altındaki boşluk daralarak, aşağıya inen bir boğaza dönüşmüştü; giysileri ve dikenli kolu kenarlara takılmaya başlayan Lanark azalan bir hızla sağa sola çarparak kayıyordu. Derken boğazın kenarları bir daralıp bir gevşemeye, daraldıkça ısınmaya, gevşedikçe soğumaya başladı; öyle ki iniş haşlayıcı bir sıkışma ve dondurucu bir düşüş silsilesi halini aldı. Basınç ve sıcaklık giderek artıyor, onu gitgide daha uzun süre kavrıyordu; sonunda Lanark ona yumruk ve tekmelerle karşı koymaya girişti. Bunun üzerine birden serbest kaldı ama sadece bir-iki metre indikten sonra öyle korkunç sertlikte bir sıkışma oldu ki, kollarıyla bacaklarını bir milim kıpırdatamadı. Bağırmak için açtığı ağzına yün ile giysi karışımı bir şeyler tıkıldı, zira fanila, gömlek ve süveteri basınçla beraber yüzüne doğru sürüklenmişti. Nefes alamıyordu. Altına kaçırdı. Muazzam sıkışma kesilince Lanark aşağı, giysiler ise ağzıyla burnundan sıyrılarak yukarı kaydı, ama çok geçmeden kenarlar büzüldü ve onu daha da sert sıkıştırmaya başladı. Duyularının çoğu onu terk etmişti artık. Düşünce ve bellek, kötü koku, sıcaklık ve yön hissi yok olup gitmiş, basınç ve süreden başka bir şey duyumsamaz olmuştu. Üstüne her saniye ikiye katlanan bir ağırlıkla şehirler yığılıyordu sanki; hareketten başka hiçbir şey bu basıncı azaltamazdı; hareket etmese, zaman, uzam ve zihin olduğu gibi son bulacaktı, ama ayak uçlarını ve gözkapaklarını kımıldatmasının üzerinden evrenin yaşı kadar zaman geçmişti. O vakit kendini sonsuz bir karanlıkta kasılıp duran ama onu boğmakta olan yumruyu bir türlü dışarı atamayan sonsuz bir solucandan farksız hissetti.

Bir müddet sonra her şey önemini yitirdi. Birtakım eller böğrüne dokunuyor, tenini nazikçe silip nazikçe kuruluyordu. Gözlerini açmasına mahal vermeyecek denli güçlü bir ışık vardı. Bir şeyler fısıldanıyordu, biri alçak sesle güldü. Sonunda gözkapaklarını olabildiğince kısık bir şekilde araladı. Cinsel organının üstünde temiz bir havluyla çıplak vaziyette bir yatakta yatıyordu. Ayak ucuna beyaz elbiseli iki kız oturmuş, gümüş rengi küçük makaslarla tırnaklarını kesiyorlardı. Eğilmiş başlarının arasından gerideki duvarda asılı duran saatin minesini gördü, etrafında incecik kırmızı bir saniye ibresi dönen geniş beyaz bir mineydi bu. Sağ yanına baktı. Omzundan enikonu sıradan bir insan uzvu çıkıyordu.

7. Bölüm: Enstitü

Yemekte ya balık gibi yumuşak bir beyaz et, ya tavuk göğsü gibi daha sert bir et ya da haşlanmış yumurtayı andıran soluk sarı bir et oluyordu daima. Hepsi de tattan bütünüyle yoksundu, ama Lanark tabağındaki küçük porsiyonun yarısından fazlasını yemediği halde yemekler onu hiç olmadığı kadar rahatlatıyor ve zinde kılıyordu. Odanın süt rengi duvarları, cilalı ahşap döşemeleri vardı. Duvarlardan birine mavi örtülü beş yatak dayanmıştı, Lanark'ın yattığı ortadaki yatak ise beş kemerin oyduğu bir duvara bakıyordu. Kemerlerin ardında beyaz panjurlu geniş bir penceresi olan bir koridor uzanıyordu. Saat ortadaki kemerin üzerinde asılıydı, saatin çemberi yirmi beş dilime bölünmüştü. Beş buçukta ışıklar yanıyor, iki hemşire ellerinde sıcak su ve tıraş malzemeleriyle içeri girip yatağı düzeltiyordu. Hemşireler saat altı, on iki ve on sekizde servis arabasıyla yemek getiriyordu. Dokuz, on beş ve yirmide ise yine bir hemşire gelip ona bir fincan çay veriyor, ateşini ölçüyor ve biraz gelişigüzel bir biçimde nabzını yokluyordu. Yirmi iki otuzda tavandaki neon lambalar sönüyor, sadece koridordaki panjurdan içeri süzülen ışık kalıyordu. Hareketli, sedefsi bir ışıktı bu, hepsi hareket eden, hareket ettikçe bir parlayıp bir loşlaşan birden fazla kaynaktan geliyordu, ama trafikten kaynaklanmayacak kadar görkemliydi ve uzak mesafeden geliyor gibiydi. Bu hareket Lanark'ı dinginleştiriyordu. Kemerlerin arasındaki sütunların her biri, grinin farklı tonlarında olan ve yavaş yavaş o ya da bu tarafa uzayıp giden birtakım gölgeler düşürüyordu odaya. Bu gölgelerin belirsiz, ritmik ama düzensiz hareketleri, yastığın yanağına yaptığı baskının aklına getirip durduğu o dehşetli, karanlık baskıdan son derece farklıydı ve bu farklılık Lanark'a güven veriyordu. Bir sabah yatağı düzelten hemşireye, "Pencereden ne görünüyor?" diye sordu.

"Sadece manzara. Kilometrelerce manzara."

"Panjurlar neden hiç açılmıyor?"

"Görüntüye katlanamazsın da ondan, Fırçakaş. Gayet sağlıklı oldu-

ğumuz halde biz bile katlanamıyoruz, düşün."

Ona Fırçakaş diye hitap etmeye başlamışlardı. Beş santimetrekarelik tıraş aynasında yüzünü inceleyince kaşlarının içinden ağarmış kıllar çıktığını fark etti. Düşünceli düşünceli sırtüstü uzanıp, "Kaç yaşında gösteriyorum?" diye sordu.

"Otuzdan biraz fazla," dedi biri.

"Yeniyetme olmadığın kesin," diye ekledi öteki.

Somurtkan bir ifadeyle başını sallayıp, "Kısa süre öncesine kadar bundan on yaş genç görünüyordum," dedi Lanark.

"Takma, Fırçakaş, hayat bu, n'aparsın..."

O sabah beyaz önlüğü, yarım ay şeklinde çerçevesiz gözlükleri olan kel bir doktor ziyaretine geldi. Yatağın kenarında durup, gerisinde zerre neşe barındırmayan kasvetli bir bakışla Lanark'ı muayene etti. "Beni hatırladın mı?" diye sordu.

"Hayır."

Doktor çenesindeki yara bandını işaret ederek, "Üç gün önce bana yumruk attın, tam buraya. Epeyce dövüştün hani. Ondan beri ziyaretine gelemediğim için kusura bakma. Ağır vakalarla ilgilenecek yeterli sayıda personelimiz olmadığından, tamamen umutsuz olanlarla sağlam sayılabilecekler genelde kendi hallerine bırakılıyor. Hâlâ tuvalete gidemiyor musun?"

"Ancak yataklara ve duvarlara tutunarak."

"Sanırım uyumakta da hâlâ bayağı zorluk çekiyorsun?"

"Pek değil."

"Çabuk iyileşiyorsun. Tamamen soyunup balıklama gelmiş olsaydın, şimdiye dolaşıyor olurdun. Şu an ağır bir şoktan çıkıyorsun, o yüzden kendini fazla yorma. İstediğin özel bir şey var mı?"

"Bana okuyacak bir şeyler getirebilir misiniz?"

Doktor ellerini önlüğünün kollarına çaprazlama sokup dudaklarını büzerek bir süre öylece durdu, bu haliyle bir mandarini andırıyordu. "Getirmeye çalışırım ama söz veremem. Enstitümüz ikinci dünya savaşından bu yana izole durumda. Buraya gelmenin tek yolu var, yanında bagaj getirmenin ne kadar imkânsız olduğunu da bizzat gördün."

"Ama hemşireler genç kız!"

"Ne olmuş yani?"

"Buranın izole olduğunu söylemiştiniz."

"Öyle. Personeli hastalar arasından seçiyoruz. Umarım sen de çok

geçmeden aramıza katılırsın."

"İyileşince gitmek niyetindeyim."

"Söylemesi kolay. Bunu bir-iki gün sonra, yürümeye başladığında konuşuruz. Bu arada ben de okuyacak bir şeyler bulmaya çalışayım."

Öğle yemeğini getiren hemşireler ona *Bizim Wullie'nin 1938 Tarihli Yıllığı* isimli bir çizgi roman, *Bayan Tatlıdil'e Orkide Yok* isimli kapaksız bir polisiye roman, bir de *Kutsal Savaş* diye fena durumda olmayan, kalın ve küçük boy bir kitap verdi, bu son kitapta *s*'ler genellikle *f* olarak basılmış, sayfaların yarısı da kesilmemişti. Lanark *Bizim Wullie*'yi okumaya başladı. Çizgi roman onu yer yer gülümsetiyordu, ne var ki sayfaların çoğu, ucu açılmamış kahverengi pastelle berbat edilmişti. O da *Orkide Yok*'a başladı, o akşam kitabın yarısına gelmişti ki hemşireler telaşla girip yanındaki yatağın etrafına bölmeler yerleştirdi. Tıbbi malzeme yüklü metal silindirler ve servis arabaları getirip, "Sana arkadaş geliyor, Fırçakaş," diyerek çıktılar.

Bir erkek hemşire sedyeyle odaya girdi, oda gırtlaktan gelen boğuk bir nefes sesiyle doldu. Sedyenin yanından yürüyen iki doktor yüzünden (biri Lanark'ın doktoruydu) üzerinde kimin yattığını göremiyordu. Doktorlar bölmelerin arkasına geçti, sedye dışarı çıkarıldı. Lanark kitap okuyamaz olmuştu. Uzanmış, aletlerin tıngırtısını, doktorların mırıldanmalarını ve kulak tırmalayıcı, muazzam nefesi dinliyordu. Akşam çayı getirildikten sonra ışıklar söndürüldü. Bölmelerin ardındaki lambayı saymazsak, odada sadece koridor pencerelerinden vuran hareketli gölgeler vardı. Nefes sessizce yinelenen mırıldanmalara dönüştü, ardından duyulamayacak kadar hafifledi. Bölmeler, servis arabaları ve aletler götürüldü ve çerçevesiz gözlüklü doktor dışında herkes çıktı. Doktor bir kâğıt mendil parçasıyla alnını silerek gelip Lanark'ın yatağının kenarına oturdu. "Zavallı adam hastalığından kurtuldu, ama buraya yaptığı yolculuğun etkilerini nasıl atlatacağını allah bilir." Yatak lambasının altında küme küme yastığa dayalı duran yüz dudak uçuklatıcıydı; sararmış bir kuru kafayı anımsatan bu suratta, hastanın cinsiyetini ve yaşını belli eden tek şey, ağarmış, kenarları sarkmış bıyıklarıydı. Göz yuvaları öyle içe çökütü ki, gözleri seçmeye imkân yoktu. Nevresimin üstüne iskeletimsi bir kol uzanmış, ince, lastik bir boru tepede asılı duran şişeden pazıları saran bandajın altına sıvı taşıyordu.

Doktor iç geçirip, "Elimizden geleni yaptık, en az sekiz saat ağrı sı-

zı çekmeyecek," dedi. "Bize bir iyilik yapmanı istiyorum. Uykun hâlâ bayağı hafif, sanırım?"

"Evet."

"Kendine gelip, konuşmak isteyebilir. Bir hemşire bırakabilirim, ama o saçma sapan mesleki zıpırlıklarıyla içine kapanık bir adamın tadını kaçırırlar. Konuşmak isterse onunla konuş, doktor isterse buradan beni çağır."

Cebinden sigara paketi ebadında plastik, beyaz bir telsiz çıkardı. Telsizin üstünde yuvarlak bir hoparlör ağı, yan tarafında ise kırmızı bir düğme vardı. Doktor düğmeye basınca Dr. Bannerjee'nin doğum odası Q'ya gelmesini söyleyen telaşlı, tiz bir ses duyuldu. Doktor düğmeye tekrar bastıktan sonra telsizi Lanark'ın yastığının altına soktu. "İki yönlü çalışır. Telsize doğru konuşup beni istersen mesajı bana ulaştırırlar; adım Munro. Ama uyanık kalmaya çalışma, ihtiyaç duyarsa o seni kaldırır zaten," dedi.

Lanark'ı uyku tutmadı. Hasta adamın etrafını kuşatan kızıllığın kıyısında uzanıp, kemikli kafaya sırtını döndü ve yastığının altındaki telsizle oyalandı. Munro enstitüde personel sıkıntısı olduğunu söylemişti ama yine de kadro epey genişti. On dakika içinde kırk ayrı doktorun acil durum bildiren sesler tarafından neye benzediğini hayal bile edemediği yerlere ve vazifelere çağrıldığını duydu. Çağrılardan birinde, "Dr. Gibson lağıma lütfen. Kuzey çeperde direnç var," deniyordu. Bir ötekisi, "R-altmış koğuşunda kemik uzmanına ihtiyaç var," diyordu. "Profesör Ozenfant'tan mühendislere ihtar. On beş-on beş civarında on bir numaralı hücreden bir semender tahliye edilecek," şeklindeki çağrı karşısında ise küçük dilini yutmuştu. Sonunda telsizi kapatarak bu yaygaraya son verip tedirgin bir uykuya daldı.

Hafif bir iniltiyle uyanıp doğruldu. Hasta adam yastıklarından kaldırdığı başını bir şey arıyormuşçasına bir o yana bir bu yana çeviriyor, buna rağmen Lanark kararmış göz yuvalarının içindeki gözleri göremiyordu. "Orada biri mi var? Kimsiniz?" diye sordu adam yüksek sesle.

"Buradayım. Bir hastayım, sizin gibi. Doktor çağırayım mı?"

"Boyum ne kadar?"

Lanark mavi nevresimin altındaki sıska vücuda bakıp, "Bir hayli uzun," diye karşılık verdi.

Adamdan terler boşanıyordu. Tüyler ürperten bir sesle feryat etti.

"Ne kadar uzun?"

"Bir seksen kadar."

Adam kendini yastığa bıraktı, incecik dudakları şaşırtıcı derecede tatlı bir tebessümle kavislenmişti. Neden sonra dermansızca, "Işıldamıyorum da, değil mi?" dedi.

"Ne kastediyorsunuz?"

"Yani her yanımdan... anlarsın ya, kırmızı, beyaz, mavi, yeşil ışıklar çıkmıyor?"

"Katiyen ışıldamıyorsunuz. Doktor çağırayım mı?"

"Yo, yo. Galiba yapabileceklerini yaptılar zaten."

Adamın kafası artık ölümü anıştırmaz olmuştu. Duygular onu yumuşatmış, insan bilincinin anısına yapılmış cüretkâr sadelikte bir sanat eseri görünümü kazanmıştı. Az sonra, halen belli belirsiz bir tebessümle kavislenmiş halde olan incecik dudaklarını aralayıp, "Seni buraya hangi rüzgâr attı?" dedi.

Lanark'ın kafasından birkaç cevap geçtiyse de o en kısasını tercih etti. "Ejderderisi."

Adam söylediğini duymamış gibiydi. Sonunda Lanark, "Ya sizi hangi rüzgâr attı?" diye sordu.

Adam boğazını temizledi. "Kristal bağdoku hipertropifisi. Tıptaki adı bu. Senin benim gibi meslekten olmayanlar buna katılaşma diyor."

"Hezeyanlı katılaşma mı?"

"Bende hezeyan yoktu. Gerçi hepsi bir, neticede tam bir şoktu."

Düşüncelere dalmış gibi bir hali vardı, bunun üzerine Lanark da uyuyakaldı, ama birazdan adamın feryadıyla uyandı. "Orada mısın? Başını mı ağrıtıyorum?"

"Buradayım. Lütfen devam edin."

"Anlarsın ya, insan imgesini seviyor, insanların geçici avantajlar uğruna onun bazı kısımlarını fazlaca geliştirip, gayet sıradan acılardan kurtulmak için de kimi kısımlarını kesip atarak onu aşağılamasından nefret ediyordum. Kendi canlarını başkalarının canından çalmak için kullanan sülükler, bin bir ağzın ardına saklanan süngerler ve hislerini zırhlarla değiştokuş eden kabuklularla kuşatılmış gibiydim. İnsanca bir hayatta disiplin, gayret, risk ve özveri olması gerektiğine inanıyordum. Ben de orduya katıldım. Söylesene, başka hangi örgüte katılabilirdim ki? Ama düşman saflarının gerisinde tam beş görevde canımı tehlikeye atmama, üstüne üstlük bir de Q39 programını başlatmama rağmen, ne-

ticede boyum üç metreye yaklaştı, cam gibi de kırılganlaştım. Diklemesine olduğu sürece her iki yönde de muazzam bir basınca dayanıklıydım, ama yandan gelecek ufacık bir darbe bile beni kırıp geçirmeye yeterdi. Orduda hepimizi kırıp geçiriyorlar zaten."

Hissettiği infialle sesi hepten güçsüzleşmişti. Bir müddet uzanıp derin derin nefes aldı; sonra dudakları yine o şaşırtıcı tebessümle kıvrıldı. "Ben ne yaptım, tahmin et?" diye sordu.

"Ne?"

"Alışılmadık bir şey. Beni kırıp geçirmelerini, çukurun da parçalarımı silip süpürmesini beklemek yerine, çukura *ben* yakardım. Ondan bir çıkış yolu istedim, çukur ayağıma gelince de tam bir vakar ve mertlikle kendimi içine attım.

"Ben de."

Adam bir an tekrar hiddetlenir gibi oldu, ardından kısık bir sesle sordu: "Bu odada kaç kişiyiz?"

"Sadece ikimiz."

"İyi. İyi. Bu bizim istisnai vakalar olduğumuz anlamına gelir. İnan bana, böylesi bir çıkış yolu için yalvaracak çok kişi çıkmaz. Çoğu, hayatını bundan korkarak geçirir. Aşağı inerken şuurunu yitirdin mi peki?"

"Bir süre sonra, evet."

"Ben atlar atlamaz şuurumu yitirdim. Sorun şu ki, bilincim gelip gelip gitti. Keşke tavsiyelerini dinleyip üniformamı çıkarsaydım."

"Aşağı üniformanızla mı geldiniz?" diye sordu Lanark, dehşete kapılmıştı.

"Evet. Kemer, botlar, pirinç düğmeler, hepsi. Tabancam bile yanımdaydı, kılıfında."

"Neden?"

"Niyetim onu buradaki komutana teslim etmekti: sembolik bir şey, bilirsin. Ama burada komutan yok. Tabanca sağ kalçamda kendi boyutunda bir yarık açtı, işte bu yüzden ölüyorum galiba. Üniformayla hayatta kalma şansım vardı, ama tabancayla değil."

"Ölmüyorsunuz!"

"Öyle hissediyorum."

"Peki ama, madem öleceğiz, neden, neden o çukur, karanlık ve basınç azabını çekelim, neden insan olmaya çabalayalım ki? Ölürseniz çektiğiniz acı ve verdiğiniz mücadele boşa gitmiş olacak!"

"Ben o kadar da umutsuz bakmıyorum. İyi bir hayat, giderek artan

zorluklar karşısında insan olma mücadelesi vermektir. Bunun bilincinde olup da çok sıkı mücadele eden bir sürü genç insan var, ama aradan birkaç sene geçince bir bakıyorsun hayatları epey kolaylaşmış, bu yüzden de artık tümüyle insan olduklarını sanıyorlar, halbuki aslında sadece çabalamayı bırakmış oluyorlar. Ben çabalamayı bırakmıştım, ama hayatım öyle ağır rutinlerle doluydu ki, hastalığım olmasaydı bunun hiç farkına varmayacaktım. Meslek hayatım baştan sona insanlığıma yapılmış marazi ve görkemli bir saldırıydı. Şimdi sadece ölmekte olan yaralı bir adam olduğumu bilmek bir başarı. Ölen bir adamdan daha görkemli ne olabilir ki?"

Adamın dermansız sesi belli belirsiz bir mırıltıya dönüştü.

"Efendim!" diye atıldı Lanark. "Umarım ölmezsiniz!"

Adam gülümseyerek, "Teşekkür ederim, evlat," diye mırıldandı.

Çok geçmeden adamın meydandaki yerleri ansızın terden ışıldamaya başladı. Nevresimi iki eliyle sımsıkı kavrayıp doğruldu ve sert, amirane bir sesle, "İşte şimdi çok üşüyorum, bayağı da korkuyorum!" dedi.

Işıklar söndü. Lanark cilalı zemine atladı, kayıp düştü, sürünerek adamın yanına ilerledi. Pencereden süzülen sedefli ışık, başı olduğu gibi yataktan aşağı sarkmış, bir kolu yeri yalamakta olan sere serpe bedenin üstünden geçti. Lastik borunun takılı olduğu bandaja koyu bir leke yayılmaktaydı. Lanark telaşla yatağına döndü, telsizi kaptığı gibi düğmeye bastı. "Dr. Munro'yu bulun! Bana Dr. Munro'yu bulun!" dedi.

İnce, net bir ses, "Kiminle konuşuyorum?" diye sordu.

"Ben Lanark."

"Dr. Lanark?"

"Hayır! Hayır! Ben bir hastayım, ama ölen bir adam var!"

"Eceliyle mi ölüyor?"

"Evet, ölüyor, ölüyor!"

Sesin şöyle dediğini duydu: "Dr. Munro derhal Dr. Lanark'a ulaşın, bir adam eceliyle ölüyor; tekrar ediyorum, bir adam eceliyle ölüyor."

Bir dakika sonra koğuşun ışıkları yandı.

Lanark yatağında doğrulmuş, bitişiktekine bakıyordu. Adam kaba ve haysiyet kırıcı bir şekilde ölü görünüyordu. Çenesi düşmüş, ağzı açık kalmıştı ve göz çukurlarının gözsüz olduğu artık ortadaydı. Yere düşmüş elinin yanında lastik borunun ağzından sızan küçük bir birikinti oluşmuştu. Dr. Munro içeri girip rüzgâr gibi yatağın başucuna gitti. Yere düşen kolu kaldırıp nabzı kontrol ettikten sonra gövdeyi yatağa kal-

dırıp, asılı duran şişenin burgusunu kapattı. Üzerinde gece entarisi, yatağın kenarına oturup Lanark'a baktı. "Üstünü örtsen iyi olmaz mı?"

"Hayır. Olmaz."

"Seninle konuştu mu?"

"Evet."

"Kim olduğunun farkında mıydı?"

"Evet. Onu ne yapacaksınız?"

"Gömeceğiz. Ne tuhaf, değil mi. Yığınla ölü canavarı değerlendirmek için pratik yöntemler bulabiliyoruz ama sade bir insanı ancak yakabiliyor ya da toprağa gömebiliyoruz."

"Neden bahsettiğinizi anlamadım."

"Yatağa gir, Lanark."

"Pencerenin ardında ne var, görmek istiyorum."

"Neden?"

"Hapsedilmiş gibi hissediyorum."

"Oraya yürüyebilir misin?"

"Tabii ki oraya yürüyebilirim."

Doktor yatağın yanındaki kilitli çekmeceyi açtı, bir ropdöşambrla terlik çıkarıp Lanark'a verdi. Lanark bunları giydikten sonra zeminin biraz üstünde süzülüyormuş gibi hissetmesine aldırmadan pencereye doğru yürüdü. Koridorun, ardında bıraktığı odadan daha uzun olmamasına şaşırmıştı: Sağ ve sol yanındaki boş duvarlar kırmızı perdeyle örtülü yuvarlak bir kapıya kadar uzanıyordu. Lanark panjurun çıtalarının karşısında duralamıştı ki Dr. Munro yanına gelip sallanan yeşil ipi tuttu. "Panjuru kaldıracağım, Lanark, ama önce tekrar etmeni istediğim bazı sözler var," dedi Dr. Munro.

"Ne sözü?"

"Yolumu kaybedecek olursam, gözlerimi kapayıp kafamı çevireceğim."

"Yolumu kaybedecek olursam, gözlerimi kapayıp kafamı çevireceğim."

Ardından panjuru kaldırdı.

Aralarında güneşin parladığı sisli, hareketli açıklıklardan oluşan bir manzaraydı bu. Kar beyazı bulut kümeleri karlı sıradağ zirvelerinin aralarındaki boşluğu dolduruyordu; gümüşi gök parıl parıl parlayan uçsuz bucaksız denizlerin öyle yakınına uzanıyordu ki, denizle göğü ayırt etmek zordu. Sanki enstitü bir kanyonun sarp kayalıkları arasından gü-

neşe doğru sürükleniyordu. Lanark yeri görebilmek için ileriye ve aşağıya baktı, ama pencerenin altındaki sis incelip aralanınca hilal evresinde bir ay ile yıldızların bulunduğu koyu mor bir boşlukla karşılaştı. Başı dönünce dengesini bulmak için gözünü tekrar güneşe çevirdi; güneş ince sisten solgunlaşmış olduğu halde manzaranın ortasında sebatla parıldıyor, onu aydınlatarak bütün kılıyordu; gelgelelim Lanark'ı bir merak almıştı; belki güneş tepedeydi de bu gördüğü onun denize düşen yansımasıydı, ya da belki güneş kendi arkasındaydı da şu an onun öndeki dağların arasındaki buzullara vuran yansımasını görüyordu. Şu anda görünürde güneş ışığı ile ortasından tek bir zirvenin yükseldiği süt rengi buluttan başka bir şey yoktu. Daha aşağıda kalan bayırlardaki oluklardan gümüş sicimleri andıran akarsular çağıldıyor, yol yol ak şelaleler sarp kayalıkların doruklarından bulutlara dökülüyordu. Gördüğü zirvenin alelade bir koni değil, aralarında vadiler bulunan bir zirveler kümesi olduğunu fark etti. Vadilerden biri göller ve çayırlarla kaplıydı, diğeri ormandan geçilmiyordu, bir diğerindeyse gerisinde güneş batan altın yeşili engin bir deniz uzanıyordu. Görme edimi uçma edimine dönüşmüştü. Lanark gözünü ufka dikti, ama bütün denizlerle düzlüklerin ufuk çizgisiyle kesiştiği yerlerin ötesinde adalar, dağlar, yağmur bulutları, şehirler, kâh batan kâh doğan güneşler uzanıyordu. Bu çekilme hissinden kurtulma gayretiyle, sabah güneşinin vurduğu küçük bir tepeye kurulmuş bir köye gözlerini çevirdi. Tepeden bir bulut geçti, köyü sadece pencerelerle çatıların üstünde parıldayan ışıktan seçebiliyordu, az sonra parıltılar yer değiştirdi ve gümüş mavisi gökteki kar taneleri misali bir o yana bir bu yana savrularak vapurun tepesindeki martılar gibi daireler çizdi, sonra da renk değiştirip bombalanmış bir şehrin üzerindeki kızıllığın içinden hızla geçen uçaklar gibi çarkeden kara beneklere dönüştü. Sonunda Lanark elini gözlerinin üstüne kapattı, arkasına dönüp sessiz ve ciddi bir edayla odasına yollandı.

Bitişikteki hastanın battaniyelere sarılı cesedi bir erkek hemşirenin sürdüğü sedyenin üstünde önünden geçip gitti. Lanark terliklerle ropdöşambrı çekmeceye koydu, yatağa çıkıp nevresimi çenesine kadar çekti. Dr. Munro panjuru indirip, ölen adamın yatağının yanındaki çekmeceyi açtı. Bir tabanca çıkardı, durup düşünceli düşünceli tabancayı inceledi. "İşte bunun yüzünden öldü. İnerken yanına almış," dedi.

"Evet, anlattı."

"Gene de balıklama geldi, çoğu böyle yapmaz."

"Bu enstitü nerede?"

"Üzerinde birkaç şehir kurulu olan çok zirveli bir dağın altındaki tünel şebekesinde bulunuyoruz. Zannımca sen de bu şehirlerden birinden geliyorsun."

"Bir dağın altında mı?"

"Evet. O baktığın şey pencere değil. Zirvelerden birinin üzerindeki reflektörün yakaladığı görüntüleri gösteriyor. Bu koğuşta pencere bulunmasının nedeni, senin gibi hastaların kendilerini bazen hapsedilmiş hissetmesi. Aynı manzarayı başka hastalara gösterseydim, saat zembereği gibi bükülürlerdi."

"Ne kadar derindeyiz?"

"Bilmiyorum. Ben doktorum, jeolog değil."

Lanark sindirebileceğinden çok daha fazlasını öğrenmişti. Uyuyakaldı.

8. Bölüm: Doktorlar

Ertesi sabah uyandığında kendini yorgun ve keyifsiz hissediyordu, neyse ki hemşirelerin getirdiği hafif omletle gücü yerine geldi. Hemşireler yatağın yanındaki sandalyelerden birine yemeğinkiyle aynı yumuşak parlak dokuda giysiler bıraktı: iç çamaşırı, çorap, gömlek, koyu renk pantolon, kazak, bir de beyaz önlük. "Bugün aramıza katılıyorsun, Fırçakaş."

"Bu da ne demek?"

"Sen bir doktorsun artık. Umarım biz zavallı hemşirelere eziyet etmezsin."

"Ben doktor değilim."

"Ah, sakın reddetme! Başta reddedenler bize hep daha çok eziyet eder."

Onlar odadan çıktıktan sonra Lanark kalkıp, önlük dışında hepsini üstüne giydi. Yatağın altında süetimsi bir çift ayakkabı buldu. Bunları ayağına geçirdikten sonra koridora çıkıp panjuru açtı ve dümdüz çimenlerle kaplı güneşli, ılık bir taraçanın ortasında yükselen beyaz bir bayrak direği gördü. Bağrışa çağrışa top oynayan çocuklar oradan oraya koşuşuyor, yaşça büyük olan iki oğlan ücra bir köşede banka oturmuş, engin bir vadiye bakıyorlardı, vadinin tabanı aralarından sivri fabrika bacalarının yükseldiği çatılarla kaplıydı. Sağ yanda çayırlar ile cüruf yığınlarının arasından kıvrıla kıvrıla akan bir nehir şehre vardığında gözden kayboluyor, ama solundaki iskeletimsi vinçler rotasını belli ediyordu. Şehrin gerisinde çaylarla yol yol olmuş, funda yeşili, çıplak bir bayır uzanıyor, bayırın ardından kırık dökük bir diş sırasını andıran dağ dorukları görünüyordu. Bu manzara karşısında Lanark'ın içi içine sığmaz olmuş, gözleri dolmuştu. Odasına dönüp yatağına uzandı, neden böyle hissettiğine akıl erdirememişti.

"Ne olursa olsun oraya gideceğim," dedi içinden.

Munro bir kemerden içeri girdi, Lanark onunla konuşmak için doğrulup, "Sen lafa girmeden söyleyeyim, kıyamet kopsa doktorluk yapmam," dedi.

"Pekâlâ, ama burada kaldığın zamanı nasıl geçirmek niyetindesin?"

"Kalmak gibi bir niyetim yok. Gitmek istiyorum."

Birden kıpkırmızı kesilen Munro pencereyi işaret etti. Dışarıda bir yükselip bir alçalan kurşuni dalgalar başı dumanlı, yüksek kayalıkları dövüyordu.

"Tamam, git! Git bakalım!" dedi doktor kontrollü bir sesle. "Seni acil çıkış kapılarından birine götürür, dağın eteğinde dışarı salarım, sonra yolunu bulmak sana kalmış. İnsanlar yeni yuvalarını böyle bulurmuş eskiden, korunaklı vahaları ya da tanıdık bildik mağaraları bırakıp meçhul diyarlarda ev kurmak için çölleri aşarlarmış. Tabii bu insanlar senin bilmediğin şeyler biliyorlardı. Ekin ekebiliyor, hayvan avlayabiliyor, seni çıldırtacak cefalara göğüs gerebiliyorlardı. Gerçi sen de okuyup yazabiliyor, tartışabiliyorsun, hem yeterince uzağa gidersen, bunları takdir edecek insanlarla karşılaşma ihtimalin var, tabii aynı dili konuşuyorlarsa."

"Ama daha bir dakika önce yaşanabilir bir şehir gördüm orada!"

"Peki ışığın ne kadar hızlı hareket edip, ne kadar mesafe kat edebildiğini duydun mu hiç? Ya, kütlelerin ışığı nasıl saptırdığından, yüzeylerin onu nasıl yansıttığından ve atmosferlerin nasıl kırdığından haberin var mı? Bir şehir görüyorsun ve gelecekte oraya bir saat, bir gün. bir sene gibi bir zamanda varabileceğini sanıyorsun, oysa ki hayat helezoniktir, hem o şehir yüzyıllar ötede olabilir. Peki ya geçmişteyse ne olacak? Şehirler görüp de oralara giden, sonra da bu şehirleri küçüle küçüle köye dönmüş, yüzyıllar önce yerle yeksan edilmiş ya da henüz kurulmamış halde bulan insanlarla dolu tarih. Bunlardan en şanslıları da bu sonuncuları."

"Ama ben bu şehri biliyorum! Oraya daha önce gittim!"

"Ha, öyleyse burası geçmişteki bir yer. Artık onu hayatta bulamazsın."

Lanark perişan bir halde yere bakıyordu. Gördüğü manzara onu güneşli, bahtiyar bir hayatın hülyalarına daldırmıştı. "Buradan gidilebilecek medenileşmiş yerler yok mu hiç?"

Munro yine mandarinleri andıran o sessizliğine bürünüp yatağın yanına oturdu. "Evet, birkaç tane var. Ama yanında bir partner olmadan almazlar."

"Neden?"

"Sağlık düzenlemeleri. İnsanlar yanlarında bir partner olmadan ayrıldıklarında hastalıkları bir süre sonra geri dönüyor."

"Bu yerden ayrılmak isteyen tek sağlıklı kişi ben miyim?"

"Bir kadın doktor var, işinden öyle nefret ediyor ki kim olsa onunla gider, ama sen yine de ihtiyatı elden bırakma. Biriyle başka bir dünyaya girmek evlilik gibi bir şeydir, bu kadın da ayak bastığı her dünyadan nefret edecek tipte biri."

Lanark sızlanarak, "Peki ne yapabilirim, Dr. Munro?" dedi.

Munro neşeli bir tavırla cevap verdi: "İşte şimdi aklı başında bir soru sordun, Lanark, kaygılanmayı bırak da dinle. Kendine eş arayabileceğin üç sınıf insan var: doktorlar, hemşireler ve hastalar. Doktorlar arasından gitmeye niyetlenen pek kişi çıkmaz, zaten olur da gitmek isterlerse, yanlarına meslekten birini alırlar. Hemşirelerden daha çok giden oluyor, onlar da sonuna kadar güvendikleri adamlarla gidiyorlar, zaten hemşireler söz konusu olunca, doktorların tartışmasız bir önceliği var. Öte yandan, en kalabalık sınıf hastalar, onları tanımanın tek yolu da onlar üzerinde çalışmak."

"Kimsenin üzerinde çalışacak vasıflara sahip değilim."

"Az kalsın ejdere dönüşmüyor muydun? Sonra iyileşmedin mi? Bir hastalığı tedavi etmek için gereken tek vasıf, ondan sağ çıkmış olmaktır, hem şu an onlarla ilgilenecek makul biri olmadığı için savaşçı zırhlar altında kendi kendilerini yiyip bitiren tam on yedi hasta var. Gözün korkmasın! Bir şekilde seninkine benzer bir sorunu olmayan kimseyle karşılaşmayacaksın."

Bir müddet sessizce oturdular, ta ki Lanark kalkıp beyaz önlüğü sırtına geçirene dek. Munro gülümsedi ve bir hastane telsizi çıkarıp, "Bu senin, "dedi. "Bunu kullanarak nasıl temas kurabileceğini biliyorsun, şimdi diğerlerinin seninle nasıl temasa geçeceğini göstereyim."

Telsizin düğmesine basıp yuvarlak ağa doğru seslendi: "On saniye içinde Dr. Lanark'a sinyal gönderin lütfen. Mesaj yok, yani tekrar etmeyin."

Telsizi Lanark'ın cebine koydu. Çok geçmeden telsiz *plin-plong* diye öttü.

"Bunu duyduğun zaman, hastan bir krizin eşiğinde ya da meslektaşlarından birinin yardıma ihtiyacı var demektir. Diyelim ki senin yardıma ihtiyacın oldu, koridorlarda yolunu kaybettin ya da uyumanı kolaylaştıracak bir ninni dinlemek istedin, operatöre seslenirsen uygun birine bağlanırsın. Şimdi kitaplarını al da yeni dairene gidelim. Lanark bir an tereddüt ettikten sonra, "Penceresi var mı?" diye sordu.

"Bildiğim kadarıyla, böyle manzaralı penceresi olan tek oda bu."

"Burada kalmayı yeğlerim, Dr. Munro."

Munro hafifçe iç geçirdi. "Doktorlar genellikle hasta koğuşunda kalmaz, ama en küçük ve en az gereksinim duyulan koğuş da burası. Tamam, o halde kitapları bırak da sana biraz enstitüyü gezdireyim, sonra da bölüm başkanın Ozenfant'ı ziyaret ederiz."

Bir kemerden geçerek yuvarlak antrelerden birine çıktılar. Büzgülü kırmızı plastik perde geçmeleri için iki yana açıldı, sonra da arkalarından kapandı.

Enstitünün koridorları, birbirine bağladıkları odalardan hayli farklıydı. Lanark onu arkasından iteleyen sıcak ve kesik rüzgârlar esen yılankavi, alçak tünelde Munro'yu izliyordu; insan sesleri, ayak sesleri, *plin-plong* eden telsizler ve hafif ritmik bir uğultunun oluşturduğu bir gürültü kulaklarını uyuşturmuştu. Tünel yaklaşık iki metre yüksekliğinde ve yuvarlak şekilliydi, zeminde ise ancak bir sedyenin tekerleklerinin geçmesine yetecek genişlikte düz bir yol vardı. Işık insanın gözlerini acıtacak şekilde bir gidip bir geliyordu; her ılık rüzgârla birlikte duvarlardan göz kamaştırıcı, altın sarısı bir parıltı geçiyor, ardından gelen soğuk rüzgâr, beraberinde ölgün, turuncu bir loşluk getiriyordu. Tünel iki misli genişlikte bir diğer tünele, o tünel de yine iki misli genişlikte başka bir tünele çıktı. Gürültü, ışık ve rüzgârın şiddeti arttı. Lanark ile Munro hızlı hareket ettikleri halde, kâh servis arabası kâh sedye taşıyan hemşireler ve doktorlar arkalarından yetişip vızır vızır yanlarından geçiyordu. Rüzgâra karşı giden kimse yoktu. Lanark bir gayret Munro'nun yanına gelip bunu sordu, ama yüksek sesle bağırmasına rağmen sesi zayıf bir viyaklama olarak çıkmıştı, Munro'nun cevabını da duymadı; bununla birlikte onca gürleme ve zil sesi arasında görünürde olmayan birileri tarafından sarf edilen kesik kesik sözler geliyordu kulağına:

"...kendi kendini pişirip yiyen pasta..."

"...hiç boyutu olmayan şey..."

"...en iyi türden inceleme..."

"...emek isteyen bir oyundur ve sabır gerektirir..."

Stadyumlardaki coşku dalgalarını andırırcasına bir çoğalıp bir azalan bir uğultunun bütün bu sesleri bastırdığı büyük bir salona girdiler. Dört bir yandaki tünellerden daire biçimindeki alana akan yığınla insan tünel girişlerinin arasında kalan dört köşeli kapılardan girip gözden kayboluyordu. Beyaz önlüklü hemşirelerle doktorların arasında yeşil iş

önlüklü, kahverengi tulumlu, mavi üniformalı ve kömür grisi takım elbiseli insanlar çarpıyordu Lanark'ın gözüne. Yukarı bakınca baş dönmesiyle sendeledi. Bu baktığı devasa, dikey bir şaftı, bir hedefin etrafındaki halkalar gibi giderek küçülen daireler şeklinde duvarlardan yukarı akan sarı ve turuncu bir ışık yayıyordu. Munro onu kolundan tutup bir kapıya götürdü, kapı kendiliğinden açılıp arkalarından kapandı.

Küçük bir koğuşun asude havasına sahip bir asansöre binmişlerdi. Munro başını kaldırıp tavanın ortasındaki yuvarlak diyafona bakarak, "Havza lütfen. Herhangi bir giriş olabilir," dedi.

Belli belirsiz bir vınlama duyulduysa da, asansörün hareket ettiği hiç hissedilmemişti. "Koridorlarımızda insanın kafasını allak bullak eden bir akustik var. Bir şey mi sormuştun?"

"İnsanlar neden tek yönde ilerliyor?"

"Her koğuş biri içeri, biri dışarı giden iki koridora açılıyor. Bu sayede hava akımı oluyor, kimse de akıma karşı gitmiyor."

"Büyük salondaki insanlar kimdi?"

"Senin benim gibi doktorlar."

"Ama doktorlar epey azınlıktaydı."

"Öyle mi geldi? Gerçi olabilir. Işıklandırma, gıda sentezi falan gibi işlere bakacak mühendislere, memurlara ve kimyagerlere ihtiyacımız var, fakat bu kişilerle sadece salonlarda karşılaşıyoruz, kendilerine ait koridorları var çünkü. Acayip tipler. Tesisatçılar ve telsiz operatörleri dahil hepsi de, istisnasız, enstitünün *kendi* mesleklerinden ibaret olduğunu ve geri kalan herkesin de onlara hizmet için yaşadığını sanıyor. Sanırım böylesi yaptıkları işi onların gözünde daha dişe dokunur hale getiriyor, halbuki ciddi ciddi düşünecek olsalar enstitünün içeri girenleri arındırarak ayakta kaldığını görürler."

"Girenleri arındırarak mı?"

"Yani hastaları doktora çevirerek."

Asansör kapısının açılmasıyla Lanark'ın burun deliklerine keskin bir koku vurdu, ilk kez Gloopy karanlıkta kaybolduğu zaman duyduğu o berbat kokuydu bu. Munro platformdan geçerek bir tırabzanın başına geldi, elleri tırabzanda aşağıya baktı. Platform devasa bir havzayı çevreliyormuşçasına sağa ve sola doğru kavisleniyordu, öte yandan karanlık tavandaki projektörler havzanın içine eğimli ışınlar yaydığı halde Lanark öteki tarafı göremiyordu. Tepede bir yerden ağır mı ağır bir ri-

timle çalınan yüksek sesli bir dans müziğini andıran meşum sesler geliyor, tırabzanın ötesindeki derinliklerden yığınla şeyin kaymasını andıran bir tıslama duyuluyordu. Lanark asansörün kapısında durup titrek bir sesle sordu: "Buraya neden geldik?"

Munro etrafa bakındı.

"Burası en büyük bozulma koğuşumuz. Ümitsiz durumdaki yumuşakçaları burada tutuyoruz. Keyifleri bayağı yerinde. Gel de bak."

"Benimkinden farklı soruna sahip olan kimseyle karşılaşmayacağımı söylemiştin."

"Sorunlar farklı farklı şekiller alabiliyor, ama hepsi aynı hatadan kaynaklanıyor. Gel bir bak."

"O tırabzandan aşağı bakarsam kusarım herhalde."

Munro onu bir süre süzdükten sonra omuz silkti ve tekrar asansöre bindi.

Diyafona, "Profesör Ozenfant," dedi, kapının kapanmasıyla hafif bir vınlama duyuldu. Munro ellerini önlüğünün kollarının içine çaprazlama sokmuş, duvara yaslanıyordu. Bir an ciddiyetle ayakkabılarına göz attıktan sonra kafasını kaldırıp gözleri parlayarak sordu: "Söyle bana, Dr. Lanark, göz alabildiğine uzanan manzaralara olan düşkünlüğünle insani sorunlara karşı ilgisizliğin arasında bir bağlantı var mı?"

Lanark karşılık vermedi.

Kapının açılmasıyla muazzam gürlemelerin duyulduğu tavansız bir başka salona girdiler. Yukarıdan nabız atışı gibi gümleyen sesler ile parlak bir ışık geliyor, asansörlerden inen insanların hıncahınç doldurduğu tünellere akıyordu. Munro girişin yanındaki duvarda blok halinde birtakım isimlerin yazılı olduğu bir tünele açılan yola yöneldi:

McADAM	McIVOR	McQUAT	McWHAM
McCAIG	McKEAN	McSHEA	MURRAY
McEVOY	McMATH	McUSKY	NOAKES
McGILL	McOWEN	McVARE	OZENFANT

Tünelde hızla ilerlerken bütün o hengâmenin içinde konuşan cisimsiz sesler kulağına çalınıyordu:

"...gökyüzünde ışık görmekten memnun..."

"...duvarda parıldayan çerçeveler..."

"...sertifika almanız gerek..."

"...Arabistan'daki develer..."

"...tatlılığını bozuyor..."

İsimlerin bir yarısının bir duvara, bir yarısının öteki duvara yazılı olduğu bir yere geldiler, tünel burada ikiye ayrılıp daralıyordu. Tünel üç kere daha ayrılıp daraldı, nihayet üzerinde OZENFANT yazılı bir levha olan alçak, münferit bir tünele girdiler. Tünelin ucundaki satenimsi kırmızı perde kalın kahverengi kumaşla döşenmiş bir yüzeye açılıyordu. Munro perdeyi yana çekince yüksek tavanlı, geniş bir daireye girdiler. Kırmızı, yeşil ve altın sarısı iple dokunmuş duvar halıları asılı durdukları gösterişli kornişten damalı mermer zemine kadar iniyordu. Antika tabure, sandalye ve kanepeler odanın her yerine gelişigüzel konmuş, aralarına da lavta ve keman gibi telli enstrümanlar serpiştirilmişti. Bir köşede eski, hantal röntgen cihazının yanında büyük bir piyano duruyordu. Lanark odanın ortasında bir dülger tezgâhına eğilmiş, yapım aşamasındaki bir gitarın kenarını zımparalayan siyah pantolonlu, siyah yelekli birini gördü arkadan. Adam ayağa kalkıp onlara döndü, bir yandan gülümsüyor, bir yandan da desenli bir ipek mendile ellerini siliyordu. Üçgen biçimli küçük, sarı bir sakalı olan irikıyım bir genç adamdı bu. Dirseklerine kadar sıvadığı gömleği adaleli, kıllı kollarını açıkta bırakıyordu, öte yandan yakası ve kravatı son derece düzgün, yeleği kırışıksız, pantolon çizgileri kusursuz, ayakkabıları parıl parıldı. Onlara doğru ilerlerken, "Ah, Munro, demek yeni asistanımı getirdin," dedi. "Oturun da sohbet edelim."

"Ne yazık ki gitmem gerek," dedi Munro. "Dr. Lanark benden sıkılmıştır artık, hem yapmam gereken işler var."

"Olmaz, dostum, biraz daha kalmak zorundasın! Semendere dönüşmek üzere olan bir hasta var, daima etkileyici bir manzaradır. Oturun da göstereyim."

Oturmaları için bir divan gösterdikten sonra karşılarına geçip mendili bastıra bastıra alnını sildi. "Söyle bana, Lanark, ne enstrüman çalarsın?"

"Hiçbir şey."

"O halde müzik kulağın vardır?"

"Hayır."

"Yine de ragtime, caz, boogie-woogie ya da rock'n-roll'dan anlıyorsundur herhalde?"

"Hayır."

Ozenfant iç geçirdi. "Ben de bundan korkuyordum. Ziyanı yok, hastalarla konuşmanın başka yolları da vardır. Sana bir hasta göstereyim."

En yakındaki duvar halısına gidip kumaşı iki tarafa açınca arkadaki duvarda yuvarlak bir cam ekran göründü. Ekranın altından ince bir mikrofon sarkıyordu. Bağlı olduğu ince kabloyu çekerek mikrofonu divana kadar getirdi, oturup, "Ozenfant konuşuyor. Bana oda on ikiyi gösterin," dedi.

Tavandaki neon lambaları söndü, ardından ekranda bulanık bir görüntü belirdi, bir mezar taşının üstüne uzanmış gotik zırhlı bir şövalyeye benziyordu. Görüntü giderek belirginleşti ve daha ziyade çelik bir masanın üzerinde duran tarihöncesi bir kertenkeleyi anıştırmaya başladı. Kara deriliydi, yumru yumru eklemlerinde morlu pembeli dikenler vardı, bir tutam mor diken cinsel organı gizliyor, sırttan aşağıya inen iki dizi diken ise hayvanın vücudunu masanın yirmi-otuz santim yukarısında tutuyordu. Boynu ve çenesi yoktu; köprücük kemiğinden devasa bir guguk kuşununkini andıran açık bir gaga uzanıyordu. Yüzün başka bir belirgin özelliği olmamakla birlikte, iki manasız kubbe birer göz yuvarı parodisi gibi duruyordu. Munro, "Ağız açık," dedi.

"Evet ama üstünde hava titreşimi var. Çok geçmeden kapanacak ve *bom*!" dedi Ozenfant.

"Ne zaman getirildi?"

"Dokuz ay, dokuz gün, yirmi iki saat önce. Geldiğinde de aşağı yukarı yine böyleydi, eller, boğaz ve göğüs kemiği dışında insana benzer bir tarafı yoktu. Cazdan hoşlanıyor gibi bir hali vardı, çünkü bir saksafon kalıntısına yapışmış bırakmıyordu, bunun üzerine ben de, "Müziğe meraklı, bizzat ben tedavi edeceğim," demiştim. Ama ne yazık ki cazdan zerre anlamam. Önce Debussy'yi (bu tür vakalarda işe yaradığı olur), sonra da on dokuzuncu yüzyıl romantiklerini üzerinde denedim. Onu Wagner'le patakladım, Brahms'la afallattım, Mendelssohn'la cezbettim. Sonuç: negatif. Umudumu yitirmiş, tedavi fikrinden giderek uzaklaşıyordum ki, yardımıma kim koştu dersiniz? Scarlatti. Ne zaman onun *The Cortege*'ini çalsam, insani uzuvları pembeleşiyor, bebek poposu gibi yumuşacık kesiliyordu."

Ozenfant gözlerini kapayıp parmak uçlarını öperek havaya doğru kaldırdı. "İşte, altı saat öncesine kadar her şey anlattığım gibiydi, ama sonra birden beş dakika içinde tepeden tırnağa ejdere dönüştü. Kim bilir, belki de klavseni iyi çalamamışımdır? Bu berbat enstitüde başka

kim bu vakayla uğraşırdı ki?"

"Keyiften pembeleştiğini söylüyorsun," dedi Munro, "ama bunun nedeni öfke de olabilir. Belki de Scarlatti'den hoşlanmıyordu. Önce sorman gerekirdi."

"Sözlü terapiye itimadım yok. Sözcükler yalanların ve kaçamakların dilidir. Müzikse yalan söylemez. Müzik gönüle hitap eder."

Lanark sabırsızca kımıldandı. Ekrandan gelen ışık Ozenfant'ın tebessümünü öyle donuk gösteriyordu ki, ağzı ifadesiz görünüyor, kaşları ise dalgınlık, hayret veya keder belirten abartılı ifadelerle oynayıp duruyordu. "Lanark'ı bu teknik ayrıntılarla bunaltmayayım da ona birkaç hasta daha göstereyim," dedi Ozenfant.

Mikrofona konuştu, bunun üzerine ekranda çelik masalar üzerinde duran bir dizi ejder belirdi. Bazılarının derisi parlak, bazılarınınki kaplumbağa, balık ya da timsah derisi gibi pul puldu. Çoğunun sert kılları, dikenleri yahut sivri çıkıntıları, bazılarınsa tek veya çatal boynuzu vardı, ama hepsinde de dinozor zırhından fırlamış bir insan ayağı, kulağı, göğsü gibi anormal detaylar göze çarpıyordu. Bir doktor masalardan birinin kenarına oturmuş, ejderin kamının üstünde duran satranç tahtasına bakıyordu.

"Bu McWham," dedi Ozenfant, "o da müzikten anlamaz. Can sıkıcı rasyonel vakalarla ilgilenir; onlara satranç öğretir, birlikte uzadıkça uzayan oyunlar oynarlar. Aralarından biri onu yenecek olursa, zırhının düşeceğine inanıyor, ama şimdiye dek onlara göre hep fazla zeki çıktı. Senin oynadığın bir oyun var mı, Lanark?"

"Hayır."

Başka bir odada ise, kederli mi kederli gözlerle, kulağını bir ejder gagasına yaklaştırmış oturan sıska bir rahip vardı.

"Bu da Monsenyör Noakes, telkinle tedaviyi kullanan tek doktorumuz. Eskiden burada onun gibi yığınla insan vardı: Lutherciler, Yahudiler, Ateistler, Müslümanlar ve adını hatırlayamadığım başkaları. Bu aralar nasırlaşmış dinsel vakaların hepsiyle Noakes uğraşmak zorunda. Neyse ki sayıları fazla değil."

"Mutsuz görünüyor."

"Evet, işini fazla ciddiye alıyor. O bir Katolik, tedavi ettiği kişilerse sadece Quaker'lardan ve Anglikan'lardan oluşuyor. Bir dine mensup musun, Lanark?"

"Hayır."

"Görüyorsun ya, doktorla hastanın ortak bir noktası olunca, tedavi daha muhtemel. Sen kendini nasıl tarif edersin?"

"Edemem."

Ozenfant güldü. "Tarif edemezsin tabii. Aptalca bir soruydu. Limon kendi ekşiliğini tadamaz ki, sadece yağmuru içer. Munro, bana Lanark' tan bahset."

"Dik kafalı ve kuşkucu," dedi Munro. "Zeki biri, ama kendi zekâsını ketliyor."

"Güzel. Ona uygun bir hastam var. Hem dik kafalı, hem kuşkucu, hem de zeki, ama zekâsı sadece içindeki derin, ölçülemeyecek kadar derin umutsuzluğu daha da artırıyor."

Ozenfant mikrofona eğilip, "Oda biri gösterin, hastayı yukarı açıdan görelim," dedi.

Katlanmış bir çift kanadın arasında ışık saçan gümüşi bir ejder göründü. Bir kanadından yedi keskin pençeyle sonlanan güçlü bir kol, diğer kanadındansa ince, yumuşacık bir insan kolu uzanıyordu. "Kanatları görüyor musun? Sadece aşırı umutsuz vakalarda kanat çıkar, gerçi kanatlarını da kullanamazlar. Ama bu hastanın umutsuzluğu ona öyle ele avuca sığmaz bir enerji katıyor ki, arada bir umutlandığım oluyor. Müzikten hoşlanmadığı halde, bir müzisyen olarak sözlü terapiye tenezzül edip onunla bayağı bir eleştirmen gibi konuştum. Beni feci şekilde çileden çıkardığı için onu kataliste göndermeye karar vermiştim. Öyle yapacağımıza onu Lanark'a teslim edelim."

Bir telsiz *plin-plong* diye çınladı. Ozenfant yeleğinin cebinden telsizini çıkarıp düğmesine bastı. Telsizden gelen ses oda on ikideki hastanın semendere dönüşmekte olduğunu bildiriyordu.

Ozenfant mikrofona, "Çabuk! Oda on iki!" dedi.

Ejderin çat diye kapanan gagasından püsküren beyaz buharlar oda on ikiyi kaplamış, görüşü bulanıklaştırmıştı. Kafadaki kubbelerden parlak ışınlar çıkıyor, vücut sanki kıvranıyordu. "Işıkları kapatın lütfen! Yalnızca ısıyla müşahede edeceğiz," diye bağırdı Ozenfant.

Aniden bir karanlık bastı, Lanark'ın bu karanlığa alışamayan kamaşmış gözlerinin önünde uçuşan yıldızlar ve çemberler belirdi. Bir yandan Munro'nun keskin, hızlı soluğunu, diğer yandan Ozenfant'ın ağzından soluk alıp verişini duyabiliyordu. "Neler oluyor?" diye sordu.

"Bütün organlarından çok parlak bir ışık boşalıyor – bizi kör edebi-

lir," diye karşılık verdi Ozenfant. "Birazdan ısı sayesinde onu görebileceksin."

Çok geçmeden Lanark Ozenfant'ın kulağına bir şeyler fısıldadığını fark etti.

"Vücutta üretilen ısının cömertlik ve kendini koruma güdüsüyle gözeneklere, penise, anüse, gözlere, dudaklara, organlara ve parmak uçlarına yayılarak içerde kolaylıkla hareket etmesi gerekir. Ama bir sürü insan soğuktan korkuyor ve dışarı saldığından daha fazla ısıyı tutmaya çalışarak onun bir organ ya da uzuv yoluyla vücuttan çıkmasına mani oluyor, engellenen ısı da yüzeyi sıkı yalıtımlı bir zırha dönüştürüyor. Neren ejdere dönüşmüştü?"

"Bir elimle kolum."

"Oralara sağlam elinle dokundun mu hiç?"

"Evet. Soğuktu."

"Elbette. Isı dışarı salınmıyordu da ondan. Ama içeri de girmiyordu! İnsanlar aldıkları ısıyı ürettikleri ısıdan daha yoğun hissettikleri için, zırh vücudun geri kalan kısımlarının daha da soğumasına yol açıyor. Sonra o zırhtan kurtuluyorlar mı peki? Nadiren. Savaşı haksız yere kaybeden milletlerin yaptığı gibi onlar da pes etmeleri ya da geri çekilmeleri gereken yerde giderek daha büyük bir kısımlarını zırha dönüştürüyorlar. Bu yüzden insan önce sevgisini, cinsel arzusunu ya da zekâsını sınırlandırarak işe başlıyor ama en sonunda kalp, cinsel organ, beyin, eller ve deri de kabukla kaplanıyor. Tek delikten soluk alıp vermeye başlayan kişi konuşmak ve yemek yemek dışında bir şey yapamaz hale geliyor; derken ağzın da kapanmasıyla atılamaz hale gelen ısı vücut içinde artmaya başlıyor, ta ki... izle, göreceksin."

İçinde oturdukları zifiri karanlıkta kırmızı, eğri bir ışık çizgisi belirmişti. Çizgi hızla titreşip uzayarak bacakları ayrık, kolları boylu boyunca açılmış, elleri karanlığa doğru uzanmış ve kafası bir o yana bir bu yana hareket eden dimdik bir ejder suretine dönüştü. Lanark tuhaf bir biçimde canavarın onunla aynı odada tam karşısında olduğu hissine kapılmıştı. Karanlıktan başka onu kıyaslayacak bir şey yoktu, devasa görünüyordu. Acıdan kaynaklanması muhtemel olmakla birlikte tehditkâr ve muzafferane hareketleri vardı. Siyah kafada, gözlerin olması gereken yerde iki yıldız belirdi, ardından vücut olduğu gibi beyaz ve sarı yıldızlarla kaplandı. Lanark bu devasa gotik şeklin bir kule gibi kilometrelerce yükseldiğini hissetti, sanki insan şeklinde bir galaksiydi. Derken altın rengi bir lekeye dönüşen suret genişledi, genişledi ve insa-

nın gözlerini kör eden bir küreye dönüştü. Gök gürlemesini andıran şiddetli bir gürültü koptu, oda bir anlığına alev gibi oldu. Zemin kabardı ve ışıklar yandı.

Her şeyi net bir şekilde görmek biraz zaman aldı. Gürleme kesildiği halde, dairenin dört bir yanındaki enstrümanlar onun etkisiyle tıngırdıyordu. Lanark Munro'nun hâlâ yanında oturduğunu fark etti. Alnı boncuk boncuk terlemişti, elindeki mendille gözlüklerini silmeye uğraşıyordu. Kararan ekran bir uçtan bir uca çatlamıştı, altındaki mikrofonsa olduğu gibi asılı duruyordu. Ozenfant biraz ötede dikilmiş, bir kemanı gözden geçiriyordu. "Gördünüz mü!" diye bağırdı. "A teli kopmuş. Bir de Stradivarius kemanın ruhsuz olduğunu söylerler."

"Semenderler konusunda uzman değilim ama bu normalden çok daha şiddetli bir titreşimmiş gibi geldi bana," dedi Munro.

"Hakikaten de öyle. Şu küçücük patlama bir milyon megakalorinin üstünde ısı yaydı."

"Kesinlikle olamaz."

"En ufak şüphem yok. İspatlayayım."

Ozenfant telsizini çıkarıp konuşmaya başladı. "Ozenfant mühendis Johnson'la görüşecek... Johnson, merhaba, semenderi duydun; ne değerdeydi? ... Hmm, anlıyorum. Her neyse, ekranımı çatlattı, bir an önce değiştiriverin lütfen."

Ozenfant telsizi cebine koyup, "Bir milyon megakalori olmasa da, bir-iki ay yetecek kadar," dedi enerjik bir tonla.

Yan düşmüş bir arpı yerinden kaldırdı. "Bu ısıdan faydalanılıyor mu?" diye hiddetle sordu Lanark.

"Tabii ki. Bir şekilde ısınmamız lazım."

"Bu hunharlık!"

"Nedenmiş o?"

Kekelemeye başlayan Lanark tane tane konuşmaya zorladı kendini. "İnsanların bozulmaya uğradığını biliyordum. Korkunç ama pek de şaşırtıcı değil bu. Ama keyfi yerinde olan sağlıklı insanların onlardan fayda sağlaması hunharca!"

"Sen nasıl olsun isterdin? Altında ümitsiz durumdakilerin düşüp sonsuza dek çürüyecekleri bir lağım çukuru olan bir dünya mı? Çok demode bir evren modeli bu."

"Ev ekonomisi bakımından da son derece zayıf," diye ekledi Munro ayağa kalkarak. "Başarısızlıklarımızdan fayda sağlamıyor olsaydık

kimseyi tedavi edemezdik. Şimdi gitmem gerekiyor. Lanark, senin bölümünle benimki farklı personel kulüplerine mensup, gerçi enstitüden ayrılsan dahi yine görüşürüz. Danışmanın artık Profesör Ozenfant, iyi şanslar, fazla sert olmamaya çalış."

Lanark bu son sözlerin şaka olup olmadığını anlamaya çalışarak Munro'nun sakin, sevecen yüzünü dikkatle süzdü ve tek kelime etmeden ağır ağır elini sıkmasına müsaade etti. Ozenfant, "Mükemmel bir tavsiye," diye mırıldandı.

Munro, Ozenfant'ın kaldırdığı duvar halısının ardındaki kapıdan çıkıp gitti.

Ozenfant ellerini ovuşturup kıkırdayarak odanın ortasına yürüdü. "Alnındaki teri fark ettin mi? Gördükleri hoşuna gitmedi; Munro katılaşmacıdır, Lanark. Bizim hastalığımızı anlayamaz."

"Katılaşmacı nedir?"

"Kendi ısısını değiştokuş eden kişi. Katılaşmacılar ısılarını muhafaza etmez, verir, ama sadece yenisi karşılığında. Fazlasıyla güvenilir kişilerdir, bozulduklarında parçalanıp haberleşme devrelerinin üretiminde kullanılan kristallere dönüşürler, halbuki senle ben onlardan farklı şekilde bozuluruz. İnfilak eden bir semenderin bizi aşka getirmesinin nedeni de bu. Böylesi bir intikamın haklılığını tam kalbimizde duyarız. Sen de aşka geldin, öyle değil mi?"

"Heyecanlandım – ve buna pişmanım."

"Pişmanlığının hiçbir faydası yok. Artık hastanla tanışmak istersin belki."

Ozenfant başka bir duvar halısını ucundan kaldırıp, altındaki alçak, yuvarlak kapıyı açtı ve "Buradan geçince hücresine varacaksın," dedi.

"İyi de ne yapmam gerekiyor?"

"Tek meziyetin konuşmak olduğuna göre, konuşmalısın."

"Ne hakkında?"

"Bilemem. İyi bir doktor şifayı hastasının ayağına götürmektense, hastanın ona şifanın ne olduğunu öğretmesine müsaade eder. Uygulayacağım tedaviyi hastamdan daha iyi bildiğim için bugün birinin semendere dönüşmesine yol açtım. Ne kadar bilgili olduğumu bildiğimden sık sık böyle hatalar yapıyorum. Sense cahil olduğunu biliyorsun, bu da bir avantaj olabilir."

Lanark elleri ceplerinde ayağa kalktı, alt dudağını ısırıyor, bir ayağını hafif hafif yere vuruyordu. "Onun yanına gitmezsen, katalisti göndereceğimden şüphen olmasın," dedi Ozenfant.

"Katalist de ne?"

"Başka tedaviler işe yaramadığında ağır vakalara bakan çok mühim bir uzman. Katalist bozulmayı bayağı hızlandırır. Neden isteksizsin?"

"Korkuyorum da ondan!" diye öfkeyle bağırdı Lanark. "Beni başkasının umutsuzluğuna bulaştırmak istiyorsun, bense umutsuzluktan nefret ederim! Ben özgür olmak istiyorum, özgürlük de başkalarından bağımsız olmaktır!"

Ozenfant gülümseyerek başını salladı. "Çok ejderce bir duyarlık! Ama sen ejder değilsin artık. Farklı bir duyarlık edinmenin zamanı geldi."

Neden sonra Ozenfant'ın yüzündeki tebessümün yerini ürkütücü bir hissizlik aldı. Duvar halısını bıraktı ve dülger tezgâhına gidip bir kıl testeresi seçti.

"Seni zorladığımı düşünüyorsun, bu da hoşuna gitmiyor. Canın nasıl isterse öyle yap. Ama benim de kendime göre yapacak işlerim var, dolayısıyla zamanımı daha fazla boşa harcamazsan sevinirim," dedi sertçe.

Gitarın üstüne eğildi. Lanark yılgınlıkla duvar halısının köşesine baktı. Kumaşta adının *Tarquinius* olduğu anlaşılan sere serpe uzanmış taçlı bir erkekle onun üstünde dikilmiş *Correctio Conversio* adlı heybetli bir kadın tasviri vardı. Sonunda kumaşı kenara çekip kapıdan girdi ve koridorda ilerlemeye başladı.

9. Bölüm: Bir Ejder

Lanark uzun boylu bir adam olmadığı halde koridorda rahat ilerleyebilmek için dizlerini kırıp başını eğmesi gerekiyordu. Burada parlaklıkla loşluk, sıcaklıkla serinlik arasındaki fark daha az hissediliyor, kulağına çalınan sesler deniz kabuğunun içinden gelen fısıltıları andırıyordu: "Leylak ve sarısalkım... mermer ve bal... tarifi ise ayrılıktır..."

Koridor, ortasında diyafon olan çelik bir yüzeyle sonlanıyordu. "Açın lütfen. Ben Lanark," dedi Lanark sıkkın bir edayla.

Kapıdaki ses, "Dr. Lanark mı?" diye sordu.

"Evet evet, Dr. Lanark."

Yuvarlak bir bölme içeriye doğru açıldı. Lanark bölmeye çıktı, kafasını kaldırıp küt diye tavana vurunca masanın yanındaki tabureye oturuverdi. Kapı duvarda hiç iz bırakmadan usulca kapandı.

Bir dakikadan uzun bir süre başparmağının boğumunu ısırıp, dışarı çıkmak için bağırmamaya çalışarak oturdu, zira gözlem merceği onu küçücük odanın sıkış tıkışlığına ve canavarın o devasa, kunt cüssesine hazırlamamıştı. Masa beş-on santim yükseklikteydi, üzerindeki hasta ise gümüşi kafasının üstündeki ibikten gümüşi ayaklarındaki bronz rengi tırnaklara kadar neredeyse iki buçuk metre boyundaydı. Oda üç metre uzunluğunda ve bunun yarı yüksekliğinde düzgün bir yarımküreydi. Lanark omuzlarını tavanın kavisine iyice yasladığı halde, hastanın parlak karnına doğru eğilmek zorunda kalıyor, karından yükselen buz gibi hava yüzüne vuruyordu. Süt rengi zeminden ve duvarlardan yumuşak bir ışık geliyor, odanın hiçbir yeri karanlıkta kalmıyordu. Lanark kendini küçük bir Eskimo evindeymiş gibi hissetti, ne var ki burada sıcaklık duvarlardan, soğuk ise yanındakinin bedeninden geliyordu. Hastanın insan kolunun ucundaki el bir yumruk oluyor, bir açılıyordu, ki rahatlatıcı bir hareketti bu. Ejderin katlanıp yanlarına düşmüş kanatları da Lanark'ın hoşuna gitmişti, bronz rengi uzun tüylerinin uçlarında, ısınan bakırdakini andıran zengin bir renk yelpazesi vardı. Tam üstüne

eğilmiş, aralık duran gagasına bakıyordu ki, hoş ve ılık bir hava akımı çarptı yüzüne, ama tek görebildiği karanlıktı. "Bu defa yanında ne getirdin? Gayda mı?" dedi bir ses.

Sorunun sıradan konuşmanın ahengine göre fazla hantal, bir makineden geliyormuşçasına yankılı ve gayrişahsi bir tonu vardı, buna rağmen Lanark alttan alta titreşen öfkeli enerjiyi fark etmiş gibiydi.

"Ben müzisyen değilim. Adım Lanark."

"Hastalar üzerinde ne gibi pis oyunlar oynuyorsun?"

"Seninle konuşmam söylendi. Ne diyeceğimi bilmiyorum."

Artık korkmuyor, başı ellerinin arasında, dirseklerini dizlerine dayamış oturuyordu. Bir süre sonra boğazını temizleyip konuşmaya başladı: "Konuşmak bana bir çeşit savunma ve saldırı biçimi gibi geliyor, ama benim kendimi savunmama gerek yok. Sana saldırmak niyetinde de değilim."

"Pek naziksin!"

"Rima, sen misin?"

"İsimlerle işim yok artık. İsimler insanların seni istedikleri gibi çekiştirip durmak için boynuna geçirdiği tasmalardan ibaret."

Yine söyleyecek bir şey bulamamıştı. Uzaktan geliyormuşçasına yankılanan belli belirsiz bir gürültü sessizliği bastırdı, derken ses, "Rima kimdi?" dedi.

"Eskiden hoşlandığım bir kız. O da beni sevmeye çalışmıştı, yani biraz."

"O zaman ben değildim."

"Güzel kanatların var."

"Keşke diken olsalardı, o zaman senin gibi piçlerle düzgün konuşmam gerekmezdi."

"Neden böyle söylüyorsun?"

"Ötekilerden farklıymışsın gibi davranma. Yöntemin farklı olabilir, ama sen de bana zarar vereceksin. Bu dondurucu tabutta çaresiz olduğuma göre neden bir an önce başlamıyorsun?"

"Ozenfant sana zarar vermedi ki."

"O seslerin beni mutlu ettiğini mi sanıyorsun? Bale müziği! Ay ışığında kuğular ve bulutlar gibi süzülerek uçuşan kadınların, erkeklerin ellerinden mumdan sıçrayan alevler gibi kaçan kadınların, çarlarla imparatorlardan oluşan şaşaalı seyircilere dudak büken kadınların sesi. Evet, o yalancı konuşup durdu, hayal gücüme hiçbir şey bırakmadı. *Benim* eskiden bunları yapmış olabileceğimi söyledi. 'Müziğe gönlünü

aç,' dedi. 'Tutkuyla ağla,' dedi. Tenime ulaşamadığı için, o da kulaklarıma tecavüz etti, senin gibi."

"Ben kulaklarına tecavüz etmedim."

"O halde neden bağırıyorsun?"

"Bağırmadım!"

"Kendini kaybetme."

"Kendimi *kaybetmedim*."

"Sakin olmadığın kesin."

Lanark tam, "Nasıl sakin olabilirim ki..." diye kükrerken, kulakları birden daracık odayı saran yankıyla adeta sağır oldu. Kollarını kavuşturup nemrut bir ifadeyle bekledi. Gürültü muhtemelen bir kahkahanın yankısıyla (emin değildi) iç içe geçen belli belirsiz bir çınlamaya dönüşerek kayboldu. Sonunda alçak sesle, "Gideyim mi?" dedi.

Karşısındaki bir şeyler mırıldandı.

"Duyamadım."

"Bana kim olduğunu anlatabilirsin."

"Bir yetmişin üzerinde, altmış beş kilo civarındayım. Kahverengi gözlerim, siyah saçlarım var, kan grubumuysa unuttum. Eskiden yirmilerimdeydim, şimdiyse otuzdan geçkinim. Kabuklu olduğumu söyleyenler, beni aşırı ciddi bulanlar oldu, ama geçenlerde sert, dik kafalı, yeterince zeki ve güvenilir biri olarak nitelendim. Eskiden yazardım, şimdiyse doktorluk yapıyorum, ama bütün bunları bana öyle tavsiye edildiği için yaptım, yoksa hiçbirini kendim istemiş değilim. Uzun süre istediğim hiçbir şey olmadı. Özgürlük haricinde."

Madeni bir kahkaha sesi geldi. "Evet, komik bir kelime. Hepimiz özgürlük için başkalarına hiçbir anlam ifade etmeyecek tanımlar yapmaya mecbur kalıyoruz. Ama bana göre özgürlük..."

Bir müddet düşündü.

"...denize ya da dağlara yakın, güneşin günün ortalama yarısında parladığı bir kentte yaşamak. Evimde bir oturma odası, büyük bir mutfak ve aile fertleri için birer yatak odası olsun, işim de öyle zihin kurcalayıcı olsun ki, onu yaparken mutlu mu mutsuz mu olduğumu ne fark edeyim, ne de umursayayım. Alın teriyle dişe dokunur hizmetlerde bulunan bir memur olabilirim mesela. Ya da yaşadığım kentteki evlerle caddelerin projelerini çizen bir tasarımcı. Yaşlanınca da bir adada yahut dağda bir kulübe satın alırım..."

"Aşağılık! Aşağılık! Aşağılık! Aşağılık!" dedi ses incecik, hiddetli bir titreşimle. "Aşağılık hergeleler bana doktor göndereceklerine kati-

lin birini göndermişler!"

Lanark'ın nabzı kulaklarında gümbürdemeye, başının üst kısmı karıncalanmaya başlamıştı. Önce bir dehşet dalgasıyla ayağa kalkmaya çalıştı, sonra da bir hiddet dalgasıyla yerine oturdu ve öne eğilip, "İyi davranışlarımı sevmeden kötülerini küçümsemeye hakkın yok," dedi fısıltıyla.

"Bana iyi davranışlarından da bahset o zaman, çok var mıydı? Sevimli şeyler miydi?

"Dr. Lanark gitmeye hazır!" diye bağırdı Lanark.

Odanın öteki tarafında yuvarlak bir panel açıldı. Dikkatle gövdenin üstünden atladı ve ayakları onun iki yanında, omuzları tavana yaslanmış vaziyette durakladı.

"Hoşçakal!" dedi kendisini şaşırtan ihtiyari bir gaddarlıkla. Yumruk olup açılmayı sürdüren ele bir süre baktıktan sonra uysal bir tonda, "Çok mu acı çekiyorsun?" diye sordu.

"Donuyorum. Gideceğini biliyordum."

"Konuşmak işe yaramıyor. Seni kızdırmayacak ne söyleyebilirim?"

Ejder az sonra Lanark'ın zar zor duyabildiği bir sesle konuştu.

"Bana bir şeyler okuyabilirsin."

"Tamam öyleyse. Bir dahaki sefere yanımda kitap getiririm."

"Bir daha gelmezsin ki."

Lanark bir merdivenden artık dik durabildiği bir tünelin kapısına çıktı. Hücreye doğru eğilerek, "Seni şaşırtacağım. Düşündüğünden daha çabuk geleceğim," dedi neşeyle. Arkasını dönmesiyle panel kapandı.

Koridorun sonundaki kırmızı perdeden geçerek büyük bir pencere ile bir dizi kemerin arasında bulunan bir geçide çıktı. Kemerlerin arasından kendi koğuşundaki beş yatağı tanıyarak evine dönmüş gibi hissetti. Gümüşi ejderin kaldığı yere bu kadar yakın olması tuhaftı. Kilitli çekmecesine gidip kitapları çıkardı ve aceleyle yine perdeye yöneldi. Kapı öteki taraftan bir parmak dokunuşuyla açılmıştı, Lanark bunun kilit tertibatı olmayan kâğıt kalınlığında ince bir zar olduğunu biliyor, yine de bir türlü açamıyordu; geri çekilip omzuyla birkaç kere yüklendiği halde sadece sarsılarak davul gibi gümbürdemekle yetindi. Tam zıvanadan çıkıp bir tekme savuracaktı ki, pencereden görünen manzara gözüne ilişti. İlerisinde kırmızı kumtaşından üç katlı bir binanın olduğu, ince kırağı tabakasıyla kaplı, sessiz bir sokağa bakıyordu. Pencere-

ler sabahın ilk ışıklarıyla ışıl ışıl parlıyor, bacalardan çıkan dumanlar soluk gökyüzüne yükseliyordu. Yedi-sekiz yaşlarında bir çocuk, koyu mavi yağmurluğu, yün beresi ve okul çantasıyla bir geçidin merdivenlerinden inip kaldırımdan sola döndü. Lanark'ın tam karşısında bir cumbanın perdeleri arasından yorgun yüzlü, cılız bir kadın belirdi. Kadın ayakta durmuş, sokağın köşesinden dönüp dönüp el sallayan çocuğa bakıyordu, derken çocuk kafasının kenarını sokak lambasının direğine vurdu. Lanark önce darbeyi, ardından da annenin yüzünde beliren tebessümü ta içinde hissetti. Çocuk acısından kulağını ovuşturа ovuşturа köşeyi döndü. Kadın dönüp dosdoğru Lanark'a baktı, sonra da irkilmiş ve şaşırmış bir halde elini ağzına götürdü. Lanark tıpkı çocuğun yaptığı gibi ona el sallamak, pencereyi açıp onun içini rahatlatacak bir şeyler söylemek istedi, ama o sırada sokaktan kahverengi bir atın çektiği bir süt arabası geçti, cumbaya tekrar baktığındaysa kimse kalmamıştı.

Bu görüntü Lanark'ın içini sızlatmıştı. Yeni bir manzaranın onun yerini almasını engellemek için panjuru indirdi ve koğuşa yürüdü, dermanı kalmamıştı. Duvardaki saat aradan daha üç saat bile geçmediğini gösterdiği halde günlerdir oradaymış gibiydi. Kitaplarla beyaz önlüğü sandalyenin üstüne koydu, ayakkabılarını çıkardı ve on-on beş dakika dinlenmek niyetiyle yatağa uzandı.

Telsizden gelen *plin-plong, plin-plong, plin-plong* sesiyle uyandı. Uzanıp önlüğün cebinden telsizi aldı, düğmeye bastı. Konuşan Ozenfant'tı: "Sevgili meslektaşım, uyumak yetmez, arada bir yemek de yemelisin. Personel kulübüne gel. Beyaz önlüğü orada bırak. Akşam neşe ve şenlik zamanıdır."

"Personel kulübüne nasıl geleceğim?"

"En yakın hole çıkıp herhangi bir asansöre bin. Kibarca rica edersen seni doğrudan getirir. Benim adımı ver."

Lanark ayakkabılarını ayağına geçirip kitapları koltuğunun altına aldı ve perdeden geçerek çıkış koridorlarının hengâmesine daldı. Bu defa seslere aldırış etmeden nasıl etrafındakiler gibi hızlı hareket edebileceğini çözmeye çalışıyordu. Cisimlerin hareketine yön veren evrensel yasalar burada geçersiz gibiydi. Hava akımının gücüne karşı arkaya doğru eğilince düşmek işten değildi, ama akım yönünde öne eğildikçe insan hiç düşme tehlikesi olmadan gayet hızlı gidiyordu. Çoğu kişi kırk

beş derecelik bir açıyla ilerlemeyi tercih ediyorsa da, Lanark'ın yanından dizlerini roket gibi kırmış bir-iki kişi geçti, bunlar öyle öne eğilmişlerdi ki, sürünüyormuş gibi görünüyorlardı. Büyük salon geçen seferkinden daha sakindi. Lanark hareket etmesi için dolması bekleniyormuş gibi görünen bir asansöre atladı. Ellerinde bir ölçüm aleti ile tripod olan iki adam asansörün köşesinde laflıyordu.

"Büyük bir iş, uğraştıklarımızın en büyüğü."

"Yüce Lord on iki günde hazır olmasını istiyor."

"Aklını kaçırmış."

"Yaratık Algolagnics grubu üzerinden tungtanyum vakum tarayıcıları gönderiyor."

"Bunları kullanacak enerjiyi nereden bulacağız?"

"Ozenfant'tan. Ozenfant'la onun küçük katalistinden."

"Vereceğini söyledi mi peki?"

"Hayır ama konsey başkanına kafa tutacak değil."

"Ben asıl konsey başkanının Ozenfant'a kafa tutabileceğinden şüpheliyim."

Dolan asansörün kapısı kapandı. Sesler duyuldu: "Salonlar." "Sülük koğuşu Q." "Sünger çukuru kulübü."

"Personel kulübü," dedi Lanark.

"Kimin personel kulübü?" diye sordu asansör.

"Profesör Ozenfant'ın."

Asansör uğultuyla hareket etti. Lanark'ın yanında duranlar konuşmuyor, en uzağındakiler ise fısıldaşarak ona bakıyordu. Kapının açılmasıyla Viyana dans müziği içeri süzüldü. "Buyurun, Dr. Lanark," dedi asansör.

Gözü okşayan bir ışıkla aydınlatılmış, kalın mavi halısı olan alçak mavi tavanlı bir restorana girdi. Ozenfant'ın oturmakta olduğu uç taraftaki masa dışında bütün masalar boş ve örtüsüzdü. Ozenfant açık gri bir takım ile sarı bir yelek giymiş, sarı bir de kravat takmıştı; yeleğinin iki düğmesi arasına beyaz bir peçete sıkıştırılmıştı. Tabağındaki küçük lokmayı bariz bir keyifle kesiyordu, kafasını kaldırıp Lanark'a başıyla işaret etti. Restoran Ozenfant'ın masasında duran iki mum ve duvardaki kemerlerden süzülen ışıkla aydınlanıyordu, bunlar daha alçaktaki aydınlık odalara açılıyor gibi duran Mağribi desenli kemerlerdi. Lanark en yakındaki kemerden siyah pantolonlu bacaklarla uzun eteklerin üze-

rinde vals yaptığı bir dans pisti olduğunu gördü. "Gel de bana katıl," dedi Ozenfant. "Diğerleri yemeklerini çoktan bitirdi, ama ben yemek yemenin verdiği hazza bağımlıyım adeta."

Loş masaların arasından bir kadın garson geldi, Lanark'a sandalye çekip menü verdi. Yemek adları anlamadığı bir dilde yazılmıştı. Menüyü garsona uzatıp, Ozenfant'a "Benim yemeğimi sen söyler misin?" dedi.

"Elbette. Enigma de Filets Congalés'i dene. Hasta koğuşunun berbat yemeklerinden sonra sert et hoşuna gidecektir."

Ozenfant lale şeklindeki bardağından içkisini yudumladıktan sonra yüzünü ekşitti.

"Ne yazık ki şarabı tavsiye edemeyeceğim. Sentetik kimyanın bu konuda öğrenecek daha çok şeyi var."

Garson Lanark'ın önüne içinde gri, küp şeklinde bir parça jöle olan bir tabak bıraktı. Lanark küpün üst kısmından bir parça kesti, tadı elastik buza benziyordu. Lokmasını hızla yutunca genzi yanmış lastik kokusuyla doldu, ama beraberinde gelen hoş sıcaklık hissi onu şaşırttı. Gevşemişti, ama kendinde zorlu bir iş yapabilecek gücü de hissediyordu. Bir parça daha yedi, koku bu defa daha da kötü geldi. Çatalla bıçağı kenara bırakıp, "Daha fazla yiyemeyeceğim," dedi.

Ozenfant peçeteyi hafifçe bastıra bastıra ağzını sildi. "Önemi yok. Bir lokma bile insana gerekli olan bütün besini sağlıyor. Tat almayı öğrendikçe daha fazla yemek isteyeceksin, birkaç yıla kalmaz hepimiz gibi tıka basa yemeğe başlarsın."

"Birkaç yıl sonra burada olmayacağım."

"Ooo?"

"Kendime uygun birini bulunca gideceğim."

"O neden?"

"Güneş istiyorum."

Ozenfant içten bir kahkaha attıktan sonra, "Kusura bakma, ama bu kadar ciddi bir meslektaşımın ağzından böyle acayip bir istek duymayı beklemiyordum. Peki neden *güneş*?" dedi.

Lanark normalde yaptığı gibi suskun kalamayacak kadar öfkelenmişti. "Sevmek, arkadaş edinmek ve güneşte çalışmak istiyorum," dedi.

"Ama sen bir Atinalı ya da Floransalı değilsin ki, modern bir insansın! Modern medeniyetlerde güneşin bağrında çalışanlar hor görülen, hem de giderek küçülen bir azınlık. Artık çiftçiler bile kapalı yerlere geçiyor. Sevişmeye ve dostluğa gelince, insanlık bunların tadını gecele-

yin çıkarmayı yeğlemiştir hep. İstediğin güneş değil de ay olsaydı, seni anlayabilirdim, ama Apollon bir hayli gözden düştü."

"Sludden gibi konuşuyorsun."

"O da kim?"

"Geldiğim şehirde yaşayan bir adam. Güneş orada günde iki-üç dakika yüzünü gösteriyor, Sludden da bunun dert olmadığını düşünüyor."

Ozenfant bir eliyle gözlerini kapadı ve hülyalı bir edayla, "Suları çekileyazmış bir nehrin kıyısına kurulmuş bir şehir," dedi. "On dokuzuncu yüzyıl tarzındaki meydanı biçimsiz heykellerle dolu olan bir şehir. Doğru mu?"

"Evet."

"Kusura bakma ama görünce dayanamıyorum."

Ozenfant Lanark'ın tabağına uzanıp, onu kendi boş tabağının üstüne koydu, bir yandan ağır ağır yerken, bir yandan da konuşuyordu.

"O şehrin adı Unthank. Unthank takvimi güneşe göre düzenlenmiştir, ama sadece yöneticiler tarafından kullanılır. Çoğunluk güneşi unutmuştur; üstelik saati de reddetmiştir. Ölçüm ya da plan yapmazlar, hayatları gelip geçici dürtülerle değişen basit bir arzunun denetimindedir. Orada yaşayan kimsenin iyi durumda olmamasına şaşmamalı. Unthank' tekiler siyasi açıdan da yozdur, daha sıhhatli kıtalardan gelen mali yardımlar olmasa batarlar. Ama şehrin durumunu güneşin olmayışına bağlama. Enstitüde de güneş yok, ama kendi kendini idame ettirebildiği gibi personele de bol bol sağlıklı yemek ve eğitim sağlıyor. Saat düzenli olmamızı sağlıyor."

"Kütüphaneniz var mı?"

"İki tane: biri film, diğeri de müzik kütüphanesi. İkincisinin başında ben varım."

"Peki ya kitap?"

"Kitap mı?"

"Hastama kitap okumak istiyorum ve elimde sadece bu üçü var."

"Okumak! Ne kadar Viktoryen. Şunlara bir bakayım. Hmm. Bu aklı başında bir seçim gibi görünüyor. Zavallı Monsenyör Noakes'tan kitap ödünç almak dışında nasıl daha fazla kitap bulursun, bilmiyorum. Yanında hep küçük bir kitap taşır. Kutsal Kitap olabilir. Kutsal Kitaplar komik hikâyelerle doludur."

"Onu nerede bulabilirim?" diye sordu Lanark.

"Bu kadar acele etme – seni enstitüden ayrılmaktan vazgeçirmek istiyorum. Bunu yapmakla kaybedeceğin zamanı bir düşün."

"Ne demek istiyorsun?"

"Bu evrende zaman her kıtada farklı takvimlerle ölçülür, yani kıtalararası zamanı ölçebilecek bir araç yoktur. Enstitüden çıkıp komşu bir kıtaya –mesela Unthank'e ya da Provan'a– giden birinin zamanın büsbütün öznel bir deneyimden ibaret olduğu bir bölgeden geçmesi gerekir. Kimileri geçiş yapar ve zamanın neredeyse hiç farkına varmaz, oysa sen buraya gelirken kaç sene kaybettin?"

Lanark dehşete kapılmıştı, bunu saklamak için birdenbire ayağa kalktı ve damdan düşer gibi, "Uyarın için teşekkürler, ama beni bekleyen bir hasta var," dedi. "Monsenyör Noakes nerededir?"

"Bu saatlerde genellikle sigara odasında havuza girenleri seyreder. Arkamdaki kemerlerden geçip dosdoğru git. Üçüncü odaya girip sola dön, onu karşındaki kemerin ardında bulursun."

Lanark restorandan çıkıp yaşça geçkin insanların briç oynadığı şaşaalı bir odaya girdi. Bunun ardındaki loş oda üstünde kısık ışıklı lambalar asılı olan bilardo masalarıyla doluydu. Yan odada ise bir yüzme havuzu vardı. Ültraviyole ışınına maruz kala kala bronzlaşmış kadın ve erkekler kulak tırmalayıcı yankıların arasında havuza dalıyor, yarışıyor ya da havuz kenarında laflıyordu. Lanark kaygan fayans platformdan sola dönüp, ortasından bildik kemerlerin geçtiği bir duvara ulaşıncaya dek yürüdü. Birkaç basamak çıktıktan sonra kalın halısı olan, deri koltuklarla kaplı, loş ışıklı bir odaya girdi. Noakes elinde ince sigarasıyla basamakların yakınına oturmuş, yeşile çalan mavi sudaki yanık tenli vücutlara kaçamak bakışlar atıyordu. Lanark onun karşısına oturup kendini tanıttı: "Ben Dr. Lanark."

"Ha, evet."

"Bir hastam için okuma materyali lazım da, kitap topluyorum. Profesör Ozenfant sizden ödünç kitap alabileceğimi söyledi."

Noakes, Lanark'ın orada olduğunu fark ettiğine dair bir işaret veriyordu. Gözünü havuza girenlerden elindeki sigaraya çevirip, "Profesör Ozenfant şakalarıyla bilinir," dedi kısık ve kayıtsız bir sesle. "Sadece bir dua kitabım olduğunu biliyor. Hastanız duaya meraklı olsaydı, zaten benim hastam olurdu."

"Elinizde bir Kutsal Kitap olduğunu söylemişti."

"Bir şaka daha. Yunanca bir Ahitim var ve öyle sanıyorum ki hastanızın Yunanca bilgisi en az sizinki kadar kısıtlıdır. Şu âna kadar neler toplayabildiniz?"

Lanark'ın elindeki kitaplara bakıp, bıkkın bir edayla *Kutsal Savaş*'ı işaret etti.

"Diğer ikisi beş para etmez, ama bu kısmen iyi bir kitaptır. Yani, verdiği ana mesaj doğru. Yazarını az çok tanırım. Beni kitaplarının birine bir karakter olarak koydu – buna değil, başka bir kitabına. Tasviri kötü niyetli ama ehemmiyetsizdi. Ozenfant'ı da tasvir etmişti, ama gerçeğe daha sadık ve daha detaylı bir tasvirdi onunkisi. Ama siz benim dediklerime aldırmayın. Zaten Ozenfant sizi bana karşı uyarmıştır."

"Ozenfant aleyhinizde hiçbir şey söylemedi."

Noakes gözlerini yere dikip, "Demek beni bu kadar hor görür oldu," diye fısıldadı.

Çenesini kaldırıp yüksek sayılabilecek bir sesle konuşmaya başladı.

"Bulunduğu mevkiyi bal gibi bana borçlu. Onu iyileştiren bendim. Çok zor bir vakaydı, yarı sülük, yarı ejder. (Bu aralar sırf ejdermiş gibi yapıyor, ama ben işin iç yüzünü biliyorum.) Onu iyileştirenin kudas ayini, dualarım ve vaazlarım olduğunu düşünmüştüm, ama işin sırrı müzikteymiş. Ah, elimizde ne müzikler vardı o zaman! Onda zerrece kutsiyet hissi olmadığını anlayınca, orgcu yaptım. O günden sonra o yükseldi, bense... geriledim. Öyle sanıyorum ki, sesimde hoşnutsuz, aksi bir ton fark etmişsinizdir?"

"Evet."

"O halde nedenini anlamaya çalışın. Bütün bu profesörler, sanatçılar ve bölüm başkanları kendilerini iyileştiren dinden küçük kırıntılar koparıp, bu kırıntıları kendilerine mal ederek güç sağladı. Vaktiyle İsa'nın papazının olduğu yerde" –sözcükleri suçlar bir edayla Lanark'ın yüzüne çarpıyordu– "artık konsey başkanı Lord Monboddo var!"

Lanark kendini savunurcasına, "Burada yeniyim. Sizi anlamıyorum," dedi.

Noakes başını eğip, "İşini seviyor musun?" diye mırıldandı.

"Hayır."

"Bir gün gelir seversin herhalde."

"Hayır. Bu hastayı iyileştirince, o da isterse onunla birlikte gideceğim."

Noakes silkinip, "Ne saçmalık!" diye bağırdı, ardından öne eğilip Lanark'ın elini tuttu ve kısık sesle hızlı hızlı bir şeyler gevelemeye başladı. "Hayır, hayır, hayır, hayır, çocuğum, beni bağışla, beni bağışla, saçmalık *değil* bu! Hastanı iyileştirmen *gerek*, buradan onunla ayrılman *gerek*, şayet ayrılırsan –bağışla beni, demek istediğim, ayrıldığın *za-*

man– benim için bir şey yaparsın, değil mi? Bunu yapacağına söz verir misin?"

Lanark elini çekip, "Neymiş o?" diye sordu rahatsız bir tavırla.

"İnsanlara buraya gelmemelerini söyle. Bu enstitüye girmemeleri gerektiğini söyle onlara. Biraz daha iman, umut ve yardımseverlikle hastalıklarını kendi kendilerine tedavi edebilirler. Diğerleri olmasa bile yardımseverlik tek başına onları kurtarmaya yeter."

"Ben burada iyileştiğim halde onları neden buraya gelmemeleri konusunda uyarayım ki?"

"O halde kendi istekleriyle gelmelerini söyle, binlerce kişilik gruplar halinde! Buraya bir insan ordusu olarak gelsinler, bir kurbanlar sürüsü gibi yutulmayı beklemesinler. Enstitüde hasta başına yirmi doktor düştüğünü düşünsene! Bu durumda insanları iyileştirmemek için hiçbir bahanemiz olamaz! Bir katedraldeki" –sesinde özlem vardı– "rahip cemaati gibi olabiliriz. İşte o zaman enstitü arşa yükselir."

"İnsanlara bir şeyler anlatmanın bir faydası olduğunu sanmıyorum. Bunca yıldan sonra hâlâ burada çalıştığınıza göre, buranın eskisinden daha kötü olduğunu düşünmüyorsunuz demektir."

"Yanılıyorsun. Bütün koridorlardan ardı arkası kesilmeyen telaş ve emir sesleri yükseliyor, bütün bunların ardındaysa aç bir canavarın solumasını andıran bir ses var. Seni temin ederim ki enstitü bir dünyayı yutmaya hazırlanıyor. Niyetim seni korkutmak değil."

Lanark korkmaktan ziyade huzursuzlanmıştı. Ayağa kalkıp, "Bu yakında bir asansör var mı?" diye sordu.

"Görünüşe göre başkalarını kurtarmaya uğraşmayacaksın. Tanrıya dua et de kendini kurtarabilesin. İleride köşede bir asansör var."

Lanark sandalyelerin arasından geçip, iki kemer arasındaki bir duvarda kapısı açık bir asansör buldu. Asansöre girdi ve "Ateşleme hücresi bir," dedi.

"Kimin bölümü?"

"Profesör Ozenfant."

Kapı kahverengi kumaştan tanıdık bir yüzeye açıldı. Lanark örtüyü kenara çekip, her yanına duvar halıları asılmış yüksek tavanlı stüdyoya girdi. Nedense içerisinin karanlık olmasını beklemişti, ama ışık daha önce geldiğindeki gibiydi, ortada ise dülger tezgâhına eğilmiş, siyah pantolonlu, siyah yelekli tanıdık birini gördü arkadan. Lanark *Correctio Conversio* figürünü arayarak duvarları tedirginlikle baştan aşağı

süzdü, arada bir de Ozenfant'a göz atıyordu. Profesör titizlik ve dikkatle gitarının köprüsünü yerleştiriyordu, onu rahatsız etmek için doğru zaman değildi. Lanark duvar halısını kaldırınca rahat bir nefes aldı, eğilerek alçak tünele girdi.

Daracık odada sırtını duvarın ılık kavisine dayayarak oturdu. Odadaki tek hareket gümüşi mahlukun bir yumruk olup bir açılan eli, tek ses de uzaktan gelen düzenli gümlemeydi. Lanark boğazını temizleyip, "Kusura bakma, geciktim, ama yazarını tanıyan birinin çok methettiği bir kitap getirdim yanımda," dedi.

Bir karşılık alamayınca okumaya koyuldu.

"BİR KUTSAL SAVAŞ ANLATISI. Sayısız bölgeyi ve ülkeyi arşınladığım seyahatlerim sırasında kendimi şu meşhur Evren kıtasında buluvermem büyük bir şanstı. Git git bitmeyen uçsuz bucaksız bir kıtaydı burası; yeryüzüyle gökyüzü arasında göz alabildiğine uzanıyordu. Sulak, genellikle (hiç değilse benim kaldığım yerde) toprağı bitek mi bitek, insanı bol, havası ferah mı ferah zengin ve görkemli bayır ve vadilerle bezeli bir diyardı."

"Yalan dinlemeyi reddediyorum!" diye çınıltılı bir yankıyla haykırdı ses. "*Benim* evrende yaşamadığımı mı sanıyorsun sen? Buranın nasıl kokuşmuş bir yer olduğunu bilmediğimi mi sanıyorsun?"

"Kişisel tecrübem yazarınkinden ziyade senin görüşünü destekliyor," dedi Lanark ihtiyatla, "ama unutma ki, yazar da 'genellikle, hiç değilse kaldığım yerde' diyor. Samimiyetle söylüyorum, böyle yerlerin olmadığını ve oralara asla gidemeyeceğimizi düşünseydim, bunu sana okuyor olmazdım."

"O zaman başka bir şey oku."

"İşte sana Bizim Wullie diye bir çocuğu anlatan bir hikâye, üstelik resimli de. İlk resimde çocuk babasıyla birlikte kaldırımdan bir basamakla ayrılan ön kapıdan çıkıyor. Saçları taralı, ayakkabılarıysa parlıyor. Annesi arkalarından bakıp şöyle diyor: 'Günlerden pazar olduğuna göre Wullie'yi yemekten önce dolaşmaya çıkarabilirsin, ama dikkat et de üstünü başını kirletmesin, Babası.' Bunun üzerine, başında kasket olan, uzun ince baba, 'Bana bırak, Annesi!' diyor. 'Yaşaşın! Bu yürüyüş çok eğlenceli olacağa benziyor!' diye düşünüyor Wullie. Bir sonraki resimde, Wullie'yle babası dizi dizi ahşap çıtalardan yapılmış bir çitin ya-

nından yürüyor. Üstü pastel kalemle karalandığı için, Wullie'nin ne dediğini okuyamıyorum, ama babası..."

"Şimdi bu eğlenceli mi yani?"

"Keşke resimlere bakabilseydin. İnsanın içini ferahlatan mizahi ve yalın bir tarzları var."

"Başka kitabın yok mu?"

"Sadece bir tane."

Lanark *Bayan Tatlıdil'e Orkide Yok* adlı kitabı açıp okumaya başladı:

"Her şey bir temmuz sabahı başlamıştı. Güneş sabah sisinin içinden erkenden doğmuş, kaldırımlar yoğun çiyden hafif hafif buğulanmaya başlamıştı. Sokaklarda boğucu ve cansız bir hava vardı. Aşırı sıcakların, yağmursuz havaların ve ılık ılık esen tozlu rüzgârların hüküm sürdüğü bir ay olmuştu.

Bailey İhtiyar Sam'i Packard'da uyur vaziyette bırakıp Minny'nin ucuz lokantasına gitti. Kendini berbat hissediyordu. Sert likörle sıcak bir arada iyi gitmiyordu. Ağzı bir kuş kafesi gibi açık, gözlerinin içi kum doluydu..."

Uzun uzun okudu. Bir-iki kere durup, "Hoşuna gidiyor mu?" diye sordu, "Devam et" karşılığını aldı.

Sonunda Lanark'ın okuması sert, hırıltılı bir kahkahayla yarıda kesildi. "Ah, evet, bu kitabı sevdim! Cafcaflı, varlıklı, renkli bir hayata dair boş umutlar, ardından kaçırılma, tecavüz ve kölelik. Bu kitap hiç değilse gerçeği anlatıyor."

"Gerçek değil. Erkekçe bir seks fantazisi."

"Çoğu kadın için hayat tam da böyle bir şey, erkekçe bir seks fantazisinin icrası. Aptal olanlar bunun farkına varmıyor, bebekliklerinden itibaren bunun için eğitiliyor, sonuç olarak da mutlu oluyorlar. Tabii kitabın yazarı olan biteni hızlandırarak daha görünür kılmış. Şu Tatlıdil'in başına birkaç hafta içinde gelenler, geri kalanımız için bir ömür sürüyor."

"Bunu kabul etmiyorum," diye parladı Lanark. "Hayatın erkeklerden çok kadınlar için bir kapan olduğuna inanmıyorum. Çoğu kadının çocuk yetiştirmek için evde çalışmaya mecbur kaldığını biliyorum, ama evde çalışmakta ofislerde ve fabrikalarda çalışmaktan daha çok özgürlük varmış gibi görünüyor; hem üstelik..."

Lanark'ın sesi ağzından çıkan sözlerle yarışan bir yankı üretiyordu. Cümlesinin sonu duyulabilsin diye bağırmaya başlayınca, dinmesi dakikalar süren sağır edici bir ses patlamasına yol açtı. Bir müddet çatık kaşlarla önündeki boşluğa öylece bakarak oturdu, ta ki ses, "Sadece okumaya devam et," diyene kadar.

10. Bölüm: Patlamalar

Lanark ejderin hücresini günde iki kez ziyaret ediyor, ona yüksek sesle kitap okuyor, sadece sesi kısıldığında ara veriyordu. *Bayan Tatlıdil'e Orkide Yok*'u üst üste kaç kere okuduğunu hatırlamıyordu. Bir defasında hastasına anlatacak farklı bir hikâye olsun diye personel kulübünün sinemasında bir kovboy filmi izlemişti, gelgelelim film hakkında birkaç laf etmesi bile onu soğuk, şiddetli bir öfkeye gark etti. Sadece zalim adamlarla horlanan kadınlara ilişkin tekrar tekrar anlatılıp duran hikâyelere inanıyor, geri kalan her şeyi de kasti bir olay sayıyordu. Lanark onun hücresinden her defasında sesi kısık ve bir daha gelmemeye yeminli çıkıyordu. Nitekim personel kulübü dışında gidebileceği bir yer olsaydı, buradan uzak durabilirdi de. Kulübün loş ışıklı, rahat döşenmiş, sıcacık odaları ona kendini kapatılmış gibi hissettiriyordu. Kulüp üyeleri nazik ve canayakın olsalar da, kulüp dışında hiçbir şeyin önemi yokmuş gibi konuşuyorlardı, Lanark da bir gün onlara inanmaya başlamaktan korkuyordu. Kimi zaman da nezaketsizliği yüzünden canayakın insanları sevemediği fikrine kapılıyordu. Boş zamanının çoğunu koğuştaki yatakta geçiriyordu. Son zamanlarda hep içinde kaygılı insanların bulunduğu daracık odaları gösterdiğinden, artık pencere de ona keyif vermez olmuştu. Bir keresinde, eski ev sahibesi Bayan Fleck'i çocukları mutfaktaki yatağa yatırırken görür gibi oldu. Bu olaydan sonra yarı kapalı panjurun çıtalarından süzülen ışığın esrarengiz hareketlerini izlemeyi yeğler oldu. Bu arada doktorlara yapılan çağrıların giderek farklı bir mesaj iletmeye başladığını fark etmişti.

"Lütfen dikkat! Lütfen dikkat! Büyüme komitesi yüz seksenden sonraki bütün hezeyanların tedavi edilemezlik emaresi sayılması gerektiğini bildirir."

"Lütfen dikkat! Lütfen dikkat! Büyüme komitesi yüz seksenden sonra havzaya daha fazla yumuşakça alınmayacağını bildirir. Tedavi edilemeyen bütün yumuşakçalar ana koğuşların altındaki basınç kanallarına nakledilecektir."

Fakat bu telaş ve aciliyet hissi personel kulübünde en ufak yankı bulmuyor, sadece yemek vakitlerinde giderek artan bir cümbüş havası şeklinde kendini gösteriyordu. İnsanlar yemekte dörtlü gruplar halinde masalara oturup, gülümsüyor ve yüksek sesle konuşuyorlardı. Bu arada Ozenfant'ın gürleyen kahkahası duyuluyordu; üzerinde açık renk takımıyla daima orada oluyor, yorulmadan konuşuyor ve patlayana kadar yiyordu. Sessizce tek başına oturan sadece üç kişi vardı: kendisi, Monsenyör Noakes ve dikkat çekici somurtkanlığıyla en az Ozenfant kadar yiyen haki tulumlu, iriyarı bir kız.

Lanark bir akşam restorana girip kendine bir masa bulmuştu ki, Ozenfant yanına oturup şen şakrak konuşmaya başladı. "Bak bugün iki oldu, bir kahvaltıda, bir de öğle yemeğinde masama gelmen için sana işaret ettim, ama görmedin. Dolayısıyla," –elini yeleğinin sarı kıvrımına götürdü– "dağ Muhammed'in ayağına geldi. Sana çok sevindiğimi, gerçekten de çok sevindiğimi söylemek istiyordum."

"Neden?"

"Ben yoğun bir adamım, yemek vaktinde bile çalışıyor oluyorum, bu yüzden yaptığın seanslardan yalnız ikisini yakından gözlemleme fırsatım oldu, ama inan çok iyi gidiyorsun."

"Yanılıyorsun, kötü gidiyorum. O soğuktan donuyor, bense onu ısıtamıyorum, söylediğim her şey çektiği acıyı daha da artırıyor."

"Evet, çaresiz bir vakayı tedavi etmeye çalışıyorsun tabii, üstünde pratik yapabileceğin bir hastaya ihtiyacın olmasaydı umutsuz olduğuna hükmedeceğim bir vakayı. Buna rağmen, sen bir çömezden dünyada beklemeyeceğim bir ölçülülük, hoşgörü ve sabır gösteriyorsun. Artık bu vakadan çekilip daha mühim bir vakayla ilgilenmeye başlamanı istiyorum."

Lanark masanın üzerinden ona doğru eğilip, "Yani bana o allahın belası kitaptan yaptığım saatlerce okumanın *bir hiç için mi* olduğunu mu söylüyorsun?" dedi.

"Yo, yo, yo, sevgili meslektaşım, bu yaptığın çok kıymetli; senin nasıl bir doktor olduğunu ve ne türden hastalarla ilgilenmen gerektiğini gösterdi bana. Kolay kolay telaşlanmayan, tahammüllü bir yapın var, bu da seni muhayyilesi kuvvetine baskın çıkan zeki, trajik dişiler için kusursuz bir tampon haline getiriyor. Hücre otuz dokuzda tam da böyle bir hastamız var, eğer tedavi edilirse, personel kadromuza son derece hoş bir katkı olacak, kafası ve uzuvları henüz sertleşmemiş. Yine de

hücre biri ziyaret etmek istersen edebilirsin, ama zamanının çoğunu hücre otuz dokuzda geçirmeni istiyorum."

"Peki ya ilk hastam iyileşir de benimle beraber gitmek isterse? İkinci hastayı öylece bırakacak mıyım?"

Ozenfant sabırsızca kıpırdandı. "Bunlar çömezce kuruntular. Hasta bir iyileşmeyecek, hem buradan gitmeni gerektiren bir neden de yok. Tut ki ayrıldın ve (hani olmaz ya) daha güneşli bir kıtaya ulaştın, o zaman ekmeğini nasıl kazanacaksın? Parklardan çer çöp toplayarak mı?"

"Sadece ve sadece ilk hastamı ziyaret edeceğim, o beni istemeyene kadar," dedi Lanark alçak sesle.

Ozenfant parmaklarıyla masaya vurdu. Yüzünde manasız bir ifade vardı. "Dr. Lanark," dedi, "ya Evridike'nizi tedavi etmeyi başaramazsanız ne olacak?"

Lanark, "Şakalarınızdan anlayamayacak kadar cahilim, Profesör Ozenfant," dedi ve masadan kalkıp uzaklaştı.

Öfkelenmiş, aftüst olmuştu, hastasının hayata yönelik hiddetinin onu teselli edebileceğini düşündü. Yatıp uyumaktansa asansöre binip, "Ozenfant'ın stüdyosu," dedi.

"Profesör Ozenfant şu an kayıt yapıyor. Yerinizde olsam, onu rahatsız etmem."

Lanark sesi tanır gibi oldu. "Gloopy, sen misin?"

"Hayır. Sadece bazı yanlarımla," dedi asansör.

"Hangi yanların?"

"Sesim, duygularım ve sorumluluk duygum. Geri kalanıma ne yaptılar, bilmiyorum."

Bu sözler Lanark'ın içini merhametle dolduran metanetli bir ağırbaşlılıkla söylenmişti. Ellerini soğuk duvara dayayıp, "Çok üzüldüm!" dedi tatlılıkla.

"Niye üzülecekmişsin ki? Artık insanların bana ihtiyacı var. Hiç yalnız kalmadığım gibi üstüne üstlük bir sürü de enteresan şey duyuyorum. Bu asansörlerde neler olup bittiğini duysan ağzın açık kalır. Bak mesela, geçen gün..."

Lanark çabucak, "Çok sevindim," dedi. "Beni Ozenfant'ın stüdyosuna çıkarır mısın?"

"Ama kayıt yapıyor."

"Mümkün değil, onu biraz önce restoranda bıraktım."

"Bölüm şeflerinin aynı anda hem yemek yiyip hem de çalışabildiği-

ni bilmiyor musun? Hem müziği bölündüğünde gerçekten de hiç şakası olmaz."

"Beni stüdyoya çıkar, Gloopy."

"Tamam ama uyarmadı deme sonra."

Kapı açılınca Lanark çok kötü bir performans sergileyen bir yaylı dörtlüsünün karmakarışık ciyaklamalarını duydu. Duvar halısını kenara çekip içeri gireyim derken asılı duran mikrofona omzuyla çarptı. Ardında birer kişi duran dört müzik standıyla karşılaştı. Kırmızı kadife elbiseli ince bir kadın bir çelloyla cebelleşiyordu. Fraklı, beyaz yelekli ve papyonlu üç adamdan biri viyola, diğer ikisiyse keman gıcırdatıyordu. Adamlardan biri de Ozenfant'tı. Boğuk bir sesle diğerlerini susturup Lanark'a yaklaştı, kemanı kolunun altına almış, yayı binici değneği gibi sağ eliyle kavramıştı. Ozenfant Lanark'la burun buruna gelene kadar ilerledi, sonra durup, "Kayıtta olduğumu biliyordun herhalde, değil mi?" diye tısladı.

"Evet."

Ozenfant konuşmaya kısık sesle başlamıştı, ama sesi giderek sağır edici bir bağırtıya dönüştü: "Dr. Lanark, size çok özel ayrıcalıklar tanındı. Bir koğuşu şahsi daireniz olarak kullanıyorsunuz. Asansörlerde ismimi verip, istediğiniz her yere dosdoğru gidiyorsunuz. Tavsiyelerime kulak asmıyor, arkadaşlığıma tenezzül etmiyor, yemeklerime burun kıvırıyorsunuz! Şimdi de binlerce insanın hayatını kurtarabilecek ölümsüz bir harmoninin kaydını bile bile berbat ediyorsunuz! Bana başka ne hakarette bulunmayı planlıyorsunuz?"

"Öfkeniz yersiz. Önce beni güç durumdaki bir hastayı tedavi etmeye zorladınız, şimdi de ona ulaşmama engel olmaya çalışıyorsunuz. Beni görmek istemiyorsanız mühendislerinizle konuşun. Koğuşumdaki kapıyı tamir etsinler de oradan geri dönebileyim, o zaman birbirimizin yüzünü görmemiz gerekmez."

Ozenfant'ın öfkeden kabarmış yüz hatları hayretle gevşedi. "Koca enstitüdeki hava akımının *sırf bunun için* tersine dönmesini mi istiyorsunuz?" dedi güç duyulan bir sesle.

Mendiliyle yüzünü silip arkasını döndü ve "Çık git buradan." dedi bıkkınlıkla.

Lanark duvar halısını aceleyle kaldırdı, eğilerek koridora çıktı.

Ateşleme hücresinde çömeldi, kitaba kaldığı yerden devam edemeyecek kadar morali bozulmuştu. İncecik insan koluna bakınca, dirseğin

üst kısmındaki gümüşi benekler dikkatini çekti, acaba bu benekler daha önce de var mıydı diye düşündü. Kıpırdayan eli tutmaya çalıştı, ama el yumruk oldu.

"Evet, burada savunmasızım. Neden zor kullanmıyorsun?" dedi ses.

"Rima!"

"Ben senin Rima'n değilim. Okumaya devam et."

"O kitaptan gına geldi. Benimle konuşamaz mısın? Çok yalnız olmalısın. Ben öyleyim."

Cevap gelmedi. "Bana buraya gelmeden önce yaşadığın dünyadan bahset," dedi Lanark.

"Yine böyleydi işte."

"Böyle değildi."

"Dikkatli ol! Geçmişten korkuyorsun. Sana bildiklerimi anlatsaydım, aklını oynatırdın."

"Meşum imalardan korkmuyorum artık. Geçmiş de gelecek de umurumda bile değil, istediğim tek şey dostça birkaç söz."

"Ah, seni tanıyorum, Thaw, hakkındaki her şeyi biliyorum, histerik çocuk, hevesli ergen, kudurmuş tecavüzcü, anlayışlı ihtiyar baba... Bütün numaralarına katlandım, hepsinin içinin boş olduğunu biliyorum, o yüzden karşımda ağlama! Ağlamaya kalkışma. Üzüntü bu numaraların en kokuşmuşu."

Lanark gözünden süzülen yaşları fark edemeyecek denli allak bullak olmuştu.

"Beni tanımıyorsun," dedi Lanark. Adım Thaw değil. Bu saydıklarının hiçbiri de olmadım ben. Sürekli incinip duran sıradan biriyim."

"Ben de öyleyim ama cesaretim var – umursamama, bir şeye yapışıp kalmama cesareti. Git buradan! *Neler olduğunu görmüyor musun?*"

Kolu omzundan bileğine kadar gümüşi benekler ve yıldızlarla kaplanmıştı. Lanark korkunç bir şekilde ağzından çıkan her sözün bir benek oluşturduğu hissine kapıldı. "Dr. Lanark dışarı çıkmak istiyor," dedi fısıldayarak. Panel açılır açılmaz kendini merdivene attı.

Biri koğuştaki panjuru açmıştı, üstünde büyük çatlaklar olan soluk renkli tuğla bir duvar görünüyordu. Bir an başı döndü, neredeyse düşecekti, sonra personel kulübünden yemek yemeden ayrıldığını hatırladı. Görünüşe göre tek avuntusu enstitünün zindelik verici berbat yemeğiydi, böylece restorana döndü. Restoran boş sayılırdı, Ozenfant her zamanki masasında oturmuş, diğer iki profesörle hararetli bir sohbete dal-

mıştı. Lanark en dipteki masaya gitti, yanına yaklaşan garsona, "Kahverengi, kuru, kolay ufalanan bir şeyiniz var mı?" diye sordu.

"Hayır efendim, ama pembe, sulu ve kolay ufalanan bir şeyimiz var."

"Çeyrek porsiyon alayım lütfen."

Tam yemeğe başlamıştı ki, biraz tereddütlü, sert bir ses, "Oturabilir miyim?" dedi.

Başını kaldırınca haki tulumlu iriyarı kızı gördü. Kız elleri ceplerinde, sert bir ifadeyle süzüyordu onu. "Şey, tabii," dedi Lanark bir ferahlama hissiyle.

Kız karşısına oturdu. Bir Yunan heykelini anımsatan düzgün, güzel hatları olmasına rağmen, biraz kaba ve çıkık bir çenesi vardı. Kahverengi saçları gevşekçe örülmüş, sol göğsünün üstüne düşüyordu. Kısa, hızlı parmak hareketleriyle örgüsüne dokunup duruyordu. Damdan düşer gibi, "Sen de mi bu yerden nefret ediyorsun?" diye sordu.

"Evet."

"En çok nesinden nefret ediyorsun?"

Lanark biraz düşündü. "Personelin davranışları. İşleri konusunda titiz ve düzenli olmaları gerektiğini biliyorum, ama esprilerinin ve gülümsemelerinin altında bile mesleki nedenler var gibi. Sen nesini sevmiyorsun?"

"Riyakârlık. Hastaları gözü kapalı harcadıkları halde umurlarındaymış gibi davranıyorlar."

"Ama hatalarından fayda sağlamıyor olsalardı, kimseye yardım edemezlerdi."

Kız yüzünün görünmesini engelleyecek şekilde başını eğerek, "Bunu söyleyebiliyorsan, buradan nefret etmiyorsun demektir," diye mırıldandı.

"Buradan nefret ediyorum. Yanıma birini bulur bulmaz da gideceğim."

Kız başını kaldırdı. "Seninle gelirim. Ben de gitmek istiyorum."

Lanark afallamıştı. "Teşekkür ederim, ama... ama... bir hastam var, çok ümitli bir vaka sayılmaz, ama onu kesin olarak iyileştirmeden ya da büsbütün çuvallamadan gidemem," dedi.

"*Biliyorsun ki* kimse tam anlamıyla iyileşmiyor, bu tedavi bedenleri sadece yakıt, giysi ya da yiyecek ihtiyacı doğana kadar canlı tutuyor," dedi tiksintiyle.

Lanark ona bakıp, "Yiye..?" dedi, elindeki kaşığı tabağına düşürmüştü.

"Tabii ya! Yediğin ne sanıyorsun? Hiç havzaya baktın mı? Kimse sana sünger koğuşlarının altındaki hendekleri göstermedi mi?"

Lanark ellerini yumruk yapıp gözlerini ovuşturdu. Midesi bulansın istiyordu, ama yediği pembe şey ona güç veriyordu: Kendini hiç bu kadar kuvvetli ve dinç hissetmemişti. "Bir daha asla burada yemek yemeyeceğim!" dedi hiddetle.

"Yani benimle birlikte ayrılacaksın?"

Lanark kıza boş boş baktı; onu düşünmüyordu bile. "Seni korkuttum, erkekleri genelde korkuturum. Ama ara sıra çok tatlı olabiliyorum. Bak," dedi kız.

Lanark bir çıkış yolu bulma ümidiyle çaktırmadan etrafa bakındı, ta ki önünden başka bakacak bir yer kalmayana dek. Kızın yüzündeki ifadeyi fark edince, daha net görebilmek için öne eğildi. Yüzünde hafif, küçümser bir tebessüm vardı ama Lanark onun meydan okuyan gözlerinde bir tedirginlik, onun da ötesinde muazzam bir yumuşakbaşlılık ve bir süreliğine karşısındaki ne isterse o olmaya hazır bir kız gördü. Bu gözlere bakmak, durmadan değişen ama hepsi de cinselliği çağrıştıran dünyalar üzerinde hızla uçmak gibiydi ve uçuş bitince Lanark kızın sert mizacının yakardığını, gülümseyişininse ürkek olduğunu fark etti. Baş döndüren bir güç hissiyle titremeye başladı. "Çok tatlı olabiliyormuşum, di mi?" dedi kız hevesle.

Lanark başını sallayıp, "Nereye gidebiliriz?" diye mırıldandı.

"Odama gel."

Beraberce kalktılar, kız önden gidiyor, Lanark da penisinin pantolonuna yaptığı baskı yüzünden sarsak adımlarla onu takip ediyordu. Ozenfant'ın masasının önünden geçerlerken, Profesör alaycı bir edayla, "Ooo, Dr. Lanark, bizi küçük katalistimizden mahrum bırakmayın sakın!" dedi.

Asansöre binince kız, "Uzman daireleri," dedi.

Asansör sarsıldı. Birbirlerine sarıldılar, Lanark kızın güçlü kadınsı dokunuşuyla, "Hadi asansörü kat arasında durduralım," diye mırıldandı.

"Çok aptalca olur bu."

"Bana iyi becerdiğin o küçümseyici tebessümle baksana."

Kız öyle gülümseyince Lanark onu vahşice öptü. Kız dudaklarını çekip, "Aç gözlerini, öpüşürken bana bakman lazım," dedi.

"O neden?"

"İstediğin her şeyi yaparım, ama gözlerini benden ayırmaman lazım."

Asansörün kapısı açıldı, kız onu elinden tutup hollerden birine soktu. Burası da diğerleri gibi yuvarlak ve devasa bir holdü, ama tenha ve sessiz görünüyordu, gerçi Lanark bunun dinlemenin yarattığı yapay bir sessizlik olduğunu fark etti. Birkaç tulumlu adam ve kadın duvarlara yaslanmış, dikkatle yukarı bakıyordu. Lanark başını kaldırınca kendisine doğru yaklaşan altın sarısı ve turuncu halkaları gördü, halkaların ortasında salınarak büyüyen üç köşeli, siyah bir şekil vardı. Yukarıdan aşağıya indirilen bir makine parçasının tabanına benziyordu. Duvardan gelen ve madeni bir cismin köşesinin sürtünmesini andıran tiz cızırtıya bakılırsa, şafttan olsa olsa biraz ensizdi. Yine de bu şey en az iki kilometre yukarıda olmalıydı, zira şu haliyle çok küçük görünüyordu. Lanark kızın elini sıktı.

"Bu da ne?"

"Vakum tarayıcısı. Yaratık büyüme projesi için ödünç veriyor."

Fısıltıyla konuşuyorlardı. "Bu gibi şeyleri çalıştırmak için gereken enerjiyi nereden temin ediyorsunuz?" diye sordu Lanark.

"Akımdan tabii ki."

"Akım sağlayan ne?"

"Lütfen teknik konulara girme. Odama gel. Hoşuna gidecek, kendim dekore ettim."

Kız onu elinden tutmuş götürürken, devasa makinenin düşmesi durumunda olabilecekleri aklına getirmemeye çalışıyordu Lanark. Bu hol herhangi bir koridora açılmıyordu. Asansör kapılarının arasında daha küçük kapılar vardı, kız bunlardan birine, "Ben geldim," diye fısıldadı, kapı açıldı.

Oda küp şeklindeydi, duvarlar, tavan ve yer olduğu gibi ayna kaplıydı. Odanın ortasında üstü kadife yastıklarla dolu çift kişilik bir yatak duruyor, bir duvardaki spot lambadan yatağın üstüne hafif bir ışık vuruyordu. Bütün eşya bundan ibaretti. Lanark sersem sersem dikildi; sanki her birinde kendisi, kız ve yatak olan yüzlerce parlak cam kutunun ortasında duruyordu. Aşağı bakınca yukarı bakar vaziyette asılı duran yansımasının tabanlarına basan ayaklarını gördü. Yatağa doğru ilerlemesiyle iki yanındaki figürler de onunla beraber önden yaklaşan bir dizi figüre doğru ilerledi. Yorganın üstünde diz çöktü, sırtını yastıklara vererek uzanmış kendisine bakan kızdan başka hiçbir şeye odaklanmamaya çalıştı. "Hoşuna gitti mi?" dedi kız ürkekçe.

Lanark başını iki yana salladı.

"Yani benim katı ve arsız olduğumu mu düşünüyorsun?"

Gümüşi ejderi aklından geçirdi, haşin davranışları ve meydan okuyan tavırlarından başka bir koruması olmayan bu kıza taşkın bir şefkat duydu. "Öyle olmadığını biliyorum. Bana adını söyle," dedi.

"Kişisel meseleleri sonraya bırakalım."

Lanark bir çırpıda soyundu. Kıza duyduğu şefkat ve kendi yaptıklarının odanın her yanında yarattığı hareketlenme, arzusunu hırstan arındırmıştı. Kızın tulumunun düğmelerini nazikçe açıp kalçalarına kadar sıyırdı. "Nasıl bakmamı istersin?" diye fısıldadı kız.

"Beni uzun zaman bekledikten sonra görmüş gibi gülümse."

Bunun üzerine kız öyle tatlı gülümsedi ki, Lanark omuzlarını öpmek için eğildi. Kız başparmaklarıyla onun gözlerini açarken, "Bana bakman lazım, bana bakılmadığı zaman heyecanım kayboluyor," dedi.

O anda bir telsiz sesi duyuldu: *plin-plong, plin-plong, plin-plong, plin-plong!*

"Boş ver," dedi kız.

"Kapatayım bari."

"Kapatamazsın, sadece açılabiliyor."

Bu müzikli çınlama, Lanark uzanıp telsizi ceketinin cebinden alana dek kesilmedi. Düğmeye bastı, arayan Ozenfant'tı. "Rahatsız ettiğim için affet, ama hastanın semendere dönüşmek üzere olduğunu bilmek istersin diye düşündüm," dedi neşeli bir sesle.

"Ne?"

"Yapacak bir şey olmadığı ortada, yine de manzaranın tadını çıkarmak istiyorsan acele et. Arkadaşını da getir."

Lanark telsizi atıp, bir süre başparmağının boğumunu ısırarak oturduktan sonra kalktı ve otomatik olarak giyinmeye başladı. Kız yataktan ona bakıyordu. "*Onu* izlemek için mi yanımdan ayrılıyorsun?" diye sızlandı.

"Neyi izlemek için?" Ona dalgın dalgın baktıktan sonra, "Özür dilerim," diye ekledi ve gömleğini kafasından geçirdi. Arada dönüp, "Gerçekten özür dilerim," diye mırıldanarak tez elden giyindi, telsizi yatağın üstünden aldı ve kapıyı arandı, ama parlayan aynalarda en ufak işaret yoktu. "Dr. Lanark çıkmak istiyor," dedi.

Hiç hareketlenme olmayınca bağırarak tekrar etti. "Burası *benim* evim," dedi kız.

"Lütfen bırak da çıkayım."

Kız taş kesilmiş gibi bakıyordu. Lanark yatakta diz çöküp kızın omuzlarını kavradı ve yalvarırcasına, "Bak, bir arkadaşım... yanıp kül olmak üzere; gitmeme izin vermelisin," dedi.

Kız Lanark'ın yanağına sert bir tokat attı. Lanark başını sabırsızca sallayıp, "Evet, tamam, önemli değil, ama beni bırakman lazım," dedi.

"Off... Açıl da çıksın! Arkasından da olabildiğince sert kapan!" diye bağırdı.

Bir kapı açıldı ve Lanark, "Özür dilerim! Özür dilerim!" diyerek fırladı.

Kapı ardından hızla çarptıysa bile Lanark dışarıdaki gürültüden hiçbir şey duymadı. Holün ortasında bir çukur ile yukarıdan çukura inen ve muazzam bir uğultuyla titreşen iki devasa kablo vardı. Lanark duvarların arasında koşturuyor, bir asansör bulmaya çalışıyordu, fakat bütün kapıların üstünde SERVİS DIŞI tabelası asılıydı. Nihayet içinden kesik kesik ısı ve ışık dalgaları çıkan küçük bir tünel buldu ve akıma karşı güçbela ilerlemeye çabaladı. Neredeyse imkânsızdı bu, dolayısıyla yere uzanıp elleriyle ayaklarını daracık duvarlara bastırarak kendini ileri itti. Birkaç dakikadır debelendiği halde daha bir metre bile ilerleyememişti. "Ah, Rima!" diye haykırdı, kafasını yere vura vura kahır içinde ağlamaya başlamıştı ki akım bir anda kesiliverdi. Doğruldu. Tünelin önü ve arkası önce loş bir turunculuğa büründü, sonra birden zifiri karanlığa gömüldü. İçerisi soğumuş, ses kesilmişti, ama uzakta bir yerlerden sabuklamalar ve yeisle haykıran sesler geliyordu:

"Muroyüşü."

"Ralkışı! Kılkacıs ev ralkışı!"

"Muroyüşü ad ahad idmiş ellarom ub."

Ayağa kalkıp memnuniyetle karanlığa doğru koşmaya başlamıştı ki önüne bir engel çıktı ve bedeninin darbesiyle gümbürdedi. Yine o perdelerden biriydi. Geri geri gidip tekrar perdenin üstüne atılmaya hazırlanıyordu ki perde açılıverdi, açılmasıyla birlikte de sanki sürüyle sığırcık kuşu cam pencereleri kırarak içeri giriyormuşçasına sağır edici bir şangırtı koptu. Kapının aydınlık tarafında ikisi tulumlu, biri doktor olan üç adam beti benzi kireç kesilmiş, ona bakıyordu.

"Akıma karşı yürüyordun!" diye bağırdılar.

"Başka yol yoktu," dedi Lanark.

"Ama personel kulüplerini karanlığa gömdün! Vakum tarayıcılarını çalışmaz hale getirdin!"

"Onlar umurumda bile değil ama hezeyan salgınına ve kim bilir kaç çatlamaya neden oldun. Bunu yüz seksenden sonra yapmış olsaydın bir katliama yol açmış olurdun! Kitle katliamına!" dedi doktor.

"Özür dilerim, ama Ozenfant'ın stüdyosuna gitmek zorundaydım."

Tulumlu adamlar birbirlerine baktı. "Ozenfant önemli biri olabilir, ama personelinin akımın önünü kesmesine göz yumarsa başı belaya girer," dedi doktor.

Ardından arkasını dönüp gitti, Lanark onun peşinden gidecek oldu, ama adamlardan biri koluna dokunup, "Yo, hayır koçum, yeterince hasara yol açtın. Hadi, geldiğin yöne doğru gidiyoruz," dedi.

Adamlardan biri önünde, biri arkasında yürürken, tüneldeki ışık ve hava hareketleri normale döndü. Hole ulaştıkları sırada ses bile eski haline dönmüştü. Öndeki adam asansörlerden birini anahtarla açtı, hep beraber asansöre bindiler. "Profesör Ozenfant'ın dairesi, sonra da havza." Adam suçlar bakışlarla Lanark'a bakıp, "Havza buzla kaplandı," dedi.

"Özür dilerim."

Kapı açılınca Lanark'ı stüdyoya doğru ittiler, peşinden de gitmediler.

Yaylı dörtlüsü gözlem ekranının önünde oturmuş, bir yandan içkilerini yudumluyor, bir yandan da laflıyordu. Ozenfant gülümseyerek etrafa bakındı ve "Aha, tam vaktinde geldin!" dedi bağırarak. "Geçici bir elektrik kesintisi olunca gecikeceğinden korkmuştuk. Ama sevgili dostum, kaşın kanıyor!"

Ekranda gümüşi bir suret görünüyor, aralık duran gagasının üstünde hava belli belirsiz titreşiyordu. Bu rahatı yerinde sosyal grubun arkasından ekrana bakan Lanark'ın içi öfkeyle dolmuştu. Ozenfant'la çellocu kadının arasından rüzgâr gibi geçip, sağ bacağıyla ekranın ortasına bir tekme savurdu. Ekran çatlayıp karardı. Lanark duvara yönelip halıyı kaldırarak tünele girdiği sırada kimseden çıt çıkmıyordu.

Açık duran panelden eğilerek hücreye girdi. Hastasının bütün uzuvları madeni bir renge bürünerek daha da irileşmişti. Kafası bir duvara, toynaklarıysa diğer duvara baskı yapıyordu; kanatları öyle bir açılmıştı ki, uçlarındaki tüyler boydan boya duvarlara değiyor, yer ise hemen hemen hiç görünmüyordu. İçeride boğucu bir sıcaklık vardı ve yaratığın ağzından sigara dumanı gibi beyaz bir çizgi yükseliyordu. "Rima," dedi Lanark.

Ses sevinçli bir titreşimle cevap verdi: "Sen misin, küçük Thaw? Yoksa elveda demeye mi geldin? Artık üşümüyorum, Thaw, ısındım, yakında da ışıldıyor olacağım."

"Ben küçük falan değilim, elveda demeye de gelmedim."

Lanark içeri girip, kaskatı kesilmiş titreyen bakır rengi kanatların arasından yavaşça ilerledi, bacaklarını ayırıp gümüşi göğsün üstüne oturdu, soluk soluğa kalmıştı. Odanın içi püsküren buğuyla bulanıklaşıyordu. Hasta coşkuyla gülerek, "Hâlâ burada mısın?" dedi. "Geldiğine sevindim. Artık gidiyorum ya, varlığın hoşuma gidiyor, ama daha fazla kalmamalısın." "Dinle! Beni dinle!" diye haykırdı Lanark, aklına söyleyecek başka şey gelmedi. Dümdüz uzanıp başını onun çenesine bastırdı. Sıcaklıktan başı kavruldu, saçları uçuştu. Bir çatırdama sesi geldi, ardından Ozenfant'ın delici sesi duyuldu: "Çıkmak için on saniyen var, hücrenin birazdan kapanması gerekiyor, yedi saniyen kaldı."

Hasta tekrar güldü, sesi Lanark'ın kulaklarının tam içinde çınladı. "Yoksa kitap okuyacak kimsen kalmayacağına mı güveniyorsun, Thaw? Ama ben kanatlarımı açtım, istediğim yere uçacağım ve sen gelemeyeceksin, alev alev saçlarımla yükselip erkekleri çıtır çıtır yiyeceğim."

"Az sonra çenesi kapanacak," dedi Ozenfant. "Bak, benden hoşlanmıyorsun ama sana beş saniye daha veriyorum, *şu andan* itibaren oradan çıkmak için benden sana beş saniye."

Hemen sonra hafif bir tıslama duyuldu ve ağızdan öyle bir buhar yükseldi ki, Lanark bir çığlık koyvererek kafasını geri çekti.

"Burada mısın?" dedi hasta.

"Evet, buradayım."

"Ama seni öldüreceğim."

"Umurumda bile değil."

"Seni öldürmek istemiyorum."

Altındaki soğuk metalden bir sıcaklık dalgası geçtiğini hissetti, sonra ağız silah patlamasını andıran bir sesle kapandı. İkinci bir patlama daha oldu, onun ardından bir çınıltı duyuldu. Buhar bulutları dağılmaya başladığı halde, Lanark kocaman çeneyi bir an göremedi, çünkü kafa düşmüştü. Omuzların arasında parlak, solgun bir buhar çıkaran kara bir delik vardı. Saçtı bu. Göğüsün ayrılmasıyla bir çınıltı daha duyuldu. Lanark kanatlardan birinin üstüne yanlamasına düştü, uzanıp, yere düşen ağır metal eşyalarınkini andıran seslere kulak verdi. Gümüşi beden ve uzuvlar çatırdayıp parçalanarak göz alıcı metal hurdalar gibi yeri kapladı.

Hücrenin ortasında çömelmiş, yanaklarını ovuştura ovuştura ağlayan çıplak bir kız duruyordu. Uzun boylu ve sarışındı, ama Rima'ydı bu, zira ona dönüp kafasını sallayarak, "O paltoyu almalıydın. Üşümeni istememiştim," dedi.

Bir hışırtı duyuldu, konuşan Ozenfant'tı: "Neler oluyor? Neler oluyor? Ekransız hiçbir şey göremiyorum."

Lanark hiçbir şey düşünüp hissedemeyecek kadar sarsılmıştı, ama ağzı ve gözleri alabildiğine açılmış bir halde ona bakmaktan kendini alamıyordu. Rima'nın cildi ıslaktı, tir tir titreyerek dizlerini büküp kendine çekti. Lanark ceketiyle süveterini çıkardı, çatlamış kabuk parçalarını ite ite kendine yol açarak ona doğru emekledi ve "Bunları giysen iyi olur," dedi.

"Yanıma bırak lütfen."

"Fısıldaşmayı kesin! Neler olduğunu bilmek istiyorum!" diyen Ozenfant'ın sesi duyuldu.

"Galiba iyiyiz," dedi Lanark.

Az sonra Ozenfant, "Ne haliniz varsa görün," dedi ifadeden yoksun bir sesle.

Lanark giysileri onun omuzlarına sardı ve yanına oturup kollarını beline doladı. O da kafasını Lanark'a yaslayıp, "Savaştan çıkmış gibisin, Lanark," dedi uykulu uykulu.

"Birazdan düzelirim."

"Kanatlarımı kırdığın için seni affedebilecek miyim, bilmiyorum. Yeniden insan olmak güzel, ama çok güzel kanatlarım vardı."

Rima uyuyakalmış gibiydi, Lanark ise yarı baygındı.

Bir süre sonra Rima Lanark'ın kulağını öpüp, "Buradan gitmeyi denesek mi?" diye fısıldadı.

Lanark ayaklandı ve "Dr. Lanark gitmeye hazır," dedi.

Ateşleme odasından haşin bir ses duyuldu: "Gitmekte özgürsünüz, ama artık doktor değilsiniz."

Süt rengi kubbeyi ikiye bölen bir çizgi belirdi, ortadan ayrılan kubbenin her iki yarısının da yere gömülmesiyle Lanark ve Rima kendilerini iki yanında da birer giriş olan küçük bir odada çömelmiş halde buldular. Stüdyodan çıkan alçak tünelde elinde saplı süpürgeyle onlara doğru koşan bir hemşire göründü, peşinde ise sedyeyle gelen başka bir hemşire vardı. Öndeki hemşire metal kırıntılarını bir kenara süpürürken, arkadaki de Rima'ya sade, beyaz bir gecelik getirip giyinmesine

yardımcı oldu. Bu sırada ikisi de heyecanla gülüp konuşuyorlardı.

"Zavallı Fırçakaş serseme dönmüş."

"Kendine bir kız arkadaş buldu, ama yıkanmaya ihtiyacı var."

"Ayağa kalkabilir misin, tatlım? Sedyeye uzan da seni kafa dinleyebileceğin güzel bir koğuşa götürelim."

"Profesör sana ateş püskürüyor, Fırçakaş. Söylediğine göre büyüme projesini sabote etmişsin."

Onlar Rima'yı alıp sedyeyle koridordan koğuşa doğru götürürken, Lanark da peşleri sıra gitti. Panjur açılmıştı. Koyu yeşil gökyüzünde iki yıldız ile tüy gibi yumuşacık koca koca bulutlar vardı. Hemşireler havlu ve tas getirip yatakta Rima'yı yıkadı. Lanark ropdöşambrını alıp soyundu ve koğuşun tuvaletinde yıkandı. Döndüğünde hemşireler yatağın etrafına bölmeler yerleştiriyordu. "Bir aralık bırakın da pencereyi görebilelim, lütfen," dedi Lanark.

Söylediğini yaptılar, derken biri Lanark'ın yanağını okşadı, diğeri de, "Eğlenmene bak, Fırçakaş," dedi. İkisi de parmaklarını dudaklarına bastırıp, abartılı bir gizlilikle ayaklarının ucuna basa basa çıktı. Lanark yatağa gitti. Görünüşe bakılırsa Rima uyuyordu. Nazikçe yanına sokuldu, kendisi de uykuya daldı.

Neden sonra sanki biri gözlerinin üstüne ışık tutuyormuş gibi hissedip gözlerini açtı. Koğuş karanlıktı, ama kemerlerin arasından görünen pencere yıldızlarla kaplıydı. Dolunaya yaklaşmış ayın parlak, solgun ışığı yatakta dirseğinin üstüne dikelmiş, elindeki bir tutam gümüşi sarı saçı kemirerek ciddi, hafif bir tebessümle ona bakan Rima'nın üstüne vuruyordu. "Bana yardım edebilecek tek kişi sen miydin, Lanark? Özel biri olması gerekmez miydi? Olağanüstü biri?"

"Tanıdığın çok fazla özel adam oldu mu?"

"Aralarında sahtekâr olmayan tek kişi yoktu. Ama eskiden fantastik hayallerim vardı."

"Senden daha olağanüstü birini tanımıyorum."

"Aman ha, bu söylediğin beni daha güçlü yapar. Senden daha iyi birini bulamam belki, ama her zaman hayal edebilirim."

"Ama bu da beni daha güçlü yapar."

"Konuşma."

Lanark Rima'nın bedeninin bütün o tatlı kıvrımlarını tek tek keşfedene dek uyumadılar.

11. Bölüm: Perhiz ve Kâhin

Rima mecalsizliğinden, Lanark da onun yanında kalmak istediğinden, üç gün yataktan çıkmadılar. Pencereden kâh uzaklarda uçuşan kuşlarla kâh rüzgârla yer değiştiren aydınlık ya da karanlık bulutlarla bezeli masmavi bir gök görünüyordu. Lanark *Kutsal Savaş*'ı okuyor, bol bol uyuyan Rima'yı seyrediyordu. Güzellik denen şeye daha önce de yaklaşmıştı yaklaşmasına, ama ona dokunmayı, onu kavramayı hiç beklememişti; onun tarafından kavranıp okşanmaksa öyle bir zenginlikti ki, içi sanki altınla kaplanmıştı. Rima'nın ona zevk verirken ondan zevk alıyor olması, ışıklı bir hâle gibi ikisinin etrafını sarana dek hazza haz katıyordu. Rima'nın o güzelim, pürüzsüz vücudu terliyken dahi ışık saçıyordu, öyle ki birkaç gün öncesine kadar her yanını kaplayan gümüşilik sanki teninin altında tatlı tatlı soluk alıp vermeye devam ediyordu. Lanark bunu Rima'ya söyleyince, Rima hüzünle gülümseyip, "Evet," dedi, "sanırım güzellikle para birbirine yakın şeyler. İkisi de bize güven veriyor, ama onları bizden isteyenlere güvenmiyoruz."

"Bana güvenmiyor musun? Sana iltifat etmiştim."

Rima parmak ucuyla Lanark'ın yanağını okşadı, "Seni mutlu etmek hoşuma gidiyor, ama anlamadığım birine nasıl güvenebilirim?" dedi düşünceli düşünceli.

Lanark bir an ağzı açık bakakaldıktan sonra, "Birbirimizi seviyoruz!" diye haykırdı. "Anlamak buna daha ne katabilir ki? Kendimizi bile anlayamazken başkalarını nasıl anlayacağız? Sadece haritalar ve matematik anlaşılmak içindir, bizse onlardan daha gerçeğiz, yani umarım öyleyizdir."

"Aman ha! Zekân giderek keskinleşiyor gibi."

"Rima, o çatlayan kabuğun içinden çıkan hangimizdi? Düşüncelerim eskisinden daha büyük, onlardan korkuyorum. Sarıl bana."

"Büyük adamları severim. Sen bana sarıl."

Lanark ilk gün, evvelsi gün çok yediğini söyleyerek gelen bütün yemeği geri çevirmişti. Hemşire ertesi sabah kahvaltı getirdiğinde, Rima tabağındakileri yerken, o da soluk renkli sosisini ince ince dilip, kendi tabağını Rima'nın boşalan tabağının altına koyarak saklamaya çalıştı.

"Neden böyle yapıyorsun? Hasta falan mısın?" diye sordu Rima.

"Bir-iki güne kalmaz düzelirim."

"Bir doktor çağırsak iyi olur."

"Doktora ihtiyacım yok. Enstitüden ayrılınca iyi olurum."

"Benden gizlediğin bir şey var. Ne saklıyorsun?"

Rima Lanark'ı bir buçuk saat sorguya çekti, kâh yalvarıyor kâh tehditler savuruyordu. En sonunda sabrı tükenince onun saçlarına asıldı ve Lanark'ın da ona karşı koymasıyla boğuşmaları giderek tutkulu bir hal aldı. Daha sonra, Lanark bir şey düşünmeden öylece uzanırken, Rima, "Yine de bana anlatman lazım," diye mırıldandı.

Lanark kavganın koca bir kaya parçası gibi tekrardan üstüne yuvarlanmak üzere olduğunu sezdi. "Yemek yemeye devam edeceğine söz verirsen anlatırım," dedi.

"Tabii ki devam edeceğim."

"Biliyorsun ki enstitü bizimkine benzer hastalıklara yakalanan insanlardan ışık ve ısı elde ediyor. Şey, bizden farklı bir hastalığı olanlardan da yiyecek temin ediyor."

Endişeli gözlerle Rima'ya baktı, bir feryat koparmasından korkuyordu. "Bu insanlar kasten öldürülmüyor, değil mi?" diye sordu Rima düşünceli bir edayla.

Lanark katalisti anımsadıysa da ondan bahsetmemeye karar verdi. "Hayır, ama personel hastaları göründüğü kadar sık tedavi etmiyor."

"Ama personel olmasa da her halükârda kötüleşirler."

"Muhtemelen. Sanırım."

"Neticede, yemek yemeyi bırakırsam ölürüm. Hem zaten yemesem de daha fazla insanın tedavi edileceği yok. Neden yemek yemeyeyim ki?"

"Yemeni istiyorum! Sana söz verdirdim!"

"Sen neden yemiyorsun peki?"

"Mantıklı bir nedeni yok. Beni alıkoyan, içgüdülerim ve önyargılarım. Ama endişelenme. İki-üç gün yemeksiz idare edebilecek kadar güçlüyüm."

Rima ona bakıp, "Ben değilim!" diye bağırdı.

"Ama senin yemeni istiyorum."

"O zaman beni hor görürsün."

Lanark'ın aklı karışmış, huzursuzlanmıştı. "Hayır, seni *hor görmem*, yani..." dedi.

Rima ona sırtını dönüp, "Evet, tabii. Ben de yemeyeceğim," dedi soğuk bir edayla.

Rima saatlerce ne yerinden kıpırdadı ne de tek kelime etti, hemşire öğle yemeğini getirdiğinde de geri götürmesini söyledi.

O akşam pencereden sedefli bir sisle küçücük, keskin ve beyaz bir güneş göründü. Lanark Rima'nın uyumadığını sezebiliyordu. Sarılmaya kalktıysa da, Rima onu itti. "Bu yemeği yersem, beni hiç unutmayacağım bir şekilde alt etmiş olacaksın, bunu biliyorsun değil mi?" dedi Lanark birden.

Rima'dan ses çıkmadı. Lanark telsizi alıp, "Dr. Lanark Dr. Munro'yla konuşmak istiyor," dedi.

"Maalesef, personel kaydında bu isimde bir doktor görünmüyor."

"Ama bu göreve beni Dr. Munro atadı. Acilen tavsiyesini almam lazım."

"Ne yazık ki, Bay Lanark, doktor şu anda görev başında değil, ama yarın kahvaltıdan hemen sonra mesajınızı iletiriz."

Lanark telsizi kapatıp başparmağının boğumunu ısırdı. Hemşire akşam yemeğini getirdiğinde Rima'yı onsuz yemeye ikna etmeye çalıştıysa da, Rima yine hemşireye yemeği geri götürmesini söyledi. Lanark kalkıp koğuşta uzun uzun volta attıktan sonra yatağa girdi ve sırtı Rima'ya dönük, bezginlikle uzanıp, "Merak etme, yemek yiyeceğim," dedi.

Çok geçmeden Rima'nın kolu kayarak beline dolandı. Rima kürek kemiklerine teselli edici buseler kondurdu, göğüslerini onun sırtına, karnını kalçasına, dizlerini dizlerinin arkasına bastırdı. Sabaha kadar çekmecede duran iki kaşık gibi öylece yattılar.

Hemşire onları uyandırdıktan sonra yatağı düzeltip Rima'nın yıkanmasına yardım etti. Lanark tuvalette tıraş olup yıkandı, ferahlamış, keyfi yerine gelmişti. İki gündür tek lokma yemediğinden açlıktan karnı ağrıyordu, kendine verdiği bu sözden caymak için bir bahanesi olduğuna, özellikle de Rima'nın bu konuda muzafferane değil de nazik ve minnettar davranmasına seviniyordu. Yeni yapılmış yatağa dönünce hemşire elinde kahvaltıyla girdi ve dizlerinin üstüne içinde küçük, pembe bir kubbe olan bir tabak koydu. Lanark önce uzun uzun tabağa baktı, çatal-

la bıçağı aldı, sonra da gözünü ayırmadan bekleyen Rima'ya baktı. Kendini yalnız hissediyor ve üşüyordu. "Yapamayacağım. Yemek istedim, istiyorum, ama elimden gelmiyor," diyerek tabağı geri uzattı.

Bunun üzerine Rima da kendi tabağını geri verdi, sonra da sırtını dönüp ağlamaya başladı. "İki bebekten farkınız yok," dedi hemşire. "Yemeden nasıl iyileşeceksiniz?"

Hemşire yemek arabasını dışarı çıkardıktan sonra, telsiz *plin-plong* etti. Lanark düğmeye bastı. "Orada mısın, Lanark?" dedi Munro canlı bir sesle.

"Evet. Ne zaman gidebiliriz, Dr. Munro?"

"Partnerin yürüyecek gücü bulur bulmaz. Dört gün istirahat ve iyi beslenmeden sonra ayağa kalkar. Biri mi ağlıyor?"

"Evet, yemeği yiyemiyoruz. Daha doğrusu, ben yiyemiyorum, böyle olunca o da yemiyor."

"Kötü olmuş. Peki ne yapacaksınız?"

"Doğru düzgün bir yemek bulmanın yolu yok mu?"

Munro'nun sesi hiddetlendi.

"Neden herkesinkinden daha iyi bir perhiz talep edecekmişsiniz? Yönetici Lord da bundan iyi bir şey yemiyor. Sana daha önce de söylemiştim, enstitü izole durumda."

"Buna rağmen yaratığın biri tonlarca pahalı makine gönderebiliyor."

"O başka, bu söylediğin büyüme projesi için yapılıyor. Anlamadığın şeyler hakkında konuşup durma. İkinizin buradan gitmek gibi bir niyeti varsa, size verileni yiyip akıma kafa tutmamanız gerekiyor."

Telsizdeki ses kesildi. Lanark yemeği incelerken midesindeki şiddetli yeme arzusu kaybolmuştu, ama aynı arzu şimdi daha şiddetli ve kuvvetli bir biçimde geri dönmüştü. Rima'nın ağlamasının verdiği üzüntüyle karışıp, içini beton gibi kaskatı, kesif bir ıstırapla doldurmuştu. Kollarını göğsünde kavuşturup, "İşler daha iyiye ya da kötüye gidene dek böylece beklemeliyiz," dedi yüksek sesle.

Rima ona dönüp, "Off, ne kadar ahmaksın!" diye bağırarak, Lanark'ın yüzünü tırmaladı. Lanark kendini yataktan atıp, "İyisi mi ben gideyim, hem o zaman yemeğini yiyebilirsin! Ağzındaki baklayı çıkarıp gitmemi söyle de bir daha gelmemek üzere defolup gideyim," diye parladı.

Rima nevresimi başına çekti. Bunun üzerine Lanark ropdöşambrını üstüne geçirip, bölmelerin arasından çıktı ve koğuşta amaçsızca volta

atmaya başladı. En sonunda sakinleşerek geri döndü ve "Rima, bağırdığım için özür dilerim," dedi. "Kaba ve bencilce davrandım. Ama bak, ben olmasaydım sen yemek yiyecektin. Birkaç günlüğüne uzaklaşayım mı? Geri geleceğime söz veriyorum."

Rima nevresimin altında Lanark'ın söylediklerini duyduğuna dair hiçbir işaret vermeden yatıyordu. Bunun üzerine Lanark yatağa girip hafif bir uykuya daldı.

Baldırına aldığı darbeyle uyandı. Rima'nın başı hâlâ nevresimin altındaydı, ama yatağın yanında dimdik oturmuş siyah rahip cüppeli, uzun boylu biri vardı. Monsenyör Noakes'tu bu, alt dudağını emdikten sonra, "Rahatsız ettiğim için kusuruma bakmayın, ama meselenin acil olduğunu düşündüm," dedi.

Sesi alçak ve neşesizdi, sanki dizlerinin üstündeki kahverengi bavulla konuşuyordu. Lanark ne diyeceğini düşünüyordu ki, Noakes söze devam etti.

"İsmi lazım olmayan biri size vaktiyle burada nasıl bir nüfuza sahip olduğumdan bahsetmiştir mutlaka. Bir zamanlar bu enstitünün yöneticisiydim, gerçi unvanım bu değildi, ama o günlerde unvanlar da şimdikinden farklıydı. Her neyse. Bulunduğum eski mevkiden elimde kala kala halkı beslemekle öldürmek arasındaki bağın bizdeki kadar açık olmadığı kıtalarda dini konferanslara katılma ayrıcalığı kaldı. Bu da bana işinize yarayabileceğini düşündüğüm küçük bir yiyecek stoku yapma imkânı verdi. Bizim yemekleri geri çevirdiğinizi duydum."

Rima doğrulup, Lanark'ın omzuna yaslandı, Noakes bavulunu açıp içindekileri tek tek nevresimin üstüne dizerken onlar da gözlerini dikmiş, bavuldan çıkanlara bakıyordu:

etiketinde kırmızı ineklerle yeşil çayırlar olan bir karton peynir
altın yaldızlı bir kâğıda sarılı büyük bir kalıp çikolata bir paket hurma
yarım metreden uzun bir salam bir kutu İtalyan mantısı konservesi
dört şişe siyah bira bir kutu dilimli ananas konservesi
küçük bir şişe kiraz konyağı bir şişe süt özü
bir kutu tütsülenmiş istiridye konservesi bir torba dolusu kuru incir
çatal bıçak, tabak, bir konserve açacağı

Rima, "Ah, ne kadar naziksiniz!" diye bağırıp, kuru incirleri yemeye koyuldu. Lanark da coşkuyla, "Çok iyi kalpli birisiniz," deyip pey-

nir kartonunu açtı. Noakes oturduğu yerden hafif, hüzünlü bir tebessümle ikisini izliyordu. "Yamyamlık insanlık için daima büyük bir sorun olmuştur. Kilisenin bir otorite olduğu dönemde herkesi düzenli olarak Tanrı'nın kanı ve etiyle besleyerek, gözü doymaz sınıfları yıldırmaya çalışmıştık. Ruhbanlar arasından hiç obur çıkmaz diyemem, ama çoğumuz bir süreliğine sadece gönüllü olarak verilenlerle beslendik. Ama enstitü konseyle birleştiğinden beri, görünen o ki, kıtaların yarısı kalan yarısından besleniyor. İnsan kendi kendini pişirip yiyen pastadır, tarifi ise ayrımdır."

Lanark, "Bize karşı çok iyisiniz," dedi. "Bunun karşılığında bir şey yapmak isterim."

"Yapabilirsin. Senden bir kere rica etmiştim ama ilgilenmemiştin."

"Benden insanları enstitüye karşı ikaz etmemi istemiştiniz."

"Senden herkesi enstitüye karşı ikaz etmeni istiyorum."

"Ama Monsenyör Noakes, bunu yapamam, çok güçsüzüm. Enstitüden çıkınca her konuşmada buranın aleyhinde bulunacağım, buraya karşı çıkan partilere oy vereceğim kesin, ama buraya karşı mücadele yürütecek vaktim olmayacak. Geçimimi sağlamak için çalışıyor olacağım. Özür dilerim."

"Özür dileme," dedi Noakes kederli bir sesle. "Bir rahip insanları her zaman kendisinden daha iyi olmaya sevk etmelidir."

Rima lokmasını çiğnemeyi bırakıp sordu: "Enstitünün nesi kötü? Ben burada iyileştim, başkaları da iyileşmiyor mu?"

Lanark söze atıldı: "Sen bölümün bana verdiği talimatlara rağmen iyileştin. Enstitü bir cinayet makinesi."

Noakes başını iki yana sallayarak iç geçirdi.

"Ah, basit bir cinayet makinesi olsaydı yok edilmesi de kolay olurdu. Ama o da bütün makineler gibi, sahiplerine kâr getiriyor, bugünlerde çoğu bölüm kibar ve güçsüz insanların elinde, bunlar yamyam olduklarından habersizler, zaten söyleseniz de buna inanmazlar. Üstelik enstitü insandan saydığı herkese karşı dudak ısırtacak kadar hoşgörülü ve gördüğünüzden daha fazla insanı tedavi ediyor. Enstitü tarihe karışacak olsa, ona karşı çıkan gruplar bile (yani çoğu) yok olur, çünkü burası önemli bir bilgi ve enerji kaynağı. İşte bu yüzden enstitü yöneticisi, konseyin üçte ikisi ondan nefret ettiği halde aynı zamanda konsey başkanı."

"Uzmanlardan biri bana kimsenin tam olarak iyileşmediğini söylemişti."

Noakes Rima'ya kaçamak bir bakış attıktan sonra kısık sesle, "O uzman diğerlerinin engellemeye çalıştığı şeyi icra etmekle görevli," dedi. "Üstlendiğimiz iyileştirme görevine ister istemez kötümser yaklaşıyor."

"Bütün bunlar doğruysa, neden halkı enstitüye karşı uyaralım ki?"

Noakes doğruldu ve kararlı bir tonda, "Tamahkârlıktan gözü döndü de ondan," dedi. "Üstelik kanser gibi de yayılıyor, kıtaları kirletiyor ve Tanrı'nın eliyle yaptığını yok ediyor! Bir rahip için bunu itiraf etmek korkunç bir şey, ama bazen enstitüde yenenleri, yok edilen bitkiler, hayvanlar, temiz hava ve su kadar umursamıyorum. Kâbuslarımda enstitü koridorlarının dışında hiçbir şeyin yaşamadığı ve herkesin enstitü kadrosuna katıldığı bir dünya görüyorum. Şişelerde yetiştirilen solucanları yiyoruz. Yemek aralarında Ozenfant'ın idaresinde saatlerce Beethoven'ın *Dokuzuncu Senfoni*'sini çalıyoruz, bu arada ekranlarda artık var olmayan çiçeklerin arasında, gün ışığında dans eden gençlere dair Nuh nebiden kalma renkli filmler gösteriliyor."

Rima yemek yemeyi bırakmıştı, Lanark da dehşetle pencereye bakıyordu. Gökyüzü ile denizin buluştuğu, göz alıcı bir güneşin parıldadığı ufukta bir kartal süzülüyordu. Lanark manzarayı göstererek, "Ama bu şey değil, di mi? Yani şey değil..?"

Noakes alnını silip, "Hayır, film değil. Korktuğum şey henüz gerçekleşmedi," dedi.

Bavulunu kapatıp ayaklandı, "Sağlığım kötü durumda. Size de kendime de sıkıntı verdim. Tanrı sizi korusun, evlatlarım," dedi.

Kafalarının üstünde başparmağı ve işaretparmağıyla bir haç çizdi; çıkarkenki aceleciliği kaçan bir insanı öyle andırıyordu ki, teşekkür etmek ya da vedalaşmak için arkasından bağırmak zalimlik olacaktı. "Sence deli mi?" diye sordu Rima.

"Hayır, çok iyi niyetli davrandı."

"Evet, çok kibar, ama *onun* hiç kimseyi iyileştirmediğine bahse girerim."

Öğle yemeğini getiren hemşirelere getirdiklerini geri götürüp bir daha da yemek getirmemelerini söylediler. Birlikte çeyrek salam, biraz peynir, birkaç tane de kuru incir yediler; ardından Lanark Rima'nın tuvalete yürümesine yardım etti, Rima banyo yaparken de sırtını sabunladı. Beraberce yatağa döndükten sonra kiraz konyağı içip miskin miskin öpüştüler. Rima'nın teninin altındaki gümüş parıldamaya başlamıştı ki Lanark'ın aklına bir şey geldi. "Rima, ateşleme odasında bana birkaç

kere Thaw dedin," dedi.

Rima biraz düşündükten sonra, "Evet," dedi, "o zırhın içinde bir sürü tuhaf rüya gördüm. Senin adın Thaw ya da Coulter'dı, geceleyin tepemizde ay, bir köprünün üstünde duruyorduk, ihtiyar bir adam da ağaçların arasından bizi seyrediyordu. Sen beni öldürmek istiyordun. Gerisini hatırlamıyorum."

"Nasıl daha çok şey öğrenebilirim acaba..."

"Neden kafaya takıyorsun ki? Kavga etmediğimiz zaman mutlu değil miyiz?"

"Evet ama kısa süre sonra çalışmak zorunda kalacağım ve ne becerim olduğunu unutmuş durumdayım. Keşke Noakes'a Unthank'ten önceki hayatımı öğrenmenin bir yolu var mı diye sorsaydım."

"Telsizle ara."

"Hayır, Munro'yu arayacağım. Ona daha çok güveniyorum."

Şaşırtıcı bir hızla Munro'ya bağlanıp, "İyi olduğumuzu söylemek için aradım: Kendi erzakımızı tedarik ettik," dedi Lanark.

"Pekâlâ, sadece bunu söylemek için mi aradın?"

"Hayır, geçmişi merak ediyorum, ama bir türlü hatırlayamıyorum..."

Bir cızırtı oldu, ardından pürüzsüz bir ses duyuldu: "Burası arşiv. Yardımcı olabilir miyim?"

"Geçmişim hakkında bilgi edinmek istiyorum. Adım Lanark..."

Önce bir uğultu duyuldu, sonra ses aynı perdeden hızla konuşmaya başladı: "Unthank'e Miladi Takvim'in 1956. güneş yılının 10. ayının 3. gününde ulaştınız. Lanark adıyla sosyal güvenlik dairesine başvurup, bir ejder olarak kaydedildiniz ve 8 pound, 19 şilin, 6 peniyle mükâfatlandırıldınız. Ashfield Sokağı 738, Numara 2, Unthank adresinde Bella Fleck'ten 30 günlüğüne oda kiraladıktan sonra enstitüye kabul için başvurdunuz. Ondalık takvime göre enstitünün kuruluşunun 4999. yılının 75. günü insan formuna getirilip 80. günde enerji bölümünde Profesör Ozenfant'ın yardımcı asistanlığına atandınız. Amaçsız şiddet eylemleri yeteneğinize gölge düşürdü. 85. gün bir kayıt toplantısını yarıda kestiniz, kataliste hor davrandınız, akımı bloke ettiniz ve bir gözlem ekranını parçaladınız. Geri gönderilme tarihiniz enstitü yöneticisi, büyüme projesi hakemi ve konsey başkanı Lord Monboddo'nun onayıyla 88. gün olarak saptandı."

Arkadan umulmadık ölçüde gürültülü, kısa bir trompet fanfarı duyuldu.

"Bunları biliyorum. Ben Unthank'e gelmeden *önce* ne yaptığımı öğrenmek istiyorum," dedi Lanark sinirli bir şekilde.

"Unthank'e nehir üstünden ulaştınız, bu da konseyin yetki alanı dışında kalıyor. Bir kâhinle görüşmek ister misiniz?"

"İşe yarayacaksa, tabii."

Lanark soğuk beyaz plastiği kırmızıya dönüşüp ısınan küçük telsizi nevresimin üstüne düşürdü, Rima çığlık attı, Lanark gömleğinin ucuyla telsizi yere itti, o sırada telsiz gürültüyle infilak etti.

Yatağın etrafı göz yakan mavi bir dumanla kaplanmıştı. Rima uzandığı yerden öylece Lanark'a bakıyordu. Lanark yanan parmaklarını ağzından çekip, ona iyi olup olmadığını sordu, ama patlamadan kulakları uğulduyordu. Rima'nın uzaktan gelen cevabı, İmdat imdat, beni duyan kimse yok mu? diye bağıran ötedeki bir ses tarafından bölündü.

Rima orada kim var diye sordu, az sonra aynı ses dosdoğru Lanark'ın kulağına konuştu. Cinsiyetsiz ve kuvvetli bir sesti bu, işin tuhafı vurgusuz bir tınısı vardı, sözlerini yazıda tırnak işaretleri arasına almak adeta imkânsızdı.

Aradığına sevindim dedi.

Lanark şiddetle kafasını salladıktan sonra, "Bana geçmişimden bahseder misiniz, lütfen? Çocukluğumdan itibaren," dedi kararlılıkla.

Böyle işleri seve seve yaparım ama bana bir ipucu vermeniz gerek dedi ses. Elinizde o geçmişe ait bir şey var mı?

"Hiçbir şey yok."

Sözgelimi bir kıyafet?

"Kıyafetlerim buraya gelirken eridi."

Ceplerinizde erimez bir şey yok muydu?

"Sadece bir... bir dakika bekleyin."

Lanark, Munro'nun yan yatakta ölen adamın çekmecesinden tabancayı çıkarışını hatırladı. Kendi çekmecesini açıp içine baktı. Çekmece yiyecek doluydu, ama köşede küçük, oluklu bir deniz kabuğu ile grili beyazlı damarları olan bir kuvars taşı buldu. "Bir deniz kabuğuyla bir de taş buldum," dedi.

Her birini bir elinize alın. Evet, şimdi geriye giden yolu görebiliyorum. Adınız Thaw'muş. Hikâyeye beş mi, on beş mi yoksa on yaşınızdan mı başlayayım?

Beş, lütfen.

Lanark rahatça geriye uzandı ve kâhin büyümüş de küçülmüş bir

çocuğun sesiyle anlatmaya koyuldu. Duncan Thaw bir kâğıdın tepesine mavi, altına da kahverengi bir çizgi çizdi. Kahverengi çizginin üzerine, kaçırdığı prensesle koşan bir dev çizdi, ama prensesi yeterince güzel çizememişti, dolayısıyla devin eline bir çuval yaptı. Prenses çuvalın içindeydi. Babası... "Affedersiniz," dedi Lanark. "Bu çok ani bir başlangıç oldu. Anlatmaya önce coğrafi ve sosyal çevreden başlayamaz mısınız?"

Kısa bir sessizlikten sonra ses akademik bir tonla konuşmaya başladı. Clyde Nehri Britanya'nın gerisindeki adalar ve yarımadalardan geçerek İrlanda Denizi'ne dökülür. Körfezden denize dökülmeden önce günümüzde birçok insanın yaşamayı hayal etmediği halde yaşadığı bir sanayi kenti olan Glasgow'un içinden geçer. Katedrali, üniversite binasının önündeki bekçi kulübesini ve ortaçağdan kalma hantal saat kulesini saymazsak, şehirdeki yapılar bu ve geçen yüzyılda inşa edilenlerden ibaret...

"Tekrar böldüğüm için kusura bakmayın," dedi Lanark, "ama bunları nereden biliyorsunuz? Hem siz kimsiniz?"

Kendini görmene yardım edecek bir ses.

"Ama ben bu seslerden çok duydum. Hiçbiri de yalan söylemiyordu, Sludden ve Ozenfant bile yığınla doğru şey söyledi, ama sadece kafalarındaki planlara uyan doğruları. Peki ya sizin planınız ne? Siz hangi kısımları es geçeceksiniz?"

Ses hiçbir planım yok dedi kederle. Es geçmeye çalışacağım tek şeyse tekerrürler, zaten bunu da büyük ihtimalle başaramayacağım. Yok olup bir hiçe dönüştüğümden beri ayrıntılara giderek daha da saplanır oldum.

"Anlamıyorum."

O zaman sana önce kendi hikâyemi anlatayım. Daha eğlenceli sayılmaz, ama ayrıntılardan azade oluşu onu daha kısa kılıyor, hem bir zamanlar senin ülkende yaşadığım için, hikâyem sana ülkenin ekonomisi hakkında bir şeyler de anlatacaktır.

Kâhin ihtiyar bir erkeğin azametli sesiyle anlatmaya koyuldu, Lanark da onu dinlemek için rahat bir pozisyon aldı. Rima esneye esneye sırtına sokuldu, beş dakika sonra da uyuyakalmıştı.

MUKADDEME

Küçük yaşlarımdan itibaren yalnız ve yalnız şüphe duymadığım şeylerle uğraşmak istedim ve bütün düşünürler gibi ben de çok geçmeden salt gözle görülüp elle tutulabilir olan şeylerden şüphe etmeye başladım. Çoğunluk döşemeler, tavanlar, bedenler, güneş vesairenin dünyadaki en gerçek şeyler olduğuna inansa da, ben okula gitmeye başladıktan kısa süre sonra sayılarla karşılaştırıldığında her şeyin ama her şeyin güvenilmez olduğunu gördüm. En basitinden bir sayıyı düşün, bir telefon numarasını, 339-6286'yı mesela. Bizim dışımızda vardır, çünkü onu bir rehberde buluruz, öte yandan onu olduğu gibi kafamızda da taşıyabiliriz, çünkü sayıyla ona ilişkin düşüncemiz bir ve aynı şeydir. Sahip olduğu telefon numarasıyla mukayese edildiğinde, en yakın arkadaşımız bile güvenilmez ve aldatıcıdır. Şüphesiz bu kişi bizim dışımızda vardır ve hatırlayabildiğimiz için, o da tıpkı sayı gibi, belli belirsiz bir biçimde kafamızın içinde de varlığını sürdürür, ne ki tecrübe insana ilişkin düşüncenin o insanın kendisine olsa olsa biraz benzeyebileceğini gösterir. Onu ne kadar iyi tanırsak tanıyalım, ne kadar sık görüşürsek görüşelim, o, alışkanlıkları konusunda gayet muhafazakâr olsa bile, yeni kıyafetler giyerek, fikrini değiştirerek, yaşlanarak veya hastalanarak, hatta ölerek ona dair tasavvurlarımızı yerle bir edip durur. Üstelik bir insanla ilgili fikrimiz hiçbir zaman bir başkasınınkiyle aynı olmaz. Tartışmaların çoğu bir insanın karakterine ilişkin uzlaşmaz fikirlerden kaynaklanır, halbuki kimse o kişinin telefon numarası konusunda kavgaya tutuşmaz. Birbirimizi boy, ağırlık, doğum tarihi, ailenin büyüklüğü, ev adresi ve (en aydınlatıcısı da) yıllık gelir gibi bilgiler vermek suretiyle sayısal olarak tanımlamakla yetinmiş olsaydık, bütün o çatışan görüşlerin ötesinde belli başlı gerçekler konusunda hiçbir uyuşmazlık olmadığını anlardık.

Okuldan ayrılırken öğretmenlerim meslek hayatıma fizik alanında yön vermemi salık verdiyse de ben bu fikri reddettim. Hiç şüphesiz, bilim cismani dünyaya onu matematiksel olarak tanımlamak suretiyle hükmediyor, halbuki ben dediğim gibi cismani şeylere güvenmiyordum. Bunlar zihinden çok uzaktı. Bu yüzden de yaşamımı en saf haliyle zihnin ürünü olan, dolayısıyla zihin üzerinde en güçlü etkiye sahip olan sayılarla idame ettirmeyi seçtim: Sözün kısası parayı seçtim. Önce muhasebeci, sonra da borsacı oldum. Büyük meblağda paraya sahip olan veya büyük paralar idare eden kişilere genellikle maddiyatçı denmesi beni hep şaşırtır, zira finans düşünsel manada en katıksız, manevi mahiyeti

en yüksek etkinliktir ve somut nesnelerden ziyade değerlerle ilgilenir. Elbette finans nesnelerin varlığını gerektirir, hem nasıl bedensiz bir zihinden söz edemiyorsak nesnelerden soyut bir finans da olamaz, ama nesneler ikinci sırada gelir. Bundan şüphen varsa şunlardan hangisine sahip olmayı tercih ederdin bir düşün: elli bin pounda mı yoksa elli bin pound değerinde bir toprak parçasına mı. Toprak parçasını seçebilecek yegâne kişiler, kiraya vermek veya yeniden satmak suretiyle onun değerini nasıl artıracağını bilen finansçılardır, işte bu yüzden iki cevap da paranın şeylere nazaran daha tercih edilir olduğunu kanıtlar. Kimi koşullarda bir milyonerin bir bardak su için servetini feda edeceğini söyleyebilirsin belki, ama bahsettiğin koşullar hayattan çok tartışmalarda vuku bulur, nitekim insanların parayı nasıl algıladığının daha açık göstergesi de, cahil vahşilerden başka şey olmayanların zenginlere beslediği içgüdüsel hürmettir. Birçoğu bunu reddeder, ama onları gerçekten zengin bir adamla bir tanıştırırsan ona karşı hiç de gelişigüzel davranamadıklarını görürsün.

Tam manasıyla zengin olduğumda otuz beş yaşındaydım, ama zengin olmadan nice vakit önce de hizmetçili bir apartman dairesinde yaşıyor, bir Humber'a biniyor, hafta sonları golf, akşamları briç oynuyordum. Finans bültenlerinden anlamayanlar benimkinin sıkıcı bir hayat olduğunu düşünüyorlardı: Bir refah düzeyinden bir üsttekine götüren çetin, azimli tırmanışı, kaçınılması neredeyse imkânsız olan zararın kışkırtmasını, ansızın elde edilen kârın getirdiği zaferi görmüyorlardı. Bu baştan başa duygusal bir maceraydı, zira fiziksel açıdan sağlamdım. İşçi sınıfının tamahkârlığından ve hükümetlerin beceriksizliğinden korkuyordum, ama sadece banka hesabımdaki rakamların birkaçını tehlikeye attıkları için; yoksa açta açıkta kalmak gibi bir korkum yoktu. Etrafımdakiler de bir zamanlar gerçeklik denen gözle görülür, elle tutulur şeylerin hayhuyundansa, benim yaptığım gibi sayıların dünyasında yaşıyordu, ama onların karıları vardı, ki zenginleştikçe daha büyük evlere taşınıp, yeni arabalar ve reprodüksiyon antika dolaplar satın alacakları anlamına geliyordu bu da. Konuşmalarında bunu ister istemez belli ediyorlardı, öte yandan onların başka nesnelerden de şeytani bir zevk aldığına şahit oldum, nesne ne kadar işe yaramaz olursa, hevesleri de o denli büyüyor gibiydi. "Bak sen, nergisler yine aramıza katılmış," derlerdi ya da "Aman tanrım! Harrison bıyığını kesmiş." Benim bir yaprak gördüğüm

yerde, onlar "güzel, yeşil" bir yaprak görürdü. Yeni bir elektrik santrali gördüğüm yerde, onlar "teknolojik ilerleme" veya "kırsal alanı tahrip eden bir sanayi" görürlerdi. Bir defasında gittiğim bir partide çiftin biri kavga etmeye başladı. O sırada müşterinin birine bir şeyler anlatıyordum ve gelen gürültüden dolayı sesimi yükseltmem gerekmişti, oysa diğer davetliler çok telaşlanmış, fısır fısır konuşmaya, tükürürcesine birtakım sıfatlar saçmaya başlamışlardı: "çok ayıp", "hastalıklı", "gülünç", "üzücü", "düşüncesizce". Çoğu kişide duygu fazlalığı olduğunu ve bundan kurtulmak için asla kullanamayacakları nesnelere yatırım yaptıklarını gördüm. Bende duygu fazlası yoktu, işim hepsini massediyordu, ama bu gelişigüzel yatırımların kazanç göstergesi olduğunu artık biliyorum. Kendini beğenmiş kadınlar gibi nesneler de onlara hayran olanların karşısında allı morlu, ışıl ışıl süzülüyordu. Bense ne renklerini ne de ışıltılarını görebiliyordum. Nesneler bana sadece var olduklarını bilmeme yetecek kadar gösteriyordu kendini. Ve bir gün bunu bile yapmaz oldular.

Bir gün bir evrak üzerinde çalışıyordum ki, kâğıdın dışındaki bir farklılık dikkatimi çekti. Masamın üstünü yokladım. Masam hafif pürüzlü cilalı ahşaptandı, ama pürüzler kaybolmuş, masanın yüzeyi plastik bir levha gibi dümdüz olmuştu. Ofise bakındım, abartılı detaylardan nefret ettiğim için burayı modern tarzda döşemiştim. Beyaz duvarlar ile sade halılar olduğu gibi duruyordu, ama pencereden görünen manzara değişmişti. Eski moda bir sanayi kentinin iş merkezindeki o tipik sokak, incelikli oymalarla süslü, sütunlu bina cepheleri olan o sokak gitmiş, yerine üzerinde dikdörtgen delikler açılmış dümdüz satıhlarla çevrelenmiş başka bir sokak gelmişti. Bir anda neler olup bittiğini anladım. Kendini başkaları için sakladığı biçimden daha değersiz bir biçimde göstermekten memnun olmayan gerçeklik bu konuda daha tasarruflu davranmaya başlamıştı. Vaktiyle saçma sapan detaylar ve renklerle karşılaştığım yerlerde artık bunların izine bile rastlamaz olmuştum. Taş, ahşap ve desenli yüzeyler dümdüz yüzeylere dönüşmüştü. Kumaşların dokumaları birbirinden ayırt edilemiyor, bütün kapılar düz panelli görünüyordu.

Buna rağmen başıma fena bir şey gelmiş gibi hissetmiyordum kendimi, çünkü hâlâ çalışmama yetecek bir dış gerçeklik vardı, hatta kimi bakımlardan daha iyi çalışabildiğim bile söylenebilirdi. Önceden, çalışanların bulunduğu odaya girince görüşmek istediğim kişiyi bulabilmek

için genellikle birkaçının yüzüne bakmak zorunda kalıyordum, ki bu da vakit kaybı anlamına geliyordu, özellikle de gördüğüm adamlara gülümseme yahut kafa sallama mecburiyeti hissettiğimde. Artık bir odaya girince, görüşmek istediğim kişi dışındaki herkes bir yumurta kadar suretsiz görünüyor, böylece aradığım kişiyi elimle koymuş gibi buluyordum. Zamanla gözüm sadece görüşmek istediğim kişiyi görür oldu – geri kalan herkes görünürlüğünü yitirdi, tabii aylaklık etmedikleri yahut benimle konuşmak istemedikleri, yani onlarla ilgilenmeme yetecek cevheri sunmadıkları müddetçe. Çevremdekilerle neden hiç çarpışmadığımı merak ediyorsundur belki. Çünkü benim ofisimde yolumdan çekilmek başkalarının işiydi; araba kullanırken trafik işaretleriyle bitişiğimdeki araçları fark ediyordum, ama yayalar ve manzara benim için görünmezdi. Derken bir gün arabayı her zamanki yan sokağa park edip ofise gitmek üzere kapıyı açtığımda, ne sokağı ne de kaldırımı gördüm. Tek görebildiğim açık, yaygın bir grilikti, onun içinden ofisimin bulanık siluetine (etrafta başka bina yoktu) doğru uzanan, her biri ayakkabımla aynı şekil ve boyuttaki taşlardan oluşan, kaldırım rengi bir sıra atlama taşı vardı. Ancak bunlara basarak arabadan çıkabildim; ayağımı çeker çekmez taşlar gözden yitiyordu; yükseklik korkusuyla kasılıyor, taşların *arasına* adım atınca olacaklardan korkuyordum. Ofisin girişine ulaşınca (ki burası bütünüyle gözle görülür durumdaydı) olduğum yere çöküp elimin ayasıyla boşluğu yokladım. Elimin altında el şeklinde bir kaldırım parçası beliriverdi. Aynı anda etrafımda üç memur peyda oldu ve bana hasta olup olmadığımı sordular. İnandırıcılıktan uzak bir edayla ayakkabı bağımı bağlıyormuş gibi yaptım.

Neden sonra derin boşluğun üzerinde duran bir döner sandalyede oturuyordum. Her yeri saran griliğin içinde, on beş-yirmi santim sağımda, köşeli bir not defteri üzerinde hareket ederek, dikte ettiklerimi kâğıda döken sekreterimin yerini belli eden bir kalemden başka hiçbir şey yoktu. Sağ elim dizimin üstünde duruyormuş gibi hissediyor, ama kol saatimin minesinden başka bir şey göremiyordum. Saat beş buçukta beni sandalyeden kurtaran, halıyla aynı renkte bir dizi atlama taşı belirdi, fakat artık ayaklarımı da göremez hale geldiğimden, taşlara basarak yürümek zorlaşmıştı. Yolun sonuna ulaştığımda, asansör katındaki linolyum rengi atlama taşlarıyla değil, bir hiçlikle karşılaştım: Önümde ve arkamda kesif, dört başı mamur bir boşluk vardı. Hiçbir şey görmüyor,

hiçbir şey duymuyor, yere basan ayak tabanlarımdan başka bir şey hissetmiyordum. Birden kendimi yola devam edemeyecek denli bitkin ve öfkeli hissettim. Bir adım attım, ayağımın üstündeki basıncın kaybolması dışında bir değişiklik olmadı. Ne düştüm ne de boşlukta süzüldüm. Cisimsiz bir dünyada cisimsizleşmiştim ben de. Sonsuz griliğin ortasında bir düşünce silsilesi olarak yaşıyordum.

İlkin üzerimden büyük yük kalkmış gibi oldu. Yalnızlıktan oldum olası korkmazdım, üstelik son birkaç günüm kendimi inandırdığımdan daha zor geçmişti. Neredeyse hemen uyuyakaldım, yani düşünmeyi bıraktım ve etrafımı kuşatan grilik karardı. Bir müddet sonra aynı karanlık tekrar aydınlandı ve hayatımda ilk defa yapacak işim yoktu, aylaktım. Her hayatta otobüsü ya da bir arkadaşı beklerken geçirilen boş anlar vardır, böyle anlarda düşünmekten başka yapacak bir şey yoktur. Geçmişte ben bu anları hesapta olmayan bir savaşın ya da seçimin bana emanet edilen serveti nasıl etkileyeceğini hesaplayarak geçirmiştim, ama artık içimde hesaplama hevesi kalmamıştı. Para, hatta hayali para bile, onu harekete geçirecek bir geleceği gerektirir. Gelecek olmadan paranın hesap defterindeki mürekkep, cüzdandaki bir kâğıt parçası kadar bile değeri yoktur. Gelecek bedenimle beraber uçup gitmişti. Geriye hatırlamaktan başka yapacak bir şey kalmamış, hayatıma amaç ve adamakıllı bir düzen katan işin artık aritmetik bir beyin marazından, seneler boyu sürüp giden ve hiçbir semere vermeyen bir kâr-zarar hesabından farksız göründüğünü anlamak kolumu kanadımı kırmıştı. Belleğim görmezden geldiğim ve değersizleştirdiğim şeylerin oluşturduğu bir listeydi. Doğru düzgün bir dostluk veya aşk yaşamamış, şiddetli bir nefret veya tutku duymamıştım; hayatım, üzerinde sadece sayıların büyüdüğü, taşlarla dolu bir topraktı ve artık taşları kalburdan geçirip, içlerinden birikisinin mücevhere dönüşmesini ummaktan başka çarem kalmamıştı. Dünyanın en yalnız, en güçsüz insanıydım. Tam umutsuzluğun kıyısına gelmiştim ki, önümdeki boşlukta güzel bir şey beliriverdi.

Üzerinde kahverengiye çalan pembe gül desenleri olan krem rengi bir duvardı bu. Duvara ve benim üzerime yaz sabahı güneşi vuruyordu. Bir yanında duvar, öbür yanında iki sandalye olan bir yatakta oturuyordum. Tek kişilik sıradan bir yatak olmasına karşın çok büyük görünüyordu, yan taraftaki iki sandalye ise düşmemi engellemek için konmuş-

tu. Bacaklarım bir yorganla örtülüydü, yorganın üstünde kırık saplı bir pipo, küçük bir terlik, bir de parlak bez ciltli bir kitap duruyordu. Keyfime diyecek yoktu, tek notalı bir şarkı tutturmuştum: *ooloolooloolooloo*. Bu şarkıdan sıkılınca *dadadadadada* diye mırıldanmaya başlıyordum, çünkü *loo* ile *da* arasındaki farkı keşfetmiştim, bu da ilgimi çekiyordu. Şarkı söylemekten de sıkılınca, terliği alıyor ve annem gelene kadar güm güm duvara vuruyordum. Annem sabahları güllerin öteki tarafında cılız ciddi genç bir adamla yatakta oluyordu. Sıcaklığı duvardan bana ulaştığı için hiç üşümüyor veya yalnızlık çekmiyordum. Annemin aşırı uzun olduğunu sanmıyorum, ama gözüme herkesten iki misli büyük görünüyordu. Saçları kahverengiydi, kalçalarından yukarısı incecikti, ama sık sık hamile kaldığından kalçalarından aşağısı çok değişirdi. Hatırlıyorum da, bedeninin üst kısmı şişkin karın kıvrımının arkasından, süt liman bir denizin ufuk çizgisince yarı yarıya gizlenmiş bir dev anası gibi yükseliyordu. İşte o kıvrımın üstüne oturup başımın arkasını iki memesinin arasına yasladığımı, yüzünün yukarıda bir yerde olduğunu bilerek kendimi gayet güvende hissettiğimi anımsıyorum. Yüzü hiç aklımda kalmamış. Haletiruhiyesine göre ya ışık ya karanlık saçardı annemin yüzü, bunun küçük bir çocuğun hayalinden ibaret olmadığından kuşkum yok. Çalçene yabancılarla dolu bir odada hiç kıpırdamadan oturduğunu, etrafa yaydığı kasvetli, sessiz hışımla konuşmaları fısıltılara çevirdiğini hatırlıyorum. İyi bir haletiruhiye içinde olduğundaysa etrafa aynı güçte bir nur saçar, en ruhsuz kişinin bile kendini cesur ve cazibeli hissetmesini sağlardı. Hiçbir zaman mutlu veya kederli olmaz, ya göz alıcı ya da ciddi görünür, bu da mütevazı mazbut erkeklere çekici gelirdi. Baba dediğim adamlar hep böyleleriydi. Annemi sevmeleri dışında bir özellikleri yoktu. Onları fahiş bir kötü alışkanlık misali cezbediyor olsa gerekti, zira kötü bir ev kadınıydı annem; bir adamla yaşamaya başladığında yemekler hazırlamaya, etrafı derli toplu tutmaya gayret eder, ama bu gayreti çok geçmeden sönümlenirdi. Sanırım hatırımda kalan ilk ev en mutlu olanıydı, çünkü sadece iki küçük odası vardı ve ilk babam da müşkülpesent biri değildi. Yatağımın yanı başındaki araba motorundan ve mutfaktaki duvar yatağının altında duran devasa lastiklerden çıkarabildiğim kadarıyla araba tamircisiydi. Biraz büyüyüp de duvara vurduğum zaman annem eskisi gibi koşa koşa gelmez olunca, ben de emekleye emekleye ya da düşe kalka yan odaya gidip kendimi yatağa aldırtmayı öğrendim. Annem yatakta sigara içip gazete okur, babamsa battaniyenin

altında dizleriyle bir tepecik yapar, ben üstüne tırmanınca dizlerini hızla indirirdi. Sonra kalkar, bize çay, kızarmış ekmek ve yumurtadan oluşan bir kahvaltı getirirdi.

Önünden daracık, işlek bir yol geçen, arkasındaysa asfaltı çatlamış bir avlu bulunan bir evdi bu. Avlunun arkasında bir kanal vardı, güneşli günlerde annem gövdeme bağladığı yürüme kayışından çeke çeke beni oraya götürürdü, ikimiz kanalın yanındaki yosunlu yolun kenarında biten uzun çimenlerin arasına yerleşirdik. Kanal sazlıklar ve yeşil otlarla kaplıydı; tazısı olan ihtiyar bir adam ile günün o saatinde okulda olması gereken oğlanlardan başka gelen geçen olmazdı. Pipo ve terliğimle oynar, ben annemmişim, pipo benmiş, terliğim de yatağımmış gibi yapardım ya da terlik bir arabaymış da pipo da onu sürüyormuş gibi. Annem evde yaptığı gibi ya bir şeyler okur ya da hülyalara dalardı, gücünü bu hülyalardan aldığını şimdi şimdi anlıyorum; özel bir becerisi olmayan kendi halinde bir kadın, tutsak alınmış bir prensesin göz kamaştırıcılığını, sürgün edilmiş bir kraliçenin ağırlığını başka nereden öğrenmiş olabilirdi ki? Yayıldığımız yer mutfak penceresinin hizasındaydı, babam işten dönüp yemeği hazır edince oradan bize seslenirdi. Halinden memnun bir adam olarak kalmış aklımda, aralarındaki kavgaların ondan kaynaklanmadığından eminim. Bir gece kulağımın dibindeki karanlık duvardan gelen gürültüyle uyandım, annemin sesi muteriz homurtulara çarpan devasa dalgalar gibiydi. Ses kesildi, annem odaya girip yanıma uzandı ve bana sımsıkı sarıldı. Bu birkaç kere tekrarlandı, gecelerimi beklenti ve hazla doldurup, gün boyu sersem sersem dolaşmama yol açıyordu, çünkü annemin şimşek gibi çakan öpücükleri havai fişek misali kulaklarımda patlıyor ve uzun müddet düşünce denen şeyi olduğu gibi silip süpürüyordu. Bu yüzden ne zaman üstümü giydirip de bavulu hazırladığını ve beni evden götürdüğünü hemen hiç hatırlamıyorum. Trenle mi yoksa otobüsle mi gittiğimizi de hatırlamıyorum. Tek hatırladığım, gece çökerken yüksek dalları rüzgârda hışırdayan ağaçların arasındaki bir patikadan yürüdüğümüz ve o patikanın bizi bir yıldan fazla yaşadığımız çiftlik evine götürdüğü. Kız kardeşim buraya gelişimizden hemen sonra doğdu.

Yanında iki yaşında bir çocukla, karnı burnundayken bile, kansını kaybetmiş kanaatkâr bir çiftçi tarafından kâhya olarak işe alınması, an-

nemin meşum cazibesinin ispatı. İlk birkaç hafta keyfim yerindeydi. Annemle birlikte evin arkasındaki alçak tavanlı, küçük bir odada kalıyor, yalnız başımıza yiyip içiyorduk. Çiftçiyle çocukları sobanın önünde akşam yemeğini yerken, annemle sıcacık odanın bir köşesinde sığıntı gibi oturuşumuzu hatırlıyorum. Annem kulağıma şarkılar fısıldardı:

"Mini mini bir kuş, pış pış pış
pencere kenarına yumurtlamış.
Pencerenin kenarı
çatır çutur edince
Minik kuş bağırıp sıçramış."

Çok geçmeden hep beraber yemeye başladık, alçak tavanlı, küçük odada tek başıma kalıyordum. Annem vaktinin çoğunu hiç ziyaret edemediğim üst kattaki odada geçiriyor ve ev işlerini yapmak için her gün yaşlı bir kadın gelip gidiyordu. İlkin yaşlı kadının bebek doğana kadar geçici bir yardımcı olarak işe alındığını düşündüm, ama kadın bebek doğduktan aylar sonra da evi temizliyor, yemek yapıyor, ben çiftçi ve çocuklarıyla mutfak masasında yulaf lapasıyla kahvaltı ederken, üst kata tepsiyle yumurta ve kızarmış ekmek götürüyordu. Çiftlikle ilgili bütün anılarımda yumurta vardır. Bir gün avluda keşfe çıktığımda, eski bir at arabasının arkasındaki ısırgan otlarının arasına bırakılmış sürüyle kahverengi yumurta buldum. Bu hayret verici bir görüntüydü, çünkü bizim yumurtalarımız genellikle civardaki bir merada bulunan tahta kümeslerden gelirdi. Bu gördüğümü birine anlatmak üzere koşa koşa mutfağa gittim. Çiftçi oradaydı, bana tavukların yumurtaları yenmesin de civciv olsun diye bazen başka yerlere yumurtladığını anlattı. Onu yumurtalara götürdüm; yumurtaları şapkasının içine koyduktan sonra bana aferin deyip bir nane şekeri verdi. O günden sonra kendimi ne zaman yalnız hissetsem, tavukların kullandığı küçük kapılardan birinden sürüne sürüne kümese giriyor, kuluçkaya yatmış bir tavuğun altından yumurta çalıp, onu harman yerine ya da ahıra götürüp, samanların altında ya da tezeklerin arasında bulmuş numarası yapıyordum. Sonra yumurtayı alıp çiftçiye götürüyordum, o da her defasında başımı okşayıp bana nane şekeri veriyordu. Bence sonradan getirdiğim yumurtaları nereden aldığımı büyük ihtimalle biliyordu, yine de canayakın davranıp, bilmiyormuş gibi yapıyordu. Galiba beni seviyordu.

Ama Kendini İyi Hissetmesine Yetmiyor

Çocukları beni sevmiyordu ama. Evin arkasında arap saçına dönmüş otlarla bodur kalmış meyve ağaçlarının bulunduğu bir bahçe vardı. Sıcak yaz günleri orada oynar, odamın penceresinin etrafındaki sarmaşıklarla kuş yuvası yapardım. Bir akşam çiftçinin kızı gelip, "Ne yaptığını zannediyorsun?" dedi.

Yaşı on ikiden küçüktü, ama benim gözüme yetişkin bir kadın gibi görünüyordu. Ona kuşların yumurta bırakması için yuva yaptığımı söyledim. "Mini mini bir kuşun mu? Amma salakça. Peki, samanı nereden aldın bakalım?"

"Avluda yerden topladım," dedim.

"O benim babamın samanı, sen de onu çalmışsın, şimdi götürüp yerine koy."

Ben yuvayı yapmaya devam edince bileklerimi tutup büktü, bunun üzerine ona tekme attığımdaysa bu yaptığımı anneme anlatacağını, annemin de beni uzaklara göndereceğini söyleyerek bağıra bağıra uzaklaştı. Bense ağlaya ağlaya tarladaki tavuk kümesine gittim, emekleyerek tavuk kapısından girdim ve tahıl taneleri serpiştirilmiş yerin bir köşesine çömelip karanlık çökene kadar oturdum. Niyetim orada açlıktan ölmekti, ama annemin kâh uzaklaşıp kâh yaklaşarak beni çağıran sesini duyduğumda onun göğsündeki sızıyla benim göğsümdekinin aynı olduğunu hissettim. Sürünerek kapıdan çıkıp, tepemde yıldızlarla süslü yüksek tavan, karanlık kümeslerin arasından geçtim. Bir baykuş ötüyordu. Birdenbire annemi bulup kollarımı onun koca karnına doladım, bana sevecen davrandı. Birkaç gece sonra büyük bir patırtıyla uyandım, annem odaya girip yatağa uzandı. Bu, eskiden kasabada olduğu kadar memnuniyet verici değildi, çünkü bu defa kız kardeşimi de yanında getirmiş ve yatak fazla kalabalık olmuştu. Annemin içimi kavuran şefkat dolu sıcaklığı bana hâlâ aklımı başımdan alan bir heyecan veriyordu, ama zihnim bu sıcaklığın etkisiyle devre dışı kalmayacak kadar güçlüydü artık. Çiftliği bazı yönleriyle sevdiğim için, endişeleniyordum. Bir hafta sonra çiftçi bizi at arabasıyla bir tren istasyonuna götürdü, bana bir torba nane şekeri verdi ve tek kelime etmeden bizi peronda bırakıp gitti.

Annemi şimdi anlıyorum. O şaşaa bekliyordu. Çoğumuz hayatımızda zaman zaman şaşaa bekleriz, yaşlanmak esasen yetinmeyi öğrenmenin bir yoludur. Annem yetinmeyi asla öğrenemedi, bu yüzden de bildiği tek yolla, başka başka adamlara giderek hayatını değiştirip durdu. Bu-

nu hamileyken yapıyordu, çünkü hamilelik onu normalde olduğundan daha umutlu kılıyordu ya da babasıyla birlikte yaşarken bir çocuk taşımanın onu sonsuza dek aynı adama mahkûm etmesinden korkuyordu. Eğer öyleyse, ben de gerçek babamı hiç görmedim demektir. Üçüncü adam küçük bir balıkçı kasabasındaki büyük bir evde dul kız kardeşiyle yaşayan bir banka müdürüydü. Hüzünlü, müşfik, efendi bir adamdı; kız kardeşi ise incelikten yoksun, mutsuz, hafiften de aksi bir kadındı ve (dört yaşında bir oğlu, bir yaşında bir kızı, beş aylık da bir embriyonu olan) annem ikisini de kendine hayran edip idaresi altına aldı. Gelgelelim bir grup oluşturmak için üç kişi yeterliydi ve annem artık eskisi kadar hükmetmiyordu bana. Belki de artık hükmetmek istemiyordu. Öyle ya da böyle bu evden de ayrıldığında, ben banka müdürünün yanında kaldım. Hayatım sakin ve güvenli bir hal aldı. Okula gidiyordum, derslerimde başarılıydım, banka müdürüyle kız kardeşi her akşam saat altı buçuktan uyku vaktine kadar benimle küçük bahisler karşılığında briç oynayarak konsantrasyon kabiliyetimi pekiştiriyorlardı. Maddeden korkup sayıları sevmeyi işte böyle öğrendim.

Bu hatıraları yeniden yaşayınca üstüne güneş ışığı vuran güllerden kurşuni boşluğa uzanan yolun kaçınılmaz olduğunu gördüm, yine de hoşnut değildim. Böyle bir hayatı hatırlamaktan başka yapacak hiçbir şeyin olmaması beni dehşete düşürüyordu. Deliliğin bu hatıraları silmesini, ne kadar korkunç olursa olsun sanrıların güçlü ton ve renkleriyle onları yok etmesini istiyordum. Deliliğin varoluşun katlanılmazlığından bir çıkış olduğu gibi romantik bir düşüncem vardı. Oysa delilik kanser ya da bronşit gibidir, herkes ona yakalanamaz. Çoğumuz, "Buna katlanamıyorum," derken, katlanabileceğimizi ispatlamış oluruz. Güvenilir tek çıkışsa ölümdür, gelgelelim ölüm de bedene bağlıdır, bense bedeni reddetmiştim. Usandırıcı geçmişin, geçmişin, geçmişin ve geçmişin tekrar tekrar oynanmasından başka vaat sunmayan bir geleceğe mahkûmdum. Cehennemdeydim. Gözlerim olmadan ağlamaya, ağzım olmadan haykırmaya çalışıyor, ihmal edilmiş yüreğimin olanca gücüyle yardım istiyordum.

Sonra biri çağrıma cevap verdi. Küskün, kararlı bir ses –senin sesin– ona *kendi* geçmişinden bahsetmemi istedi. Boşluk tecrübem, çok küçük ipuçları yardımıyla şeyleri gözümde canlandırma yeteneği kazandırmış-

tı bana, o ses de seni olduğun gibi görebilmemi sağladı. Elindeki deniz kabuğu ile taştan onları aldığın sahili çıkardım, o sahilden de dağların ve şehirlerin içinden geçerek doğduğun eve uzanan yolu gördüm. Şimdi neden kâhin olduğumu biliyorsun. Sana hayatını anlatarak kendi kısıldığım kapandan kurtulacağım. İçinde bulunduğum yokluk konumundan, var olan her şey, *ben olmayan* her şey değerli ve muhteşem görünüyor: hatta çoğu kişinin sıradan veya dehşetli bulduğu şeyler bile. Geçmişin benim ellerimde güvende. Sana doğruyu söyleyeceğime söz verebilirim.

Lanark bir müddet düşündükten sonra, "Hikâyende bir çelişki var," dedi.

Ha?

"Paranın nesneler olmadan var olamayacağını söyledin, tıpkı zihnin bedensiz var olamaması gibi. Oysa sen bedenin olmadan var olabiliyorsun."

Bu benim de kafamı kurcalıyor. Bazen bedenimin onu terk ettiğim dünyada olduğunu, bir hastane yatağında yattığını ve damarlarıma zerk edilen serumlarla hayatta kaldığını düşündüğüm oluyor. Eğer öyleyse, günün birinde hayata dönmek ya da büsbütün ölmek gibi bir umudum var. Pekâlâ, şimdi sana Duncan Thaw'dan bahsedeyim.

Rima hafifçe kımıldandı ve "Evet, devam et," diye mırıldandı.

Kâhin anlatmaya koyuldu. Sesi Lanark'ın kafasının öyle ücra köşelerinde yankılanıyordu ki, hikâye anlatılmaktan çok hatırlanıyor gibiydi. Yemekle, tuvaletle ya da uykuyla bölünmedi: Lanark geceleyin duyamadığını rüyasında gördü ve hikâyeye hiç ara verilmemiş hissiyle uyandı. Tüm bu zaman boyunca pencereden birtakım odalarda ve kent sokaklarında oradan oraya gidip duran insanlar, arada bir de dağ ve deniz manzaraları gördüler, en sonundaysa bir uçurumun dibinde ağır ağır salınıp duran dev dalgalar.

BİRİNCİ
KİTAP
HAKİ-
KATİ
SÖYLE-
YİN Kİ
GLAS-
GOW
GELİŞE-
BİLSİN

12. Bölüm: Savaş Başlıyor

Duncan Thaw bir kâğıdın tepesine mavi, altına da kahverengi bir çizgi çizdi. Kahverengi çizginin üzerine, kaçırdığı prensesle koşan bir dev çizdi, ama prenses yeterince güzel olmamıştı, dolayısıyla devin eline bir çuval yaptı. Prenses çuvalın içindeydi. Babası ona şöyle bir bakıp, "O çizdiğin ne?" diye sordu.

"Mısır çuvalıyla değirmene koşan bir değirmenci," diye karşılık verdi Thaw tedirgin bir ifadeyle.

"Peki, o mavi çizgi ne oluyor?"

"Gökyüzü."

"Yani ufuk mu demek istiyorsun?"

Thaw yaptığı resme alık alık baktı.

"Ufuk gökyüzüyle karanın birbirine değiyor gibi göründüğü çizgidir. O ufuk mu?"

"Gökyüzü."

"Ama gökyüzü düz bir çizgi değildir, Duncan!"

"Yandan bakınca öyle görünebilir."

Bay Thaw bir golf topu ile masa lambası getirip, dünyanın topa, güneşin de lambaya benzediğini anlattı. Thaw'un canı sıkılmış ve aklı karışmıştı. "İnsanlar yanlardan düşmüyor mu?"

"Hayır, yerçekimi onları tutuyor."

"Yeçi... yeçikimi nedir?"

"Yerrrçekimi dünyanın üstünde durmamızı sağlayan şeydir. O olmasaydı, havaya doğru uçardık."

"Sonra da gökyüzüne ulaşırdık, di mi?"

"Hayır, hayır. Gökyüzü tepemizdeki boşluktan ibarettir. Yerçekimi olmasaydı, bu boşlukta sonsuzca yükselirdik."

"Ama öteki tarafta... bir şeye ulaşmaz mıydık o zaman?"

"Öteki taraf diye bir şey *yok*, Duncan. Yok öyle bir şey."

Thaw resmine eğilip, gökyüzü çizgisini bastıra bastıra mavi pastelle boyadı. O gece rüyasında havada mavi mukavvadan düz bir gökyü-

züne ulaşana dek yükseldiğini gördü. Bir balonun tavanda asılı kalması gibi durdu orada, derken öteki tarafta ne olduğu fikri kafasına takılınca bir delik açıp yükselmeye devam etti, öyle ki sonsuza dek uçmaktan korkmaya başladı. Neden sonra mukavvadan başka bir gökyüzüne geldi ve onun öte tarafını kafaya takana dek orada durdu. Bu böyle sürüp gitti.

Thaw ön cephesi kırmızı kumtaşından, arkasıysa ateş tuğlasından bir toplu konut binasının orta katında yaşıyordu. Konutun arka tarafı sivri uçlu çitlerle çevrili çimenliklerden oluşan bir alandı, çimenliklerin her birinde de bir çöplük vardı. Blackhill'den gelen çöp karıştırıcı çeteleri çöplerden bir şeyler aşırmak için kanalı geçerdi. Thaw'a Blackhill'deki insanların, saçlarında hayvanlar olan Katolikler olduğu söylenmişti. Günün birinde iki adam ellerinde mavi alevler ve kıvılcımlar saçan bir makineyle arkadaki çimenliğe gelip, alevle parmaklıkların sivri uçlarını kesti ve onları bir çantaya koyup, savaşta kullanmak üzere götürdü. Alt katta oturan Bayan Gilchrist, "Bu Blackhill veletlerinin el kadar olanları bile çöplerimizi karıştırır durur artık," dedi öfkeyle. Sonra başka işçiler gelip arkadaki çimenliğe hava saldırısı sığınakları yaptı. Okuldaki oyun alanına da kocaman bir sığınak yapıldı, Thaw okula giderken hava saldırısı sirenini duyacak olursa, derhal en yakındaki sığınağa koşması gerekiyordu. Bir sabah arkadaki sarp patikadan okula giderken, mavi gökyüzünde acı acı inleyen sireni duydu. Okula varmak üzereydi, yine de dönüp eve koştu, annesi komşularla beraber arka çimenlikteki sığınakta duruyordu. Geceleyin pencerelerin üstüne koyu yeşil perdeler indirildi. Derken Bay Thaw bir kollukla çelik şapka takıp, yasağa rağmen içinde ışık görünen evleri yoklamak için sokağa çıktı.

Birisi Bayan Thaw'a dairelerinde oturan eski kiracıların kafalarını ocağa koyup, gazı açarak intihar ettiğini anlattı. Bunun üzerine Bayan Thaw vakit kaybetmeden belediye yetkililerine dilekçe yazıp, gazlı ocağının elektrikli bir ocakla değiştirilmesini rica etti, ama Bay Thaw işten geldiğinde yemek yemek isteyeceği için, dudaklarını her zamankinden daha sıkı büzerek ona çoban böreği pişirdi.

Oğlu çoban böreğini de, görüntüsünden tiksindiği başka her türlü yemeği de yemeyi reddederdi hep: süngersi beyaz işkembe, penise benzeyen yumuşak sosisler, kapakçıklarıyla küçük atardamarları görünen

doldurulmuş koyun yüreği. Önüne bunlardan biri konduğunda, tereddüt ede ede çatalıyla bir-iki yoklar, sonra da, "İstemiyorum," deyiverirdi.

"Nedenmiş o?"

"Tuhaf görünüyor."

"Ama tadına bile bakmadın! Küçücük bir parça al da bak. Benim hatırım için."

"Olmaz."

"Çin'de çocuklar böyle yemekler yiyebilmek için can atıyor."

"O zaman bunu onlara gönder."

Biraz daha tartıştıktan sonra annesi tiz bir sesle, "Tabağındakileri silip süpürmeden masadan kalkmıyorsun," ya da "Sen dur da bunu babana söyleyeyim, canım," derdi. Böylece Thaw ağzına bir lokma alır, tadına bakmadan yutar, sonra tekrar tabağına kusardı. Bunu yaptıktan sonra arka taraftaki yatak odasına kapatılırdı. Annesi arada bir kapıya gelip, "Bir lokmacık yemez misin? Hatırım için?" der, Thaw da kalpsizce, "Hayır!" diye bağırıp, pencereye gider ve aşağıdaki çimenliğe bakardı. Orada oyun oynayan arkadaşlarını, çöp toplayıcılarını ya da çamaşır asan komşuları görünce kendini öyle yalnız ve azametli hissederdi ki, pencereyi açıp aşağı atlamak geçerdi aklından. Aşağıdakilerin ortasına küt diye düşen cesedini hayal etmek ona buruk bir keyif verirdi. En nihayet, ödü koparak, babasının elinde bisikletiyle ağır ağır merdivenden yukarı çıkışını duyardı. Genelde onu karşılamak için kapıya koşardı. Cezalı olduğundaysa annesinin kapıyı açışı, ikisinin kendi aleyhinde yaptığı konuşmanın mırıltısı, babasının yatak odasına doğru ilerleyen adımları ve annesinin, "Canını çok yakma," diye fısıldayışı gelirdi kulağına.

Thaw başını öne eğerdi.

"Annenin gönlünü almanı istiyorum."

"Gönünü almak ne demek, bilmiyorum."

"Ondan özür dilediğini ve sana verileni yiyeceğini söyle."

Bunun üzerine Thaw "Hayır, yemeyeceğim!" diye mızmızlanır ve dayağı yerdi.

Dayak yerken avazı çıktığı kadar bağırır, ardından kendini yerden yere atar, çığlık çığlığa saçını başını yolar ve annesiyle babasının yüreğini ağzına getirene dek kafasını duvara vururdu. Bay Thaw, "Kes şunu yoksa çeneni kırarım senin!" derdi.

Bunun üzerine Thaw kendi suratını yumruklayarak, "Böyle mi böyle mi *böyle* mi?" diye haykırırdı.

Cezaya bir son vermeden onu susturmak güçtü. Annesiyle babası günün birinde bir komşunun tavsiyesi üzerine, gözü dönmüşçesine tepinip duran çocuğu soyup, soğuk suyla doldurdukları küvete soktular. Ani soğuk onun sesini büsbütün kesince, bu işlem daha sonra gerektiğinde de aynı başarıyla uygulandı. Hafiften titreyen Thaw yumuşak havlularla kurulanıp oturma odasındaki sobanın önüne konur, sonra da oyuncağıyla beraber yatağa götürülürdü. Uykusu gelene kadar sersemlemiş ve hissizleşmiş halde uzanır, annesi de bir yandan ağzına bir şeyler tıkıştırırdı. Bazen annesine iyi geceler öpücüğü vermemeyi aklından geçirse de bunu hiç başaramazdı.

Yemek yemediği için cezalandırıldığı zaman, ona tekrar aynı yemek değil de haşlanmış yumurta verilirdi. Ama eski kiracıların ocaklarını nasıl kötüye kullandıklarını duyduktan sonra o akşam masaya gelen çoban böreğine düşünceli düşünceli baktı. Sonunda böreği gösterip, "Biraz alabilir miyim?" dedi.

Bayan Thaw göz ucuyla kocasına baktıktan sonra kaşığı alıp Thaw'un tabağına bir parça börek koydu. İçinde peltemsi patates ile havuç, lahana ve kıyma parçacıkları olan böreğe gözlerini dikip, beynin gerçekten böyle görünüp görünmediğini düşündü Thaw. Korka korka ağzına bir lokma alıp diliyle karıştırdı. Tadı güzeldi, tabağındakini bitirdikten sonra biraz daha istedi. Yemek bitince annesi, "Gördün mü işte, hoşuna gitti. Şimdi yok yere kıyameti kopardığın için kendinden utanmıyor musun?" dedi.

"Arka bahçeye inebilir miyim?"

"Olur, ama çağırınca gel, saat geç oluyor."

Hızla koridordan geçip, ön kapıyı güm diye arkasından kapattı ve koşarak aşağıya indi, midesindeki yemeğin ağırlığıyla heyecana gelmiş ve güçlenmişti. Ilık akşam güneşinin altında alnını çimenlere koydu ve baş dönmesinden düşene kadar takla atıp durdu, uzandığı yerden binaların ve mavi gökyüzünün fırıl fırıl döndüğünü görüyordu. Kuzu kulaklarıyla papatyaların sapları arasından mezbeleye, çöp bidonlarının durduğu üç köşeli tuğla kulübeye göz attı. Otların arasından kulağına belli belirsiz sesler geliyordu: demir parmaklığa sürtünen çelik uçlu bir bot sesi, sallanan bir çöp bidonunun gümbürtüsü. Doğruldu.

Kendisinden çok da büyük olmayan iki oğlan çöp bidonlarının içine doğru eğilmiş, eski giysiler, boş şişeler, bir-iki çocuk arabası lastiği

ile bir de paspas çıkarıyor, bu arada on-on bir yaşlarındaki büyük bir oğlan da bu çıkardıklarını bir çuvala dolduruyordu. Küçük oğlanlardan biri kuş tüylü bir şapka buldu, şapkayı takıp kibirli bir kadının fiyakalı yürüyüşünü taklit ederek konuştu: "Bana baksana, Boab, patron gibi olmamış mıyım?"

Büyükçe olan, "Kes şunu! Yaşlı kadını başımıza saracaksın," dedi.

Aynı çocuk çuvalı parmaklıkların üstünden yandaki çimenliğe fırlattıktan sonra üçü parmaklıktan atladı. Thaw parmaklıkların arasından geçerek peşleri sıra gitti, sonra yine çimenlerin üstüne uzandı. Fısıltıları kulağına geliyordu, büyük çocuk, "Takmayın, ondan zarar gelmez," dedi.

Thaw onları korkuttuğunu anlayınca daha bir cesaretle yan taraftaki çimenliğe geçti, yine de fazla yaklaşmamaya özen gösteriyordu. Büyük çocuğun arkasına dönüp, "Ne istiyorsun, bela mısın nesin?" demesiyle biraz ürktü.

"Sizinle geliyorum," dedi Thaw.

Başının derisi gerilmişti, kalbi kaburgasına güm güm vuruyordu, gelgelelim bu çocuk onun yediklerini yememişti. Şapkalı olan, "Ona bir yumruk çak, Boab!" dedi.

"Neden bizimle gelmek istiyorsun?" dedi büyük oğlan.

"Çünkü."

"Çünkü ne?"

"Hiç. Öyle işte."

"Bizimle gelmek istiyorsan, bir şeyler taşıman gerekir. Kitap toplar mısın?"

"Tamam."

"O zaman olur."

Bütün mecmualar ve mizah dergileri Thaw'a düştü, çok geçmeden hangilerinin çöpten alınmaya değer olduğunu öğrendi. Bütün blokların arka bahçelerini arkalarında dökün tüler bırakarak tek tek dolaştılar. Son girdikleri bahçede bir kadın arkalarından soluk almadan bağırıp, polis çağıracağını söyleyerek onları kapıya kadar kovaladı.

Yolda üç tekerlekli bir çocuk arabasının sapından tutan on iki yaşında bir kız bekliyordu onları. Thaw'u göstererek, "Bunu nereden buldunuz?" diye sordu.

Boab, "Onu boş ver," deyip, çuvalı zaten tıka basa çerçöp dolu olan arabanın üstüne yükledi. İki küçük çocuk ön mile bağlanmış iplerle ken-

dilerini arabaya koştu; Boab ile kız arabayı arkadan itiyor, Thaw da yanlarından koşuyordu, hep birlikte yokuş aşağı hızla ilerlemeye başladılar. Kurtbağrı çalısından çitleri olan yarı müstakil villalardan, kavak ağaçlarının ardından uğultusu duyulan bir elektrik santralinden, yeşil güllere benzeyen marullarla dolu bostanlardan ve güneşin son ışıklarıyla parıldayan seralardan geçtiler. Paslı parmaklıklar arasındaki bir kapıdan geçip, mavi cüruf kaplı bir patikada ısırganların arasından yukarı tırmandılar. Havada yoğun bir ot kokusu vardı, küçük çocuklar inleye inleye arabayı çekmeye uğraşıyor, ayaklarının altındaki zemin hafif bir uğultuyla sarsılıyordu. Tepede derin bir koyağın kenarına ulaştılar. Koyağın bir ucu çürük, devasa bir kütükle kapanmıştı. Su ışıl ışıl parlayarak kütüğün üstünden geçip gürül gürül aşağı iniyor, sonra da vadi boyu akıp sonunda sazlıklar ve nilüferlerle bezeli ufak bir göle dökülüyordu. Thaw bunun büyük ihtimalle kanal olduğunu tahmin ediyordu, çocukların boğulduğu tehlikeli bir yasak bölgeydi burası. Suyun kâh kaya sırtlarından döküldüğü, kâh yarıkların arasından çağıldadığı, ortadaki açık yerlerinde kuğuların aheste aheste yüzdüğü, sazlıklarla kaplı yarı durgun göletlerde akıntının yatıştığı bölgeler boyunca yokuş yukarı ilerleyen arkadaşlarının ardı sıra ilerledi Thaw. Bir tahta köprünün üstünden geçtiler, köprü öyle yüksek bir şelalenin gölgesi altına kurulmuştu ki, çağıltının sesi kulakları adeta sağır ediyordu. Önce taşlı zeminlerden, ardından başka bir köprüden daha geçtikten sonra komik bir savaş çağrısını andıran bir borazan sesi çalındı kulaklarına belli belirsiz.

"Peely Wally," dedi Boab.

Cüruf kaplı bir patikadan aceleyle indiler, karşılarındaki kapıdan geçip bir sokağa çıktılar.

Thaw için burası alışılmadık türden bir sokaktı. Konutlar kırmızı yerine gri taştan yapılmıştı, merdiven sahanlıklarındaki pencerelerin kimisinin camı kırık, kimisi büsbütün camsızdı, hatta aralarında çerçevesi olmayanlar bile vardı, bu dikdörtgen delikler çocukların düşmesini önlemek için yarıya kadar tuğlayla örülmüştü. Ucu sivri demirleri (Thaw'un yaşadığı) Riddrie'den alıp savaşa götüren adamlar burada çit namına bir şey bırakmamıştı. Kaldırımlarla binaların arasında kalan yerlerde (ki Riddrie'de buralarda muazzam bahçeler bulunurdu) daha yürümeyi beceremeyen el kadar çocukların eğri büğrü kaşıklarla toprağı eşelediği yahut geçen haftaki yağmurdan kalma çamurlu su birikintilerinde tahta parçaları yüzdürdüğü düz toprak alanlar vardı. Sokağın

ortasında hiç dudağı yokmuşçasına gülümseyen, solgun yüzlü, gençten bir adam, dizlerinin üstünde borazan, bir eşek arabasının üstünde oturuyordu. Arabasında çul, şişe ve reçel kavanozu karşılığında alınabilecek kutular dolusu renk renk oyuncak vardı. Başına karton şapkalar giyip çıkaran, eline türlü türlü düdük alıp öttüren, göz alıcı flamalarını ve rüzgâr güllerini sallayıp duran bu adamın başına şimdiden çocuklardan oluşan bir kalabalık toplanmıştı. Boab ile bebek arabasını görünce, "Yol açın! Yol açın! Bırakın geçsin!" diye bağırdı adam.

İkisi pazarlık ede dursun, küçük çocuklarla Thaw eşeğin etrafını sarmış, onun suratındaki uysallığa, alnının sertliğine ve trompet biçimli kulaklarının içindeki beyaz tüylere hayran hayran bakıyorlardı. Thaw şapkalı oğlanla eşeğin yaşı konusunda iddialaşıyordu.

"Ne olursa olsun, bir pounduna bahse girerim ki senden büyük."

"Ben de bahse girerim ki değil."

"Neden küçük olduğunu düşünüyorsun?"

"Sen neden büyük olduğunu düşünüyorsun?"

"Peely!" diye seslendi çocuk. "Eşeğin kaç yaşında?"

"Yüz!" diye bağırdı Peely.

"Al işte, ben haklı çıktım!" dedi çocuk. "Şimdi bana bir pound vermen gerek." Elini uzatıp, "Hadi. Öde borcunu!" dedi.

İddialaşmalarını duyan çocuklar fısıldaşıp gülüşüyor, bazıları da uzaktan arkadaşlarına el kol hareketi yapıyordu. Thaw korkmuştu, "Bir poundum yok," dedi.

"Ama söz verdin! Söz vermedi mi?"

"Evet, söz verdi," diyen birkaç ses duyuldu. "Bir pounduna iddiaya girdi."

"Ödemek zorunda."

"Eşeğin yüz yaşında olduğuna inanmıyorum," dedi Thaw.

"Feci zeki olduğunu sanıyorsun, di mi?" diye bağırdı sıska bir kız kin dolu bir sesle. Sonra birkaç çocuk, "Anacım, anacım, ben feci zeki bir oğlanım," diye alay ederek hep bir ağızdan bağırdı.

"Zeki oğlan eşeğin yüz yaşında olduğuna neden inanmıyormuş?"

"Çünkü ANSİKLOPEDİ'de okudum," dedi Thaw, gerçi okumayı hâlâ beceremiyordu, ama bir keresinde kendisine hususi öğretilmediği halde "ansiklopedi" diyerek annesiyle babasının koltuklarını kabartmıştı, hem bu kelimenin onun için kişisel bir anlamı vardı. Kendi yalanının hizmetine koştuğu bu kelime etkisini hemen göstermişti. Kalabalığın

kenarında duran biri havaya sıçrayıp el çırparak, "Vay, amma da bilmiş! Amma da bilmiş!" diye haykırdı ve kalabalık alaylı kahkahalara boğuldu. Herkes elindeki flamayı sallayıp düdüğünü öttürerek, korkudan kaskatı kesilmiş Thaw'un etrafında ayağını yere vura vura çılgınlar gibi bağırıp çağırıyordu. Sonunda Thaw'un dudakları titremeye başladı ve sol gözünden bir damla yaş döküldü.

"Bakın!" diye bağırdılar. "Ağlıyor!" "Sulugöz! Sulugöz!" "Korkak fare, git de sümüğünü ye!" "Riddrie, kuyruğunu bacaklarının arasına kıstır bakalım!" "Eve koş da annene söyle!" Öfkeden gözü dönen Thaw, "Salak şeyler! Pis salaklar!" diye bağırıp kararmakta olan sokaktan aşağıya doğru koşmaya başladı. Ardından kovalayanların ayak seslerini duydu; Peely Wally horoz gibi kahkahalar atıyor, Boab ise, "Bırakın gitsin! Onu rahat bırakın!" diye bas bas bağırıyordu.

Thaw bir köşeden dönüp, gözlerini dikmiş kendisine bakan çocuklarla aldırışsız adamların olduğu bir sokaktan koşa koşa geçti. Derken bir göletin olduğu, şırıl şırıl su sesleriyle dolu bir parkın içinden geçerek tekerlek izleri olan bir patikaya vardı, arkasında kimse kalmadığını görünce biraz yavaşladı, hıçkırıkları seyreldi. Taş bir duvarın üstüne oturup kalp atışları yavaşlayana kadar havayı içine çekti.

Önünde boş bir alan vardı, evlerin gölgeleri alanın bir ucundan diğer ucuna uzanıyordu. Renkler grinin tonlarından ve evlerin duvarlarındaki kara dikdörtgenlerden ibaretti. Gökyüzü maviye çalan kurşuni bulutlarla kaplıydı, ama rüzgâr bulutların içinde oyuklar açmıştı ve Thaw bu oyuklardan günbatımının yeşile boyadığı göğü görebiliyordu. Bu oyukların en geniş olanı boyunca kanalın daha aşağıdaki bir koluna yahut şehirdeki bir parkın göletine doğru yolculuk eden beş kuğu uçuyordu.

Thaw bir yandan burnunu çekip bir yandan gözünden akan yaşları silerek, geldiği yoldan gerisin geri yürümeye başladı. Loş ışıklı küçük parkta bir tek suyun şırıltısı belirgindi. Sokaklara karanlık çökmüştü. Ortalıkta hiç çocuk, yetişkin ya da havanın kararmasıyla sokak köşelerinde toplaşan o yeniyetme gruplarından birinin olmadığına memnundu Thaw. Her iki kaldırımda da aralarında geniş aralıklar olan siyah lamba direkleri vardı. Evlerin pencereleri bir suratın delikleri gibi karanlıktı. İki kere, önündeki sokağın başından bekçilerin geçtiğini gördü, perdeleri inmiş pencerelerde yasağa rağmen yanan ışıkları teftiş

eden kasklı, sessiz adamlardı bunlar. Birbirine benzeyen karanlık sokaklar sonsuzca birbirine açılıyordu sanki. Sonunda eve gitmekten umudu kesip, yüzü ellerinin arasında kaldırıma oturdu ve yüksek sesle inledi. Sırtının alt kısmına değen kaskatı kaldırım taşından başka hiçbir şey hissetmediği bir rüyaya dalmıştı ki, kulaklarında bir hşşşş sesiyle birdenbire uyandı. Bir an bunu ona şarkı söyleyen annesinin sesine benzettiyse de şelalelerin sesini çok geçmeden tanıdı. Hava açılmış, tepede ürkütücü bir ay belirmişti. Gerçi dolunay değildi ama, yol boyunca uzanan kanal setini, geçidi ve cüruflu patikayı aydınlatmaya yetecek kadar ışık veriyordu. Sevinçle karışık bir korkuyla geçide doğru ilerleyip, patikadan yokuş yukarı tırmanmaya başladı, kulaklarındaki şırıltı giderek çağıldayan şelalenin gümbürtüsüne dönüştü. Aşağıya dökülen karanlık suya birkaç yıldızın titreşen yansıması düşüyordu.

Köprüden inip ayağını toprağa bastığı esnada bir an ayın ona bağırdığını duyar gibi oldu. Duyduğu sirendi. Ulumaları oradaki yegâne canlı olan Thaw'a gözdağı verircesine çatıları aşıp geliyordu. Isırgan otlarıyla kaplı patikadan, geçitten, karanlık bostanlardan koşarak geçti Thaw. Sirenin sesi kesildikten az sonra *gron-gron-gron-gron* diye boğuk, metalik bir ses duydu, daha önce hiç duymadığı bir ses. Üstünden karartılar geçti. Bir süre sonra şehrin üstündeki metal tavana dev yumruklarla güm güm vuruluyormuşçasına tok gümbürtüler duyuldu. Işık demetleri bir genişleyip bir daralarak çatıların üstünü yokluyordu. Derken Thaw iki konutun arasından, kararsızca parlayıp sönen ışıklarla turuncu ve kırmızıya boyanan ufku gördü. Kızıllığın etrafında kara sinekler dönüyordu sanki. Elektrik santralini koşarak geçip kafasını karşı taraftan koşan bir bekçinin karnına gömdü. "Duncan!" diye bağırdı adam.

Thaw havaya kaldırılmış, sarsılıyordu.

"Nerdeydin? Nerdeydin? Nerdeydin?" diye aklını yitirmiş gibi bağırdı adam; içi sevgi ve şükranla dolan Thaw ise "Baba!" diye haykırdı.

Bay Thaw oğlunu kolunun altına alıp eve koştu. Babasının uzun adımlarıyla sallanan Thaw yine o madeni sesi duydu. Kapalı geçide giden merdivenlerden çıktıktan sonra babası Thaw'u yere indirdi. Karanlıkta soluk soluğa dikildiler; sonra babası Thaw'un zar zor işittiği mecalsiz bir sesle, "Annenle beni nasıl üzdüğünden haberin var mı?" dedi.

Önce acı bir feryat, ardından bir patlama duyuldu, Thaw'un yanağına toprak parçaları çarptı.

Thaw ertesi sabah oturma odasının penceresinden sokağın karşısındaki kaldırımda bir delik açıldığını gördü. Patlamayla birlikte sarsılan bacadaki kurumlar oturma odasına inmişti, Bayan Thaw kurumları temizliyor, arada bir de durup, hava saldırısından konuşmak için kendisini çağıran komşularla laflıyordu. Dün gecenin çok daha feci olabileceği hususunda herkes mutabıktı, Thaw ise diken üstündeydi. Çöp toplayıcılarıyla yaşadığı macera akşam yemeğini yememekten daha ağır bir suçtu, bu yüzden de hiç olmadığı kadar büyük ölçekte bir ceza almayı bekliyordu. Ama o gün annesini dikkatle izledikten –onun toz alırken kendi kendine homurdanışlarını, işi yarıda keserek dalıp gidişlerini, saat okuma dersinde yaptığı aptalca hatalarda onu paylayışlarını gözlemledikten– sonra annesinin aklından böyle bir ceza geçmediğinden kuşkusu kalmamış, bu da onu endişelendirmişti. Thaw acı çekmekten korkardı ama canının yanmasını hak etmişti ve buna rağmen canı yanmayacaktı. Döndüğü ev tam olarak aynı ev değildi.

13. Bölüm: Bir Barınak

Ev değişiyordu. Müphem bir tezcanlılıkla dolmuştu, geceleyin yatakta Thaw'un kulağına yapılan hazırlıkların ve tartışmaların sesleri geliyordu. Bir gün bir arkadaşının oturduğu apartmanın arka bahçesinden eve dönerken, kafası parmaklıkların bir yanında, gövdesi öbür yanında öylece kalakaldı. Bay ve Bayan Thaw onun önce kulaklarını yağlayıp, sonra da her biri bir bacağına asılarak kahkahalar içinde onu kurtardı. Thaw serbest kalınca kendini çimlere atıp acı acı ağlamaya başladı, ama annesiyle babası o kendini tutamayıp gülene kadar koltukaltlarını gıdıklayıp, "Gıdıklamayı Bırak, Jock," şarkısını söylediler. Derken günün birinde ailece merdiven sahanlığına çıkıp evi arkalarından kilitlediler. Annesiyle babası yanlarına kız kardeşi Ruth'la birlikte birkaç valiz almıştı; Thaw'un omuzlarından uzanan ipin ucundaki karton kutunun içinde bir gaz maskesi vardı. Çocuk bahçesinde anneler yanlarında küçük çocuklarıyla gruplar halinde toplanmış fısır fısır konuşuyordu. Babalar daha gürültücü gruplar halinde konuşuyor, büyük çocuklar ise onların arasında yarı isteksiz oyun oynuyordu.

Thaw sıkılıp parmaklıklara doğru yürüdü. Tatile çıktığından, tatilin de deniz anlamına geldiğinden emindi. Çocuk bahçesindeki yüksek platformun kenarından kanal ile Blackhill konutlarına, oradan da ortasından yokuş inen uzak tepelere göz gezdirdi. Karşı tarafa bakınca çatılar ve bacalarla dolu geniş bir vadi gördü, vadinin gerisinde daha da çok tepe vardı. Bu tepeler daha yakın, daha yeşil ve öyle belirgindi ki, hafif kavisli bir zirve boyunca uzanan bir sıra ağacın tepesi bir çit misali birleşiyor, Thaw alt taraftaki ağaç gövdelerinin arasından gökyüzünü görüyordu. Bu manzara onda tepelerin ardında deniz varmış gibi bir intiba uyandırmıştı; sanki ağaçların arasında otursa, aşağıda dalgalarla köpüklenen kurşuni bir deniz görünecekti. Derken annesinin kendisine seslendiğini duyup, duymamış da zaten dönüyormuş gibi yaparak ağır ağır onun bulunduğu tarafa yürüdü. Annesi Thaw'un palto yakasından

kayıp boynunun kenarını tahriş etmekte olan gaz maskesinin ipini ayarladı, sonra da Thaw'un başının iki yana sallanmasına yol açan sert hareketlerle paltosunu omzuna oturttu. "Oranın arkasında deniz mi var?" diye sordu Thaw.

"Nerenin arkasında?"

"Şu ağaçların olduğu yerin."

"Bunu kimden duydun? Onlar Cathkin Tepeleri. Arkasında çiftliklerle tarlalardan başka bir şey yok. En sonunda da İngiltere var."

Köpük köpük kurşuni deniz hayalinde öyle canlıydı ki, orada olmadığına inanmak kolay değildi. Denizin hayali kafasında çiftlik ve tarla manzarasıyla çekişip durdu, ta ki manzara baskın çıkana dek. Blackhill'in ardındaki tepeleri göstererek sordu: "Deniz orada mı?"

"Hayır, ama orada Lomond Körfezi'yle dağlık araziler var."

Bayan Thaw onun üstünü başını düzeltmeyi bitirdi, Ruth'u kucağına aldı ve Cathkin Tepeleri'ni tam karşısına alıp düşüncelere dalarak, "Küçükken ağaçlar bana bir kervanın siluetini hatırlatırdı," dedi.

"Kervan ne?"

"Deve kafası. Arabistan'da."

"Katar ne?"

Birdenbire çocuk bahçesine tek katlı kırmızı otobüsler geldi, babası dışında herkes otobüslere bindi. Bay ve Bayan Thaw pencereden birbirlerine el salladılar, otobüsler uzun bir bekleyişten sonra çocuk bahçesinden çıkıp Cumbernauld Caddesi'ne doğru ilerledi.

Thaw ve kucağında Ruth'la annesi gece görünmeyen topraklardan hızla geçen otobüste otururken zaman donuk ve kesik kesik ilerliyordu. Otobüsler daima kötü aydınlatılmış, pencereler taftayla örtülmüş olurdu, bu yüzden kimse dışarıyı göremezdi. Bunun gibi birçok yolculuk yapmış olmalıydılar, ama Thaw sonradan, aç ve bitap insanlarla dolu bir bölmede aylarca süren kesintisiz bir gece yolculuğu anımsayacaktı, gerçi otobüsün ilerleyişinin müphem yerlerde yaşanan karmakarışık maceralarla zaman zaman kesintiye uğradığını da hatırlıyordu: ahşap bir kilise koridoru, terzi dükkânı üstünde bir oda, üzerinde böceklerin gezindiği taş zeminli bir mutfak. Nefes almasını güçleştiren yabancı yataklarda uyumuş, öldüğünü haykırarak uyanmıştı. Testislerinde yaralar çıkmış, otobüs onları Royal Hastanesi'ne götürmüştü. Burada yaşlı profesörler Thaw'un apış arasına bakıp, yaraları yakan katran kokulu kahverengi bir merhem sürmüştü. Otobüs daima kalabalıktı, Ruth ağlı-

yordu, annesi yorgundu ve Thaw sıkılıyordu, gerçi bir keresinde sarhoş adamın teki ayağa kalkıp şarkı söyletmeye çalışarak herkesi utandırmıştı. Derken otobüs bir akşam durdu, indiler ve babasıyla buluşup bir geminin güvertesine bindiler. Alacakaranlıkta, rahatlatıcı bir sıcaklık yayan bacanın yanında duruyorlardı. Barut rengi bulutlar ile kabarmakta olan kurşuni mavi deniz arasında soğuk bir hava vardı. Fışıltıyla dalgalanan suyun içinde uzun, siyah bir tomruk gibi uzanan bir resif, resifin bir ucunda ise, demir bir tripodun üzerinde ışıklı sarı bir küre duruyordu. Gemi denize açıldı.

Misafirhane dedikleri alçak beton binaların arasındaki bir kulübede yaşamaya başladılar. Burası cephane işçilerinin kaldığı, deniz ile bozkırın arasında bir yerdi. Bir kantini, sineması, hastanesi ve geceleyin kapıları kilitlenen çepeçevre yüksek tel örgüleri vardı. Thaw ile Ruth her sabah bir arabayla sahil yolundan köy okuluna götürülüyordu. Okulda iki sınıf ile köylü kadınların tatsız tuzsuz yemekler yaptığı bir de mutfak bulunuyordu. Yaşça büyük öğrencilere Macrae adında bir müdür, küçüklere ise Ingram adında bir kadın öğretmenlik yapıyordu. Glasgow'dan tahliye edilip kır çiftliklerine yerleştirilmiş birkaç kişiyi saymazsak, bütün öğrenciler küçük çiftçilerin çocuklarıydı.

Yeni okuldaki ilk gününde, dışarıda oyun oynamaya çıkmak için girilen sırada diğer çocuklar Thaw'un yanında olabilmek için birbirleriyle yarışmış, oyun alanında ise nereden geldiğini, babasının ne iş yaptığını sormak için onun etrafına üşüşmüşlerdi. Thaw bu sorulara ilk önce doğru cevap verdi, ama sonra ilgilerini canlı tutmak amacıyla yalan söylemeye başladı. Birden fazla dil konuşabildiğini söyledi, bunu ispatlaması istendiğinde ise "çiş"in Fransızcada "evet" anlamına geldiğini söyleyebildi ancak. Bunun ardından gruptaki çocukların çoğu uzaklaştı, ertesi gün oyun alanında sadece iki kişilik seyircisi vardı. Sayının daha da düşmesine mani olmak için onları misafirhanelerin etrafında gezdirmeyi teklif etti, bunun üzerine başka çocuklar da üçlü, dörtlü gruplar halinde yaklaşıp, gezintiye kendilerinin de katılıp katılamayacaklarını sordular. Thaw o gece Ruth'la beraber arabayla eve gitmek yerine, birbiriyle konuşup şakalaşan, arada bir dönüp bir-iki soru sormak dışında kendisine zerre aldırış etmeyen otuz-kırk kişilik bir kalabalığın başında sahil yolundan aheste aheste yürüyordu. Kendisiyle ilgilenmemelerine canını sıkmıyordu. Bu çocuklara belli bir yaşı olmayan, tuhaf

güçlere sahip esrarlı biri gibi görünmek istemişti, öte yandan ayakları acıyordu, çaya geç kalmıştı ve yanında bu kadar çok arkadaş getirdiği için papara yemekten korkuyordu. Misafirhanelerin kapıcısı diğer çocukların içeri girmesine izin vermedi. Dört kilometre yol gelmiş, onunla yürümek için çaylarından olmuşlardı. Thaw çocuklardan özür dileyerek dönüş yolunda bir süre onlarla yürüdü, ne var ki bu onların öfkesini dindirmeye yetmemiş, hatta Glasgowlular ona taş atmaya başlamıştı. Thaw koşa koşa eve döndü, önüne soğuk bir yemek kondu, "çalım sattığı" için de azar işitti.

Ertesi sabah hasta numarası yaptığı halde, şansına, astımı ile bacaklarının arasındaki hastalık o kadar da fena durumda olmayınca okula yollanmak zorunda kaldı. Okulda kimse onunla konuşmadı, oyun saatinde ise ürkekçe bahçenin en kuytu köşesine sığındı. Sınıfa girme sırasında Coulter diye bir Glasgowlunun yanında duruyordu. Coulter onu kenara itince, Thaw da onu itti. Coulter bu defa yan tarafına bir yumruk savurdu, Thaw onun bu hareketini de karşılıksız bırakmayınca oğlan, "Çıkışta görüşürüz," diye mırıldandı.

"Bu akşam okuldan sonra dosdoğru eve gitmem lazım, babam öyle söyledi," diye karşılık verdi Thaw.

"Tamam, o zaman yarın görüşürüz."

"Thaw akşamleyin evde hiçbir şey yemedi. "Ağrım var," dedi.

"Hasta gibi *durmuyorsun*," dedi Bayan Thaw. "Neren ağrıyor?"

"Her yerim."

"Nasıl bir ağrı bu böyle?"

"Bilmiyorum, yarın okula gitmeyeceğim."

Bayan Thaw kocasına dönüp, "Bununla sen ilgilen, Duncan, beni aşıyor," dedi.

Bay Thaw oğlunu yatak odasına götürüp, "Duncan, bize söylemediğin bir şey var," dedi.

Thaw ağlayarak meseleyi anlattı. Babası Thaw'u göğsüne kaldırarak, "Senden yapılı mı?" diye sordu.

"Evet." (Yalandı.)

"Çok mu yapılı?"

"Hayır," dedi Thaw bir vicdan muhasebesinden sonra.

"Bay Macrae'yle konuşayım, diğer öğrencilere sana vurmamalarını söylesin, ister misin?"

"Hayır," dedi tek isteği okula gitmemek olan Thaw.

"Böyle söyleyeceğini biliyordum, Duncan. Bak, bu çocukla kavga etmen gerekecek. Şimdiden kaçmaya alışırsan, hayatın boyunca yüzleşmeyi öğrenemezsin. Sana dövüşmeyi öğreteceğim –çok kolay– tek yapman gereken yüzünü korumak için sol elini kullanmak..."

Thaw'un kafası Coulter'ı benzetme hayalleriyle dolup taşana dek babası böyle konuşmaya devam etti. O akşamı dövüş idmanı yaparak geçirdi. Önce babasıyla dövüştü, ama gerçek bir insanla karşılaşmak hayale yer bırakmıyordu, bu yüzden o da bir yastıkla idmana devam etti ve güzel bir akşam yemeğinden sonra kendine güvenle yatağa girdi.

Sabah kalktığında akşamki güveni kalmamıştı, sessiz sedasız kahvaltı etti. Bayan Thaw ona bir veda öpücüğü kondurup, "Endişelenme, onu bir yumrukta yere serersin," dedi.

Araba uzaklaşırken oğluna cesaret verircesine el salladı.

Thaw o sabah oyun alanının kuytu bir köşesinde durup, arkadaşlarıyla futbol oynayan Coulter'ın yaklaşmasını bekledi korkuyla. Yağmur başlayınca öğrenciler binanın öteki ucundaki sundurmada toplandı. Oraya en son giren Thaw oldu. Ödü koparak Coulter'a doğru yürüdü ve bütün cesaretini toplayıp omzuna bir yumruk attı. O anda küçük çocukların beceriksizliğiyle kavgaya tutuştular, kollarını rasgele savuruyor, birbirlerinin ayak bileklerine vurmaya çalışıyorlardı; çok geçmeden birbirlerine sarılıp paldır küldür yere düştüler. Thaw alttaydı, gelgelelim Coulter'ın burnu onun alnına çarpıp da üstleri başları kan revan içinde kalınca ikisi de bunun kendi kanı olduğunu sanarak, şüphelendikleri yaranın dehşetiyle ayrılıp ayağa kalktılar. Daha sonra, yandaşlarından aldıkları desteğe rağmen (Thaw arkasında onu destekleyen coşkulu bir kalabalık görünce şaşırmıştı), Bayan Ingram gelip onları müdürün odasına götürene dek birbirlerine uzaktan küfretmekle yetindiler. Bay Macrae domuz benizli, irikıyım bir adamdı. "Pekâlâ, bütün bu olanların sebebi nedir?" diye sordu.

Thaw hızla konuşmaya koyuldu, konuşması yutkunmalar ve kekelemelerle bölünüyordu, hıçkırmaya başlayınca anca durabildi. Coulter hiçbir şey söylemedi. Bay Macrae masasından deri bir kayış alıp, "Ellerinizi açın," dedi.

İkisi de elini uzatıp feci acı veren birer darbe yedi. Bay Macrae, "Bir daha!" Bir daha!" "Bir daha!" diye bağırdı. "İkinizin yine kavga ettiğini işitirsem, bunun aynısının daha beterini, hem de çok daha beterini yaparım, ona göre. Şimdi sınıfınıza dönün," dedi.

İkisi de bozum olmuş yüzlerini saklamak için başlarını eğip, kötürüm ellerini ağızlarına götürerek yan tarafa geçti. Bayan Ingram onlardan bütün sabah başka bir şey yapmalarını istemedi.

Kavgadan sonra Thaw oyun saatlerini korkutucu olmaktan ziyade sıkıcı bulmaya başladı. Bahçenin kuytu köşesinde, zihinsel özürlü olduğu için diğerleriyle oynamayan McLusky adında bir çocukla vakit geçiriyordu. Thaw kahramanı kendisi olan uzun hikâyeler anlatıyor, McLusky de bu hikâyelerin oynanmaya müsait kısımlarını el kol hareketleriyle canlandırarak ona katkıda bulunuyordu. Artık hayatının en parlak yanı hayaller olmuştu. Thaw kız kardeşiyle bitişik odalarda kalıyor, geceleri ona kapı aralığından gündüz okuduğu kitaplardaki yerleri ve maceraları anlatıyordu. Arada bir durup, "Hâlâ uyanık mısın? Devam edeyim mi?" diye soruyor, bunun üzerine Ruth, "Evet Duncan, lütfen devam et," diyordu. Ertesi gece de, "Dün geceki hikâyeye devam etsene, Duncan," diye rica ediyordu.

"Tamam, dün gece nerede kalmıştım?"

"Şey... Venüs'e ayak basmışlardı."

"Hayır, hayır, Venüs'ten ayrılıp Merkür'e gitmişlerdi."

"Ben... o kısmını hatırlamıyorum, Duncan."

"Hatırlamazsın tabii. Uyuyakalmışsın. Madem dinlemeye niyetin yok, *sana* bir daha hikâye anlatmam olur biter."

"Ama kendimi tutamıyorum, Duncan."

"O zaman, bana uyuyacağını söylemek varken neden kendi kendime konuşmama izin veriyorsun?"

Ona biraz daha gözdağı verdikten sonra hikâyeye devam ederdi, çünkü her gün bir sürü vaktini hikâye hazırlamaya harcıyordu.

Onun gözünü başka şekillerde korkuttuğu da olurdu. Mesela Ruth'un topunu içerde zıplatması yasaktı. Bir keresinde onu topunu içerde zıplatırken yakalamış ve haftalarca annesine söylemekle tehdit etmişti. Sonra bir gün Bayan Thaw çocuklarını oturma odasındaki büfeden şeker çalmakla suçlamış, ama ikisi de suçu inkâr etmişti. Daha sonra Ruth ona, "O şekeri sen çaldın," demişti.

Thaw'un cevabı, "Evet, ama bunu anneme anlatırsan yalan olduğunu söylerim, o zaman kime inanacağını şaşırır," olmuştu. Bunun üzerine Ruth olanları vakit kaybetmeden annesine anlatmış, Thaw onu yalancılıkla suçlamış ve Bayan Thaw gerçekten de kime inanacağını şaşırmıştı.

Thaw okulda geçirdiği ilk birkaç hafta boyunca hayalinde birlikte maceralar yaşayabileceği birini bulabilmek amacıyla kızları dikkatle incelemişti ama hepsinin de kendisi gibi pespaye olduğu ortadaydı. Neredeyse bir yıl kaderine boyun eğerek, mütevazı bir cazibesi ve ona bir tür ihtişam katan bir ağırlığı olan Bayan Ingram'ı sevdi. Derken günün birinde köy dükkânına gittiğinde vitrinde Amazon Yapışabilen Ayakkabı Tabanları'nın reklam afişine gözü takıldı. Afişte elinde mızrakla kalkan, kafasında başlık olan Yunan zırhlı bir sarışın vardı. Başının üstünde GÜZELLİK ARTI GÜÇ yazan kızın yüzünde, Bayan Ingram'ı onun yanında sıradan kılan hüzünlü bir cazibe vardı. Thaw öğle aralarında dükkâna gidip, içinden ona sayana kadar kıza bakıyordu. Çok sık ve dikkatli bakarsa, bir gün onun bile sıradan görünebileceğinin farkındaydı.

14. Bölüm: Ben Rua

Bay Thaw oğluyla arasındaki yakınlığı güçlendirmek istiyor, ayrıca açık hava aktivitelerinden hoşlanıyordu. Misafirhanelerin yakınlarında muhteşem dağlar vardı, bunlardan en yakını olan Ben Rua ise 5.000 metre bile yoktu. Babası Thaw'u çok da zorlamayacak gezintilere çıkarmaya karar verdi ve ona dayanıklı bir tırmanış botu aldı. Ne yazık ki Thaw sandalet giymek istiyordu.

"Ayak uçlarımı kımıldatabilmek istiyorum," dedi.

"Sen ne saçmalıyorsun?"

"Ayaklarımı bu kaskatı deri kılıflara hapsetmek istemiyorum. Onların içinde ayaklarım hissizleşiyor. Bileklerimi bükemiyorum."

"İyi de zaten bileklerini bükmemen gerekiyor! Abuk sabuk yerlerde kayıp düşersen bileğini kırman işten bile değil. Bu botlar özellikle bilekleri desteklemek için tasarlanmış – ayakkabının bir çivisi bile yere sağlam basarsa bileğini, bacağını, hatta bütün gövdeni destekleyebilir."

"Ben de bu sağlamlığın bana kaybettirdiğini çeviklikle telafi ederim."

"Tabii, tabii. Dağcılar bir yüzyıldır Alpler'e, Himalayalar'a, Grampian'a çivili tırmanış botlarıyla çıkıyor. Duyan da tırmanış hakkında bir bildikleri olduğunu sanır. Ama yoook, en iyisini Duncan Thaw bilir. Asıl onların *sandalet* giymesi gerekirdi."

"Onlar için yanlış olan benim için doğru olabilir."

"Tanrım!" diye bağırdı Bay Thaw. "Ben dünyaya ne getirdim böyle? Bunu hak edecek ne yaptım? Sadece kendi tecrübelerimizle yaşayabilseydik, bilim, uygarlık, ilerleme diye bir şey olmazdı! İnsan başkalarından bir şeyler öğrenme kabiliyeti sayesinde ilerledi, üstelik bu botlar bana sekiz pounda mal oldu."

"Asıl herkes diğer herkesin yaptığını yapsaydı, bilim, uygarlık ve bütün o dediklerin olmazdı," dedi Thaw. Tartışma, Bay Thaw'un tepesinin atmasına ve Thaw'un sinir krizi geçirip, soğuk suya sokulmasına kadar sürdü. Tırmanış botlarına gelince, Ruth onları giyebilecek yaşa

gelene dek bir dolaba kaldırıldı. Neticede babası Thaw'u tırmanışa götürmedi.

Bir yaz günü Thaw aldı başını, misafirhane yeşil bir burnun ardında kalana dek sahil yolundan yürüdü. Güneşli bir ikindi vaktiydi. Gökyüzünde mavi bir zemine serili örtüler gibi serpiştirilmiş tek tük bulutlar vardı. Thaw sahil yolundan çıkıp, yokuş aşağı denize doğru koştu, ayakları neredeyse bileklerine kadar çakıllara, deniz kabuklarına gömülüyordu. Kendinden emin ve kararlıydı çünkü *Genç Natüralist* isimli bir kitap okumuştu ve ona ilginç gelen her şeyi not etmek niyetindeydi. Çakıllar, yerini aralarında iri kaya parçacıkları ile su birikintileri olan sarp kayalıklara bıraktı. Thaw çorba kâsesi büyüklüğünde bir su birikintisinin üstüne çömelip, kaşları çatık bakmaya başladı. Berrak suyun altında üç çakıl taşı, çiğ ciğer renginde küçük bir denizşakayığı, bir tutam yeşil ot, birkaç da salyangoz vardı. Salyangozlar zeytuni ile mat eflatun karışımıydı ve Thaw'a, solgun renkli olanlar havuzun kenarında, koyu renklilerse ortasında durma eğilimindeymiş gibi geldi. Bir kalemle defter çıkarıp, ilk sayfaya salyangozların konumunu gösteren bir harita çizdi; ardından karşı sayfaya tarih atıp, bir müddet düşündükten sonra şu harfleri yazdı:

KİLKEKRÜ ADRALZOGNAYLAS NUTALFE

zira yaptığı keşifleri, yayımlatmaya hazır hale gelene dek şifreyle gizli tutmak istiyordu. Sonra defteri cebine koyup, köpüren denizin dönüp dönüp kucakladığı dümdüz uzanan beyaz kumlarda aheste aheste dolaştı. Natüralist olmaktan sıkılınca, dalgaların sürüklediği bir odun parçası bulup katı yüzeye bir kale planı çizmeye koyuldu. Gizli geçitler, zindanlar ve işkence odalarıyla dolu müthiş tafsilatlı bir kaleydi bu.

Biri arkasından, "Bu da ne böyle?" diye sordu. Thaw arkasını dönünce Coulter'ı gördü. Elindeki sopayı sımsıkı kavrayıp, "Birkaç plan," diye mırıldandı.

Coulter planların etrafında yürüyerek, "Neyin planları?" diye sordu.

"Sadece plan işte."

"Eh, belki de bana bunun neyin planı olduğunu söylememekle akıllılık ediyorsundur, bakarsın Alman casusu falanımdır."

"Alman casusu falan olamazsın."

"Evet, olabilirim."

"Ama daha çocuksun!"

"Ne biliyorsun? Belki Almanların elinde insanların büyümesini önleyen, bu sayede yirmi-otuz yaşında olsalar bile onları çocuk gibi gösteren bir kimyasal vardır. Belki de beni buraya bir denizaltıyla getirmişlerdir de Glasgow'dan tahliye edilmiş biri gibi yapıp sürekli babanın yönettiği misafirhaneyi gözetliyorumdur."

Thaw, bacaklarını ayırmış, elleri ceplerinde kendisine bakan Coulter'a bir süre baktıktan sonra, "Cidden Alman casusu musun?" diye sordu.

"Evet," dedi Coulter.

Yüzü öyle ifadesizdi ki, Thaw onun Alman casusu olduğuna ikna oldu. Aynı zamanda gayriihtiyari, Coulter'dan korkmamaya başlamıştı. "Eh, ben de İngiliz casusuyum."

"Değilsin."

"Öyleyim."

"İspat et."

"Sen de Alman casusu olduğunu ispat et."

"İspat etmek istemiyorum. Bunu yaparsam beni tutuklatıp idam ettirirsin."

Thaw buna verecek bir cevap bulamamıştı. Nasıl edip de onu kendisinin bir İngiliz casusu olduğuna ikna edebileceğini düşünüyordu ki, Coulter sordu: "Glasgow'dan mı geldin?"

"Evet!"

"Ben de."

"Glasgow'un neresinden?"

"Garngad. Sen?"

"Riddrie."

"Hmm! Riddrie Garngad'a çok yakın. İkisi de kanalın üzerinde."

Coulter planlara bir kez daha göz atıp, "Sığınak planı mı?" dedi.

"Evet... bir çeşit sığınak."

"Yıkılmış birkaç sığınak biliyorum."

"Ben de!" diye atıldı Thaw. "Bir sığınağım var, şeyin içinde..."

"*Benim* gerçek bir gizli mağaranın içinde bir sığınağım var!" diye üste çıktı Coulter muzaffer bir edayla.

Thaw etkilenmişti. Uygun bir sessizlikten sonra, "*Benim* sığınağım bir çalılığın içinde. Dışarıdan alelade bir çalılık gibi görünse de, içi olduğu gibi çukur, bu yolun paralelinde misafirhanelerin sınırları içinde kalıyor, yani içerde oturup, cephane taşıyan o aptal kızları izleyebili-

yorsun, hem de onlar senin orada olduğunu bilmeden. Tek sorun," –gerçeğe uygun olsun diye istemeye istemeye ekledi– "yağmur sızdırması."

"Hep aynı dert," dedi Coulter. "Gizli olanları yağmur sızdırır, yağmur sızdırmayanları da gizli olmaz. Benim mağara yağmur sızdırmıyordu, ama oraya son gidişimde, yerler olduğu gibi çöple kaplıydı. Ben de orayı çöp toplayıcılarının kullandığını düşündüm. Ama yardım edecek biri olsaydı, daha büyük bir sığınak yapabilirdim."

"Nasıl?"

"Kimseye söylemeyeceğine söz verir misin?"

"Tabii ki."

"Otelin yanında bir yerde."

Sahilden caddeye geçip, yol boyu dostça laflayarak yürüdüler.

Köye varmadan, Kinlochrua Oteli'nin yüksek demir kapılarıyla porsukağaçlarına çıkan bir patikaya saptılar. Patikayı geçince yarısı eğreltiotuyla kaplı başka bir patikaya girdiler. Bu patika onları kayalarla çalılıkların içinden tehlikeli bir biçimde giderek daha yükseğe çıkardı. En sonunda Coulter durup, "İşte orada!" dedi muzaffer bir edayla. Nehir sularına doğru inen bir koyağın kenarındaydılar. Burası bir çöp deposu olarak kullanılmış; teneke kutular, tabak çanak kırıkları, cüruf ve çürümüş kumaş parçalarıyla yarı yarıya dolmuştu. Thaw memnuniyetle bakıp, "Evet, burada bir sığınak için gereken yığınla şey var," dedi.

"Büyük teneke kutuları çıkarmakla işe başlayalım," dedi Coulter.

Çöplerin arasına daldılar ve işlerine yarayacak malzemeleri toplayıp iki büyük kayanın altında kalan düz bir yere taşıdılar. Sığınağın duvarlarını benzin bidonlarıyla örüp, çatı yerine de tahta direklerin arasına bir muşamba gerdiler. Arta kalan boşlukları da çuval bezleriyle doldurup bitiriyorlardı ki, o sırada Thaw bir ayak sesi duyup etrafa bakındı. Çobanın biri yan taraftaki, bel hizasına gelen eğreltiotları arasından aşağıya doğru iniyordu. "İyi akşamlar, çocuklar," dedi.

Bu olaydan sonra Thaw giderek daha yavaş çalışır oldu. O âna dek şevkle gevezelik ediyorken şimdi suskunlaşmıştı, sorulara da olabildiğince kısa cevaplar veriyordu. Nihayet Coulter baca yapmaya uğraştığı bir boru parçasını fırlatıp, "Neyin var senin?" diye sordu.

"Bu sığınak hiçbir işe yaramaz. Patikaya çok yakın. Herkesin görme ihtimali var. Gizli falan değil."

Coulter Thaw'a dik dik baktıktan sonra muşamba çatıyı tutup söktü ve çukura attı.

"Ne yapıyorsun?" diye bağırdı Thaw.

"Hiçbir işe yaramaz! Kendin söyledin! Ben de yıkıyorum!"

Coulter duvarları devirip bidonları ayağıyla çukura itti. Thaw ortada birkaç tahta parçasından ve uzaktan gelen bir çınıltıdan başka şey kalmayana dek somurtarak izledi. "Böyle yapman gerekmiyordu. Onu dallar ve başka şeylerle kamufle edebilirdik."

Coulter eğreltiotlarını eliyle aralayıp patikadan aşağı yürümeye başladı. Birkaç metre yürüdükten sonra dönüp bağırdı: "Salak! Pis salak!"

"Geri zekâlı pis salak!" diye arkasından bağırdı Thaw.

"*Koduğumun* geri zekâlı pis salağı!" diye haykırdı Coulter, sonra ağaçların arasında gözden kayboldu. Thaw yıkılan sığınağın başında (ki aslında güzel bir sığınaktı) bir süre kara kara düşündükten sonra patikadan zıt yönde yürümeye başladı.

Vadi kırlıktaki bütün çayları oburca yutuyor, çaylar eğreltiotlarının, yaprakların ve kuşların şarkılarının arasından uğuldayarak koyağa dökülüyordu; gelgelelim Thaw etrafıyla pek ilgilenmiyordu. Düşünceleri hoş bir çeşniye bürünmüştü. Yüzünden keyifsiz, alaycı ve telaşlı ifadeler geçiyor, arada bir tek kolunu kaldırıp zorbaca sallıyordu. Bir ara soğuk bir gülümseme takınıp, "Özür dilerim, madam, ama bulunduğunuz konumu anlamıyorsunuz. Siz benim tutsağımsınız," dedi.

Koyağı geride bıraktığını anlamadan bir müddet ilerledi, ama açık fundalığın sessizliğinde hülyaların önüne geçemediği bir huzursuzluk vardı. Güneş değen kısımları altuni bir renge bürünen berrak, kahverengi suyun akışı bütün sesleri bastırıyordu; su, üzerine el büyüklüğünde köprüler kurulabilecek daracık oluklardan akıyordu. Fundalar sürgünleri ve kökleriyle bu oluklar üzerinde boylu boyunca uzanan örgüler örmüştü yer yer ve Ben Rua'nın kayalık tepelerine doğru yüksele alçala çıkan eflatunlu yeşilli halının altından gelen ahenkli çağıltıdan, olukların izlediği istikameti takip etmek mümkündü. Thaw birden kendini gökyüzünden gördü, örtüye tırmanan bir bit misali fundalıktan yukarı tırmanmaya çalışan küçücük bir suretti. Öylece durup zirveye baktı. Zirvenin yeşilli grili tepesinde birini görür gibi oldu; kıpırdayan, el kol hareketleri yapan dikey, beyaz bir noktaydı bu. Gerçi bu hareket dağın zirvesiyle Thaw'un gözü arasındaki sıcak havanın buharlaşıp titreşmesinden kaynaklanıyor olabilirdi, ama Thaw'a, beyaz elbisesiyle el sallayıp baş işareti yapan bir kadın gibi görünüyordu. Yüzünü bile hayalinde canlandırabiliyordu: yapışabilir ayakkabı tabanı reklamındaki

kızın yüzüydü bu. Uzaktan işaretler yapan bu kadın onu bir inancın gücüyle çarpmıştı, ne var ki bu tamı tamına bir inanç sayılmazdı. Thaw dağa çıkmaya karar vermiş değildi; "Şu akıntıyı takip ederim" ya da "Şuradaki kayaya çıkarım," diye düşünüyordu. Bir yamacın tepesine varıyor, oradan arkadaki daha yüksek yamaca ulaşıyor, böylece zirve her defasında daha yakın görünüyordu. Arada, bir kaya parçasının üstüne tırmanıyor, uzaktaki bir kayanın üstüne çıkan bir koyunun toynağının sürtünme sesi, bir tavşanın pençesinin eşeleme sesi yahut kulak zarındaki kanın akış sesi olmasına ihtimal verdiği küçük sesleri dinliyordu dakikalarca. Bu kayaların üstünden Rua'nın zirvesi kimi zaman boş görünse de, ani bir sancımayla yine o titreşen beyaz noktayı görüyordu karşısında. Dağın yamacına ulaşmasıyla zirve gözden kayboldu.

Aşağı yamaçlar dağın eteğine eğimli bir açı yapacak şekilde yanlamasına uzanan, fundaların hizasında, granite benzer kayalarla kaplıydı çoğunlukla; kayalar harabeye dönmüş bir şehrin kaldırımları gibi çatırdıyordu. Dağın yamacından yukarı tırmandıkça, çekirgelerin cır cır öttüğü, sapları parmak boyunda bile olmayan, çiçekleri toplu iğne büyüklüğünde kır çiçekleriyle dolu güzel bir çimenliğe ulaştı. Susayınca, geçen hafta yağan yağmurun bir kayanın oyuğunda oluşturduğu sığ bir su birikintisi buldu. Su içmek için durdu, dudaklarının altındaki pürüzlü graniti ve dilinin üstünde kayan ılık ekşi suyu hissetti. Dağ sarplaşmış ve aralarında yer yer çimenlerin olduğu, dikey sayılabilecek bloklar halini almıştı. Yarım saat boyunca ayakları kadar ellerini de kullandı, yamru yumru volkan bacalarının üstünden solucan gibi kıvrılıyor, küçük kayalıklara tutunup kendini yukarı çekiyor, sonra ara verip sırılsıklam olan gömleğinin kuruması için zirvenin gölgesinde sırtüstü uzanıyordu. Bu yükseklikten, aşağıda suyun sesinden dolayı duyamadığı sesleri duyabiliyordu: çiftliğin birinde havlayan bir köpek, misafirhanelerden birinde çarpılan bir kapı, köyün ardındaki bir tarlada öten tarlakuşu, sahilde bağırıp çağıran çocuklar, bir de denizin uğultusu. Kafasında birbirine eşdeğer iki bilgi vardı: yukarıda, dağın tepesinde beyaz elbiseli, ürkek ve ateşli bir kızın onu beklediğine dair o tatlı, uyuşuk bilgi ile böyle bir şeyin muhtemel olmadığına, tırmanmanın güzel tarafının idman ve tepeden görünen manzara olduğuna ilişkin daha soğukkanlı bilgi. Bu iki bilgi arasında hiçbir uyuşmazlık yoktu, aklı birinden diğerine kolayca geçebiliyordu, ama tırmanışın son aşamasına başlamak üzere ayağa kalktığında kıza ilişkin düşüncesi daha baskındı.

Alttaki kaya katmanlarının üsttekilerden öteye uzanarak çıkıntı yaptığı, kendinden dört misli yüksek granit bir kayalığın eteğindeydi Thaw. Tırmandıkça, yükseklik korkusu heyecanını daha da perçinliyordu. Kayalığın çıkıntıları aşınmış ve çakıllıydı, attığı her adımla aşağılara küçük toprak parçalarından bir sağanak yağdırıyordu. Çıkıntı on-on beş santim kalana dek daraldıkça daraldı. Thaw göğsünü granite dayayıp ayak uçlarında dikilerek yukarı uzandı, zirveye varmasına ramak kalmıştı. Zirvenin beyaz bir bulut tabakasıyla kesiştiği noktada duran koyu renkli kayaya bakarak, "Kahretsin, kahretsin, kahretsin, kahretsin," diye üzüntüyle mırıldandı. Derken yukarıda, sırttan ona bakan bir surat beliriverdi aniden. Küçük, yuvarlak, kırış buruş, adeta cinsiyetsiz bir surattı bu, Thaw bunun yarattığı şaşkınlıkla az kalsın dengesini kaybediyordu. Köyün papazı Bay McPhedron'u bir anda tanıyıverdi. Papaz, "Mahsur mu kaldın?" diye sordu.

"Hayır, geri dönebilirim."

"Tamam. Yukarı çıkmak için doğru yol diğer taraf. Bir dakika bekle."

Surat geri çekildi, o sırada Thaw yukarıdan ona doğru uzatılan kıvrık uçlu, siyah ve düz bir şey gördü. Bir şemsiye sapıydı bu. Boğazından yukarı doğru yükselen korkuyu yutkunarak bastırıp sol eliyle sapı tuttu ve şöyle bir çekti. Sağlam duruyordu. Sonra sandaletinin ucunu kayanın yüzeyindeki bir tümseğe yerleştirdi, sapı daha sıkı kavradı ve kendini yukarı çekip kolunu uzattı. Kolu yakalanan Thaw zirveye çekildi. Doğrulduktan sonra, "Teşekkür ederim," dedi.

Zirve bir odanın zemini büyüklüğünde bir kaya platformuydu ve yana yatık olduğundan, bir tarafı diğerinden yüksekte duruyordu. En yüksek köşede tepesi olmayan yalçın bir piramidi andıran güdük bir peri bacası vardı. Thaw onu çağıran beyazlı kadının bu olduğunu üzüntüyle fark etti. Ütü yüzü görmemiş siyah kıyafetleriyle, soğuk ufak tefek kel bir adam olan papaz, bacaklarını zirvenin kıyısındaki bir kayanın, ellerini de uyluklarının üstüne koymuş, sırtı bir sandalyede oturuyormuşçasına dimdik yanında oturuyordu. Kapalı şemsiyeyi de yanına koymuştu. Thaw'a dönüp, "Artık nefesin normale dönmüştür, bana manzara hakkında ne düşündüğünü söyle," dedi.

Thaw ayağa kalktı. Aşağıda birer nokta gibi görünen otlayan koyunları, bodur ağaçlarla kaplı koyakları ve ötedeki yeşil sahil şeridiyle kır-

lık arazi göz alabildiğine uzanıyordu. Köy en geniş koyağın ağaçları ardında saklı kalmıştı, ama kozalaklı ağaçlarının arasından görünen otelin çatısı ile Atlantik'e doğru uzanan iskele, köyün yerini belli ediyordu. Sol tarafta, sahille beyaz cadde arasında, bir satranç oyununu anımsatan düzgün dörtgen bloklarıyla misafirhane görünüyor, blokların arasındaki düz patikaların üstünde ise benek benek insanlar ilerliyordu. Daha da ötede, üzerinde böcek misali ilerleyen bir otobüsün göründüğü yol sahilden saparak, uzaklara doğru taştan bir denizin dalgaları gibi silikleşen küçük göllerin ve mavi-gri tepelerin bulunduğu bozkır bir araziye doğru kıvrılıyordu. Bununla birlikte, berideki okyanus az kırışmış bir ipek gibi pürüzsüzce parlıyor, ufukta Skye Adası'nın kara dağlarına kadar uzanıyordu; güneş ise Thaw'un bulunduğu yükseklikte, bu manzaranın tepesinde asılı duruyordu: Kalbinden gelen hafif puslu ama ateş saçan yol yol altuni ışıklarla ölgünleşmiş, turuncuya kesmişti. Thaw perişan bir halde güneşe baktı. Papaz uzak durmaya çalıştığı biriydi. Kiliseye giden annesi, misafirhaneye geldiklerinde, onu sabah ayininden sonra Dr. McPhedrön'un idaresindeki bir kilise okuluna göndermişti. Orada bir-iki ilahi söyleyip, İncil'deki hikâyeleri anlatan bir-iki resim çizeceğini ummuştu, oysa eline ezbere öğrenmesi gereken bir soru cevap kitabı tutuşturmuşlardı. Böylece Bay McPhedron, "Tanrı insanı neden yarattı?" gibi sorular sorduğunda, Thaw "Tanrı insanı kendi adını yüceltmek ve yarattıklarını ebediyen sevmek için yarattı," gibi cevaplar verecekti. Kilise okulunun ilk gününden sonra bir daha oraya gitmek istememişti, zaten bir ateist olan babası da ona hoşlanmıyorsa gitmek zorunda olmadığını söylemişti. O günden sonra Thaw annesiyle babasının papaz konusunda konuştuğunu duymuştu birkaç kez. Annesi onun vaazlarında fazlaca Cehennem lafı geçtiğini söylüyordu. Kiliselerin insanları iyiye yöneltip, umutlu kılacak şeyler sunduğu için iyi olduğunu düşünüyordu, gelgelelim Cehenneme inanmıyor, çocukların Cehennemle korkutulmasını da doğru bulmuyordu. Bay Thaw insanların istediklerine inanmaması için hiçbir neden göremiyordu, ama dağlık yerler ve adalar McPhedron gibi, kendi sığ fikirlerini reddeden herkesi Cehenneme mahkûm eden bağnaz tiplerden geçilmiyordu.

Thaw mahcubiyetini gizlemek için dönüp peri bacasını incelemeye koyuldu.

"Bunun ne olduğunu merak ediyor musun?" diye sordu papaz. Sesi yumuşak ve keskindi.

"Evet."

"Bir nirengi noktası. Adın hâlâ Kilise okulunun defterinde kayıtlı. Sildirecek misin?"

Thaw kaşlarını çatıp, parmaklarını peri bacasının üstündeki acayip çukurluğun etrafına sürttü.

"O, hükümetin görevlendirdiği haritacılar tarafından kullanılan bir aletin tabanını tutturmaya yarıyor," dedi papaz. "Dikkat ettim de artık annenle kiliseye gelmiyorsun. Neden?"

"Babam eğitim için olmadığı sürece hoşlanmadığım bir yere gitmek zorunda olmadığımı söylüyor," diye mırıldandı Thaw. Papaz samimi bir edayla hafifçe gülümsedi.

"Babana hayran kaldım. Kafasındaki eğitim mefhumu, hayatın amacı ve insanlığın kaderi dışındaki her şeyi kapsıyor. Tanrıya inanıyor musun?"

"Bilmiyorum, ama Cehenneme inanmıyorum," dedi Thaw, bir cesaret.

Papaz yine güldü. "Hayat hakkında daha fazla bilgin olunca, belki de Cehennem sana daha inanılası gelir. Glasgowlu musun?"

"Evet."

"O kentte altı sene ilahiyat okudum. Benim için Cehennemi çok gerçek kıldı."

Uzaktan boğuk bir patlama sesi geldi. Bozkırın güney tarafındaki bir çukurdan beyaz bir bulut yükseldi, yükseldikçe dağılıp gözden kayboldu. Ses dağların arasında bir süre gidip geldikten sonra yavaş yavaş kaybolup uzaktaki koyakların orada yankılara dönüştü.

"Evet," dedi papaz. "Oradaki cephane fabrikasında test yapıyorlar. Ülkenin Cehenneme çevrilerek korunması gerekiyor."

Thaw'un içini güçlükle bastırdığı bir öfke kaplamıştı. Enfes ikindi meyvesini ısırmış ve haşin, yavan sözcüklerden bir çekirdekle karşılaşmıştı. Eve gitme vaktinin geldiğini mırıldandı.

"Evet," dedi papaz. "Bir çocuğun yatağından uzakta olması için geç bir saat."

Kalktı ve zirveden inerken Thaw'a rehberlik etti. Zirveden iniş yolunda öyle çok yatay yüzeyli granit blok vardı ki, papaz blokların üstünde, dev adımlarla uçarcasına seke seke ilerliyor, biçimsiz yerlerde dengesini korumak için şemsiyeyi kullanıyordu. Thaw onun peşi sıra sıçrayarak, asık suratla zar zor ilerliyordu. Daha çimenli yamaçlara ulaşınca Thaw aralarındaki mesafeyi açtı, ta ki papaz kayanın arkasında

gözden yitene dek. Ardından sola dönüp, papazla arasında yeterli mesafe bırakmak için dağın eteğinden yanlamasına ilerledi, sonra da misafirhaneye doğru yürümeye koyuldu.

Yola çıktığında güneş batmıştı ama etraf hâlâ alacakaranlıktı, kara karanlığa görülürken göğün renk cümbüşü içinde olduğu sürüncemeli bir yaz alacakaranlığı. Sert asfalt ayağını acıttığından misafirhanenin kapısından topallayarak girdi ve iki düz patikadan geçerek yönetici kulübesine ulaştı. Annesi çimenlikte, katlanır bir sandalyeye oturmuş örgü örüyordu. Babası da onun yanı sıra elinde çapayla küçük bahçedeki yabani otları temizliyordu rasgele. Thaw onlara doğru ilerlerken annesi, "Artık endişe etmeye başlamıştık!" dedi paylarcasına.

Sandaletleriyle gittiğinden, tırmanış konusunda bir şey söylememeye niyetlenmişti, ama annesiyle babasının ortasında dikilip, "Bahse girerim nereye gittiğimi tahmin edemezsiniz!" deyiverdi.

"Pekâlâ, neredeydin bakalım?"

"Orada!"

Misafirhanelerin alçak düz çatılarının ardından Rua, toparlak görünüşlü yeşil gökyüzünden kesilmiş üçgen bir parça gibi duruyordu. İçi tüyle kaplı kan kızılı bulutların arasından bakışları okşayan yıldızlar parlamaya başlamıştı.

"Ben Rua'da mıydın?"

"Evet."

"Tek başına mı?"

"Evet."

"Bu yaptığın tehlikeli olabilirdi Duncan," dedi annesi nazikçe.

Babası sandaletli ayaklarına bakıp, "Bir dahaki sefere gitmeden önce birine haber bırak ki, başına bir şey gelirse nerede olduğunu bilelim," dedi. "Ama bu defalık galiba sesimizi çıkarmayacağız; yok, çıkarmayacağız, çıkarmayacağız."

15. Bölüm: Normal

Thaw ailesi savaşın bittiği yıl memleketleri Glasgow'a döndü. Glasgow'a gece vakti varmışlardı, ince ince yağmur yağıyordu. İstasyondan bir taksi tutup, yol boyunca donakalmış bir halde öylece oturmuşlardı. Thaw gözüne hem loş hem de sert gelen ışıklarla aydınlatılmış sıra sıra tenha sokağa bakmıştı. Eskiden Glasgow bir belediye konutu bloğu, bir okul ve bir kanal demekti; şimdiyse içinde yolunu bulması seneler alacak kasvetli, devasa bir labirente dönüşmüştü. Oturdukları daire soğuk ve karmakarışıktı. Savaş sırasında yabancılara açılmış, yatak takımlarıyla süs eşyaları arkadaki yatak odasına kilitlenmişti. Annesiyle babası bavulları açıp eşyaların yerini ayarlarken eski kitaplarına bakan Thaw onları sıkıcı ve çocukça buldu. Toz almakta olan annesine, "Normale dönmemiz ne kadar sürer?" diye sordu.

"Normal derken ne kastediyorsun?"

"Yerleşmemiz yani."

"Bir-iki hafta alır herhalde."

Bu defa da babasının mektuplara göz attığı oturma odasına gidip sordu: "Normale dönmemiz ne kadar sürer?"

"Şansımız yaver giderse iki-üç ay."

Bay Thaw sonraki ayları oturma odasındaki bürosunda daktiloda mektup yazarak geçirdi. Her postada bir yüzü yazılı olan mektuplar alıyor, sonra da arkalarına resim yapması için onları Thaw'a veriyordu. Thaw arkadaki yatak odasında duran küçük bir masada, üstünde sabahlık, başında dedesinden kalma işlemeli fesle saatlerce resim çiziyor, yazı yazıyordu. Arkalarını kullandığı mektuplara genellikle bakmıyordu, ama bir keresinde babasının savaştan önce çalıştığı fabrikanın ismi gözüne çarpmıştı. Mektupta şöyle deniyordu:

Sayın Bay Thaw,

Peygamberin bile kendi memleketinde kıymeti bilinmezmiş! Artık

feshedilmiş olan Mühimmat Bakanlığı'ndaki başarılı hizmetleriniz için sizi tebrik ederim.

Ne yazık ki şu an personel müdürlüğü kadromuzda boş yer yok. Bununla birlikte, ortaya koymuş olduğunuz yetenekleriniz sayesinde başka bir yerde iş bulmak konusunda sıkıntı çekmeyeceğinize eminim. İyi dileklerimizle.

Saygılarımla,

John Blair

İşletme Müdürü

Bir gün akşam yemeğinde Bay Thaw karısına, "Bu sabah Hogganfield'a yürüyüşe gittim," dedi. "Yeni iskân tasarısı için bir su deposu inşa ediyorlar." Ağzındaki lokmayı bitirip, "İçeri girdim ve iş buldum. Yarın başlıyorum," diye ekledi.

"Ne işiymiş?"

"Deponun duvarları metal kapakların arasına beton dökülerek yapılıyor. Ben kapakları yerlerine süngüleyerek, beton sertleşince geri sökeceğim."

"Hiç yoktan iyidir," dedi Bayan Thaw keyifsizce.

"Ben de öyle düşündüm."

Sonrasında Bay Thaw her sabah üstünde eski bir ceket ve çoraplarına tıkıştırdığı fitilli kadife pantolonla işe gitmeye başladı; Thaw ise artık okulda olmadığı zamanlarda kâh Bay Thaw'un bürosunda bir şeyler karalıyor kâh sobanın önündeki halıya uzanıp kitap okuyor, ev işi yapan annesine yakın olmanın tadını çıkarıyordu.

Bir gün Bay Thaw, "Duncan, yeterlik sınavın altı hafta sonra, değil mi?" diye sordu.

"Evet."

"Bu sınavın ne kadar önemli olduğunun farkında mısın? Geçersen ileri düzey bir liseye gidersin, orada da derslerini iyi çalışırsan, ödevlerini yapıp sınavlardan geçersen Yüksek Mezuniyet Diploması alıp istediğin işte çalışabilirsin. Hatta istersen üstüne dört sene de üniversite okuyabilirsin. Ama yeterlik sınavını geçemezsen normal bir ortaokula gidip on dört yaşında mezun olur, sonra da bulabildiğin herhangi bir işte çalışırsın. Bana bir bak. Ben ileri düzey bir liseye gittim, ama annemle kız kardeşime destek olmak için on dört yaşında okulu bırakmam gerekti. Hayatta başarılı olacak kabiliyete sahiptim, gel gör ki başarmak

için diploma gerek ve benim de diplomam yoktu. Ola ola Laird kutu fabrikasında makine sorumlusu oldum. Savaşta diplomalı adam açığı olunca sırf yeteneğime bakarak bana iş verdiler. Fakat bir de şimdi yaptığım işe bak. Ne olmak istediğin konusunda bir fikrin var mı?"

Thaw düşündü. Eskiden kral, sihirbaz, kâşif, arkeolog, gökbilimci, mucit ve uzay gemisi pilotu olmak istemişti. Daha yakınlarda, arkadaki yatak odasında bir şeyler karalarken hikâye yazmak yahut resim yapmak aklından geçmişti. Biraz tereddüt ettikten sonra, "Doktor," dedi.

"Doktor, ha! Evet, bu iyi bir meslek. Doktorlar hayatını başkalarına yardım etmeye adar. Toplumda ne gibi değişimler meydan gelirse gelsin, bir doktor toplum içinde daima itibar görür ve lüzumlu görülür. Eh, bu yolda atacağın ilk adım yeterlik sınavı. Atacağın bu ilk adımdan başka hiçbir şeyi kafana takma. İngilizcen ve Genel Bilgin iyi, ama Aritmetikte kötüsün, bu durumda yapman gereken, Aritmetiğe asılmak." Bay Thaw oğlunun sırtına hafifçe vurdu ve "Hadi git de çalış!" dedi. Thaw odasına girdi, kapıyı kapattı ve yatağına uzanıp ağlamaya başladı. Babasının işaret ettiği gelecek ona bütünüyle itici görünüyordu.

Whitehill Lisesi, arkasında bir oyun sahası ve her iki yanında kızlar ve erkekler için iki ayrı oyun bahçesi olan (kare şeklindeki bu küçük bahçeler üst kısımlarında sivri uçlu demirler bulunan duvarlarla çevrilmişti) kırmızı kumtaşından, yüksek ve iç karartıcı bir binaydı. Bin sekiz yüz seksenlerde bu şekilde inşa edilmişti, ama Glasgow'un büyümesiyle birlikte binaya birtakım eklemeler de yapılmıştı. Yirminci yüzyılın başında yan tarafa dışarıdan bakınca eski binayla birörnek görünmekle beraber eğri büğrü merdivenleri ve küçücük sınıfları olan bir yapı eklenmişti. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeni bir okul inşa edilene kadar geçici olarak kullanılmak üzere uzun ahşap bir müştemilat yapılmış, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise, yine geçici bir önlem olarak, oyun sahasına içinde ikişer sınıf olan yedi prefabrik kulübe konduruluştu. Havanın kapalı olduğu bir sabah, yolunu kaybetmiş gibi görünen bir grup yeni çocuk giriş kapısının yanında bir kalabalık oluşturmuştu. Bunlar ilkokulda oyun bahçesinin devleriydi. Şimdiyse, kendilerinden kırk santim uzun çocuklardan oluşma kalabalığın içinde hepsi birer cüceye dönüşmüştü. Riddrie'den gelenlerin oluşturduğu, ortamı kanıksamış gibi görünmeye çalışırken etrafı kaçamak bakışlarla süzen bir küme de vardı. Aralarından biri Thaw'a, "Ne alıyorsun, Latince mi, Fransızca mı?" diye sordu.

"Fransızca."

"Ben Latince alıyorum. Üniversiteye girmek için Latince gerekiyor."

"Ama Latince ölü bir dil!" dedi Thaw. "Annem Latince almamı istiyor, ama ona Fransızca kitapların daha iyi olduğunu söyledim. Hem Fransızcayı yolculuk ederken de kullanabilirsin."

"Olabilir ama üniversiteye girmek için Latince gerekiyor."

Elektrikli bir zilin tiz sesi duyuldu, ardından ana giriş kapısının merdivenlerinde siyah giyimli şişman kel bir adam göründü. Elleri pantolonunun cebinde, ayakları ayrık vaziyette duruyor, daha kıdemli öğrenciler aceleyle giriş kapılarının önünde sıra oluştururken yeleğinin düğmelerine bakıyordu. Bir-iki sırada kaçamak konuşmalar ve kıpırdanmalar olunca; o tarafa doğru sert bir bakış fırlattı, bunun üzerine herkes sustu. Sağ elinin parmağıyla sınıfları tek tek giriş kapılarına yöneltti. Derken ana giriş kapısının yanındaki küçük grubu el işaretiyle merdivenlerin önüne çağırdı, hizaya soktu ve bir listeden adlarını okuyarak içeri gönderdi. Önce bina girişinin kasveti, sonra yankılı koridordaki loş ışık ve ardından sınıfın donuk ışığı tarafından sarılıp sarmalandılar.

Thaw sınıfa en son girdi ve kalan tek sıranın öğretmenin önündeki istenmeyen ilk sıra olduğunu fark etti; yüksek bir masanın arkasında oturmakta olan öğretmen ellerini masanın üstünde kavuşturmuştu. Herkes yerine oturunca karşısındaki yüzlere hepsini bir bir ezberliyormuşçasına soldan sağa doğru bakıp arkasına yaslandı ve "Şimdi sizi sınıflara böleceğiz," dedi resmiyetten uzak bir sesle. "Tabii ilk sene sınıflar sadece Latince alanlar ve... modern bir dil alanlar diye ayrılacak. Üçüncü senenin sonunda başka dersler seçmeniz gerekecek –Coğrafya veya Tarih, Bilim veya Sanat gibi– çünkü bundan sonra gelecekteki meslek hayatınız için uzmanlaşmaya başlayacaksınız. Uzmanlaşmanın ne demek olduğunu bilmeyenler el kaldırsın. Herkes biliyor mu? Güzel. Bugün yapacağınız seçim daha basit, ama etkileri büyük. Üniversiteye girmek için Latince gerektiğini hepiniz biliyorsunuz. Bazı iyi niyetli kimseler haksızlık olduğunu düşünerek bu durumu değiştirmeye çalışıyor. Ama en azından Glasgow Üniversitesi açısından bunu *henüz* başaramadılar." Kendi kendine gülümseyerek iyice geriye yaslandı, öyle ki tavana bakıyor gibiydi. "Adım Walkenshaw. Klasik öğretmeniyim. Klasik Latince ve Yunanca öğrenimine bu ismi veriyoruz. Bu kelimeyi daha önce duymuşsunuzdur belki? Klasik müziği bilmeyen var mı? Bilmeyenler el kaldırsın. Herkes biliyor mu? Güzel. Klasik müzik *en iyi* mü-

zik türüdür, en iyi bestecilerin yaptığı müziktir. Aynı şekilde Klasikleri öğrenmek de *en iyisini* öğrenmektir. Ağzında bir şey mi var?"

Telaşla yutkunan Thaw bu sorunun kendisine yöneltildiğini anlayınca etekleri tutuştu. Gözlerini öğretmenin gözünden ayırmaya cüret edemeden yavaşça kalktı ve kafasını iki yana salladı.

"Bana cevap ver."

"Yok, öğretmenim."

"Ağzını aç. İyice aç. Dilini çıkar."

Thaw söyleneni yaptı. Bay Walkenshaw öne eğilip baktı, ardından yumuşak bir sesle, "Adın?" diye sordu.

"Thaw, öğretmenim."

"Tamam, Thaw. Oturabilirsin. Daima gerçeği söyle, Thaw."

Bay Walkenshaw geriye yaslanıp konuşmaya devam etti. "Klasikler. Ya da üniversitedeki adıyla, Beşeri Bilimler. Modern dil öğrenimine karşı çıkmıyorum. Elbette yarınız Fransızca seçecek. Ama Whitehall Lisesi iyi bir Klasik eğitimi geleneğine sahip, birçoğunuzun da bu geleneği devam ettireceğini ümit ediyorum. Üniversiteye gitmeye çok da heves etmeyen ve Latincenin faydasını kavrayamayanlara gelince, onlara Robert Burns'ün şu sözünü tekrarlayabilirim ancak: 'İnsan sade ekmekle yaşayamaz.' Bunu kulağınıza küpe edin. Şimdi isimlerinizi tekrar okuyacağım, siz de seçiminize göre Modern ya da Klasik diyeceksiniz."

İsim listesini tekrar okudu. Tanıdığı herkesin Latince seçmesi Thaw'un canını sıkmıştı. O da Latince seçti.

Latince öğrencileri koridora açılan bir başka sınıfın kapısında sıraya girdi. Latince seçen kızlar çoktan oradaki yerlerini almış, fısıldaşıp kıkırdıyorlardı. Aralarından en güzelini gözüne kestirip âşık olmak Thaw'un bir saniyesini aldı. Açık renk elbise giymiş, sarışın bir kızdı, Thaw kızın ondaki o üstün kayıtsızlığı fark etmesini umarak dalgın ve ciddi bir yüz ifadesi takınıp çalımlı bir edayla etrafa bakındı. Koridor bir akvaryum gibiydi, ışık çatıdaki pencerelerden eğim yaparak içeri vuruyordu. Koridorun bir ucundaki duvarda Roma zırhları giymiş bir şövalye resmi ile birinci dünya savaşında öldürülen öğrencilerin adının hakkedildiği mermer bir tablet vardı. Koridoru çevreleyen kapıların aralarına da müdürlerin fotoğrafları asılmıştı: gür sakallı eski müdürlerle muntazam bıyıklı yeni müdürler, hepsinin de kaşları çatık, ağzı sımsıkı kapalı. Yukarıda balkonlardan birinden ele şaplatılan bir deri

kayışın korkunç sesi duyuldu. Bir yerlerde bir kapı açıldı ve hırçın bir ses, "*Marcellus animadvertit*," dedi. "Marcellus bunu fark ederek vakit kaybetmeden birliklerini savaş hattında topladı ve fırsattan istifade onlara hevesle... ıı ı, hevesle geçmişte ne kadar... ıı ı, mertçe davrandıklarını hatırlattı..."

İnce uzun genç bir öğretmen onları sınıfa soktu. Kızlar öğretmenin sağ yanına, erkekler sol yanına oturdu. Öğretmen elleri kalçalarının üstünde, eğilerek onlara baktı. "Adım Maxwell. Sınıf öğretmeninizim. İlk dönem her gün yoklama defterini almak ve okula gelmeme ya da geç gelme mazeretinizi bildirmek için yanıma geleceksiniz. Geçerli mazeretiniz olsa iyi olur. Aynı zamanda Latince öğretmeninizim."

Bir müddet onlara bakıp, "Öğretmenlikte yeniyim," dedi. "Ben nasıl sizin ilk ortaokul öğretmeninizsem, siz de benim ilk ortaokul sınıfımsınız. Anlayacağınız okula beraber başlıyoruz, dolayısıyla her şeyi şimdi kararlaştırıp iyi bir başlangıç yapalım. Siz bana doğru davranırsanız, ben de size doğru davranırım. Ama herhangi bir konuda anlaşmazlık yaşarsak, bundan *siz* zararlı çıkarsınız. Ben değil."

Sonra ışıldayan bakışlarını onlara dikti, ödü kopmuş sınıf fal taşı gibi açılmış gözlerle ona bakıyordu. Pürüzlü bir burnu, kırpık kızıl bıyıkları, yayvan bir ağzı ve kemikli bir yüzü vardı. Thaw bıyıklarının tam da üst dudağın düz çizgisi hizasında kesilmiş olduğunu fark etti. Bu detay onu bu ürkütücü ve asabi konuşmadan çok daha fazla ürkütmüştü.

Kasvet, sabah boyunca beyninde ve göğsünde fiziksel bir yük gibi birike birike arttı. Kırk dakikada bir zil çalıyor, sınıf başka bir dersliğe geçip, hiç de dostça olmayan birtakım sözlerle karşılanıyordu. Matematik öğretmeni kıpır kıpır, ufak tefek bir kadındı; onlara çok çalışırlarsa elinden geleni yapacağını, ama hayatta tahammül edemeyeceği bir şey varsa onun da hayal kurmak olduğunu söyledi. Onun sınıfında hayalcilere yer yoktu. Sınıfa cebir ve geometri kitapları dağıttı; Thaw bu kitaplara bakınca renkten ve eylemden yoksun çıplak bir dünya gördü, düşüncenin sembolik olarak kendi kendisiyle müzakere ettiği bir dünya. Fen laboratuvarında keskin bir kimyasal koku ve Thaw'da büyü yapma arzusu uyandıran tuhaf tuhaf nesnelerle dolu raflar vardı, öte yandan öğretmen saçları hayvan kürkünü andıran iriyarı, belalı bir adamdı, Thaw *onun* öğrettiği hiçbir şeyin insanın yeteneğine ya da özgürlüğüne bir katkıda bulunmayacağından emindi. Sanat öğretmeni or-

ta yaşlı, mülayim bir adamdı. Perspektif kurallarından ve gerçek sanatın mümkünatı için öncelikle bu kuralların öğrenilmesi gerektiğinden bahsetti. Onlara kalem verdi ve karşılarına koyduğu bir kütüğü küçük bir parşömene çizmelerini istedi. Thaw girdikleri bütün sınıflarda ön sırada oturuyor, öğretmenin doğrudan yüzüne bakıyordu. Başarılı olamayacağı bir dünyadaydı ve otoritelerin kendisine merhametli davranmasını sağlayacak itaatkâr bir intiba uyandırmak istiyordu. Arkasında solda bir yerde oturan sarışın kızın solgun ışıltısını hissediyordu mütemadiyen. Dönüp de ona bakabilmek için iki kere kitabını düşürdü. Ele avuca sığmaz bir kıza benziyordu, biteviye omuzlarını oynatıyor, başını sallayıp saçlarını savuruyor, gülümsüyor, bir o yana bir bu yana bakıp duruyordu. Thaw kızın oval yüzünde biraz biçimsiz duran çıkık bir çenesi olduğunu fark etti şaşkınlıkla. Güzelliği uzuvlarından ziyade uzuvlarının hareketlerinde yatıyordu, hiç yerinde durmamasının nedeni de buydu belki.

Riddrie'den gelen oğlanlar onları öğle vakti evlerine götürecek tramvaya binmek için sıraya girmiş, gevezelik ediyorlardı. "Maxwell denen o şişkoyu hiç sevmedim. Manyak gibi görünüyor – adamı öldürür bile," diyordu biri.

"Yok canım, dediklerini yaparsan bir şey olmaz. Benim asıl şu fenciden gözüm korktu. Havasında değilse adamı feci benzetir gibime geliyor."

"Bence bugün hepsi bizi korkutmaya çalışıyordu. En baştan tırsarsak sonradan başlarına bela olmayız diye düşünüyorlar. Öyle umuyorlar yani."

Düşünceli bir sessizlikten sonra biri çıkıp, "Kızlar konusunda ne düşünüyorsunuz?" diye sordu.

"Ben şu küçük sarı civcivi beğendim."

"Evet ya, dikkat ettin mi, hiç yerinde duramıyor. Karanlık bir odada o kızın karnına yaslanmak ne güzel olurdu."

Thaw dışında herkes kıs kıs güldü. Biri onu hafifçe dürtüp, "Eee, sen ne diyorsun, hayalci?" dedi.

"Çenesi maymuna benziyor."

"Öyle mi? Tamam, öyle olsun. Ama hediye olarak verseler geri çevirmezdim. Adını bilen var mı?"

"Ben biliyorum, Kate Caldwell."

Öğleden sonra işler daha iyiye gitti, çünkü İngilizce dersi vardı ve öğretmen iç rahatlatıcı bir biçimde komedyen Bob Hope'a benzeyen gençten bir adamdı. Hiç giriş konuşması yapmadan, "Bugün okul dergisine yapacağınız katkıları teslim etmek için son gün," dedi. "Size dergiye bir şeyler yazmayı denemeniz için birer kâğıt vereceğim. Yazacağınız şey düzyazı ya da şiir, ciddi ya da komik, gerçekten yaşanmış ya da uydurma bir hikâye olabilir. Sonuç çok iyi olmasa da önemli değil, belki birkaçınızdan dergiye kabul edilecek bir şeyler çıkar."

Thaw kâğıda yumuldu, kafasından coşkun düşünceler geçip duruyordu. Kalbi daha hızlı atmaya başlamıştı, yazmaya koyuldu. İki büyük dosya kâğıdını çarçabuk doldurdu, sonra da seçtiği zor sözcükleri sözlükten kontrol ederek yazdıklarını dikkatle temize çekti. Öğretmen kâğıtları topladı ve sonraki dersin zili çaldı.

Ertesi gün geometri dersi vardı. Matematik öğretmeni açık seçik konuşuyor, tahtaya anlaşılır şekiller çiziyordu. Thaw gözünü ayırmadan ona bakıyor, çektiği anlama güçlüğünü dikkat kesilmiş yüz ifadesiyle telafi etmeye çalışıyordu. Bir kız sınıfa girip, "Affedersiniz öğretmenim, Bay Meikle kırk dört numaralı sınıfta Duncan Thaw'la görüşmek istiyor," dedi.

Kız onu oyun bahçesinin içinden ahşap müştemilata doğru götürürken, "Bay Meikle kim?" diye sordu Thaw.

"İngilizce bölüm başkanı."

"Benden ne istiyor?"

"Ben nereden bileyim?"

Kırk dört numaralı sınıfta akademisyen cüppeli asık suratlı bir adam boş sıralara bakan bir masaya yaslanmış duruyordu. Seyrek saçlı başını çevirerek kırış buruş, uzun, üçgen yüzüyle Thaw'a döndü. Küçük kara bir bıyığı ve alaycı kaşları vardı. Masasındaki iki sayfa büyük boy kâğıdı kaldırarak, "Bunu sen mi yazdın?" diye sordu.

"Evet öğretmenim."

"Bunu yazmak nereden aklına geldi?"

"Hiçbir yerden, öğretmenim."

"Hımm. Çok okuyorsun herhalde?"

"Epeyce."

"Şu an ne okuyorsun?"

"*Hükümdarlar* diye bir tiyatro oyunu."

"Hardy'nin *Hükümdarlar*'ı mı?"

"Kimin yazdığını unuttum. Kütüphaneden almıştım."

"Peki oyun hakkında ne düşünüyorsun?"

"Koro bölümleri biraz sıkıcı ama sahne tasvirleri hoşuma gidiyor. Moskova'dan çekilme kısmını sevdim, askerlerin önleri ateşten kavrulup arkaları soğuktan donuyor ya... Avrupa'nın bulutlar arasından görünen manzarası da hoşuma gitti, hani omurgası Alpler olan hasta bir adama benzetiliyor."

"Evde de yazı yazıyor musun?"

"Evet öğretmenim."

"Bu sıra üstünde çalıştığın bir şey var mı?"

"Evet, renkleri işitebilen bir çocukla ilgili bir şey yazmaya çalışıyorum."

"Renkleri işitmek mi?"

"Evet efendim. Mesela bir ateş gördüğünde, her alev dans müziği çalan bir keman gibi sesler çıkarıyor, sonra bazı geceler dolunayın çığlığından uyuyamıyor. Şafak vakti güneşin doğuşunu trompetlerin çalışı gibi duyuyor. Tek sorun, etrafındaki renklerin çoğu berbat sesler çıkarıyor – mesela turunculu yeşilli otobüsler, trafik ışıkları, reklam afişleri falan."

"Sen renkleri duymuyorsun ama, değil mi?" diye sordu öğretmen, Thaw'a acayip bir bakış atarak.

"Yok, hayır," dedi Thaw gülümseyerek. "Edgar Allan Poe'nun şiirlerinden birine düştüğü bir nottan aklıma geldi bu fikir. Bazen alacakaranlığın çan sesi gibi bir ses çıkararak etrafta süzüldüğünü duyar gibi oluyormuş."

"Anlıyorum. Bak Duncan, okul dergisi bu sene biraz katkı sıkıntısı çekiyor. Bizim için birkaç şey daha yazmayı düşünür müsün? Ama biraz daha farklı şeyler?"

"Tabii."

"Renkleri duyan çocuk hakkında *yazma*. İyi bir fikir bu, ama okul dergisi için biraz fazla iyi. Daha sıradan bir konu seç. Yazıyı ne zaman getirebilirsin?"

"Yarın getiririm öğretmenim."

"Ertesi gün getirsen de olur."

"Yarın getiririm."

Bay Meikle kalemin ucuyla dişlerine vurarak, "Münazara topluluğu iki haftada bir her çarşamba akşamı okulda toplanıyor," dedi. "Bence katıl. Söylemek isteyeceğin şeyler olabilir."

Thaw hoplaya zıplaya boş oyun bahçesini geçti. Matematik sınıfının önünde durup yüzündeki sırıtışı sildi, kaşlarını çattı ve kapıyı açıp sırasına oturdu, bütün sınıfın gözleri üstündeydi. Sırasının arka çaprazında oturan Kate Caldwell gülümseyip soru sorar bir edayla gözlerini kırpıştırdı. Thaw üzerinde aksiyomlar yazılı olan bir sayfaya yöneldi, dikkatini veriyormuş gibi yapıyor ama içten içe yeni bir hikâye düşünüyordu. Göğsüne dolan coşku ona Rua'nın zirvesini anımsattı. Güneşin aydınlattığı kırlık araziyi ve el kol hareketleri yapan beyaz noktayı hatırlayıp, bunları bir hikâyede kullanıp kullanamayacağını, bir de Kate Caldwell hikâyeyi okusa etkilenip etkilenmeyeceğini düşündü. Eline bir kalem alıp kitabın kapağına gizlice sarp bir dağ karalamaya başladı.

"Nokta nedir?"

Thaw kafasını kaldırıp gözlerini kırpıştırdı.

"Ayağa kalk, Thaw! Şimdi bana nokta nedir söyle."

Soru başlı başına anlamsız görünüyordu.

"*Nokta hiçbir boyutu olmayan şeydir*. Bunu bilmiyordun, değil mi, ama kitaptaki ilk aksiyom bu işte. Peki o ne? Kitabın kapağına bir şey çiziyordun!"

Thaw öğretmenin açılıp kapanan ağzına öylece bakıyor, oradan çıkan sözcüklerin nasıl olup da bir taş gibi can yakabildiğini merak ediyordu. Kulağı, dışarıdaki caddede ağır ağır yokuş yukarı çıkan bir arabanın motor hırıltısı ile Kate Caldwell'ın ayaklarının belli belirsiz sürtünüşünü dinleyerek bu durumdan kurtulmaya çalışıyordu. Öğretmenin ağzı artık durmuştu. Thaw, "Evet öğretmenim," diye mırıldanıp kıpkırmızı bir yüzle yerine oturdu.

Yeni hikâyeyi hakkıyla tamamlamak dört gecesini aldı. Gecikme için defalarca özür dileyerek hikâyeyi Bay Meikle'a verdi. Bay Meikle hikâyeyi okudu ama geri çevirdi, zira dediğine göre Thaw yetişkinler için bile zor olan bir işe kalkışıp gerçekçilikle fantazi karışımı bir hikâye yazmıştı. Thaw afallamış ve gücenmişti. Kendisinin de tam içine sinmediği halde, bunun şimdiye dek yazdığı en iyi hikâye olduğunu biliyordu; yazdıklarının, sadece bir çocuk olduğu için ilginç olduğunu ima eden "yetişkinler için bile" sözü gururunu incitmişti. Üstüne üstlük Kate Caldwell'ın da kulağına gidebilir düşüncesiyle birkaç sınıf arkadaşına sessizce Bay Meikle'ın ricasından bahsetmişti.

16. Bölüm: Yeraltı Dünyaları

Thaw biraz zevk olsun diye, biraz da para biriktirmek için her sabah Alexandra Parkı'ndan okula yürüyor, çiçek tarhları arasından uzanan kıvrımlı patikanın trafiğin yoğun bir şekilde aktığı düz yoldan daha kısa olduğunu düşünüyordu (halbuki öyle değildi). Patika üst tarafında bir golf sahasının, alt tarafında da futbol sahalarının olduğu bir yamaçtan geçiyordu. Gökyüzü genellikle kapalı ve renksiz oluyor, sahaların ardındaysa gri işgüzar bir ışık apartmanların ve fabrikaların sırtlarını ne gözlerden gizleyerek ne de adamakıllı görünür kılarak aydınlatıyordu. Yamacın ötesinde alıçlarla kestane ağaçlarının içinden uzanan bir gezinti göleti vardı. Geceleyin suyun üstünü çoğunlukla ince bir sis tabakası kaplıyor ve gölletteki adacıklardan birinden henüz suya inmiş bir ördek, ardı sıra parmağın buğulu camda bıraktığına benzer bir iz bırakarak yüzüyordu. Thaw anacaddede korna çalıp gürleyen kamyon ve tramvay selini geride bırakıp, dışında film afişleri asılı olan iki sinema ile vitrininde renkleriyle göz alan dergilerin sergilendiği üç dükkânın önünden geçen bir güzergâh izleyerek küçük sokaklar arasından ağır aheste ilerliyordu. Dükkân vitrinlerini süsleyen bu dergilerdeki kadınlar hülyalarına daha erotik bir renk katıyordu.

Bir sabah anacaddeyi geçmiş, kısa bir sokaktan yokuş aşağı gidiyordu ki, önündeki kapalı geçitten Kate Caldwell çıktı; (savaştan kalma bir gaz maskesi kabı olan) okul çantası kalçasına vura vura okula doğru yürüyordu. Thaw kızın peşi sıra heyecanla gitmeye başladı; arada bir önüne geçmeye niyetleniyor, ama bir türlü o cesareti bulamıyordu. Ona ne söyleyebilirdi ki? Dersler ve hava hakkında yavan, ipe sapa gelmez şeyler kekeleyen sesini kafasında canlandırdı, Kate de bunlara cevaben bilindik sözler sarf edebilirdi ancak. Neden arkasını dönüp gülümseyerek onu çağırmıyordu ki? Arkasında olduğunu bilmesi lazımdı, değil mi? Thaw'u çağırsa Thaw da ona belli belirsiz gülümser, kaşlarını soru sorar bir edayla kaldırıp yanına giderdi. Sonra Kate ona, "Benimle olmaktan hoşlanmıyor musun?" ya da "Bu yoldan geldiğine sevindim, bu

sabah yürüyüşleri biraz sıkıcı oluyor" ya da "Okul dergisindeki yazını beğendim; bana kendinden bahsetsene," derdi. Thaw onun oynayan omuzlarına hışımla baktı; arkasını dönüp onu çağırmasını istiyor, ama Kate dönmüyordu. Aralarındaki mesafe ne uzayıp ne kısalarak okula vardılar. Bu tesadüften sonra Thaw her gün kendisi tam geçidin önünden geçerken Kate'in çıkagelmesini diledi, böylece kendini alçaltmadan onunla konuşabilecekti, ama ya Thaw onu hiç görmedi ya da o Thaw'un önünde belirdi ve Thaw görünmez bir iple çekiliyormuş gibi ardı sıra onu izlemek zorunda kaldı. Bir sabah tam geçidin önünden geçmişti ki, arkadan ona yetişmek üzere olan hafif, hızlı ayak sesleri işitti. Umut ve sıkıntıyla karışık bir duyguya kapılmıştı, gerginlikten yüzü karıncalanıyordu. Sonunda adımlar yanına varmadan Thaw ansızın karşı kaldırıma geçti, meydan okuma ile kendine acıma trajik bir yalnızlık duygusunda birbirine karışmıştı. Derken yolun karşısındakinin Kate Caldwell'ın kürek kemiklerinin kibirli dansı değil, elinde alışveriş çantası olan ufak tefek, hareketli bir yaşlı kadın olduğunu gördü. Şaşkınlık ve düş kırıklığı içinde okul bahçesine vardı, o günden sonra da kendisine daha az duygusal karmaşa yaşatacak bir güzergâhtan okula yürüdü.

Bazı derslerde başarılı olan, diğerlerindeyse öğretmenleri kızdırmadan başarısız olmayı öğrenen Thaw okulu zamanla bir çeşit kötü hava gibi kabullenmeye, onun hakkında sadece alışıldık yakınmalarda bulunmaya başlamıştı. Diğer çocuklarla arası iyiydi ama hiç arkadaşı yoktu, arkadaş edinmeye de pek çalışmıyordu. Görünürdeki hayat, kendisinden isteneni otomatik olarak yaptığı yavan bir alışkanlıklar silsilesinden ibaretti, sadece bir şeylere ilgi göstermesi istendiğinde içerliyordu. Enerjisi hayali dünyalara çekilmişti, gerçekliğe harcayacak gücü yoktu.

Atom bombası patlaması sonucu oluşmuş bir kraterin içinde gizli kalmış, küçük, bereketli bir ülke vardı. Thaw oranın başbakanıydı. Adalarla bezeli bir halicin kıyısındaki çayırlarla küme küme ormanların içindeki eski bir köşkte yaşıyordu. Köşk havadar, loş ve huzurluydu. Koridorların duvarlarında onun tabloları asılı, kütüphaneler onun roman ve şiirleriyle doluydu. Köşkte ayrıca dönemin en parlak dimağlarının onu ziyarete geldikleri zaman çalıştığı stüdyo ve laboratuvarlar bulunuyordu. Dışarıda ılık bir güneş vardı, çiçeklerle çeşmelerin arasında arılar vızıldıyordu; ağaçların olgunlaşmış yeşilliklerini gösterdiği, sa-

dece akçaağaçların kızıla kestiği, yazla sonbahar arası bir dönemdi. Siyasi çalışmalar pek vaktini almıyordu, çünkü ülke halkı ona öyle güveniyordu ki bir reform önerdiğinde hemen fiiliyata geçiriliyordu. Aslına bakılırsa başlıca sorunu ülkede demokrasiyi muhafaza etmekti, zira savunduğu sosyalist ilkeler yasaklamıyor olsaydı çoktan taçlı bir kral olmuştu bile. Ergenliğe yeni girmiş bir çocuk olarak başbakanlık için genç duruyor, öte yandan ülkeyi yüzyıllardır yönetiyordu. Üçüncü dünya savaşından sağ kurtulmuştu. Çağdaşlarının çoğunu öldüren zehirli radyasyonlar, talih bu ya, ona daimi bir gençlik vermişti. Harabeye dönmüş dünyada iki-üç yüzyıl başıboş dolaştıktan sonra onun şefkatine ve irfanına güvenen küçük bir grup insanın lideri olmuştu. Onları kimsenin hasta ya da yoksul olmadığı, nefret ettiği işlerde çalışmaya zorlanmadığı bir cumhuriyet kurmak üzere buraya, duvarları sayesinde daha bedbaht ülkelerin hasetinden korunan bu kratere getirmişti. Ama talihsizlik bu ya, ülkesi kraliçeler ve tiranların hükmündeki barbar ülkelerle çevriliydi. Ülkesini istila etme planları yapan bu barbarlar ancak onun cesareti ve maharetiyle uzak tutuluyordu. Neticede sık sık meydan savaşlarına, kurtarma ve kaçış operasyonlarına katılmak, arenaların ortasında canavarlarla dövüşmek zorunda kalıyor, hayatlarıyla birlikte ülkelerini de kurtardığı kraliçe ve prenseslerin sırf duygularını incitmemek için abartılı zafer alaylarında bulunuyordu. Bu maceralar bitince de belli başlı şahsiyetleri evinde kalmaya davet ediyordu. Onu etkileyen bütün kitap ve filmlerin olay örgülerini birleştirmekle uğraşıyor, bu yüzden de haliç kıyısındaki ev sayısız ırk, millet ve tarihsel dönemden ünlülerle dolup taşıyordu. Bu ünlüler evin ferah odalarının gösterişsiz ortamında kendilerininkinden daha medeni bir yaşam tarzının sessiz samimiyeti karşısında hayrete düşüyor, Thaw'un bütün bir ikindiyi yeni bir su deposu yahut üniversite planları çizmekle geçirdiğini görüp, bir yöneticinin gerçek vazifeleri hakkında fikir sahibi oluyorlardı. Kadın misafirler genellikle ona gönlünü kaptırıyor, daha yabani olanlarsa onun derin bir çekingenliği örtüleyen dostça kayıtsızlığı yüzünden kimi zaman ondan nefret ediyordu. Thaw sadece kadınları kurtarırken kendini onlara yakın hissedebiliyor, onlara hakaret ya da eziyet edebilen kötü adamlara çoğu kez imreniyordu. Bulunduğu konum böyle şeyleri hayal etmesini bile imkânsız kılıyordu. Ne olursa olsun, okuldan ya da halk kütüphanesinden eve yürürken hayalini kurduğu bu maceralar kafasını ve göğsünü öyle mest edici duygularla dolduruyordu ki, onlardan kurtulmak için hızla koşması gerekiyor, çoğu zaman insanlar, evler ya

da trafikle ilgili hiçbir şey hatırlamadan birkaç sokağı geçmiş olduğunu fark ediyordu.

Kafasında kurduğu diğer hayali dünyanın verdiği hazzı ise cinsel organında duyuyordu. Bir haydut çetesinin köleleri çalıştırarak işlettiği Arizona'daki gizli bir altın madeniydi bu hayali yer. Thaw haydutların başıydı ve vaktini kölelere yönelik işkenceler icat edip uygulamakla geçiriyordu. Onu bu madeni yaratmaya teşvik eden, kütüphane rafları değil, gizliden gizliye göz attığı Amerikan çizgi romanları olmuştu. Bunlardan hiç satın almamış, sadece dükkânda inceliyormuş gibi yapabileceği başka bir şey olduğu zamanlarda baştan çıkarıcı kapaklarına bakmaya cüret edebilmişti, yine de bazen okuldan bir tane ödünç alıp, arkadaki yatak odasının mahremiyetinde, kamçılanan ve dağlanan adamların resimlerinin kopyasını çıkartıyordu. Yaptığı bu resimleri ise kimsenin kapağını kaldırmayacağı bir kitap olan Carlyle'ın *Fransız Devrimi*'nin arasına saklıyordu.

Bir akşam yatağının önünde diz çökmüş, nevresimin üstünde duran resimlere bakıyordu. Cinsel organında tanıdık bir gerilme oldu, ama bu defa sertleşmiş penisi bulunduğu pozisyondan dolayı tesadüfen yatağın kirişlerinden birine değdi. Bu temas soğuk-beyaz bir sinirsel elektrik mekanizmasını tetikleyerek öyle yakıcı bir sarsıntı yarattı ki sarsıntının kaynağına giderek daha sert dayanması gerekti, ta ki bir şeyler püskürüp fışkırana kadar. Sonra itme mekanizması işlemez duruma gelerek küçüldü, yumuşadı ve Thaw kendini tamamen sönmüş, boşalmış bir halde buldu. O esnada zihni dermansızlıktan donakalmış, kendisine kalan azıcık enerjiyle, biraz önce neler olup bittiğini düşünüyordu. Resimlere tiksintiyle baktı, hepsini tuvalete götürdü, klozetin içine atıp sifonu çekti ve pantolonunu açtı.

Göbeğinin hemen altında sümüklüböceğe benzeyen bir pelte olduğunu gördü. Şeffaftı, içinde sütümsü demetler, samanyolları vardı, kokusu balığınkini andırıyordu. Pelteyi silerek temizledikten sonra yatak odasına geri döndü, ne yaşadığını bilmiyordu, ama sınıf arkadaşları arasında daha önce görüp de içgüdüsel bir hoşnutsuzlukla görmezden geldiği kıs kıs gülüşmeler, işaretleşmeler ve ani suskunluklarla bir ilgisi olduğundan emindi. Uyuşmuş ve tiksintiyle dolmuştu, bu duruma yol açan düşünceleri bir daha aklından geçirmemeye yemin etti. İki gün sonra aynı düşünceler geri geldiğindeyse, fazla direnmeden onlara boyun eğdi.

Muhayyel hayatının akışı artık haftada üç-dört orgazmla kesilir olmuştu. Madende duyduğu haz eskiden süresiz devam eder, zira hiç doruk noktasına varmazdı. Tek başına bir şeyler çizdikten ya da bir müddet arpacı kumrusu gibi düşündükten sonra yemek yemesi ya da ödev yapması için çağrılır, olmadı yürüyüşe çıkıp, kendi cumhuriyetinin insaniyetli ve muzaffer başbakanı olarak geri dönerdi. Şimdiyse birkaç dakika madeni düşününce penisi bir şeylere dokunmayı arzuluyor, bu arzusu yerine getirilmediğindeyse bazen kendi kendine infilak ederek, pantolonunda bıraktığı ıslak lekenin yanı sıra onu kendine karşı öyle büyük bir tiksintiye gark ediyordu ki, bütün muhayyel dünyaları bu tiksintiyle kaplanıyordu. Thaw hayal dünyasına da gerçekliğe olduğu kadar yabancılaşmıştı.

Astım artan bir ağırlıkla geri dönmüş, gündüzün bir taş gibi göğsüne oturuyor, geceleyin bir canavar gibi pençeleriyle üstüne atılıyordu. Bir gece uyandığında canavarın pençesi gırtlağına öyle sert bastırdı ki içindeki korku yerini bir anda tam bir paniğe bıraktı; kart bir çığlıkla yataktan sıçrayıp tökezleye tökezleye pencereye gitti ve perdenin arkasına tutundu. Karşıki bacaların üstünde altın sarısı bir ay ışığı örtüsü ile loş bir bulut demeti asılı duruyordu. Onlara anlayamadığı sözcüklere bakar gibi baktı ve tekrar bağırmaya çalıştı. Annesiyle babası yanına gelip onu nazikçe yatağa geri soktu. Bay Thaw onu sımsıkı tutarken, annesi de ona bir efedrin hapı verip, önce sıcak süt, ardından da sıcak viski getirdi, bardağı ağzına tutarak Thaw'a içirdi. Korku dolu hırıltısı hafifleyince onu bir sabahlığa sarınmış, sırtı yastıklara dayalı, bağdaş kurmuş bir halde bırakıp çıktılar.

Paniğin doruğunda, yaşadıklarıyla gayet alakasız görünen aya bakarken, aklından geçen tek şey, Cehennemin kesinlikle bundan beter olduğu düşüncesiydi. Din eğitimi almamıştı ve Tanrı'ya ikircikli bir inanç beslese de (duaların sonunda "amin" yerine "eğer varsan" diyordu) Cehenneme hiç inancı yoktu. Şimdiyse görüyordu ki, yegâne hakikat ve ıstırap, geri kalan bütün gerçekleri hükümsüz kılan yegâne gerçek Cehennemdi. Sağlık sonsuzca uzanan bir ıstırap denizinin üstünü kaplayan ince bir buz tabakası gibiydi. Aşk, iş, sanat, bilim ve hukuk bu buzun üstünde oynanan tehlikeli oyunlardı; bütün evler ve şehirler bu buzun üstüne kurulmuştu. Buz kırılgandı. Bronşçuklarındaki en ufak daralma onu buzun altına gönderebilir, bölünen tek bir atom koca bir

şehri suya gömebilirdi. Bütün dinler Cehennemi gerekçelendirmek için vardı, bütün din adamları ona hizmet ediyordu. İnsanlar arasında nasıl böyle mülayim yüzler takınarak hayatın sathına aitlermiş gibi ortalıkta dolaşabiliyorlardı? Kafatasları, içinde Cehennem ateşi yanan fırınlar olmalı, yüz derileriyse kavruk yapraklar gibi kupkuru ve etsiz görünmeliydi. Dr. McPhedron'un yüzü, kayanın ardında belirdiğinde olduğu gibi ansızın gözünün önüne gelmişti. Thaw belki yardımı olur diye yatağının yanındaki kitaplığa yöneldi. Altı peniye ya da bir şiline alınmış elden düşme kitaplardı bunlar, çoğunluğu destan ve fantazi türünde, bazılarıysa yetişkinlere yönelik edebiyat ve edebiyatdışı eserler. Ne var ki artık fantazi ona bön bir eğlence gibi geliyor, şiir insana sahte bir cesaret veriyor, romanlar kendi ıstırabıyla savaşan hayatları gösteriyor, biyografiler şiddetle veya ihtiyarlıkla sonlanan mücadeleleri anlatıyor, tarihse kafası kuyruğu, başı sonu olmayan son derece marazi bir solucan gibi görünüyordu. Raflardan birinde babasının kitapları duruyordu: Lenin ve Webb'ler'in eserleri, *İskoçya'da İşçi Sınıfının Tarihi*, *İnançsızlığın Beşeri Bilimlere Katkıları*, *Harmsworth Ansiklopedisi,* dağcılık kitapları. Thaw fazla bir şey ummadan elini atıp bunlar arasından genel bir felsefe tarihi kitabı aldı ve rasgele bir sayfa açıp okudu:

İnsan zihnindeki tüm algılar, İZLENİMLER ve FİKİRLER olarak adlandıracağım iki türe ayrılır. Bu ikisi, zihinde belirirken ve düşünceye yahut bilince çıkarken sahip oldukları kuvvet ve canlılık derecelerine göre birbirinden ayrılır. Zihne en kuvvetli yahut şiddetli biçimde giren algıları *izlenim* olarak adlandırabiliriz; öncelikle ruhta ortaya çıktıklarından, bütün duyumlarımızı, arzularımızı ve hislerimizi bu sınıfa sokmak mümkündür. *Fikirlerden* kastım ise, bunların düşünme ve usa vurmadaki soluk imgeleri...

Artan bir ferahlıkla okumaya devam etti, sayılar yerine sözcüklerden oluştuğu halde, kesinliği ve duygu yoksunluğuyla adeta matematiksel olan bir dünyaya girdi gittikçe. Biraz sonra kitaptan kafasını kaldırınca, dağınık duran perdelerin arasından soluk gökyüzünü gördü ve uzaktan gelen belli belirsiz bir müzik çalındı kulağına, tam başının üstünden geliyormuş gibi olana dek yükseldikçe yükselen, sonra da uzaklarda yiten ahenkli bir tıngırtıydı bu. Kuşların şarkısı olamayacak kadar ritmik, uçak sesi olamayacak kadar ahenkliydi. Thaw'un kafası karışmıştı, ama alışılmadık bir rahatlamayla deliksiz bir uykuya daldı.

Saat yedide annesiyle babasının çekyatta uyudukları oturma odasında alarm çaldı. Bay Thaw kahvaltısını edip, bisikletini sokağa indirdi. Bayan Thaw yatak odasına üzerinde yulaf lapası, sahanda yumurta, sosis, marmelatlı esmer ekmek, bir fincan da çay olan bir tepsi getirdi. Thaw tepsidekileri yerken onu seyrederek, "Daha iyi misin, oğlum?" diye sordu.

"Biraz daha iyi."

"Eh, okula gidince düzelirsin."

"Belki."

"Bir hap daha al."

"Zaten aldım, pek bir işe yaramıyor."

"İşe yaramadığına kendini inandırmışsın! İşe yaramasını isteseydin yarardı!"

"Belki de."

Bir müddet sonra, "Her neyse, bugün okula gitmek istemiyorum," dedi Thaw.

"Ama Duncan, sınavlara sadece iki hafta kaldı."

"Yorgunum, iyi uyuyamadım."

"Bana okula *gidemeyeceğini* mi söylemeye çalışıyorsun?" dedi Bayan Thaw soğuk bir sesle. "Dün de pek iyi olmadığın halde kütüphaneye gidecek kadar iyi hissediyordun. Yapmak istediğin şeyler için her zaman kuvvetin var, ama önemli şeyler için yok."

Thaw binbir zahmetle giyinip elini yüzünü yıkadı. Bayan Thaw paltosunu giymesine yardım etti ve "Yetişeceğim diye koşuşturma," dedi. "Kilisenin ilk dönemi, yani biraz geç kalman sorun olmaz. Öğretmenlerin anlayış gösterecektir. Bir de dik dur, yarı kapalı çakı gibi kambur dolaşmayı bırak. Dünyaya sanki sahibiymişsin gibi başın dik bak."

"Tek zerresine sahip değilim."

"Herkes gibi sen de birazına sahipsin! Aklını kullanıp sınavlarında başarılı olursan *daha fazlasına* da sahip olabilirsin. Sağlam bir zekân var. Öğretmenlerin öyle söylüyor. Neden kimsenin sana yardım etmesini istemiyorsun?"

Dua etmek için hususi bir pozisyon yoktu. İnsanlar bacaklarını ayırmış ya da bacak bacak üstüne atıp kollarını kavuşturmuş, ellerini gevşekçe birleştirmiş ya da tek yumruk yapmış halde keyiflerince oturuyordu, bununla birlikte hepsi odaklandıklarını ima eder şekilde gözleri-

ni kapamış ve bir saygı belirtisi olarak başlarını öne eğmişlerdi. Thaw uzun zamandır gözlerini kapatmayı bırakmıştı ama kafasını kaldırma cesaretini de bulamıyordu. Bugünse geç kaldığı ve rahat nefes alamadığı için gayet pervasızdı, uzun bir dua esnasında sabırsızca kafasını kaldırdı. Üst balkonun bir tarafında oturmuş, cemaatin, korodakilerin, kürsünün sekizgen kulesindeki papazın ve kürsünün ayağındaki okul müdürünün eğik başlarını olduğu gibi görebiliyordu. Papaz, sarf ettiği her cümleyle kafasını sallayan ve esrimeyle kapanmış gözleriyle rüzgârda oradan oraya sürüklenen bir balonu andıran şuursuz, boş bakışlı, tombul yüzlü bir adamdı. Thaw birdenbire izlendiği hissine kapıldı. Karşı balkondaki sıra sıra eğilmiş kafaların arasında, dikelmiş, biraz şapşal ve hemen hemen ifadesiz bir yüz vardı; Thaw bu kişinin onu fark edip etmediğinden emin değildi ama sanki ona belli belirsiz, alaycı bir gülümsemeyle karşılık vermişti. Bu yüzdeki bir şey, Thaw'a onu bir yerden tanıdığını düşündürdü. Aynı gün bu yabancı, Garngad Ortaokulu'ndan Whitehill Lisesi'ne geçiş yapan Robert Coulter adıyla sınıfa takdim edildi. Coulter sınıfa rahatlıkla uyum sağlamıştı, özel bir çaba harcamadan arkadaş ediniyor, Thaw'un beceremediği şeyleri hakkıyla yapıyordu. O ve Thaw kazara karşı karşıya geldikleri zaman sıkılgan bir şekilde başlarını sallıyor, diğer zamanlarda ise birbirlerini görmezlikten geliyorlardı. Bir keresinde fen laboratuvarında öğretmen sınıfta olmadığı sırada öğrenciler ayağa kalkmış, sıralarının başında konuşuyorlardı. Coulter Thaw'a yaklaşıp, "Selam," dedi.

"Selam."

"Nasıl gidiyor?"

"Fena değil. Sen nasılsın?"

"Eh işte, kötü sayılmaz."

Bir duraksamadan sonra Coulter, "Sakıncası yoksa sıra değiştirebilir miyiz?" dedi.

"Neden?"

"Daha yakından bakmak istiyorum da..." dedi Coulter, Kate Caldwell'ı göstererek. "Nasılsa sen böyle şeylerle pek ilgilenmiyorsun."

Thaw büyük bir hışım ve moral bozukluğuyla kitaplarını alıp Coulter'ın sırasına götürdü. Hiçbir şey Kate Caldwell'a olan ilgisini itiraf ettiremezdi ona.

Sınavların bitiminin ertesi günü öğretmenler masalarında oturmuş kâğıtları değerlendiriyor, bu arada öğrenciler de çizgi roman okuyor,

satranç ya da kâğıt oynuyor veya gruplar halinde gürültü etmeden konuşuyorlardı. Thaw'un önündeki sıralardan birinde oturan Coulter arkasını dönüp, "Ne okuyorsun?" diye sordu.

Thaw sanat ve edebiyat üzerine yazılmış eleştiri yazılarının bulunduğu bir kitap gösterdi. "Bunu zevk olsun diye okumuyorsun herhalde," dedi Coulter suçlar bir edayla.

"Evet, zevk olsun diye okuyorum."

"Bizim yaşımızdakiler böyle şeyleri keyiflerinden değil, üstünlüklerini göstermek için okur."

"Ama ben kimse görmediği zamanlarda da böyle kitaplar okuyorum."

"Bu da senin üstün olduğunu *bize* değil, *kendine* kanıtlamaya çalıştığını gösterir."

Thaw kafasını kaşıyıp, "Bu söylediğin zekice, ama pek doğru sayılmaz. Sen ne okuyorsun peki?" dedi.

Coulter ona kapağında vahşi ormanda bir makine çalıştıran dokunaçlı yaratıkların olduğu *Parmak Isırtan Bilimkurgu Hikâyeleri* isimli bir dergi gösterdi. Makineden gökyüzüne doğru yeşil bir şimşek çakıyor, yarılan göğün içindense dünyaya benzeyen bir gezegen görünüyordu. Thaw başını iki yana sallayıp, "Bilimkurgu sevmiyorum. Kötümser," dedi. Coulter sırıtarak, "Zaten ben de bu yönünü seviyorum," dedi. "Geçen gün *Albay Johnson Görevini Yapıyor* diye muhteşem bir hikâye okuyordum. Bu Amerikalı albay yeraltının kilometrelerce altında gizleniyor. Sadece düğmelere basılarak yapılan üçüncü dünya savaşında görev alanlardan biri. Yeryüzündeki herkes öldürülüyor tabii, hatta ordu mensuplarından birçoğunun gizlendiği sığınaklar yeraltına gönderilen özel füzelerle havaya uçuruluyor. Bizim bu Albay Johnson kendi tarafındakilerle aylarca irtibat kuramıyor, çünkü telsiz kullanıldığı zaman bu özel füzeler bulunduğun sığınağın yerini tespit ederek seni havaya uçuruyor. Her neyse, Albay Johnson düşünce dalgalarını algılayarak insanların yerini tespit edebilen bir makine geliştiriyor ve makineyi Amerika üzerinde kullanmaya başlıyor. Ama ne fayda, Amerika'daki herkes ölmüş. Avrupa'yı, Afrika'yı, Avustralya'yı deniyor. Oralarda da yaşayan tek canlı kalmamış. Derken Asya'yı deneyip dünyada sağ kalan tek kişinin burada, Rusya'daki bir şehirde olduğunu görüyor. Bunun üzerine uçağına atlayıp Rusya'ya gidiyor. Üzerinden geçtiği her şey ölmüş – yaşayan tek bitki, hayvan ya da başka bir şey kalmamış. Rusya'daki o şehre vardı mı uçaktan iniyor. Tabii her yer harabeye dönmüş,

derken bir binanın içinde öteki adamın hareket ettiğini işitince sessizce sürünerek ilerliyor. Başka bir insan görmeyeli sekiz yıl olmuş, yalnızlıktan deliye dönmüş, anlıyor musun, ölmeden önce o adamla konuşmak istiyor. Rus binadan çıkıyor ve Albay Johnson onu vuruyor.

"Ama *neden?*" dedi Thaw.

"Rusları öldürmek için eğitilmiş de ondan. Hikâyeyi sevmedin mi yoksa?"

"Bence boktan bir hikâye."

"Belki öyle ama, gerçek hayattaki gibi. Okuldan sonra ne yapıyorsun?"

"Kütüphaneye gideceğim, belki biraz yürürüm."

"Ben Murdoch Muir ve koca Sam Lang'le kasabaya ineceğim. Âlem yapıyoruz."

"Nasıl?"

"West End Parkı'nı biliyor musun?"

"Sanat Galerilerinin yanındaki park mı?"

"Evet, geceleyin orayı diğer parklar gibi kilitlemiyorlar, insanlar içinden geçebiliyor. Birkaç ışık oluyor ama fazla aydınlık da değil. Neyse, koca Sam çalılıkların yanında durup bir sigara yakıyor, biri geldiğinde Murdoch'la çalılıkların arasından fırlayıp koca Sam'i dövüyor numarası yapıyoruz, o da bize yumruk atıyor, sonunda hepimiz yere düşüp birbirimize küfrederek debeleniyoruz. Aslında birbirimize dokunmuyoruz bile ama karanlıkta felaket inandırıcı oluyor. Salaklar bağırış çağırış koşup polis çağırıyor."

"Polis gelmiyor mu?"

"Onlar gelmeden kaçıyoruz. Murdoch Muir'in babası polis. Bu yaptığımızı ona anlatınca gülmekten yarılıyor, bizi o durumda bir yakalarsa neler yapacağını söylüyor."

"Bu yaptığınız toplum karşıtı," dedi Thaw.

"Belki öyle ama doğal. Tek başına yürüyüşe çıkmaktan daha doğal. Hadi, bir gece bizimle gelmek istediğini itiraf et."

"Ama istemiyorum."

"Şu dergiyi o sanat eleştirisine tercih ettiğini kabul et."

Coulter yanındaki arkadaşının okuduğu derginin kapağını gösteriyordu. Boynuna devasa bir yılan dolanmış mayolu bir sarışın vardı kapakta. Thaw Coulter'ın söylediğini inkâr etmek için ağzını açacak oldu, derken kaşlarını çatıp tekrar kapadı. "Hadi, hadi, o resim senin de çükünü sızlatıyor, di mi? Hepimiz gibi olduğunu kabul et."

Thaw telaşlı ve allak bullak halde yan sınıfa geçti. "O resim senin de çükünü sızlatıyor. Hepimiz gibi olduğunu kabul et." Çok önce duyup da bile bile kulak asmadığı başka sözleri hatırladı: "Karanlık bir odada o kızın karnına yaslanmak ne güzel olurdu."

Bebeklerin annelerinin karnından çıktığını dört yaşından beri biliyordu. Bay Thaw ona embriyonun gelişimini bütün ayrıntısıyla anlatmış, Thaw da bu sürecin belli yaşın üstündeki çoğu kadında kendiliğinden gerçekleştiğini sanmıştı. Bunu da tıpkı babasının türlerin kökeni ve güneş sistemiyle ilgili açıklamaları gibi kabul etmişti: Erkeklerin hakkında bir şeyler bilebileceği, ama etkileyemeyeceği ilginç, mekanik ve pek de gizemli olmayan bir hadiseydi bu. Daha sonrasında duyduğu yahut okuduğu hiçbir şeyde de aşk, seks ve doğum arasında zorunlu bir ilişkiden bahsedilmiyordu, bu yüzden de aralarında bir ilişki olabileceğini hiç aklına gelmemişti. Seks yatak odasının yerinde çömelirken keşfettiği bir şeydi ve öyle tiksindiriciydi ki, gizlice yerine getirilmesi, başkalarına söylenmemesi gerekiyordu. Vahşet hayallerinden besleniyor, bir jel püskürmesiyle doruğa ulaşıyor, onu güçsüzlük ve yalnızlık hissiyle baş başa bırakıyordu. Aşkla uzaktan yakından alakası yoktu. Aşk Kate Caldwell'a duyduğu şeydi, onun yanında olma ve onu kendine hayran bırakacak şeyler yapma isteğiydi. Herkesçe bilinmesi onu başkalarının ve Kate'in yanında küçük düşüreceğinden bu aşkı gizli tutuyordu, ama ondan utanç duysa da tiksinmiyordu. Şimdiyse Coulter'ın söylediklerinin etkisiyle sarsılmış halde, kafasında ayrı ayrı yerlerde duran aşk, seks ve doğum resimleri bir araya geliyordu.

Parktaki yamaçtan geçtiği sırada gökyüzünden gelen ahenkli bir çırpma sesi duydu. Beş kuğu V şekli oluşturmuş, tepesinde uçuyordu, tıpırdayan kanatları ve kornayı andıran sesleri tek bir müzikte harmanlanıyordu. Ayaklarını sarkıtıp, gezinti göletini saklayan ağaçların arkasında gözden yittiler. O günden sonra Thaw ekmek artıkları ve kırıntılar toplayıp, okula giderken göletin içine atmaya başladı. Bir sabah göletin kıyısında her zamankinden daha fazla durmasına yol açan bir şey gördü. Göletteki adanın yanında iki kuğu birbirlerine öyle dik bakıyorlardı ki, kavga edeceklerini sandı. Kanatlarını açıp, suyun üstünde neredeyse kuyruklarının üstüne kalkıyor, birbirlerine göğüs vuruyor, sonra alınlarını, ardından da gagalarını birbirlerine bastırıyorlardı. Yüzlerini havaya kaldırıp boyunlarını birbirine sarıyor, sonra da çözülüp bu

defa da boyunlarını geriye atıyorlardı, bu halleriyle birbirlerinin aynadaki yansıması gibiydiler. Karşılıklı olarak bedenlerini Yunan lirlerindeki ve Rönesans gümüşlerindeki şekillere sokup duruyorlardı. Derken bir tanesi bu düzeni bozup ustalıkla ötekinin arkasına geçiverdi ve onun kuyruğuna çıkarak bedenini aşağı yukarı savunmaya başladı, bu arada dişi olanı da kanat vura vura batıp çıkarak suda ilerliyordu. Önünden geçerlerken Thaw erkek olanın, muhtemelen sakinleştirmek amacıyla dişinin kafasını gagasıyla suya ittiğini gördü. Göletin ucunda birbirlerinden ayrıldılar ve boyunlarını düzleştirip umursamaz bir tavırla ayrı yönlere ilerlediler. Üstü başı daha bir dağılmış olan dişi tüylerini düzeltirken, uzak bir koydaki erkek uyuşuk bir şekilde kafasını suya batıra çıkara balık aramaya koyulmuştu.

Thaw on dakika sonra kurşuni bir kasvetin hâkim olduğu okul bahçesindeki sıraya girmişti. Sınıfta öğrencilere, öğretmene, en çok da Kate Caldwell'a baktı soğuk soğuk. Hepsi de aldatıcı bir zahirin parçasıydı, güçsüzlüğünden dolayı Cehennemi uzak tutamadığı için değil de saydamlığından dolayı altında yatan pisliği saklayamadığı için korkunç olan bir zahirin parçası. O akşam Coulter'la kanalın kıyısında yürüdü ve ona gördüğü kuğulardan bahsetti. "Peki, sümüklüböcekleri yaparken gördün mü hiç?"

"*Sümüklüböcekleri* mi?"

"Evet, sümüklüböcekleri. Kinlochrua'da MacTaggart'ın çiftliğindeyken bir sabah yağmurdan sonra dışarı çıkmıştım, her yer çiftler halinde çimenlere yayılmış sümüklüböceklerle doluydu. Nasıl yaptıklarını görmek için onları ayırıp geri birleştirdim. Aynı insan gibi yapıyorlardı. Senin kuğularından daha çok insana benziyorlardı."

Thaw bir an put gibi durdu, sonra da, "Tanrıdan hayatım boyunca başka bir insanı arzulamamayı diliyorum. Tanrım..."

Durdu. Son botanik dersinde öğrendiği bir kelime gelmişti aklına. " Keşke kendi kendimi dölleyebilseydim! Cennetle Cehennemin Efendisi, Yaratıcısı ve Sürdürücüsü Tanrının, bana kendi kendimi dölleme kudreti ver! Eğer varsan."

Coulter biraz ürkerek ona bakıp, "Bazen beni korkutuyorsun Duncan," dedi. Şu söylediklerinin hiçbiri aklı başında şeyler değil. Hepsi de sıradan hayattan üstün olma isteğinden kaynaklanıyor."

17. Bölüm: Anahtar

Bay Thaw şehir sınırına yakın yerlerde toplu konutlar inşa eden bir şirkette bir süre işçi olarak çalıştıktan sonra artık ücret sorumlusu olarak çalışıyordu. Kore Savaşı'nın patlak vermesiyle hayat pahalılığı artınca, Bayan Thaw da ikindi üstleri bir mağazada tezgâhtar olarak çalışmaya başlamıştı. Kendini çok bezgin hissediyor ve doktorunun yaşamındaki değişimden kaynaklandığını düşündüğü depresyonlara giriyordu. Akşam çayından sonra ortalık toplanınca dikiş dikiyor ya da örgü örüyor, arada bir de dönüp, çatık kaşlarla ders kitabının sayfalarına bakan ve alnı ya da çenesiyle oynayan Thaw'a bakıyordu. Thaw ilgisizliği yüzünden ondan laf işitiyordu.

"Çalışmıyorsun."

"Biliyorum."

"Çalışman gerek. Sınavlara bir şey kalmadı. Ama sen zaten geçmemeyi kafana koymuşsun, onun için de geçemeyeceksin."

"Biliyorum."

"Halbuki çalışsan geçebilirdin. Öğretmenlerinin hepsi öyle söylüyor, sense burada hiçbir şey yapmadan oturuyorsun. Hepimizi utandıracaksın."

"Maalesef öyle olacak."

"Bir şey yap öyleyse! Yüzünle oynamayı bırak! Orada oturup çiğ et parçasına döndürene kadar yüzünü tırnaklıyorsun. Kendini ve beni düşünmüyorsan kardeşin Ruth'u düşün. Okulda kambur gibi dolaşan ağabeyi yüzünden yeterince mahcup oluyor."

"Astımım benim elimde değil."

"Değil ama Royal Hastanesi'ndeki fizyoterapistin verdiği egzersizleri yapsaydın insan gibi dolaşabilirdin. Sabah akşam beş dakika egzersiz yapman söylendi. Peki sen kaç kere yaptın? Bir kere."

"İki."

"Demek iki. Peki neden? Neden iyileşmek istemiyorsun?"

"Tembellikten herhalde."

"Ooof of!"

Thaw bir kez daha matematik kitabından bir sayfa çalışıyormuş gibi yapmaya girişti, ama kendini İngilizce öğretmeniyle okul müfredatı konusunda yaptığı bir konuşmayı düşünürken buldu. Thaw müfredatın çoğunun ne kendi içinde ilgi çekici, ne de pratik açıdan işe yarar olduğunu söylemişti. Bay Meikle ise sınıftaki eğik sırtlarla kafalara düşünceli düşünceli bakıp şöyle demişti: "Şunu unutma ki Duncan, çoğu insan okulu bitirince kendi içinde sevilemeyecek, pratik açıdan da herhangi bir faydasını göremedikleri işlerle geçinmek zorunda kalıyor. Başka hiçbir neden olmadan, sırf onlara öyle söylendiği için itaatkârca çalışmayı öğrenmedikleri müddetçe de topluma uyum sağlayamıyorlar."

Thaw iç geçirdi ve bir ders kitabı alıp okumaya koyuldu:

> Bir adam ile eşi farklı günlerde silindir şeklindeki aynı diş macunu tüpünü kullanarak dişlerini fırçalıyor. Tüpün macun püskürten ağzının iç çapı 3,4 cm; bu da tüpün kendi iç çapının 0,8'ine denk geliyor. Adam dişini her fırçalayışta 1,82 cm uzunluğunda, eşi ise 3,13 cm uzunluğunda macun kullanıyor. Macunu ilk kullananın adam olduğu ve macunun 3 Ocak'tan 8 Mart'a kadar dayandığı hesaba katılırsa, tüpün olası en yakın uzunluğu kaç mm'dir?

İçi histerik bir öfkeyle dolmuştu. Kitabı elinden atıp kafasını kavradı ve annesi "Yeter!" diye bağırana kadar ovuştura ovuştura kaşıdı.

"Ama bu saçmalık! Çok salakça! Daya-daya-daya-daya-daya-daya" –nefesi kesilmişti– "dayanılmaz! Anlamıyorum, öğrenemiyorum, bana ne faydası olacak ki?"

"Sınavlardan geçmeni sağlayacak! Daha ne faydası olsun! Yüksek Mezuniyet Diploması alınca hepsini unutabilirsin!"

"Neden kafa üstü dururken, ayaklarımla sandalyeleri dengede tutma sınavı yapmıyorlar ki? Hem böyle ödevler sağlığımı da düzeltirdi."

"Yani şimdi sen kendin için neyin iyi olduğunu hayatları boyunca ders çalışmış öğretmenlerinle müdürlerinden daha iyi bildiğini mi sanıyorsun gerçekten?"

"Evet. Evet. Kendi ihtiyaçlarım söz konusu olduğunda en iyisini ben bilirim."

Bir elini beline koyan Bayan Thaw tuhaf bir sesle, "Allah kahretsin!" deyip hemen ardından, "Ben neden dünyaya çocuk getirdim ki?" diye ekledi ve ağlamaya başladı.

Thaw'un etekleri tutuşmuştu. Annesinin küfrettiğini ilk defa duyu-

yor, ağladığını ilk defa görüyordu. Makul ve sakin davranmaya çalışarak, "Anne, o sınavlardan kalsam da önemli değil. Okulu bırakıp iş bulursam, senin de bu kadar çok çalışman gerekmez," dedi.

Bayan Thaw gözlerini sildi ve dudaklarını sımsıkı bastırarak dikiş dikmeye devam etti. Biraz sonra, "Ne iş yapacaksın? Ayakçılık mı?" dedi.

"Başka işler de vardır mutlaka."

"Mesela?"

"Bilmiyorum ama mutlaka vardır!"

"Ooof of!"

Thaw kitaplarını kapatıp, "Ben yürüyüşe çıkıyorum," dedi.

"Tamam, kaç bakalım. Erkekler her zaman işten kaçabilir, kadınlarsa asla."

Gökyüzünde hafif bir aydınlık vardı ama sokakların hiçbirinde ışık yoktu ve evlerdeki lambalar da yanmaya başlamıştı. Akranı oğlanlar üçlü dörtlü gruplar halinde kaldırımlarda dolaşıyor, kızlar çiftler halinde yürüyor, kızlı erkekli gruplar ise kafe kapılarında çene çalıp kıkırdıyordu. Thaw kendini değersiz ve göze batıyormuş gibi hissediyordu. Kulağına çalınan fısıltılar onu eleştirmesinler diye takındığı dalgın ifadeyle alay ediyor, işittiği kahkahalar hiç taramadığı dikelmiş saçlarını hedef alıyordu sanki. İnsanların karmakarışık yürüdüğü az mağazalı sokaklara doğru hızlı adımlarla ilerlemeye başladı. Karanlıkla beraber kendine güveni de artıyordu. Suratı kararlı, hafif yırtıcı bir ifadeye bürünmüştü; ayakları kaldırıma sapasağlam basıyor, geçitlerde birbirine sarılmış çiftlerin yanından geçerken onu basit, insanca hazların dışına iten çetin bir amaç yüzünden herkesten soyutlandığını hissediyordu. Bu amaç öyle kolay kolay anlatılır cinsten değildi (neticede sadece yürüyordu, bir yere gittiği yoktu), ama yine de bazen bir anahtar aradığını düşündüğü oluyordu.

Küçük ve hassas bir anahtardı bu, gelgelelim kullanım açısından bütünüyle umumi ve bütünüyle hususiydi. Onu bir bulsa bütün sorunları çözülecekti: astım, ev ödevleri, Kate Caldwell'ın karşısındaki sus pusluğu, nükleer savaş korkusu; anahtar acı verici, beyhude ve yanlış olan her şeyi tatlı, ahenkli ve iyi kılacaktı. Thaw anahtarın bir-iki cümlede saklı olduğunu düşündüğünden onu halk kütüphanelerinde arıyor, ama bilim yahut felsefe raflarına pek bakmıyordu. Ona göre anahtar bir

çırpıda ve gönülden tanınmalıydı, muhakeme ya da akılcı kanıtlar yardımıyla değil. Anahtar dini bir yazıda olamazdı, zira onun keşfi kiliseleri ve din adamlarını gereksiz kılacaktı. Şiir de değildi, çünkü şiirler kendi başına herhangi bir şeyi tamamlayamayacak yahut kusursuzlaştıramayacak denli tamamlanmış ve kusursuzdu. Anahtar öyle basit ve barizdi ki mütemadiyen gözden kaçırılmıştı. Bir uzmanın vardığı muzafferane bir sonuçtansa, masum ve alelade birinin ağzından gelişigüzel çıkan bir söz olması daha muhtemeldi. İşte bu yüzden onu biyografilerin, otobiyografilerin, mektupların, tarihçelerin, gezi kitaplarının, miadı dolmuş tıp eserlerindeki dipnotların ve Viktorya döneminden kalma doğal tarih kitaplarındaki dizinlerin içinde arıyordu. Son günlerdeyse anahtarı sokaklarda yaptığı gece yürüyüşlerinde, bombalanan bir fabrikanın molozlarıyla savrulan bir kâğıt parçasının üstünde ya da karanlık bir sokakta birdenbire pencereden eğilen birinin fısıldadıklarında bulabileceğini düşünür olmuştu.

O akşam viran bir arsaya gitti, yirmi yıl öncesinin banliyö konutlarının arasındaki bir tepeydi burası. Gökyüzünün çok koyu olmayan karanlığı ve doruğun hemen altında titreşen süprüntü ateşinin sarı kıvılcımları tepenin kıvrımlı, kapkaranlık suretini vurguluyordu. Thaw gaz lambalarıyla aydınlatılan loş sokaktan çıkıp yukarı tırmandı, ayaklarının altında biçilmemiş otlarla tek tük kırık tuğla parçaları hissediyordu. Oraya ulaştığında ateş kömürleşen bir dal ve paçavra yığınının içinde yanan birkaç küçük kıvılcımdan ibaret kalmıştı. Yerde el yordamıyla biraz karton ve kâğıt parçası bulup bir tutam kuru otla birlikte ateşe attı. Büyük bir alev yükseldi, Thaw yaydığı parlaklığın dışından alevi seyretti. Başka insanların da birer ikişer gelip ateşin etrafında büyük bir halka oluşturduğunu hayal etti. On-on iki kişi toplandıklarında ağır, kanatlı bir şeyin alçaldığını duyacaklar, kafalarının üstünden kara bir suret geçip tepenin karanlık doruğuna konacak ve haberci oradan aşağıya inip onlara anahtarı getirecekti. Ateş sönünce arkasına dönüp Glasgow'a tepeden baktı. Doğru düzgün bir şey görünmüyor, sadece ışıklar –parçalanmış kolyelerle ışıktan bilezikleri andıran sokak lambaları; sinemaların gümüş ve yakut broşları andıran neon ışıkları; yakut, zümrüt ve kehribar renkleriyle kırpışan trafik lambaları– karanlığın üstüne saçılmış bir hazine misali parıldıyordu.

Thaw aşağı inip kasvetli sokaklara döndü ve en kasvetli olanlarından birine girdi. Dar ve ışıksız basamaklar kedi sidiği kokuyordu. Geçtiği yarım sahanlıktaki umumi tuvaletin önünde iki çocuk bir kilimin üstüne oturmuş, kurmalı bir oyuncakla oynuyordu. Üstteki sahanlıkta üç kapı vardı, kapılardan birinde, geçen yıllarla birlikte içi küflenmiş cam bir çerçevede, üzerinde Gotik karakterleriyle FORBES COULTER yazan, altın rengi asma yaprağı işlemeli bir tabela asılıydı. Kapı, kır saçları başının üstünde öfkeli buklelerden bir bulut gibi duran ufak tefek bir kadın tarafından açıldı. "Robert tuvalete indi Duncan, gel, içeride bekle," dedi kadın sızlanırcasına.

Thaw dolap büyüklüğünde bir koridoru geçip derli toplu, rahat ve epey dolu bir odaya girdi. Gardırop, büfe, masa ve sandalyeler daracık boşluklarla birbirinden ayrılmıştı. Uzun bir pencerenin önünde bir lavabo, yanındaysa bir gaz fırını vardı. Şöminenin üstüne tavana gerili ipten sarkan nemli çamaşırların gölgesi düşüyor, yenen yemekten arta kalanlar masada toplanmayı bekliyordu.

Bayan Coulter tabakları lavaboya götürmeye koyuldu, Thaw da ateşin başına oturup kapının yakınındaki köşede bulunan yatağa baktı. Coulter'ın babası sırtı yastığa dayalı yatıyordu, sert çizgilerle dolu heybetli, şuursuz, cefakeş yüzünü hafifçe odaya çevirdi.

"Daha iyi misiniz, Bay Coulter?" dedi Thaw.

"Bir bakıma evet, bir bakıma hayır, Duncan. Okul nasıl gidiyor?"

"Sanatla İngilizce iyi."

"En sevdiğin ders sanat, değil mi? Eskiden ben de kendi kendime resim yapardım. Otuzlarda birkaçımız –işsiz kalmıştık biliyorsun– sanat okulundan bir öğretmen ya da model bulup, perşembe akşamları Brigton Kavşağı'ndaki bir odada bir araya gelirdik. Kendimize Brigton Sosyalist Sanat Kulübü adını koymuştuk. Ewan Kennedy adını hiç duydun mu? Heykeltıraş?"

"Emin değilim, Bay Coulter. Olabilir. Yani isim tanıdık ama tam çıkaramadım."

"O da bizimleydi. Londra'ya gidip kendine iyi bir yol çizdi. Bir sene önce... Yo. Dur biraz."

Thaw Bay Coulter'ın iki parmağı arasında ucu kömürleşmiş bir sigarayla örtünün üstünde hareketsiz duran yamru yumru, kocaman eline baktı. "Üç sene önceydi. Adı *Bulletin*'de çıktı. İngiltere'de bir kasabaya Winston Churchill büstü yaptığı yazıyordu. Yazıyı okurken, eskiden se-

ni tanırdım, dedim kendi kendime."

Bay Coulter sessizce homurdandıktan sonra, "Babam resim çerçevesi işi yapardı," dedi. "O zamanlar her şeyi yapardı, ahşap oyar, yaldızlar, hatta bazen resim yerleştirdiği bile olurdu. Eserlerinden bazıları şimdi sanat galerilerindedir herhalde. Resim asarken ona yardım ederdim. Resim asma işi başlı başına bir sanattır. Asıl söylemek istediğim şuydu: Ben bu resimleri Green Caddesi'ndeki Menteith Sokağı'nda bir eve asardım. Orası şimdilerde kenar mahalle oldu ama bir zamanlar o evlerde Glasgow'un en varlıklı insanları yaşardı, benim zamanımda da hâlâ orada yaşayanlar vardı. Gittiğim ev tersane işletmecileri 'Jardine ve Beattie'den Jardine'e aitti. Genç Jardine avukattı, ardından belediye başkanı oldu, ama *onun* oğlu hergelenin teki olup çıktı. Her neyse, bu resimleri antreye asıyordum: yerler mermer, duvarlar meşe kaplamaydı. Çerçeveler altın varaklı oyma cevizdendi, ama dışarıya açılan bir pencere olmadığından antre karanlıktı. Gerçi tavandaki bir pencereden azıcık ışık geliyordu gelmesine de, renkli cam takılı olduğu için pek bir faydası olmuyordu. İşimi bitirince ön kapıyı açtım, merdivenlerden inip dışarıdaki kaldırıma çıktım, sonra da orada öylece dikilip açık kapıdan içeri baktım. Bir ilkbahar sabahıydı, hava soğuktu, ama güneş parıl parıl parlıyordu. Bir kız gelip, 'Neye bakıyorsunuz?' diye sordu. Ben de kapıyı işaret ederek, 'Şuna bakın, harika görünüyor,' dedim. Güneş antreye vuruyor, duvardaki altın varaklı çerçeveleri parlatıyordu. Gerçekten de bir harika görünüyordu."

Bay Coulter hafifçe gülümsedi.

Bu sırada Coulter gelip, "Selam Duncan. Selam Forbes. Forbes, sigaran sönmüş, yakayım mı?" dedi.

"İstiyorsan yak."

Coulter bir kibrit alıp sigarayı yaktı, sonra da lavaboya gitti ve annesinin beline sarılarak, "Benim minik annem, bir sigaran var mı? Babama vermişsin, bana da bir tane versene," dedi.

Bayan Coulter önlüğünün cebinden bir sigara paketi çıkarıp, "Sigara içecek yaşta değilsin ya, neyse," diye homurdanarak Coulter'a uzattı.

"Doğru, ama benim minik annem beni hiç kırmaz. Bu ikisi sanattan mı konuşuyorlardı?"

"Evet, kendi sanatlarından."

"Eee, sevgili entelektüel arkadaşım, şimdi ne yapalım? Satranç mı yoksa kanal kenarında gezinti mi?"

"Gezmeye hayır demem."

Kanal boyunca kadınlardan konuşarak yürümeye başladılar. Coulter evdeki zorlama neşesini üstünden atmıştı. "Onlara sadece münazara topluluğunda konuşurken ulaşabiliyorum," dedi Thaw. "Orada beni Kate Caldwell bile fark ediyor. Dün akşam ön sıradaydı, ağzı bir karış açık bir halde, fincan gibi gözlerle yüzüme bakıyordu. Kendimi müthiş hazırcevap ve entelektüel hissettim. Kral gibi bir şeydim. Artık matematik dersinde arkama oturuyor. Bununla ilgili bir şiir bile yazdım."

Coulter'ın şiiri okumasını istemesini umarak duraladı. "Bizim yaşımızda herkes kızlara şiir yazar," dedi Coulter. "Geçiş dönemi dedikleri böyle bir şey. Koca Sam Lang bile kızlar hakkında şiir yazıyor. Hatta ben de arada bir..."

"Neyse boş ver. Ben yazdığım küçük şiiri beğendim. Bob, sana bir şey sorsam, bana doğruyu söyleyeceğine söz verir misin?"

"Sor bakalım."

"Kate Caldwell bana ilgi duyuyor mu?"

"O mu? Sana mı? Hayır."

"Bana biraz öyle gibi geldi de."

"Ellemeliğin teki o," dedi Coulter.

"Ne?"

"Ellemelik. Mıncıklamalık. Beşinci sınıftan Lyle Craig muhtemelen onu götürüyor. Geçen cuma da hırdavatçının tekinin onu Denistoun Palais civarındaki bir geçitte elden geçirdiğini gördüm."

"Elden geçirdiğini mi?"

"Elledığini. Mıncıkladığını. Bence o sadece..."

"Söyleme!" diye bağırdı Thaw.

Tek kelime etmeden yürüyorlardı ki, Coulter dayanamayıp, "Sana bunu söylememem gerekirdi Duncan," dedi.

"Ama iyi ki söyledin. Teşekkür ederim."

"Söylediğim için kusura bakma."

"Zararı yok. Var olan her engeli tek tek bilmek istiyorum. Çekici değilim, onu dışarı çıkaracak param yok, onunla nasıl konuşacağımı bilmiyorum – bunların hepsi birer engeldi. Şimdi de onun herkesle kırıştırdığını öğrendim. Onu etkilemeyi başarsam bile, her an başka bir limana yelken açıp her şeyi berbat edebilir."

"Belki de Kate Caldwell'la başlamak hatadır. Önce başka birini dene bence. Benim kızı bir dene mesela, büyük June Haig."

"Senin kız mı?"

"Sayılır, yani onunla bir kere çıktım sadece. Ona bayağı rağbet var."

"Nasıl bir kız?"

"Güreşçi gibi bir sırtı var. Kolları benim butlarım kadar, butları da senin belin kadar. Ona sarılınca koca bir kanepeye gömülmüş gibi oluyorsun."

"Söylediğine bakılırsa pek çekici sayılmaz."

"Büyük June tanıdığım en çekici kız. Heyecan verici bir kız, ayrıca da rahat. Üçüncü yıl dansına davet etsene."

Thaw, June Haig'i hatırlıyordu. Biraz aksi görünüşlüydü, Coulter'ın söylediği kadar da iri değildi, ama ikinci sınıfı geçememişti ve etrafındaki daha küçük kızlardan ayırmak için ona Büyük June diyorlardı. Thaw'da ani bir ilgi peyda olmuştu. "Büyük June benimle dansa gelmez ki," dedi.

"Gelebilir. Senden hoşlanmıyor ama ünün kızın aklını çelebilir."

"Ben ünlü müyüm ki?"

"İki türlü ün yaptın. Bazılarına göre hiç seks hayatı olmayan dalgın bir profesörsün, bazılarına göre de bunu sadece bir maske olarak kullanıyorsun, aslında bütün okuldaki en pis seks hayatı sende."

Thaw birden durup elleriyle başını kavradı. "Hiç yolu yok, yok işte. Kate'in yakınında olmak istiyorum, onun bana değer vermesini istiyorum, hatta galiba onunla evlenmek istiyorum. Böyle isteyip durmak ne boka yarıyor ki?" dedi bağırarak.

"Sorunlarının onunla evlenerek çözüleceğini sanma."

"Neden?"

"Seks sadece içine sokup sağa sola sallamak demek değil. Zamanlamayı öyle ayarlayacaksın ki, en sert bastırdığında onu almaya hazır olacak. Bunu beceremezsen hayal kırıklığına uğrar ve kızar. Hata yapmamak için de bol bol pratik yapman gerekir."

"İmtihanlar!" diye haykırdı Thaw. "Her şey imtihan! Yaptığın şeyin değerli olması için ille de önce *başka* birini mi tatmin etmesi gerek? Zevk duyduğumuz için yaptığımız her şey bencilce ve işe yaramaz mı? İlkokul, ortaokul, üniversite, hayatımızın ilk yirmi yılını numaralandırıyorlar, bir üst yıla atlamak için de sınavdan geçmemiz gerekiyor. Her şey imtihan yapanı memnun etmek için, zevk falan hikâye. Bize hak gördükleri tek zevk bekleyiş: 'Sınavdan sonra her şey daha iyi olacak.' Düpedüz yalan. Sınavdan sonra hiçbir şeyin daha iyi olduğu yok. Aşkın farklı bir şey olduğunu zannediyorsun. Ama hayır, onun için de çalışmak, pratik yapmak, öğrenmek gerekiyor, her an hata yapabilirsin."

"Bu akşam çok etkileyici konuşuyorsun," dedi Coulter. "Benim kafamı da kendininki gibi karmakarışık ettin. Ama o kadar da değil. Bak, aslında arada böyle bir bağ..."

"*Bu da ne?*"

"Bu ses mi? Çocuğun biri şarkı söylüyor."

Kanalın kıyısına diklemesine konmuş eski demiryolu traverslerinden bir çitin yanındaydılar. Traverslerin öte tarafından şarkı söyleyen ahenksiz, berrak bir çocuk sesi geliyordu:

"Bir yârim var Amerika'daaa,
Denizin karşı yakasındaaa,
Bir yârim var Amerika'daaa,
Yakında varacak banaaa."

Traverslerdeki aralıktan, bir yanında kanal setinin, diğer yanında bir deponun parmaklıklı pencerelerinin olduğu bir yola baktılar. Küçük bir kız ip atlıyor ve sokak lambasının dibine düşen ışık çemberinde kendi kendine şarkı söylüyordu. "Bu saatte dışarıda olmak için çok küçük. Sen neden sırıtıyorsun?" dedi Coulter.

"Bir an için onun şarkısının anahtar olabileceğini düşündüm de."

"Ne anahtarı?"

Thaw anahtarı anlattı, pek pratik sayılmayacak fikirlerinin çoğu gibi bunun da Coulter'ı öfke nöbetine sokacağını düşünüyordu. Coulter kaşlarını çatarak, "Peki bu anahtarın sözcük mü olması gerekiyor?" diye sordu.

"Başka ne olabilir ki?"

"Savaş sırasında Kinlochrua'da ihtiyar MacTaggart'la kalırken, iki-üç gece yıldızları cam gibi gördüğümü anımsıyorum. Kasabada, hele hele hava ayazsa, her zaman daha çok yıldız görme şansın var, böyle gecelerde gökyüzü yıldız kaynar. O sırada onun... bana gitgide yaklaştığını hissettim, elimi atsam yakalayacak gibiydim, ama ne olduğunu düşünmeye kalktığımda çoktan gitmişti bile. Aynı şey bir sürü defa başıma geldi."

"Ne demek istediğini anlamadım. Bu tam olarak ne çeşit bir şeydi? İnandığın ne varsa hepsinin birbirine düğümlendiği bir şey mi? Onunla bir şeyleri sınayabiliyor muydun?"

"Onunla hiçbir şey sınanmazdı. Sanırım bir histi. Tatlı ve kalıcıydı, her şeyden çok bir dosta benziyordu."

Thaw buna benzer bir deneyim yaşadığını hatırlamıyor, Coulter'a gıpta ediyordu. "Biraz duygusal görünüyor. Bunu sadece yıldızlara bakarken mi hissettin?"

"Sadece yıldızlara bakarken."

Thaw gökyüzüne baktı. İlk bakışta sadece karanlık görünüyordu, ama gözleri yavaş yavaş şehir merkezi tarafında donuk turuncuya dönen kahverengimsi eflatunu seçti. "Ufuk neden bu renk?" diye sordu Thaw.

"Lambalardan yansıyıp havayı kaplayan ışıktan galiba."

Evlerine yarı mesafede bir noktada vedalaştılar. Thaw biraz tek başına yürüdükten sonra arkadan bir ses duydu. Arkasını dönünce, ona el sallayarak, "Takma kafanı! Takma! Kate Caldwell'ın canı cehenneme!" diye bağıran Coulter'ı gördü.

Thaw, zihninde Kate Caldwell'ın ona gülümseyen ve el eden küçük kusursuz hayaliyle yürümeye devam etti. Bu hayalin etrafını öyle ümitsiz duygularla yüklü bir sis sarmıştı ki, en sonunda durup soluklanmak zorunda kaldı. Kanalın ileriki kıyısında Blochairn demir fabrikasının devasa hangarları vardı. Bunlardan monoton takırtı ve çınlamalar geliyor, tepelerindeki gökyüzünde turuncu bir ışık titreşiyor, kanalın siyah sularında kabarcıklar fokurduyor, suyun yüzeyindeyse buhar kümeleri vals yaparak bir bulut halinde akıp gidiyordu. Yol Alexandra Parkı'ndan yüksek bir parmaklıkla ayrılıyordu. Thaw derin bir nefes alarak parmaklığa atıldı, üstteki iki sivri demiri tutarak kendini yukarı çekti ve golf sahasına atladı. Çimenli yollardan coşkuyla ve suç işlediği hissiyle koşup süslemeli bir çeşmenin pagodası etrafındaki düz çimenlikte ağaçların yetiştiği bir yere geldi. Üstünde papatya galaksileri olan kül rengi çimler, ağaçların gölgesi ve çeşme birkaç saat önce okula yürürken gördüğünden bambaşkaydı, heyecan vericiydi. "Çimenlere Basmayın" yazısının üzerinden geçip, çok defa tırmanmak istediği bir ağaca doğru yürüdü. Ağacın gövdesinin ilk üç buçuk metresi dalsız olmakla birlikte girintili çıkıntılı ve eğriydi. Onu parmaklıkları aşmaya sevk eden dürtü yok olup gidene kadar tırmandı ve sonunda kendini yüksekteki bir dalın üstünde bacaklarını iki yana sarkıtmış, kollarını ağacın gövdesine dolamış vaziyette buldu. Ağaçların içinde yaşayan dişi ruhlarla ilgili Eski Yunan hikâyelerini hatırladı. Kollarının arasındaki gövdenin, içinde bir kadın bedeni sakladığını tasavvur edebiliyordu. Ona sarılıp yüzünü bastırarak, "Geldim, buradayım. Dışarı çıkar mısın?" di-

ye fısıldadı. Kadının da kendi bedenini kabuğun diğer tarafından bastırdığını hayal etti, dudakları onunkilerle buluşmaya çabalıyordu, ama Thaw sertlikten başka hiçbir şey hissetmedi, böylece boş verip biraz daha tırmandı, dallar ayağının altında sallanıyordu. Tepesinde kahverengiye çalan eflatun gökyüzüne iğnelenmiş bir-iki yıldız duruyordu. Onlarda tatlı, kalıcı ve dostça bir şey hissetmeye çalıştıysa da, sonunda saçmaladığını hissederek ağaçtan indi ve eve yollandı.

Ona kapıyı Bayan Thaw açtı. "Duncan, bu kadar kirlenmeyi nasıl başardın?"

"Ne kirlenmesi?"

"Suratın, her yerin tencere dibi gibi olmuş!"

Banyoya gidip aynaya baktı. Yüzü, bilhassa da ağzının etrafı ise bulanmıştı.

18. Bölüm: Doğa

Otel Kinlochrua'nın müdiresi Bayan Thaw'un bir arkadaşıydı, yaz tatili için çocukları kuzeye davet etmişti. Bir sabah Broomielaw'daki garajdan otobüse bindiler, otobüs ambarların ve apartmanların arasından geçerek, onları gün ışığına boğulmuş geniş, üç şeritli Great Western Karayolu'na götürdü. Viktorya tarzı terasların, bahçe ve otellerin, tacir villalarının, belediyeye ait toplu konutların önünden geçip (açık havaya rağmen) kırsal denemeyecek bir bölgeye vardılar. Yabani otların ve devedikenlerinin arasında yeni fabrikalar yükseliyor, bayır yamaçlarında çelik direkler görülüyor, sıra sıra çimenlik alanlar metal borularla birleştirilmiş tel örgülerle korunuyordu. Sol taraflarında Clyde genişleyerek bir halice, şamandıralar ve küçük deniz fenerlerinin göze çarptığı ana kanala açılıyordu. Römorkörlerin geçit resmine katılmış, deniz tarafına doğru ilerleyen uzun bir petrol tankeri vardı, tankerin yanından aksi yöne giden bir kargo gemisi geçiyordu. Sağ taraftaki tepeler dikleşip yakınlaştı, yol nehirle ormanlık bir kayalığın arasında kaldı, derken ileride kasabanın çatıları üstünde büyük Dumbarton kayasıyla antik kaleyi gördüler. Otobüs kâh çayırların arasından, kâh sanayi yerleşimlerinin virajlı sokaklarından ilerleyerek yukarıya, kuzeydeki Leven Vadisi'ne saptı, ardından Loch Lomond'un ışıl ışıl, engin sularına ulaşıp batı kıyısından yol tuttu. Ağaçlar, çayırlar ve kulübelerle bezeli adalar civardaki araziden kopmuş parçalar gibi görünüyordu, karşı kıyıda ise Ben Lomond'un görkemli doruğu ve sırtları yükseliyordu. Zamanla çayırlar fundalığa döndü, adalar küçüldü ve kayalıklaştı. Loch Lomond yüksek yamaçlı dağların arasından geçen bir su dehlizi halini aldı, yol ise eteklerdeki ağaçlarla kaya bloklarının arasından kıvrılıyordu.

Otobüs kuzeye tatile gidenlerle doluydu. Arkada oturan dağcılar müstehcen dağcılık şarkıları söylüyordu, Thaw alnını soğuk pencereye dayadı, çaresizliğe kapılmıştı. Evden çıkarken bir efedrin almıştı, otobüse binerken de gayet iyiydi, ama Dumbarton'ı geçtikten sonra soluk

alıp verişi kötüleşmişti, şimdi de titreyen camın kafatasında yarattığı acıya odaklanarak bunu unutmaya çabalıyordu. Dışarıdaki arazinin renkleri çiğ yeşille soluk kurşuni arasında gidip geliyordu: kurşuni yol, kayalıklar ve ağaç gövdeleri; yeşil yapraklar, çimenler, eğreltiotları ve fundalıklar. Gözü soluk kurşuniyle çiğ yeşil görmekten usanmıştı. Yol kenarlarında biten tek tük çiçeğin oluşturduğu sarılı morlu benekler bütün enstrümanların aynı iki notayı tekrar tekrar çaldığı bir orkestradaki küçük ahenksizlikler gibi yırtınıyordu. "Haşat görünüyorsun abi," dedi Ruth.

"Biraz öyleyim. Nefesim kötüleşiyor."

"Neşelen hadi! Vardığımızda iyi olursun."

"Söylemesi kolay."

"Off... amma karamsarsın. Böyle karamsar olmasan eminim böyle kötü hissetmezdin."

Otobüs dağcıları indirmek için Glencoe'daki bir sırtta durdu, bu arada yolculara beş dakika bacaklarını esnetebilecekleri söylendi. Thaw zar zor inip yol kenarında güneşin ısıttığı bir çimenliğe oturdu. Ruth bagajdan sırt çantalarını alan dağcıların yanında durmuş, babasıyla gittiği tırmanışta tanıştığı biriyle konuşuyordu. Diğer yolcularsa laflayıp, yer yer memnuniyet yer yer hayretle karışık bir içerlemeyle etraftaki doruklara bakınıyordu. Geçkin bir adam yanındakine, "Vay be, fevkalade bir manzara, fevkalade bir manzara," dedi.

"Haklısın. Şu kayaların dili olsa bize neler anlatır kim bilir... Anlatacak bir sürü hikâyeleri vardır kesin."

"Evet ya, böyle manzaraların karşısında Eski İskoçya'nın görkemini görüyorsun."

Thaw başını kaldırıp bakınca zamanın ve havanın yonttuğu devasa hammadde yığınları gördü. En tepedeki çatlaklardan çıkan bir taş molozu, fundalıklı yamaçları cüruf gibi kaplamıştı. Şortlu ve tırmanış botlu bir kızla oğlan Thaw'un önünden geçip yola doğru yürüdü, oğlanın sırtında her adımda omuzlarına çarpan küçük bir çanta vardı. Otobüsün yanındaki dağcılar arkalarından alkış tutup ıslık çaldılar, kızla oğlan da el ele tutuşup utanç duymaksızın sırıttı. Oğlanın güveni, kızın alışıldık güzelliği, ikisinin neşeli rahatlığı Thaw'da adeta gırtlağına sarılan bir öfke ve haset sancısı yaratmıştı. Yanındaki çimenlikte duran bir granit levhaya baktı. Üstünde yer yer evvelsi gece kaşıyarak bacak arasından soyduğu kabuklarınkine benzer şekil, renk ve kalınlıkta likenler vardı.

Likenlerin mikroskobik köklerinin sağlam görünen yüzeydeki gözle görülmez gözeneklere girerek onları genişletip derinleştirdiğini hayalinde canlandırdı. "Bir kaya hastalığı," diye düşündü. "Bizim gibi bir maddenin hastalığı."

Otobüse dönünce Ruth, "Onlar Harry Logan'la Sheila'ydı. Buchail geceyi Cameron'ın kulübesinde geçirecekler. Keşke bugün Sheila'nın yerinde olsaydım. Ama bu gece değil, sadece bugün," deyip güldü. Ardından, "Çok mu kötüsün, Duncan? Neden bir hap daha almıyorsun?" dedi.

"Aldım zaten."

Astımının on dakika içinde haplar kâr etmeyecek denli azacağını biliyordu, elinde kalan son silahla savaşmaya başlamıştı. Zihninin merkezine çekilerek kitapçı vitrinlerinden ve Amerikan çizgi romanlarından resimler hatırlamaya çalıştı: vücudu paylaşmak istediği bir şakaymışçasına gülümseyen yarı çıplak bir sarışın; korkudan bir kenara sinmiş, gözlerini ve ağzını endişeyle açmış saçı başı darmadağınık bir kız; bacaklarını ayırıp ellerini kalçalarına koymuş, yüzündeki haşin ve bencil ifadeyle saldırıların en bencilini davet ediyormuş gibi görünen koca memeli bir kadın. Penisinin sertleşmesiyle soluk alıp verişi rahatladı. Kafasından geçen bu kadınların sonuncusuna odaklandı, kadının yüzü büyük June Haig'inkine dönüştü. Otobüsün hızla içinden geçtiği boş ve sarp arazilerde onunla buluştuğunu hayal etti. Kızın üstünde beyaz şort ve tişört vardı, ama ayağındakiler tırmanış botu değil yüksek topuklu ayakkabılardı. Thaw komplike zihinsel ve fiziksel aşağılamalar eşliğinde ona uzun uzadıya tecavüz ediyordu. Bu düşüncelerin mastürbasyondaki doruğa ulaşmasını engellemek için arada bir zihnini bunlardan çekip koparıyor ve düşüncenin oturduğu yerden böyle şiddetli bedensel değişimler yaratabilmesine şaşıyordu. Penisi büzüldükçe astım göğsüyle boğazında şiddetleniyor, derken zihni kadının hayalini bir kez daha yakalıyor ve karıncalanan kimyasal bir coşku tekrardan kanında dolaşmaya başlayarak geçtiği bütün kanalları genişletiyor, aşağıda penisini ve yukarıda hava borularını şişiriyordu. Bütün bunların ardındaysa boğulma, henüz gerçekleşmemiş bir tehdit olarak bekliyordu.

Otobüs halicin kıyısında, yavan evlerin olduğu bir sokakta durdu. Thaw ile Ruth inip, annelerinin arabada onları bekleyen arkadaşını buldu. Ruth ön koltuğa, onun yanına oturdu. Vites kolunu kısa ve sert ha-

reketlerle oynatan küçük ağızlı, ufak tefek bir kadındı bu. Cinsel düşüncelerle serseme dönmüş olan Thaw arkaya oturdu, Ruth'la kadın arasında geçen konuşmayı pek dinlemiyordu.

"Mary hâlâ aynı manifaturacıda mı çalışıyor?"

"Evet, Bayan Maclagnan."

"Çok yazık. Babanın daha iyi bir iş bulamaması ne kötü. O kadar emek harcadığı şu açık hava organizasyonlarından hiç para vermiyorlar mı?"

"Sanmıyorum. Sadece boş vakitlerinde onlarla çalışıyor."

"Hmm. Evde annenize yardım ediyorsunuzdur inşallah. Biliyorsun, pek iyi durumda değil."

Ruth'la Thaw utanç içinde pencereden dışarı baktı. Yol, çukurlarında küçük su birikintileri olan geniş, bataklık bir arazinin yukarısında, güneşin eğimli ışınlarının altında kıvrılarak uzanıyordu. Kırlığın ufukta çizdiği kıvrımın ardında huni şeklinde bir tepenin zirvesi yükseliyordu. Thaw bunun Ben Rua olduğunu anladı ve bu fikir hiç de hoşuna gitmedi. Cinsel coşkusunu kaybetmemek için giderek daha sapkınca şeyler düşünmesi gerekmişti, şimdiyse dış dünyada ona başka tecrübelerini anımsatan her şey yersizliğiyle onu altüst ediyordu. Kırlığın tepesine vardılar, sonra karşı yakasında kurşuni ve grimtırak yeşil bir dağın alt kısmındaki benek benek kulübe şeritleriyle Kinochrua'nın bulunduğu bir körfeze doğru yokuş aşağı ilerlediler. Deniz cezir halindeydi ve mavi gökyüzünü sarı kumların üstüne yansıtan berrak, sığ sular zümrütümsü bir renge bürünmüştü. Ani, boğuk bir gürültü kulak zarlarını acıttı. "Cephane fabrikasında bir şeyler test ediyorlar," dedi Maclagnan. "İnşallah atom bombası falan değildir."

"Cephane fabrikası savaştan sonra kapanmamış mıydı?" diye sordu Ruth.

"Evet, bir seneden fazla kapalı kaldı, sonra Deniz Kuvvetleri devraldı. Misafirhaneyi de onlar devralmıştı ama onu daha açmadılar maalesef. Misafirhane şimdiye dek burada olan en güzel şeydi, insanların kafasını biraz olsun değiştirmişti. Ondan önce Kinlochrua ölü bir yerdi, o kapandığından beridir de ölü. Mary Thaw'un buradaki tek gerçek dostum olduğunu biliyor musunuz? Papazın ne diyeceğinden çekinip de pazar günleri örgü örmeyen kadınlarla nasıl arkadaş olabilirsin ki? Her şeye burnunu sokan o ihtiyar McPhedron onların örgüsüne ne karışabilir ki? Abin pek iyi değil herhalde?"

Ruth dönüp Thaw'a, "kendini topla" anlamına gelen bir bakış attı.

"Hırıltı nöbetlerinden birini geçiriyor, ama yanında hapları var."

"Eh, bence otele varınca dosdoğru yatağa girse iyi olur."

Otele gittiklerinde Bayan Maclagnan Thaw'u yukarı çıkarıp duvarları çiçek desenli, küçük, derli toplu bir yatak odasına götürdü. Thaw ayakkabısının tekini çıkardıktan sonra on dakika pencereden dışarıyı izleyerek yavaş yavaş soyunmaya koyuldu; diğer tekini çıkarmayı olabildiğince ertelemeye çalışıyordu. Dışarıda, öndeki bakımlı bahçelerden binanın bir cephesince ayrılıp gizlenmiş bakımsız, yosun tutmuş bir bahçe vardı. Kenarlarına koyu yeşil servi ve çam ağaçları dikilmişti. Ortasında kırık bir güneş saatinin olduğu kare şeklindeki yarı bataklık havuzun etrafı küçük patikalar ve çalı çitlerle çevriliydi. Bahçe Thaw'u durgun, habis bir hayat hissiyle doldurup büyülemişti. Çitler aralardan çıkan otlarla kaybolmuş, çitlerin gölgesinde sıska, hastalıklı otlar büyümüştü. Kırkayağın bacaklarından daha ipliksi uzuvlara sahip çeşitli bitkiler çorak toprakta yaşam mücadelesi veriyor, amansız bir azimle birbirini boğmaya, boğazlamaya çabalıyordu. Köklerinin arasında böcekler, sinek kurtçukları ve küçük yumuşakçalar dolaşıyordu: iğnesi, kıskacı olan boğumlu mahluklar, ne bulursa yutan sert ağızlarıyla yumuşak, buruşuk mahluklar, birçok gözü ve anteni olan sert kabuklu, uzun bacaklı mahluklar. Bunların hepsi de delikler açıp yumurta bırakıyor, bitkilere ve birbirlerine zehir püskürtüyordu. Bahçenin çürüyüşünde kendi habis düşlerine yakın bir şey olduğunu hissetti Thaw. Yalpalayarak ayakkabısının öteki tekini çıkardı, soyunup yatağa girdi. Bayan Maclagnan ona sıcak su dolu bir şişe getirdi ve okuyacak bir şey isteyip istemediğini sordu. Thaw istemediğini, kendi kitaplarını yanında getirdiğini söyledi. Yemeğini yedikten sonra uzanıp mastürbasyon yaptı. On dakika geçmeden tekrar mastürbasyon yaptı. Artık elinde astıma karşı kullanabileceği hiçbir silah kalmamıştı.

Otelin arkasındaki bahçeye bakan, kullanılmayacak kadar yıpranmış hantal bir masayla birkaç sandalyenin olduğu bir veranda vardı. Ertesi gün Thaw kitaplarını ve resim malzemelerini alıp orada oturdu. Ağır ağır soluk alıp vererek kara kalem çizimler yaptı, en iyi olanların üstünden çini mürekkebiyle geçip ortaya çıkan resmi sulu boyayla renklendirdi. Çalışırken astım o kadar da rahatsızlık vermiyordu, evvelsi gece pek uyuyamadığından, gözlerini kapayıp alnını yumruklarına yaslayarak masaya dayandı. Ağaçların dallarını hafif hafif kımıldatan rüzgârı,

bir kuşun arada seslenişini ve verandanın köşesinde vızıldayan bir arıyı işitebiliyordu, gelgelelim en çok odaklandığı ses kafasının içindeki bir mırıltıydı, yan odada iki kişi konuşuyormuş gibi uzaktan gelen, belli belirsiz bir mırıltı. Konuşanlardan biri heyecanlanıp, sesini diğerinin monoton sesinden öyle çok yükseltti ki, Thaw şu sözleri duyar gibi oldu: "...eğreltiotlarıyla çimenler, çimenin nesi olağanüstü..."

Dışarıdan gelen bir sesle başını kaldırıp yukarı baktı. Papaz verandanın gölgesinin ardında kalan güneşli patikada oturmuş, meraklı meraklı ona bakıyordu. Düğmeli kara silueti tıpkı Thaw'un hatırındaki gibiydi, öte yandan biraz ufalmış, yüzü daha müşfik bir görünüme kavuşmuştu. "İyi olmadığını söylediler," dedi.

"Bu sabah çok daha iyiyim, teşekkürler."

Papaz verandaya çıktı ve Thaw'un yaptığı resimlerden birine baktı. "Bu adam kim?"

"Sina'daki Musa."

"Bütün o kayalıkların ve gök gürlemesinin ortasında nasıl da vahşi bir adam gibi görünüyor. Demek Kitabı Mukaddes'ten sahneler canlandırıyorsun."

Thaw sesindeki iftiharı gizlemek için ifadesiz bir tonla, "Hayır, okuldaki münazara topluluğunda yapacağım bir konuşma için resim yapıyorum," dedi. "Konuşmanın adı 'Kişisel Bir Tarih Anlayışı'. Resimler tepegözle ekrana yansıtılacak."

"Peki senin tarih anlayışında Musa'nın nasıl bir yeri var?"

"O ilk avukat."

Papaz gülerek, "Bir anlamda evet, buna şüphe yok, Duncan, ama bir anlamda da hayır. Bu okuduğun ne?" deyip parlak kapaklı kitabı eline aldı.

"Profesör Hoyle'un yaradılışın sürekliliği üstüne dersleri."

Papaz elleri şemsiye sapının üstünde bir sandalyeye oturup, çenesini ellerine dayadı. "Profesör Hoyle bize yaradılış hakkında ne söylüyor?"

"Şey, çoğu gökbilimci evrendeki bütün maddelerin bir zamanlar devasa bir atomda sıkışık halde bulunduğunu savunuyor. Bu atom zaman içinde patlıyor, parçalarıyla da evrendeki bütün yıldızlar ve gezegenler meydana geliyor. Evrendeki bütün gezegenlerin birbirlerinden uzaklaştığını biliyorsunuz, değil mi?"

"Bu yönde bazı söylentiler duydum."

"Söylentiden öte bir şey bu, Bay McPhedron, ispatlanmış bir olgu. İşte, Profesör Hoyle evrende bulunan bütün maddelerin hidrojenden oluştuğunu düşünüyor, çünkü hidrojen atomu atomun en basit formu. Ona göre yıldızlar arasındaki giderek büyüyen boşlukta sürekli olarak hidrojen atomları oluşuyor ve yeni yıldızlar, galaksiler vesaire meydana getiriyor."

"Olur şey değil. mucizevi bir şey bu! Sen de buna inanıyorsun, öyle mi?"

"Şey, henüz kesin olarak ispatlanmamış olabilir, ama ben bunu diğer teoriye tercih ediyorum. Daha iyimser."

"O neden?"

"İlk teori doğruysa, günün birinde yıldızlar sönecek, evren de soğumuş kara kaya parçalarından başka hiçbir şeyin olmadığı bir boşluğa dönüşecek demektir. Halbuki Profesör Hoyle haklıysa, sönen yıldızların yerini alacak yeni yıldızlar hep olacak demektir."

"Yavaş yavaş ölerek beni tehdit eden bir evrenden kurtarıldığım için şanslıyım," dedi papaz nazikçe.

Thaw papazın demek istediğini anlayınca kendini sıkıştırılmış hissederek öfkelendi. "Dr. McPhedron, söylediğim her şey aptalcaymış gibi konuşup gülüyorsunuz. Sizi benden üstün kılan inancınız nedir? Tanrı mı?"

"Ben Tanrı'ya inanıyorum," dedi papaz ağırbaşlılıkla.

"Tabii onun iyi olduğuna da? Her şeyi yarattığına? Yarattıklarını sevdiğine? Öyle mi?"

"Evet, bunlara da inanıyorum."

"Öyleyse guguk kuşu yavrularını neden ancak ardıç kuşu yavrularını öldürerek yaşayabilecek şekilde yarattı? Sevgi bunun neresinde? Hayvanlar neden ancak diğer hayvanları öldürerek yaşayabiliyor? Bize neden sadece başkalarının canını yakarak doyurabileceğimiz iştahlar vermiş?"

Papaz sırıtarak, "Üstüme iyilik sağlık!" dedi. "Tanrı'nın kendisi böyle bir sınava tabi tutulmaktan korkabilir. Yine de ben elimden geldiğince izah edeyim. Sen öyle bir konuşuyorsun ki, sanki ben dünyanın şimdiki haliyle Tanrı'nın yaratımı olduğuna inanıyorum. Bu doğru değil. Dünya Tanrı tarafından yaratıldı ve güzel yaratıldı. Tanrı dünyayı onu koruyup güzel tutması için insana emanet etti, insansa onu Şeytan'a verdi. O gün bugündür dünya Şeytan'ın hükmüne girip Cehennem'in bir uzantısı halini aldı, dünyada doğanlar lanetlendi. Ekmeğimizi ya alın

teriyle kazanıyor ya da komşularımızdan çalıyoruz. Her iki durumda da diken üstünde yaşıyoruz ve ne kadar akıllı olursak, üzerimizdeki laneti o kadar iyi sezip o kadar endişeye kapılıyoruz. Sen akıllı birisin Duncan. Belki şimdiye kadar Tanrı'nın varlığına dair bir işaret görmek için dünyaya baktın. Eğer öyleyse, burada onun yokluğundan başka hiçbir şeyin kanıtını bulamazsın, çünkü cismani dünyada duygusuz ve habis bir ruh hüküm sürüyor. Yaratıcımızın iyi olduğunun tek ispatı, dünyadan duyduğumuz memnuniyetsizlikte (zira bizi doğanın Tanrısı yaratmışsa, doğadaki yaşamın da bize uygun olması gerekir) ve hakkında muhtemelen bir şeyler okuduğun İsa Mesih'in yaptıklarıyla söylediklerinde yatıyor. Senin tarih anlayışında İsa'nın yeri var mı?"

"Evet," dedi Thaw cesaretle. "Onu her insana eşit ölçüde değer veren bir din yaratan ilk kişi olarak görüyorum."

"Onu bu kadar saygın bir yere koyduğuna sevindim, ama o bundan ibaret değil. İsa yoldur, hakikattir, yaşamdır. Tanrı'yı bulmak için İsa'nın Tanrı *olduğuna* inanman, geri kalan her türlü bilgiyi de boş ve beyhude sayarak bir kenara atman gerekir. Sonra da inayet için dua etmen."

Thaw bu konuşma boyunca birkaç kez huzursuz huzursuz kımıldanmıştı çünkü konuşma onu utandırmıştı ve gözlerini açık tutmakta da güçlük çekiyordu. Bir dakikadan kısa bir sessizlikten sonra papazın ondan bir soru beklediğini fark etti ve "İnayet nedir?" diye sordu.

"Cennetin Krallığı senin kendi kalbindedir. Artık lanetli olmadığını kesin olarak bilmektir bu. Endişeden kurtulmaktır. Tanrı bunu bütün inananlara bahşetmez, az sayıda inanana çok uzun süreliğine bahşeder."

"Yani Hıristiyan olsam bile hiçbir zaman şeyden... emin olamayacağımı mı..."

"Kurtuluştan, kurtulacağından emin olamazsın. Tanrı bakkal ya da banka müdürü gibi, bir gram inanç karşılığında bir gram kurtuluş veren akılcı bir varlık değildir. Onunla pazarlık edemezsin. Sana hiçbir garanti vermez. Galiba seni sıkıyorum Duncan, kusura bakma. Gerçi söylediklerimi John Knox'un zamanından beri hemen her İskoç sorgusuz sualsiz kabul ediyordu, ta ki iki-üç nesil önce insanlar dünyanın iyileştirilebileceğine inanmaya başlayana kadar."

Thaw elleriyle başını kavradı, üstüne bir kasvet çökmüş, ağırlaşmıştı. Papaz beklediğinden daha esaslı bir cevap vermişti, bu yüzden kendini kapana kısılmış gibi hissediyordu. Ona cevaben sunabileceği pek çok kuvvetli karşı argüman olduğundan şüphe duymadığı halde dü-

şünebildiği tek karşılık, "Peki ya guguk kuşları?" oldu.

Papaz afallamış gibiydi.

"Tanrı guguk kuşlarını neden sadece ardıç kuşlarını yiyerek yaşayabilecek şekilde yarattı? Onlar da mı dünyayı Şeytan'ın ellerine teslim etti? Yoksa bunu ardıç kuşları mı yaptı?"

Papaz ayağa kalkıp, "Vahşi hayvanların hayatı bizimkinden öyle farklı ki Duncan, onlara duyduğumuz kuvvetli hisler kibir ve kendini kandırmadan öteye gidemez," dedi. "Ateist baban bile bu konuda bana katılacaktır. Anladığım kadarıyla bir-iki hafta daha buradasın. Belki bu meseleleri başka bir zaman tartışabiliriz. İnşallah sağlığın da düzelir bu arada."

"Teşekkür ederim," dedi Thaw. Papaz gidene kadar önündeki kâğıda bir şeyler çiziktirir gibi yaptı, sonra başını masanın üzerinde kavuşturduğu kollarına dayadı. Yorgunluktan ölüyordu, ama şuurunu bir anlığına yitirecek olsa boğuntu canavarı göğsüne çökebilirdi, bu yüzden uykuya yakalanmadan dinlenmeye çalıştı. Uyanık kalmakta zorlanınca kalktı, malzemelerini toplayıp aheste aheste yatağa yollandı.

Öğleden sonra iyileşme umudu, sağlıklı olmanın nasıl bir şey olduğuna ilişkin anılarıyla birlikte uçup gitti. Onun için hayal edilebilir tek gelecek, küçücük acı verici bir fiile, bir nefes okyanusundan tekrar tekrar çekilen acı verici bir soluğa indirgenmiş bugünün bir tekerrürüydü. Artık erotik düşleri de onu terk edince (onlar da haplar gibi kullanıla kullanılana etkisini yitirmişti) bahçedeki durgun, direngen yaşam, beslendiği toprak gibi Thaw'a da eza verir olmuştu. Doğal dünyanın sıkı sıkıya *yaşamla* sarmalanmış devasa, yumru yumru toprak ve kaya öbekleriyle, uzuvları birbirini yiyerek kendisini yenileyen bir madde halinde otelin bütün duvarlarından içeri uzandığını hissediyordu. Üç yüzdört yüz kilometre güneyde taş ve maden rezervleriyle koca bir oyuk vardı: Glasgow. Glasgow'da, yeterince yüksek sesle bağıracak olsa, o kadar insan içinde birinin sesini duyup yardımına koşacağı hissiyle biraz olsun rahatlıyordu Thaw. Oysa bu dağların arasında bağırmak nafileydi; çektiği ıstırap guguk kuşuna yem olan ardıç kuşununki, ardıç kuşunun parçaladığı yılanınki kadar yersizdi. Bağırmaya başlamıştı ki bir anda durdu. Kendini düşünmeye zorladı, ne var ki düşünceleri papazın sözlerinin kapanına kısılmıştı. Dünya bir ceza olmanın dışında nasıl gerekçelendirilebilirdi ki? Ama neyin cezası?

O akşam Bayan Maclagnan telefonla doktor çağırdı. Doktor Thaw'un odasına girdi, yatağın yanına oturdu; kara bıyıklı, bermuda pantolonlu, orta yaşlı denemeyecek kadar genç bir adamdı. Dörtgenimsi kafası omuzlarına öyle bir gömülmüştü ki bedeninden bağımsız hareket edemezmiş gibi görünüyordu. Thaw'un nabzına ve ateşine baktı, ne zamandır bu durumda olduğunu sordu ve sıkıntıyla homurdandı. Bayan Maclagnan içine küçük, metal bir kafes tutturulmuş, kaynar su dolu bir kap getirdi. Doktor kabın içinden bardakla metal parçaları alıp, bir şırıngaya taktı ve lastik başlıklı bir tüpten şırıngayı doldurup ona pijamasının kolunu sıyırmasını söyledi. Thaw gözünü tavanın bir köşesine dikti, oradaki çatlaktan başka hiçbir şey düşünmemeye çalıştı. Kolunun üst kaslarının soğuk bir şeyle silindiğini, sonra da iğnenin içeri girdiğini hissetti. Doku katmanlarını yarıp geçen çelik uç sinirine dokundu. İçeri pompalanan sıvının kası şişirmesiyle birlikte belli belirsiz bir sızı duydu, ardından iğne çekildi ve şaşılacak bir şey olmaya başladı. Şimdiye dek ancak erotik olarak ortaya çıkarabildiği, her yerini karıncalandıran özgürleştirici sıvı kolundan bedenine doğru, ama bu defa düşüncenin desteği olmadan yayılıyordu. Bütün sinirleri, kasları, eklem ve uzuvları gevşemiş, akciğerleri yeterli havayla dolup genişlemişti, iki kere hapşırdıktan sonra kendini baştan ayağa rahat ve iyi hissederek geriye yaslandı. Astımın her an geri dönmeyi beklediği hissi kaybolmuştu. Bir daha fenalaşabileceğine inanamıyordu. Güneşin ışığıyla ısıttığı bahçeye baktı. Havuzun yanındaki azman gül ağacı beyaz çiçekler vermiş, güllerden birinin üstüne, baktığı yerden kara bir benekten farksız görünen bir arı konmuştu. Arı halinden memnun değil miydi? Gül ağacı büyümek hoşuna gittiği için serpilmemiş miydi? Bahçedeki her şey kendine uygun boya ulaşmış, şimdi de ikindi güneşinin kehribar sarısı ışığının altında biraz istirahat ediyormuş gibi göründü gözüne. Bahçe *sağlıklı* görünüyordu. Thaw uysal bir minnetle dönüp, etrafındaki şeyleri bu kadar değiştiren sıradan, çökkün görünüşlü adama baktı. Doktor hafif çatık kaşlarıyla yatağın yanındaki masada duran kitapları ve çizimleri inceliyordu. "Daha iyi misin?" diye sordu. "Evet, teşekkürler. Çok sağolun. Çok daha iyiyim. Artık uyuyabilirim."

"Hmm... Sendeki astım türünün kısmen psikolojik olduğunu biliyorsundur herhalde."

"Evet."

"Çok okuyorsun, öyle mi?"

"Evet."

"Kendini istismar ediyor musun?"

"Hem de nasıl, hele insan içinde aptalca davranırsam."

"Hayır, hayır. Demek istediğim, mastürbasyon yapıyor musun?"

Thaw'un yüzü kızardı. Başını eğip nevresime baktı.

"Evet."

"Ne sıklıkla?"

"Haftada dört-beş kere."

"Hmm, bu epey fazla. Bu konuda henüz genel bir mutabakata varılmadı, ama mastürbasyonun sinirsel hastalıkları şiddetlendirdiğine dair kanıtlar var. Mesela akıl hastanelerindekiler çok sık mastürbasyon yapıyor. Yerinde olsam bunu bırakmaya çalışırdım."

"Evet. Evet, bırakacağım."

"Sana isoprenalin tabletleri veriyorum. Tekrar fenalaşacak olursan bir tableti ikiye bölüp dilinin altına koy. Faydasını göreceksin."

Doktor gittiğinde Thaw birazcık kaygılıydı, ama şıp diye uykuya daldı.

Gece geç saatte uyandı, her zamankinden beter durumdaydı. İsoprenalin tabletlerinin hiç etkisi olmayınca, June Haig'in güçlü imgesi geldi gözünün önüne, karnını kızgın bir ocak demiri gibi dağladı. "Onun hakkında bir şeyler düşünürsem işler yoluna girer. Mastürbasyon yapmak zorunda değilim," diye düşündü. Onun hakkında bir şeyler düşünmeye başladıktan on dakika sonra mastürbasyon yaptı. Boğuntu canavarı bir anda üstüne atılıverdi. Yumruklarını sıkıp göğsüne bastırdı, gargarayı andıran bir sesle göğsüne nefes çekti. Korku paniğe döndü, kafası şekilsiz şemalsiz, karman çorman, bölük pörçük bir düşünce silsilesine kapıldı: Yapamam yapıyorsun yapamam oluyor olmaz boğuluyorum hayır hayır hayır hayır boğuluyorum hayır hayır hayır hayır hava yapamıyorum yapıyorsun oluyor...

Beyni korkunç bir uğultuyla doldu. Tam bayılmanın eşiğine gelmişti ki, aniden bölük pörçük olmayan, tam bir düşünce kafasında beliriverdi –*Hak ettiğim buysa iyi bir şey demektir*– ve zihni sevinçten uçarcasına bu düşüncenin etrafında yeniden toplanmaya başladı. Yatağın yanındaki lambanın ampulüne bakarak sırıttı. Acı içindeydi, ama korkmuyordu. Boğuk boğuk soluk alarak yatağın yanındaki masadan bir defterle kalem kapıp büyük biçimsiz harflerle şöyle yazdı:

Tanrım sen varsın sen varsın çektiğim ceza bunu kanıtlıyor. Cezam katlanabileceğimden daha ağır değil çektiğim ıstırap adil bunun adil olduğunu bildiğim için acım şimdiden hafifledi o şeyi bir daha asla yapmayacağım, zor olacak ama senin yardımınla bunu başaracağım o şeyi bir daha asla yapmayacağım.

Ertesi gün üç defa yaptı. Bayan Maclagnan'ın telgrafı üzerine, annesi ertesi gün otobüsle kuzeye geldi. Yatağın başına oturup üzüntüyle ona baktı. "Demek pek iyi değilsin oğlum."

Thaw ona gülümseyerek karşılık verdi.

Annesi iç geçirip, "Zavallı bir ihtiyar gibisin," dedi. "Kendini daha iyi hissedene kadar yanında kalacağım. Hem tatil yapmak için bana da bahane çıkmış olur."

Thaw'u alçak tavanlı, iki yataklı, geniş bir odaya taşıdılar. Yataklardan birinde kendisi yatacak, diğerini de Ruth'la annesi paylaşacaktı. O gece ışıklar sönünce Ruth, "Bize şarkı söylesene anne. Ne zamandır bize şarkı söylemiyorsun," dedi.

Bayan Thaw onlara birkaç ninni ile yanık ova şarkıları söyledi. Söylediği şarkılarla bir zamanlar müzik festivallerinde sertifikalar kazanmıştı, ama artık tiz notaları ancak çok alçak, adeta fısıldar gibi bir sesle söyleyebiliyordu. Kederli, savruk, tiz bir notayla başlayan *Bonnie George Campbell* şarkısını söylemeye çalıştıysa da, sesi çatlayarak ahengini yitirince durup güldü: "Ay, yok, bu beni aşıyor artık. Yaşlanıyorum."

"Hayır! Hiç de bile!" diye bir ağızdan bağırdı Thaw ile Ruth. Annelerinin sözleri onları telaşa düşürmüştü. "Artık uyumaya çalışsak iyi olur," dedi Bayan Thaw.

Thaw güçlükle soluk alarak yastıklara dayandı. O öksürdükçe Bayan Thaw umutlanarak, "Hadi oğlum, nefesini biraz daha aç," diyor, sonra da, "Şimdi daha iyi, değil mi?" diye soruyordu.

Oysa nefesinin açıldığı falan yoktu, hiçbir şey daha iyi değildi ve yanı başında annesinin olduğunu, göğsündeki ağrılara kulak kesildiğini bilmek onları daha da katlanılması güç hale getiriyordu. Elinden geldiğince sakin olmaya çalışıyor, yan yataktaki sessizlik ona annesinin uyuduğunu düşündürene kadar boğazına dayanan küçük yumruları tutuyor, ama öksürür öksürmez, bunu ne kadar sezdirmeden yaparsa yapsın, yatağın gıcırtısı annesinin uyumadığını ve kulağının onda olduğunu gösteriyordu.

Birdenbire kendini karanlık odada oturmuş, kahkaha atarken buldu. Anahtarı düşünüyor, belki de rüyasında görüyordu ve şimdi evreni, evrendeki şeylerin anlamını görebiliyordu. Kafasındakini kelimelere dökmek güç olsa da paylaşmak istiyordu. "Her şey nefretten ibaret," diye geveledi, yarı uyanık. "Hepimiz nefretiz, büyük nefret balonlarıyız ve birbirimize Ruth'un saçına taktığı kurdelelerle bağlıyız."

İki kadın çığlık attı. "Anlaşıldı. Eve dönüyoruz. Yarın gidiyoruz. Onu nasıl tedavi edeceğini bilen biri vardır mutlaka," dedi Bayan Thaw yüksek sesle.

Ruth, "Bencilin tekisin sen, tamamen bencil! Kendinden başka kimseyi önemsediğin yok!" diye bağırıp ağlamaya başladı. Thaw ağzından çıkanların demek istediğini nakletmediğini anlayınca afalladı. Tekrar denedi.

"İnsan kendi kendini pişirip yiyen pastadır, tarifi ise nefrettir. Bu kayalık bahçeye gömülmüş gibiyim..." Zira odayı bulanık da olsa görüyor ve annesiyle kardeşinin nerede yattığını biliyor olmasına rağmen, kendini omzuna kadar toprak ve taş yığınına gömülü gibi hissediyordu. Bayan Thaw, "Sus artık! Sus!" diye bağırdı.

Ertesi sabah Thaw ile annesi Glasgow'a döndü. Annesi Ruth'un orada kalmasına izin vermişti. O gün Kinlochrua'ya bir tekne çağrıldı ve Bayan Maclagnan onları rıhtıma kadar yolcu edip arkalarından el salladı. Güneş beş gün önce geldiğinde olduğu kadar parlaktı, fakat Ben Rua'nın devasa yeşil cephesini oraya geldiğinden beridir ilk kez görüyordu. Ferah, sert bir rüzgâr esiyordu. Thaw'la yaşıt olan sıska bir tayfa manikaya dayanmış, akordeon çalıyordu. Martılar kanada kalkmış, esen rüzgârla süzülüyordu. Thaw güverteye raptedilmiş alüminyum bir mantarı andıran vantilatörün üstüne oturmuştu, annesiyse yanında, giderek uzaklaşan rıhtımdaki surete el sallıyordu. Dağın zirvesindeki üçgen biçimli beyaz noktayı seçebiliyordu Thaw. Evvelsi geceyi düşündü, karanlığın ve anahtarla ilgili rüyasını haykırışının sersemliğini üstünden atmaya çalıştı. Görünen o ki, tıpkı hidrojenin evrendeki temel madde olması gibi nefretin de zihnin temel maddesi olduğunu düşünmüştü. Pırıl pırıl gün ışığında bu pek de inandırıcı bir fikir değildi. Kendini fena halde güçten düşmüş, bir yandan da özgürleşmiş hissediyordu, öylece otururken astım aklının ucundan bile geçmiyordu.

İki gün sonra Thaw sanat galerilerini ziyaret etmek için Coulter'la hoplaya zıplaya kasabaya yürüdü. Kinlochrua ziyaretinden ve doktorun söylediklerinden bahsetti. Coulter köpürdü. "Saçmalığın daniskası!" dedi. "Bizim yaşımızda herkes mastürbasyon yapar. Bu doğal bir şey. Vücudumuz o maddeyi salgılıyor; onu başka nasıl dışarı atabiliriz ki? Haftada beş kez bana normal geliyor."

"Ama doktor akıl hastanesindekilerin bunu devamlı yaptığını söyledi."

"İnanırım. Deliler de aynı bizim gibi, başka türlü seks yapmalarına izin verilmiyor. O kadar boş vakitte başka ne yapsınlar?"

"Ama bugünlerde ne zaman mastürbasyon yapsam nöbet geçiriyorum."

"Olabilir. Doktor mastürbasyon yaptığında astım krizi geçireceğini düşünmene neden olmuş, atakların nedeni bu. Karşındaki yeteri kadar üstelerse seni her şeye inandırabilir. Hatırlıyorum da, bir keresinde seni Alman casusu olduğuma inandırmıştım."

Thaw sırıtmaya başladı. "İşin komik yanı," dedi, "bu doktor beni Tanrı'ya da inandırdı."

"Nasıl? Hayır, söyleme, nasıl olduğunu biliyorum," dedi Coulter tiksintiyle. "Bahse girerim Tanrı başkalarında zerre kadar umursamadığı bir şey için seni cezalandırdı diye kendini özel ve üstün hissetmişsindir. Seni hayal kırıklığına uğratmak istemem ama bence Tanrı'yı ve mastürbasyonu olayın dışında tutup astımını normal şekilde yaşamaya devam etsen daha iyi."

19. Bölüm: Bayan Thaw Ortadan Kayboluyor

Thaw günlüğünü açıp şöyle yazdı:

"Aşk ne gönlünün hoşluğunu düşünür, ne de umursar kendini, başkası için vazgeçer huzurundan ve Cennetler kurar Cehennem azabından." Sığırların ezdiği küçük bir Çamur Parçası işte böyle terennüm etmiş, deredeki Çakıl ise şu şarkıyı söylemiş: "Aşkın derdi kendidir sade, bağlamaktır başkasını kendi keyfine, neşe bulur onun huzuru kaçınca ve Cehennemler kurar Cennetin ortasında."

Blake iki türlü aşk arasında seçim yapmaksızın onları anlatıyor; kadınlar çamur parçası, erkekler de çakıl olsaydı hayat daha kolay olurdu. Belki çoğu öyledir, ama ben çakılla çamur karışımıyım. Çakıllık hislerim olduğu gibi June Haig'e yöneliyor, gerçek June Haig'e değil ama, sempati veya vicdanın olmadığı bir dünyadaki hayali June Haig'e. Kate Caldwell'a olan hislerimse çamurumsu, onu hoşnut etmek ve sevindirmek istiyorum, benim zeki ve büyüleyici olduğumu düşünmesini istiyorum. Onu öyle itaatkâr bir aşkla seviyorum ki yanına yaklaşmaktan korkuyorum. Bugün öğleden sonra annem karaciğeriyle ilgili bir ameliyat geçirdi. Görünüşe bakılırsa Doktor Poole ona son bir-iki senedir yanlış tedavi uyguluyormuş. Dün hastaneye kaldırıldığını günlüğüme kaydetmediğim için kendimden utanıyorum. Çok soğuk ve bencil biri olmalıyım. Doğrusu annem ölseydi, çok da fazla bir şey hissetmezdim muhtemelen. Ölümüyle beni üzecek ya da değiştirecek biri gelmiyor aklıma, ne babam, ne Ruth, ne de Robert Coulter. Halbuki geçen hafta Poe'nun, Sen benim her şeyimdin aşkım, ruhumun özlemini çektiği her şey vs. dediği bir şiiri okurken yakıcı bir kayıp hissi duymuştum, gözümden altı damla yaş dökülmüştü, dördü sol gözümden, ikisi sağ gözümden. Annem ölecek falan değil tabii, ama bendeki bu soğukluk biraz ürkütücü.

Royal Hastanesi'nde uzun pencerelerinden gökyüzünün gri ışığının süzüldüğü geniş bir koğuşa girdiler. Sırtını yastıklara dayamış olan Ba-

yan Thaw hasta ve süzgün ama aynı zamanda tuhaf bir şekilde genç görünüyordu. Gerginlikten kaynaklanan çizgiler anestezinin etkisiyle yüzünden silinip gitmişti. Çoğunlukla olduğundan daha kederli görünüyordu, ama yüzündeki kaygı ifadesi hafiflemişti. Thaw yatağın arkasına geçip annesinin başının etrafında ve boynunda düğüm düğüm olmuş saçlarını dikkatle taramaya başladı. Sol eline bir tutam saç alıp sağ eliyle tarıyor, aradaki beyazların siyah saçlara nasıl da tozlu bir hava kattığını düşünüyordu. Aklına söyleyecek tek söz gelmiyor, annesinin saçlarını taramak ona kelimelerin yükünden azade bir yakınlık hissi veriyordu. Bay Thaw karısının elini tutup yan taraftaki pencereye bakarak, "Manzaran bayağı güzelmiş," dedi.

Aşağıda yassı siyah mezar taşlarının bulunduğu bir alanda is tutmuş eski Gotik katedral görünüyordu. Katedralin gerisinde, yamaçlarına süslü mozoleleri çevreleyen revakların sokulduğu, zirvesinde ise sivri anıt ve dikilitaşlar olan Kabristan tepesi yükseliyordu. En tepedeki anıt, üzerinde sağ elinde açık bir granit kitap olan şapkalı, sakallı, cüppeli, büyük, taştan bir John Knox figürünün olduğu sütundu. Mevsim sonbahar sonu olduğundan mezarların arasındaki ağaçlar çıplaktı. Bayan Thaw gülümseyip, "Bu sabah oraya götürülen bir cenaze gördüm," diye fısıldadı halsizce. "Haklısın, pek iç açıcı bir manzara değil."

Bay Thaw çocuklarına annelerinin eve gelecek kadar iyileşmesinin haftalar alacağını ve döndükten sonraki birkaç ay da yataktan çıkmayacağını söyledi. Bu durumda ev işlerinin yeniden düzenlenmesi, onun yaptığı işlerin üçü arasında paylaşılması gerekecekti. Bu yeniden düzenlenme hiç doğru düzgün fiiliyata geçmedi. Thaw ile Ruth kimin ne yapacağı konusunda ikide bir dalaşıyor, üstelik Thaw bazen hastalığı yüzünden hiç iş yapamıyor, Ruth ise onun kendisini daha çok çalıştırmak için numara yaptığını düşünüp onu tembel riyakârın teki olmakla suçluyordu. Sonuç olarak hemen bütün işleri Bay Thaw yapıyordu, hafta sonları kıyafetleri o yıkayıp ütülüyor, sabahları kahvaltıyı o hazırlıyor, etrafı da idare edecek kadar derleyip topluyordu. Bu arada muşamba kaplı yerler, mobilyalar ve pencereler giderek daha bir kirleniyordu.

Okulda Thaw'un üzerindeki çalışma baskısı tavsamış gibiydi. Beş yıllık eğitimin doruk noktası olan Yüksek Mezuniyet Sınavına birkaç ay kalmıştı, bütün okul arkadaşları sıralara gömülmüş, inekler gibi çalışıyordu. Thaw onları tutkudan yoksun bir esefle izliyordu, tıpkı futbol oy-

nayışlarını ya da dansa gidişlerini izlerken olduğu gibi: Ne yaptıkları tek başına onu ilgilendirmiyordu, ama en azından bunları paylaşabilecek güçte olsaydı onlara bu kadar uzak olmazdı. Öğretmenler geçeceğine ya da kalacağına kesin gözüyle baktıkları öğrencilerle uğraşmadıkları, daha ziyade iki arada olanlara odaklandıkları için onun canının istediği derslere (sanat, İngilizce, tarih) çalışmasına, Latince veya matematik derslerinde öğretmen masasından olabildiğince uzak bir yerde oturup bir şeyler çiziktirmesine ses çıkarmıyorlardı. Noel'den sonra ona Latince sertifika sınavına tabi tutulmayacağı söylenince, hafta içi keyfince geçirebileceği altı saati daha oldu. Binanın en üst katındaki alçak tavanlı sınıflar sanat bölümüne aitti. Son günlerde vaktinin çoğunu orada Yunus Kitabı'nın illüstrasyonunu yapmakla geçiriyordu. Güleç, ihtiyar bir adam olan sanat öğretmeni arada bir şey sormak için ona dönüyordu.

"Hmm... bunu espri niyetine mi yaptın, Duncan?"

"Hayır hocam."

"Neden onu melon şapkalı ve elinde şemsiyeyle resmettin?"

"Melon şapka ve şemsiyenin neresi esprili ki?"

"Hiç! Yağmurlu havalarda ben kendim de şemsiye kullanırım... Bitirdiğin zaman bununla yapmak istediğin özel bir şey var mı?"

Thaw'un niyeti onu Kate Caldwell'a vermekti. "Bilemiyorum," diye geveledi.

"Neyse, bence bu kadar titizlenmeyip resmi olabildiğince çabuk bitirsen daha iyi. Eminim bakan kişi bundan etkilenecektir, ama başka bir natürmorttan ya da alçı bir eserin kopyasından etkilenmesi daha muhtemel."

Tenefüslerde ara sıra sanat sınıfının balkonuna çıkıp futbol takımı kaptanının, yüzme şampiyonunun ve bazı sınıf mümessillerinin Kate Caldwell'la laflayıp gülüştüğü koridora bakıyordu, Kate Caldwell genellikle kız arkadaşlarından biriyle savaş abidesinin altındaki masanın kenarına oturmuş oluyordu. Kate'in kahkahaları ve kısık sesi havada süzülerek kulağına geldiğinde aşağı inip onlara katılmayı aklından geçiriyor, ama oraya gidince herkesin kendisinden bir şeyler söylemesini bekleyerek susacağını ve bu hareketinin Kate'e âşık olduğu yönündeki söylentileri yeniden alevlendireceğini düşünerek vazgeçiyordu.

Bir gün sanat sınıfından çıkınca onu koridorun diğer tarafındaki balkonda yürürken gördü. Kate gülümseyerek el salladı, Thaw da gayriihtiyari onun bakışına ürkekçe karşılık verdi ve arkasındaki kapıyı açıp el

işaretiyle onu çağırdı. Kate yanına geldi, ağzı açık gülümsüyordu. "Ne yaptığımı görmek ister misin? Yani sanat dersinde?" dedi Thaw.

"Tabii, çok isterim Duncan."

Sanat sınıfındaki diğer tek öğrenci sınıf mümessili MacGregor Ross' du ve bir Roma el yazmasının kopyasını yapıyordu. Thaw çekmeceden bir dosya dolusu resim çıkarıp bunları teker teker Kate'in önündeki masaya yaydı.

"İsa tapınakta tabiplerle görüşüyor," dedi. "Cehennemin kapısı. Fantastik bir mekân. Kudurmuş çiçekler. Bunlar da münazara topluluğu için yaptığım illüstrasyonlar..."

Kate her resmi hayranlık ve şaşkınlık ifade eden hafif, kesik soluklarla karşılıyordu. Thaw ona Yunus peygamberin öyküsünün bitmemiş illüstrasyonunu gösterince, "Harika olmuş Duncan, ama neden onu melon şapka ve şemsiyeyle çizdin?" dedi Kate.

"Öyle bir adam da ondan. Yunus, peygamber olmayı istemeyen tek peygamber. Onu peygamberliğe Tanrı zorlamış. Onu bir sigorta şirketinde çalışan orta yaşlı, tıknaz bir adam gibi görüyorum, doğuştan sessiz ve vasat biri, Tanrı onu cesur bir adam olmaya kışkırtmak zorunda kalmış."

Kate kararsızca başını salladı.

"Anlıyorum. Peki resim bittiğinde ne yapacaksın?"

Duncan'ın kalbi kaburgalarına güm güm vurmaya başladı. "Sana veririm belki. Tabii hoşuna gittiyse."

Kate gözleri parıldayarak gülümseyip, "Ah, teşekkür ederim Duncan, çok isterim. Çok tatlısın," dedi. "Gerçekten de..." diye başlamıştı ki, "*Sen* neyle uğraşıyorsun bakalım?" diyerek MacGregor Ross'a yöneldi. Onun sırasının yanına bir tabure çekti, MacGregor ona hat kaleminin nasıl kullanılacağını anlatırken kafasını onunkine yaklaştırarak yirmi dakika boyunca dinledi.

Bayan Thaw yeni yılın başında klinikten çıktı. Alt kattaki Bayan Gilchrist ile başka birkaç komşu gelip evi onun için hazırlamış, her odayı köşe bucak tozdan arındırıp silerek pırıl pırıl yapmıştı.

"Annenize karşı her zamankinden daha nazik olmanız, ona elinizden geldiğince yardım etmeniz gerekiyor," dediler sertçe. "Unutmayın, uzun süre yataktan çıkamayacak."

"İşgüzar cadalozlar," dedi Ruth.

"İyi niyetle söylüyorlar," diye karşılık verdi Thaw hoşgörüyle. "Söy-

lemek istediklerini iyi dile getiremiyorlar, o kadar."

Bayan Thaw ambulansla eve getirildi ve öndeki yatak odasında bulunan büyük yatağa yatırıldı. Akşamları sobanın yanında oturmasına izin vardı, çok geçmeden çocuklar kendilerini suçlu hissetmeden onunla kavga edebilecek kadar toparlandı. Thaw bitirdiği "Yunus Kitabı"nı eve getirdi. Annesi çizimleri dizine koyup uzun uzun baktı, ondan kendisine bazı detayları açıklamasını istedikten sonra, "Biliyor musun Duncan, senden iyi papaz olur," dedi ciddiyetle.

"Papaz mı? Neden papaz?"

"Bir şeyden bahsederken papaz gibi konuşuyorsun. Bunu ne yapacaksın?"

"Kate Caldwell'a vereceğim."

"Kate Caldwell mı? Neden? *Neden?*"

"Çünkü ona âşığım."

"Saçmalama Duncan. Aşk hakkında ne biliyorsun ki? Ayrıca o hayatta bunun değerini bilmez. Ruth bana onun herkesle kırıştırdığını söyledi."

"Bunun değerini bileceği için vermiyorum zaten, onu sevdiğim için veriyorum."

"Çok aptalca bir şey bu. Büsbütün aptallık. Bütün okulu kendine güldüreceksin."

"Okulun bana gülmesi umurumda bile değil."

"O zaman düşündüğümden de büyük bir budalasın demektir. Sende ne sağduyu var, ne gurur, ne de şahsiyet, bu gidişle sana ilgi gösteren ilk kızla evlenip perişan olursun."

"Muhtemelen haklısın."

"Ama haklı olmamam lazım! Haklı çıkmama izin vermemen lazım! Neden bir türlü... off, tamam, pes ediyorum. Pes. Pes."

Thaw'un deri hastalığı yeniden baş göstermiş, boğazı sanki Thaw onu kesmeye hamletmiş de beceremediği gibi görünmeye başlamıştı. Her sabah annesinin yatağının yanına gidiyor, annesi de çenesine kadar sıkı sıkı ipek bir eşarp dolayıp çözülmemesi için küçük iğnelerle tutturuyordu. Eşarp Thaw'un başıyla omuzlarının kaskatı görünmesine neden oluyordu. Bir sabah sınıfa girdiğinde Kate Caldwell'ı ona bakar buldu. Belki bir başkasının girmesini bekliyordu, belki de gözü bir an kapıya takılmıştı, ama yüzünde acımayla dolu yumuşak bir bakış belirmişti gayriihtiyari. Bunu gören Thaw'un içi safi nefretle doldu. His kay-

bolduktan sonra bile Thaw'un yüzündeki düşmanca bakış bir an öylece kalmıştı. Kate şaşırmış gibi baktı, sonra başını çevirip gevezelik eden arkadaşlarına döndü. Thaw o gece "Yunus Kitabı"nı kös kös Ruth'a verdi, ardından somurtarak annesinin yatağının yanına oturdu.

"Sana bir şey söyleyeyim mi Duncan?" dedi Bayan Thaw. "Ruth kitabına Kate Caldwell'dan bin kat daha fazla değer verecektir."

"Biliyorum, biliyorum," dedi Thaw. Kalbiyle midesi arasında bir şey kıpırdanıyormuş gibi bir sızı vardı.

"Oğlum, oğlum," dedi Bayan Thaw, kollarını ona uzatarak. "Kate Caldwell'ı unut gitsin. İhtiyar annen hep yanında."

Thaw güldü ve "Evet anne, biliyorum, ama aynı şey değil, hiç değil," diyerek ona sarıldı.

Yüksek Mezuniyet Sınavı gelip çatmıştı. Thaw sınav sanki herhangi bir olaymışçasına soruların başına oturdu. Gözetmenin sınıfta sağladığı sessizlikte, matematik sorularının olduğu kâğıda şöyle bir bakıp, kalacağından emin bir ifadeyle sırıttı. Hemen kalkıp dışarı çıksa çok dikkat çekecekti, o da rakamların yerine kelimeler koyarak ve denklemleri diyalektik argümanlarmış gibi yazarak iki-üç soru çözmeye çalıştı ama çok geçmeden bundan sıkıldı ve gözetmenin yukarı kalkmış, ayıplayan kaşlarına dalgın bakışlarla karşılık vererek kâğıdını teslim edip sanat sınıfına çıktı. Öteki sınavlar beklediği kadar kolay geçti.

Gün geçtikçe toparlanan Bayan Thaw sınav dönemi hafif bir soğuk algınlığı geçirince fenalaşmıştı. Artık sadece tuvalete gitmek için yataktan kalkıyordu. "Sürgüyü kullansan daha iyi olmaz mı?" dedi Bay Thaw.

Bayan Thaw gülerek, "Tuvalete de kendi başıma gidemeyeceksem işim bitik demektir," diye karşılık verdi.

Bir akşam Thaw annesiyle evde yalnızken, annesi, "Duncan, oturma odası ne durumda?" diye sordu.

"Bayağı sıcak. Soba harıl harıl yanıyor. Hem o kadar da dağınık değil."

"Kalkıp biraz sobanın önünde otursam iyi olacak."

Nevresimleri çekip bacaklarını yatağın kenarından aşağı sarkıttı. Thaw annesinin bacaklarının ne kadar ince olduğunu görünce altüst oldu. Ayağına geçirdiği kalın yün çoraplar yerinde durmuyor, bileklerinde toplanıyordu.

"Çıta gibi," dedi annesi gülümseyerek. "Korku filmine döndüm iyice."

"*Saçmalama*!" diye çıkıştı Thaw. "Bir aya bir şeyciğin kalmaz."

"Biliyorum oğlum, biliyorum. Zaman alacak, uzun bir süreç."

Thaw o sıralar babasıyla çekyatta yatıyordu. Çekyatın ortası çökük olduğu için pek rahat uyuyamıyordu. Bay Thaw daha ağır olduğundan haliyle bu çukuru dolduruyordu, ama Thaw babasının üstüne yuvarlanmamak için epey çaba harcıyordu. Bir gece ışıklar söndükten sonra, annesi iyileşse de eski yatak düzenine geçseler ne güzel olacağını söyledi. Bay Thaw biraz duraksadıktan sonra, "Duncan, umarım... umarım annenin iyileşmesine fazla umut bağlamıyorsundur," dedi. "Çıkmadık candan umut kesilmez," diye karşılık verdi Thaw işi espriye vurarak.

"Duncan, umut yok. Sen de biliyorsun, ameliyat çok gecikti. Ameliyatın etkilerini atlatıyor, ama bu iyileşme kalıcı olmayacak. Karaciğeri fena hasar görmüş."

"Peki ne zaman ölecek?" dedi Thaw.

"Bir ay, bilemedin iki ay. Kalbinin ne kadar dayanacağına bağlı. Karaciğeri kanı temizlemediği için bedeni her geçen gün daha besinsiz kalıyor."

"Bundan haberi var mı peki?"

"Hayır, henüz yok."

Thaw yüzünü öbür tarafa çevirip karanlıkta biraz ağladı. Yaşlar öyle seller gibi akmıyordu, hafif bir su sızıntısıydı gözlerinden süzülen.

Bir çarpma sesinin ardından gelen acı feryatla uyandı. Annesini koridorda debelenir halde buldular. Tuvalete gitmeye çalışıyordu. "Off... işim bitti benim. İşim bitti. Tükendim artık," dedi, Bay Thaw onu yatağına geri götürürken. Thaw oturma odasının kapısında donakalmıştı, annesinin feryadı hâlâ kafasında yankılanıyordu. Bu feryada uyandığı anda, bunun umulmadık bir şey olmaktan öte, yıllar önce duyup da hayatı boyunca tekrar duymayı beklediği bir ses olduğunu hissetmişti.

İki gün sonra Thaw ile Ruth okuldan birlikte döndüğünde, onlara kapıyı açan Bay Thaw, "Annenizin size söylemek istediği bir şey var," dedi.

Birlikte yatak odasına girdiler. Bay Thaw kapıda durmuş, onları izliyordu. Anneleri sokağı görebilsin diye yatak pencerenin yanına taşınmıştı, kadıncağız yüzü onlara dönük uzanıyordu. "Ruth, Duncan," dedi

ürkekçe, "galiba bugün yarın öylece... öylece uyuyup bir daha uyanmayacağım."

Ruth hıçkırmamak için nefesini tutarak odadan çıktı, Bay Thaw arkasından gitti. Thaw yatağa girip annesiyle pencerenin arasına uzandı. Örtünün altındaki elini bulup tuttu. Az sonra, "Duncan, sence bundan sonra başka bir hayat var mıdır?" diye sordu annesi.

"Hayır, sanmıyorum. Sadece uyku vardır," diye karşılık verdi Thaw.

Ne ki annesinin sesindeki özlem, "Ama tabii benden çok daha bilgili olan bir sürü insan bundan sonra yeni bir hayat olduğuna inanıyor," diye eklemesine yol açtı. "Eğer gerçekten varsa, bundan daha kötü olmayacağı kesin."

Birkaç gün boyunca Thaw her okul dönüşü ayakkabılarını çıkarıp annesinin yanına uzandı ve elini tuttu. Üzgün olduğu söylenemezdi. Son zamanlarda herhangi bir şey düşündüğü veya hissettiği yoktu; konuşamaz hale geldiğinden Bayan Thaw da konuşmuyor, çoğunlukla sokağa bakıyordu. Anayola açılmasına rağmen sakin bir sokaktı ve genellikle soğuk ilkbahar güneşiyle aydınlanıyordu. Karşıda bahçesinde leylak ve sarısalkım olan yarı müstakil villalar vardı. Thaw'un hissettiği bir şey varsa o da gönül rahatlığına varan bir sükûnet ve yakınlıktı. Daha önce ev işleriyle hiç de öyle ilgilenmeyen Ruth bu süre boyunca kendini temizliğe ve yemek pişirmeye kaptırmıştı, annesi için çeşit çeşit perhiz yemekleri ve hamur işleri yapıyordu. Gelgelelim Bayan Thaw çok geçmeden sıvıdan başka bir şeyle beslenemez olmuş, doğru düzgün konuşamayacak, gözlerini açamayacak kadar zayıf düşmüştü. Evde kimseden ses çıkmıyordu. Thaw bir seferinde kız kardeşine, "Annem öldüğü zaman..." diyecek oldu.

"O ölmeyecek."

"Ama Ruth, bak..."

"O *ölmeyecek*. İyileşecek," dedi Ruth kıvılcımlar saçan gözlerle ona bakarak.

Okulda, sonucu yazılı notlarına eklenecek olan sözlü sınavlar yapılacaktı. İngilizce öğretmeni öğrencilerine tercihen Kitabı Mukaddes'ten alınacak düzyazı bir metin parçasını ezberlemelerini söyledi, zira bunları yüksek sesli okumaları istenebilirdi. Thaw Neşideler Neşidesi'nden, "Ah ne güzelsin, sevgilim, ah ne güzelsin," diye başlayan erotik ayetleri ezberleyerek öğretmeni cin çarpmışa döndürmeyi kafasına

koydu. İngilizce sözlüsünün olduğu sabah kahvaltıdan sonra hoşçakal demek için annesinin yanına gitti. Bay Thaw yatağın yanında, karısının elini iki eli arasına almış oturuyordu. Annesi sırtını yastıklara dayamıştı, neredeyse kapalı olan gözkapaklarının arasında ak bir çizgi görünüyordu. Umutsuzca, "Ölü-yo-rum, ölü-yo-rum," diye mırıldanıyordu.

"Tamam, tamam, Mary," dedi Bay Thaw. "Ölmeyeceksin. Ölmeyeceksin."

"*Ölü-yo-rum, ölü-yo-rum.*"

"Merak etme, ölmeyeceksin, ölmeyeceksin." Bayan Thaw iki haftadır ilk kez titreyip doğruldu. Gözlerini fal taşı gibi sonuna kadar açtı, dudaklarını iyice gerip, "Ölmek istiyorum! Ölmek istiyorum!" diye acı acı inledikten sonra geriye düştü. Thaw kafası ellerinin arasında hıçkırıklara boğularak sandalyenin üstüne yığıldı. On dakika sonra Süleyman'ın Şarkısı'ndan yüksek sesle ayetler okuyarak parkın güneşli yamacından okula doğru koşuyordu. Öğleden sonra eve geldiğinde Bayan Thaw her zamankinden daha sessiz ve hareketsiz yatıyor, nefes alırken belli belirsiz bir hırıltı çıkarıyordu. Thaw ağzını annesinin kulağına götürdü ve aceleyle, "Anne! Anne! İngilizceden geçtim. İngilizce sertifikamı aldım," diye fısıldadı.

Hafif bir tebessüm annesinin ağzını kımıldattıktan sonra suyun kuma gömülmesi gibi okunaksız yüzüne gömülüp gitti. Ertesi sabah alt komşu Bayan Gilchrist onu yıkamak için yatağın ardındaki perdeyi çekince, "Daha sonra," diye zayıf mı zayıf bir ses duydu, ama öğleden sonra Thaw'un Sanat ve Tarihten geçtiği haberi ya Bayan Thaw'un beyninin canlı kısmına ulaşmamış ya da annesi hepten kayıtsızlaşmıştı.

Bayan Thaw üç gün sonra, bir cumartesi sabahı çok erken saatte öldü. Önceki gece alt kattaki Bayan Gilchrist ile karşı apartmandaki Bayan Wishaw oturma odasında oturup beklemiş, Thaw gelip onun yanına uzanana kadar da bir yere kıpırdamamışlardı. Bay Thaw yatak odasında karısının eli elinde oturmuştu. Thaw uyandığında perdelerden içeri ışık süzülüyordu ve komşular gitmişti, o anda annesinin öldüğünü anladı. Kalktı, giyindi, bir tas mısır gevreği yedi ve radyoda bir komedi programı açtı. Bay Thaw odaya girip, biraz sıkılganlıkla, "Şunu azıcık kısabilir misin Duncan?" dedi. "Komşular duyarsa gücenebilir."

Thaw radyoyu kapatıp kanala yürüyüşe çıktı. Derin taş kanalın kenarına oturup, hiçbir şey düşünüp hissetmeden köpük köpük suyun çürüyen kalasların arasında küçük girdaplar yaparak dönüşünü seyretti.

Öğleden sonra, bir süre önce planladığı gibi Coulter'ı çağırdı. Bayan Coulter kocasını yürüyüşe çıkarınıştı, Coulter üstünde atleti ve pantolonuyla lavabonun başında yıkanırken Thaw da sobanın önünde oturuyordu. "Bu arada, Bob, annem dün gece öldü," dedi pat diye.

Coulter yavaşça arkasını döndü. "Şaka ediyorsun Duncan."

"Hayır."

"Ama iki hafta önce gördüğümde benimle konuşmuştu. İyi görünüyordu."

"Evet."

Coulter ellerini kuruladı, Thaw'un gözlerinin içine baktı. "Duygularını içine atma Duncan. Sonradan senin için daha kötü olur."

"Hiçbir şeyi içime attığım yok."

Coulter üstüne bir gömlek ve süveter geçirdikten sonra kaygılı bir sesle, "Hay allah, ben de saat üçte Tollcross oyun alanında Sam'le buluşacağıma söz vermiştim. Biraz koşu idmanı yapacağız. Sen de gelsen ya," dedi.

"Fark etmez."

Eve döndüğünde cenaze levazımatçısı gelmişti. Yatak odasındaki şöminenin önündeki halının üzerinde ayaklıklarla yükseltilmiş bir tabut duruyordu. Tabutun kapağı üst kısımda kare şeklinde bir delik bırakılacak şekilde yerleştirilmişti ve delikten Bayan Thaw'un yüzü görünüyordu. Thaw şaşkınlıkla karışık bir hoşnutsuzlukla ona baktı. Yüz hatları annesinin yüz hatlarıydı ya, şeklen bir fark görmese de bütün benzerlik ortadan kalkmıştı. Bu gördüğü şeyde bir sanat eserinin yüzeysel canlılığı bile yoktu, yüzün malzemesi bronz ya da çamurun verdiği gerçeklik hissini bile taşımıyordu. Parmağının ucuyla ölünün alnına dokundu, soğuk tenin altındaki soğuk kemiği hissetti. Bu katı ölü doku bohçası annesinin yüzü değildi. Hiç kimsenin yüzü değildi.

Cenaze kalkmadan önceki birkaç gün boyunca yatak odası evin diğer yanlarına da dağılan tatlı bir küf kokusuyla kaplıydı. Tabutun altına tuvaletlerde kullanılan cinsten oda parfümleri yerleştirilmiş olmasına rağmen bir şey fark etmiyordu. Salı günü oturma odasında Bayan Thaw'un mensup olduğu kilisenin papazı rehberliğinde kısa bir tören düzenlendi, tabut sıkı sıkı vidalandı ve cenaze arabasına konmak üzere usulünce aşağı indirildi. Oturma odası komşularla, eski dostlarla, Thaw'un annesiyle babasından duyup da hiç tanışmadığı akrabalarla doluydu.

Tören esnasında kapı iki-üç kere usulca açıldı, kapının yanındakiler ağır ağır nefes alan yaşlı bir kadına veya adama yol açmak için yana kaydı. Thaw en yeni takım elbisesiyle büfenin yanında oturuyordu. Birden papazın son haftalarda annesinin ziyaretine gelmediği kafasına dank etti ve vazifesini ihmal ettiğinden değil (genç, çalışkan, kaygılı bir adamdı zira) rahatsızlık vermekten imtina ettiğinden böyle yaptığını anladı. Kilise Bayan Thaw ve arkadaşları için bir toplanma yeriydi. Pazarları ayine, perşembeleri kilise girişindeki bir sosyal kulübe giderlerdi, buna rağmen hiçbiri sofulukla itham edilemezdi. Birkaç sene önce Thaw'un kendini ateist olarak nitelemesi karşısında Bayan Thaw şaşakalmış ama bundan kısa süre sonra Thaw Hıristiyan olduğunu ilan edip de Ruth'la yaptıkları kavgalarde öbür yanağını dönmeye başladığında büsbütün afallamıştı. Thaw'un aklına bir söz geldi: "Dinin tesellileri." Görebildiği kadarıyla, annesi hiç teselli bulamadan yaşayıp ölmüştü.

Tören sona erince babası, papaz ve birkaç misafirle birlikte cenaze arabalarının yanına indi Thaw. Bunlar sessiz motorlu, parlak siyah Rolls-Royce'lardı. Kuzeydeki banliyölerden hızla geçerlerken konfor ve ayrıcalık hissiyle pencereden dışarı baktı. O gün hava kapalıydı, Glasgow'un üstüne kurşuni gökyüzünden bir kapak kapanmıştı, ince bir yağmur süzülüyordu. Kentin tam kıyısında kalan bir belediye mezarlığına geldiler, mezarlığın üç tarafı açık araziydi. Kapıda bir müddet beklediler. Arabalar öndeki bir cenaze alayının arkasında sıra oluşturdu. Bir süre sonra öndeki arabalar gözden kaybolunca, yağmurdan ıslanmış ormangülleri arasında kıvrılarak ilerleyip, arkasında bir bacanın göze çarptığı Viktoryen-gotik tarzda küçük bir kilisenin önünde durdular. Kapıda bekleyen diğer komşu ve akrabalar Thaw ile babasının peşi sıra kiliseye girdi. İkisi ön sırada ayakta dururken, geri kalan herkes arka sıraları doldurdu. Hemen önlerinde yüksek bir kürsü vardı, tabut ise kürsünün sağındaki alçak platforma konmuştu. Tabutla platformun üstüne ağır, kırmızı bir örtü örtülmüştü. Bir anlık sessizlikten sonra Thaw neden kimsenin oturmadığını merak etmeye başladı. Aynı şey babasının da aklına gelmiş olacak ki oturdu, onun oturmasıyla birlikte herkes de oturdu. İlahiyat tabiplerinin beyaz şeritli siyah cüppesini giymiş olan papaz kürsüye çıktı, bir dua okudu ve söylenecek ilahiyi bildirdi. Derken bir kâğıt çıkarıp, "Törene devam etmeden önce size... size şunu okumam istendi," dedi.

"Mary Thaw hastalığının son birkaç ayını tamamen yatağa bağlı geçirdi. Onun bu ayları ellerinden geldiğince iyi geçirmesini sağlayan cömert dostlarıyla komşularına teşekkür etmek istiyorum. Ona meyveler, pastalar getirdiler ve bunlardan daha da değerli bir armağan olan arkadaşlıklarını sundular. Mary adına, gösterdikleri ilginin onun için ne kadar kıymetli olduğunu söylemek ve bugün bizzat iletemediği teşekkürlerini iletmek istiyorum."

Arka sıralardan burun çekme ve sümkürme sesleri duyuldu. Thaw göz ucuyla babasına bakıp, "Çok güzeldi," diye fısıldadı. Tören devam etti. "Tozlar tozlara, küller küllere," sözlerinden sonra ahşap bir mobilyanın kıpırdanma sesi duyuldu, tabutun aşağıya inmesiyle üstteki örtü çökmeye başladı. Örtü alttan gelen hava akımıyla bir an kabardı, ardından tabutun bulunduğu yerde dikdörtgen bir girinti oluşturacak şekilde pat diye düşüverdi. Thaw'un içi birdenbire yakıcı bir kayıp hissiyle dolmuştu, ama bir kurabiyeyi mendilin altında kaybeden bir sihirbazın hatırasıyla bu hissin etkisi bir anda kayboldu.

Kilisenin dışında insanlar omuzlarını dikleştirip yüksek sesle, cıvıl cıvıl konuşmaya koyulmuştu.

"Eh, o kadar da kötü sayılmazdı, değil mi?"

"Güzel bir törendi, çok güzel."

"Oooo, merhabalar! Ne zamandır sesini duymadığım biri varmış burada. Ne haber, Jim?"

"Fena değil. Güzel bir tören oldu, değil mi?"

"Evet, güzeldi. Papazın arada okuduğu o teşekkür çok hoşuma gitti."

"İyi komşuların hakkı ödenmez."

"Evet, ama o iyi komşuları hak ediyordu. Zaten kendisi de iyi bir komşuydu."

"Şu kapının yanındaki de kim? Sakın ihtiyar Neil Bannerman deme."

"Evet, Neil Bannerman."

"Aman tanrım, çökmüş görünüyor, hakikaten çökmüş. Neil Bannerman'ın Mary Thaw'dan fazla yaşayacağına hayatta inanmazdım. Onu en son on yıl önce Mary'nin babasının cenazesinde görmüştüm."

"Şey... burada bir yerlerde içecek bir şeyler varmış galiba öyle mi?"

"Evet, Charing Cross'taki Grand Otel'de çay varmış. Benim arabaya atlasana."

Erkek akrabalar Sauchiehall Caddesi'ndeki bir otelde toplanıp, soğuk jambon ve sıcak sebzelerle akşam çaylarını içmeye koyuldular. Eski tanışlardan, futboldan ve yerel kiliselerin kendi futbol takımlarını kurduğu günlerden bahsediyorlardı. Thaw sessizce aralarında oturuyordu. Bir ara Bernard Shaw'un adı geçince, Thaw'dan onunla ilgili bir anekdot anlatması istendi. Anlattığı anekdot beğenildi. Ardından birinin arabasında babasıyla birlikte eve döndü. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Eve gidip yatak odasındaki şöminenin başında annesiyle çay içmenin ne de hoş olacağını aklından geçirdi, derken bunun imkânsız olduğunu hatırlayıverdi.

Bay Thaw karısının küllerinin flört günlerinde beraber yürüyüş yaptıkları Loch Lomond'a bakan bir yamaçtan savrulmasını istiyordu. Rüzgârlı ve güneşli bir ilkbahar sabahı çocuklarını yanına alıp trenle Loch Lomond'a gitti. Thaw içinde küllerin olduğu dikdörtgen kutuyu dizlerinin üstünde tutuyordu. Kutunun kapağında menteşe veya kilit yoktu, kapağı birkaç kere kaldırıp, merakla içindeki yumuşak gri şeye baktı. Tıpatıp sigara külüne benziyordu. "Dikkatli ol, Duncan," dedi Bay Thaw. "Biliyorum, onu oraya varmadan dökmeyi ben de istemem," diye karşılık verdi Thaw.

Babasını böyle sarsılmış görmek onu şaşırtmıştı. Eğreltiotları ve sürgün vermiş çalıların arasında kalan dar, taşlı bir patikadan yamacı tırmandılar. Yukarıya çıktıkça patika yemyeşil bir çayırın ortasında ilerleyen bir araba yoluna dönüştü, ardından taş duvarlar arasındaki bir geçitten geçerek, her yanında çullukların ötüştüğü bir fundalığın içinden ilerleyen kumluk bir patikaya saptılar. Patikanın kenarında, ortasında Colquhoun kabilesi mensuplarının savaşa gitmek üzere toplandıkları sırada bayraklarını diktiği deliğin bulunduğu yassı bir kaya vardı.

"Sanırın burası iyi," dedi Bay Thaw.

Oturup, yukarıdan körfeze ve üstündeki adalara bakarak soluklandılar. Dağlık arazideki yükseltilerin çentikli sırtları, uzanılıp dokunulabilirmişçesine belirgin ve somut görünüyordu. Manzarayı seyretmek için duran genç bir çiftin gözden kaybolmasını bekledikten sonra kutuyu açıp avuç dolusu külü havaya savurdular. Rüzgâr külleri önüne katıp duman gibi fundalığa sürükleyiverdi.

On beş gün sonra oturma odasındaki masasında oturmakta olan Bay Thaw, "Duncan, buraya gel," dedi. "Şuna bir bakmanı istiyorum. Anne-

nin cenaze masraflarının faturası. Akıl almaz bir meblağ, değil mi? İnsan kremasyonun gömmekten çok daha ucuz olacağını düşünüyor, ama hiç değil. Fiyatları hemen hemen aynı."

Thaw faturaya bakıp, "Evet, biraz abartılı görünüyor," dedi.

"Benim için bu kadar paranın boşa harcanmasını istemiyorum, onun için cesedimi bilime bağışlamayı planlıyorum. Şunu imzalar mısın? Bu belge ailenin itirazı olmadığını ispatlamak için."

Thaw imza attı.

"Güzel. Anlaşmaya göre, ben öldüğümde üniversitenin tıp fakültesine haber vereceksin, onlar da beni demir bir tabutun içine koyup götürecek. Bunu yirmi dört saat içinde yaparsan, Ruth'la sana aranızda bölüşmeniz için on pound verecekler. Görüyorsun ya, sadece daha ucuz değil, üstelik kazançlı da."

"O parayı hatırana kadeh kaldırarak harcayacağım," dedi Thaw.

"Aklın varsa başka bir şeye harcarsın."

Bir sene kadar sonra Thaw bir çekmeceye bakarken annesinin yazısıyla yazılmış bir mektup buldu. Büyük ihtimalle tamamlayıp gönderemediği, kurşunkalemle yazılmış silik bir mektup taslağıydı. Ucuz bir kadın dergisinin okur bölümüne yazılmıştı.

Okurlarınızın çocukların yaptığı komik hatalarla ilgili mektuplarına bayıldım. Belki benim şahsi tecrübelerimden birini de yayımlamak istersiniz diye düşündüm. Küçük oğlum altı-yedi yaşlarındayken, bir gece epey geç saatte dışarı çıkmış, yıldızlara bakıyorduk. Duncan durup dururken, "Büyük domuz nerede?" diye sordu. Babası ona yıldızların isimlerini öğretmişti, o da büyük ayıyla domuzu karıştırmıştı. Son zamanlarda pek iyi değilim, bu yüzden vaktimin çoğunu yatakta geçirmek zorunda kaldım. Bugünlerde en büyük neşe kaynağım böyle hatıralar.

Thaw bir süre elinde mektupla öylece kalakaldı. Annesinin anlattığı geceyi anımsadı. Olay Noel'de gittikleri Kinlochrua'daki bir pansiyonda geçmişti, soruyu soran da Ruth'tu. Bayan Thaw onu her zaman Ruth'a tercih ettiğinden olayı farkında olmadan ona mal etmişti. Thaw mektubu yerine koyup çekmeceyi kapattı. Keder tıpkı sahibinin dikkatini çekmek için paltosunun kenarını ısıran bir köpek yavrusu gibi zihninin neredeyse şuursuz olan bir köşesini çekiştiriyordu.

20. Bölüm: İşverenler

Mezuniyet sınavının sonuçları henüz açıklanmamıştı ama hemen herkes ne yaptığını iyi kötü biliyordu ve okul asgari vasıf ve azami maaş üzerine yapılan hararetli tartışmalarla çalkanıyordu. İş bürosu müdürleri gelip muhasebecilik, bankacılık ve memuriyet kariyeriyle ilgili seminerler veriyordu. Avukatın biri avukatlıktan, mühendisin biri mühendislikten, doktorun biri tıptan, binbaşının biri ordudan bahsetti. İskoç menşeili bir Kanadalı göçün avantajlarını konu alan bir seminer verdi. Öğrenciler gruplar halinde bir sene daha okulda kalıp daha çok sertifika almanın mı yoksa doğrudan üniversiteye ya da ticaret veya meslek yüksekokullarına gitmenin mi daha iyi olduğunu tartışıyordu. Bay Thaw, "Peki sen ne yapmayı düşünüyorsun?" diye sordu.

"Bilmiyorum."

"Ne yapmak istiyorsun?"

"Bunun bir önemi var mı ki?"

"Gerçeklerle yüzleş Duncan. İstediğin şeyi yaparak geçinmen mümkün değilse, ona en yakın şeyi seçmelisin."

"William Blake tarzı illüstrasyonları olan modern bir İlahi Komedya yazmak istiyorum."

"Eh, bu durumda grafiker olarak iş bulmaya çalışman makul olur herhalde."

"Bunun için dört sene sanat okuluna devam etmem gerekiyor, ama mali gücün beni oraya göndermeye yetmez."

Bay Thaw düşünceli gözlerle baktı. "Laird'da, yani şu kutu fabrikasında çalışırken sanat bölümünün müdürü Archie Tulloch'la bayağı samimiydim. O zamanlar on altı-on yedi yaşındakileri işe alıyorlardı. Hani şu paketlerin, karton kutuların, ambalaj kâğıtlarının üstüne yapılan etiketlerle desenleri tasarlıyorlardı. Bu iş senin bohem ruhunu tatmin etmese de bir başlangıç olabilir. Archie Tulloch'a yazarsam, yaptığın işlere göz gezdirmek isteyebilir."

Thaw bir öğleden sonra okuldan izin alıp üzerinde yeni temizlenmiş bir palto ve koltuğunun altında işlerinin bulunduğu bir dosyayla Bridgeton'a yürüdü. Apartmanlar ve hurda parçalama yerlerinin aralarına serpiştirilmiş pek çok küçük fabrikanın olduğu daracık sokaklardan geçerek nehrin yakınındaki fabrikaya indi. Hava kapalıydı, Cathkin Tepeleri çatıların ardından şehri kuşatan bir duvar gibi yassı ve karanlık görünüyor, ama Thaw ufuktaki ağaç siluetlerini seçebiliyordu. Küçücük bir çocukken annesinin bu ağaçlardan bahsedişini hatırladı. Annesine çölde ilerleyen bir deve katarını hatırlatmışlardı. Buluttan tavan alçaldı ve çöken sisi andıran ince bir yağmur koyuverdi. Yağmur soluk gökyüzünü aynalayana kadar cilaladı sokakları, sokağın tepesinde süzülen bir martı aynı anda yerde de süzülüyordu sanki. Şehir göz alabildiğine uzanan külrengi gökyüzünde asılı duruyor gibiydi, camları yukarı kaldıran eller, pencere önlerine sulansın diye saksı saksı aşk merdiveni çıkarıp koyuyordu. Yağmur Thaw'un ıstırabını dindirmişti. Kendinden emin hissetmeye, Laird'e giden bu yoldan sık sık geçeceğini hayal etmeye başlamıştı. Bir gün çok zengin olsa dahi bu sokaklardan öyle dakik bir şekilde geçecekti ki, sokak sakinleri saatlerini ona bakarak ayarlayacaktı. Onların hayatının bir parçası olacaktı. İki sokağın kesişme noktasında tuğlayla örülmüş devasa bir küp olan bir fabrikaya geldi. Kravatını düzeltti, saçına eliyle şöyle bir şekil verdi, dosyasını sıkıca kavrayıp pirinç, cam ve oymalı maundan yapılma döner kapıyı itti.

Lobi üstünde DANIŞMA yazan küçük bir kapının bulunduğu çıplak bir mekândı. Kapının topuzunu çevirip takoz şeklinde bir odaya girdi; odada bir santral paneli ile köşede cilalı sarı ahşaptan bir bankonun ardında duran yaşlıca bir kadın vardı. "Buyrun?" dedi kadın.

"Bir randevum vardı da... yani bekleniyorum. Bay Tulloch beni bekliyor."

"Adınız, lütfen?"

"Duncan Thaw," dedi ürkekçe.

Kadın parmaklarını çıt sesi çıkaran düğmelerin üstünde gezdirdikten sonra, "Bay Tulloch mu? Bay Thaw sizi görmek istiyor. Randevusu olduğunu söylüyor... Pekâlâ," dedi.

Parmaklarını ustalıkla birkaç düğmenin üstünde daha gezdirdi.

"Bay Thaw'u bekleme odasına götürmesi için birini gönderir misiniz?.. Oldu... Biraz burada bekleyebilir misiniz efendim?"

"Evet, elbette," dedi Thaw, efendim diye hitap edilmenin verdiği te-

vazuyla. Üzerinde muntazaman üst üste konmuş dergilerin olduğu bir sehpaya yöneldi. Dergilerin düzenini bozmaktan çekinerek kapaklara bakmakla yetindi:

Yönetici – MODERN İŞADAMLARININ DERGİSİ

Modern İşletme – YÖNETİCİLERİN DERGİSİ

Külçe – THUNDERHAUGH ÇELİK GRUBU AYLIK BÜLTENİ

Otomobil – OTOMOBİL BAYİLERİ AYLIK BÜLTENİ

Açık saçık kısa romanlarınınki gibi kuşe kapakları vardı, çoğu da masa başında oturan pahalı kıyafetli insanların resimleriyle doluydu.

Temiz giyimli, ufak tefek, sevimli bir kız içeri girdi. "Bay Thaw? Bu taraftan gelir misiniz lütfen?" dedi.

Onun ardı sıra çıplak koridordan geçerek enli, metalik merdivenlerden yukarı çıktı. Kız cam ile krem rengi metalden ibaret olan koridorlarda hızlı hızlı, kendi yüreğine çok hassas bir sır veriyormuş gibi önüne bakıp gülümseyerek yürüyordu. Thaw'u üzerinde BEKLEME ODASI yazan bir kapının önünde bıraktı. İçeride yuvarlak bir masada dört adam oturuyordu, aralarından biri Orta İngiltere ağzıyla, "Evet ama benim anlamadığım..." diyordu.

Bir diğeri Thaw'a "Biraz müsaade eder misiniz?" dedi tez canlılıkla. Thaw rahat bir sandalyeye oturup, "Tabii. Lütfen devam edin. Ben sadece bekliyorum," diye karşılık verdi.

"O halde dışarıda bekleyebilir misiniz?" dedi tez canlı adam, kalkıp kapıyı açarak. Thaw kendini aşağılanmış hissederek koridor duvarına bakan bir kanepeye oturdu. İçerideki adamlar bir dolaplar çeviren kapitalistler gibi görünmüştü gözüne. Fabrikanın bu katı, metal duvarlarla desteklenmiş cam bölmelerle ofislere ayrılmıştı. Camlar dalgalı olduğundan dışarıdan bakınca sadece siluetler görülebiliyordu. Ortamdaki kasvet, soğukluk ve madenilik adımlara, takırdayan daktilolara, çalan telefonlara ve idarecilerin mırıltılarına bir çınıltı katıyordu. Uzun boylu, gözlüklü iki adam bir köşede duruyorlardı.

"Şu veznedarı bir kontrol etsem iyi olacak."

"Yo, yo. Buna hiç lüzum yok."

"Ama hesaplarda yanlışlık olursa..."

"Yo, yo. Hesapları yüzde yüz yanlış olsa bile benim işimi görür."

Thaw Bay Tulloch'un yanına gelmiş olduğunu fark etti. Bezgin görünüşlü, göbekli bir adamdı. "Duncan Thaw mu?.. Buyrun..." deyip oturdu.

"Çok vaktim yok. Bana işlerinizi gösterin."

Thaw birden kendini becerikli, işinin erbabı biri gibi hissetti. Dosyasını açıp, "Burada bir dizi sulu boya çalışma var, Tanrı'nın amellerini konu alan resimler. Tufan. Babil Kulesi. Eriha Şehrinin Yıkılan Duvarları.

"Hmm... Başka?"

"Örgülerini Söken Penelope. Kirke. Scylla ve Charybdis. Bu sonuncusu pek başarılı değil, çünkü o sıralar Blake'ten de Beardsley'den de eşit ölçüde etkilenmiştim, dolayısıyla iki ayrı tarzda taslak..."

"Evet, ya bu?"

"Mağara ressamı. Sina'daki Musa. Yunan Uygarlığı. Roma Emperyalizmi. Dağdaki Vaaz. Barbarlar. Katedral Şehri. John Knox'un İskoçya Kraliçesi Mary'ye vaazı. Fabrika Şehri ve..."

Bay Tulloch aniden geriye yaslanınca Thaw önündeki boşluğa bakarak sırıttı ve resimleri karman çorman halde yarısı boşalmış dosyaya geri koydu. Bay Tulloch, "...beş yıl arayla iş alımı yapıyoruz," diyordu, "bu yüzden seni işe alamayız. Ama işlerin gelecek vadediyor. Evet. Belki illüstrasyon alanında bir şeyler deneyebilirsin. McLennan Yayınevi'yle görüştün mü?"

"Evet, ama..."

"Ha, evet, tabii ya, bu aralar bu işe fazla rağbet var... Blockcrafts ya da Bath Sokağı'nı denedin mi? Bence onlara da bir bak. Bay Grant'a seni benim gönderdiğimi söyle..." Beraberce kalktılar. "Bunun dışında, şimdilik yapabileceğim bir şey yok."

"Peki," dedi Thaw. "Çok teşekkür ederim."

Gülümsedi, gülümseyişinden üzüntüsünün anlaşılıp anlaşılmadığını düşündü. Çünkü gerçekten üzülmüştü. Bay Tulloch onu merdivenin başına kadar geçirdi, yorgun yorgun gülümseyerek, umulmadık bir kuvvetle elini sıktı. "Güle güle. Kusura bakma," dedi.

Thaw hezimete uğramış değersiz biri hissiyle gri sokağa seğirtti. Bay Tulloch'un, babasını bir kez olsun sormadığını anımsayınca içi bir garip sızladı.

Bir hafta sonra Thaw ile babası Whitehill'in müdürüyle görüşmeye gitti. Ak bıyıklı bir adam olan müdür, onlarla masasının ardından nezaketle ilgilendi. "Bay Thaw, Duncan'ın çok güçlü bir hayal gücü ve su götürmez bir yeteneği var. Ayrıca kendine has bir bakış açısına sahip, maalesef," dedi. Gülümsedi. "Maalesef diyorum çünkü bu benim ve sizin gibi ağır adımlarla ilerleyen vasat kişilerin ona yardım etmesini güçleştiriyor. Sizce de öyle değil mi?"

Bay Thaw yüksek sesle güldü. "Evet, ben de aynı fikirdeyim. Yine de elimizden geleni yapmalıyız."

"Yine de elimizden geleni yapmalıyız. Bana kalırsa Duncan fazla sorumluluk gerektirmeyen, ona yeteneklerini istediği yönde geliştirmek için bol bol boş vakit sağlayacak bir işte mutlu olacaktır. Kütüphanecilik ona uygun olabilir mesela. Kitaplarla arası iyi. Oban ya da Fort William gibi küçük bir taşra kasabasında kütüphanecilik yapabilir. Ne dersiniz Bay Thaw?"

"Bence, Bay McEwan, *fikir* olarak gayet güzel. Ama acaba *gerçek* bir olasılık mı?"

"Bence öyle. Kütüphanecilik için iki ana dalda, iki de yan dalda sertifika gerekiyor. Duncan'ın sanat, İngilizce ve tarih sertifikası tamam. Matematik sınavının sonuçlarıysa henüz açıklanmadı. Nasıl geçmişti?"

"Duncan?" diyerek ona döndü Bay Thaw.

İçinden sorumluluk fışkıran bu katı sesler onun geleceğini bir top gibi birbirlerine atıp tutarken, Thaw mütevekkil bir şekerlemeye dalmıştı. Konuşmasının beklendiğini fark etmek birkaç saniyesini aldı.

"Matematikten kaldım," diye karşılık verdi.

"Nasıl emin olabiliyorsun?"

"Geçmem için yazdığım her şeyden tam not almam gerekir, ama benim yazdıklarımın çoğu saçma sapan şeylerdi."

"Neden senin gibi zeki biri dört yıllık çalışmadan sonra saçma sapan şeyler yazıyor?"

"Tembellikten galiba."

Müdürün kaşları kalktı. "Öyle mi? Asıl mesele şu: Baban senin bir sene daha okula devam etmene izin verse, yine böyle tembellik eder misin?"

"Yani, Duncan, Bay MacEwan sana bir sene daha okula gelme hakkı tanısa, matematik diploması için çalışır mısın?" dedi Bay Thaw.

Thaw bunu düşünürken gayriihtiyari sırıtmaya başlamıştı. Bunu bastırmaya çalıştıysa da beceremedi. Müdür gülümseyerek Bay Thaw'a

dönüp, "Kimsenin denetiminde olmadan yapabileceği okumalar ve resimler aklından geçiyor şu an. Değil mi Duncan?" dedi.

"Hem belki sanat okulunun akşam derslerine katılabilirdim," dedi Thaw.

Müdür elini masaya vurup öne eğildi. "Evet!" dedi ciddi bir sesle. "Bir senelik özgürlük! Ama bunun bedelini ödemen lazım. Çok yüksek bir bedel değil ama, ödemeye hazır mısın? Babana çalışıp, trigonometri, cebir ve geometriden geçeceğine içtenlikle söz veriyor musun? Sadece bedeninle değil kafanla da matematik derslerine katılacağına söz veriyor musun?"

Thaw başını öne eğerek, "Evet efendim," diye mırıldandı.

"Güzel, güzel. Bay Thaw, bence güvenilir bir teminat aldınız."

Ertesi gün Thaw koridordan geçerken matematik öğretmeniyle karşılaştı. Kadın neşeli bir edayla ona bakarak, "Neyin var, Thaw?" dedi.

Thaw afallamıştı. Öğretmen gülümseyip, "Herkese matematikten kaldığını söylüyormuşsun, öyle mi?" diye sordu.

"Evet hocam."

"Resmi sonuçlar biraz önce açıklandı. Geçtin. Tebrikler."

Thaw dehşet içinde öğretmene bakakaldı.

O hafta bir gün yürüyerek Mitchell Kütüphanesi'nin beyaz mermer kapısına gitti. Blake'in kehanetvari kitaplarının tıpkıbasımlarını görmek için sıkça uğrardı buraya. Pirinç düğmeli bir ceket giymiş etli butlu bir adam onu yukarı çıkarırken, ortamın âlimane sükûneti ve adamın nazik ilgisi Thaw'un ruhunda bir hafifleme yaratmıştı. Burada çalışmak fena fikir olmayabilirdi. Adam onu dama desenli mermer zemini ve beyaz kemerli alçak bir tavanı olan koridorun sonundaki bir kapıya getirdi. Kapının ardındaki odanın yerleri kalın bir halıyla kaplıydı, mermer şöminenin üzerinde ve pencerenin yanındaki masada birer vazo çiçek vardı. Ufak tefek ihtiyar bir adam masada oturmuş, bir belge okuyordu. Kısılmış bir sesle, "Bay Thaw? Oturun lütfen. Bir dakika içinde sizinle ilgileneceğim," dedi.

Thaw zar zor bir yere oturdu. Adamın yüzünün sağ tarafında, yanağın olması gereken yerde bir delik vardı ve yüzünün büyük kısmı oraya doğru büzülmüştü. Sağ gözü sol gözüyle aynı hizada değildi, göz küresi ise öyle dışarı çıkıktı ki gözünü kırpınca, ki bunu sık sık yapıyordu, gözkapağı üstünü tam olarak örtemiyordu. Elindeki belgeyi bırakıp,

"Demek kütüphaneci olmak istiyorsunuz?" diye sordu.

Dilindeki kaslar zor hareket ediyor, ağzından masaya tükürükler saçılıp duruyordu. Thaw merakla bunlara bakıyor, uygun olduğunu düşündüğü anlarda başını sallayıp söylenenleri hafif bir sesle onaylıyordu.

"...çalışma saatleri ister istemez değişiyor. Haftada iki akşam sekiz buçuğa kadar çalışacaksınız, ama bunun karşılığında iki sabahınız size kalacak. Ayrıca haftanın diğer iki günü de akşam derslerine katılmanız gerekiyor."

"Ne eğitimi bu?" diye ıkına sıkına sordu Thaw.

"Kayıt tutma ve kataloglama. Birkaç ayrı kataloglama sistemi var, ikisi de başlı başına ayrı sistemler. Her sene bir sınava tabi tutulup buna göre terfi alacaksınız, beş sene sonra da Britanya'nın her yerinde kıdemli kütüphaneci olarak çalışabilmenizi sağlayacak bir sertifikanız olacak."

"Öyle mi... ne güzel..." dedi Thaw kuvvetsiz bir sesle.

"Evet, güzel. *Çok* güzel. Ama maalesef altı haftadan önce işe başlayamazsınız. Sizi ancak kütüphane müdürü işe alabilir, o da şu an Aaa Bee Dee ziyaretinde. Altı haftaya dönecek, o zaman işe kesin olarak başlayabilirsiniz."

Thaw binadan ayrılırken üzerine değişik bir hal gelmişti. Sanki birkaç kilo ağırlaşmış gibiydi, kalbi daha ağır çarpmaya başlamış, ciğerlerindeki hava kesifleşmişti. Düşünceleri de ağırlaşıp yoğunlaşmıştı. Eve gidince çaylarını içerlerken babasına görüşmeden bahsetti. Bay Thaw gönül rahatlığıyla iç geçirdi.

"Tanrıya şükür!" dedi.

"Evet, evet, *Tanrı*'ya şükür. *Tanrı*'ya şükür. Evet, kesinlikle *Tanrı*'ya şükretmemiz lazım."

"Duncan, sorun ne? Kafana takılan bir şey mi var?"

"Hiiç, hiç. Her şey böyle bir dünyada olabilecek en iyi şekilde ayarlandı. Her şeyin Yaratıcısı ve Koruyucusuna hamdolsun. Evet! Evet! Evet! Evet! Evet! Evet! E..."

"Kes artık! Zırdeli gibi konuşuyorsun. Kafanı kurcalayan şeyi adam gibi söylemeyeceksen kapa çeneni!"

Duncan çenesini kapadı. Aradan birkaç dakika geçmeden Bay Thaw, "Sorun ne, anlat bana Duncan," dedi yalvarır bir sesle.

"Sanatçı olmak istiyordum. Delinin tekiymişim, di mi? Bir sanat

eseri yaratmak istiyordum, ama ne olduğunu sorma çünkü ben de bilmiyorum; destansı bir şey belki, içinde çeşit çeşit gerçeğin ve berrak düşlerin olduğu, hepsinin de kendine has tuhaf, dehşetli, yoğun renkleri olan resimlere döküldüğü bir şey, belki de devasa bir duvar resmi, illüstrasyon kitabı, hatta belki bir film. Yapacağım şeyin *ne* olacağını bilmiyordum, ama onu yapmaya nasıl hazırlanacağımı biliyordum. Şiir okumam, müzik dinlemem, felsefe çalışmam, yazmam, çizmem ve resim yapmam gerekiyordu. Olayların nasıl hisler doğurduğunu, insanların neler hissedip nasıl davrandığını, insan bedeninin nasıl işlediğini, görünüşünün ve oranlarının farklı koşullarda ne hal aldığını öğrenmem gerekiyordu. Aslına bakarsan, bir fırın ekmek yemem gerekiyordu!"

"Duncan, müdürün söylediğini unutma! Dört yıl içinde küçük bir taşra kasabasında kütüphane sorumlusu olabilirsin, işte *o zaman* sanatçı olman da mümkün. *Gerçek* bir sanatçı dört yıl bekleyebilir herhalde?"

"Bekleyebilir mi bilemiyorum. Bunu yapan birini tanımıyorum. İskoçya'daki insanların sanat konusunda antika fikirleri var. *Boş* vakitlerinde sanatçı olabilirsin sanıyorlar, halbuki kimse boş vakitlerinde çöpçü, mühendis, avukat ya da beyin cerrahı olmanı beklemez. Sessiz sakin taşra kasabasındaki şu kütüphaneye gelince, feci şekilde Cennete benziyor, ya da banka hesabındaki bin pounda, kapısının önünde güller olan bir köşke... insan denen eşeği her türlü pisliği yapmaya ayartmak için kullanılan diğer hayali havuçlara."

Bay Thaw dirseklerini masaya dayayıp kafasını ellerinin arasına aldı. Bir müddet sonra, "Duncan, benden ne yapmamı istiyorsun?" dedi. "Sana yardım etmek istiyorum. Benimle bir sosyal sistemmişim gibi konuşsan da ben senin babanım. Milyoner olsaydım, hiçbir işe girmeden yeteneklerini geliştirmen için seni seve seve desteklerdim, ama elli yedi yaşında bir maliye ve prim memuruyum. Sana destek olmak benim vazifem. Bana kütüphanecilik dışında bir alternatif göster, ben de bunu gerçekleştirmene yardımcı olayım."

Thaw'un kımıltısız yüzünden yaşlar süzüldü. "Yapamam," dedi huşunetle. "Başka bir alternatif yok. Üzerimdeki lanetle yaşamaya devam etmekten başka seçeneğim yok."

"Melodramatikleşme."

"Melodramatik miyim? İnandığım şeyi olabildiğince kısa ve öz ifade ediyorum."

Sessizce yemeklerini bitirdiler. Ardından Bay Thaw, "Duncan, bu akşam sanat okuluna gidip akşam derslerine katılsana," dedi.

"O neden?"

"Kütüphanede işe başlamak için altı haftan var. Bari bu zamanı en sevdiğin şeyle geçir."

"Yani hepten kaybetmeden önce o hayatı tadayım, öyle mi? Yo, sağol."

"Duncan, akşam derslerine katıl."

"Hayır, sağol."

O akşam sanat okulunun koridorlarından birinde diğer adayların kayıt memurunun kapısının önünde oluşturduğu sıraya girip beklemeye koyuldu. Sıra ona gelince ferah bir odaya girip, iki yanındaki resim ve heykellere bakarak odanın karşı ucundaki masaya doğru ilerlemeye başladı. Masada oturan adam o yaklaşırken kafasını kaldırdı. Geniş bir yüzü, gözlükleri, gördüklerinden eğleniyormuşçasına kıvrılmış dudaklarıyla büyük bir ağzı vardı. Fiyakalı İngiliz aksanıyla sözcükleri uzata uzata konuşuyordu. "İyi akşamlar, sizin için ne yapabilirim?"

Thaw oturup, doldurulmuş bir başvuru formu uzattı. Memur forma göz atıp, "Demek natürmort derslerine katılmak istiyorsunuz, Thaw. Yaşınız kaç?" dedi.

"On yedi."

"Hâlâ okuyor musunuz?"

"Hayır, yeni mezun oldum."

"Ne yazık ki natürmort için çok gençsiniz. Bizi eserlerinizin natürmort için yeterli düzeyde olduğuna ikna etmeniz gerek."

"Birkaçını yanımda getirdim."

Thaw dosyasını masaya uzattı. Memur resimleri tek tek dikkatle inceledikten sonra, "Çerçeveli olanlar bir serinin parçaları mı?" diye sordu.

"Vaktiyle bir seminer için hazırlamıştım."

Memur resimlerden birkaçını kenara ayırıp tekrar baktı, ardından, "Gündüz derslerimize katılmayı düşünmez misiniz?" dedi.

"Babam bunu karşılayamaz."

"Belediyeden burs ayarlayabilirdik aslında. Peki ne yapmak niyetindesiniz?"

"Kütüphanecilik."

"Bu fikir hoşunuza gidiyor mu peki?"

"Mümkün olan tek şey bu gibi görünüyor."

"Dürüstçe söylüyorum, bence kütüphanecilik işinde yetenekleriniz

boşa harcanır. Bunlar fevkalade çalışmalar. Gerçekten de fevkalade. Anladığım kadarıyla sanat okuluna tam zamanlı öğrenci olarak gelmeyi *tercih edersiniz*, değil mi?"

"Evet."

"Formda adresiniz var tabii... Hangi okuldan mezunsunuz?"

"Whitehill."

"Telefonunuz var mı?"

"Hayır."

"Babanızın işyerinin bir telefonu var mı peki?"

"Evet. Garngash. Dokuz-üç-bir-üç."

"Pekâlâ, Thaw, tekrar görüşmek üzere. İzin verirseniz bu çalışma bende kalsın. Müdüre göstermek isterim."

Thaw odadan çıkıp kapıyı kapattı. Binaya bitap halde girmiş, donuk, adeta kayıtsız hali mülakat boyunca da sürmüştü. Şimdiyse dışarıdaki koridora coşkulu hayallerle bakıyordu. Koridorun kenarları Rönesans asilzadelerinin tuz beyazı alçı heykelleri, nüler ve kırık tanrı, tanrıça heykelleriyle süslenmişti. Bunların arasındaki bir kapı açıldı ve içeriden çıkan telaşlı, küçük bir kız grubu, savrulan etekleri, saçları, kokuları, gevezelikleri, rengârenk pantolonlar içindeki kalçaları ve tatlı yabancı bir ivecenlik içindeki göğüsleriyle onu bir an çepeçevre sardı.

"Karakalem karakalem karakalem... hep karakalem..."

"...Modele nasıl poz verdirdiğini gördünüz mü?..."

"...Davie denen o bücür beni bazen ürkütüyor..."

Bir merdivenden aceleyle inip girişteki holden sokağa çıktı. Tramvayı bekleyemeyecek kadar kıpır kıpırdı, bu yüzden eve Sauchiehall Caddesi, Katedral Meydanı ve kanalın kıyısından geçen bir güzergâhtan yürüyerek gitti. Kendini sanat okulunda, bir sürü sanatçı arasındaki saygın bir sanatçı olarak hayal ediyordu: tanınmış, takdîr gören ve aranan bir sanatçı. Büyüleyici kızların olduğu koridorlara giriyor, onun girmesiyle kızlar suspus oluyor ve ona bakıp ağızlarını elleriyle saklayarak birbirlerine fısır fısır bir şeyler söylüyorlardı. Fark etmiyormuş gibi yapsa da, bakışları birine değdiğinde kızın ya kıpkırmızı ya da bembeyaz kesildiğini görüyordu. Böylece hepsi de öyle ya da böyle sanatla alakalı olmakla birlikte diğer bütün düşlerini de kapsayan süslü, maceralı hülyalara daldı Thaw. Ucunda yıldızsız bir gökyüzünün karanlığına doğru yükselen devasa bir merdiveni olan, şamdanlarla aydınlatılmış, yerleri mermerden muhteşem bir salon canlandı hayalinde.

Sevdiği ya da onu seven bütün kadınlarla bu kadınların sevip evlendiği bütün erkekler salonun iki tarafına dizilmişti, herkes muazzam derecede kötü, erdemli, zeki, tanınmış, güzel ve fevkalade iyi giyimliydi. Derken salona alelade kıyafetleriyle tek başına kendisi giriyor, salonun ortasına doğru yürüyor, tepesinde devasa ve mutlak bir tehdit olan merdivenden aheste aheste çıkmaya başlıyordu. Bütün insanlığa yönelmiş bir tehditti bu ve onunla yüzleşebilecek tek kişi kendisiydi, ama bundan sağ çıkmayacaktı. Thaw ilerledikçe müzik de organların, solo seslerin ve orkestraların Beethoven, Berlioz, Wagner ve Puccini'nin en etkileyici parçalarından oluşan bir ağıtta harmanlandığı trajik bir kreşendoya doğru tırmanıyordu

Eve karanlık bastıktan sonra vardı. "Neden geç kaldın?" diye sordu Bay Thaw.

"Yayan döndüm."

"Natürmort derslerine katılmana izin verdiler mi?"

"Emin değilim. Kayıttaki memur bana bir sürü şey sordu. Gündüz okuluna katılmak isteyeceğimi düşündü. Bunun imkânsız olduğunu söyleyince o da senin işyeri telefonunu istedi."

Thaw manasız bir edayla konuşuyordu. "Hadi hayırlısı," dedi Bay Thaw.

Akşam yemeğini sessizce yediler.

Bay Thaw ertesi gün eve her zamankinden biraz daha erken geldi, soluk soluğaydı. Oturma odasındaki şöminenin önünde serili kilime, Thaw'un karşısına oturup, "Bu sabah telefon etti..." dedi. "Kayıt memuru Peel demek istiyorum. Bir gün uğrayıp kendisiyle görüşmemi istedi. Joe McVean'e bundan bahsedince, 'Duncan, sen öğleden sonra çık. Ben işleri tek başıma idare ederim,' dedi, ben de vakit kaybetmeden gidip Peel'le görüştüm."

Bay Thaw piposuyla tütün kesesini çıkarıp pipoyu doldurmaya koyuldu.

"Anlaşılan bu adamı etkilemişsin. Çalışmalarının fevkalade olduğunu söyledi. Sanat okulu yetkililerinin birini okula girmeye *ikna etmesi* sık rastlanmayan bir durummuş, öyle dedi. Son on senedir ilk defa böyle bir şey oluyormuş. Okul müdürü de senin kütüphanecilikte harcanacağın konusunda onunla hemfikirmiş, sonra senede yüz elli poundluk burs verebilirlermiş. Ona dedim ki, 'Bay Peel, sanattan hiç anla-

mam. Oğlumun çalışmalarının değeri konusunda hiç fikrim yok. Ama onun bu konudaki samimiyetine kefilim, sizin gibi bir uzman da onun yeteneğini onayladığına göre sizinle hemfikirim. Ama size sormak istediğim bir şey var: Sizin dört senelik eğitiminizden geçtikten sonra ne gibi olanaklara sahip olacak?' Bunun üzerine biraz hık mık ettikten sonra senin yeteneğine sahip biri için yeterlik kazandıktan sonra sanat okulunda öğretmenlik yapma şansı olabileceğini söyledi. 'Ama,' dedi, 'çocuk başka her yerde mutsuz olacaktır, Bay Thaw. Önündeki dört senenin sonunda, bırakın ne yapacağına kendi karar versin. Bu aşamada onu sevmediği bir işe zorlamayın.' Ben de biraz düşünüp taşındıktan sonra yarın onu arayacağımı söyledim. Sanat okulundan çıktıktan sonra dosdoğru Whitehill'e gidip sizin müdürle görüştüm. Ve ne öğrendim, biliyor musun? Peel telefon açıp onunla da konuşmuş. McEwan bana, 'Bay Thaw, Duncan'ın geleceği için neyin iyi olduğunu o adam sizden de benden de daha iyi bilecek durumda,' deyince ben de sanat okuluna telefon açıp, gündüz derslerine katılabileceğini söyledim."

Thaw, "Teşekkür ederim," deyip odadan çıktı. Bir dakika sonra Bay Thaw ön taraftaki yatak odasına, onun yanına gitti, Thaw yatağın yanı başında diz çökmüş, yüzünü nevresime gömmüştü. Nevresime gömülü yüzünden iç çekme sesleri geliyor, omuzları kasıla kasıla sarsılıyordu.

Bay Thaw, "Sorun ne, Duncan?" diye sordu şaşkın bir sesle. "Sanat okuluna gitmek istemiyor musun? Sevinmedin mi?"

"Evet, çok sevindim."

"O zaman neden ağlıyorsun?"

"Bilmiyorum, bir tür boşalma herhalde."

Bay Thaw elini yumruk yapıp şefkatle oğlunun yanağına vurdu. "Neşelen hadi!" dedi. "Yeni bir Picasso olmazsan, seni... seni... seni duman ederim, ona göre."

Sıcak bir ikindi vakti Thaw ile Coulter ağaç köklerinin damar damar kabardığı, güneş ışığının benek benek düştüğü ormanlık bir patikadan iniyorlardı. Tepelerindeki yeşil kuytuluklarda kuşlar cıvıldaşıyordu. Coulter işten bahsediyordu. "İlk başta biraz yenilik fena gelmemişti. Ne de olsa okuldan farklıydı, maaş alıyorsun, kendini *erkek* gibi hissediyorsun; bilirsin işte, sabah yedide kalkıp kıyafetlerini giymek, annen kahvaltını hazırlarken günün ilk sigarasını içmek, sonra yanına aldığın küçük sandviç paketiyle tramvaya binmek için caddeye inmek, kapılarda biriken diğer işçilerin arasında tulumunla oturmak, işe varıp

kartını bastıktan sonra atölyeye gitmek: 'Günaydın', 'Günaydın, işte yine başlıyoruz', 'Valla öyle 'mına koyayım'. Sonra yine makinelerin gürültü patırtısı, tehlike hissi..."

"Tehlike mi?" dedi Thaw.

"Evet, biraz tehlikeli bir iş. Önündeki şeyi döverken bir de bakıyorsun yanındakiler bağırmaya başlamış. Kime bağırıyorlar acaba diye merak ediyorsun, sonra daha da yüksek sesle bağırıyorlar ve birden kafana dank ediyor: 'Ya bana bağırıyorlarsa?' Başını çevirdiğinde bir de bakıyorsun tependeki vinçte on tonluk bir kiriş sallanıyor."

"Korkunç bir şey! Böyle kazaları önleyecek bir yasa yok mu?"

"Hangarın ortasından geçen bir yolun hep açık tutulması gerekiyor, ama McHargs gibi bir yerde bunu yapmak o kadar da kolay değil."

Coulter kendi kendine güldü.

"Önceki gün tuhaf bir şey oldu. Kiriş vinçle indirilirken adamın teki direktifler veriyordu; vincin altında durmuş, eliyle kirişin aşağı indirilmesini işaret ediyordu (o hengâmede hiçbir şey duyamıyorsun): aşağı, daha aşağı, biraz sola; tamam, şimdi indir. İşin komiği, sürekli yukarıya, vinci kumanda eden adama baktığından, tam son anda kirişi ayağının üstüne inecek şekilde yönlendirdiğini fark etmemişti. Feryadı kopardı tabii, aynı tiz perdeden şakıyan bir soprano gibi. Hepimiz neler oluyor diye oraya baktık, ama olayı anlamamız biraz vakit aldı çünkü o da bizim gibi ayakta duruyordu, sadece bir ayağı kirişin altında ezilmişti. Düşünsene, yere bile düşememiş!"

Thaw dehşetle gülüp, "Şey, çok komikmiş ama..." diyecek oldu.

"Evet. Her neyse, bu *erkek* olma meselesi seni belki bir hafta mutlu ediyor, ama ikinci pazartesinde çöküntüye uğruyorsun. Aslına bakarsan bütün pazar günü kafanda hep aynı şey dönüp duruyor, ama ancak pazartesi günü kafana dank ediyor: Bunu yapmaya devam etmen, aynı saatte kalkman, tramvayda tulumunla otururken sigarandan nefes çekmen, ayak sürüye sürüye sıraya girip kartını basman lazım. 'Günaydın, işte yine başlıyoruz!' 'Valla öyle 'mına koyayım.' Sonra yine makine atölyesine. Yatakta geçirdiğin zamanı saymazsak, hayatının çoğunu burada geçireceğin kafana dank ediyor. Okuldan da beter. Okul zorunluydu, hem o zaman küçük bir çocuksun, onu ciddiye alman gerekmiyor, anneni kafalayıp ona bir not yazdırabilirsen bir gün gitmeyebiliyorsun. Ama kimse beni mühendis olmaya zorlamadı. Bunu ben seçtim. Artık bir *erkeğim* ve işimi ciddiye almak, canımı dişime takıp çalışmak *zorundayım*."

Coulter bir an sustu.

"Tabii bu his hep böyle devam etmiyor. Bir süre sonra düşünmeyi bırakıyorsun. Hayat bir alışkanlık halini alıyor. Otomatik olarak kalkıyor, giyiniyor, işe gidiyor, kart basıyorsun falan filan. Cuma günü alacağın maaş zarfıyla önceki cumartesi yaptığın içki âlemini tekrarlamaktan başka şey düşünmez oluyorsun. Robot olunca hayat kolay. Sonra yine kaza oluyor ve sen yine *düşünmeye* başlıyorsun. Geçen haftaki Kraliyet ziyaretinden haberin var mı?"

"Evet."

"Fabrikanın arkasında bir demiryolu hattı var, Kraliyet treni o gün öğleden sonra üçte oradan geçecek dediler, bunun üzerine fabrikadaki herkes treni görmek için o saatte izin kullandı. Tren geçtiği sırada dört yüz-beş yüz kişi, yağ içindeki tulumlarımızla rayların kenarında toplanmıştık. Kraliçe ön vagondaydı, gayet serinkanlı ve lütufkâr görünüyor, bize el sallıyordu; ortadaki vagonda belediye başkanı kılıklı bir sürü ihtiyar adam vardı, boyunlarında zincirler falan, deli gibi de el sallıyorlardı; en sondaki seyir vagonundaysa başında kasketiyle Dük oturuyordu. Önündeki masanın üstünde bir bardak duran Dük de bize el salladı ama daha bir rasgele. Bizse orada öylece dikilip onlara ters ters bakmakla yetindik."

Thaw güldü. "Kimse el sallamadı mı yani? Ben olsam el sallardım herhalde. Sırf nezaketten dolayı."

"Bütün Sendika oradayken mi? Canına okurlardı valla. Gülüp geçebilirsin Duncan, ama Dük'ün hali üç haftadır aklımdan çıkmıyor, hâlâ etkisinden kurtulamadım. Neden o, trendeki rahat koltuğunda viskisini yudumlarken, ben... ooof, of!" dedi Coulter tiksintiyle. "Banka soymak için yeterli bir sebep bu. Son zamanlarda sık sık banka soymayı düşünür oldum. Biraz olsun başarma şansım olsa ona da kalkışırdım. Spor totoda hiç şansım yok."

"İyi de sen daha stajyersin. Sonsuza dek makine atölyesinde çalışmayacaksın ki," dedi Thaw.

"Doğru, altı ay makine atölyesinde, altı ay çizim atölyesinde çalışıp haftada iki gece teknik yüksekokuluna devam ettikten sonra sınavlardan da geçersem üç sene içinde diplomalı bir desinatör olurum."

"O zaman her şey şimdiki kadar kötü olmaz."

"Öyle mi dersin? Kütüphaneci olmak konusunda sen neler hissetmiştin?"

Tahta bir köprüden bir derenin karşı kıyısına geçip, ortasında beyaz bayrak direği olan bir-iki dönümlük bir çimenlik alana ulaştılar. Ormanın kıyısındaki gölgede sevgililer ve piknik yapan gruplar oturuyor, bağrışa çağrışa top oynayan çocuklar oradan oraya koşuşuyordu. Çimenliğin bir köşesinde birkaç bank ve banklarda oturan bir-iki yaşlı çift vardı. Thaw ile Coulter banklara gidip birine oturdular. Cathkin Tepeleri'nin doruğundaki bir platonun en ucundaydılar, ayaklarını koydukları yerle, kenarında ağaçlar olan ve çocukların koşuşturduğu başka bir düz zemin arasında küçük sarp bir falez vardı. Toprak oradan itibaren ağaçlarla kaplı dik sekiler halinde, çatılar ve sivri sivri fabrika bacalarıyla dolu bir vadi tabanına uzanıyordu. Doğuya doğru bakınca çiftliklerin, tarlaların, maden ocaklarının ve cüruf yığınlarının arasından kıvrıla kıvrıla akan Clyde Nehri'ni görmek mümkündü. Derken Glasgow Clyde'ı izliyor, nehrin yatağı batıya yönelmiş, iskeleti andıran bir vinç silsilesiyle seçiliyordu. Şehrin ardında Campsie Çayırları'nın akarsularla yol yol olmuş, çıplak, çimen yeşili, uzun kuzey sırtı görünüyordu. Bu yükseklikten otlakların gerisinde kırık dökük bir sıra dişi andıran dağlık arazileri görebiliyorlardı. Her şey bütün açıklığıyla ortadaydı, zira büyük dökümhanelerin üretimi durdurmasıyla birlikte havadaki duman temizleneli tamı tamına on beş gün olmuştu.

"Riddrie'yi görüyor musun?" diye sordu Thaw. "Şu kızılımtırak alanı? Bak, bir tarafta eskiden gittiğim ilkokul, diğer tarafta da Alexandra Parkı var. Sizin ev nerede?"

"Garngad buradan görülemeyecek kadar alçakta kalıyor. McHargs'ı bulmaya çalışıyorum. Ibrox'un arkasındaki şu vinçlerin orada bir yerde olmalı. Hah, evet, işte orada! Evlerin üstünden makine atölyesinin tepesi görünüyor."

"Buradan sanat okulunu görebilmemiz lazım, bina Sauchieball Caddesi'nin arkasında kalan bir tepenin üstünde – Glasgow bütünüyle tepelerin üzerine kurulmuş gibi. İçinde yaşarken bunu neden fark etmiyoruz ki?"

"Anacaddelerden hiçbiri tepelerden geçmiyor da ondan. Anacaddeler doğuya ve batıya doğru uzanıyor, tepeler de hep aralarda kalıyor."

Falezin eteğindeki çimenlikte on dört yaşlarında iri, gürbüz yapılı bir kız vardı; bacakları ayrık, elleri kalçasında, iki mont yığını arasında dikiliyordu. Üzerinde mavi bir elbise vardı ve erkek kardeşlerinin önüne koydukları futbol topuyla şut çekmek üzere hazırlanırken sabırsızca söyleniyordu. Thaw hayranlıkla ona bakıp, "Harika görünüyor, onun

resmini yapmak isterdim," dedi.

"Çıplak mı?"

"Hiç fark etmez."

"Yağlı boya için pek uygun değil bence. Kate Caldwell'la alakası yok."

"Kate Caldwell'ın canı cehenneme."

Kalkıp yürüdüler.

"Evet," dedi Coulter kederle. "Ne istediğini biliyorsun ve ona ulaşmana yardım edecek insanların olduğu bir yerdesin."

"Tesadüf eseri," dedi Thaw kendini savunurcasına. "Kütüphane müdürü Amerika'da olmasaydı, babam akşam derslerine katılmam için üstelemeseydi, ayrıca kayıt memuru İngiliz olmayıp çalışmalarımı beğenmeseydi..."

"Evet, ama sadece *senin* başına gelebilecek bir tesadüf. Bana böyle bir şey olmaz. Atom bombası dışında hiçbir tesadüf beni mühendislikten kurtaramaz. Ulaşmak istediğim hiçbir hedef yok Duncan. Hemingway'in hikâyesindeki şu adam gibiyim, özel olmak istemiyorum, tek istediğim kendimi iyi hissetmek. Zaten ancak olabildiğince az şey hissettiğim müddetçe işe tahammül edebiliyorum."

"Dört ay içinde çizim atölyesine geçip yaratıcı bir şeyler öğreneceksin."

"Yaratıcı mı? Makine üniteleri için mahfaza taslamanın nesi yaratıcı? Daha iyi olacağı kesin, ama sadece temiz takımlar giymek kirli tulumlar giymekten iyi olduğu için. Tabii bir de daha fazla para alacağım. Ama kendimi iyi *hissetmeyeceğim*."

"Benim para kazanmama seneler var."

"Olabilir, ama istediğin şeyi yapıyor olacaksın."

"Doğru," dedi Thaw. "İstediğim şeyi yapıyor olacağım. Galiba." –dönüp kolunu şehre doğru savurdu– "burada yaşayan hemen hemen en şanslı kişi benim."

Tekrar ormana girip, ortasında bir çocuk salıncağı olan bir alana geldiler. Thaw koşup tahta oturağa atladı, yanlardaki zincirleri kavradı ve gittikçe daha büyük yaylar çizerek çılgınca sallanmaya başladı.

"Heyoo-oleeey–eveeeeet!" diye bağırıyordu. "İstediğim şeyi yapacağım, di mi?"

Coulter bir ağaç gövdesine yaslanıp, hafif alaycı bir tebessümle onu izledi.

ARA FASIL

Salıncak Thaw'la birlikte yükseğe uçtu, sonra onu dizleri, geriye devrilen başından daha yüksekte kalacak şekilde absürd bir pozisyonda bırakarak durdu. Ağaç artık hışırdamıyordu. Bütün dallar ve yapraklar fotoğrafik bir biçimde tek bir anda kilitlenmiş, renk de eski fotoğraflardaki gibi soluklaşarak monokrom, kahverengimsi bir tona bürünmüştü. Lanark koğuşun penceresinden manzaraya bakıp, "Thaw mutlu olmak konusunda pek iyi değilmiş," dedi düşüncelere dalarak.

Kâhin Evet pek iyi değildi dedi.

"Ama neredeyse mutlu bir son bu."

Bir hikâyeyi neşeli bir anda durdurup mutlu sonla bağlamak her zaman mümkün. Tabii ki doğadaki tek son ölüm, ama ölüm insanların en iyi dönemlerinde gelmiyor pek. Tragedyaları da bu yüzden seviyoruz ya. Aklı başında ve gücü kuvveti yerindeyken ölen, böyle ölmeyi hak eden insanları anlatıyor bize.

"Thaw trajik bir şekilde mi öldü?"

Hayır. Ölümünü yüzüne gözüne bulaştırdı. Tragedyaya benzer bir tarafı yok, kötü bir tragedya bile denemez. Sonsuz, parlak boşluğun, sadece bencilliğin korktuğu hudutsuz açıklığın kabul edemeyeceği biriydi Thaw. O da Thaw'u ikinci sınıf bir tren vagonuna geri atarak seni yarattı.

Lanark bir dilim çavdar ekmeğinin üstüne biraz peynir sürüp, "Burasını anlamadım," dedi.

Rima'nın başı yastığın üstündeki dalga dalga sarı saçları arasında kıpırdadı. Gözlerini açmadan, "Hikâyeye devam et," dedi.

VIA VERITAS VITA
İKİNCİ KİTAP
HOMO A SE COCTUM ESUMQUE CRUSTUM EST HOC FECIT SEPARATIO

21. Bölüm: Ağaç

Ön cephedeki yatak odası tozla kaplı, perdeler kirliydi, tuvalet masasının üstündeki bağa taraklarla iğneliklerin üstüne yığınla kitap ve kâğıt konmuştu. Yatağın yan tarafındaki duvarda müteveffa kralın siyah çerçeveli fotoğrafının yanında Thaw'un yaptığı resimlerden sadece biri asılıydı; annesinin en hoşuna giden resimdi bu; sonbahar fırtınasıyla yaprakları savrulan çocukça bir ağaç resmi. Bunlar olduğu gibi bırakılmıştı, çünkü varlıklarıyla, yokluklarında olacağından daha az akla getiriyorlardı Bayan Thaw'u.

Thaw sanat okulunun ilk gününde, tabuttaki cesedin şömine önündeki kilimin üzerinde dururken yaydığı tatlı kokuyla uyandı. Kokunun kaybolması iki-üç haftayı bulmuştu ve bazen odaya birdenbire girdiğinde kokuyu hâlâ duyuyordu, ama artık bunun büsbütün hayaletimsi ve öznel bir koku olduğunun farkındaydı. Perdenin aralığından küme küme kara bulutun duman öbekleri gibi bir yandan öbür yana hareket ettiği kasvetli havanın bir kesitini gördü. Fabrikaların sekize-on-var düdüğü şehrin çatıları üstünde acı acı inledi, Thaw bedeninin yatakta yaptığı sıcacık yuvada daha bir kıvrıldı, zira iyi uyuyamayan herkes gibi ona da yatak en çok kalkmasına yakın dakikalarda tatlı gelirdi. Babasının kahvaltı hazırladığı mutfaktan belli belirsiz sesler geliyordu. Kirli parkalı, ağır botlu yüz binlerce adam kurşuni sokaklardan yavaş adımlarla demir ocaklarının ve makine atölyelerinin kapılarına doğru yürüyordu. Thaw bir medeniyeti ayakta tutmak için gereken enerjiyi ve her allahın günü sabahın sekizinden itibaren fabrika işçisinden, dokuzundan itibaren de memurla tezgâhtardan bu enerjiyi çekmeye başlayan bitmek bilmez rutinleri düşündü dehşetle. Neden herkes bir sabah yataktan çıkmamaya karar vermiyordu ki? Medeniyetin sonu anlamına gelirdi bu, oysa iki dünya savaşına rağmen medeniyetin sonu hâlâ bir fikirden öteye geçememişti, halbuki yatak sıcacık, dolaysız bir gerçekti. Babasının kapıya yaklaştığını duyunca gözlerini kapadı. Bay Thaw

usulca odaya girdi, perdeleri açtı, yatağa yaklaşıp elini Thaw'un alnına koydu. Thaw gülümseyerek gözlerini açtı. Babası ona gülümseyip, "Gerçekten uyuyor muydun?" diye sordu. "Pek sayılmaz."

Kahvaltıda paradan konuştular.

"Malzemeler için sana ne kadar gerekecek?"

"Bilemiyorum. Hangi malzemelere ihtiyacım olacağını bilmiyorum daha. Ama okuldaki kırtasiyeden veresiye alabilirim."

"Bu hiç iyi bir fikir değil. Bir kere çok kolaycı. Bir şey aldıktan sonra onu kaybedip yenisini aldığını görür gibi oluyorum."

"Dürüstlüğümden şüphe etmen için bir neden mi var?" diye karşılık verdi Thaw sertçe.

"Dürüstlüğünden şüphe etmiyorum, sadece hafızana güvenmiyorum. Veresiye bir şey alacak olursan, unutmamak için faturaları saklamayı ihmal etme. Öğle yemeği için ne kadar lazım?"

"İki şilin."

"Yemek için haftada on şilin. Yol parası da beş şilini geçmez, al sana bir pound."

"Bu çok fazla."

"Gerisini cep harçlığı yaparsın. Arada bir arkadaşınla kahve içmek istersin herhalde."

Thaw daha fazla cep harçlığı alacağını umuyordu. Vurgusuz bir sesle, "Çok sağol," dedi.

"Ha, Duncan, on sekizine basmak üzere olan bir delikanlı için haftada beş şilin fazla sayılmaz. Bir kızla çıkacak olursan, söyle de sana daha fazla para vereyim."

Garnethill, Clyde'ın paralelinde uzanan balina şeklindeki birkaç tepeden biriydi, okulsa bu tepenin sırtındaki sessiz sakin bir sokaktaydı. Ana bina bin sekiz yüz seksenlerde Mackintosh tarafından tasarlanmış zarif bir binaydı, ama Thaw yolun karşısındaki müştemilata girdi: Aralarına yeni eklemeler yapılmış eski evlerden oluşan bir taraçaydı bu. Sağa sola kıvrılan koridorda yürürken bir sürü beklenmedik yokuştan indi, öyle ki koridor yerin altındaymış gibi hissetti. Koridorun sonundaki stüdyo kirişle desteklenmiş çatının pencerelerinden süzülen berrak gri sabah ışığıyla dolmuştu. Yüksek şövaleler, alçı heykeller ve eskiz panolarının arasında ormandaki bir açıklığı andıran yerde dağınık şekilde toplanmış kızlar ile taburelere oturmuş, ikili gruplar halinde aldı-

rışsızca konuşan oğlanlar vardı. Bazıları sigara içiyordu, Thaw onlara gıptayla baktı çünkü sigara ona meşgale olabilirdi. Önüne kitap açıp bir seyin arkasına geçerek okumaya koyulabilirdi, gelgelelim kitap kurdu bir münzevi zannedilmekten sıkılmıştı ve kendisine yeni, güvenli, alaycı, gizemli bir karakter yaratmak istiyordu; bu yüzden ciddi bir yüz ifadesi takınıp duvara yaslandı ve kimseyi görmüyormuş gibi yaptı, halbuki kaçamak kaçamak kızlardan birine bakıyordu. Kız bir disk atıcısı heykelinin kaidesinde bacak bacak üstüne atarak oturmuş, kâlı yanındaki kızlarla konuşuyor kâh kafasını geriye atıp burun deliklerinden sigara dumanı çıkarıyordu. Üzerinde süet bir ceketle dar bir etek vardı, yüzüne düşen sarı bukle sol gözünü yarı yarıya kapatıyordu. Thaw gözlerini ışıktan koruyormuşçasına elleriyle kapatıp, parmaklarının arasından öteki kızlara göz attı. Bir aradayken capcanlı, neşeli bir cinsellik yayıyorlardı, oysa tek tek bakınca kıyafetlerindeki (okul kızlarına has) bir detay ya da yüzlerinde öne çıkan bir özellik cazibelerini eksiltiyordu. Konuşmalarının uğultusundan sadece sarışın kızın sesini ayırt edebiliyordu Thaw; sesinin alçak tonu, kadifenin parmak uçlarında yarattığına benzer bir etki uyandırıyordu kulaklarında. "Beni üniversiteye gönderemediklerine seviniyorum aslında, çünkü sanat okulu daha rahat..."

Kıpır kıpır, ufak tefek, beyaz saçlı bir kadın girip bir defterden isimlerini okudu. Ders programlarını anlattı, malzeme listesini yazdırdı ve malzemelerini koyacakları dolapların numarasını verdi.

"Toplantı salonunda sergilemek için her ay kendi boş vaktinizde bir resim yapacaksınız. Sanat okulunun öğretmen kadrosu olarak bu sergileri büyük ilgiyle, hatta heyecanla bekleriz, çünkü sınıfta size öğrettiklerimizi ne kadar iyi kavradığınızın göstergesidir bunlar. Yapacağınız ilk resmin teması" –defterinin arasından bir kâğıt çıkarıp gözden geçirdi– "*Çamaşır Günü,* ayrıca resimde en az üç figür olmak zorunda." Okul kırtasiyesinden kâğıt ve çizim tahtası almalarını söyledikten sonra onları ikişer ikişer uzun ayaklı, düz masalara oturttu, patlak ampullerle dolu bir sepetle sınıfta dolaşıp her masaya birer tane koydu ve herkesin özenli bir ampul eskizi çizmesini söyledi. Sonra da masaların arasında dolaşarak alçak sesle öğrencilerin hatalarını düzeltip onlara teşvik edici sözler söyledi ve ampulün nasıl tasvir edileceğini göstermek için kâğıtların kenarına kalemini bastırmadan küçük eskizler karaladı. Thaw heyecanlanmadan çalışıyor, yüzü kimi zaman ifadesizleşiyor, içinde kabarmaya başlayan öfke ve bıkkınlıkla cebelleştiği zamanlar-

daysa afallamış bir ifadeye bürünüyordu. Bir ara, yanında oturan köşeli yüzlü, sarı bıyıklı, iyi giyimli öğrenciye dönüp, "İnanılmaz bir şey bu," diye fısıldadı.

"Ne?"

"Patlak bir ampulle sanat yapmak."

"Pek heyecan verici olmadığını kabul ediyorum, ama koşmadan önce yürümeyi öğrenmemiz gerekiyor muhtemelen."

Akıllı uslu bir ücretli öğrenci ağzıyla konuşuyordu, Thaw ondan tiksindi.

Kuşluk vakti zil çalınca sınıftakiler dağılıp koridordan geçerek, evlerindeymiş gibi rahat görünen öğrencilerle dolu, geniş, alçak tavanlı bir yer olan yemekhaneye gittiler. Thaw düzensiz bir sıranın sonunda on dakika dikildi. Baştakiler ellerinde kahve ve bisküvilerle sıradan ayrılıyordu ayrılmasına, ama habire başka öğrenciler gelip sıranın ortasındaki arkadaşlarının yanına geçiyordu, Thaw bunun üzerine stüdyoya döndü. İki çocuk bir köşede oturmuş, termostan çay içiyor, bir yandan da sözcüklerin kulağa yontulmamış granit gibi geldiği kaba saba bir sınır şivesiyle ev sahibelerinden bahsediyordu. Thaw'un yaklaşmasıyla sus pus oldular. Thaw termoslara bakıp, "İyi fikirmiş," dedi. "Yemekhane çok kalabalık ve rahatsız."

"Evet, hem de çok pahalı. İnsan bizim gibi burslu olunca idareli davranması gerekiyor."

Diğeri suçlar bir edayla, "Yüzünden anlaşıldığı kadarıyla dersi pek tutmadın," dedi.

"Hayır. Berbattı, sizce de öyle değil mi?"

"Öyle mi? Pratiğe geçmeden önce teknikleri iyice öğrenmemiz gerekmez mi?"

"Ama teknikle pratik aynı şey! İlgini çekmeyen bir şeyi hayatta iyi çizemezsin. Bir şeyi ancak onu önce kötü çizerek öğrenirsin, seni sıkıntıdan öldüren şeyleri çizerek değil. Patlak ampul ve kutu çizerek resim yapmayı öğrenmek, sevişmeyi cesetlerle öğrenmeye benziyor."

Çocuklardan biri sırıtıp bunun cesedine göre değişeceğini söyledi mırıltıyla. Öteki, "Komünist misin?" diye sordu.

"Hayır."

"Bevancı mısın yoksa?"

"Britanya'da atom bombası üretilmemesi konusunda ona katılıyorum."

"Tahmin etmiştim."

Öğretmen sınıfa girdi, Thaw her nedense kendine ihanet etmiş hissiyle sırasına döndü.

Öğleyin yeni malzemelerini dolabına koydu ve binadan çıkıp, kaldırımda kendini silikleşmiş hissedebildiği bir kalabalığın olduğu Sauchiehall Caddesi'ne indi. Pastanenin birinden aldığı çöreği yiyerek Sauchiehall patikasında dalgın dalgın dolanmaya başladı; kaldırım taşlarının aralarını rasgele gagalayarak guruldayıp duran güvercinleri saymazsak ortalık sakindi. Sabah, herhangi bir okulun ilk sabahı gibi geçmiş, üzerinde bir huzursuzluk hissi bırakmıştı: fazla yoğun ve kupkuru bir müfredat, yerleşik bir rutine sürülen zihinler... Bir kızın görüntüsü dışında onu zenginleştiren ya da içini ısıtan hiçbir şeyle karşılaşmamış, zaten bu deneyim de Thaw'un içini ısıtmaktan ziyade onu başka türlü bir tedirginliğe sürüklemişti. Diğer taraftan, konutların arkasındaki o gözlerden uzak yolda şimdi biraz rahatlamaya başlamıştı; kimi zaman mezarlıklarda, kanalda veya şehrin unutulmuş başka kısımlarında bulduğu huzur hissiyle dolmuştu içi. Demir çubuklarla desteklenmiş taş duvarlar inşaatçıların bildiğinden daha büyük, daha acayip bir şey barındırıyormuş gibiydi. Bir kapı aralığından içeri bakınca hastalıklı, devasa bir ağaç gördü. Ravende benzeyen, soluk renkli bitkilerin arasındaki çıplak bir toprak parçasında büyümüştü; köklerinden itibaren biri yere bükülmüş, diğeri üçüncü kat pencerelerine kadar yükselen pul pul iki kola ayrılmıştı; neredeyse dalsız olan kolların her ikisinin de ucunda topaklanmış kuru yapraklar vardı. Thaw birkaç dakika ağaca bakarak çöreğini yedikten sonra muzafferane bir hisle oradan uzaklaştı. Bu hissin nedenini anlayabilmiş değildi. Ağaçla, onun etrafını saran duvarlarla ya da ikisiyle birden özdeşleşmekten kaynaklanmış olabilirdi.

Öğleden sonrayı modelleme bölümünde alçı bir dudak kopyası çıkarmakla geçirdi. Saat dört buçukta dolabına gitmesiyle onu tamtakır bulması bir oldu. Olayın yaratacağı sarsıntının birkaç dakika içinde onu altüst edeceğinin bilinciyle boş dolaba bakakaldı. Kendini gelecek şoka hazırlamak için, "Aptalca bir şey yaptım," dedi.

Yan dolaplardan birinin önünde duran bir öğrenci, "Bazen hepimiz böyle şeyler yaparız," dedi sakince.

"Üç poundluk malzemeyi bile bile çaldırdım."

Aynı öğrenci gelip boş dolaba baktı. "Burada değerli bir şeyini bırakmadan önce bir asma kilit almalıydın. Woolworth'den iki-üç şiline

iyi bir asma kilit alabilirsin."

Thaw koşmadan önce yürümek isteyen, sabahki sarı bıyıklı sıra arkadaşını tanıyıverdi. Mantıktan ya da ispattan ayrı işleyen anlık bir sezgi Thaw'u hırsızın o olduğuna inandırdı. Ters ters "Haklısın," deyip binadan ayrıldı.

Evde Bay Thaw neşeyle, "Eee, nasıl gitti bakalım?" diye sordu oturduğu çay masasından.

"Fena değil."

"Sesin pek öyle demiyor."

"Yorgunum."

"Malzeme işini hallettin mi?"

"Çizim tahtası, klasör, resim kâğıdı, bir de metal cetvel almıştım. Hepsini... hepsini çaldırdım."

"Tanrım! Nasıl? Nasıl?"

Thaw nasıl olduğunu anlattı.

"Peki ne kadar tutmuştu?"

Thaw elini cebine atıp, buruşmuş faturayı çıkardı. "Aşağı yukarı bir pound."

"*Aşağı yukarı* bir pound mu? *Aşağı yukarı* bir pound mu? Ne kadar tuttu?"

"On beş şilin."

Bay Thaw ona ters ters baktıktan sonra, "Neyse, boş ver. Yarın aynılarını veresiye alırsın," dedi.

Thaw o gece yatakta babasının çalınan malzemelerin yenilerini almanın on beş şilin tutacağını sandığını, dolayısıyla yalanının ortaya çıkmaması için üç pound eksi on beş şilin çarpı iki kadar para biriktirmesi gerektiğini fark etti. Başının yan tarafında ölümüne yol açacak bir anahtar olsa, şimdi onu seve seve çevirirdi.

Ertesi sabah yedide uyanıp, yol parasını artırmak için okula yürüyerek gitti, yemeği de ucuz bir çörekle geçiştirdi. Çörek karnını doyurmuyordu, ama iki-üç gün içinde onunla idare eder hale geldi, çok geçmeden canı çörek istemez olunca, onun yerine bir bardak süt içmeye başladı. Midesi günden güne daha azıyla yetinmeye alışıyordu. Zihni sımsıkı kenetlenmiş, görünüşü etrafını kuşatan hayat karşısında pekleşmişti. Sesiyle hareketlerindeki mutat duraksamalar kaybolmuştu. Kafasında bir sözcük dizisi çınlıyordu aralıksız: *temiz kasvetli titiz disiplinli*

şaşmaz amansız. Bazen bedeninin hareketlerine eşlik eden bir müzikmişçesine fısıldıyordu bu sözcükleri. Sokakları, koridorları arşınlarken ayakları yere alışılmadık bir kuvvet ve sebatla basıyordu. Bütün sesler, hatta yanında konuşulanlar bile sanki arada bir cam varmış gibi boğuklaşmıştı. Camın ardındaki insanların hepsi birbirinden farklı ve kendine hastı. Gargoylelerde, maskelerde ve eski kapı tokmaklarında görüp de birbirlerinde göremedikleri şeyin ne olduğunu merak ediyordu Thaw. Herkes boynunun üzerinde aslen miras alınmış grotesk bir sanat objesi taşıyor, onu değiştirip durmaktan, ona birtakım eklemeler yapmaktan hiç bıkmıyordu. Öte yandan, Thaw insanlara genelde şeylere duyulan soğuk bir ilgiyle baktığı halde, şeylerin dünyası onda şaşırtıcı duygular doğurmaya başlamıştı. Parlak sarı renkte, devasa bir makine parçası taşıyan bir nakliye gemisi yüreğini şefkatle kabartıp, penisini şehvetle kaskatı kesiyordu mesela. Sararmış sıvasının yer yer döküldüğü ve alttan tuğlaların göründüğü bir binaya bakarken sanki derinin altından görünen ete bakıyormuş gibi tüyler ürpertici bir fikre kapılıyordu. Duvarlar ve kaldırımlar, hele hele de hafiften aşınmış olanlar ona bir bedenin yanında ya da üstünde yürüdüğü hissini veriyordu. Ayakları yere eskisinden daha güvensiz basmadığı halde zemini çiğnerken içinde bir ürperme duyuyordu.

Ancak kendini vererek çalıştığı zaman huzur bulabiliyordu. Ampul ve kutu eskizlerinden sonra sınıfta önlerine bitkiler, fosiller ve içi doldurulmuş küçük tropik kuşlar kondu. Thaw gözlerini küçük bir deniz kabuğunun helezonik yapısını bir böcek gibi inceden inceye keşfetmeye bırakmıştı, bir yandan da kaleminin ucu gözün yaptığı keşifleri kâğıda aktarıyordu. Öğretmen rasyonel bir argümanla onu düzeltmeye girişti. "Bundan bir desen mi çıkarmaya çalışıyorsun, Duncan?" diye sordu. "Böyle yapmasaydın keşke. Sadece gördüğünü çiz."

"Zaten öyle yapıyorum, Bayan Mackenzie."

"O zaman her şeyi aynı katı siyah çizgilerle çizmeyi bırak. Kalemi yumuşak tut, somun anahtarı gibi bastırma. O deniz kabuğu sade, zarif, cici bir şey. Senin çizimlerinse makine taslağını andırıyor."

"Ama Bayan Mackenzie, deniz kabuğu sadece bizden küçük olduğu için zarif ve sade görünüyor. İçindeki balıklara göre bir zırh, bir ev, yürüyen bir kaleydi o."

"Duncan, deniz biyoloğu olsaydım deniz kabuğunun nasıl kullanıldığıyla ilgilenirdim belki. Ama bir sanatçı olarak ilgilendiğim yegâne

şey görünüş. Onun güzel ve kırılgan göründüğünde, güzel ve kırılgan resmedilmesi gerektiğinde ısrar ediyorum. Şu küçük çatlakları göstermeye gerek yok. Bunlar rasgele çatlaklar, yok say bunları."

"Ama Bayan Mackenzie, çatlaklar kabuğun tabiatını gösteriyor – ancak bu kabuk bu şekilde çatlayabilirdi. Bunlar Cromwell'in dudağındaki siğilden farksız. O siğili çizmezseniz, çizdiğiniz Cromwell'in resmi olmaktan çıkar."

"Tamam, ama lütfen siğili dudak kadar öne çıkarma. Çatlakları kabuğun hatları kadar belirgin çizmişsin."

Sınıf arkadaşlarından birkaçı öğretmenin arkasından bir boks maçı izliyormuş gibi el kol hareketleri yapıyordu. Dersten sonra Macbeth, Thaw'un yanına gitti ve "Bu aralar okuldan sonra nereye gidiyorsun?" diye sordu.

"Genellikle eve."

"Brown's'a gelsene. Sınıftan birkaç kişi orada buluşuyoruz. Bu toplama kampından sonra bir değişiklik oluyor."

Thaw heyecanlanmıştı. Macbeth duruşu bir sanatçıya benzeyen tek birinci sınıf öğrencisiydi. Serseri serseri yürüyor, bere takıyor, sigarasını kendi sarıyor ve akşamları viski kokuyordu. Ortalık yerde kimseden çekinmeden kahkahalar patlatan dar pantolonlu güzel kızlarla sakallı, uzun boylu adamlardan oluşan daha büyük öğrenci gruplarına takılıyordu genelde. Sınıfta öğretmenlerin istediklerini horgörülü bir rahatlıkla yapıyordu, ama Thaw'u en çok etkileyen Molly Tierney'yle, sarı bukleleri olan şu kadife sesli kızla flört etmesiydi. Sınıfta onun yanına oturuyor, ona sigara veriyor, onun çizim tahtasını oradan oraya taşıyordu. Yüzünde çoğunlukla kaygılı, bebeksi bir ifade vardı.

Sauchiehall Caddesi'ndeki Brown's pastanesinin alçak tavanlı geniş bir mekâna inen daracık bir merdiveni vardı. İçerideki sigara dumanı ve eski ışıltısını kaybetmiş lüks havası öyle yoğundu ki, Thaw batan bir geminin salonunda dolaşan bir dalgıç gibi bunların kulak zarlarına baskı yaptığını hissetti. Molly Tierney sağ yanındaki kameriyelerden birinde bir sedire boylu boyunca uzanmış, gülümsüyor ve parmaklarını alnına düşen buklede gezdiriyordu hafifçe. Öteki sınıf arkadaşları ise onun yan tarafındaki bir masada oturmuş, kahvelerini yudumluyordu, sıkılmış gibi bir halleri vardı. Thaw göze batmadan Macbeth'in yanındaki sandalyelerden birini çekip oturdu. Diğer masalarda kımıldanıp sohbet eden insanların sesi bulanıklaşıp uzaklaşmış, ama yakındaki sesler (Macbeth'

in soluk alıp verişi, fincan tabağına vuran kaşık) şiddetlenerek belirginleşmişti. Derken Molly Tierney odağa yerleşti. Saçının, teninin, ağzının, elbisesinin rengi, arkasından yükselen ışıkla renkli camda giderek daha iyi seçilen bir figür gibi netleşti. Bedeni an be an kayaların üstündeki denizkızlarının, saltanat kayığındaki Cleopatra'nın halesiyle çevrildi. Birinin, "Bu ayki resme başlayan oldu mu? Ben daha ne yapacağımı bile düşünmedim," dediğini duydu.

"Ben dün gece başladım. Yani en azından ne yapacağımı tasarladım, ama annem televizyon izlememi isteyince kavga ettik. Tabii kavgamız soğuuuuk karanlıık gecede kapı dışarı edilmemle son buldu," dedi Molly. Ardından kıkırdadı. "Düşünsenize! Hem de yüksek topuklu ayakkabılarımla!" "Anne babalar kendine ait bir hayatın olmasına izin vermiyor bir türlü," dedi kin dolu bir ses.

Diğer sesler de bunu destekledi.

"Babam beni bir türlü..."

"Annem dırdır edip duruyor..."

"Geçen hafta annem..."

"Babam da geçen sene..."

Thaw annesiyle ettiği kavgaları hatırlayarak sohbete katılmayı aklından geçirdiyse de ayrıntılar bulanıklaşmıştı; hatırladığı tek şey kavgaların kaçınılmazlığıydı. Molly Tierney iç geçirerek, "Galiba rahibe olacağım," dedi.

"Ben de deniz feneri bekçisi olacağım galiba," dedi Thaw.

Bir sessizlik oldu, derken biri neden diye sordu.

"Böylece sarmallar çizerek yürüyebilirim."

Molly kıkırdayınca Thaw ona doğru eğildi. O ay yapılacak resmin temasını eleştirmeye, Blake ile Shaw'dan alıntılar yapıp eliyle havada şekiller çizmeye başladı. İnsanlar söylediklerine karşı çıkınca gerçek ile düş, coğrafya ile efsane arasında nasıl bir bağlantı olduğunu ortaya koymak için birçok ülkenin halk masallarından alıntılar yaptı. Molly besbelli dinliyordu. Ayaklarını yere koyup ona yönelerek, "Bir sürü masal biliyorsun," dedi.

"Evet, eskiden en çok masal okumayı severdim."

"Ben de." Boğuk bir sesle kıkırdadı. "Aslında hâlâ da öyle. En çok Rus masallarını seviyorum. Çocuklarla ilgili ne kadar çok Rus masalı olduğuna dikkat ettin mi?"

Çirkin ve güzel cadılardan, büyülü dağlardan, sihirli armağanlardan, canavarlardan, prenseslerden ve talihli küçük oğullardan konuştu-

lar. Thaw Molly'nin onun sevdiği şeylerin çoğunu sevdiğini ve hatırladığını fark etti, hayretle karışık bir özgürlük hissiyle. Molly birdenbire bacaklarını geri çekip sedirde bağdaş kurdu, sonra da Macbeth'e dönüp, "Bana sigara versene Jimmy," dedi.

Macbeth bir sigara sardı, o ilk nefesini içine çekerken de sigaranın ucuna kibrit tuttu.

"Bu arada, Jimmy, bana bir iyilik yapar mısın? Çok özel bir iyilik ama..."

"Nedir?"

Molly hem bebeksi hem de fahişemsi bir sesle, "Mimarlık ödevim," dedi. "Yapmamız gereken şu katedral planı. Uğraştım ama bir türlü beceremiyorum, nerden başlayacağımı bilemiyorum, küçük beynime göre fazla karmaşık, üstelik cuma günü teslim etmem gerekiyor. Benim için yapar mısın? Malzemelerin parasını da veririm tabii."

Masada kimse birbirine bakmıyordu. Thaw'un içinden bir ses, "Suratına tükür! Hadi, tükür suratına!" diye bağırıyordu Macbeth'e.

Macbeth belli belirsiz bir tebessümle başını eğip sigarasına baktı ve "Tamam," dedi.

"Ah, Jimmy, çok tatlısın."

Thaw kalkıp evin yolunu tuttu. Güneş batmıştı. Üşüyor, bedeni iyice hafiflemiş gibi hissediyordu, sokaklar karanlık bir hava dalgasıyla içinden geçip gidiyordu sanki. Saat kadranları, görünmeyen kulelerin üzerinde yalancı aylar gibi parlıyordu. Kabristanın yanındaki Alexandra Parkı'nda sendeleyerek yanından geçen sarhoş bir adam, "Hava cıva," diye homurdandı.

"Doğru," dedi Thaw. "Hava cıva."

O gece habire uyanıp durdu, her defasında da bacaklarını sertçe birbirine sürtünür, tırnaklarını derisinin sağlam yerlerini yolar vaziyette buldu. Sabahleyin çarşaflarda kan lekesi vardı ve vücudu öyle külçeleşmişti ki yataktan çıkmakta güçlük çekti. Okula gittiğinde her günkü işleri bir uyurgezer gibi yerine getirdi. Öğlenleyin yemekhaneye gidip, tıkış tıkış bir masada sade kahve içti. Yanındaki kızlardan biri, "Selam Thaw!" diye seslendi.

Belli belirsiz gülümsedi.

"Keyfin nasıl, Thaw?"

"Fena değil."

"Buradaki hayattan memnun musun?"

"Eh işte."

Kız gülerken bir oğlan kulağına eğilip bir şeyler fısıldadı.

"Thaw," dedi kız, "bu herif senin hakkında kötü şeyler söylüyor."

"Yok öyle bir şey," dedi oğlan çabucak.

Thaw ifadesiz bir sesle, "Eminim söylememişsindir," dedi.

Onlara bakınca yüzlerinin düzgün olmadığını fark etti. Kafatasların örten deri, yarı katı bir hamur gibi kabarıp iniyordu. Görüş açısındaki kafaların hepsi yamru yumru topaklar, patateslikten çıkmış patatesler gibiydi: bir açılıp bir kapanan deliklerle; renkli jöleyle doldurulmuş yahut kenarında kemikli çıkıntılar olan deliklerle; havayı kâh massedip kâh püskürten elastik deliklerle; tuz, kir, salya, sümük salgılayan deliklerle dolu pörsük patatesler. Thaw pantolonunun cebindeki kalemi kavradı; kalemin yerinde, oğlanın yanağına saplayıp yüzünü kemikten başka hiçbir şey kalmayana dek kazımak için kullanabileceği bir bıçak olmasını nasıl da isterdi. Ama bu aptalcaydı. Yüzün altında temiz bir şey yatmıyordu ki. Tıbbi çizimlerde ve kasap dükkânlarında gördüğü kısım kısım ayrılmış beyinleri, etleri, göz kürelerini ve kulakları düşündü. Bir kafanın içindeki esnek kasları, atar damarları, içi ılık sıvıyla dolu guddeleri, gözenekli, lifli, tanecikli dokuları düşündü. Tatlar, okşayışlar, düşler, düşünceler olarak duyumsanan şeyleri ustalıkla eklemlenmiş bir çöp yığını gibi görmek mümkündü. Yemekhaneden alelacele çıkarken ayağını bastığı zeminden başka hiçbir şey görmemeye çabaladı.

Evde akşam yemeğinden sonra mutfakta bulaşıkları yerleştirirken iş yapmaktan ziyade ağzı açık ve yüzü donakalmış bir halde put gibi dikiliyordu. Bay Thaw mutfağa girip, "Hâlâ bitirmedin mi?" dedi sabırsızca. "Bir saatten uzundur buradasın. Benimle vakit geçirmek o kadar sıkıcı mı ki içeri gelmiyorsun?"

"Hayır ama düşünmekten hoşlanmasam da düşünmeden edemediğim şeyler geliyor aklıma."

"Ne gibi şeyler?"

"Çoğunlukla hastalıklar. Cilt hastalıkları, kanser türleri, insanların vücudunda yaşayan böcekler. Bazıları gerçek, ama kafamdan yenilerini uyduruyorum. Elimde değil."

"Allah aşkına, ya ödevine otur ya da yürüyüşe çık. Ne olursa olsun, *bir şey* yap."

"Kafam bunlarla doluyken nasıl yapayım?"

"Yat uyu öyleyse."

"Ama ne zaman gözlerimi kapatsam bunları görüyorum. Öyle canlılar ki. Kafamı kemirip duruyorlar. Herhalde insanlar böyle aklını oynatıyor."

Bay Thaw bıkkınlık ve endişeyle karışık bakışlarla oğlunu süzdü.

"Doktoru arayayım mı?"

"Ne faydası olabilir ki? 'Doktor Tannahill, düşünmekten hoşlanmadığım düşüncelerim var!' Ne faydası olabilir?"

"Seni bir psikiyatra gönderebilir."

"Ne zaman? Bunlar şimdi aklıma geliyor."

"Peki ama, sana bunları düşündüren ne?"

"Basit. Bana bunu söylemesi için psikiyatra ihtiyacım yok. Gerginlik. Kim ki dürüst ve zekidir ama cinsi cazibeye sahip değildir, o kişi ses çıkaran boş tenekeye benzer."

"Histerik bir şekilde konuşuyorsun."

"Evet. Ne talihsizlik, değil mi?"

"Yatağa gir Duncan, gir de sana sıcak bir şeyler getireyim."

Thaw uyumamak için sırtını yastıklara dayamış, yatakta oturuyordu. Kafasından Pirebiti diye bir kurtçuk uydurdu. Tamamen ağızlarla kaplı olan alt kısmı dışında her yeri renksiz ve özelliksizdi. Bağdokularda ürüyor, içinden geçtiği yüzeylerde oyuk açarak ilerliyordu. Vücutta yayılırken başlangıçta rahatsızlık vermiyordu, çünkü sinirler üzerinde uyuşturucuya benzer etki yaratan bir sıvı salgılıyor, hastalıklı kişileri eskisinden daha etine dolgun, daha pembe benizli, neşeli ve enerjik yapıyordu. Daha sonra beyinle beslenmeye başlıyordu. Kurbanlar kendilerini daha neşesiz hissetmeseler de, hareketleri mekanikleşip daha taşkın bir hal alıyor, basmakalıp lafları yineleyip durmaya başlıyorlardı. O vakte kadar ağır ağır ve aşamalı hareket eden bitler, tam bu aşamada ansızın vücuttaki ana organlara saldırıyor, bu arada da devasa boyutlara ulaşıyordu. Hastalığa yakalananlar bembeyaz kesiliyor, sokağın ortasında yere yığılıyor, şişiyor ve kıpır kıpır kıpırdanan yığınla bitten oluşan çürük pirinç çuvalları gibi patlıyordu. Derken bitler de yarılıyor, bağırsaklarından oğul oğul kanatlı böcekler çıkıyordu. Bu böcekler öyle küçüktü ki, derideki gözeneklerden herkesin içine girebiliyorlardı. Bir yüzyıla kalmadan Pirebiti dünyadaki bütün canlılara bulaşıp hepsini yiyordu. Dünya birkaç santimden yüz elli metreye kadar ulaşabilen boy boy bitin oluşturduğu dalga dalga bir örtünün altındaki kayalardan ibaret kalıyordu. Bir zaman sonra bitler birbirini yemeye başlıyordu. En

sonunda bir tek bit kalıyordu, ekvatorun etrafına bir tırtılın çakıl taşına kıvrılması gibi kıvrılan bir titandı bu. Son Pirebiti'nin bedeni şimdiye dek yaşamış her şeyin etini içeriyordu. Doyuma ulaşmıştı.

Thaw bu fantazinin ayrıntılarını düşünürken birkaç kere uyuyakalmış ve aynı fantaziye kâh Pirebiti'nin kurbanı, kâh Pirebiti'nin kendisi olarak rüyalarında devam etmişti. Gördüğü rüyalar öyle ayrıntılıydı ki, dehşet uyanıklığa geri çekilmesine ve ışığın verdiği acı belki bilincini açık tutar diye gözlerini fal taşı gibi açıp lambaya dikmesine neden olmuştu. Bir yandan da zihninin bir kısmı döner kafeste yavaş yavaş kızaran bir farenin umarsızlığıyla kurtulmak için çırpınıp duruyordu.

"*Dur! Dur! Dur!*"

"Yapamazsın."

"*Neden? Neden? Neden?*"

"Zihnin çürüyor. Sevgisiz zihinler hep bu kurtçukları üretir."

"*Sevgiyi nasıl bulabilirim?*"

"Bulamazsın. Bulamazsın."

Sabah saat beşi az geçe bir şey oldu. Kurtçukla ilgili düşüncelerle, onları gerçekten farksız kılan uykuyla cebelleşiyordu ki, Molly Tierney'nin hayali kızgın bir alna değen serinlik gibi beliriverdi. Yattı, içi yavaş yavaş ferahlıkla doldu. Ertesi gün Molly'nin yanına gidip, merhamet beklemeden, aklını kaçırmasına ancak onun engel olabileceğini söyleyecekti sakin kafayla. Şayet onu sevmeyi reddederse, sonrasında olacakların mesuliyeti kendisinde değil, Molly'de olacaktı. Pekâlâ yardım edebilirdi. Hem bu bir kesinlikler dünyası değil, olasılıklar dünyasıydı, dolayısıyla *ara sıra* olağanüstü güzel tesadüflerin gerçekleşmesi gerekirdi. Pirebiti aklından çıkıp gitti. Rüyalardan büsbütün azade, deliksiz bir uykuya daldı.

Babasının perdeleri çekmesiyle uyandı.

"Kafan bu sabah nasıl?"

"Şu an iyi. Fena değil."

"Ama kalıcı bir düzelme mi bu?"

"Galiba."

"Yani doktor istemiyorsun?"

"Kesinlikle hayır."

"Peki. Duncan, üç hafta önce bana on beş şilinlik malzemenin çalındığını söylemiştin. Yalan. Şimdi gerçeği istiyorum."

"Malzemeler üç pound tutuyordu."

"Biliyorum. Yıkanacak mendil var mı diye ceplerine bakarken faturayı buldum. Onu bulaşıkhanedeki fatura çivisine asıyordum ki, malzemelerin gerçek tutarını fark ettim."

Bay Thaw pencereye gitti, elleri ceplerinde sokağa baktı. Odada tahta kemiren bir fareninkini ya da kâğıt üzerinde dolaşan çelik bir kalem ucununkini andıran incecik, kulak tırmalayıcı, çıldırtıcı bir ses vardı.

"Allah aşkına kaşınmayı bırak!" dedi Bay Thaw. "Çarşafların yeterince kan lekesi olmadı mı?"

"Kusura bakma."

"Bu konuda neden yalan söyleme ihtiyacı duydun, anlamıyorum, tabii sırf yalan söylemeyi sevdiğin için yapmadıysan. Hiçbir şey söylemeyerek de gerçeği saklayabilirdin."

"Gerçeğe cesaretim yettiği kadar yaklaştım."

"Cesaret mi? Neden korktun ki? Sana dayak atacağımı mı düşündün?"

"Dayağı hak ediyorum."

"Ama Duncan, küçüklüğünden beri seni dövmedim."

Thaw biraz düşünüp, "Doğru," dedi.

"Hem zaten malzemelerin gerçek tutarını benden nasıl saklayabilirdin ki? Er ya da geç faturayı ödemem gerekecekti."

"Ben kendim ödüyorum. Şimdiden otuz beş şilin biriktirdim."

"Üç haftada otuz beş şilin mi! Yemek parandan kesip biriktirmişsin. Hasta olmana şaşmamalı. Kendini aç bırakıp nasıl iyi olmayı bekleyebilirsin? *Nasıl? Nasıl?*"

"Lütfen üstüme gelme."

"Başka ne yapabilirim?" dedi Bay Thaw yürek parçalayan bir sesle. "Küçükken sana dayak atmak mümkündü, ama artık koca adam oldun. Üstüne gelmeden, konuşarak üstüne gelmeden hatalarını anlamanı nasıl sağlayabilirim?"

Biraz durup sessizce ekledi: "İleride ne kadar feci olursa olsun durumunla ilgili gerçekler konusunda bana güvenirsen memnun olurum."

"Çalışırım."

"O zaman kalk da kahvaltı et, evlat."

"Yatakta kalmak istiyorum. Biraz halsizim."

Babası ona şöyle bir baktıktan sonra, "Kahvaltını buraya getireyim," diyerek çıktı.

Thaw uzandı, evvelsi gece aklına geldi. Molly Tierney'den sevgi di-

lenmek gözüne artık aptalca ve lüzumsuz görünüyorduysa da, bunu yapma kararı çürüme ve hastalık korkusuna iyi gelmişti. İleride aklına böyle düşünceler gelirse bunları telaşa kapılmadan düşünecek, sonra da başka düşüncelere geçecekti.

Babası iki gün boyunca işe gitmeden önce kahvaltısını yatağa getirdi, öğleyin de alt kattaki Bayan Colquhoun tepsiyle ona yemek çıkardı. Yemek aralarında vücudu acelesiz geçen zamanın, defterlere bir şeyler çiziktirerek, kitap okuyarak ya da uzanıp dalgın dalgın hülyalara dalarak geçen zamanın tadını çıkardı. Sanat okulunun gerilimlerinden uzak olmak güzeldi ya, okul yine de hiç aklından çıkmıyordu. Oradaki öğrencilerin hayatının bir parçası, çekici kızların duyduğu sesler arasında bir ses, onları çevreleyen yüzler arasında bir yüz olmuştu. Şöyle yazdı:

Bol kazakların ve daracık bluzların altından atom bombalarının başlığı misali özgürlüğümü tehdit ediyor göğüsleri. Yamyam kraliçeler, etobur bülbüller, değerim ne diye kadınların verdiği değerle ölçülecekmiş, onları *değer bahşedici kılan ne ki? Ah, bir yolunu bulup onları ele geçirmek, sonra da onlara dünyanın kendi bildiklerinden daha büyük, alışılmadık, daha kasvetli, rengârenk ve farklı olduğunu göstermek istiyorum. Peki içinde en az üç figür olan "Çamaşır Günü" isimli bir resimle nasıl yapabilirim bunu? Böyle bir resimle nasıl bir ihtişam sergilenebilir ki? Ben tufanı, Babil'deki karmaşayı, Eriha'nın duvarlarının yıkılışını ve Sodom'un yerle bir oluşunu anlatan Tanrı'nın Amelleri isimli bir resim serisi yapmak istiyorum. Evet, evet, evet, her şeyi nasıl iyi yarattıysa öyle de yıkıp döken Eski Ahit'in Felaket Yaratıcısına bir ilahi düzmek. Ya da içinden kanal geçen bir dizi şehir peyzajı yapmak. Veya*

Thaw'un kalemi önce sayfanın üzerinde öylece durdu, sonra biraz aşağı kayıp Sauchiehall patikasındaki ağacın eskizini yaptı, onu Riddrie'nin evleriyle arkalardaki çayırların arasında, olduğundan daha büyük ve çıplak resmetti. Ağacın etrafındaki üç bodur ev kadını demir çamaşır direklerinin arasına ip geriyordu, Thaw onları annesi ölmekte olduğu sırada eve göz kulak olan bir gündelikçiyi hatırında tutarak çizdi. Kafalarında başörtüsü, ayaklarında erkek botu vardı, göğüslerini ve eteklerini örten koca önlükler onlara cinsiyetsiz, cerrahi bir hava katıyordu. Resmin üst kısmında ağacın en yüksek dalları evlerin bacaları

arasında kalan gökyüzü şeridine çıkıntı yapıyordu. Kurşuni bir okyanusta dalganın içinden fırlamış bir kolun resmedildiği Blake gravürünü anımsadı, gravürdeki el boşluğu yakalamak için çırpınıyordu. Başka bir Blake gravüründe bir merdivene ayak basan ufak tefek hummalı figürü seyreden mini mini iki sevgili resmediliyordu, merdiven öyle ince ve yüksekti ki, tepesi ayın hilaline dayanıyordu. Resmin altında, "İstiyorum! İstiyorum!" yazıyordu. Thaw ağacın tepesinde gökyüzüne bir ay çizdi.

Ertesi gün kahvaltıdan sonra kalktı, üstünde kalın bir sabahlıkla oturma odasındaki şöminenin başına oturup eskizi resme dönüştürmeye koyuldu. Akşamleyin mutfakta çay yapmakla uğraşan Ruth, "Madem resim yapacak kadar iyisin, ev işine de yardım edebilirsin herhalde," diye seslendi.

"Doğru," dedi Thaw.

"O zaman rica etsem masayı kurar mısın?"

"Çok işim var."

"Yapma allah aşkına! On dakikanı bile almaz."

"Şimdi başından kalkarsam tekrar oturunca bu kadar iyi çalışamam."

"Antika resminin her şeyden önemli olduğunu düşünüyorsun herhalde?"

Ruth elinde süt sürahisi, mutfak kapısında duruyordu. Thaw ona bakıp, "Evet. Şu an yaptığım şey şu koca şehirde olup biten her şeyden daha önemli," dedi soğuk bir sesle.

"Sen kafayı yemişsin."

"Olabilir."

Thaw resmine döndü. Ruth onun tepesinde durup süt dolu sürahiyi resmin üstüne tuttu.

"Çok önemli resminin ortasında kocaman, çirkin bir göle ne dersin?"

"Yaptıkların vicdanımı hiç mi hiç rahatsız etmiyor," dedi Thaw çalışmasına devam ederek. Ruth sürahiyi ağır ağır öne yatırdı, dökülen süt kâğıdın ortasında küçük bir birikinti oluşturdu. Thaw ayağa kalkıp, "Bu yaptığın yanlış ve çocukça," diyerek mutfağa gitti.

Temiz bir bez getirip sütü sildi ve tekrar çalışmaya koyuldu. Ruth, elinde sürahi, hayra alamet olmayan bakışlarla bir süre başında bekledikten sonra, "Tanrım, senden nefret ediyorum! Hem de nasıl!" dedi tit-

rek, kısık bir sesle.

"Şu an için öyle, ama çok geçmeden nefret etmekten vazgeçersin. İnsanı yoran bir duygu."

"Benimki aynen devam edecek. Sen *hiç* merak etme."

Sürahiyi şömineye fırlatıp kırdıktan sonra kapıyı çarparak çıktı. Dört dakika sonra ödev defterleriyle döndü ve ateşin karşısına oturup dudaklarını sımsıkı birbirine bastırarak çalışmaya koyuldu.

Thaw aniden sıçrayıp, giderek yükselen bir sesle "Ah! Ah! *Ah!*" diye feryat etti.

Sert kâğıt üzerine suya dayanıklı mürekkeple çalışıyordu. Sütün resmin kuru bir yerine damladığını sanmıştı, ama damladığı yer tamamen kuru değildi, nem buharlaşınca resmin orta yerinde gri bir leke bırakmıştı. Thaw bunu beklemiyordu. Ruth'a döndü, turna gibi uzattığı kafası boynunun ucunda hafifçe ileri geri sallanıyordu. Yumruklarını sıkmış bir halde Ruth'un üstüne yürürken, "Yemin ederim bunun için canını yakacağım, hayatım," diye fısıldadı.

Ruth geri geri cumbaya çıktı. Şimdiye kadarki kavgalarda saldıran taraf genellikle o olmuş, Thaw da soğukkanlı ya da isterik bir biçimde kendini savunmuştu. Şimdiyse yere çökmüş, elleriyle başını koruyordu, Thaw eğilip karnına iki sıkı yumruk attı, sonra da dönüp burnundan soluya soluya resme baktı. İçinde yeni bir öfke dalgası yükselince hırsla tekrar ona döndü. Ruth gözlerini yummuş, dertop olmuş yatıyor, beti benzi atmış halde boğuk boğuk nefes alıyordu. Thaw öndeki yatak odasına gidip kendini yatağa attı, artık onun için bıkkınlık ve hüsrandan, odadaki solan gün ışığından ve sokakta oynayan çocukların arada bir gelen bağırış çağırışlarından başka bir şey yoktu. Çok geçmeden Ruth'un tuvalete gittiğini, suyun aktığını, sifonun çekildiğini işitti. Ruth yatak odasına şöyle bir bakıp, "Duncan, canımı yaktın. Beni nasıl incittin bilemezsin," dedi hıçkıra hıçkıra.

"Özür dilerim," dedi Duncan soğukkanlılıkla.

Düşünebildiği tek şey resmin üstündeki gri lekeydi. Soğukluk ve kayıtsızlık bir leke gibi içine yayıldı. Derken babasının içeri girişini ve oturma odasından gelen söylenme seslerini duydu. Bay Thaw yatak odasının kapısını hışımla açıp, "Duncan! Ruth'un karnını mı yumrukladın?" diye sordu.

"Evet. Kavga ettik."

"Bak, Duncan, kendini koruyacak kadar gücün olduğuna sevindim,

ama bir *kadının karnına asla* yumruk atmaman gerekir."

"Özür dilerim. Kadınların canını nasıl uygun bir şekilde yakacağımı daha öğrenemedim."

Babası odadan çıktıktan sonra Thaw hiç kıpırdamadan yatıp resmi aklından geçirdi. "Yeni baştan yapabilirim," diye düşündükten sonra yeni bir fikirle sarsılarak ayağa kalktı. Ruth resmi mahvetmeden bir saat önce duyduğu heyecan kaybolmuştu, bunun nedenini şimdi anlıyordu. Ay olmamıştı. O böyle bir resme ait değildi; duygusal açıdan aşırı vurgulu bir öğeydi, tıpkı elinde gitarla serenat yapan biri gibi. Resmin hiç gökyüzü olmadan, daha büyük çizilmesi gerekiyordu.

Bay Thaw o akşam çay yaptı, aile sessizlik içinde yemek yedi. Aslında Thaw'un içi içine sığmıyordu ama sevincini diğerleriyle paylaşamayacağı için gizledi. Sonra resme yeniden başlayıp üç gün içinde tamamladı.

Okula götürdüğü resim toplantı salonuna asıldıktan sonra Thaw bazıları düşünceli görünen bazılarıysa gevezelik eden öteki öğrencilerin arasında dolanmaya başladı. Resim artık hiç hoşuna gitmiyordu, fazla uğraşılmış ve donuk görünüyordu, yine de diğer herkesin resmini gölgede bırakacağını umuyordu, bu yüzden en az onunki kadar iyi olan iki resim daha görünce tadı kaçtı. Resimlerin ikisinde de mutfak içi resmedilmişti. Boya somut figürleri ve aradaki mekânı betimleyecek şekilde özenle kullanılmıştı, üstelik her iki resmin ışık ve atmosferindeki derinlik onun katı kompozisyonunun kendine has kasvetinden daha hoş ve makuldü. Diğer resimler ise acayiplikleriyle öne çıkıyordu. Molly Tierney kendi gibi yirmi-otuz sarışının bir şelalede saçlarını yıkadığı tropik bir manzara resmi yapmıştı. Macbeth'in resmi sahte bir Van Gogh tablosuna benziyordu. Ak saçlı, ak bıyıklı tıknaz bir öğretmen girdi ve sanatın amaçları hakkında beylik laflar edip, arada da vasıfları ya da kusurlarıyla kendi fikirlerini örnekleyen resimleri tombul beyaz parmağıyla göstererek resimlerin karşısında bir ileri bir geri gidip geldi. Bir-iki kere durup ağaç resmine uzun uzun baktıktan sonra Thaw'un sinirlerini beklenti ve içerlemeyle altüst ederek sözlerine devam etti. Eleştiri Thaw'un resminden bahsedilmeden bitti, düş kırıklığı birkaç saat boyunca bir asit zerresi gibi Thaw'un içinde kaynayıp durdu.

22. Bölüm: Kenneth McAlpin

Haftada bir sanat tarihi konulu bir seminer dinlemek üzere amfinin kapısında sıra oluyorlardı. Herkes canayakın görünüyor, hafifçe titreşen duygu cereyanları aralarında rahat rahat akıp gidiyor, Thaw ise bu akımda kendini bir kaya parçası gibi kesif ve göze batar hissederek dikiliyordu. Bir gün amfiye gittiğinde sıradakiler içeri girmiş, öğretmense henüz gelmemişti. Kapının önünde durdu, yüzündeki her türlü ifadeyi sildi, düşünceli bir şekilde kaşlarını çatarak ifadesini yumuşatıp öyle girdi. İçeride bir kahkaha patlaması oldu, biri, "Buydu içlerindeki en soylu Romalı!" diye bağırdı. Amfi sırıtan, dik dik bakan ve kahkahalar atan bir dolu kafayla karşıladı onu. İçerideki şenlik havası onun yalnızlık ve ciddiyet kabuğuna bir dalga gibi çarpmıştı. Bir ara içgüdüsel olarak nefret ettiği sarı bıyıklı öğrencinin yanına otururken sırıtarak, "Burnum yeşile falan mı boyanmış?" dedi.

"Hayır ama Pompey'in cesedinin başında kara kara düşünen Sezar'a benziyordun."

Seminerden sonra hep beraber yemekhaneye yürüdüler. Bıyıklı öğrencinin adı Kenneth McAlpin'di. "Burada keyifle kahve içebilmek tuhaf," dedi Thaw.

"Dikkatimi çekti de, burayı hemen hemen hiç kullanmıyorsun."

"Nereye oturacağımı hiç bilemiyorum. Dünya bazen taşların kendi kendine hareket ettiği bir satranç tahtası gibi görünüyor gözüme. Hangi kareye gideceğimden bir türlü emin olamıyorum. Halbuki oyun öyle zor bir şey olamaz, çoğu kişi içgüdüleriyle oynuyor."

"Kurallar son derece basit," dedi McAlpin. "Kendine benzeyen taşların yanında durup, onlarla birlikte hareket ediyorsun. Şu masada oturanlar okul korosundakiler. Şuradaki grup İskoçlar. Köşede oturan dört kişi de ağırbaşlı Katolikler. İkinci seneden sonra hangi gruba katılacağın genellikle uzmanlaştığın konuya göre belli olur."

"Peki senin bir grubun var mı?"

McAlpin dudaklarını büzüp, "Evet, ben züppelerdenim galiba," dedi. "Eskiden ailemin hali vakti gayet yerindeydi, onun için kendimi çoğunluktan biraz daha soylu hissederek büyüdüm. Aynı şekilde hissetmeyen bir gruba girdiğim zaman biraz rahatsızlık duyuyorum. Aynı masayı paylaştığım kişiler de benim gibi züppe sayılabilirler herhalde. Birazdan burada olurlar, istersen kendin karar ver."

Thaw gülümseyip, "Onlar gelince giderim. Seni sıkıntıya sokmak istemem," dedi.

"Aslında kalırsan sevinirim. Senin muhabbetin onlarınkinden daha iyi. Tabii Judy'yi saymıyorum."

"Judy?"

"Kız arkadaşım. Yanlış anlama, hoş insanlardır, zaten bazılarını tanıyorsun. Ama bazen düşünüyorum da, bizi bir arada tutan tek şey züppelik."

Judy ile Rushford geldi. Judy yüzünde belli belirsiz bir memnuniyetsizlik ifadesi olan güzel ve gürbüz bir kızdı. Rushford'ın üstünde Benjamin Disraeli taklidi, işlemeli bir yelek vardı. "Viktoryenler bizim sandığımız gibi eski kafalı canavarlar değildi," dedi kulağa flüt gibi gelen, ihtiyatlı bir sesle. Derken Molly Tierney, arkasından da Macbeth ve diğerlerinin gelmesiyle grup tamamlandı. Molly ona aldırış etmediğinden Macbeth dalgın ve neşesiz görünüyordu, öte yandan Thaw kendini bütünüyle rahat hissediyordu. Onun hiç tanımadığı insanlardan, hiç gitmediği partilerden konuşsalar da, arada ettiği lafları nezaketle karşılıyorlardı.

Bundan sonra Thaw ile McAlpin stüdyoda yan yana çalışmaya, beraber kahve içmeye, hoşlarına giden kitapları okula getirip en beğendikleri kısımları birbirlerine sesli okumaya başladılar. Thaw şiirle tiyatroyu, McAlpin ise müzikle felsefeyi tercih ediyordu. Bu konularda konuşuyorlar, ama fikirleri yüzünden bozuşmamak için siyasi meselelere girmekten kaçınıyorlardı. Bir-iki kere birbirlerinin evine çaya gittiler. McAlpin Bearsden adında küçük, şatafatlı bir banliyö kasabasında oturuyordu. Evin yemyeşil bir bahçesi, güzel halılarla döşeli sıcacık odaları vardı. Kallavi mobilyalar göze hoş gelecek şekilde Hint işi camlı dolaplar ve Çin işi aksesuarlarla tamamlanmıştı. Bayan McAlpin ufak tefek, kıpır kıpır bir kadındı. İnce porselenden fincanlara çay doldururken, "Kenneth'ın babası öldükten sonra bize kalan evlerden en küçüğü burası," dedi hafifçe iç geçirerek. "Gerçi elde tutmaya gücüm yetseydi

bile diğerlerini istemezdim. Eskiden durumumuz gerçekten de çok iyiydi. Mesela küçükken Kenneth'ın dadısı vardı..."

"İçini doldurup merdivenlerin altındaki dolaba kaldırdık," diye mırıldandı McAlpin.

"...bir de kuaförümüz vardı, Stroud, hoş biriydi, tam bir doğu Londralı. Arabayı özlüyorum. Gerçi hâlâ arabamız olsaydı muhtemelen hiç inmezdim, çünkü doğuştan fena halde tembelim. Dükkân dükkân dolaşmak genç kalmama yardım ediyordur muhtemelen. Sonra, bu aralar eskisi gibi eğlenmiyoruz pek. Her şeye rağmen Kenneth'ın yirmi birinci doğum gününde gerçekten hoşuna gidecek bir parti yapmak istiyorum. Sen de gelirsin inşallah Duncan? Kenneth senden çok bahsediyor."

"Gelmek isterim," diye karşılık verdi Thaw. Kocaman, geniş kanepeye boylu boyunca kuruldu, çayından bir yudum alırken kendini burada neden böyle evindeymişçesine rahat hissettiğine anlam veremedi. Belki küçükken kendi evi de gözüne böyle ferah ve güvenli görünüyordu.

Yemekhane masasında sık sık parti ve gezinti planları kulağına çalınıyordu. Grupta pratik ayrıntılar kızlara bırakıldığından, McAlpin planlara pek katılmasa da, Judy, "Ne dersin, Kenneth?" ya da "Aklına bir şey geliyor mu?" gibi sorularla onu işin içine katıyor, bu arada Thaw da davet edilme umuduyla oturup Aitken Drummond'ın neden hep davet edildiğini merak ediyordu. Aitken Drummond gruptan değildi. Boyu bir seksenin üstündeydi, yeşil kondüktör pantolonu ile asker paltosunu, bir de kırmızı atkısını neredeyse hiç üstünden çıkarmazdı. Esmer teni, kemerli, iri burnu, kıvır kıvır siyah saçları ve keçi sakalıyla popüler Şeytan tasavvuruna öyle benziyordu ki, daha ilk bakışta herkes onu senelerdir yakinen tanıyormuş hissine kapılıyordu. Drummond partilere kesinkes çağrılır, ertesi gün onun hakkında anlatılan hikâyelere alaycı ve biraz da korku dolu kahkahalar eşlik ederdi. Thaw ona imreniyordu, gelgelelim "Partiye ben de gelebilir miyim, Kenneth?" sorusu sık sık aklından geçse de hiç sorulmuyordu. McAlpin'in incitici bir serinkanlılıkla, "Tabii, neden olmasın?" diyeceğinden emindi. Buna rağmen serinkanlılık McAlpin'de en beğendiği özellikti. Görünüşe göre hiçbir şeyin, hiç kimsenin bozamadığı sağlam duruşundan, kaygısız güveninden serinkanlılık akıyordu; sakin gürbüz vücudundan, görgüsünden ve iyi kıyafetlerinden, hava bulutluyken pervasız bir rahatlıkla taşıdığı düzgün dürülmüş şemsiyesinden de. En çok da özel hayatından bahset-

tiği anlarda belli oluyordu serinkanlılığı; sanki o hayat seyrettiği bir gösteriymişçesine alaycı bir sempatiyle uzaktan bakıyordu kendi hayatına. Bir keresinde Thaw'a dönüp, "Dün gece berbat davrandım," dedi.

"Nasıl?"

"Judy'yi bir partiye götürdüm. Sonra zilzurna sarhoş olup kanepenin arkasında, yerde ev sahibinin kızıyla öpüşmeye başladım. O da sarhoştu. Judy bizi o halde yakalayınca öfkeden kudurdu. İşin kötü tarafı, keyfim öyle yerindeydi ki üzgünmüş gibi bile yapamadım."

Kaşlarını çatarak, "Berbat, değil mi?" diye sordu.

"Eğer Judy seni seviyorsa, evet, gerçekten de berbat."

McAlpin Thaw'a bir an ciddiyetle baktıktan sonra kafasını geriye atarak bir kahkaha patlattı.

Bir sabah Thaw ile McAlpin Cowcaddens'a gitti, sanat okulunun bulunduğu tepenin arkasında kalan bir yoksul mahallesiydi burası. Asfalt kaplı bir çocuk parkında bir şeyler karalamaya başlamışlardı ki, çok geçmeden ısrarlı küçük çocuklar ("Ne yazıyosunuz abi? Şu binanın resmini mi yapıyosunuz abi? *Benimkini* de yapsanıza abi!" diye diye) onları arnavut kaldırımlı bir sokaktan yokuş yukarı kaçmaya mecbur etti. Tahta bir köprünün bombeli kemerinden karşıya geçip, birkaç hangarı geride bırakarak çorak bir tepeye tırmandılar. Bir elektrik direğinin altına oturup şehir merkezine kuşbakışı baktılar. Paltolarının eteklerini uçuşturan rüzgâr gri bulut kümelerini vadiden doğuya sürüklüyordu. Bir o tepeyi bir bu tepeyi aydınlatan güneş ışığıyla parıldayan evler resmi dairelerin kara kuleleriyle tezat oluşturuyor, kabristanın lahitlerle parıldayan sırtına Royal Hastanesi'nin kubbelerinin gölgesi düşüyordu. "Glasgow muhteşem bir şehir," dedi McAlpin. "Bunu neden hiç fark etmiyoruz?" "Burada yaşamayı hayal eden kimse yok da ondan," diye karşılık verdi Thaw. Bunun üstüne McAlpin bir sigara yakıp, "Açıklamak istersen merakla dinliyorum," dedi.

"Floransa'yı, Paris'i, Londra'yı, New York'u bir düşün. Bu şehirleri ilk defa ziyarete giden hiç kimse onlara yabancı olmuyor; onları tablolarda, romanlarda, tarih kitaplarında, filmlerde falan görmüş oluyor. Ama bir şehir bir sanatçının dilinden anlatılmamışsa, o şehrin sakinleri bile zihinlerinde, hayallerinde orada yaşamıyor demektir. Glasgow çoğumuza ne ifade ediyor? Yaşadığımız ev, çalıştığımız yer, bir futbol ya da golf sahası, birkaç birahane ve bunları birbirine bağlayan sokaklar. Hepsi bu. Hayır, yanlış oldu, sinemayla kütüphaneyi unutmuşum. Son-

ra bunları kullanarak hayal gücümüzü çalıştırıp Londra'yı, Paris'i, Sezar hanedanı zamanındaki Roma'yı, Vahşi Batı'yı, yani bulunduğumuz yer ve zamandan başka her yeri ziyaret ediyoruz. Glasgow'un hayal dünyasındaki tek yeri bir müzikhol şarkısıyla birkaç kötü roman. Dışarıdaki dünyaya bütün verebildiğimiz bu. Kendimize bütün verebildiğimiz bu."

"Başka şeyler de ihraç ettiğimizi sanıyordum, makine aksamı, gemi falan mesela."

"Ha, evet, vaktiyle bazı kullanışlı mallarda dünyanın önde gelen üreticilerindendik. Bu yüzyılın başında Britanya Birleşik Devletleri'ndeki en iyi örgütlü işgücü bizdeydi. Sonra bir de John McLean'imiz vardı, öğrencilerine onlara neler yapıldığını anlatan tek İskoç öğretmen. Burada, Clydeside'da kira grevi yapmaları için ev kadınlarını o örgütlemişti, bu grev sayesinde devlet ev sahiplerinin Birinci Dünya Savaşı boyunca fazladan kira almasını yasakladı. Benim diyen başbakanların bile yapamadığını yaptı o. Lenin Britanya devriminin Glasgow'dan başlayacağını düşünüyordu. Ama olmadı. Genel grev sırasında şuradaki devlet dairelerinin tepesinde kızıl bayraklar dalgalanmış, yığınla insan tramvayın birini raydan çıkarmış, ordu George Meydanı' na tanklar yollamış, ama kimsenin canı yanmamış. Kimse öldürülmemiş, tabii yetersiz ücretlerden, yetersiz barınma koşullarından, yetersiz beslenmeden ölenleri saymazsak. McLean'i Barlienne Hapishanesi'nde öldüren de kötü barınma koşulları ve yetersiz beslenmeymiş. Yani otuzlarda, erkeklerin dörtte birinin işsiz olduğu zamanlarda, şiddet kullanan yegâne kişiler, birbirini usturalarla kesen Protestan ve Katolik çeteleriymiş. Eh, konu komşunla dalaşmak, kötü bir hükümetle mücadele etmekten daha kolay ne de olsa. Hem böyle şeyler İkinci Dünya Savaşı öncesinde, umutsuz yaşamlara da heyecan katıyordu herhalde. Neticede Glasgow bir istatistik olmak dışında tarih kitaplarına hiç girmedi; şehir yarın tarihe karışacak olsa birkaç aya kalmaz İngiltere, Almanya ve Japonya'da fazla mesai yapan insanlar bizim gemi, halı, lavabo taşı üretimimizi seve seve üstlenir. Mevcut sanayi İskoçya'nın neredeyse yarı nüfusunu hâlâ burada tutuyor tabii. O sayede hayatta kalıyoruz. Ama bugünlerde yalnızca hayatta kalmaktan kim memnun ki?"

"Ben. Şimdilik," dedi McAlpin, gün ışığının çatıların arasından süzülüşünü seyrederek.

"Ben de," dedi Thaw, savının uçup gitmesine şaşarak. McAlpin çok geçmeden, "Glasgow'a daha fazla hayal gücüyle yüklü bir hayat kat-

mak için mi resim yapıyorsun yani?" diye sordu.

"Hayır, bu sadece mazeret. Resim yapıyorum çünkü yapmadığım zaman kendimi değersiz ve amaçsız hissediyorum."

"Amacına imreniyorum."

"Ben de senin kendine güvenine."

"Neden?"

"Partilerde baş tacı ediliyorsun. Sarhoşken ev sahibinin kızını kanepenin arkasında öpebiliyorsun."

"Bu hiçbir şey ifade etmiyor, Duncan."

"Yapabilene öyle tabii."

O yaz, "On hafta çok uzun bir tatil," dedi Bay Thaw. "Arkadaşın Kenneth ne yapıyor?"

"Tramvayda çalışacak. Tanıdığım herkes öyle ya da böyle bir işe giriyor."

"Sen ne yapacaksın peki?"

"İzin verirsen, resim. Okul başladığında Son Yemek konulu bir resim yarışması olacak. Ödül otuz pound. Bence kazanabilirim."

Sokaklarda insanlara baka baka yürüyordu. Yolcuların karşılıklı oturduğu, bu yüzden de gözünü dikmiş gibi görünmeden uzun uzun incelenebildiği yeraltı metrosunu kullanıyordu. Nehir kıyısında oturanlar, banliyölerde oturanlardan genellikle daha cılız, yarım baş kısa ve daha ucuz giyimliydi. Tüccarların ve babası gibi küçük memurların yaşadığı arada derede kalmış bir yer olan Riddrie'de doğup büyüdüğü için, daha önceleri fiziksel güce dayalı çalışma, yoksulluk ve yetersiz beslenme arasındaki bağı fark etmemişti. Son zamanlarda farkına vardığı bir diğer şey de, ofislerdeki parlak yüzlerde de fabrikalardaki kaba yüzlerde de aynı somurtkan ifadenin olduğuydu. Hemen herkeste tedirgin, kendinden memnun ya da sert ve azimli bir hal vardı. Böyle yüzler, gerçekte de işçilerle memurların arasından seçilmiş olan havarilere uyardı ama İsa'ya uymazdı. Somurtmayan, ahenkli bir yüz aramaya koyuldu. Çocuklar hareketsiz durdukları zaman çoğunlukla böyle görünüyordu, ama ergenlikten sonra da bu hali koruyanlar mülayim, gizemli ve bilgili görünen kadınlardı genelde. Bir müddet, bunun insanda cisimleşmiş Tanrı'ya özgü bir ifade olabileceğini düşündü Thaw, Leonardo ve doğulu Buda heykeltıraşları da böyle düşünmüşlerdi zaten. Bir sabah üniversitenin tıp müzesinde gördüğü on santimlik embriyoda

rastladı bu ifadeye. Bükülmüş dizlerin üstünden öne düşen o küçücük koca kafa, kapalı duran o kocaman gözler ve ince ince tebessüm eden o ağız, bu dünya kadar büyük olan doyurucu bir sırrın hayalini kuruyordu sanki. O an Thaw böyle bir ifadenin İsa'ya da ait olamayacağını düşündü, zira o etrafındakilere sabit, kararlı bir ifadeyle bakıyordu. Baktığı insanlar karşısındaki bütün üstünlüklerini sevgisiyle hükümsüz kılan, olgun, aklı başında, dışa dönük birinin yüzüydü aradığı. İçinde ne övünç ne kınama barındıran bir yüzdü, çünkü övünç kendini beğenmişlikti, kınama ise şeytanın işiydi. Coulter'ın karakalem portresinde dingin, korkusuz ve canayakın bir yüz vardı, ama fazla efkârlıydı. McAlpin'in portresi de dingin ve güçlüydü, ama onun da gözkapaklarından kibir akıyordu. Bir başyapıttan yüz çalmaya karar verdi Thaw, ama Glasgow Sanat Galerisi'nde iyi çizilmiş İsa'ların hepsi çocuk İsa'lardı. Bir de Giorgione'nin "İsa ve Zina Yapan Kadın" tablosu vardı, ama ya ressamın tevazusu ya da restore eden kişinin korkaklığı yüzünden kutsal yüz gölgede kalmıştı. Bunun üzerine günübirlik Edinburgh'deki Milli Galeri'ye gitti ve aradığı yüzü en sonunda Hugo Van der Goes'un bir teslisinde buldu. Flaman ustaların yağlı boyayı keşfettiği ve kahverengiyi zamklı boyadaki parlaklığını yitirmeden renklerin en derinine dönüştürdüğü on beşinci yüzyıldan kalma bir tabloydu bu. Tanrı altın ve kristalden yapılmış hantal bir tahtta oturmuş, çiğ renkli, çalkantılı bulutlarda süzülüyordu. Üstünde yeşil astarlı sade, kırmızı bir kaftan vardı; eti kemiğine yapışmış, kederli, ölgün ve neredeyse çıplak olan İsa'yı yanındaki oturaktan kayıp düşmesin diye koltukaltlarından tutuyordu. Kafalarının arasındaysa beyaz bir güvercin uçuyordu. Tanrı'nın da oğlununki gibi kahverengi ve ince bir yüzü, sertlikten de kınamadan da azade, safi kederle yüklü bir bakışı vardı. Altın tahta rağmen ne o ne de oğlu varlıklı kişiler gibi görünmüyordu. Etsiz yüzleri mal sahiplerinin ya da müdürlerin değil, aile geçindirenlerin yüzüne benziyordu. Öleyazmış oğul değil ama kederli baba Thaw'da acıma uyandırmıştı. Onun kafasındaki İsa'nın yüzüydü bu, ama onu asla çizemeyeceğini biliyordu. Kimse potansiyel olarak kendine ait olmayan bir yüz ifadesini resmedemezdi, bu yüz de onu aşıyordu.

En nihayet son yemeği, masanın başında oturan İsa'nın gözünden hayalinde canlandırmaya karar verdi. Tedirgin, umutlu, kuşkulu, keyifli, acıkmış, tıka basa doymuş havarileri, masaya sağlı sollu oturmuş, baştakinin bir bakışına mazhar olmak için boyunlarını uzatır ve eğilir-

ken hayal etti. İsa'nın görünen tek yeri masa örtüsünün üstündeki elleri olacaktı. Eller resmin alt kenarında yer alacaktı, Thaw babasının ellerini kopya etti. Resmin eskizini çıkarması öyle uzun sürmüştü ki boyamaya vakit kalmadı, o da yarışmaya siyah beyaz kartonu gönderdi.

Resim ödül almadı ama fotoğrafını çekmesi kolay olduğundan, önünde Molly Tierney ve Aitken Drummond'la birlikte *The Bulletin*'de çıktı. Manşetlerden birinde, "Sanat öğrencileri Glasgow Sanat Okulu' nun yaz sergisinde Douglas Shaw'un Son Yemek yorumunu tartışıyor," diyordu. Thaw gazeteyi aldı ve zevkle seyretmek için tuvalet kabinine yollandı. Resimden gına gelmiş olsa da, gazetede çıkan fotoğraf ona adeta cinsel iktidara yakın, anlık bir haz yaşatmıştı. Alışılmadık bir güven hissiyle yemekhaneye yollanıp Judy'nin yanına oturdu. "Duncan, o nahoş insanları çizerken keyif aldın mı? Yoksa resmin seni de bizim kadar afallatıyor mu?" diye sordu Judy dostane bir tavırla.

İlgilenmesi Thaw'un hoşuna gitmişti. "Hayır, ben nahoş insanlar çizmeye çalışmadım. Ama neticede İsa havarilerini jüri üyeleri gibi rasgele seçtiği için sıradan tipler olmaları gerekiyordu. Onları grotesk çizmiş olabilirim. Çoğumuz kendi gözümüzde bile olmamız gerektiği gibi değiliz, bu durumda grotesk olmaktan nasıl kurtulabiliriz ki? Ama genellikle nahoş olduğumuz söylenemez." "Buraya, masanın üstüne bir portremi yapsana Duncan," dedi Judy. Thaw formika yüzeye çiziktirirken, o da kafasını oynatmadan durdu. "Bitirdim," dedi Thaw, "ama pek iyi olmadı."

"İşte bak, beni de kötü biri gibi çizmişsin. Kötü taraflarımı öne çıkarmışsın," dedi Judy.

Thaw çizime baktı. Sadece yüzünün şeklini çizdiğini, onu da pek iyi yapamadığını düşünmüştü. "Kötü taraflarımın iyilerden daha baskın olduğunu biliyorum..." dedi Judy. Thaw itiraza girişti ise de, Judy, "Kenneth'a bak!" diyerek sözünü kesti.

Thaw, başını geriye atmış, bir espriye gülen McAlpin'e baktı. Tatilde sakal bırakmıştı, sakalının sarı ucu tavanı gösteriyordu. "Kenneth'ın hiç kötü yanı yok. Birinin kalbini kırsa bile bunu kasten değil, ahmaklığından yapıyordur," dedi Judy.

"Tam bir centilmen," dedi Thaw. "Onu tanımak insanı medenileştiriyor."

O akşam tramvayda dış görünüşünün alışılmadık şekilde farkında hissetti kendini: Belinden aşağısı, boya lekesi olmuş pantolonuyla bir işçiyi, yukarısıysa yeleği ve kravatıyla bir ofis çalışanını anımsatıyordu. Tramvay parkın önünden geçerken biri kolunu tuttu. Arkasını dönünce, "Selam, n'aber?" diyen balık etinde, güzel kızı fark etti.

"İyiyim, sağol, sen nasılsın?"

"Eh işte. Buralarda mı oturuyorsun?"

"Evet, şapelin karşısında."

"Ben de teyzemi ziyarete gelmiştim, bir ara görüşürüz."

Kız tramvayın alt katına inerken Thaw onun kim olabileceğini düşündü. Birdenbire onun Whitehill'deki Büyük June Haig olduğunu anımsadı. O da peşi sıra inip kızın yanında dikildi. "Geldin demek," dedi kız.

"Genelde yokuşun daha yukarısında iniyorum aslında," dedi Thaw açıklama yaparcasına.

"Evin şapelin karşısında mı?"

Tramvay durunca indiler.

"Hayır, şapelin karşısındaki caddeye açılan sokakta."

Öylece durmuş, el işaretleriyle yolu tarif ediyordu ki, kız, "Bir trafik kazasına şahit yazılmak istemiyorum," diyerek onu kolundan tutup bir kamyonetin geçmekte olduğu caddeden kaldırıma çekti.

"Nerede çalışıyorsun?"

"Brown's'da. Restoran kısmında garsonluk yapıyorum."

"Hadi ya, arada bir oraya gidiyorum, ama sigara içilen alt kata."

Thaw uzun uzadıya yemek alışkanlıklarından bahsederken kız da can kulağıyla onu dinliyordu. Ona gazetede çıkan fotoğrafı gösterince umduğu kadar etkilenmedi. Konuşmalarında Thaw'un, şimdi *hoşçakal* diyecek, diye düşündüğü boşluklar oluyor, ama o söyleyecek yeni bir şey uydurana dek kız hiçbir şey söylemeden duruyordu. Thaw "Seni teyzene bırakayım," deyince yan yana yürümeye başladılar. June parlak dudaklarında, bir hayran kitlesinin karşısında dudak bükermişçesine mağrur bir ifadeyle çenesini kaldırmış yürüyor, Thaw'un kalbi güm güm kaburgalarına vuruyordu. Birkaç köşeden dönüp bir geçidin başında durdular. June yakınlarda ameliyat geçirmiş ihtiyar bir kadın olan teyzesine haftada iki kere geldiğini söyledi. Thaw da ona çok fedakâr olduğunu söyledi. Sonra bir sessizlik daha oldu. Ne yapacağını bilemez halde, "Baksana, bir ara buluşalım mı?" deyiverdi.

"Şey, tabii."

"Bu aralar nerede kalıyorsun?"

"Langside'da, anıtın oralarda."

"Hmm... Nerede buluşalım?"

June biraz duraksadıktan sonra Jamaica Caddesi'ndeki köprünün bitişiğindeki köşede bulunan Paisley'nin Yeri'ni önerdi.

Thaw kararlı bir edayla, "Tamam!" dedikten sonra, "Ama hangi gece ya da hangi saatte buluşacağımızı kararlaştırmadık, di mi?" diye ekledi.

"Hayır," dedi June, "kararlaştırmadık."

Kısa bir sessizlikten sonra perşembe akşamı saat yediyi önerdi June.

"Tamam," dedi Thaw yine kararlılıkla. "Görüşürüz o zaman."

"Tamam."

""Şey... hoşçakal."

"Güle güle Duncan."

Thaw o gece çalışmayı sık sık bırakarak oturma odasında volta atıp durdu, bir yandan da kıkır kıkır gülüp şarkı söylüyordu. Bay Thaw, "Sana ne oldu böyle? Yoksa kızın biri sana kaçamak bir bakış mı attı?" diye sordu.

"Resmim biraz ilgi uyandırdı."

Thaw ertesi sabah okul kütüphanesinde otururlarken McAlpin'e June'dan bahsetti. Kuşe kâğıda basılı bir derginin sayfalarını karıştıran McAlpin dönüp, "Kız pastane mi, birahane mi yoksa kerhane mi kokuyor?" diye sordu.

Thaw afalladı, kendini küçük düşmüş hissetti ve konuştuğu için kendine lanet okudu. McAlpin ona şöyle bir baktıktan sonra, "Neticede bütün kadınların bir kokusu vardır," dedi. "Deodorant reklamlarında bunu kötü bir şeymiş gibi gösteriyorlar, saçmalığın daniskası. Kız temizse kokusu gayet çekici oluyor bence. Judy'nin de bir kokusu var."

"İyi."

"Bence senin senden biraz büyük, sıcak, tecrübeli bir kadına ihtiyacın var; küçük, aptal bir kıza değil."

"Ama ben bana tenezzül edilmesini istemiyorum."

"Seninle biraz uğraşması gerekeceğini kabul ediyorum. Eminim Avrupa'daki genelevlerde bunu yapabilecek bir sürü kadın vardır. Tabii İskoçya'da bu işin hakkını veren genelev hiç yok. Fakir bir ülkede yaşıyoruz."

"Bu sabah iki lafından biri genelev," dedi Thaw.

"Öyle... Sanat okulunu bitirince akıbetinin ne olacağını düşünüyorsun?"

"Bilmiyorum. Ama çocuklara öğretmenlik yapmayacağımdan veya Londra'ya gitmeyeceğimden eminim."

"Sana akıl hocalığı yapmak istemem, ama ben büyük ihtimalle öyle yapacağım. Yerleşik hayata geçmeden önce bol bol seyahat edip özgürlüğümün tadını çıkarmak istiyorum. Paris'i, Viyana'yı, Floransa'yı gezeceğim. İtalya'da adı fazla duyulmamış ustaların yaptığı fresklerle dolu kiliselerin olduğu bir ton küçük şehir var, üstelik meydanlardaki şemsiyelerin altında kendi yaptıkları şarabı ikram ediyorlar. Yanımda bir kızla, evleneceğim kız olması şart değil, bunları keşfetmek istiyorum. Bir düşünsene! Günbatımından sonra, buradaki güzel yaz akşamları gibi ılık bir hava... Tabii annemi uzun süre tek başına bırakamam. Yani onu bırakırsam, bunu hiç olmazsa Judy'yle evlenmek için yaparım, ki özgürlüğüm açısından yağmurdan kaçarken doluya tutulmak olur bu da. Bir yandan da yaşlanıyorum tabii."

"Saçmalık."

"Zaman seni hiç kaygılandırmıyor mu?"

"Hayır, beni sadece hissettiklerim kaygılandırıyor, zaman da bir his değil."

"Ben zamanı hissediyorum."

Az sonra McAlpin, "Bir kenar mahalleye taşınıp fahişenin biriyle düşüp kalksam ve leopar deseni dışında hiçbir şey giymesem, Judy'yle annem haftada dört kere ellerinde yemek sepetleriyle beni ziyarete gelirdi herhalde," dedi.

"Sana imreniyorum."

"Hiç imrenme."

O öğleden sonra amfide Thaw vücudunun tahta sırayla rahatsız bir uzlaşmaya varması üzerine uyuklamaya başladı. Neden sonra öğretmenin konuşmasını duydu: "...adeta bir eşkıya. Hatta gençlik zamanlarında bir kavga esnasında Michelangelo'nun burnunu kırmış. İspanyol hapishanelerinin birinde balatayı sıyırmış bir kaçık olarak acı içinde öldüğünü bilmek insana biraz teselli veriyor, hah ha. Neyse, bugünlük bu kadar yeter."

Işıkların yanmasıyla herkes çıkış kapılarında toplandı. McAlpin ile Judy'nin önden yürüdüğünü fark etti Thaw; ikisi el ele ara yoldan müştemilata doğru seğirtirken o da yavaşça onları izledi. Yemekhanede yok-

lardı. Thaw da Drummond ile Macbeth'in yanına oturdu. Drummond, "Neden davet edildim bilmiyorum. Kenneth'ı doğru düzgün tanımam bile," diyordu.

"Peki ne zaman?" diye sordu Macbeth.

"Yarın akşam. Onların evinde yemek yiyip içtikten sonra bir otelde maskeli baloya katılacakmışız."

"Kaç yaşına basıyor?" dedi Macbeth.

"Yirmi bir."

Thaw içinden su gibi akan üzücü bir şokla sarsıldı. Bir şey demeden öylece durduktan sonra gidip yiyecek bir şeyler aldı ve masaya döndü. Drummond gitmişti, Macbeth'in halindense partiye çağrılmadığı için keyifsiz olduğu anlaşılıyordu. "Bu akşam sesin soluğun çıkmıyor, Duncan," dedi.

"Kusura bakma, dalıp gitmişim."

"Kenneth yarınki partiye seni de çağırmıştır herhalde?"

"Hayır."

Macbeth birden neşelendi. "Hayır mı? Çok tuhaf. Halbuki Kenneth'la sürekli beraber takılıyorsunuz. Arkadaş olduğunuzu sanıyordum."

"Ben de öyle."

O akşam sokaklarda dolanıp durdu, eve geldiğinde vakit gece yarısını geçmişti.

"Sen misin Duncan?" diye seslendi babası, oturma odasındaki çekyattan.

"Muhtemelen."

"Bir şey mi oldu?"

Thaw babasına ne olduğunu anlattı. "Bunu bir türlü kabullenemiyorum. Normalde sırf tanıdık dediğin biri zamanla samimi bir arkadaşın olur. Bunun tersinin olması... Şok edici."

"Bu ses de ne?"

"Antre masasındaki zımbırtıları kurcalıyorum. Yarın onunla karşılaşınca ne yapacağım allah aşkına? Ona ne diyeceğim?"

"Fazla bir şey söyleme Duncan. Kibar, sakin bir şekilde doğum gününü kutla yeter."

"İyi fikir, baba. İyi geceler."

"Gidip uyu artık. Yazı yazmaca yok."

Yatağa girdiğinde nefesi daralınca iki efedrin aldı, bir saat uyuduktan sonra tedirginlikle uyandı. Defterini açıp şunları yazdı: *Gelecek bi-*

zim katılımımızı gerektiriyor. Ona bile isteye katılmak özgürlüktür, istemeye istemeye katılmaksa kölelik.

Sonra bunun üstünü çizip şöyle yazdı:

Evren işbirliğini zorunlu kılıyor. Bilinçli bir şekilde işbirliği yapmak özgürlüktür, bilmeden yapmaksa...

Doğa daima bizden destek alıyor. Ona hevesle destek olmak özgürlüktür, direnmek ise...

Tanrı yardımımıza muhtaç. Ona seve seve yardım etmek özgürlüktür, bunu dargınlıkla yapmaksa...

Tanrı desteğini bizden esirgemiyor. Bunu bilmek özgürlüktür, fark etmemekse...

Her şeyi birbirine dolaştırdıktan sonra defteri tavana doğru fırlattı. Fırlatmasıyla, defter gardıroba çarpıp bir kitap ve kâğıt yığınıyla birlikte geri düştü. Thaw hayatın getirdiği değişimlerden memnun, uzandı, sonra mastürbasyon yapıp uykuya daldı. Kalktığında bütün keyfi uçup gitmişti.

McAlpin o gün okula gelmemişti. Çay arasında Judy, Molly Tierney ve Rushford oturmuş, maskeli baloda giyecekleri kostümlerden konuşuyorlardı. Thaw nasıl davranacağını bilemiyordu. Masanın üstüne bir şeyler çiziyor, ağzının sol kenarıyla sırıtıyordu.

"Benim kostümümü görmeniz lazım," dedi Molly neşeyle. "Felaket bir şey. Pespembe ve tam yirmiler tarzı, neredeyse bir metrelik bir de sigara ağızlığını var. Bir dakika, bana bir kalem versenize."

Kalemi Thaw'un elinden çekip kostümünü masaya çizdi. Thaw o akşam June'la buluşmak için kasabaya gitti, bir giysi mağazasının önünde durup üstlerinde spor giysiler ve gece kıyafetleri olan güler yüzlü mankenlere bakmaya başladı. Kurşuni alacakaranlık gece karanlığına döndü. Popüler bir buluşma yeriydi burası, dolayısıyla Thaw başka kızları veya oğlanları bekleyenlerle beraber bekliyor, ama çeyrek saatten fazla bekleyen olmuyordu. June gelecekmiş gibi davranmak olanaksızlaşınca, kendini feci şekilde aşağılanmış hissederek evin yolunu tuttu.

Ertesi gün McAlpin, elinde yeni bir kitapla alelacele sınıfa girdi. Düzgünce dürülmüş şemsiyesini radyatörlerden birinin üstüne asıp paltosuyla çantasını da bir heykel kaidesinin üstüne bıraktıktan sonra alelacele Thaw'un yanına gitti. "Şunu dinle!" deyip, *Oblomov*'un ilk paragrafını okudu.

Thaw onu utana sıkıla dinledikten sonra, "Çok güzel," deyip, kalemini açmak için köşedeki çöp kutusuna yöneldi. O sabah McAlpin'le ayrı oturdular. Öğle yemeğinde Thaw ana binaya gidip kayıt memuruyla görüştü. Ölçülü bir ses tonuyla, okuldaki anatomi dersini yetersiz bulduğunu, üniversitenin diseksiyon bölümünde çizim yapmak için izin isteyeceğini ve bu iznin sanatı açısından yararlı olacağına dair bir mektup yazarsa, kayıt memuruna minnettar kalacağını belirtti. Bunun üzerine kayıt memuru döner sandalyesinde dalgın dalgın bir sağa bir sola döndükten sonra, "Pek emin değilim Thaw," dedi. "Morbid anatomi 1914-18 savaşı sonrasına kadar müfredatımızda yer alıyordu. Ben de bu eğitimi bizzat aldım. Bana pek de faydası olduğunu düşünmüyorum, ama ne de olsa ben senin kadar kendini işine vakfetmiş bir sanatçı değildim. Bu eğitimin sana psikolojik açıdan bir faydası olur mu sorusuna gelince, doğrusu, bilakis zararlı olacağı kanısındayım."

Thaw, "Ama ben..." diye başladıktan sonra boğazını temizleyip Bay Peel'in masasının yanındaki elektrikli sobanın karşısına çöktü. Sobanın akkor halindeki büklümlerine bakıyor, hasır paspastan iplik kopanyordu. "Tamamlanmış biri değilim ben. Günün birinde belki iyi bir ressam olurum, ama hep eksik biri olacağım. Bu yüzden yaptığım resimler benim için önemli. Bu işte gelişmem için insan anatomisini öğrenmem gerekiyor."

"Yaptığın 'Son Yemek'te detaylı bir anatomi anlayışı seziliyordu. Bu anlayışı normal yöntemlerle edindin herhalde, değil mi?"

"Pöh. Oradaki detaylar blöftü. Hayal gücümden ve kitaplardaki resimlerden bildiğim belli başlı şeyleri şişirdim sadece."

"Morbid anatominin sana faydalı olacağından emin değilim Thaw, ama galiba buna önce senin ikna olman gerek. Tıp fakültesinin başkanını uzaktan tanıyorum. Senin için onunla temasa geçerim."

Ayağa kalkıp, "Teşekkürler efendim," dedi Thaw. "Viviseksiyon bölümünde çizim yapmak bu aşamada gerçekten de gerekli."

"Diseksiyon bölümü."

"Efendim?"

"Az önce viviseksiyon dedin de."

"Öyle mi? Affedersiniz," dedi Thaw, kafası karışmış.

Heyecanını çalışarak atmak için koşa koşa sınıfa döndü. McAlpin kapının bitişiğindeki bir şövalenin karşısındaydı. Thaw durup, fısıltıyla, "Peel üniversitenin diseksiyon bölümünde çalışmam için izin ala-

cak," dedi ona.

"İyi! İyi!"

"Baktro-klorin bombasını yaptığım günden beri hiç bu kadar mutlu olmamıştım."

McAlpin öne eğilip boğuk bir kahkaha koyuverdi. Thaw bir insana hasmane davranmanın ne büyük bir zaman kaybı olduğunu düşünerek sırasına gitti. Daha sonra yemekhaneye giderlerken McAlpin'e, "Beni neden partine çağırmadın?" diye sordu.

"Maskeli balo için sadece birkaç biletimiz vardı, onları da Judy'yle ikimizi daha önce kendi partisine çağıranlara verdik. Seni çağırmak istedim ama... olmadı işte. Zaten bulduğun şu kızı dışarı çıkaracaktın, bunun üzerinde durmayacağını düşündüm. Nasıl gitti peki?"

23. Bölüm: Buluşmalar

Thaw bir akşam havanın ılık olduğu, sokak lambalarının da henüz yanmadığı bir vakitte Sauchiehall Caddesi'ne indi. Batıdaki çatıların üzerinde öyle hoş sarılıkta bir gökyüzü uzanıyordu ki, evin aksi yönünde olmasına rağmen o tarafa doğru yürüdü. Charing Cross'ta Aitken Drummond'la karşılaştı.

"Her zamanki güzergâhından gitmiyorsun, Duncan."

"Biraz yürüyorum."

"Balonun başlamasını bekliyorsun herhalde?"

"Bu akşam balo mu var? Hayır, bilet alacak param yok."

"Paranın yararlı bir şey olduğunu kabul ediyorum, ama bileti düşünme sen. Benimle gel."

Grand Hotel'i geçerek lambaları yanmayan, bakımsız ve daracık bir yola sapıp hercümerç içindeki küçük bir şantiyeye girdiler. Thaw'un gözü kömür yığınları, çöple dolup taşmış variller, istiflenmiş süt, bira ve balık sandıkları seçti. Drummond bir kapı açtı.

Girdikleri yer öyle sıcaktı ki Thaw birkaç dakika boyunca boğuluyormuş gibi oldu. Loş ışık yayan bir ampulün altında yaşlı bir adam üstünde işçi tulumuyla oturmuş, fırın kapağının yanında pipo içiyordu. "Bu Duncan Thaw, baba," dedi Drummond. "Birlikte sanat okulunun balosuna gideceğiz."

Bay Drummond ağzından çektiği piposuyla Thaw'u boş bir sandalyeye yönlendirdi. Tebessüm eden içe çökük ağzı, dişlerinin eksik olduğunu belli ediyordu, burnu en az oğlununki kadar büyük, ama daha kemikliydi, sapları bantla yapıştırılmış olan gözlüklerini alnına kaldırmıştı. "Demek dans etmeye gideceksiniz?" dedi. "Zaman kaybından başka bir şey değil, Douglas, boktan bir zaman kaybı."

"Adı Duncan," diye bağırdı Drummond.

"Fark etmez, yine de zaman kaybı."

"Bu akşam mutfakta kim var?"

"Ha? Luigi."

"Duncan'la bana yiyecek bir şeyler getirir misin? Arkadaşım aç."

"Aç değilim," dedi Thaw.

Bay Drummond odadan çıktı. Drummond babasının sandalyesini fırın kapağının önüne çekti, kapağı açınca gürül gürül alevlerle dolu, ateş saçan bir kanal göründü. Oturup ayalarını ateşe tutarak, "Şeytana benzemem sadece rastlantı olsa da ateşi seviyorum. Sandalyeni çeksene Duncan," dedi. Bay Drummond içinde sandviç olan bir tepsiyle döndü ve tepsiyi yere, Thaw ile Drummond'ın arasına koydu. "Peynir, yumurta, somon ve salam var. Buyrun."

Bir köşeden başka bir sandalye daha getirip oturdu ve yerden kütüphaneye ait bir kitap aldı. "Bu adamı okur musun Duncan?" diye sordu, Aldous Huxley'nin romanını göstererek.

"Evet ama sinirlerimi bozuyor. İnanacak ya da sevecek çok az şeyin olduğu bir dünyası var."

"Az mı?" dedi Bay Drummond anarşik bir neşeyle kıkırdayarak. "Seni bir *hiçle* karşı karşıya bırakıyor, Duncan. Tam bir hiç. Koskoca bir hiç. Üstelik hakkı da var."

Thaw ile Drummond yemeklerini yerken, o da bir sayfa açıp okumaya koyuldu.

Drummond birden, "Bugün maaş günü!" dedi yüksek sesle. Bay Drummond kafasını kaldırdı.

"Bugün maaş aldın diyorum. Biraz para alabilir miyim?"

"Duncan, Glasgow Belediyesi bu adama senede yüz yirmi pound veriyor. O da parayı olduğu gibi kıyafete yatırıp cep harçlığı yapıyor. Evde..."

"Malzeme de alıyorum," diye araya girdi Drummond.

"Ha bir de resim malzemesi. Evde kalıyor –bu arada yirmi dört yaşında– kira, vergi, yakıt, elektrik veya yemek parası verdiği de yok..."

"Yemek!" diye bağırdı Drummond zafer kazanmışçasına. "Yemek demişken! Bugün babam akşam yemeği diye önüme ne koydu, biliyor musun Duncan? Kızarmış tuzlu balık. Tuzlu balık. Dikkatini çekerim, kafaları ve kuyruklarıyla birlikte kızarmış tuzlu balık."

Bay Drummond, "Eh, hoşlanmıyorsan ne yapacağını biliyorsun," dedi uysalca, piposunu ağzına götürerek.

"Bana on şilin ver," dedi Drummond. Babası tulumunun cebinden iki kron çıkarıp verdikten sonra tabağın boşaldığını görüp ayağa kalktı.

"Biraz daha sandviç alsana," dedi Duncan'a.

"Teşekkürler, Bay Drummond. Sandviç iyi oldu ama fazlası çok gelecek."

"Aşçı arkadaşım. Bunlara para vermiyorum, ama çalmıyorum da. Biraz daha almaz mısın?"

"Hayır, sağolun Bay Drummond."

"Duncan'ın artık gitmesi gerekiyor, baba. Bir randevumuz var. Biraz daha kömür ister misin?"

"*Mühim randevunuzdan* vakit ayırabilirseniz tabii."

Dışarıdaki kömür yığınına açılan tahta bir kapak vardı. Thaw ile Drummond kömür yığınlarını biçimsiz tahta tırmıklarla kazan dairesine sürüklediler. Drummond bunları kürekle fırına attıktan sonra her ikisi de karanlık şantiyedeki çeşmede ellerini yıkayıp oradan ayrıldılar.

Yürüyerek Cowcaddens'e gidip bir kapalı geçide girdiler, geçidin daracık merdivenleri öyle aşınmıştı ki ayaklarını zar zor basabiliyorlardı. Thaw'un nefesi daralınca bir müddet pencere eşiğine yaslandı. Üç kavruk karnabaharın isten kapkara olmuş başlarıyla otların arasından yükseldiği pencere saksısının üstünden soluk renkli bir kilisenin yassı sırtını görebiliyordu. Drummond tepedeki merdiven sahanlığında, parlak sarı bir kapıyı açıp (kilit kırıktı) başını içeriye uzatarak "Anne!" diye bağırdı. Ardından, "İçeri gel Duncan," dedi. "Annem evde olabilir diye ihtiyatı elden bırakmıyorum. Birinden hoşlanmadığında yatak odasına çekilip sülün kuyruğu yakmaya kalkabiliyor."

"O ne işe yarıyor?"

"Düşünmek bile tüylerimi ürpertiyor."

Thaw hayatında gördüğü en tuhaf eve girdi. Ev yer yer normal bir eve benzemekle birlikte, bu normal kısımlar üst üste yığılmış mobilyaların, hurda yığınlarından, çöplerden ve eski eşya dükkânlarından kotarılmış eşyaların arasında uzanan vadiler gibiydi. Mutfak tarafına doğru yavaş yavaş ilerlerken, boş resim çerçeveleri, telsiz kalmış çalgılar ve kablosu kopmuş eski püskü aygıtlar kendini tehdit altında hissetmesine yol açtı. Evin tavanı kendi oturduğu evinkinden daha yüksekti, ama en ufak bir açıklık ve nizam diye bir şey yoktu.

"Dağınıklık için kusura bakma," dedi Drummond. "Ortalığı toplayacak vaktim olmadı. Yakında sanat okuluna daha yakın bir yer tutmayı düşünüyorum. İşimize yarayacak ne bulabiliriz acaba?"

Büfenin önündeki eşyaları karıştırmaya koyuldu. Thaw yardım etmek için çömelince, "Bana bırak Duncan," dedi Drummond. "Yerlerini değiştirirsen bir daha hiçbirini bulamam."

Büfenin kapağı on beş-yirmi santim aralanır hale gelince, Drummond kolunu aralıktan sokup, tek seferde, silindir bir şapka, bir Romalı asker miğferi, bir safari şapkası, bir geyik avcısı başlığı, bir kep, bir de tüylü Kızılderili başlığı çıkardı. Hepsinde de Acme Kostüm Kiralama Ajansı'na ait birer etiket vardı.

"Eskiden orada çalışıyordum," dedi Drummond. "Ellerindeki en iyi şeyleri suça varan bir dikkatsizlikle depoluyorlar."

Drummond silindir şapkayı takıp, kuyruklu bir ceket ile tozluk giydi. Kendine parlak mukavvadan ışık saçan bir gömlek önü, yelek ve kolluk kestikten sonra çekmecenin birinden uzun ve yeşil bir çift kauçuk diş alıp, bunları itinayla dişleriyle üst dudağının arasına yerleştirdi. Ardından yanaklarına yeşil makyaj boyası sürüp şeytani bir ifadeyle bakarak, "Dracula?" diye sordu.

"Aynısı," dedi Thaw başını sallayarak.

Drummond kauçuk dişlerini cebine koyduktan sonra, "Sen ne olmak istiyorsun?" dedi.

"Büyücü. Ama akademisyen olsam da olur."

Kepi taktı.

"Bu yetmez," dedi Drummond. "Şuraya gir."

Yolunda duran bir mankeni kenara çekip başka bir kapı açtı. Thaw bir kadına ait olduğu her halinden anlaşılan derli toplu, küçük bir odaya girdi. Odada çiçek desenli perdeler, çizgili duvar kâğıtları ve pembe satenden bir yatak örtüsü vardı. Helezon şeklinde, varaklı bir kuş kafesi, kafatası şeklinde bir küllük, bir çiçek tarhının içinde filizlenen bezelyeler çarptı gözüne.

"Gardırobu aç," dedi Drummond dışardan.

"Buraya girmem doğru değil."

"Sana söylediğimi yap."

Gardırobun kapağı aralıktı, Thaw'un kapağı açmasıyla içinden sarman bir kedi fırlayıverdi.

"Sağ tarafta paltoların arasında siyah, ipek bir cüppe görüyor musun?" diye seslendi Drummond.

"Evet."

"Buraya getir. Başka hiçbir şeye dokunma."

Thaw keşmekeş içindeki mutfağa döndü. "Kusura bakma," dedi

Drummond. "Benim alıp sana getirmem gerekirdi, ama anneme odasına girmeyeceğime söz verdim. Şunu üstüne giy. Bundan iyi akademisyen cüppesi olur."

"Annen fark etmez mi?"

"Yo, yo. Largs'taki çayhaneyi işletiyor, o yüzden eve pek düzenli uğramaz."

Drummond eline topuzlu bir baston da aldıktan sonra birlikte balonun yolunu tuttular.

Dışarı çıktıklarında sokak lambaları yanıyor, tramvaylar kıvılcımlar saça saça tıngırdıyordu. Şehrin bir ucundan diğer ucuna esrarlı bir oyun sahneleniyordu sanki. İhtiyar bir adamla kadın bir sokak köşesinde usul usul bir şey tartışıyor, bu arada ışıklandırılmış bir manavın köşesinde duran iki küçük kız da gizli gizli onları izliyordu. Bir zemin katın penceresinden görünen, şömine ateşiyle aydınlanmış bir odada, adamın biri boynunda havluyla durmuş büyük ihtimalle tıraş oluyordu. Okulun yakınlarında bir yerde, sigara dumanı, gürültü ve insandan geçilmeyen bir mekâna adım attılar. Drummond kalabalığı yararak bara doğru ilerledi, Thaw da sırtların ve omuzların arasından onun peşi sıra gitti. Drummond ona koca bir bardak viski uzatıp bir dikişte devirmesini söyledi. Bir sarışınla esmer gülümseyerek Thaw'a yanaştı. Sarışın, "Annen nerede olduğunu biliyor mu?" diye sordu.

"Olabilir, kendisi öldü," deyip gaddarlığından memnun, dönüp gitti. Drummond iki puro aldı. Purolarını yakıp dışarı çıktılar, baca gibi tüttüre tüttüre Sauchiehall Caddesi'ni arşınladılar. Yoldan geçenlerin bakışlarını eğlenceli bulduğuna şaşırmıştı Thaw. Katıla katıla gülmeye başladıysa da, daha ziyade katıla katıla öksürdü.

"Şu mereti içine çekme be Duncan!" dedi Drummond sırtına vura vura.

"Seninle birlikteyken komik görünmenin de bir havası var, Aitken."

Müştemilatın kapısı, bilet almak ya da içeri girmek için görevlileri kafalamaya çalışanlarla doluydu. Drummond bıçak sırtını andıran muazzam burnuyla, başını hafifçe eğmiş olan Thaw da solgun alnıyla yol açarak, yan yana merdivenlerden tırmandılar. Acayip kostümlü okul çalışanları, "Bu Drummond!", "Bu da Thaw!" diye bağırarak onları neşeyle içeri götürdü. Okulun temizlik görevlisi Thaw'u kolundan tutup yanına çekti ve Drummond'ı kastederek, "Bu çocuğa dikkat et. Sarhoş olunca insanlıktan çıkıyor," dedi.

Oraya varmış olmanın yaşattığı muzafferane his az sonra uçup gitmişti. Thaw dizlerine sürtünüp geçen çiftlerin yanar döner karnavalı karşısında keyifsiz keyifsiz sırıtarak dans pistinin bir köşesinde oturuyordu. Kalçaları, kıpır kıpır göğüsleri, gerdanları ve bakışları massediyordu gözleri. Doğulu bir dansöz gibi giyinmiş olan Molly Tierney beyaz kaftanlı bir Arap kılığındaki McAlpin'in kollarında neşeyle dönüyordu, işaretparmağını kaldırarak Thaw'u selamladı. Derken Thaw'un yanı başında iki kız bitiverdi, her biri "Selam!" diyerek bir tarafına oturdu. "Bizi tanımadın mı?" dedi soldaki ufak tefek olanı.

"Affedersin, ama insanlar konusunda kötü bir hafızam var."

"Birahanede karşılaşmıştık, unuttun mu?"

"Bana soru soran kızlar siz miydiniz yoksa? Yüzünüzü hatırlamıyorum."

"Neden?" diye sordu sağ yanındaki. "O kadar sert ve kaşarlanmış mı görünüyorduk?"

"Katiyen," dedi Thaw telaşla. "Üniversiteden misiniz?"

"Hayır, sanat okulundan."

"Birinci sınıf mı?"

Güldüler.

"Hayır, dört."

Beyaz tenli kız esmer olana dönüp, "İnsan kendini fena halde yaşlanmış hissediyor," dedikten sonra Thaw'a, "Sen neden dans etmiyorsun?" diye sordu.

"Hiç ritim duygum yoktur."

"Biz sana hemencecik öğretiriz," dedi esmer olanı, ayağa kalkarak. Önce onu bir köşeye çekip ayaklarını nasıl oynatması gerektiğini gösterdikten sonra piste götürdü. Thaw ne yapacağını bilemez halde utana sıkıla ona kavalyelik ediyor, onun yerinde beyaz tenli kızın olmasını arzuluyordu çaresizce. Derken kız onu geri götürüp arkadaşına teslim etti. Thaw aradaki farkı hemencecik hissetti. Bu kızın vücudu daha sıkı ve kırılganlıktan uzak bir esneklikteydi. Altın sarısı saçları açık alnından düzgünce geriye taranıp arkada toplanmıştı. İncecik zincirlerin ucunda asılı duran küçük taşlardan yapılma küpeleri, kare yakalı, siyah bir elbisesi vardı. Thaw'a kâh nasıl adım atması gerektiğini gösteriyor, kâh doğru adım attığı için onu kutluyordu. Thaw kızın gözlerinin içine bakarak onunla evli olduğunu hayal etti, sonra Molly Tierney'yi aklından geçirdi, ama en ufak pişmanlık duymadı. Kendimi komik duruma

düşürüyorum, diye düşündü, sonra yine kızın gözlerine bakmaya devam etti; koyu renkli gözbebekleri netleştikçe netleşirken, yüzü ve kafası onların etrafını saran belli belirsiz, altuni-beyaz bir şekil almıştı. Mermer ve bala benziyor, diye geçirdi aklından, dudakları bu sözcükleri sessizce tekrarladı. Müzik bitince yeniden ufak tefek kızla dans etmek zorunda kaldı. Gözlerini kızın omuzlarından ayırmadan resimden ve sanat okulundan söz etti. "Baban papaz mı?" diye sordu kız.

"Hayır, sofu bir ateist. Bir papazın oğlu gibi mi duruyorum?"

"On iki yaşında bir çocuk gibi duruyorsun. Ama konuşman ihtiyar bir papazınkine benziyor."

Tekrar beyaz tenli kızla dansa başladı; dansın biteceğinin bilinciyle sessizliği gitgide yeise dönüyordu. En sonunda ona, "Mermer ve bal gibisin," deyiverdi.

"Ne?"

"Mermer ve bal gibisin."

"Ya, öyle mi? Teşekkür ederim."

Kız gülümsemeden ona bakarak, "Daha sık dans etmelisin," dedi.

"Yok canım, hiç beceremiyorum."

"Balolara daha sık gelirsen seninle dans ederim."

Thaw onun bütün gece kendisiyle dans edemeyeceğini hissediyor, kızın onu ne zaman ve nasıl bırakacağını düşünerek daha bir kaygılanıyordu. Müzik bittiğinde izin isteyip salondan hızla çıktı.

Kendi kendine "Ona âşığım" ve "Aptalın tekisin" diyerek yukarı çıktı. Kızın erkek arkadaşının olup olmadığını, varsa neden ortalıkta görünmediğini düşündü. Neyse neydi işte, kız onunla nezaketinden dans etmişti, kurulan bağlantıda eşitlik yoktu. Dans ederlerken kızın arkadaşlarının, yüzündeki dalgın ifadeyle alay ettiğini hayal etti. Kız da gülerek, "Çocuk işte!" derdi kesin. Saklanacak bir yer aradı. Karanlık koridorların hepsinden mahrem fısıltılar geliyordu, o da dans salonunun balkonuna, sandalyelerin konduğu depo gibi küçük bir yere çıktı. Kafası kollarının arasında, tırabzanlara tutunmuş halde yığılıp kalmış bir adam vardı. Drummond'dı bu. Thaw onu daha önce hiç bu kadar yalnız ve çökkün görmemişti. Drummond hafifçe gülümseyerek ona bir sandalye gösterdi.

"Nasılsın, Duncan? Neden dans etmiyorsun?"

"Edemiyorum da ondan."

Buradan bakınca dans edenler denizyıldızının kolları gibi görünen

el ve ayaklarıyla yüzü gözü seçilmeyen saç topaklarına benziyordu. Birbirine rabıtalanmış çiftler, sanki müzik onları titreştiren bir sıvıymışçasına savrulup dönüyor, müzik durunca da kan küreciklerinin pıhtılaşması gibi salonun kenarına doğru koşuşuyorlardı. Drummond bir of çekip, "Hepsi şeytani, Duncan, düpedüz şeytani, tamamen şeytani," dedi.

"Kim?"

"Kadınlar."

Drummond yukarıdan dans edenlere bakıp, "Biri gece boyunca peşimden ayrılmadı, bana bakıp duruyordu... On dakika önce başka biriyle basıp gitti. Onu gerçekten isteseydim elde edebilirdim muhtemelen. Ama Molly'yi dans ederken görünce içimden hiç böyle bir şey yapmak geçmedi. Neden bilmiyorum. Neticede çıtır sayılmaz, İrlandalı bir veterinerle nişanlı, bu arada başkalarıyla gönül..."

"Molly Tierney mi?"

"Eskiden onunla takılıyordum. Güzel kız allah için. Ama artık benden uzak duruyor."

"Neden?"

"Herhalde kendi ailesi iyi, benimki değil diye. Annem onun bir domuzla yatıp kalkacak bir kız olmadığını söylemişti. Ben de anneme onun bir domuzla yatıp kalkacak bir kız *olduğunu* söyleyerek nahoş bir duruma düşmüştüm."

Tekrar susup dans edenleri seyretmeye koyuldular. Birazdan Drummond, "Onu işerken, sıçarken ve âdet olurken hayal edip kendimi ondan soğutmayı denedim, ama işin içinde o olunca bunlar bile güzel göründü gözüme."

"Kadınlar nasıl âdet oluyor? Belli gün ve dönemlerde mi?"

"Molly'nin yaşına geldiklerinde bir tramvayın peşinden koşarken, şövalenin karşısında dururken, yemek yerken ya da bizim gibi bir arkadaşlarıyla fısır fısır konuşurken âdet olabiliyorlar. Molly bazen onu seyretmeme izin verirdi."

"*Ne dedin?*"

"Böyle bir sürü küçük sırrımız oldu," dedi Drummond kederle. Aşk Thaw'un fantazilerine hiç bu yanıyla girmemişti. Yılgınlıkla yüzünü ovuşturdu. "Ne kadar tanınıyorsan, kadınlarla o kadar mutlu olursun – prestij çoğu kadını azdırır. Janet Weir eskiden öğrenci temsil konseyinin başkanıyla çıkıyordu, ama ne zaman Jimmy Macbeth kendini öldüresiye içmesiyle ün saldı, işte o zaman Janet diğerini bırakıp bir-iki gün

onunla takıldı. Derken *Cyrano de Bergerac*'la birlikte uzun burunlar gözde olunca bana merak sardı. Kızların çoğu bir şeyin sembolü olduğum için hoşlanıyor benden. Bazı bakımlardan alçaltıcı, bazı bakımlardan da talihli bir durum. Janet hakkında ne düşünüyorsun?"

"Onu tanımıyorum."

"Mona Lisa'ya benziyor, ama daha güzel bacakları var. Dün gece beni odasına çağırıp bana âşık olduğunu söyledi."

"Aman tanrım," dedi Thaw, alnına vurarak. Kilitlenmiş ve lehimlenmiş bir kapıya vurmuş gibi hissetti. Drummond gerine gerine esnedi. "Evet, ben de utandım. Sana âşık olduğunu söyleyen kızlar, karşılığında senden bir sürü akıldışı şey bekler, içtenlik falan gibi mesela. Yine de güzel bir gece geçirdik. Bu arada, bakireymiş. Onu o kadar çok adamla birlikte görmüştüm ki böyle bir şey beklemiyordum. Bekâretini bozmamaya özen gösterdim. Bekâret hoşuma gider, onu zevk için bozmak yazık olur. Ama galiba bana bunu en sonunda yaptıracak. Bakirelerin gözü başka bir şey görmüyor."

"Tuvalete gidiyorum."

Thaw iki saat sonra morali bozuk bir halde girişteki korkuluklara dayanmış, son kalanların birer ikişer ayrılışını seyrediyordu. Silindir şapkayla cüppeyi bir dolaba koymuştu. Dracula kostümünü hâlâ çıkarmamış olan Drummond kaldırımda gülüşen arkadaşlarının arasında hoplayıp zıplıyordu.

"Benimle eve gelecek bir kadın bulmam gerek," diyordu. "Kadınlardan *birini* eve götürmem lazım. Lorna, Lorna, Lorna!"

Drummond bir kıza sarılmaya kalktı, ama kız, "Bugün olmaz Aitken, bugün olmaz!" deyip gülerek kolunun altından kaçıverdi.

İçeriden mavi ceketli bir kız çıktı, durup belli belirsiz sağa sola bakındı. Drummond nazikçe elini tutup, "İzin verin, sizinle eve kadar yürüyeyim, Marjory," dedi.

Kız yüzünü utangaç ve memnun bir tebessümle buruşturdu. "Kusura bakma Aitken. Babam arabayla almaya geliyor."

"Ona telefon açsan ya, daha evden çıkmamış olabilir. Seni yayan bırakacağımızı söyle. Bir elinden ben tutarım, diğerinden Duncan. İki koruma fazlasıyla güvenli olur."

Kız tereddüt etti.

Drummond, "Saat daha on bir buçuk. Üstelik ılık bir gece," dedi nazik bir ısrarla.

"Tamam," dedi kız. Thaw'a şöyle bir gülümseyip içeri telefon etmeye gitti.

"Marjory cici bir kızdır, gerçekten cici bir kız," dedi Drummond şarkılı bir edayla. "İnsanlar neden cici kızlardan hoşlanamazmışım zannediyor, bilmiyorum."

Thaw gökyüzüne bakarak esnedi. Ancak birkaç yıldız görünüyordu. "İyi geceler Aitken," dedi.

"Gitme," dedi Drummond aceleyle. "Marjory'den *hoşlanmıyor* musun?"

"Mesele o değil," diye karşılık verdi Thaw; buna rağmen Marjory gelince Drummond sağ elinden, Thaw da hafifçe ve özenle sol elinden tuttu. Küçük, hafif sıcak eli ne kuru ne de fazla nemliydi, Thaw elin fazlasıyla bilincindeydi.

Havadan sudan konuşarak tepeden geçtiler, Kelvin Nehri'nin üstündeki ışığı yansıtan çelik tramvay hattını takip ederek sıra sıra evlerin olduğu ağaçlı bir mahalleye vardılar. Üniversitenin ilerisinde bir yerden şiddetli köpek havlamaları duydular, çok geçmeden kaldırımın köşesinden kendilerine doğru koşan siyah bir köpek gördüler.

"Gibbie!" dedi Marjory, çömelip köpeğin kafasını dizlerinin arasına alarak. "N'aber Gibbie? Ha? Cici köpek," diye fısıldadı hayvanın yanaklarını okşarken. Köpek dilini dışarı çıkarmış, nefes nefese bir halde, mest olmuş koca gözleriyle dişlerini göstere göstere ona gülümsüyordu. Marjory ayağa kalkınca köpek de geldiği tarafa doğru fırladı. Çitlerin arasında bir kapıda dikilmiş bekleyen uzun boylu, biraz hantal bir kadının yanına varana dek köpeğin peşi sıra gittiler. Kadın tatlılıkla gülümseyerek öğrencilerle sırasıyla tokalaştı.

"Tabii ya, seninle daha önce tanışmıştık Aitken. Demek bu da Duncan. Nasılsın Duncan? Küçük kızımızı evine böyle güvenle ulaştırdığınız için sağolun. Eşim de tam sizi şehre bırakmak için arabayı çıkarıyordu. İkiniz de bu civarda oturmuyorsunuz herhalde?"

Bir araba kaldırımın kenarından ağır ağır yanlarına yaklaştı, durdu, arka kapı açıldı. Marjory'yle annesine iyi geceler deyip bindiler.

Marjory ona arkadaşça birkaç bakış atmanın, bir defa da elini tutmanın ötesinde bir şey yapmamış olduğu halde, Thaw hafta sonunu pantolonlarındaki boya lekelerini çıkarmakla geçirdi, yatmadan önce de dişlerini fırçalamaya başladı. Pazartesi günü arkadaşlarıyla ana bi-

nanın merdivenlerinde otururken Marjory aceleyle yanından geçti. Onun ardı sıra girişteki salona indi, koridordan geçip müştemilata girdi. Marjory şarkı söyleye söyleye umulmadık köşelerden dönüp duruyordu. Ucu görünmeyen koridorda yankılanan sesi, uzaktan gelen bir kapı çarpmasıyla kesildi. Thaw bir müddet hâlâ dinliyormuş gibi durdu. Söylediği şarkı kulağa hoş gelen, ama açık bir ezgisi olmayan, kuşların şarkısı gibi gelişigüzel ahenkli bir dizi notadan oluşuyordu. Merdivenlerde bir an için Marjory'nin gerdanının silueti gözüne çarpmıştı, bir çalgı teli gibi titreşiyordu. Thaw afallamıştı, kendini küçük düşmüş hissetsin mi, karar veremiyordu. Kız arkasından geldiğini büyük ihtimalle biliyordu, o halde neden durmamıştı? Kendisi de daha hızlı yürüyerek onu yakalayabilirdi, neden daha hızlı yürümemişti?

Öğle suları Marjory yemekhane kuyruğunda birkaç sıra önündeydi, gülümseyerek el salladı. Thaw da ona başıyla selam verip, gözlerini umursamazca başka tarafa çevirdi. Üç dakika sonra tesadüfmüşçesine onun yanına gitti. Gülümsemeden önce kızın, yanında olduğunu fark etmesini bekledi. "Selam Duncan. Nasılsın?" dedi Marjory.

"İyiyim, sen?"

"Eh, idare eder."

Marjory tatlı, küçük bir kıkırdama koyuverdi ve Thaw kızın onu değil de, ikisinin orada öylece konuşuyor olmasını komik, eğlenceli bulduğunu düşündü. "Cuma geceki yürüyüş güzeldi," dedi.

"Benim de çok hoşuma gitti."

"Aitken iyi bir refakatçi."

"Sen de hiç fena bir refakatçi sayılmazsın Duncan."

Aralarına tehlikeli bir sessizlik girmişti. Thaw bir soluk alıp, büyüyen sessizliğin üstünden atladı.

"Seninle... oturabilir miyim?"

"Tabii Duncan."

Öyle tatlı gülümsemişti ki, Duncan ona sıkıntı verecek ya da tuhafına gidecek bir şey söylemediğini hissetti. Tabaklarını alıp Janet Weir ile nazik ve albenili iki kızın olduğu masaya oturup beraber yemek yediler. Yemek Thaw için keyifli geçti, çünkü tek bir kızla konuşmaktansa birkaçıyla konuşmak yeğdi. Gelgelelim Janet sigara almak için kalktıktan sonra Marjory'ye doğru yanaşırken kıpkırmızı kesildi.

"Bir akşam... seni sinemaya götürebilir miyim?"

"Tabii Duncan."

"Yarın akşam olur mu?"
"Şey... olabilir... olur yani."
"Seni yedi gibi alayım mı?"
Marjory kaşlarını belli belirsiz çattı. "Şey... olur Duncan, tamam."

Ertesi gün öğleden sonra gardırobundan ince çizgili, mavi, kruvaze bir takım çıkardı, kendi oğluna küçük geldiği için komşusu bu takımı Thaw'a hediye etmişti. Thaw bunu asla giymeyeceğini, çünkü işadamlarının ve Amerikan gangsterlerinin giydiği türden bir takım olduğunu söyleyerek annesini çileden çıkarmıştı. Akşamleyin takımı giyip ceketinin küçük cebine katlanmış, temiz, beyaz bir mendil yerleştirdi ve yoldan bir kutu çikolata alarak Marjory'nin evine doğru yola koyuldu. Otobüsten inerken kalbi gümbür gümbür atıyor, dizleri titriyordu, ne var ki onun oturduğu mahalleye girince evi bulamadı. Ev kıvrımlı bir taraçanın sonundaydı, gelgelelim burada ona benzeyen sürüyle ev vardı. Rehberden adresi bulmak için bir telefon kulübesi arandı. İskelenin yakınında bir tane buldu bulmasına ama rehberi eline alınca kızın soyadını bilmediği kafasına dank etti. Bir süre alnına sert sert vurduktan sonra McAlpin'i aradı: "Babası Profesör Laidlaw, Gilmorehill'de biyokimya hocası. Senin için adrese bir bakayım. Sesin bayağı... kötü geliyor."

Thaw yarım saat sonra bir kapı zilini çaldı, kapıyı açan Bayan Laidlaw onu, "İçeri gel Duncan," diyerek buyur etti.

Evi bulacağından ümidi kesmiş olan Thaw geldiğine inanamıyordu. "Kusura bakmayın, geç kaldım, kayboldum da."

"Geç mi kaldın? Marjory hâlâ yukarıda hazırlanıyor."

Antrede koyu renkli parlak mobilyalarla pirinç çerçeveli, iç karartıcı manzara resimleri vardı. Büyük, seramik bir vazoda bir golf sopasıyla şemsiye, onun yanında, cilalanmış yerde ise iple kauçuk mata bağlanmış bir golf topu duruyordu. Bayan Laidlaw onu şöminesinde gürül gürül ateş yanan bir odaya geçirip lambayı yaktı. Koltuklardan birinden iriyarı bir adam kalkıp tatlı bir sesle, "Nasılsın?" diye sordu.

Thaw, "Teşekkürler, siz nasılsınız?" diye karşılık verdi.

"Bu Marjory'nin babası... doğru ya geçen cuma tanışmıştınız zaten. Şimdi ikiniz oturun da, ben kızımın hazırlanmasını hızlandırabilir miyim, bir bakayım."

Thaw otururken rahat görünmeye çalışıyordu. Arabadayken profesörün sesi alçak, memurlara has bir ses gibi gelmişti ona, ama bu alçak

ses şimdi adamın kendinden emin cüssesini vurgular bir hal almıştı. Eğilmiş, parmağıyla şöminenin önündeki kilime yayılmış olan köpeğin, Gibbie'nin kulağını gıdıklıyordu.

"Golf oynar mısın?" diye sordu nazikçe.

"Hayır. Ama babam oynar... yani, savaş sırasında oynardı. Ama esasen dağcılık yapıyor."

"Oo."

Thaw boğazını temizleyip, "Ben de ortaokulda golf dersi alıyordum, ama golf benim başa çıkamayacağım kadar çok dikkat, konsantrasyon ve dakiklik gerektiriyor," dedi. "Evet," dedi profesör, "titizlik isteyen bir oyundur, sabır gerektirir."

Bir süre konuşmadılar, derken minik, sarı bir muhabbet kuşu pat diye Thaw'un omzuna konup, "Çabuk ol Marjory! Hey gidi Churchill! Çabuk ol Marjory!" dedi.

"Aa, muhabbet kuşu!" dedi Thaw.

"Evet ya. Adı Joey. Seni üniversitenin oralarda bir yerde gördüğümden eminim."

"Bazen tıp fakültesinde çizim yapıyorum."

"Neden?"

"İnsanların içlerini görmek için. Ve tabii ölümü."

"O neden?"

"Çünkü görmekten korktuğunuz bir şeyle aynı dünyayı paylaşmak aptalca. Dünyayı, hayatı, Tanrı'yı, doğayı ve bunun gibi şeyleri sevmek istiyorum, ama acı yüzünden sevemiyorum."

"Acı bu anlamda bir sorun yaratmaz. İnsanları kusurlu oldukları konusunda uyarır."

"Acının bizim için genelde iyi olduğunun farkındayım," dedi Thaw, "ama kafasının tepesinde gözü olan, uzuvsuz bir bebek bekleyen bir kadına ne faydası var? Bebeğe ne faydası var?"

"Ben hayatla hücresel bir boyutta ilgileniyorum," dedi profesör.

Az sonra, o ve Thaw aynı anda, "Marjory'nin okulda..." ve "Bana golften bahseder..." diye lafa girdiler.

"Pardon," dedi Thaw. "Marjory'nin okulda..."

"Durumu nasıl diyecektim."

"Şey... bilmiyorum. Kaçıncı sınıfta?"

"İki galiba."

"O zaman dersleri iyidir herhalde," dedi Thaw. "İkinci sınıfta derslerden kalan hemen hiç olmuyor," diye de ekledi.

"Onunla aynı sınıfta olduğunuzu sanıyordum," dedi profesör, sesinde hafif bir husumetle.

"Değiliz," dedi Thaw soğuk bir sesle.

Marjory annesiyle odaya girdi. Çiçek desenli bir elbise giymiş, uzun küpeler takmıştı, göğüsleri normalde olduğundan daha belirgin görünüyordu. Muhabbet kuşu, "Çabuk ol çabuk ol Marjory! Hey gidi Churchill!" diyerek omzuna kondu.

Marjory yüzü kızararak gülümsedi.

"Yaramaz Joey bütün sırlarımızı açığa vuruyor," dedi Bayan Laidlaw.

"Beklettiğim için kusura bakma Duncan."

"Ben de epey geciktim zaten," dedi Thaw.

"Sonunda dışarı çıkıyorsunuz ya," dedi Bayan Laidlaw tatlılıkla. Kapının eşiğinde durup, yokuş aşağı uzaklaşmalarını izledi. Thaw kendini kız kardeşiyle okula giden bir çocuk gibi hissetti. Kaldırımda yürürlerken Marjory tereddütle, "Duncan, umarım bana darılmazsın ama bu gece sana çıkma sözü verirken, başka bir arkadaşımla buluşacağımı unutmuşum..." dedi. "Çok... çok tatlı bir kızdır. Bizimle gelmesinde bir sakınca var mı? Yakında oturuyor."

"Yok tabii ki!" dedi Thaw, bu yeni duruma uyum sağlama yolundaki metanetli çabalarını gizlemeye çalışan bir içtenlikle. Kalın çitlerin arasındaki bir kapıya gelince, Marjory fısıltıyla fazla gecikmeyeceğini söyleyerek onu dışarıda bıraktı. Soğuk bir geceydi, kaldırımların üstünü kaplayan buz sokak lambasının altında parlıyordu. Bir kapının açılmasıyla, önce Marjory'nin sesinin hafif uğultusu, ardından başka birinin bulanık sesi geldi kulağına. Nihayet kapının kapanmasıyla Marjory kaşlarının arasında hafif, dikey bir kırışıkla yanına geldi. "Kusura bakma, Duncan... arkadaşım gelemeyecekmiş. Grip falan olmuş galiba."

"Dert etme."

Marjory'nin yüzünde küçük bir gülücük belirdi. Bu gülücüğün ağzının köşelerinde oluşturduğu çizgiler Thaw'u rahatsız etmişti. Hep böyle gülerse on-on beş seneye kalmaz orada bir kırışık oluşur, diye düşündü.

Filme geç girdiler. Marjory'nin yakınında oluşunu ona fazlasıyla hissettiren aşk sahneleri vardı filmde. Ona doğru hafifçe eğildi, ama Marjory öyle dik oturuyor, öyle doğruca karşıya bakıyordu ki, cesareti kırılmış bir halde çikolata paketini çıkarıp arada kızın ağzına bir tane uzatmakla yetindi. Film bitiminde civardaki kafeteryaların önünde olu-

şan kuyrukları görünce otobüse binip eve yollandılar. Otobüsün üst katında oturuyorlardı, Thaw Marjory'nin yüzünün ve gerdanının karanlık pencereye yansıyan düzgün hatlarını seyrediyordu. Gördükleri, haz ve dehşetle karışık hisler uyandırmıştı içinde, zira onlara dokunmak istiyordu ama fazla vakti de kalmamıştı. Gördüklerinin yoğunluğuyla başa çıkmaya çalışarak çaresizlik içinde öylece duruyordu. Kızın kahverengi gür kaşlarının altındaki gözleri yere bakıyor, ağzı kaybolmuşçasına uzak görünüyordu, ama çenesi belirgindi, başının arkasında topladığı kahverengi saçları düzgün bukleler oluşturuyor, kulağının ucu bir deniz kabuğunun narin kıvrımı gibi göze çarpıyordu. Kafa döndü, yüz bir şey sorarcasına ona baktı. Thaw'un alnından terler boşandı.

"Şey... elini tutabilir miyim?"

"Tabii Duncan."

"Bu çok tuhaf. Ne zaman senden bir şey istesem, onu vereceğinden genelde emin olsam da, hiç şansım yokmuş gibi terliyorum."

Marjory'nin gerdanı gemlenmiş bir kahkahayla sarsıldı.

"Demek öyle, Duncan?"

El tutuşma faslını bu kadar güzel kılan daha çok sembolik nedenlerdi, oysa omuzları birbirine değdiğinde Thaw'un içinden öyle tatlı bir sükûnet ve rahatlık dalgası aktı ki, kafası eve vardıklarında ne yapacağını düşünmenin kaygısından arınıp bir an için bütünüyle boşaldı.

Bahçe kapısında durdular. Marjory birden gözlerini kapatıp yüzünü yan yatırdı. Thaw dudaklarını onunkilerin üstüne koydu. Sonra Marjory bir anda, "İyi geceler Duncan," deyip gidiverdi.

"İyi geceler – yarın görüşürüz, di mi?"

"Evet, görüşürüz. İyi geceler."

Son tramvayı kaçırdığından, dalgın dalgın eve yürüdü. Buz kaldırım taşlarını sertleştirmişti, bu yüzden parlak zemine her ayak basışında gırç gırç ses çıkıyordu. Üniversitenin yanından yokuş yukarı çıkarken birden yıldızların berraklığını fark etti. Bir kubbenin iç sathında nokta nokta beliren ışıklar gibi değil, karanlık gökyüzünün farklı farklı katmanlarına asılmış galaktik şamdanlar gibilerdi. İçinde belli belirsiz bir mutluluk olduğu halde kendini biraz şaşkın ve durgun hissediyor, üstüne üstlük soğuktan ölüyordu. Kitapların, filmlerin ve dedikoduların onda uyandırdığı beklentilerin yanında bu öpücük çok sönük kalmıştı. Bu kendi hatası mıydı? Yoksa Marjory'nin hatası mı? Bunun bir önemi var mıydı? Eve gidince yatağa girip uyudu.

Gün ağaralı çok olmamıştı, Thaw Alexandra Parkı'ndaki golf sahasında dikilmiş, kurşuni gökyüzündeki bir tarlakuşunun sesini dinliyordu. Ses kesildi, ardından kuşun ölüsü ayağının dibindeki çimene küt diye düştü. Toprak yolları kaplayan sürüyle serçe ve karatavuğun arasından yokuş aşağı girişe doğru ilerledi. Boş olduğu anlaşılan bir işçi tramvayı gıcırdayarak trafik ışıklarını geçti. Işıkların önce kırmızıdan sarıya ve yeşile, sonra da yeşilden sarıya dönüp sönüşünü izledi. Tramvay durdu.

Her şey bir çırpıda ölmemişti, orada burada biten otlar son bir gayretle anormal şekilde büyüyordu. George Meydanı'ndaki sarmaşık, Scott heykeline tırmanıp şairin kafasının tepesindeki paratonere ulaşmış, sonra yaprakları dökülünce, heykel sarmaşığın kemik gibi ak ve sert olan ipliksi dallarıyla kaplı kalmıştı. Yosun kaldırımları kaplıyor, ama Thaw tek başına şehri arşınlarken ayaklarının altında unufak oluyordu. Mutluydu. Kendisini gören olur mu diye düşünmeden pornografik yayınlar satan dükkânların vitrinlerine bakıyor, sanat galerilerinin hollerinde şarkılar söyleyerek bisiklete biniyor ve basamaklara tosluyordu. Ortalık yerlere şövale açıp, binaların ve ölü ağaçların devasa tablolarını yapıyordu. Bir resmi bitirince tasvir ettiği gerçekliğin karşısında bırakıyordu. İklimler de ölmüştü. Ne yağmur yağıyor ne rüzgâr esiyordu. Gökyüzü hep kurşuni ve ılık, vakit hep ikindiydi.

Edinburgh'deki Holyrood Sarayı'nın avlusunda oturmuş, Arthur'un tahtının resmini çizerken, kulak tırmalayan bir ses, "Aşağı yukarı Kraliçe Mary'nin hatırladığı şekliyle," diye fısıldadı.

Yukarıda, kayalıkların tepesinde beyaz bir nokta belirdi ve avlunun güney kapısına doğru inmeye başladı. Thaw'un kalbine külçe gibi bir kasvet oturmuştu. Tuvale eğilip, kimseyi görmemeye kararlı, yüzünü başka yana dönerek çalıştı. İçinde ürpertici bir sarsıntı oldu, ensesine onun elinin değdiğini biliyordu. Kadın yokmuş gibi davranmaya çabaladıysa da, onun acılı bakışlarının altında çalışmak dayanılmazdı, bunun üzerine şövalenin karşısına oturması için ona eliyle işaret etti. Kadın resme kendisini de katacağı düşüncesiyle onun dediğini yaptı. Thaw ise eline bir tüfek geçirip onu vurdu. Kadın sitemli gözlerle ona baktı, sonra kırıldı, büzüştü ve ufalanarak dışkıya dönüştü.

Derken dev böcekler peyda oldu. Şehir onlarla dolmuştu. Bir buçuk metre boyundaydılar, karınlarında ağızlar vardı ve antenli kayıklara benziyorlardı. Her binaya girip mobilyaları ve cesetleri pencerelerden dışarı fırlatıyorlardı. Açık alanlardan ürktükleri için buralardan olabildiğince hızlı geçiyorlardı. Thaw bir duvarla kaldırımın arasında, antenlerini ona doğru titreten iki böceğin ortasında yere sinmişti. Gözleri olmadığından, yere çömelip onlar gibi hareket eden Thaw'u kendilerinden biri zannetmişlerdi.

Bir hafta yataktan çıkamamasına yol açacak bir soğuk algınlığıyla uyandı.

24. Bölüm: Marjory Laidlaw

Nekahet dönemi Marjory'nin hayaliyle tatlanmıştı, Thaw içi kaygıyla karışık bir umutla dopdolu bir halde döndü okula. Yine merdivenlerde oturmuş, McAlpin ve Drummond'la laflıyordu ki, Marjory onun el sallayıp seslendiğini fark etmeden geçip gitti. Thaw onun ardından ağzı açık bakakaldı, arkasından koşup kıza bir tokat atsa mı bilemedi. Onu kesinkes görmüştü! Öyleyse ne diye görmezden geliyordu? Yoksa hata Thaw'da mıydı? Belki de dışarı çıktıkları akşam telafi edilemeyecek şekilde canını sıkmış ya da onu hayal kırıklığına uğratmıştı. Bir saat sonra kırtasiyede karşılaştıklarında Marjory, "Selam Duncan!" diyerek yüzünde utangaç neşeli içten memnun bir tebessümle öylece durup ona baktı.

"Selam!" dedi Duncan, kızın bakışına neşeyle karşılık vererek.

"Hasta mıydın, Duncan?"

"Birazcık."

"Hay allah..."

Hâlâ gülümsüyor olsa da, sesinden gerçekten üzüldüğü anlaşılıyordu.

İlerki haftalarda Marjory Thaw'un hayatına daha çok ışık ve renk, daha çok hoşnutsuzluk kattı. Marjory'ye Kelvingrove Parkı'nda arkadaşlarıyla ortaklaşa tuttukları bir stüdyodan bahsetti.

"Kocaman harika bir çatı katı, kira ortak olunca haftada birkaç şiline geliyor. Cuma akşamları okuldan çıkıp oraya gidiyor, yemeği de sırayla yapıyoruz. Diğerleri genelde kız arkadaşlarından yardım alıyor, ama Kenneth harikulade bir aşçı. Mesela geçen hafta kızarmış ekmekli, soğanlı İspanyol çorbası pişirdi. Önümüzdeki hafta yemek yapma sırası bende, sakatat yahnisi yapacağım. Argyle Caddesi'nde ucuz ve iyi sakatat satan bir dükkân var, şalgamı ve turpu da güzel. Yemekten sonra da ışıkları söndürüp şömine başında caz ve klasik müzik plakları çalıyoruz. Mutlaka gelmen lazım."

"Kulağa harika geliyor," diyerek iç geçirdi Marjory. "Keşke gelebilseydim."

"Neden gelemeyesin ki?"

"Şey... cumaları görmem gereken bir arkadaş var da."

Çay aralarında ve yemek saatinde ya birlikte yemekhanede oturuyor ya da bir kafeye gidip, dönüşte el ele sohbet ediyorlardı. Marjory koroda şarkı söylediği için Thaw da okul korosuna katılmıştı, akşam provalarından sonra Marjory'nin evine birlikte yürüyorlardı. Bahçe kapısına gelince sohbet birden kesiliyor, dudakları törensel bir şekilde birleşiyor, derken Marjory usulca "İyi geceler" deyip, onu ilk öpüştükleri günkü kadar şaşkın vaziyette bırakıp gidiyordu. Ne zaman okuldan beraber çıksalar, "Bir dakika," diye mırıldanıp kadınlar tuvaletine uğruyor, onu on beş dakika kapıda bekletiyordu. Yanında arkadaşları olduğu zamanlarda ise Thaw'u hep görmezlikten geliyordu. Bu küçük düşürücü davranışlar Thaw'un içini öfke barajlarıyla dolduruyor, ama bunlar Marjory gülümsediği anda buharlaşıp uçuyordu. Vücutları tesadüfen birbirine temas edecek olsa, Thaw'un içine bir dinginlik ve sükûnet dalgası yayılıyor, öyle ki Marjory'ye dokunmadan önce huzur nedir hiç bilmediğini duyumsuyordu. Önceden en sakin zamanlarında bile içi hep korku, umut, şehvet ve anılarla doluydu, bunlar birbiriyle çarpışarak Thaw' un düşünceleriyle sözcüklerini arapsaçına çeviriyordu. Marjory'nin dokunuşuysa bütün bunları dindiriyor, Thaw'u bir an için onun elinin ya da dizinin temasından, yanındaki varlığından, çatılara vuran güneşten ya da pencereden görünen bir buluttan başka hiçbir şey düşünemez hale getiriyordu. Ne var ki bu çok sık olmuyordu. En sık yaşadığı keyif, sabahları baca külahları arasında gezinen kumruların sesiyle uyanıp, pek yakında onu göreceği düşüncesiyle içinin ısınmasıydı. Böyle anlarda aklına ne zaman sözcükler gelse, Marjory'nin hayali bu sözcükleri ahenkli bir ifadeye büründürüyordu. Şiirler yazıyor, okul koridorlarında karşılaştıklarında kopyalarını Marjory'nin eline tutuşturuveriyordu. Saçlarını taramaya, dişlerini fırçalamaya, ayakkabılarını boyamaya, iç çamaşırlarını haftada iki, gömleklerini yse (Bay Thaw'u bıktırsa da – zira onları yıkayıp ütüleyen oydu) haftada dört sefer değiştirmeye başlamıştı. Okula giderken ince çizgili takımını giyiyor ve cildinde döküntü yaptığı halde boya lekelerini terebentinle çıkarıyordu. Öteki kızlara davranışı da zamanla daha bir oyunbaz olmuştu. Onların kendisiyle ilgilendiklerini düşünüyordu.

Bir akşam okuldan sonra Marjory'yi müştemilatın önünde oturan bir grubun yanında gördü. Gülümseyerek el sallayan Marjory'ye, "Bu akşamı unutmadın di mi?" diye sordu.

Marjory'nin ifadesi telaşlı ve sıkıntılı bir hal aldı. "Unutmadım Duncan... ama galiba... yani bu akşam yapmam gereken bir şey olduğundan eminim... Bahane uydurmuyorum, gerçekten yapacak çok işim var."

"Takma," dedi Thaw tatlılıkla. Ardından yemekhaneye gitti, bir masada tek başına oturan McAlpin'e rastladı. Bir sandalyeye oturup kollarını masanın üstünde kavuşturdu ve yüzünü kollarına gömdü. "Lanet olasıca," dedi boğuk bir sesle. "*Lanet. Lanet. Lanet.*"

"Gene ne oldu?"

Thaw anlatınca, "Senden korkuyor," dedi McAlpin.

"Buna imkân yok. Ona saldırgan davranmıyorum. Mastürbasyon yaparken bile asla *gerçek* kızlara kaba davrandığımı hayal etmem."

Kısa bir sessizlikten sonra McAlpin, "Düşün ki sus pus, çekingen, az çok geleneksel bir tipsin, kibar genç hanımefendiler yetiştirmekle övünen, paralı bir orta sınıf okulundan yeni mezun olmuşsun. Zeki ve acayip bir çocuk peşinden koşuyor. Nazik biri, ama kıyafetlerinde ve saçında boya var, harıl harıl nefes alıyor, cildi de genelde... tıbbi açıdan ilginç diyelim. Sen nasıl davranırdın? Ha bir de, anne baban sana insanları incitmemen gerektiğini öğretmiş."

"Bunların hepsini düşündüm," dedi Thaw. "Bir dahaki karşılaşmamızda onu umursamadan baş sallamakla yetineceğim, böylece ne olduğunu merak edip ilgimi çekmeye çalışacak. Birlikte kahve içmeyi teklif edecek. Biliyorum, beni istiyor. Biraz da olsa istiyor. Ara sıra da olsa istiyor."

"Belki de frijittir."

"Kesinlikle öyle. Ben de öyleyim. Ama kimse sonsuza dek aynı kalmaz, birbirlerine bir süre sürtünen buz kalıpları bile erir. Belki frijit değildir de sadece başkasını seviyordur."

"O dürüst biri, Duncan – başka biri olduğunu sanmıyorum."

"Öyle mi dersin? Ben de öyle düşünebilirdim belki, ama... onu her görüşümde kat kat daha güzel oluyor, başkasına âşık olması lazım diye düşünüyorum."

McAlpin "Hmm..." diyerek, uykudan kapanmak üzere olan gözkapaklarının altından Thaw'a bir bakış attı.

Tramvayla eve giderken üst katta oturdu, aralarındaki mesafe arttıkça Marjory'ye daha da öfkeleniyordu. "Merhaba Duncan," dedi bir ses.

O sırada aşağıya inmekte olan June Haig'i bir anda tanıdı. Kalkıp peşinden gitti ve "Selam June. Kötü bir kızsın sen," dedi.

"Aa? O niye?"

"Geçen sene beni bir saat boşu boşuna Paisley'nin köşesinde diktin de ondan."

June ona kısacık, şaşkın bir gülücük attı. "Öyle mi? Ha, doğru. Bir şey olmuştu da."

June'un hatırlamadığını anladı. Sırıtarak, "Sorun değil," dedi. "Önemli olan..." –tramvay durdu, ikisi karşıya geçip kaldırıma çıktılar– "yani bir daha buluşacak olsak yine unutur musun?"

"Hayır, unutmam."

"Bence bir an önce buluşmazsak unutursun. Yarın akşam Paisley'nin köşesine ne dersin? Yedi gibi?"

"Tamam, olur."

"Tamam. Orada olacağım."

Dönüp hızlı hızlı eve yürüdü. June onu erotik bir fantazi gibi tahrik etmiş, buna rağmen bir kez olsun kızarıp kekelememişti. Bu uyarılmanın kendisini neden June'la eşit hissetmesine yol açtığını düşündü – halbuki Marjory'ye olan hisleri kendini onun karşısında değersiz hissetmesine yol açıyordu. Oturma odasında bir müddet volta attıktan sonra, "Baba, yarın akşam bir kızla çıkacağım. Senden beş pound isteyecektim," dedi.

Bay Thaw yavaşça dönüp ona baktı.

"Nasıl bir kızmış bu böyle?"

"Nasıl bir kız olduğu seni ilgilendirmez. Rahat ve cömert davranmak istiyorum. Cebimde sadece birkaç şilin olursa cimri, ihtiyatlı davranmak zorunda kalırım, çıktığımdan da hiçbir şey anlamam. Eğlenmeye ihtiyacım var."

"Peki ne sıklıkla eğlenmeyi düşünüyorsun?"

"Umurumda bile değil. Bilmiyorum. Sadece yarın geceyi düşünüyorum."

Bay Thaw kafasını kaşıyarak, "Senede yüz yirmi pound burs alıyorsun. Bununla seni giydirmem, barındırmam, beslemem, malzemelerini ve cep harçlığını karşılamam lazım. Sanatsal olarak kendini ifade etmene engel oluyor diye tatillerde de çalışmıyorsun..."

"Bana kendini ifade etmekten bahsetme!" diye şiddetle bağırdı Thaw. "Bu boktan *benlikten* başka ifade edecek bir şeyim olmasaydı, yine resim yapar mıydım sanıyorsun? Benliğim doğru düzgün bir hamurdan olsaydı rahatlayabilirdim, ama kendime duyduğum *nefret* yüzünden hakikatin peşinden koşmak zorundayım, hakikatin, hakikatin!"

"Bu dediğinden hiçbir şey anlamadım," dedi Bay Thaw, "ama nereye varacağını biliyorum. Neticede ben didineceğim, sen resim yapacaksın. Şimdi de karşıma geçmiş, eğlenmek için haftalık ücretimin çeyreğini sana vermemi istiyorsun. Alnımda enayi mi yazıyor benim?"

Biraz sonra Thaw, "Bundan böyle burs paramı ben kendim idare edeceğim," dedi. "Burada kalmama ses çıkarmayacağını biliyorum, ama senden başka bir iyilik istememeye çalışacağım."

"Ama öyle beceriksizsin ki neticede çuvallayacaksın. Yine de tamam, tamam. Dene de gör bakalım."

"Sağol. Bursun elime geçmesine daha iki ay var. Lütfen bana beş pound ver, baba."

Babası ona sert sert baktıktan sonra bir cüzdan getirip istediği parayı verdi.

Ertesi akşam Paisley'nin köşesinde on dakika bekledikten sonra June'un gelmeyeceğini anlasa da, bacaklarındaki ve kalbindeki uyuşma bir saat daha dikilmesine neden oldu. Kirli paltolu topal bir ihtiyar yanına yaklaşıp para istedi. Thaw onun kan çanağı gözlerine, çarpılmış dermansız ağzına ve arapsaçına dönmüş salya sümük sakalına ters ters baktıktan sonra, kendisi beş pounda sahipken bu adamın olmaması için hiçbir neden göremeyip parayı ona verdi ve hızla uzaklaştı. Ruhuna bile bile eziyet edildiğini hissetti, ama ortada suçlayacak kimse yoktu. Babasının yüzünü görmeye katlanamayacaktı. Cowcaddens'a yürüyüp merdivenlerden Drummond'ın evine çıktı ve kapıyı iterek açtıktan sonra mutfağa girdi.

Drummond ile Janet Weir ocağın iki yanına oturmuş, mutfak kiliminin üzerindeki kasaya bakıyordu. Sarman kedi kasanın üstündeki cama sere serpe uzanmış, kasanın dibindeki peynir kırıntıları arasında gezinen iki beyaz fareye dikkat kesilmişti. "Merhaba Duncan," dedi Drummond. "Sarman televizyon izliyor."

"Bu nasıl oldu böyle?" diye sordu Thaw.

"Annem dün eve geldi. Kediye dokuzuncu doğum günü hediyesi olarak fareleri getirmiş. Babamla birlikte hayvanları annemin elinden aldık."

"Şimdi de hakkı olan avı elinden alınmış bir kedi olarak orada öylece oturuyor," dedi Bay Drummond. Kemikli, iri burnunun üstünde gözlüğü, kafasında kasketi, dizlerini örten battaniyeye dayalı kütüphane kitabıyla çekyatta uzanıyordu. Janet ürpererek, "Onu böyle tepelerine dikmek gaddarlık," dedi.

"Ne? Çayı koy hadi, Duncan yorgun görünüyor. Bu fareler neredeyse kör, Duncan. Acı çeken biri varsa o da Sarman."

Drummond odadan çıkıp, bir bilardo masası yanında ıskatasını tebeşirlerken çekilmiş bir fotoğrafıyla geri döndü. Fotoğrafı büfeye dayadıktan sonra eline fırçayla boya alıp bilardo toplarının pozisyonunu ve numaralarını değiştirmeye koyuldu. Mutfağa keten tohumu yağı ve terebentin kokusu sinmişti. Drummond arada bir geri çekilip, "Nasıl oldu, Duncan?" diye soruyordu.

Janet, Thaw'a bir fincan çayla salamlı sandviç getirdi. Thaw bunları yiyip içtikten sonra onun resmini yapmaya başladı. Janet kediyi kucağına alıp, şöminenin yanına çökmüştü, omuzlarına dökülen gür saçları kibar yüzünü çevreliyordu. Marjory'ye çok benziyordu, öte yandan hareketlerinden çocuksu bir savrukluk sezilen Marjory'nin aksine en mahrem yerlerine değen gözleri hissediyor gibi bir hali vardı Janet'ın.

"Saat kaç oldu?" dedi Thaw.

"Bilmem," diye karşılık verdi Drummond. "Bu evdeki saatlerin hiçbirine güvenilmez, en azından çalışır durumda olanların hiçbirine. Annemin burada olmaması ne yazık. Geçen uçaklardan saati tahmin edebiliyor – di mi baba?"

"Efendim?"

"Annem saati hep doğru tahmin eder diyorum."

"Ha, evet. Sabahleyin yatakta beni omuzlarımdan tutup sallardı. 'Hector! Hector! Saat dört buçuk. Bayan Steward fırına çalışmaya gidiyor – ayak seslerini nerde olsa tanırım.' Ya da: 'Saat sekize çeyrek var – Eliot'ın süt arabasının atı iki sokak ötede, sesini duyuyorum.'"

"Saat kaç, biliyor musunuz, Bay Drummond?" diye sordu Thaw.

Bay Drummond yatağın yanındaki kitap yığınının üstünde yüzüstü duran çalar saati kaldırdı. Saati kulağına tutup salladıktan sonra, "İbreleri dönmüyor, bu saatin söylediğine güven olmaz," diyerek dikkatle geri koydu. Ardından gözlerini kapatıp ağzını açtı ve sırtını yastığa dayayarak kararlı bir sesle, "Gece yarısı suları," dedi en sonunda.

"Tramvay hâlâ çalışıyor. Sesini duyuyorum," dedi Janet.

"Çeneni kapalı tutamaz mısın sen?" diye zalimce bağırdı Drummond. "Sana neden katlanıyorum, bilmiyorum! Sen tam bir... tam bir... Duncan! Bu kadının seni benim evimden göndermesine göz yumamazsın!"

"Hayır. Eve gidip uyuyacağım. İyi geceler."

Drummond hole kadar Thaw'un peşinden gitti. "Biraz mantıklı davran, Duncan. Neden eve gitmen gereksin ki?"

"Uyumak için."

Drummond kollarını kavuşturmuş, kara kaşlarını çatıp burun kemiğinde birleştirmiş, dimdik duruyordu. "Sana bu kapıdan çıkmamanı söylüyorum, Duncan," dedi sert, alçak bir sesle.

"Offf... Emir vermeye başladığında kötü oluyorsun," dedi Thaw. "Neden bu kapıdan çıkmayacakmışım?" diye sordu serzenişle.

"Çünkü çıkmasan iyi olur," dedi Drummond, onu mutfağa götürürken.

"Âcizlik ediyorum," dedi Thaw şöminenin önündeki bir sandalyeye oturarak. Sonra, "Lanet olsun, hayır!" diyerek ayağa fırladı. "Neden senden ya da bir başkasından emir alayım ki? İyi geceler!"

"Janet, ona kalmasını söyle!" dedi Drummond. "Gecenin bu saatinde Riddrie'ye dönmenin aptallık olduğunu söyle ona."

"Duncan, kal lütfen," dedi Janet.

"Peki, eğer eminseniz..." dedi Thaw oturarak. June'u bekleyişinden beri kendini ilk defa gevşemiş ve keyifli hissediyordu.

Thaw eskiz, Drummond ise resim yapıyor, birlikte gevezelik edip doğaçlama espriler patlatarak bazen dakikalar boyu hiç durmadan kıkır kıkır gülüyorlardı. Janet çay yaparken üstlerine bir ağırlık çöküyordu. Onu her çizişinde Thaw'un eli daha rahat hareket ediyor ve etraflarındaki odayı daha ayrıntılı tasvir ediyordu. Sanki Janet'ın bedeni, çevresindeki şeyleri aydınlatan; darmadağınık mobilyaları, büfenin üstünde çalışan Drummond'ı, kâh kitap okuyup kâh uyuklayan Bay Drummond'ı, hatta masadaki ekmek kırıntılarını bile ince bir ahengin parçalarına çeviren bir ışık saçıyordu. Janet ise onun dikkat kesilmiş bakışları altında kıpırtısızca oturuyor, arada bir yan gözle Drummond'a kaçamak bir bakış atıyordu. "Ayaklar altında bir çiçeksin, Janet," dedi Thaw.

"Ne demek istiyorsun, Duncan?"

"İhmal edilen, bakımsız, güzel bir kızsın."

"Ona fazla yüz verme," dedi Drummond gaddarca. "Bunu kasten

yaptığını bilmiyor musun? Büyük ihtimalle okuldaki kızların ona dayak attığını düşünmesini istiyordur."

"Neden hep böyle kırıcı davranıyorsun?" dedi Janet.

"Ben mi? Asıl sen neden hep kırıcı davranıyorsun? Aptal!" dedi Drummond neredeyse nazik bir sesle, zira o anda resmine bakıyordu. Resimdeki topların hepsini çıkarıp tek bir beyaz top bırakmıştı. "Bu nasıl oldu Duncan?" diye sordu.

"Güzel, ama daha fazla top olmasını yeğlerim."

Drummond kaşları çatık resme baktı, çekmeceden bir bıçkı çıkardı ve bilardo masası olan kısmı kesti. İçinde sadece kendisinin kaldığı resmi şöminenin üstüne koyup, "Buna ne dersin Duncan?" diye sordu.

"Daha kusursuz, ama o kadar zahmete değmez."

Bunun üzerine, "Çay yap hadi Janet," dedi Drummond.

Büfenin altından altın yaldızlı bir çerçeve çıkarıp ölçtü, sonra da resmin üst kısmını kesip çerçeveye yerleştirdi. Resmi duvara astıktan sonra geri çekildi ve kollarını kavuşturup başını yana devirerek uzun uzun resme baktı. "Daha kusursuz ha? Haklısın Duncan, böyle daha kusursuz. Evet, bu gece çıkardığım işten memnunum," dedi.

Bay Drummond yattığı yerden, "Saçma sapan şeyler!" diye homurdandı.

"Evet, bu gece çıkardığım işten memnunum," dedi Drummond, Janet'ın uzattığı çayı alırken.

Pencereden görünen karanlık soluklaşmış, hırpani küçük kilisenin sivri çatıları ardından görünen gökyüzüne hafif bir pembelik gelmişti. Drummond serinlik gelsin diye pencereyi yukarı kaldırdı. Sol taraftaki kül rengi çatıların arasından üniversitenin Gotik taklidi kulesi, onun arkasında yer yer ağaçlıklarla kaplı Kilpatrick tepeleri ve doğu yamacının ardında, ta uzaklarda Ben Lomond'ın açık seçik görünen zirvesi yükseliyordu. Dağlarla çevrili, derin koylara bakan bu zirvedeki birinin, güney tarafındaki hafif bulanık bir ışık noktacığından ibaret bu mutfak penceresini bir teleskopla görebileceğini düşünmek Thaw'un garibine gitmişti. Derken loş gökyüzü, aralarından göz alıcı ışıltılar saçan küme küme bulutlara ayrılarak aydınlandı. Başı geriye düşmüş olan Bay Drummond'ın açık ağzından horultular yükseliyordu.

"Pastane açılmıştır artık," dedi Drummond. "Janet, al sana yarım kron. Gidip bize kahvaltılık güzel bir şeyler al. Duncan'la ben uyumaya gidiyoruz."

Thaw ile Drummond orta yerinde açık çekyat duran bir odaya girdiler. İç çamaşırlarıyla kalana kadar soyunduktan sonra çoraplarını da çıkarıp sert battaniyelerin içine sokuldular. Janet'ın dönüp mutfakta bir şeyler hazırladığını duydular, derken Janet içinde kremalı armut tatlısı olan üç tabakla odaya girdi. Yatağın kenarında kahvaltısını ettikten sonra, haki renkte bir paltoya sarınıp kucağında kıvrılmış kediyle Thaw ile Drummond'ın ayak ucuna uzandı. "Şimdi evde yataktan yeni çıkıyor olacaktım..." dedi Thaw uykulu uykulu.

Birden gözünün önünde beliren bir hayalle sarsıldı; June Haig'in değil, Marjory'nin hayaliydi bu. Marjory'nin göğüslerinin maharetli ellerin altında ürperdiğini aklından geçirdi. "Janet!" diyerek doğruluverdi. "Sen Marjory'nin arkadaşısın. Başka biriyle ilişkisi mi var?"

"Sanmıyorum Duncan."

"O zaman sorun ne? Nesi var?"

"Galiba evdeki halinden biraz fazla memnun, Duncan. Anne babasıyla çok mutlu."

"Anladım. Anne babasına âşık. Bana büyümeyi öğreterek büyümeyi öğrenmek yerine aylak aylak evde oturuyor. Tanrım, eğer varsan, onun *canını yak,* onun *canını yak*, Tanrım, benden başka hiçbir şeyde huzur bulamasın, hayat bana nasıl acı veriyorsa ona da versin. Of, Aitken, of! Bensiz mutlu olmaya nasıl *cüret* eder?"

Thaw sırtüstü dönüp gözlerini tavana dikti. Kısa bir sessizlikten sonra Drummond, "Neler hissettiğini anlıyorum," dedi acı acı.

"Bilmiyorsan söyleyeyim Duncan," dedi Janet alaylı alaylı, "Drummond da Molly'yi aklından çıkaramıyor – *ahh!*"

Drummond battaniyenin altından ayağıyla Janet'in çenesine vurmuştu. Janet ellerini yüzüne kapatıp sessizce ağladı. Üçü kendilerine has acılarına gömülüp yavaş yavaş uykuya daldı.

Thaw rüyasında bir karyatid gibi çıplak ve dimdik duran Marjory'yle beceriksizce seviştiğini gördü. Marjory'nin bacakları arasındaydı, onu yanlardan kavramış olan dizlerinin ve kollarının yardımıyla yerden yukarıda duruyordu. Marjory'nin soğuk, katı bedeni ilk başta hareketsiz kalsa da, birazdan yavaş yavaş sarsılmaya başlıyordu. Thaw hafif, hüünlü bir zafer hissi duyuyordu.

Öğleden sonra geç saatte uyandı. Janet'ın altında kalan ayaklarını onu rahatsız etmeden çektikten sonra kıyafetlerini mutfağa götürdü, la-

vaboda elini yüzünü yıkadı, giyindi, kasadaki farelere suyla peynir verdi ve geceleyin yaptığı çizimleri topladı. Ön kapıya doğru ilerlerken yatak odasına şöyle bir baktı. Janet artık ayak ucunda yatmıyordu, üstelik battaniyenin altında bir kıpırdanma vardı. Girişte, uzun boyu, gözlüğü, kasketi, tulumunun üzerine giydiği önü açık yağmurluğuyla otelden dönmekte olan Bay Drummond karşısına çıktı.

"Selam Duncan. Gitmiyorsun ya? Ben de tam öğle yemeği hazırlayacaktım. Morina yumurtası getirdim."

Koltuğunun altında duran kesekâğıdını gösterdi.

"Hayır, teşekkür ederim, Bay Drummond."

"Bak, bu şefin hediyesi, ona göre. Ne yürüttüm ne de para verdim yani. Biraz istemediğinden emin misin?"

"Hayır teşekkürler. Sizin eve bir daha girersem, hiç çıkamayacağım."

Bay Drummond gülüp, elindeki kısa saplı pipoyu doldurmaya koyuldu. "Kitap okumayı seviyorsun, değil mi?"

"Okurum, evet."

"Ben de öyle. Aitken'e de okutmaya çalıştım ama beceremedim. İngilizce sınavlarından nasıl geçti, biliyor musun?"

"Hayır."

"Okul kitaplarını bana okutarak. Scott, Jane Austen, artık ne varsa okuyup ona hikâye gibi anlattım. Duyduğu hiçbir şeyi unutmaz, ama sanatla ilgili olmadıkça bir kitabı hayatta başından sonuna kadar okumaz. Onun için kafası güdük kaldı, diğer insanların halinden anlamıyor hiç. Başarılı olması imkânsız. Ama sen başarılı olacaksın Duncan."

"Umarım, Bay Drummond."

"Evet, eminim, sen başarılı olacaksın."

Bu kehanetle keyfi yerine gelen Thaw yokuş yukarı çıkıp koşar adımlarla okula yürüdü. Holde duran Marjory'nin yanından geçti. Soğuk bir tavırla baş salladı, ama Marjory onu durdurdu ve gülümseyerek, "Nerelerdeydin, Duncan?" diye sordu.

"Uyuyordum."

"Kahve içmeye gelir misin?"

Thaw'un içi birden ferahlık ve sevinçle doldu. Marjory yemekhaneye giderken ona elini uzatınca, "Dünya amma acayip," diye geçirdi aklından.

25. Bölüm: Ayrılık

Babasının kütüphanesinden 1875 tarihli *Büyük İskoçya Atlası*'nı alıp okumaya başladı:

> MONKLAND KANALI, Glasgow şehri ile Lanarkshire'ın Monkland bölgesi arasındaki deniz taşımacılığına elverişli suni kanal. Kanal projesi Glasgow halkına uzun vadede verimli bir kömür tedarikinin sağlanması amacıyla 1769'da gündeme geldi. Şehrin belediyesi zemini incelemesi için vakit kaybetmeden ünlü James Watt'ı görevlendirdi, meclis bu projeyi yürütmeye koyan bir yasa geçirdi ve projeye gelir sağlamak için hisse senetleri çıkardı. Kanalın yapımına 1771'de başlandı. Kanaldan önce dolaydaki araziler görece kullanılamaz, maden ocakları ise atıl durumdaydı ve arazide hasır damlı tek tük kulübeden başka bir şey bulunmuyordu. Fakat kanalın işletmeye açılmasıyla birlikte, bölgenin görünümünde ve atmosferinde adeta sihirli bir değişim, Monkland bölgesinde demir atölyelerinin kurulmasıyla daha da hız kazanan bir değişim meydana geldi. Bayındırlık hizmetleri atağa geçti, nüfus binlerle ifade edilmeye başladı, muazzam büyüklükte yapılar inşa edildi, pek de bereketli olmayan topraklarında yapılan tarım haricinde eskiden değersiz sayılan araziler gelecek nesilleri zenginleştirecek birer servet kaynağına dönüştü.
>
> Bölgeyi demiryollarıyla dışarı açma projesi ilk ortaya atıldığında, trafiğin kanaldan başka bir yere kayması ihtimali kanal şirketinde büyük telaş yarattı. Bu yersiz bir telaş değildi, ama neticede şirketin, ödemeleri üçte iki oranında azaltıp trafiği canlandırmaya yönelik faaliyetlere büyük meblağlar harcamasına yol açtı. Blackhill'de, Büyük Britanya'daki emsallerinden kat kat nitelikli yeni havuz sistemleri yapıldı. Her sistem dört çift havuzdan oluşan ve birbirinden bağımsız çalışan iki setten ibaretti. Bu sistemler 30.000 pounddan fazlaya mal oldu. Monkland Kanalı'nın Forth ve Clyde Kanalı'yla aynı düzeye geldiği 1846 yılında, hisse başı satış fiyatı 3.400 pounda ulaşmıştı.

Kanal Thaw doğmadan önce trafiğe kapanmıştı. Ülkenin iç bölgelerine ticaret götüren bir kanal olmaktan çıkıp, sazlarla söğütleri, kuğularla su

tavuklarını şehrin kalbine taşıyan bir bakir doğa şeridine dönüşmüştü. "Muazzam büyüklükte binalar inşa edildi" cümlesine takılmıştı Thaw. Şehrin doğusunda bildiği tek muazzam yapı ağaç, toprak, taş ve sudan oluşan on beş kilometre uzunluğunda bir sanat eseri olan kanalın kendisiydi. Blackhill kanal havuzlarının resmini çizmeye gitti.

Bu kolay olmadı. Thaw iki büyük su merdiveninin tepeden nasıl kıvrılıp aşağı indiğini biliyordu, ama geri kalan kısım tek bir seviyeden görünmüyordu. Üstelik mimarinin ağırlığı en iyi tabanından, genişliği de en iyi tepeden anlaşılıyordu; oysa Thaw her iki özelliği de eşit olarak vermek istiyordu ki resme bakan gözler, çizdiği manzaraya bölgeyi keşfeden iyi bir atlet kadar özgürce tırmanabilsin. Havuzları soldan sağa doğru bakınca alt tarafından, sağdan sola bakınca üst tarafından gösteren bir perspektif uydurdu; onları yan tarafında uzanan ve 45 derece açıyla dönebilen gözleri arasında yüz metreden fazla açıklık olan bir devin gözünden çizdi. Haritalardan, fotoğraflardan, taslaklardan ve hafızasından yararlanarak en beğendiği görüntüleri tek bir yerde topluyordu ki yeni bir sorun çıktı.

Pazar ikindisinin harala gürelesinde oraya gidip, resme insan katmak niyetindeydi: elinde boş reçel kavanozlarıyla küçük balık yakalamaya çalışan çocuklar, ihtiyar bir kanal havuzu bekçisinin kulübesine çit çakan bir kadın, çekme şeridinde köpeğini dolaştıran bir emekli. Fakat havuzlar şu haliyle öyle somut, öyle sağlam görünüyordu ki, Thaw onların daha muazzam bir şeyi çevrelemesini istedi. Kitabı Mukaddes'in son kitabını açıp savaş, açlık, fırsatçılık ve gökten yağarak koca koca milletleri ölüme sürükleyen ateş toplarına ilişkin ültimatom ve bildiriler hakkında bir şeyler okudu. Kitabın siyaseti Aziz Yahya ve Albrecht Dürer'in zamanındaki kadar modern görünüyordu. İnsanların nihai olarak iyi-kötü diye ayrılması ve iyinin rahat bir yeni dünyada yaşamaya devam etmesi ikna edicilikten uzaktı, gelgelelim politikacılar kriz dönemlerinde çoğunlukla böyle konuşurlardı. Resmin zamanını ikindiden akşam karanlığına çevirdi, ay ile eski ilkokulunun çatısı arasına gökten aşağıya inmekte olan siyah bir ok yaptı. Havada resmedildiğinden ok yere düşemezdi, öte yandan altındaki insan yığınları da bir yere kaçamazdı. Çekme şeritlerinde, köprülerin üstünde oradan oraya kaçışıyor, yüksek yerlerde toplaşıyorlardı, ama korku dolu koşuşturmalarında vahşilikten eser yoktu: Anneler hâlâ çocuklarına sımsıkı sarılıyor, babalar

annelerle çocuklara kalkan oluyor, açık alanda tek başına duran figürler yamaçtaki kapıları işaret ediyordu. İnsan yığınlarını gerektiği gibi resmetmek için manzarada büyük değişiklikler yaptı, bunlar tam bitmek üzereydi ki bu defa da yeni bir ihtiyaç belirdi. Bu büyük izdihamda sadece *tipler* göze çarpıyordu, birdenbire ön planda doğal boyutlarda bir figüre, şaşkaloz suratıyla doğruca seyircinin gözüne bakıp, ona kendisini yığının bir parçası gibi hissettiren birine yer vermek istedi.

Thaw durup düşünmeye başladı, çünkü yeni figürü resmin üstüne öylece kondurmayıp içine yerleştirecekse kompozisyonu baştan aşağı yeniden düzenlemesi gerekiyordu. İnsaflı bir adam olan resim öğretmeni ona yaklaşıp, "Bununla daha ne kadar uğraşacaksın?" diye sordu. "Bu dönem yaptığın tek resim bu. Diğerleri şimdiye kadar üç-dört resim bitirdi."

"Benimki onlarınkinden daha büyük, hocam."

"Daha büyük, doğru. Büyük ve komik. Ne zaman bitireceksin?"

"Muhtemelen gelecek hafta, Bay Watt. Neredeyse bitti sayılır."

"Tabii. Üç hafta önce de neredeyse bitmişti. On beş gün önce de bitmek üzereydi. Her defasında resmin büyük kısmını yeniden boyuyor, sonra da apayrı bir şeye dönüşen resimle uğraşmaya başlıyorsun."

"Resmi geliştirmemi gerektiren yeni fikirler aklıma geliyor."

"Mutlaka öyledir. Ama aklına daha fazla fikir gelirse kulak tıka. Bu resmin gelecek hafta bitmesini istiyorum."

Thaw tedirgin tedirgin ayaklarına bakıp alçak sesle, "Haftaya bitirmeye çalışacağım, hocam, ama aklıma yeni bir fikir gelirse onu savuşturacağıma söz veremem," dedi. (İçi ani bir neşeyle dolmuştu, sırıtmamak için kendini zor tutuyordu.) "Çünkü öyle yaparsam Tanrı bana başka fikirler vermeyebilir."

Bir duraksamadan sonra Bay Watt, "Bana resim dosyanı göster," dedi. Thaw gidip bir çekmece dolusu dosya getirdi, öğretmen ağır ağır resimlerine göz gezdirdi.

"Bütün bu çirkin biçim bozuklukları neden?"

"Belirginleştirmek için bazı şekilleri gereğinden fazla vurgulamış olabilirim, ama bütün resimlerimin biçim bozukluğundan ibaret olduğunu düşünmüyorsunuzdur herhalde, değil mi hocam?"

Bay Watt kaşlarını hafifçe çatarak dosyaya tekrar göz gezdirdikten sonra kara kalem bir el çalışmasını kenara ayırdı. "Bunu sevdim. İyi gözlemlenmiş ve dikkatle tasvir edilmiş," dedi.

Thaw dosyayı karıştırıp perspektifi ayaklardan yukarı doğru seçilmiş kısaltımlı bir kadın çizimi çıkardı. "Sizce güzel değil mi?" diye sordu.

"Hayır. Dürüstçe söylemek gerekirse, bence onu çirkin, işkence çekiyor gibi göstermişsin."

Thaw çizimleri dosyaya karman çorman bir halde geri koyduktan sonra, "Kusura bakmayın ama size katılmıyorum," dedi utana sıkıla.

Öğretmen boğuk bir sesle, "Bunu sonra tartışırız," deyip sınıftan çıktı. Thaw'un yanında çalışan McAlpin başını kaldırıp, "Çok keyifliydi. Önce hanginizin gözyaşlarına boğulacağını merak edip duruyordum," dedi.

"Benim boğulmama ramak kalmıştı."

"İyi ki kayıt memuru resimlerini beğeniyor."

"Neden?"

"Uzun hikâye."

Sessizce çalıştılar, ardından Thaw, "Kenneth, sence ben küstah mıyım?" diye sordu yalvarır bir sesle.

"Yo, hayır. Besbelli karşındakinin duygularını incitmekten hoşlanmıyorsun."

Thaw ertesi sabah sınıfa giderken Bay Watt'la karşılaştı. "Bir dakika, Thaw!" dedi Bay Watt, "Seninle bir şey konuşmak istiyorum." Pencere nişine yaklaşıp bir banka oturdular. Bay Watt alt dudağını ciddiyetle emdikten sonra, "Biraz önce Bay Peel'le senin hakkında konuşuyordum. Ona benim tavsiyelerimi dinlemediğini, diğer öğrenciler üzerinde rahatsız edici bir etkin olduğunu, seni dersimde istemediğimi söyledim," dedi.

Thaw'un kalbi güm güm atmaya başlamıştı. "Bana tavsiyede bulunmanız hoşuma gidiyor, hocam, herkesten tavsiye almak hoşuma gider, ama bir tavsiye geri çevrilemiyorsa tavsiye değildir. Üstelik..."

"Şimdi bunu tartışmayalım. McAlpin bana parkın bitişiğinde ortaklaşa bir stüdyo kiraladığınızı söyledi."

"Evet."

"Bay Peel'den orada çalışmana izin vermesini istedim. Derslere her zamanki gibi gelip gitmeye devam edeceksin, ama geri kalan zamanında tek başına çalışacaksın. Dönem sonunda bize ne göstereceğine bakarız."

Thaw bunu sindirmek için bir an duraksadıktan sonra öğretmenine

öyle sevinç, sevgi ve acıma dolu bir bakış attı ki, Bay Watt sabırsızca kıpırdanıp, "Hiçbir resmiyeti olmayan şu soruma cevap verirsen çok sevinirim, Thaw. Ne yapmaya çalıştığın konusunda en ufak bir fikrin var mı?" dedi.

"Hayır hocam, ama bu yeni düzenleme bunu anlamama yardım edecek. Malzemelerimi taşımaya bugün başlayabilir miyim?"

"İstediğin zaman başla."

O akşam evde Thaw henüz stüdyoya götürmediği kitap ve kâğıtlarını paketledi. Ona yardım eden Bay Thaw'a dönüp, "Tek kişilik yataktaki boş şilteyi alabilir miyim?" diye sordu.

"Seni normalde olduğundan daha az mı göreceğim yani?"

"Sabah uyandığımda resimlerimle aynı odada olabilmek için."

"Tamam. Şilteyi al. Kâğıtlarını. Battaniyeleri. Oldu olacak neden yatağı da almıyorsun?"

"Hayır. Şilteyle uyku tulumunu ortadan kaldırmak kolay olur. Gerçek yatak bir sürü yer işgal eder."

"Peki, peki. Ama sadece paraya ihtiyacın olduğunda değil, arada bir de görmeye gelirsen, beni sevindirirsin."

Babasının ağzından çıkan bu acı sözler öyle bir tevazuyla söylenmişti ki Thaw içinde bilmediği bir sızı duydu. "Sana saygı ve hayranlık duyuyorum, baba. Hatta seni seviyorum. Ama nedenini bilmediğim bir şekilde senden korkuyorum," dedi hüzünle.

"Belki de küçükken seni çok cezalandırdığımızdandır."

"Cezalandırmak derken..?"

"Dayak atmak yani."

"Bunu çok sık mı yapıyordunuz?"

"Epeyce. Seni kötü etkiliyordu. Sinir krizlerini kesmesi için seni soğuk suya sokmak zorunda kalıyorduk."

Küçük bir çocuğa böyle davranılması Thaw'a tuhaf gelmişti. İçtenlikle, "Eminim hak etmişimdir," diyerek şaşkınlığını ve utancını gizledi.

Cumartesi sabahı Merkez İstasyonu'nda Marjory'yi bekliyordu, önce beraber yemek yiyecekler, sonra Marjory stüdyoyu temizlemesi için ona yardım edecekti. Marjory'nin kendi isteğiyle değil, Thaw ondan yardım istediği için geldiğini bildiği halde heyecandan yerinde duramıyordu. Gözlerden uzak bir yerde ilk defa baş başa kalacaklardı; Marjory'nin stüdyoda yapacakları, olası bir evlilik durumunda ev işlerinde-

ki mahareti hakkında Thaw'a fikir verecekti. Marjory bir saat beş dakika geç kalmasına rağmen Thaw ona surat asamadı, çünkü adeta umutsuz olan bu bekleyiş Marjory'nin ona büyük bir sürpriz gibi görünmesine yol açmıştı. Geçen gece çok çalıştığını, annesinin onu uyandırmaya kıyamadığını, saatin alarmının da çalmadığını söyledi. Gittikleri restoranda onlara servis yapan garson, June Haig'di.

"Görüşmeyeli uzun zaman oldu June," dedi Thaw, Marjory menüye göz gezdirirken.

"Merhaba Duncan. Hâlâ sanat okulunda mısın, ha?" diye karşılık verdi June, yakut rengi alt dudağına kalemin ucuyla hafif hafif vururken. Aksanı İskoç aksanına çaldığından, sözcükleri uzata uzata konuşuyordu.

"Beni iki kere ekmişti," dedi Thaw, June siparişi alıp gittikten sonra.

"Ne zaman oldu?" dedi Marjory merakla.

"Bir gün anlatırım. Utanç verici, çocukça bir hikâye," dedi Thaw neşeyle. Bir garson tarafından ekilişi hakkında şaka yapabilen pişkin bir erkek izlenimi vermek hoşuna gitmişti. Yemek yerlerken Marjory bir-iki kere kafasını kaldırıp Thaw'un ona dikkatle bakan gözleriyle karşılaştı ve küçük, gergin bir tebessümle gülümsedi. Bu tebessümün gözüne çirkin göründüğü ânı hatırladı Thaw. Şimdiyse güzel görünüyordu, on iki sene sonra bırakacağı kırışığın da güzel görüneceğinden emindi.

"Duncan," dedi Marjory, "şey... öğleden sonra yanından erken ayrılmak zorunda kalabilirim, sorun olur mu?"

Thaw bir an duraksadıktan sonra, "Gitmen gerekiyorsa yapacak bir şey yok," dedi kuru bir sesle.

"Neyse, bilmiyorum zaten, bakarız," dedi Marjory tereddütle.

Stüdyo beyaz badanalı, uzunlamasına bir çatı katıydı. İki pencereden Park Terrace konaklarına doğru çıkan ağaçlar, patikalar ve çimenliklerden oluşan bir manzara görünüyordu. Evin bir ucundaki şöminenin etrafında bir gaz ocağı, masa, kanepe ve birkaç sandalye duruyordu. Blackhill kanal havuzları manzarasının büyük versiyonunun ilk fırça darbelerinin olduğu, duvara yaslanmış tuval ise evin diğer ucunu kaplıyordu. Yerde odayı özensizce kullanan birkaç genç adamdan kalma kir pas tabakası ve çerçöp duruyordu. Bunların arasında şövaleler, Thaw'un yatak takımı ve resim malzemeleriyle dolu eski hantal bir bü-

fe vardı. Şömine rafının üstünde dans eden bir orman tanrısı heykelciği duruyordu, eğimli tavanda ise birtakım cümleler yazılıydı.

BİR RESMİ İNSANLARIN %5'İNDEN ÇOĞU BEĞENİYORSA, YAKIN, ÇÜNKÜ KÖTÜDÜR – James McNeil Whistler

SANATTAN ANLIYOR NUMARASI YAPAMAM AMA BENCE MODERN SANAT DENEN ŞEY BÜYÜK ÖLÇÜDE TEMBEL, PİŞMEMİŞ İNSANLARIN ESERİDİR – Başkan Truman

CEHENNEMİ BOYLAMAK KOLAYDIR: KASVETLİ KAPI GECE GÜNDÜZ AÇIK DURUR. ASIL ZOR OLAN DÖNÜP DOLAŞIP GÜNIŞIĞINI YENİDEN BULABİLMEKTİR – Vergilius

İNSANLIK NİHAYETİNDE ÇÖZEMEYECEĞİ HİÇBİR SORUN YARATMAZ – Marx

Thaw ateşi yaktı, kilimi katladı, yeri süpürdü, çöp torbalarını aşağıdaki çöplüğe indirdi, minderleri pencereden aşağı silkeledi ve camları sildi. Marjory ise paslı ocağı temizledikten sonra, tavaları ve kap kacakları yıkayıp yerleri sildi. Temizliği bitirdiklerinde saat altı olmuştu. Oda müthiş düzenli ve temiz görünüyordu.

"Elini yüzünü yıka da çay içelim," dedi Thaw. Mutfak dolabından birtakım paketler çıkardı. "Pirzola," dedi. "Soğan. Kek. Ekmek. Hakiki tereyağı. Reçel."

"Ah, Duncan! Hepsi harika! Ama... annem çaya bekliyor..."

"Köşedeki telefon kulübesine gidip ona çayı burada içeceğini söyle. Al sana telefon için üç peni."

Marjory döndüğünde yemek neredeyse hazırdı. İştahla yemek yiyip ellerini yıkadıktan sonra şöminenin yanındaki kanepeye oturdu. Thaw ara ara evin diğer ucuna gidip elinde dosyalarla geri dönüyordu. Dosyaları açıp içindekileri kilimin üstüne, Marjory'nin ayaklarının ucuna yaydı: eskizler, resimler, taslaklar, gazete ve dergilerden kırpılmış reprodüksiyonlar ve fotoğraflar.

"Vay be... Ne kadar güzel şeyler bunlar, Duncan. Şimdi kendimi çok tembel hissettim."

Thaw bunları bırakıp ocağın başına gitti. Dışarıda hava neredeyse kararmıştı, içerisi şöminede gürül gürül yanan alev demetinden gelen titrek ışıkla aydınlanıyordu. Marjory başını kaldırıp ona baktı ve gülümsedi. Ellerini dizlerinde birleştirmişti. Thaw masanın yanında öylece dururken, matematik dersinde öğretmenin sorusuna cevap vereme-

diği andakine benzer bir sessizlik hissetti.

"Biliyor musun, senden korkuyorum Marjory," deyiverdi birden.

"Neden Duncan?"

"Galiba senden... çok hoşlandığım için."

"Ben de senden hoşlanıyorum Duncan."

Sessizlik daha da koyulaştı. Thaw bir espriyle sessizliği kırmayı aklından geçirdi. "Biliyor musun, bir süre öncesine kadar senin başka biriyle çıktığını düşünüyordum..." dedi alaylı bir şekilde.

"Duncan, sana bundan bahsedecektim," diye lafa girdi Marjory. "Üniversiteden tanıdığım biri var, arada bir... beni dansa falan götürüyor, ama ben –kendini beğenmiş görünmeden bunu nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum– sanırım o benden... benim ondan hoşlandığımdan daha çok hoşlanıyor."

"Önemli değil," dedi Thaw dalgın dalgın. Şöminenin önündeki kilime, Marjory'nin ayak ucuna oturup başını onun dizlerine yasladı.

"Ben... şey... yani... ben..." diye mırıldandı.

Kafası allak bullak olmuştu. Bir şeyler söylemek için dudaklarını oynattıysa da ağzından bir-iki kelimeden başka bir şey çıkmadı: Önce "anne", az sonra da "dünya" demişti, ama kafasından geçenleri takip edemiyordu, ardından düşünmeyi unuttu.

"Ama sen yine de..." diye mırıldandı uzanıp onun yanağına merakla dokunarak. Marjory hafifçe kımıldanıp, "Artık eve gitmem gerekiyor," dedi.

"Tabii," dedi Thaw ayağa kalkarken. "Dalıp gitmişim. Seni eve bırakayım."

Marjory'nin paltosunu tuttu, beraber aşağıya indiler.

Thaw avlunun kapısında durup parkı ve iç geçiren ağaç siluetlerini işaret etti. "Hadi parkın içinden gidelim."

"Ama Duncan, kapılar kapanmış."

"Eksik bir parmaklık var. Hadi. Kestirme olur."

Marjory'nin daracık aralıktan geçmesine ve parmaklıkların öte tarafındaki setten inmesine yardım etti. Ayaklarının altındaki kurumuş yapraklar hışırdıyordu. Karanlık, düz çimenlikten geçip çobanpüsküllerinin bodur gövdeleri arasındaki bir çeşmenin etrafından dolandılar. Süs havuzunun karanlık sularında hafifçe parlayan iki kuğu uyuşuk uyuşuk yüzüyordu. Havuzun ortasındaki adacıktan bir kazın uykulu ötüşünü duydular. İki ucundaki kaidelerinde ışıksız demir şamdanlar olan geniş

bir köprü Kelvin'in üzerinde uzanıyordu. Thaw dirseğini korkuluğa dayayıp, "Dinle," dedi.

Bir karaağacın tepesindeki yaprakların arasından görünen ay dolunaya yaklaşmıştı. Nehir balçıktan yatağa hafif hafif vuruyor, uzaktaki çeşme çıngırdıyordu. "Ne güzel," dedi Marjory.

"Hayatımda bir-iki kere her şeyin özü sükûnet, birlik ve... ihtişammış gibi hissettiğim oldu. Senin hiç böyle hissettiğin oldu mu?"

"Oldu galiba. Bir keresinde arkadaşlarla Campsie Tepeleri'ne gitmiştik, bir ara yanlarından ayrılmıştım. Güzel, ılık bir gündü. O zaman buna yakın bir şey hissetmiştim."

"Peki bu anlar hep tek başınayken mi olmak zorunda? Sevgi bu anların tadını başkasıyla birlikte çıkarmamıza izin vermez mi?"

"Bilemiyorum, Duncan."

Thaw ona baktı. "Neyse. Hadi gidelim," dedi tatlılıkla. "Koluma gir lütfen."

Köprünün ardında yol ikiye ayrılıyor, yol ayrımında da bir Carlyle anıtı duruyordu. Tepesi kâhinin bedeninin üst kısmı biçiminde yontulmuş, pütürlü granit bir sütundu. Ay ışığı alın, sakal ve omuzlara kırağı gibi düşmüş, çökük yanaklarla çukur göz kürelerini karanlıkta bırakmıştı. Thaw yumruğunu boşluğa savurarak, "Evine dön, pis casus! Evine dön, demokrasi düşmanı!.." diye bağırıp, "Nereye gitsem peşimden geliyor," diye Marjory'ye açıklama yaptı ve kızın ışıklandırılmış sokağa açılan kilitli kapıdan atlamasına yardım etti.

Üniversitenin önünden geçerlerken, "Duncan, kızlar konusunda çok tecrüben var mı?" dedi Marjory.

"Çok sayılmaz, hem hepsi de aynı tür deneyimlerdi."

Ona Kate Caldwell'dan, Molly Tierney'den ve June Haig'den bahsetti, pervasız ve şakacı bir edayla konuşuyordu. Marjory arada konuşmasını, "Ah, Duncan," mırıltılarıyla süslüyordu.

"Kızlar konusundaki tecrübem işte bundan ibaret," diye bitirdi Thaw.

"Ah, Duncan."

Bunu söylerkenki sesi öyle şefkat ve merhamet yüklüydü ki, Thaw aptalca bir şey yaptığını düşünmeye başlamıştı. "Duncan, bence sen biraz fazla korkuyorsun," dedi Marjory. "Sinemadan dönüşte otobüste otururken, elini tutabilir miyim diye sormuştun hatırlıyor musun?"

"Evet."

"Sormana gerek yoktu. Elimi tutmak istediğini anlamıştım. Her kız bunu hisseder ve yapmana izin verirdi."

"Demek öyle..."

"Aynı şey bir yere kadar öpüşme için de geçerli. Karşındaki kız senin endişeli ve ürkek olduğunu hissederse, o da tedirgin olur."

"Canlı modellerin sadece utangaç bir öğrenci tarafından çizildiğinde utanması gibi."

"Evet, öyle."

Thaw durup onun kolunu kavradı. "Marjory, senin resmini yapabilir miyim? Yani çıplakken?"

Marjory bakakalmıştı. "Söz, utanmayacağım," dedi Thaw şevkle, "resmimin sana ihtiyacı var. Profesyonel modeller pratik yapmak için iyi, ama film aktrisleri gibi görünüyorlar. Benim güzel ama öyle şatafatlı olmayan birine ihtiyacım var."

"Ama Duncan... ben güzel değilim ki."

"Öylesin. Resmini yaparsam sana nasıl güzel olduğunu gösteririm."

"Ama... ama... ama Duncan, yan tarafımda çirkin bir doğum lekesi var."

Thaw sabırsızca başını salladı. "Yüzeysel renk bozukluklarının önemi yok." Belli belirsiz, umarsız bir şekilde gülümsedikten sonra, "Yeniden eşitlenebilmemiz için bunu yapman gerek," dedi. "Az önce senin önünde çırılçıplak soyundum, sözlü olarak."

"Ah, Duncan!"

Marjory sevgi ve merhamet dolu bir bakışla ona gülümseyerek iç geçirdi.

"Tamam Duncan."

Yürümeye devam ettiler.

"Harika. Ne zaman? Gelecek hafta?"

"Hayır, bir sonraki hafta. Bu ara çok doluyum."

"Pazartesi?"

"Hayır. Şey... cuma."

"Tamam. Yedi gibi olsun mu?"

"Olur."

"Sana tekrar hatırlatayım mı?"

"Hayır, ben... söz, unutmayacağım, Duncan."

"Tamam."

Bahçe kapısına geldiklerinde Marjory başını yana yatırıp dudaklarını uzattı. Thaw yanaklarını onunkilere sürterek, "Dudaklar için yeterince olgun değiliz. Dudaklarım seninkine değince kaskatı kesiliyor. Bana sarıl lütfen," dedi.

Kenetlendiler. Thaw Marjory'nin kulağını yanında hissediyor, bu his içini gıcıklıyordu. Derin derin nefes almaya başladı. Marjory, "Mutlu musun Duncan?" diye sordu fısıltıyla.

"Evet."

Kaldırımın kenarında bir araba durdu. Gözlerini yana çevirince direksiyonun gerisinde hareketsiz oturan profesörün profilini gördüler. Gülüşerek ayrıldılar.

Büyüyen manzara resminde Blackhill, Riddrie, Campsie Bayırları, Cathkin Tepeleri ve sağdan soldan gelip ortadaki kanal havuzlarının etrafında iç içe geçen insan yığınları olacaktı. Thaw dokuz küsur metrekarelik tuvale mavi, gri ve kahverengi kılavuz çizgileri çizdi, sildi, sonra tekrar çizdi. Bir gece durmuş, bunları nasıl yapacağını kara kara düşünürken McAlpin gelip, "Sorun ne?" diye sordu.

"Keşke şekiller bu kadar huzursuz olmasaydı."

"Aynı anda hem yukarıdan hem aşağıdan görünen, kuzeyi, doğuyu ve güneyi bir arada barındıran bir manzara resminde huzur olması çok zor. Hele hele de içinde savaş varsa."

"Doğru, ama ortada, ön planda bir huzur noktası yapacağım: Marjory oradan bize bakacak."

"Yüzünde nasıl bir ifade olacak?"

"Her zamanki ifadesi. Yarın bana modellik yapmaya geliyor, unutmamışsındır inşallah. Rahatsız edilmek istemiyorum."

"Merak etme, baş başa kalacaksınız. Yarın akşamdan tam olarak ne bekliyorsun? Görünüşe göre buna bayağı bel bağlamışsın."

"Verimli, adamakıllı bir çalışma bekliyorum. Daha fazlası olsa sevinirdim, ama hayal kırıklığı yaşamamak için fazlasını ummuyorum. Marjory'nin üstündeki o hafif hantallık hoşuma gidiyor. Göğüsleri olduğunun farkında değilmiş gibi bir hali var, bu da onlara daha bir vurgu katıyor. Çekici bir kız, di mi?"

"Evet. Ama bunu daha çok gösterecek şekilde giyinebilirdi de."

"Ne demek istiyorsun?"

"Sence de biraz okullu kızlar gibi giyinmiyor mu?"

"Hayır, bana öyle gelmiyor."

"Hadi ya? Demek öyle..."

"Kedi ulaşamadığı ciğere murdar dermiş, uyanık plutokrat seni."

"Ulaşamadığı ciğe..? Hadi ordan, sefil sosyalist!"

Birbirlerine bakıp güldüler.

Ertesi sabah Thaw çizim tahtasını hazırladı, odaya bir şişe şarap koydu ve şömineyi bir kibrit çakımıyla harlanacak şekilde ayarladı; ama yerinde duramıyordu, kahve molası için okula gitti. Yemekhanede Janet Weir'le karşılaştı, ona Marjory'yi görüp görmediğini sordu.

"Hayır Duncan. Bugün okula gelmedi."

"Dün biraz halsiz ya da hasta falan gibi görünüyor muydu peki?"

"Zannetmiyorum Duncan."

Stüdyoya döndü, saat altı buçukta ateşi yaktı ve önüne oturup bir şeyler okumaya çalıştı. Sekize on kala kapı zili çaldı. Koşmamak için kendini zor tuttu, ağır aheste kapıya gidip topuzu çevirdi. Paspasın üstündeki kızın Janet olduğunu anlaması birkaç saniye almıştı. "Duncan, Marjory çok özür dilediğini söylemek için beni yolladı. Dün gece çok çalışmış da, kendini pek iyi hissetmiyormuş," dedi Janet.

Thaw biraz duraksadıktan sonra canı sıkkın, "Ona şaşırmadığımı söyle," deyip kapıyı kapattı. Üst kata çıkıp, şarabı açtı, körkütük sarhoş olmak istiyordu, ama bir kadeh içtikten sonra öyle ağırlaştı ki yatağını serip uyudu.

Parkın o taraftan rüzgârın ve ağız dalaşı yapan martıların sesi geliyordu. Üzerine vuran güneş ışığıyla uyandı, pencereden mavi gökyüzüyle beyaz bulutları gördü. Pencereye arkasını dönüp yatağın içinde sımsıkı kıvrıldı ve merdivenlerde yanından geçip gittiği ilk günden evvelsi geceye kadar Marjory'yle olan arkadaşlığını düşündü. Bu öyle aşağılanmalarla dolu bir geçmişti ki, gözleri ılık yaşlarla ıslanana kadar öfkeyle parmaklarını ısırdı. Amfide kürsüye çıkıp sakin, belirgin bir sesle şunları söylediğini hayal ederek sakinleşti:

"...derslerin ve sınavların olmadığı, isteyen herkesin canlı çizim ve morbid anatomi çalışıp, araç gereçlere, malzemelere ve bilgiye ücretsiz ulaşabildiği bir sanat okulu. Bu planları müdürün ve idare kurulunun önüne götürmeye hazırım, ama arkamda sizin desteğiniz olmadan hiçbir şey yapamam."

Ona yol vermek için sağlı sollu açılan coşkulu kalabalığın içinde Marjory'nin yüzü de görünüyordu. Düşünecek önemli şeyleri olan Thaw onu hafif bir baş hareketiyle selamlıyordu. İşçi Partisi hükümeti onu İskoçya Bakanı olarak atamıştı, Avam Kamarası'nda yaptığı konuşmada bağımsız bir İskoç parlamentosu tasarısını ilan ediyordu: "Şurası açık ki, toplumsal birim ne kadar genişlerse, gerçek demokrasi olanağı o kadar azalır."

Ağzı açık kalabalığın sessizliği Başbakanın onu hain olarak yaftalamasıyla bozuluyordu. Thaw uzun adımlarla salondan çıkarken, şaşılası bir şey oluyordu. Yetmiş bir İskoç parlamento üyesinin yetmiş biri de –İşçi Partililer, Liberaller, Muhafazakârlar– ayağa kalkıp onun peşinden gidiyordu. Thames'e bakan terasta onlara konuşma yapmaya hazırlanıyordu ki, McAlpin girip, "Selam, uyudun kaldın, ha?" dedi.

"Gelmedi."

"Kaltak! Baksana, bugün harika bir gün, dışarı çıkıp bir şeyler karalayalım."

"Kalkacak halde değilim."

"Toparlan hadi. Çıkınca iyi olursun."

"Olmaz."

McAlpin bir resim tahtasının üzerine kâğıt gerdi. "Onunla işim bitti," dedi Thaw birden.

"Akıllıca."

"Ama nasıl 'Elveda' diyeceğimi bilemiyorum."

"Boş ver. Bir daha 'Selam' deme, olur biter."

"Hayır, her şey açık seçik olsun istiyorum."

"Kara kara düşünmenin faydası yok, Duncan. Güneş iki-üç saate batar. Hadi dışarıda çizim yapalım."

"Hayır."

McAlpin çıktı, Thaw iç savaştan sonra yeniden-inşa komitesinin başkanlığına atanmıştı. Yıkılan binaların olduğu yerlerde çeşmeler akmaya, ağaçlar büyümeye başlıyordu. Binaların arka bahçelerine banklar konuyor, yaşlılar için açık alanlara satranç tahtaları, çocuklar için yüzme havuzları, ev kadınları içinse kâr amacı gütmeyen umumi çamaşırhaneler yapılıyordu. Kanalda küçük orkestralı gezinti tekneleri Riddrie'den Clyde adalarına kadar gidiyordu. Marjory gazetelerde onun adını okuyor, radyoda onun sesini duyuyor, sinemalarda onun yüzünü görüyordu; her yanı onunla kuşatılmış, dünyası onunla şekillenmeye başlamış olduğu halde ona dokunamıyordu. Derken uyuyakaldı, rüyasında üstüne ince ince yağmur yağan alacakaranlık, ürkütücü bir ülke gördü. Yanında onu aşağılayan ve aldatan küçük bir kızla oradan kaçmaya çalışıyordu. Derken kızın boyu uzuyor, Thaw onu takıp takıştırdığı mücevherlerle eski, karanlık bir evdeki tahtta oturur halde görüyordu. Tahta ayaklı kâhyasını Thaw'un peşine takmıştı. Küçücük kalan Thaw kapıları arkasından çarpa çarpa odadan odaya kaçıp duruyor,

ama topal kahyanın ağır adımları ona giderek daha da yaklaşıyordu. Nihayet çıkışsız kalıp bir yüklüğe giriyor ve açılmasın diye kapağını sımsıkı tutuyordu. Dondurucu bir su girdaplar yapa yapa bacaklarından yukarı yükseliyordu.

Uyandığında hava kararmış, yatak örtülerinin yarısı yere düşmüştü. Pencereden üç parlak yıldız görünüyor, havuzdaki ördeklerin ahenksiz şarkıları işitiliyordu. Battaniyeyi üstüne çekti, bir efedrin hapı alıp nefesini rahatlattıktan sonra Marjory'yi lüks bir genelevde kendisiyle ahlaksızca sevişsin diye işkence ettiği bir köle olarak hayal etti. Marjory, ikinci mastürbasyonunu yaptığı esnada June Haig'e, üçüncüsünde ise bir oğlan çocuğuna dönüştü. Kendisinden tiksinmiş halde, gün ağarana kadar gözlerini tavana dikti, derken uyuyakaldı. Pazar günü olmuştu, o öğleden sonra diğer öğrenciler gelip kahve pişirdiler, resim çizip laflադılar. Thaw kitap okuyormuş gibi yaparak uzanıyor, ama aslında Marjory'ye veda konuşmaları hazırlıyordu: neşeli, dokunaklı, metin, soğukkanlı ve aşağılayıcı, çılgıncasına sert konuşmalar. Akşamleyin Macbeth geldi. İçki yüzünden sanat okulundan atılmıştı. "Senin ne'n var, Duncan?" diyerek bir sandalyeye çöktü. "Neden böyle kıvrılıp kaldın?"

"Şşş. Marjory'den ayrılıyor," diye mırıldandı McAlpin.

"Neden ayrılıyorsunuz Duncan? Deliğine ulaşamadın da ondan mı? Sana deliğini vermiyor mu?"

"Hayır. Ya da belki kısmen öyle. Bilemiyorum."

"Bana bak Duncan. Bak, dinle. Deliklerin hiç önemi yok. On yedi yaşımdan beridir hep düzenli bir deliğim oldu, Molly yüzüme bakmıyor diye deliksiz kalacak değilim. Bath Sokağı'na gidiyorum, haftada iki, üç, bazen dört kere yapıyorum, yani *o kadar da* dert değil."

Parmaklarını çıtlattı. "Marjory iyi bir kız. Delik olsun olmasın, onu kaybetme."

"Bana iyi davranmıyor," dedi Thaw battaniyenin altından.

"Moral bozucu olduğunu kabul ediyorum. Sevecenlik de olmadığında deliksizlik moral bozucu olabiliyor."

Pazartesi günü Thaw sanat okuluna gitti, basamaklarda Marjory'yle karşılaştı. Kafasında ondan öyle kesin bir şekilde ayrılmıştı ki, karşısında durup gülümseyen tatlı kız onu ölmüş de yeniden dirilmiş gibi şaşırttı. "Selam Duncan! Cuma günü için özür dilerim. Janet sana neden gelemediğimi söyledi, di mi?"

"Söyledi, evet."

"Bugün öğle yemeğinden sonra koro çalışması var. Yemekhaneye uğrayacak mısın?"

"Uğrarım herhalde."

Gülüşü öyle samimi ve aydınlıktı ki Thaw buna karşılık vermek zorunda kalmıştı, ama yemekhanede onunla Janet Weir'in yanında tek kelime etmeden oturup masanın üstüne bir şeyler karalamaya koyuldu. "Bu akşam Janet'la operaya gidiyoruz, Duncan," dedi Marjory.

"İyi."

"Daha yer ayırtmadık, balkon için sıraya gireceğiz."

"İyi."

Janet sigara almaya gitti. "Aitken gelmiyor – operadan nefret ediyor. Ama sen seviyorsun Duncan, di mi?"

"Evet."

Marjory yaklaştı. "Duncan, ne zaman istersen sana poz vereceğimi biliyorsun."

"Marjory, buna bir son vermemiz gerekiyor." Masaya çizdiği resmin gözünün altına kalemi bastıra bastıra koyu bir gölge yapıp, "Birbirimizden uzaklaşsak daha iyi olacak," dedi.

Marjory'ye kaçamak bir bakış attı. Kızın sessiz profilinden resme baktığı anlaşılıyordu. Janet, "Gauloise yokmuş! Keşke Gauloise satsalar," diyerek döndü.

"Şu anki durumumuzun iyi bir tarafı yok," dedi Thaw.

"Koronun oraya gidelim mi Duncan?" diye sordu Marjory.

Yolda ilerlerken, "Özür dilerim Duncan," dedi.

"Önemli değil. Hafta sonunu senden ayrılmaya hazırlanmakla geçirdim, şu an bu fikre alışmış durumdayım."

Koronun prova yaptığı tiyatronun kapısında durdular. "Yani yapılacak hiçbir şey yok..." dedi Thaw.

"Demek öyle... Benden bu kadar hoşlandığın için üzgünüm Duncan. Özür dilerim, ben seni o kadar..."

"Özür dileme," dedi Thaw, Marjory'nin ellerini tutup alnını kızın alnına dayayarak. "Özür dileme! Bana dostluğunu verdin, beni uzun süre mutlu etti bu."

"Ama Duncan, yine de arkadaş kalamaz mıyız? Yani, şimdi olmasa bile ileride?"

Yanaklarını birbirlerine yasladılar. "Belki ileride, gerçek bir kız arkadaşım olduğu zaman olabilir..."

"Evet. O zaman."

Onu belinden kavrayan Marjory'yi hafifçe okşadı, ağzını onun boynuyla omzu arasında kalan yumuşak kuytuluğa götürdü. Janet'la iki arkadaşları, "Ooo!", "Aaa!", "Hadi, geç kalacaksınız," diyerek yanlarından geçti.

Ağzının ve ellerinin daha önce neden böyle şeyler yapmadığını düşündü Thaw. Koridorda daha çok ayak sesi yankılanmaya başlayınca ayrıldılar.

"Korodan ayrılıyorum," dedi Thaw. "Sen gir. Hoşçakal."

Marjory gülümsedikten sonra aceleyle kapıdan içeri girdi. Thaw hızla stüdyonun yolunu tuttu, bir an önce çalışmaya başlamak istiyordu. Ayrılmaları o kadar nazikçe olmuştu ki, ilk üç dakika mutlu bile sayılabilirdi; ne var ki zaman geçip aralarındaki mesafe arttıkça içinde bir kindarlık beliriyordu. Sauchieall Caddesi'nde yürürken yanından geçenlerin bakışlarını fark edince, yüksek sesle, "Eğer *varsan* bırak da onu öldüreyim, eğer *varsan* bırak da onu öldüreyim," diye tekrarlamakta olduğunu anladı.

Stüdyoya vardığında resminde arapsaçına dönmüş biçimsiz çizgilerden başka bir şey göremedi. Hava kararana dek oturup gözlerini ayırmadan onlara baktı.

26. Bölüm: Kaos

Ertesi sabah uzun bir müddet onu yataktan çıkaracak bir dürtü hissetmeyi bekledikten sonra nihayet zar zor erzak dolabına, ardından tuvalete gitti, sonra tekrar yatağa girdi. Beyni kin yüklü hayallerle çürümüş bir halde, ceset gibi uzandı. Cinsel fantazilerinde Marjory'ye işkence ediyor, ayrılırken yapmayı beceremediği veda konuşmalarını kafasında döndürüp dolaştırıyor, beraber geçirdikleri her ânı didik didik edip öfkeleniyordu. Kafasının ona karşı hiç verici olmayan bir kızla neden bu kadar meşgul olduğuna anlam veremiyordu. Sancılı hisler yerini yavaş yavaş kas gerginliğine bıraktı, az hareket ederek nefesini idareli kullanmaya başladı. Marjory'nin karanlık, tozlu ve darmadağınık odaya girip lambayı açmasını ve yüzünde bir tebessümle odaya şöyle bir bakmasını istemekten kendini alıkoyamıyordu. Thaw suratını asmaya devam edecek, buna karşın Marjory yine de paltosunu çıkarıp saçını toplayacak, sonra da temizliğe girişecekti. Derken içecek sıcak bir şeyler yapıp yer yatağının kenarına oturacak ve fincanı tutup ona bir çocuk gibi içeceğini içirecekti. O da küçümser bir bakışla dediklerini yapacak, ama en sonunda ellerini tutup kalbinin güm güm atışını hissetmesi için göğsüne bastıracaktı. Birbirlerine eğileceklerdi. Alnındaki terler dinecek, bedenindeki gerilim kaybolacak ve uykuya dalacaktı. Şimdiyse uyumaktan korkuyor, uykuyu kendinden uzak tutmak için kaskatı oturuyordu.

Yaz tatili sırasında bir gün, bir köşede resim yapan McAlpin, "Nasihat hiçbir işe yaramaz, biliyorum, ama kalkıp resminle uğraşsan kendini daha iyi hissetmez misin?" diye sordu.

"Glasgow'dan güzel resim yapan birinin çıkacağını düşünmek bile saçma."

"Eve gitmen lazım Duncan."

"Yerimden kıpırdamaya korkuyorum."

McAlpin biraz sonra dışarı çıktı ve yanında Ruth'la geri döndü.

Ruth onun hastalığını genellikle ilgi çekmek için yapılan iğrenç bir numara olarak gördüğünden, Thaw ona korkuyla baktı. Ruth tatlılıkla, "Nasılsın bakalım yaşlı kurt?" diye sorduktan sonra nazikçe giyinmesine yardım etti ve onu aşağı indirip taksiye bindirdi. Taksiyle eve giderlerken ona Aberdeen'deki yüksekokulda gördüğü eğitimden bahsetti. Bir senedir oradaydı; zekâ yüklü, ışıl ışıl canlılığında saldırganlıktan eser yoktu. Thaw artık ondan korkması için hiçbir sebep kalmadığını hissetti. Eve vardıklarında Bay Thaw çay için masayı kurmuştu. Masaya otururlarken, "Aberdeen'i seviyorum, öyle çok erkek arkadaşım var ki!" dedi Ruth. "İskoçya Küçükler Kurbağalama Şampiyonu Harry Docherty'yle yüzmeye gidiyorum, Joe Stewart'la dansa gidiyorum, partilere de herkesle –yani isteyen herkesle– gidiyorum. Fakültedeki kızlar benim ahlaksız olduğumu düşünüyorlar, ama bence hepsi salak. Çoğunun sadece bir erkek arkadaşı var, üstelik evlilikten başka bir şey konuştukları yok. Dört-beş sene boyunca evlenmeyi düşünmüyorum, sayılarda selamet var." "Hakikaten de öyle," dedi Bay Thaw. "Bağımsız olmayı öğrenene kadar kendini başka bir insana adamayacaksın. Daha gençsin, tadını çıkar."

"Pazar günleri Tony Gow'la yürüyüşe çıkıyorum, tıpta okuyor. Onu tanısan severdin, Duncan. Hayvanlar, çiçekler, halk şarkıları hakkında bilmediği yok gibi. Sinemanın arka koltuklarında pek maharetli olduğu söylenemese de gerçekten ilginç biri. Gerçi çiftçilerin yaydığı şu yeni tavşan hastalığı yüzünden son zamanlarda yürüyüşlerimiz o kadar da eğlenceli geçmiyor. Bütün kır yollarında can çekişen zavallı tavşanlara rastlıyorsun, yuvasından uğramış gözleriyle soluk almak için çırpınıyorlar. Tony onları arka ayaklarından tutup yere vurarak kafalarını patlatıyor. Ben yapmıyorum tabii. Bunun merhametli bir hareket olduğunu bilsem de bakmaya bile dayanamıyorum. Tony..."

Thaw, "Yeter!" diye bağırdı.

Kısa bir sessizlikten sonra Bay Thaw, "Yatağa git, evlat. Ben doktoru çağırayım," dedi.

Doktor istirahat önerdi ve yeni haplar yazdı. Thaw yatakta oturuyordu, okumaya mecali olmasa da, tartışmaya hazırdı.

"Keşke ördek olsaydım."

"Ne?"

"Alexandra Parkı'ndaki gölette yaşayan bir ördek olsaydım keşke. O zaman yüzebilir, uçabilir, yürüyebilirdim, üstelik üç karım olurdu ve

istediğim her şeyi yapabilirdim. Ama insanım. Bir aklım, üç de kütüphane kartım var, istediğim her şey de olanaksız."

"Tanrım, ne söylüyorsun sen böyle? Nasıl bir şey büyüttüm ben? Penisilin denen şeye, ulusal sağlık hizmetine bir bak! Onca sevdiğin bütün şu kitaplara, resimlere bak! Tüm bunlara rağmen sen yine de kuş olmak istiyorsun!"

"Belsen'e bak!" diye bağırdı Thaw. "Nagazaki'ye, Macaristan'daki Ruslara, Güney Amerika'daki Yankilere, Cezayir'deki Fransızlara, savaş ilan etmeden Mısır'ı bombalayan İngilizlere bak! Bu gezegendeki insanların yarısı daha otuzuna varmadan zafiyetten ölüyor, yüzyılın sonuna kadar sayımız iki katına çıkacak, üstelik dünyayı yaşanabilir bir yere dönüştürme yetisine ve gücüne sahip olan devletler komşularını yağmalıyor ve birbirine atom bombası atma planları yapıyor. İş öldürmeye gelince milyonlarca kişi toplanıp işbirliği yapıyoruz, ama cömert, güzel işler yapmaya gelince olsa olsa on, bilemedin yüz kişi bir araya gelebiliyoruz."

Bay Thaw yüzünün kenarını ovuşturup, "Benden daha çok kitap okuyorsun. İnsanlar dünyada ne kadar zamandır yaşıyor?" diye sordu.

"Üç yüz bin yıla yakın."

"Ne kadar zamandır şehirlerde yaşıyoruz?"

"Altı bin yıl kadar."

"Peki dünya çapında güce sahip olan devletler ne zamandır var? Bunun cevabını biliyorum. Bir yüzyıl bile olmadı."

"Yani?"

"Duncan, modern tarih daha yeni başlıyor. Bak, bize iki yüzyıl daha ver, o zaman *gerçek* bir uygarlık inşa edeceğiz! Endişelenme evlat, bunu isteyen yalnız sen değilsin. Dünya üzerinde halkların mücadele etmediği, çıkış yolu bulmaya çalışmadığı bir ülke yok. Politikacıların yalanlarına aldanma. Değişimi getiren, kürsülerden bağıra bağıra konuşanlar değil, ortalıkta görünmeyen emekçiler. Hem önümüzdeki on-on beş yılda o allahın belası güçlü devletlerden birkaçı nükleer bir savaş başlatacak olsa bile insanlık var olmaya devam edecek. Radyasyonun etkilerini atmamız belki yüzyıllar alır, ama sıradan insanlar bunu başarıp sarp yokuşu yeniden tırmanmaya başlayacaktır."

"Pöh, sıradan insanların pislik yiyerek hayatta kalma yeteneğinden *tiksiniyorum.* Hayvanlar daha soylu. Vahşi hayvanlar kendi doğalarına yapılan saldırılara karşı savaşarak ölür, uysal olanlarsa bu saldırılar karşısında açlıktan ölür. Bir tek insanlar sevgisizliğe uyum sağlama dö-

nekliğini gösteriyor, bir tek onlar kendi türlerince sömürülüp istismar edildikleri halde ısrarla yaşamaya devam ediyor. Savaşta çocukların durumunu anlatan bir kitapta küçük bir kızın yazdığı bir yazı okumuştum. Evleri bombalanmış. 'Ben artık hiçbir şeyim, hiç kimseyim,' diyor kız. 'Kedim duvara sıkışmıştı. Onu oradan çekip çıkarmaya çalıştım, ama kedimi fırlatıp attılar.' Son çeyrek milyon yıldır her geçen gün çocukların başına daha beter şeyler geliyor. Hiçbir müşfik gelecek bizimki gibi rezil bir geçmişi telafi edemez, bir gün dünya çapında demokratik sosyalist bir devlet kurmayı başarsak bile uzun ömürlü olmaz. Doğru dürüst olan hiçbir şey uzun ömürlü olmuyor. Uzun ömürlü olan tek şey savaş ve ıstırap, ben de buna karşı çıkıyorum! Karşı çıkıyorum! Karşı çıkıyorum!"

"Kendine acımayı bırak."

Thaw ağzını açıp itiraz edecek oldu, sonra kendine acıdığını fark edip geri kapadı. Bay Thaw iç geçirerek, "Dünyanın berbat bir pislik yığını olduğunu kabul ettik diyelim. Sence onu düzeltecek olan ne peki?"

"Bellek ve vicdan. Hani çürük bir meyve nasıl küf üretir, dünya da aynen öyle, farkında olmadan ve umursamadan hayat üretiyor ya, bundan nefret ediyorum."

"Ama Duncan, bellek ve vicdan insana özgü şeyler."

"Ne yazık ki."

"İstediğin, bir Tanrı mı?"

"Evet. Evet, benim istediğim, insanların acısını paylaşan büyük, ebedi, sevgi dolu bir insan. İmkânsızı istiyorum."

Bay Thaw kafasındaki birkaç tutam saçı geriye yatırdıktan sonra, "Babam Bridgeton'daki Cemaat Kilisesi'nin önde gelen üyelerindendi," dedi. "Bridgeton şimdilerde yoksul bir yer, ama o zamanlar daha da beter durumdaydı. Bir keresinde hali vakti yerinde olan üyeler, kilise binasına yeni bir komünyon masası, bir organ ve vitray alınması için para topluyorlardı. Ama babam kalabalık bir ailesi olan bir demirciydi. Bu parayı verecek gücü yoktu, bu yüzden o da on sene para almadan kilise görevlisi olarak çalıştı, yerleri süpürdü, tozları aldı, pirinçleri parlattı, ayinlerde çan çaldı. Yaşı ilerledikçe dökümhaneden aldığı para da azalmıştı, ama annem masa örtüleriyle peçetelere nakış yaparak ailenin geçimine katkıda bulunuyordu. Annemin emeli yüz pound biriktirebilmekti. Usta bir dikişçi olduğu halde o yüz poundu hiç biriktiremedi. Ne zaman bir komşusu hastalanıp çalışamayacak kadar elden ayaktan düşse, ne zaman bir arkadaşının oğlunun iş başvurusu için takıma ihtiyacı

olsa, hiç mesele yapmadan, sanki bu yaptığı sıradan bir şeymiş gibi parayı veriverirdi. Dua etmekte büyük huzur bulurdu. Her gece uyumadan önce oturma odasında diz çöküp dua ederdik. Bu duaların dramatik bir tarafı yoktu. Annemle babam dua ederken kendilerini basbayağı aynı odada bir arkadaşlarıyla konuşuyormuş gibi hissederlerdi. Ben hiç böyle hissetmez, bu yüzden de bende bir sorun olduğunu düşünürdüm. Derken 1914 savaşı başladı, orduya katıldım, işte o zaman başka türlü bir duayla karşılaştım. Dört bir yandaki din adamları zafer için dua ediyordu. Bize Tanrı'nın bizim ülkemizin kazanmasını istediğini, bizim arkamızda, komutanların yanında olduğunu ve bizi ileri sürdüğünü söylüyorlardı. O zaman çoğumuz Tanrı'ya inanmayı bıraktık. Bu masalların, boş inançların topu, zaten yapmak istediğimiz şeyi yapmamıza yardımcı olmaktan başka bir işe yaramaz, Duncan. Annemle babam Hıristiyanlığı meşakkatli bir hayatta dürüstçe davranmalarına yardımcı olması için kullanıyordu. Başka insanlarsa onu savaşı ve mülkiyeti haklı çıkarmak için kullandı. Ama insanın neye inandığı önemli değil Duncan, bizi haklı ya da haksız kılan yaptıklarımız. Yani, bir tanrının olması içini rahatlatacaksa, kendine bir tane edin. Zararı olmaz."

"Öyle mi dersin?" dedi Thaw somurtarak. "Hayal edebildiğim tek tanrı huzur veremeyecek denli Stalin'e benziyor."

"Stalin'in benimsediği yöntemleri hoş görmem imkânsız, ama otuzlu yıllarda Rusya'yı yöneten her kim olsaydı onun gibi davranmak zorunda kalırdı diye düşünüyorum."

Yeni haplar işe yaramaz olunca doktor işe yaramayan başka haplar yazdı. En kötü gecelerde Bay Thaw yatağın yanına oturup bir havluyla Thaw'un yüzünde boncuklanan terleri siliyor, katı sarı balgamını çıkarması için ona kâse tutuyordu. Thaw artık sadece hastalığını düşünüyordu. Onu bir iç savaş gibi duyumsuyordu, nefes almasını sabote eden, sadece acı ve çaresizlik duymasına, kendinden nefret etmesine yetecek kadar oksijen koyuveren bir iç savaş. Bir keresinde gece yarısından sonra, "Doktor... bu hastalığın... ruhsal olduğunu düşünüyor," dedi Thaw.

"Evet, evlat. Öyle ima etti."

"Küveti doldursana."

"Ne?"

"Küveti doldur. Soğuk suyla."

Bütün bedeni soğuk suyla karşılaşınca, sıkışan nefes borusunun (başka bir ülkenin saldırısına uğrayan bir ülkenin kendi içindeki anlaşmaz-

lıkları unutması gibi) rahatlayabileceğini açıkladı güçlükle. Bay Thaw istemeye istemeye küveti doldurduktan sonra Thaw'u küvetin kenarına götürdü. Thaw pijamalarını çıkardı, bir ayağını suya sokup ayakta bekledi, zar zor nefes alıyordu. Az sonra diğer ayağını da suya sokup, kasıla kasıla tek dizinin üstüne çöktü.

Bay Thaw, "Hadi Duncan, bir an önce suyun altına gir!" diyerek onu suya sokmaya hamletti.

"Hayır!" diye bağırdı Thaw, beş dakika sonraysa ağzıyla burnu suyun üstünde, sırtüstü suya uzandı. Her zaman olduğu kadar zor soluk alıyordu. Bay Thaw onu kurulayıp yatağa götürdü. "Suya bir çırpıda girecektin, Duncan. Şok tedavisinin işe yaraması için, şok olarak algılanması gerekir."

Thaw bir müddet oturduktan sonra, "Haklısın. Vur bana," dedi.

"Ne?"

"Vur bana. Yüzüme vur."

"Duncan!.. *Yapamam.*"

Bir süre daha ıstırap verici bir şekilde nefes aldıktan sonra, "Lütfen!" diye feryat etti Thaw.

"Ama Duncan..."

"Daha fazla... dayanamayacağım. Dayanamayacağım."

Bay Thaw açık ayasıyla yüzüne bir tokat aşketti.

"Olmadı. *Ben bile*... kendime... daha sert vururum. Tekrar!"

Bay Thaw daha sert vurdu. Thaw sersemledi, toparlandı, yanağındaki acıyı göğsündekiyle karşılaştırdıktan sonra, "Kahretsin, faydası yok," diye mırıldandı.

Bay Thaw başını eğerek ağlamaya başladı. Yatağın kenarında oturuyordu. Thaw, "Özür dilerim baba. Özür dilerim," diyerek ona sarıldı.

Babasının vücudunun, içinde patlayan hıçkırıklarla sarsıldığını hissetti. Cüsseli bir vücut gibi değildi, çilli kafa derisindeki ağarmış cılız saç tutamlarına yukarıdan bakınca bunun yaşlanmakta olan bir vücut olduğunu duyumsadı Thaw ve bir an için kendi vücudunun daha güçlü olmasına şaşırdı.

"Git uyu, baba," dedi. "Artık daha iyiyim."

Göğsündeki gerilim hafiflemişti.

"Tanrım, Duncan, keşke şu allahın belası hastalığını ben alabilseydim! Keşke alabilseydim!"

"Bunun ne faydası olurdu ki? O zaman bize kim bakardı? Hayır, böylesi en iyi."

Bay Thaw uyumaya gidince Thaw'un nefes alıp verişi yine fenalaştı. Bunu unutmak için odadaki eşyalara odaklanmaya çalıştığında hepsi şekil değiştirmeye başladı; duvarlar, mobilyalar ve süs eşyaları onları zar zor zaptedebilen hasmane bir gücün güdümündeki yıkıcı bir kuvvetin parçalarıydı sanki. Pencerenin önündeki sırlı çömlek her an patlayıverecekmiş gibi duruyordu. Parlak sertliğiyle odanın bir ucundan öbürüne ona tehditler savuruyordu. Gördüğü her şey dehşet ürünü gibiydi. Gözlerini tavana dikip, dikkatini yoğun, sessiz bir feryada odakladı: "Sen varsın. Sana teslim oluyorum. Sana inanıyorum. Lütfen bana yardım et."

Astım ağırlaştı. Thaw önce dehşetle inledi, sonra kendini zapt edip şaşkın bir sesle, "Hiç kimse. Yok. İşte," dedi güçlükle.

Ardından bunu daha yüksek sesle tekrarladı, ama kulağa yalan gibi geliyordu. Avuntu bulamamıştı, dualarını "Eğer varsan" diye bitirmesine bir daha asla izin vermeyecek bir inanca mahkûm olduğunu hissetti.

Düşüncelerini tekrar tavana doğru körükledi.

"Bu inancın kaynağı senin ihtişamın değil, benim korkaklığım. İşkencecilere yakışır bir numarayla kazandın onu. Ama rızamı almayı katiyen başaramadın. Ben de bir daha asla, asla, asla, asla sana dua etmeyeceğim."

Ertesi gün doktor, "Bu hastalık haddinden uzun sürdü," dedi. "Hastaneye yatması gerek. Telefonu olan bir komşunuz var mı?"

Ruth ile babası Thaw'u giydirdiler. Ambulans görevlileri onu aşağıya taşırken komşular kapılarında dikilmiş onları izliyordu. Bayan Gillchrist, "Tatile çıkmak için iyi bir yol, Duncan," diye seslendi üzgün bir sesle.

Işıl ışıl bir temmuz sabahıydı. Thaw ambulansta sedyenin kenarını sımsıkı kavramış otururken, babası da karşı bankta oflayıp pufluyor, bir kalemin ucuyla valizin kilidini kanırtıyordu. "Ne oldu?" diye sordu Thaw.

"Lanet kilit açılmıyor."

"Hastanede valize ihtiyacım olmayacak ki."

"Olmayacak tabii. Kıyafetlerini taşımak için bu."

Buzlu cam pencerenin üst kısmı hafif aralık duruyor, Thaw bu aralıktan Blackhill'in sokaklarını seyrediyordu. Güneş pırıl pırıl parlıyor, çocuklar bağrışıp çağrışıyordu. "Çok ani oldu," dedi Thaw.

"Evet," dedi babası, valizi yere indirirken. "İster istemez içim rahatladı. En azından Ruth'la birlikte Zermant'ta tırmanıştayken, bu şekilde evde olduğundan daha iyi bakılacağını bileceğiz."

"Uzun kalacağımı sanmam."

"Yerinde olsam hastaneden çıkmak konusunda çok heveslenmezdim Duncan. Senden sorumlu doktora dışarıda sana bakabilecek kimse olmadığını söylesen iyi olur belki. Bu hastalığın altında yatan ana nedeni bulmaları için onlara zaman tanı."

"Bu hastalığın ana nedeni falan yok."

"Bundan o kadar da emin olma. Modern hastanelerde her tür kaynak mevcut, hem Stobhill İngiltere'deki en büyük hastane. 1918'de ben de orada yatmıştım, karnımda bir şarapnel yarası vardı. Merak etme, sana bir sürü kitap getiririm. Ben de Stobhill'deyken artık okuyamadığım yazarların kitaplarını okuduydum bol bol, Caryle, Darwin, Marx... Gerçi ben beş ay yattım tabii."

Bay Thaw bir süre pencereden dışarı baktıktan sonra, "Saat kulesinin aşağısında metro istasyonu gibi bir yere açılan yolu kesen bir tren yolu var. Ordu bizi trenlerle oraya göndermişti. Sana Lenin'in *Diyalektik Materyalizme Giriş*'ini getirmemi ister misin?"

"Hayır."

"Ne kadar öngörüsüzsün, Duncan. Dünyanın yarısı bu felsefeyle yönetiliyor."

Koğuş o kadar uzundu ki profesör ve beraberindekilerin bir taraftaki yatakları muayeneyi bitirip de Thaw'un yattığı kapı tarafına ulaşması bir saatten uzun sürüyordu. Profesör kel, gürbüz bir adamdı. Önünde kavuşturduğu kolları, yana eğik başıyla tavanın köşesini inceliyormuş gibi duruyordu. Uysal konuşması hastaya, doktora, hastabakıcıya, hemşireye ve tıp öğrencilerine aynı derecede ulaşıyor, bazen içlerinden birine ışıltılı gözlerle bakarak bir tespitin yahut sorunun altını çizdiği de oluyordu.

"Karşımızda kronik zafiyete bağlı belirgin bir bronş enfeksiyonu var, halanın da aynı hastalıktan öldüğü düşünüldüğünde, kalıtsal olma ihtimali söz konusu... Ama *sen* bundan ölmeyeceksin. Kalbi zayıf olmayan kimse astımdan ölmez, seninkiyse normal bir bakımla seni elli sene daha götürür. Burada psikolojik bir faktör de söz konusu olabilir – hastalık ilk kez altı yaşında, ailenin savaş yüzünden ayrılmasıyla baş göstermiş."

"Annem bizimleydi," dedi Thaw savunmaya geçerek.

"Ama baban değildi. Testis torbasının üzerindeki, dizin arkasındaki ve dirsek eklemlerindeki egzamaya dikkatinizi çekerim. Tipik bir semptom."

"Cilt testleri yapıldı mı?" diye sordu bir öğrenci.

"Evet. Her tür polene, kıla, tüye, ete, balığa, süte ve her çeşit toza şiddetli tepki gösteriyor. Bunlar sadece iritasyonlar. Hastalık bunlardan kaynaklansaydı, bütün ömrünü yatakta geçirmesi gerekirdi, ama o astımı çoğunlukla ayakta atlatıyor... Öyle değil mi?"

"Evet," dedi Thaw.

"Tedaviye gelince: enfeksiyonu hafifletmek için penisilin, uzun vadede rahatlama sağlaması için düzenli aminofilin fitili, kısa vadeli rahatlama için isoprenalin. Nefesini düzenlemesine yardımcı olarak fizyoterapi, bu bilhassa genç hastalarda oldukça önemli, iritasyonla başa çıkmak içinse alerji giderici iğne. Cilt için kömür katranı. Pis ve demode bir yöntemdir, ama Amerikan mamulü şu yeni kortizonlu krem elimize geçene kadar yapabileceğimizin en iyisi bu. Rahatlamasını sağlamak için de sakinleştirici... Asabi bir tip misindir?"

"Bilmem," dedi Thaw.

"Kendini hayallere kaptırıp sonra da olağan sesler duyunca yerinden sıçrar mısın?"

"Arada bir."

Profesör Thaw'un çekmecesindeki kanatlı kadın resmini eline aldı. "Aynı zamanda sanatçı ruhlu. Bir psikiyatrla görüşmek ister misin?"

"Hayır."

"Peki. Kafadan üşütük olmadığının farkındayım, ama aile, cinsellik, para gibi şeyler konusunda biraz hoşbeş etmek, daha doğrudan tedavilere mani olabilecek hisleri hafifletebilir. Dişlerinin de bakıma ihtiyacı var. Onları yeteri kadar fırçalamıyorsun herhalde, değil mi?"

"Hayır," dedi Thaw.

Koğuş genellikle konuşmaların uğultusuyla dolu oluyor, bu uğultu haftada birkaç kez, uzun mesafelerde karşılıklı söz güllelerinin atıldığı politik tartışmalara dönüşüyordu. Bazı sabahlar uzaktan gelen bir tıkırtı giderek yaklaşıyor, küçük karmaşık bir koltuk değneğine dayanmış cüsseli bir adam ıkına sıkına önünden geçerken başını eğerek selam veriyordu. Adamın ufalan yüzünden geriye ışıl ışıl parlayan bir hayvan gözü, iri bir burun, bir de dişsiz dişetlerinin üzerine büzülmüş bir ağız

kalmıştı kala kala. "Bu hale nasıl geldiğimi Allah bilir... Hayatım boyunca ağır işlerde çalıştım... Aldığım her kuruşu alnımın teriyle kazandım... Hastanelerden de *hiç* hazzetmem," diye söylenip duruyordu.

İki yanındaki yataklarda yatan adamlar ise daha kendi hallerindeydiler. Sol yandaki Bay Clark dalgın dalgın somurtur, el kol hareketleriyle bir şeyler anlatmaya çalışır, yatak takımlarını üstünden atar yahut birbirine girip yere düşmesine sebep olurdu. Öğleden sonra boğuk boğuk sesler çıkarırdı, hemşireler bunu idrar kabı, sürgü ya da sigara istediği şeklinde yorumlar, kendini yakmaması için göz kulak olan biri olduğu müddetçe sigara içmesine izin verirlerdi. Yüzüyle boynu bir kaplumbağanınki gibi köselemsi ve kırış kırıştı, kemerli ve buyurgan bir burnu vardı. Arada bir sırtını yastığa dayayıp uyuklar, boşlukta kalan kafası titreye titreye yana düşer, ardından belli belirsiz "Agnes!" diye bağırarak sarsıla sarsıla uyanırdı. Onu ziyarete gelen kimse olmazdı. Thaw'un sağındaki yatakta yatan Bay McDade ise göğüs kafesi yağlı bir göbek gibi çenesine doğru çıkıntı yapan ufak tefek bir adamdı. Tel tel kızıl saçları, çelik çerçeveli camsız gözlüğünün memurumsu bir hava kattığı haşin bir yüzü vardı. Gözlük, yatağın arkasındaki oksijen silindirinden çıkıp her iki burun deliğine giren lastik boruyu tutuyordu. Onu uyurken çıkarıyordu; kimi geceler kalkıp yatakta bir köpek gibi dört ayağı üzerinde durur, sanki nefesi yüzlerce küçük flüt ve düdükten geçiyormuşçasına orkestral bir ses çıkarırdı. O zamanlarda hemşireler onu sırtüstü çevirip gözlüğünü bir süre için geri takarlardı. Ufak tefek kıpır kıpır karısı ve çok uzun boylu oğulları düzenli ziyaretine gelirdi, ziyaret saati gelmeden önce bir iğne vurulur, bu da torunlarından ve para ödüllü boks maçlarından bilgiç bir eda ve alçak, boğuk bir sesle konuşabilmesini sağlardı. Arada Thaw'la birbirlerine hafifçe baş sallarlardı. Bir gün akrabaları gecikince, "İyi iş valla," dedi.

"Ya, öyle."

"Alçak herifin teki."

"Kim?"

"Clark."

Thaw diğer tarafa baktı, Bay Clark nevresimin üst kenarını kaldırmış, gazete okur gibi inceliyordu. "Fark ettin mi?" diye sordu Bay McDade fısıltıyla. "Hemşireler her üstünü örttüğünde nevresimi sıyırıp idrar torbası diye cavlıyor. Dışarıda olsa bunun için altı ay kodeste yatardı. Orada buna teşhircilik denir."

"Yaşlı işte."

"Evet ya, yaşlı. Bu hale gelen yaşlı adamların gidebileceği bir yer var."

Thaw haftada iki kere terliklerini ve sabahlığını geçirip, tekerlekli sandalyede veya yürüyebilecek gibiyse yürüyerek psikiyatri bölümüne götürülüyordu. Psikiyatr öyle dikkat çekici bir özelliği olmayan, kırk yaşlarında, iyi giyimli bir adamdı. "Konuşmalarımız sırasında bana karşı beklenmedik şeyler hissedebilirsin. Lütfen sana ne kadar tuhaf gelirse gelsin bunları dile getirmekten çekinme. Kesinlikle gücenmem. Bunlar tedavinin bir parçası," demişti Thaw'a.

Thaw ona anne babasından, çocukluğundan, işinden, cinsel fantazilerinden ve Marjory'den bahsediyordu. Kelimeler ağzından dökülüveriyordu, bir-iki kere gözyaşlarına boğulduğu olmuştu. Psikiyatr ona, "Kadınlara körlemesine hınç beslemene rağmen esasen heteroseksüel olduğunu sanıyorum," demişti. Sonra bir keresinde, "Biliyorsun ki gerçek siyah *ya da* beyaz değil, *hem* siyah *hem* beyaz. Kendime bunu hatırlatmak için şöminemin rafına seramik bir zebra koydum," demişti. Ama çoğu zaman, "Neden?", "Bana bundan biraz daha bahseder misin?" demekle yetiniyor, Thaw da ona karşı hiçbir his beslemiyordu. Onu ziyaret etmek hoşuna gitse de, koğuşa döndüğünde kendini performansı karşılığında ne alkış ne de yuhalama almış bir aktör gibi biraz huzursuz ve durgun hissediyordu. Ayağa kalkabildiği zamanlar da koğuşa dönerken hastanenin bahçesinde biraz oyalanıyordu. Uzun, basık tavanlı, kırmızı kiremitten koğuşlar havadar bir tepenin yamacında uzanıyordu. Mutfak pencerelerinden atılan bayat ekmeklerden olacak, martılar hastanenin üstünde durmadan daireler çiziyor yahut yan duvarlara konuyordu. Küçük bir çanı olan yüksek, kızıl bir saat kulesi vardı, bahçesi çalılar, çakıllı patikalar, arı vızıltılarının bir uğultu halinde yükseldiği çiçeklikler ve göz kamaştırıcı allı mavili çiçeklerle bezeliydi. O yaz hava aşırı sıcaktı. Sabahlıklarını sırtına geçirmiş hastalar kâh çimenlerde temkinli adımlarla yürüyor, kâh banklara oturmuş kara kara düşünüyorlardı. Çoğu yaşlı ve tek başınaydı; beyazlı hemşireler yanından ikili üçlü çene çalarak hızla geçerken Thaw hastalığın yalnızlaştırdığı, çelimsiz ve itici kıldığı bunca insanla ilgilenen bu ışıl ışıl genç kadınların merhametine şaşırmadan edemiyordu.

Her hafta nefesi birkaç günlüğüne açılıyor, sonra tekrar fenalaşıyordu. Bay Clark sigara içmeyi ve Agnes diye sayıklamayı bırakmış, çıt çı-

karmadan yatıyordu. Yaşadığı tecrübelerin Thaw'un yüzünde bıraktığı derin çizgiler kaybolmaya başlamıştı; gözleri ayrı yönlere baktığı ve ağzının bir kenarı sırıtırken diğeri sımsıkı kapalı kaldığı halde günden güne genç bir adama benziyordu. Sağ yataktaki Bay McDade ise ihtiyarlıyordu. Avurdundaki ve boynundaki çizgiler gitgide derinleşiyordu. Doktorlarla hemşireler geçerken, etrafı kıpkırmızı olmuş gözlerini fal taşı gibi açarak onlara dikiyordu. Artık karısı ve oğullarıyla daha az konuşuyor, yine de arada bir Thaw'a dönüp, "İyi... iş... valla... di mi?" diye fısıldıyordu.

O ıstıraplı haliyle kendisine arkadaşlık edecek birini aradığı besbelliydi, ama Thaw kafasını çizimden kaldırmadan, "Ya, öyle," diye mırıldanmakla yetiniyordu. Defteri, koğuştaki ıstırapla soluk almanın ıstırabı arasında tarafsız bir alana dönüşmüştü. Yemek yemesi veya uyuması gereken zamanlarda onu elinden bırakmaktan hiç hoşlanmıyordu. Geceleri koğuşun öteki ucundaki hemşire masasında bir lamba yandığı, yaz göğünden defterini soluk bir levhaya dönüştüren bir alacakaranlık süzüldüğü vakit, gizemli kadın yüzleri, grotesk erkek yüzleri, yarı kuş yarı makine olan canavarlar ve bütün yüzyıllara özgü mimari tarzların iç içe geçtiği şehirler çizmeye devam ediyordu elleri. Saat gece yarısını geçince kitaplarını bir kenara koyup doğruluyor ve uyanıklığa öyle sımsıkı tutunuyordu ki, gecelerce hiç uyumadan kendini düşünüp durduğu oluyordu. Saat kulesinin çanının uzaktan gelen melankolik çınıltılarını çeyrek geçe ve çeyrek kalalarda duyduğunu ama saat başlarında hiç duymadığını fark etmişti. Bir keresinde nöbetteki iki hemşirenin köşedeki yatağın yanında fısıldaştığını görmüştü, ama bir an sonra baktığında hemşirelerden biri ortadaki masada kitap okuyor, diğeriyse onun yanında dantel işliyordu. Gece boyunca uykuya batıp çıksa da, uykuları öyle hafifti ki uyuduğunu bile fark etmiyordu. Kimi zaman da mışıl mışıl uyuyor, bu defa da uyanmakta güçlük çekiyor, ilk uyandığında koğuştaki suretleri ve sesleri ayırt edemiyor, nefes almak tıkana boğula yeniden öğrenilecek korkunç bir zanaat halini alıyordu.

Bir gece geç saatte görevli hemşire daha önce hiç görmediği bir hastabakıcı kadınla geldi. Bay McDade'in yatağının önünde durdular. Adamcağız oksijen gözlükleriyle uyuyor, ağzıyla sürekli hava yutuyor, göğsünden, uzaklarda çalınan bir gaydanınkini andıran sesler yükseliyordu. Rahibenin ona sfenksvari bir hava katan sert beyaz kepinin altındaki yüzü ellilerinde ve ilgili, anlayışlı görünüyordu. "Zavallı Mc-

Dade! Tanrı yardımcısı olsun!" dedi. Bunu öyle yoğun bir şefkatle söylemişti ki, Thaw'un bağrına bir sıcaklık yayıldı, sevgiyle rahibeye baktı. Rahibe ayakucuna geldi ve gülümseyerek, "Bu gece nasılsın Duncan?" dedi.

"İyiyim, sağolun," diye fısıldadı Thaw.

"Bir fincan kakao ister misin?"

"Çok isterim, teşekkürler."

"İlgilenirsiniz, değil mi hemşire?"

Yanından ayrıldılar, daha sonra hemşire ona sıcak tatlı kakao ile bir çay kaşığının üzerinde iki pembe hap getirdi.

Yatak yatak gezdirilen el yıkama taslarının parlak çınlamaları arasında, rahat rahat soluyarak uyandığında pencereden güneş vuruyordu. Hastaneye yattığından bu yana kendini ilk defa tıraş olacak kadar iyi hissediyordu, ama çenesindeki çalımsı sakalı şöyle bir yokladıktan sonra yüzünü ve ellerini suyla serinletmekle yetinip, tatlı gün ışığıyla havanın tadına vara vara uzandı. Bay Clark çok daha iyi görünüyordu. Yüzü yine yaşlı ve düşünceliydi, sağ elinin işaretparmağıyla küçük bir orkestra yönetiyormuş gibi bir hali vardı. Bay McDade'in yatağı boşalmış, yaylı döşeğin üstündeki tüm nevresimler çıkarılmıştı. Thaw güvercin göğüslü ufak tefek bedenin oksijen silindirlerini değiştirmeye gelen sessiz, siyah takımlı genç adam tarafından götürülüşünü düşündü, ama rahatlamadan başka bir şey hissedemeyecek kadar mutluydu. İnsanlarla konuşmak ve onları güldürmek geliyordu içinden. Hemşire kahvaltıyı getirdiğinde tadına bakıp, "Hemşire! Bu yulaf ezmesini anestezi almadan yemeyi reddediyorum!" dedi.

Bunu sesini daha da yükselterek tekrar etti. Kimse fark etmeyince, Drummond'la McAlpin'e anlatmak için bir kâğıda not edip yemeye devam etti.

27. Bölüm: Tekvin

İçeri giren eğimli gün ışığı Bay Clark'ın masasındaki haseki küpesi ve çuha çiçeğiyle dolu kesme cam vazoya vuruyordu. Thaw bir koltukta oturmuş, boynu bükük uçuk yeşil yapraklarıyla açık sarı çuha çiçeklerine, ucundan saydam eflatun küpeler sarkan koyu yeşil sivri yapraklı saplara bakıyordu hayran hayran. "Eflatun, eflatun," diye fısıldadı, renk gözlerine nasıl görünüyorsa, bu kelime de dudaklarına öyle dokunuyordu. Eskiden McDade'e ait olan yatağı yapan hemşirelerden biri, "Bugün en uslu halini takınman gerekecek, Duncan. Sana yeni bir komşu geliyor. Bir papaz," dedi.

"Geveze biri değildir umarım."

"Aslında öyledir muhtemelen. Papazlar gevezelik etmek için para alır."

Hemşire yatağın etrafına bölmeler yerleştirdi, bölmelerin arkasından elinde valizle biri geçti. Bölmeler kalktığında kır saçlı, pijamalı ufak tefek bir adam sırtı yastıklara dayalı doğrulmuş, geçkin kadın ziyaretçilerini kabul ediyordu. Kadınlar hızlı hızlı, alçak, teselli edici seslerle konuşuyor, papaz da onlara tebessüm edip başını dalgın dalgın sallayarak karşılık veriyordu. Kadınlar gidince yarın ay biçimli gözlüklerini takıp kütüphane ödüncü bir kitap okumaya koyuldu.

O gün Thaw öğle yemeğinden sonra yatağına oturmuş bir şeyler çiziktirirken, bir ses, "Affedersiniz, sanatçı mısınız?" dedi.

"Hayır, sanat okulu öğrencisiyim."

"Kusura bakma, sakalın beni yanılttı. Sakıncası yoksa çizdiğin resmi bana gösterebilir misin? Çiçeklere bayılırım da."

Thaw, "Pek iyi bir eskiz sayılmaz, iyileştirmek için daha fazla vakte ve malzemeye ihtiyacım var," diyerek defteri uzattı.

Papaz defteri karşısına koydu, kafasını bir-iki kez salladıktan sonra önceki sayfaları çevirmeye başladı. Thaw tedirgin olduysa da kızmadı. Hafif parlak, kullanışlı, kurşuni, bakımsız bir madenin asaleti vardı pa-

pazda; Thaw'un en sevdiği aksanla, politika ve dine meraklı esnafların, öğretmenlerin ve işçilerin aksanıyla konuşuyordu. "Çiçeklerin güzel, gerçekten güzel, ama önceki çizimlerin biraz kafamı karıştırdı – bunu söylememe darılmazsın inşallah. Hepsinin çok zekice ve modern olduğunu görebiliyorum tabii," dedi.

"Onlar çizim değil, karalama. Henüz doğru düzgün çizim yapacak kadar iyi değilim."

"Ne zamandır buradasın?"

"Altı haftadır."

"Altı hafta mı?" diye sordu papaz saygılı bir edayla. "Bu uzun bir zaman. Ben sadece birkaç gün kalmayı ümit ediyorum. Bazı testler yapıp onlara nasıl tepki vereceğimi görmek istiyorlar. Kalp, ama ciddi bir şey yok. Şimdi söyle bana –çünkü bunu hep merak etmişimdir– insanları sanatçı yapan nedir? Yani bu doğuştan gelen bir yetenek mi?"

"Kesinlikle. Herkesin doğuştan sahip olduğu bir yetenek. Bütün çocuklar kalem ve boyalarla oynamayı sever."

"Ama çoğumuz bundan ileri gitmeyiz. Mesela ben, güzel bir manzarayı ya da bir arkadaşımın yüzünü çizebilmeyi çok isterdim, ama ölüm kalım meselesi bile olsa düz bir çizgi çizemem."

"Günümüzde el işçilerine uygun pek iyi meslekler yok," dedi Thaw, "bu yüzden anne babaların ve öğretmenlerin çoğu böyle yetenekleri desteklemiyor."

"Annenle baban seni destekledi mi peki?"

"Hayır. Küçükken kalem kâğıtla oynamama izin verirlerdi, ama bunun dışında hayatta yükümü tutmamı istiyorlardı. Babamın sanat okuluna gitmeme müsaade etmesinin tek nedeni, orada bir iş bulma ihtimalimdi."

"Öyleyse senin yeteneğin doğuştan olmalı!"

Thaw biraz düşündükten sonra, "İnsan bir şey üzerinde ısrarla çalışıyorsa, teşvik edildiği için değil de hayatta başka bir şeyden tat almayı bilemediği için yapıyor olabilir bunu."

"Hay allah, ne kadar iç karartıcı bir düşünce! Konuyu değiştirmek için soruyorum, sence modern resimler neden bu kadar anlaşılması güç?"

"Bugünlerde kimse bize iş vermediğinden, resim yapmak için kendi nedenlerimizi yaratmamız gerekiyor. Sanatın kötü durumda olduğunu kabul ediyorum. Ama önemli değil, en azından güzel filmler çekiliyor. Film endüstrisine öyle çok para akıtılıyor ki, hiç olmazsa birkaç

değerli yetenek kendine oralarda iş bulabiliyor."

"Sanatçıların para için çalışmadığını sanırdım," dedi papaz kurnazca.

Thaw bir şey söylemedi. "Açlıktan ölene ya da delirene kadar tavan aralarında didindiklerini, sonra da eserlerinin keşfedilip binlerce pounda satıldığını sanırdım."

"Bir ara inşaat sektöründe tam bir patlama olmuştu," dedi Thaw giderek artan bir heyecanla. "Kuzey İtalya'da. Paisley büyüklüğündeki üç-dört kentin yerel yönetimleriyle bankerleri kamu binalarının dekorasyonuna öyle büyük paralar harcayıp, bu işin öyle üstüne düşmüşlerdi ki, bir tek yüzyılda İtalya'dan Avrupa'nın en büyük ressamlarının yarısı çıkmıştı. Bu patronlar öyle kendini düşünmeyen adamlar değillerdi tabii. Ama oy toplamanın ve halkın desteğini kazanmanın tek yolu servetin bir kısmını yol, bina, kule ve katedral olarak komşularına vermekten geçiyordu, bunu biliyorlardı. Böylece kasabalar güzelleşip ün kazanarak o gün bugündür ziyaretçilerin ilgisini toplayan yerler haline geldi. Ama bugün bizim patronlarımız iş verdikleri halkın arasında yaşamıyor. Gelir fazlasını bilimsel araştırmalara yatırıyor. Kamu binaları düpedüz mühendislik işine döndü, şehirlerimiz giderek çirkinleşiyor, en güzel resimlerimiz acı dolu çığlıklar gibi görünüyor. Çok doğal! Bu resimleri alan azınlık da onları elmas ya da nadide posta pulu gibi vergiden muaf bir çeşit yatırım sayarak satın alıyor."

Thaw'un sesi tizleşmişti, bardaktan hızlı hızlı su içti. Papaz, "Kulağa komünist propagandası gibi gelebilir, ama kanımca Rusya'da..." diye başlamıştı ki Thaw sözünü kesti.

"Rusya'da bizimkinden daha katı bir egemen sınıf var, bu yüzden batı sanatının histerik olmasına izin verilirken, doğu sanatının ancak yavan olmasına izin var. Çok doğal! Sağlam, iyi, ahenkli sanat sadece küçük cumhuriyetlerde, halkla patronların müşterek bir cemaat oluşturduğu küçük cumhuriyetlerde ortaya çıktı..."

Thaw şiddetle öksürdü.

"Eh, doğrusu düşünmem gereken bir sürü şey söyledin bana," dedi papaz onu yatıştırmaya çalışarak.

Tekrar okumaya koyuldu. Thaw da yeniden çiçeklere döndü, ama üstlerindeki sevinç ve tazelik akıp gitmişti.

Ertesi sabah Thaw koltukta otururken, papaz da yatağında ellerini göğsünde kavuşturmuş, dalgın dalgın tavana bakıyordu. "Düşündüm

de belki Arthur Smail'le konuşsan iyi olur," dedi ansızın.

"Kimle?"

"Kâtibimiz, modern fikirlerle dolu, çok girişken bir genç adamdır. Zahmet olmazsa, dolabımın çekmecesini açar mısın? Hareket etmemem gerekiyor da. Bir cüzdan görüyor musun? Çıkarıp içini aç, birkaç enstantane olacak. Hayır, onu geri koy, kız kardeşimin resmi. Kilisemin fotoğrafını görmeni istiyorum."

Thaw alelade bir İskoç kilisesinin içeriden ve dışarıdan çekilmiş iki fotoğrafına baktı.

"Cowlairs Bölge Kilisesi. Büyük sayılmaz, ama otuz iki yıl orada kaldığımdan olacak, severim. Beğendiğim bir kilise. Makine fabrikası kapandığından beri bölge bayağı geriledi maalesef. Presbiteryen kilisesinin yönetim kurulu gelecek sene bizim cemaatimizle St. Rollox cemaatinin birleşmesini kararlaştırdı, çünkü iki kurumun da masraflarını üstlenecek yeterli sayıda üye yok. Bizimkinden çıkıp köşeyi dönünce karşına St. Rollox Kilisesi çıkıyor. Dediklerimi dinliyor musun?"

"Evet."

"Şimdi iki cemaatin hemen hemen eşit sayıda üyesi var, bu yüzden Arthur Smail düşündü ki, biz kendi binamızı temizleyip yeniden elektrik tesisatı döşersek, Presbiteryen Kilisesi bizi St. Rollox'a göndermek yerine onları bizim binaya sevk eder. Seni sıkıyor muyum?"

"Hayır."

"Bay Smail dükkânlara malzeme tedarik eden bir firmada çalışıyor, bir de ressam ve dekoratör olan Bay Rennie'yle iki elektrik tesisatçımız var, yani gereken vasıflara sahip kişiler ve gönüllü yardımcılar eksik değildi. Neticede kilise senelerdir bildiğimden daha temiz ve aydınlık oldu. Ama maalesef St. Rollox da (anlaşılır bir şekilde) aynı şeyi yaptı, üstelik daha da başarılı oldu. Kanada'daki varlıklı bir üyeleri binanın dış cephesindeki taş işlemelerin temizlenmesi için bağışta bulunmuş, bizim gücümüz buna yetmemişti. Hal böyle olunca, Bay Smail'in aklına yeni bir fikir geldi... Hiç İskoç kilisesine gittin mi?"

"Okuldayken."

"Öyleyse atalarımızın reddettiği bir sürü unsurun geçen yüzyılda yeniden kullanılmaya başlandığı dikkatini çekmiştir. Bunun sakıncalı bir tarafı yok tabii, dua kitapları, piskoposlar, bir de ufak tefek süslemeler: yan kürsüler, organlar, mozaik cam pencereler, hatta bazen komünyon masasında çarmıha gerilmiş İsa heykelleri. Ama modern duvar resimleri tam anlamıyla bir yenilik olurdu; gazeteler, radyolar, hatta tele-

vizyonlar buna ilgi gösterebilir, böylece Presbiteryen kilisesiyle görüşürken elimizde bir kozumuz olabilirdi. Bunun üzerine Bay Sınail bu işi üstlenmeye gönüllü bir öğrenci önermesi için sanat okulunun müdürüne mektup yazdı. Çünkü neticede ona para ödeyebilecek durumda değildik. Ama müdür bir mektup yazıp, eski bir binayı tecrübesiz ellerden çıkacak işlerle bozmanın yazık olacağını söyledi. Bay Smail'in buna tepesi attı tabii. Sana bunları anlattığım için kusura bakma, benim bu olup bitenlerle pek alakam yok aslında."

Thaw fotoğraflara uzun uzun baktı. Önden bakıldığında kilise, sağındaki ve solundaki evlerden daha yüksek olmayan bodur kulesiyle kararmış taş bir köpeğe benziyordu. İçiyse şaşırtıcı ölçüde genişti, Thaw' un eski okulunda kullanılan kilise modelinin aynısıydı. Mekânın üç cephesi balkonla çevriliydi, dördüncü cephede arka duvarında üç sivri pencere, solunda da bir organ olan yüksek kubbeli bir mihrap vardı. Kubbenin altında durup düz alçı yüzeyleri incelediğini hayal etti. Bu binayı dekore etmesine izin verilmeyebileceğini düşününce içi apansız bir ürpertiyle doldu. Fotoğrafları papaza geri vererek, "Affedersiniz," diye mırıldanıp aceleyle koğuştan çıktı.

Rengârenk çiçek tarhları arasındaki yemyeşil çimenlerden geçip, nefes almak için cebelleşerek bir banka yığıldı. Gözlerini kapatınca kilisenin içini gördü. Birtakım şekiller duvarların üzerinde ağaç misali yukarılara uzanıyor, renkleri tavanda dallar gibi iç içe geçiyordu. Gözlerini açtı, sıcaktan bulanıklaşmış Campsie Bayırları'ndaki tarlalara ve ormanlıklara baktı. Kendine acıma hissinden doğan yaşlar süzüldü yanaklarından. "Bana güç vermeden fikir veriyorsun, *alçak*," diye fısıldadı gökyüzüne bakarak. Kafasının yan tarafına vurarak, "Fikirler üretirsin ha, al bakalım! Şunu da al!" diye homurdandı.

Derken gülme krizine tutuldu, ayağa kalkıp koğuşa döndü.

"Size açıklamam gereken bir şey var," dedi papazın yanına oturup. "Ben Hıristiyan değilim. Bir tür tanrı inancım var, ama gökten zembille inip bir dükkânda el arabası yaptığına inanmıyorum. İsa'nın öğretilerinin çoğunu seviyorum, onu Buda'ya tercih ederim, ama sadece Buda hayata istisnai toplumsal ayrıcalıklarla başladığı için. Bir de, bu duvar resmini yapmayı çok ama çok istiyorum."

Thaw papaz gülümsüyor mu diye merak etti, çünkü gözlüğünü düzelten eli yüzünü kapatıyordu, ama elini indirince, "Yardım etmeye gö-

nüllüysen ve çizimin kilise toplantısında beğenilirse, biz de çok memnun oluruz. Aramızda Engizisyon üyesi yok," dedi papaz.

"Tamam. Mihrap yerinin tavanı alçı kirişlerle altı panoya ayrılıyor. Buna en uygun tema tabii ki yaradılışın altı günü: Tekvin, birinci bölüm."

"Tavan mı?.. Bay Smail duvar resmi için en iyi yerin organın karşısındaki duvar olduğunu düşünmüştü."

"Organın karşı duvarında Tanrı'nın bakıp beğendiği dünyanın yedinci günü olacak."

"Mümkün gibi görünüyor."

"Tamam, eskizleri çıkartayım o zaman."

Deftere çiziktirdiği fikirler öyle çabuk gelişmişti ki, nefes alması için gereken enerjiyi harcayınca çalışmaya iki kere ara verip iğne vurulması gerekmişti. Çizimin en kolay kısmı Tanrı'ydı. Bay Thaw gibi güçlü ve her şeye vâkıf görünüyor, beklenmedik, pervasız neşesiniyse Aitken Drummond'dan alıyordu. Ertesi akşam eskizleri papaza gösterdi. "Yaradılış başlamadan önceki evrenden, Tanrı'nın ruhunun denizin yüzeyinde gezindiği zamanlardan başlamaya karar verdim. Üç pencereyi çevreleyen arka duvara yapmak istiyorum bunu."

"Olur şey değil, bu çok geniş bir alan."

"Evet ama denizi sade tutacağım, üzerinde gümüşi dalgalanmalar olan koyu mavi bir deniz. Modern bilim dünyanın başlangıcındaki kaosun hidrojen olduğu kanısında. Hidrojenin resmini yapamayacağıma göre, eski Yahudilerin suyla kaplı evren tasarısına bağlı kalmak zorundayım. Zaten Yunanlılar da her şeyin sudan geldiğine inanıyordu."

"Yunanlıların başlangıçtaki kaosun atomlar ve çatışmadan oluştuğuna, bu karışımın dışında da sevginin olduğuna inandığını sanıyordum. Sevgi sonradan içeri girip çatışmayı defetmiş ve atomları birleştirmiş."

"Bu Empedokles'in fikri, ben ondan daha önce yaşayan Thales'in fikrinden bahsediyorum."

"Çok bilgilisin."

"Öyle olmak zorundayız. Bu zamanda patronların bize verdiği eğitime bel bağlayamayız. Kaos evresinde, Tanrı'nın ruhu genellikle bir kuş olarak betimlenir. Ben onu orta pencerenin üstünde bir adam figürü olarak resmedeceğim. Suya atlayan bir dalgıç şeklinde, ufak tefek, siyah bir gölge olacak, böylece bize doğru mu yoksa başka yöne mi at-

ladığını göremeyeceğiz. Ne de olsa kaosu dölleyen tohum, kaosun dünyalara dönüşmesini emreden kelam o."

"Gayet ortodoks bir fikir."

"Şimdi de tavan. İlk panoda pazartesi günü yapılanlar var, yani ışığın yaratılması. Tanrı altın rengi bir yumurtanın içinde karanlık sularda yüzüyor. Çıplak ve tamamen gözle görülebiliyor, orta yaşlı dinç bir adam olarak, geleneksel bir şekilde betimlenmiş."

"Yüzündeki ifade biraz ürkütücü."

"Yumuşatabilirim. Salı günü uzayın yaratılması var. Yukarıdaki sularla aşağıdakileri ayıran bir gökkubbe kuruluyor. Tanrı beline kadar sığ suyun içinde ilerliyor, kafasının üstünde çadır biçiminde bir gök taşıyor. Çadır ışıkla dolu. Çarşamba günü alttaki sular çekiliyor ve kuru toprak ortada sabitlenip çimenler, çiçekler, otlar ve ağaçlarla kaplanıyor. İlk Yahudiler suya kafayı takmış gibi, Tanrı'yı bir buçuk gün boyunca suyla uğraştırmışlar."

"Fırat Deltası'nda yaşıyorlardı," dedi papaz. "Suyun gökten yağmakla kalmayıp, sel mevsimlerinde hakikaten topraktan fokur fokur çıktığı bir yerde. Su ekinlerini, sürülerini beslemiş ama bazen boğmuş da."

"Doğru. Perşembe: geceyle gündüz, güneş, ay ve yıldızlar. Cuma: balıklar ve kuşlar. Evrene yaptığı her eklemeyle Tanrı giderek onun arkasında kalıyor. Cumartesi günü ondan tek görebildiğimiz, aşağıdaki yaratıkların arasında can bulan Âdem'e hayat üfleyen, bulutların ardındaki burun delikleri. Âdem şeklen Tanrı'ya benziyor ama ondan daha dalgın ve düşünceli. Son olarak, organın karşısındaki duvar. Âdem'le Havva hayat ağacının altından çıkan ırmağın kenarında diz çökmüş kucaklaşıyor. Ağacın üstündekiyse Anka kuşu. Üzerinde çalışacağım birkaç ayrıntı daha var."

Uzun bir duraksamadan sonra papaz, "Bu işi böyle beceriyle, bu kadar ince düşünerek tasarlamana kesinlikle hayran kaldım, kilise kongresinin de hayran kalacağından eminim," dedi. "Ama maalesef senin Tanrı tasvirine müsaade etmezler. İmkânsız. Senin tasvirin çocukları korkutur. Geri kalan her şey çok güzel: ışık, uzay, denizler, dağlar, bütün bu kuşlar ve hayvanlar – ama Tanrı değil, kesinlikle değil."

"Ama Tanrı olmadan bütünüyle evrimci bir yaradılış resmi çıkar ortaya!" diye haykırdı Thaw.

"Kadiri Mutlak'ın ne kadar az hayal edilirse, o kadar mevcut olacağını söyleyen Yahudi inancı hakkında söylenecek yığınla şey var. Hem

çocukları korkutmak yazık olur," dedi papaz gözlerini kapatarak.

"Peki," dedi Thaw biraz duraksadıktan sonra. "Onu tavandaki resimden çıkaracağım. Ama kaosu yarıp geçerken göstermek *zorundayım.* Bu şart."

"Onu orada kimse fark etmez. Arthur Smail'in buna itiraz etmeyeceğinden eminim."

Ertesi sabah profesör muayene sırasında Thaw'un yatağının önünde durup, "Bay Clark'la Bay Thaw bizim en kıdemli hastalarımız," dedi. Bu koğuşa onlarla aynı dönemde yatan hastaların hepsi ya taburcu oldu ya da nalları dikti, ama ikisi mükerrer bir düzelme ve gerileme döngüsüne girmiş durumda. Bay Clark yetmiş dört yaşında, hadi onun bir bahanesi var. Ama senin yok, Duncan. Neden böyle yapıyorsun?"

"Bilmiyorum," dedi Duncan.

"Öyleyse sana ben anlatayım," dedi profesör neşeyle. "Ama kızmaca yok. Dediğimi anlayacak kadar zeki ve dirençlisin, bu yüzden arkandan konuşmaya gerek görmüyorum. Bu hasta, hanımlar beyler, adaptasyondan mustarip. Size bir adaptasyon örneği vereyim. Karınca gibi çalışan otuz yaşlarında bir adam kendi hatası olmadan işini kaybediyor. İki-üç ay iş arıyor ama ne fayda. Sosyal sigortadaki parası bitince işsizlik yardımı almaya başlıyor. Bu koşullarda enerjisi ve girişkenliği ona yük oluyor. Bunlar yüzünden etrafındaki şeyleri kırıp dökmeye, insanlara saldırmaya başlıyor. Böylece metabolizması içgüdüsel olarak kendini yavaşlatıyor. Adam derbeder hale gelip bunalıma giriyor. Aradan bir-iki yıl geçince, bir iş teklifi alsa bile geri çeviriyor. İşsizlik onun için bir yaşam tarzı haline geliyor. Ona adapte oluyor. Aynı şekilde bazı insanlar da buraya sıradan hastalıklarla gelip, ilk etapta ilerleme kaydettikten sonra tedaviye yanıt vermez hale geliyorlar. Peki neden? Başka faktörler devreye girmediğine göre, hastanın *hastanenin kendisine* adapte olduğunu varsaymamız gerekir. Hasta, acı çekmenin ve düzenli olarak beslenmenin sağlıklı olmaktan fiilen daha güvenli olduğu bebeklik evresine dönüyor. Dikkatinizi çekerim, hasta rolü de yapmıyor. Adaptasyon zihinle bedenin ayırt edilemez olduğu bir bölgede gerçekleşiyor. Peki, bu durumda ne yapacağız? Senin durumunda, Duncan, şöyle yapacağız. Efedrini, isoprenalini, aminofilin fitillerini, sakinleştiricileri ve uyku haplarını kesiyoruz. Bundan böyle sana hiçbir şey vermiyoruz: Çok ağır krizlerde bir iğneden başka bir şey yok. Önümüzdeki cumaya hâlâ iyileşmemiş olursan, sana bir derialtı iğnesi, bir tüp de

adrenalin yapıp yollarız. Tabii burası Amerika olsaydı, baban da zengin olsaydı, sen nalları dikene kadar yakana yapışıp yığınla para kazanabilirdik. Bu yüzden kendini şanslı say. Şimdi de Cowlairs Bölge Kilisesi papazının kalbine bakalım. Bölmeler, lütfen."

Thaw yattığı yerde infial içinde titriyordu. Profesör koğuştan çıkınca zar zor toparlanıp sabahlığını üstüne geçirdi ve hızla dışarı çıktı. "Tamam, gidiyorum. Şimdi gidiyorum. Bir taksi bulup hemen gideceğim," diye söylene söylene bahçede koşarken buldu kendini.

Saat kulesinin yanındaki geçidin karşısında bulunan köprünün korkuluğuna yaslandı. Alttaki raylar uzun ince otların ve parçalanmış hasır sepetlerin altında kaybolmuştu. Bankların üstünden mürverler ve sarmaşıklar sarkıyordu, ama aralarından kırık dökük, yosun tutmuş, çerçöp içindeki istasyon platformunu seçebildi. Dalgın dalgın koğuşa döndü.

Papazın yanında otuz yaşlarında, şık giyimli, temiz yüzlü bir adam oturuyordu. "Duncan, bu kâtibimiz Bay Smail. Ona yeni çizimlerini gösteriyordum, çok memnun kaldı."

"Çok etkileyici," dedi Bay Smail, "ama ben resim uzmanı değilim tabii. Ben işin pratik yanıyla ilgileniyorum, bu konuda en sonunda harekete geçmiş olmamıza da çok sevindim. İzin verirsen bu çizimleri önümüzdeki pazar kilise kongresine sunacağım."

Dizindeki parlak evrak çantasına hafifçe vurdu.

"Eğer isterseniz daha ayrıntılı çizimler hazırlayabilirim," dedi Thaw.

"Hayır, hayır, hiç gerek yok. Papazın hoşuna gittiyse kimse itiraz etmeyecektir – en azından kimse bunu açık açık söylemez. Tabii biliyorsun biz fazla bağış alan bir kilise değiliz, bu yüzden sana ödeme yapamayacağız. Ama iş tamamlandığında yeterince tanıtım yapmamızı sağlayacak kadar bağlantım var. Senin yeteneğini saklı tutmayacağız. Pekâlâ, ne kadar zaman alır dersin?"

Thaw durup düşündü. Hiçbir fikri yoktu. "Muhtemelen üç ay kadar," dedi ihtiyatla.

"Peki ne zaman başlayabilirsin?"

"İyileşir iyileşmez," dedi Thaw, kendini bir anda iyi hissetmeye başlamıştı. "Aslında cuma günü çıkıyorum," diye ekledi.

"Bu durumda Noel'e kadar bitirmiş olursun. Güzel. Böylece Yılbaşı ayini için iskeleleri dışarı çıkaracak zamanımız da olur. Belki de açı-

lış töreniyle Noel ayinini birleştiririz, değil mi?"

"Sanmıyorum," dedi papaz. "Hayır. Yılbaşı Arifesi ayiniyle birleştirebiliriz ama."

"Harika. Yeni yılda yeni dekore edilmiş bir kilise. Presbiteryen kilisesi bunu dikkate alacaktır."

Thaw içinde saklı bir telaş hissetti. "Çok büyük bir alan. Epey yardıma ihtiyacım olacak. Vasıflı yardım demiyorum – sadece tebeşirle işaretlediğim şekillerin içini boyayacak insanlar gerekecek."

"Ben sana bizzat yardım ederim. Mutfak tavanında alıştırma yapmıştım. İskeleleri kiralayacak olan Bay Rennie'nin de el atacağından kuşkum yok. Yardımcı sıkıntısı çekmeyiz."

Thaw papazın çekmecesinden tırnak makasını alıp sabahlığının köşesini kesti. "Öncelikle mihrap yerindeki alçı yüzeyin bu renge boyanması gerekiyor, eflatuna çalan koyu bir mavi, iyi kalite yağlı boya olması lazım, en az iki kat da cila."

Bay Smail bunları cep ajandasına not edip bir santimlik kumaşı sayfaların arasına koydu ve "Sen bana bırak," dedi. "Gelecek hafta bir gün bana malzeme listesini de verirsin belki. Bağlantılarım sayesinde eminim hepsini ucuz yollu alabilirim." Thaw Napolyon'a yakışır bir kudret hissiyle yatağına uzandı.

Cuma günü tekrar hastalandı. Önceki gece koğuştaki hastabakıcı kadın ona bir derialtı iğnesi, hidrofil pamuk, metilli ispirto, bir de lastik kapaklı adrenalin tüpü vermişti. Bunları nasıl kullanacağını göstermiş, daha sonra da yanında kıyafetleri ve bir miktar parayla babası gelmişti. Thaw güçbela giyinip mahzun mahzun Bay Clark'a baktı (yine sigara içiyordu), papazla vedalaştı. Kabul salonundan telefonla taksi çağırdı, sonra da apar topar arka koltuğa oturdu. Islak yolda ilerleyen lastiklerin hışırtısıyla biraz yatıştı, hava kırılınca buzlar erimişti zira.

Çıkıp sanat okuluna gitti, birkaç öğrencinin masalarda yazı yazdığı "müze" denilen salonun merdivenlerini ağır ağır tırmandı. Son sınıfa geçiş formunu doldurup koridorun sonuna götürdü, koyu panolu duvarlar, alçıdan tanrı heykelleri ve dar pantolonlu kızların artık gözüne tahrik edici bir keskinlikte değil, bir zamanlar aşina olduğu bir sokağın fotoğrafı gibi sudan göründüğünü farketti. Kayıt memurunun odasının önünde sıra vardı, o da boş bir stüdyoya girip baldırına altı ölçek adrenalin iğnesi yaptı. Az sonra kayıt memurunun odasına girdi, dışarıda kendini

çok ciddi hissediyordu, ama içeri girince üstüne bir rahatlık, dalgınlık çökmüştü. Formu uzattı, kayıt memuru ona oturmasını söyledi.

"Eee, Thaw, nasıl gidiyor bakalım?"

"Fena değil, efendim. Gerçekten büyük bir iş teklifi aldım." Duvar resminden bahsetti ve "Sizce Noel'e kadar bunun üzerinde çalışabilir miyim?" diye sordu.

"Olmaması için bir sebep göremiyorum. Haziranda diploma sınavı gelip çattığında okul ne iş çıkardığını görmek için kiliseye eksper gönderebilir. Bunu Bay Watt'la bir konuş."

"Sizin buna onay verdiğinizi söyleyebilir miyim?"

"Hayır, onay veriyor ya da vermiyor değilim; bunun benimle bir ilgisi yok. Bölüm başkanınız Bay Watt."

"Ama bana izin vermek istemeyebilir."

"Öyle mi? Nedenmiş o?"

"Bana zaten yeterince serbestlik tanıdı – kendi stüdyomda resim yapmama izin verdi yani."

"O zaman?"

"Elimde ona gösterecek hiçbir şey yok; yani hiç tamamlanmış iş yok."

"Neden?"

"Hastalık. Ama artık iyileştim. İsterseniz bunu doktor raporuyla kanıtlayabilirim."

Kayıt memuru iç geçirip alnını ovuşturduktan sonra, "Şimdi git, Thaw, git hadi. Bay Watt'la ben konuşurum," dedi.

"Teşekkür ederim Bay Peel," dedi Thaw hızla ayağa kalkıp. "Bana müthiş bir iyilik yaptınız."

Tramvayla eve giderken elinde alışveriş torbası olan bir kadının yanına oturdu, kadın bir müddet yan gözle uzun uzun ona baktıktan sonra nihayet, "Tabii ya, sen Duncan Thaw'sun!" dedi.

"Evet."

"Beni hatırlamadın mı?"

"Annemin arkadaşlarından biri miydiniz?"

"Annenin arkadaşlarından biri mi? Mary Needham'ın en iyi arkadaşıydım ben. Baban ortaya çıkmadan uzun, çok uzun zaman önce Coplan'da ve Lyes Long'da onunla birlikte çalışmıştım." Ardından düşünceli bir edayla, "Tabii neticede Mary'nin en iyi arkadaşı olduğunu düşünen bir sürü insan var," dedi. "Çok fazla tanıdığı vardı, hepsi de

ona saygı duyardı. Birbirlerinden ölesiye nefret eden komşular ona sırlarını açardı. Ama göçüp gitti işte. O iyi kalpli ihtiyar deden de öyle."

Ses tonu Thaw'un canını sıkmıştı. Annesinin babasını hayal meyal hatırlıyordu, bir blok ötede yarı müstakil bir evde yaşayan ak bıyıklı, uzun boylu bir adamdı. Kadın iç geçirip, "Ama önce anneannen öldü tabii. Sen anneannene çok düşkündün," dedi.

"Öyle mi?" dedi Thaw şaşkın şaşkın, çünkü bir anneannesi olduğunu bile hatırlamıyordu.

"Öyle ya. Ne zaman annenle kavga etsen (zor bir çocuktun vesselam) anneannenin evine koşardın, o da seni el üstünde tutup şımartır, istediğin her şeyi verirdi. O ölünce çok üzülmüştün. Evinin arka kapısında yere yatar, onun için ağlardın."

"Beni başka biriyle karıştırıyor olmayasınız?"

"Başka kim olabilir ki? Kız kardeşin olmadığından eminim. O zaman daha iki yaşında bile yoktu. Kız kardeşin de haşarı bir çocuktu."

Kadın biraz sonra kendi kendine gülüp, "Dinle bak, Mary de vaktiyle çok haşarıydı. Off, beni öyle bir korkuturdu ki, sorma. Ben de suspus bir tiptim. Hatırlıyorum da, bir cumartesi Scott heykelinin önünde konfeksiyonda çalışan iki çocukla buluşacaktık. Hayatımda ilk defa biriyle çıkıyordum, takıp takıştırıp tam vaktinde oraya gittim. Çocuklar da oradaydı. Yarım saat bekledik, derken Mary'yi bir doksan boyunda Avustralyalı bir askerle kol kola gezerken gördük. O yaz Glasgow onlarla doluydu. Tek kelime etmeden yanımızdan geçip gitti, geçerken bana yandan şöyle bir bakış atıp göz kırptı, o kadar. Bücür Archie Campbell'ın kalbi kırılmıştı. Ertesi gün ona, 'Nasıl bu kadar gaddar olabilirsin?' diye sorunca bana, 'Yapma, çamurluk giyen erkeklere başka nasıl davranabilirsin ki?' demişti. Bir keresinde de üç gece üst üste üç ayrı çocukla çıktı. "Bunu nasıl yaparsın?" diye sorduğumda da, 'Bu hafta opera var. Operaya üç gece üst üste tek başıma gitmeye param yetmez,' demişti. O çocuklardan biri de babandı. Mary Needham'ın Duncan Thaw'la evlendiğine kimse benim kadar şaşırmamıştır herhalde. Evlendi de gördü işte."

"Ne gördü?"

"Hiç, ama şaşırtıcı bir olaydı. Evleneceğini düşüneceğim son adam babandı. Dört sene sonra da sen doğdun."

Thaw babası işten dönmeden üç saat önce eve geldi. Şömine hazırdı. Ateşi yaktıktan sonra piyano taburesinden bir nota dosyası alıp kâ-

ğıtları sobanın önündeki kilime yaydı: ucuz Rossini ve Verdi adaptasyonları, Burns şarkıları ve yanık Gal şarkılarının tercümeleri: *Sür Koyunları Tepelere* ile *Tezek Sobasının Işığında*. Dosyanın iç kapağında solmuş kahverengi mürekkep ve düzgün bir el yazısıyla annesinin ona yabancı gelen kızlık soyadı, anneannesiyle dedesinin Cumbernaud Caddesi'ndeki adresi ve notaların satın alınma tarihleri yazılıydı. Tarihlerin hiçbiri 1917'den önce ya da annesinin evlendiği 1929'dan sonra değildi.

Ani bir merakla şömine rafında duran düğün fotoğrafına baktı. Babası (çekingen, halinden memnun, sarsak ve genç görünümlü) üstünde yirmilerin modası diz boyu gelinliklerden olan güler yüzlü, fidan gibi bir kadınla kol kola duruyordu. Yüksek topuklu ayakkabıları annesini babasından daha uzun gösteriyordu. Thaw, bu müziksever, davetkâr ve kıpır kıpır tezgâhtar kızla hatırındaki sert, bir deri bir kemik kalmış kadın arasında alaka kuramamıştı. Biri nasıl olup da öbürüne dönüşmüştü? Yoksa bunlar bir kürenin iki yüzü gibiydi de zaman o etsiz yüzü aydınlığa çevirirken güleç olanı karanlığa mı döndürüvermişti? Ama artık onun gençliğini sadece birkaç ihtiyar hatırlıyordu, çok geçmeden gençlik halleri de yaşlılık halleri de unutulup gidecekti. "Hayır! Hayır!" diye düşündü Thaw ve hayatında ilk defa içinde hiddet ya da kendine acıma olmayan safi bir keder sızısı duydu. Ağlayamıyordu ama donmuş gözyaşlarından bir buzdağı yüzeye yakın bir yerlerde dolanıyordu, bu buzdağının herkesin içinde yüzdüğünü biliyordu, onların da bunu kendisi kadar nadir hissedip hissetmediğini düşündü.

Başı nota yığınına yaslı uyuyakalmıştı, bir saat sonra uyandığında kendini öyle zinde hissediyordu ki şırıngayla adrenalini çöpe atıp bir ağız dolusu steril alkolü kafaya dikti. Alkol muhabbet eşliğinde içilen bir bardak viskininkine benzer bir etki yarattı üzerinde, ama tadı öyle berbattı ki geri kalanı hidrofil pamuk paketine döküp ateşe attı. Alkollü pamuk birden parlayıp tatminkâr bir alevle bacaya yükseldi.

28. Bölüm: İş

İki buçuk hafta sonra elinde ölçü değneği ve tebeşirle, mihrap yerinin zemininden on iki metre yüksekteki ahşap platformun üstünde ölçüm yapıyordu. Mavi kubbenin üzerine işaretler koyarken yüksek sesle bir şarkı tutturdu:

"Ya Rab, ölümsüz, görünmez, bilge,
Gözlerden uzaksın, erişilmez bir nur içinde,
En kutsal, en yüce, en Kadim Varlık'sın sen,
Kadiri mutlak, muzaffer Tanrım, beni yaratırken
Ne yaptığını iyi biliyormuşsun hakikaten."

İskelenin alt katlarındaki ve duvarlara yaslı merdivenlerdeki yardımcılardan kahkahalar yükseldi. Haftada iki akşam geliyorlardı: Bay Sınail, dekoratör Bay Rennie, genç bir elektrik tesisatçısı ile sanat okuluna gitmek isteyen on altı yaşında bir kız. Aralarından eli işe en yatkın olanı, tabela yazıcılığı üzerine akşam derslerine katılmış, altmışında gürbüz bir adam olan Bay Rennie'ydi. El becerisi ve sevecen sabrıyla yüksek kubbeli koyu mavi camı kıvrımlı gümüşi dalgacıklardan oluşan bir su motifiyle kapladı. Diğer yardımcılar da onun kadar ustaca olmasa bile, aynı sıkılıkta çalışıyorlardı, tabii yüksekten başı dönen kızı saymazsak. Kız çoğu zaman ön sırada oturup çalışanların kabataslak resmini çiziyordu. Güzel olduğu ve çay yapıp sandviç hazırladığı için onu seviyorlardı.

Kasım başında tavan öyle türlü türlü şekille dolmuştu ki, incelikli motiflerle kaplı camekân yavan görünmeye başlamıştı, bunun üzerine Thaw camekânın üstüne tebeşirle iri kaya parçaları, alevler ve bulutlar çizip, bunları boyamak için farklı renklerde yeni boya kutuları hazırladı. O akşam yardımcıları geldiğinde, Bay Sınail iskeleye tırmandı ve "Bay Rennie'nin kalbini kırmışsın galiba," dedi.

"Neden?"

"O camı boyamak için harıl harıl çalışmıştı. Bununla iftihar ediyordu."

"Tabii iftihar edecek. Çok güzeldi. Zaten ilk fikrimi başarıyla yerine getirdiği için bu yeni, daha iyi fikir aklıma geldi ya. Hem alevler, bulutlar ve kayalar eklendiğinde yaptığı suyun çeyreği yine görünüyor olacak. Aşağı inip söyleyeyim."

Ama Thaw aşağı indiğinde Bay Rennie gitmişti, bir daha da dönmedi. Bunun üzerine diğer yardımcılar da ayaklarını kesti. Thaw onları özlüyordu, ne de olsa insanlarla çalışmayı seviyor, çay içip sandviç yerken onlarla laflamak hoşuna gidiyordu. Ama başlıca kısımlar boyandığına göre artık onları kendi başına değiştirip geliştirmeye koyulabilirdi.

Her sabah temizlenip yeni boya konmuş paleti gözüne her türlü resimden daha güzel görünüyordu. İskeleye tırmanırken gözyaşı şeklindeki bu yoğun renkleri (Napoli ve kadife çiçeği sarısı, Hint kırmızısı, vişne çürüğü, zümrüt yeşili ve mavinin iki tonu) sıcacık canlılıklarıyla duvarlara süremememesine hayıflanıyordu. Uzaklık ve ağırlık hissi versin diye bunları birbiriyle ve beyaz, siyah ya da ombrayla karıştırmak gerekiyordu. Her şeye rağmen, bir çubuğa tutturulan domuz kıllarıyla, çamur kahverengisi yağlı boyayı soluk gri bir yüzeye sürerek ağaran gökyüzüne nazır bir tepe silsilesi yapabilmek büyüleyiciydi. Boyayı sürdükçe zihni olduğu gibi el, renk, göz ve tavan arasındaki bir bağa dönüşüyordu. Çıkardığı işi görmek için merdivenlerden aşağıya inerken ara sıra bencilce bir coşku duysa da, zihni artık o viran bedenine hükmetmekten bıkıp usanmıştı, dolayısıyla görüntü, düşünce, uzuvlar, boya, hisler ve fırçaların resmin kendi kendisini tamamlaması için gereken bir alet takımından ibaret olduğu yere seve seve yeniden tırmanıyordu. Bu yoğun çalışmalarla en çok meşgul olduğu zamanlarda sıkça garip garip cinsel fantaziler tarafından yoklanıyordu. Üst üste birkaç kez alelacele mastürbasyon yaparak bunlardan kurtuluyor, böylece sonraki birkaç gün özgür kalmış oluyordu.

Dinlenmek için ara verdiğinde genellikle dışarıdaki trafiğin ve kuledeki saatin *tiktak... tiktak* sesleri kulağına geliyordu. Bazen binanın arka tarafındaki toplantı odalarından, mutfak ve koridorlardan ayak sesleri yankılanıyor, hafta içi öğle saatlerinde ise bir mahalle okulunun yemekhanesi olarak kullanılan bir salondan boğuk bir gürültü geliyor-

du. Thaw'un tek düzenli ziyaretçisi, kilisedeki odasında insanlarla görüştükten sonra akşamları uğrayan ihtiyar papazdı. Ön sırada öyle çıt çıkarmadan oturuyor, ağzını açıp tavana öyle sessizce bakıyordu ki, Thaw onun orada olduğunu çoğu kez unutuyor, derken bir bulut, dalga yahut hayvanda bir kusur bularak, "Böyle değil işte!" diye bağırıyor, hemen ardından da aşağıya bakıp, "Kusura bakmayın," diye ekliyordu. Papaz ise sadece gülümseyip başını sallamakla yetiniyordu. Bir akşam Thaw fırçalarını yıkamak için aşağı indiğinde, "Yılbaşı Gecesi Ayinine kadar bitiremeyeceksin, değil mi?" diye sordu.

"Özür dilerim, ama galiba bitmeyecek."

"Hay allah, çok yazık. İnsanlar ufak ufak yakınmaya başladı çünkü. *Ne zaman* bitecek dersin?"

Thaw, "Presbiteryen kilisesinin ne zaman görmesi gerekiyor?" diye sordu çekinerek.

"En geç haziranda muhtemelen. Ama sen ondan önce bitirirsin herhalde, ha? Paskalya yortusu desek? Bu sana en az dört ay kazandırır."

"Şey, o zamana kadar büyük ihtimalle bitirmiş olurum," dedi Thaw ihtiyatla.

"Şimdi bu bir söz mü? Kilise toplantısında söyleyeyim mi?"

"Evet, söz," dedi Thaw karamsarlıkla.

Noel'den kısa süre önce komünyon masasında öğle yemeği yerken orta yaşlı bir kadın geldi. Kır saçları öfkeli buklelerden bir bulut gibiydi. Üzerinde beyaz bir önlük vardı, önce Thaw'a baktı, sonra dönüp duvar resmine göz attı, ardından gözlerini tekrar Thaw'a dikti. Thaw, "Bayan Coulter!" diyerek aceleyle kadının yanına gitti.

"Duncan?"

"Burada ne yapıyorsunuz? Okul yemekhanesinde mi çalışıyorsunuz?"

"Ne yapalım, ekmek parası."

"Nasılsınız? Robert nasıl?"

"Eh, fena değil. Tabii bu ara sana biraz kırgın. Hiç olmazsa düğüne gelebilirdin."

"Robert evlendi mi? Hiç haberim yoktu."

"Sana üç hafta önce davetiye göndermişti."

"Ama evde değildim. Son zamanlarda burada kalıyorum."

"Burada mı?"

"Şuradaki oturağın arkasında bir şiltem var. Mühendislik nasıl gidiyor?"

"Bir sene önce bıraktı. Dundee'de *North East Courier*'nin spor sayfasına yazıyor."

"Robert gazeteci mi oldu?"

"Evet. Yazı yazmaya oldum olası meraklıydı."

"Bana bundan hiç söz etmemişti!"

"Etmek istemedi. İnsan etrafındakilere tepeden bakmaya başladı mı kimse onunla bir çift laf edemez oluyor. Thomson yayınevi ilanla gazeteci arıyordu, Robert da yazdığı bir hikâyeyi gönderdi. Bunu neden yaptı bilmiyorum, halbuki mühendislikte iyi gidiyordu. Her neyse, işe alındı, şimdi de onların ofislerinden birinde çalışan bir kızla evlendi."

"Ona yazmam lazım."

"Yazmazsın ki. Kendinden başka bir şey düşündüğün yok. Ama galiba insanlar hayatta böyle başarıya ulaşıyorlar... Gerçi senin pek yol aldığın söylenemez ya..."

Thaw'un tulumunun üzerine giydiği boya lekeli sabahlığa uzun uzun baktı. Annesi bu sabahlığı kalın, gri bir asker battaniyesinden yapmıştı, rüzgârı kesiyor ve sıcak tutuyordu. Ne diyeceğini bilemez bir halde, "Robert'a düğününü kaçırdığım için özür dilediğimi söyleyin," dedi.

Elektrikli ayak ısıtıcısı olan vaiz kürsüsü cereyan almıyordu. Ayazlı havalarda kürsünün sekizgen zeminine kıvrılmak Thaw'a şiltede uzanmaktan daha rahat geliyordu, zamanla buna öylesine alıştı ki bahar geldiğinde de orada yatmaya devam etti. Çelik borulardan oluşan iskeleye tırmanmaktan ayaları nasır tutmuştu. Tavanın işi bitmiş, iskele Paskalyadan önce kaldırılmıştı, artık organın karşısındaki büyük duvarda merdivenle çalışıyordu. Bir gün Bay Sınail çıkageldi ve "Bunu ne zaman bitireceksin, Duncan?" diye sordu aksi bir edayla.

"Bilmiyorum."

"E insaf yani, üç ay istedin, yedi ay oldu! Presbiteryen kilisesi haziranda teftişe gelecek, bir an önce tanıtımını yapıp destek toplamamız lazım!"

Thaw biraz duraksadıktan sonra, "On beş gün içinde gazetecilere gösterebilirsiniz. O zamana kadar bitmiş olmaz, ama bitmiş gibi görünür," dedi.

"Resmi bir söz mü bu?"

"Evet, resmi bir söz, istediğiniz bu olduğuna göre."

Bay Sınail gittikten sonra aşağıya inip yüksek kubbeli panele baktı karamsar bir edayla. Tepede hayat ağacının yapraklarıyla sarı meyvesinin arasından yükselen alevlerin içine dalan bir Anka kuşu vardı, ağacın dallarında kargalar, kumrular, çalıkuşları ve sincaplar barınıyordu. Ağacın duvarı ikiye bölen düz siyah gövdesi ön plandaki çayırdan yükseliyordu. Çayırda tavşanlar çuhaçiçeklerini kemiriyor, köstebeğin biri toprağı kazıyor ve bir karaca yavrularını emziriyordu. Ortalıkta yırtıcı hayvanları hayatta tutmaya ve otçulları ürkütmeye yetecek kadar av faaliyeti vardı: bir tilki eniklerine sülün taşıyor, bilgi ağacındaki alaca baykuş pençesinde bir tarla faresi tutuyor, diğer tarla fareleri ise köklerin arasındaki dökülmüş yaprakların içinde oynaşıyordu. Büyük bilgi ağacının altında birbirine sarılmış çıplak kadınla adamın yansıması sazlar ve süsenlerle kaplı gölete düşüyordu. Bir ırmağın kaynağı olan bu gölette sivrisinek yakalamak için sıçrayan bir somon ile otlarla kaplı çakılların üstünde böcek larvalarının oluşturduğu mozaikli kulecikler vardı. Buraya kadar yaptığı işten memnundu Thaw. Onun için asıl mesele, okyanusa doğru akan ırmağın kıvrımları ile deltasında tarihin sahnelendiği arka planda başlıyordu. Ne kadar çalıştıysa, Tanrı'nın öfkeli figürünün de resme bir o kadar girmesi ve çıkması gerekmişti: doğruyu yanlıştan ayırmayı öğrendikleri için Âdem ile Havva'yı kovan Tanrı, eti sebzeye yeğleyen ve ilk ekiciyi ilk çobandan nefret ettiren Tanrı, yeryüzünü suya boğduktan sonra ancak yeniden çoğalmaya yetecek sayıda canlı bırakan Tanrı, birleşen milletlerin Babil'de kendisine erişmesini engellemek için dillerini dolaştıran Tanrı, bir halka kendisi uğruna başkalarını istila, imha ve esir etmeyi emrederken, öteki halkların da buna mukabil aynı şeyi yapmasına izin veren Tanrı. Ufka kadar felaket üstüne felaket vardı, nihayet Thaw Tanrı'nın, kendi doğasındaki şiddetten illallah edip kendini bir suçlu gibi –ki öyleydi– astırarak ilahi merhameti dünyaya getirmeye çalıştığı tepe ve darağacıyla ufku kesmeye karar verdi. Kendini öldürtmeyi insanlara birbirlerini sevmelerini ve incitmemelerini söyleyerek başardığını düşünmek komikti. Thaw yüksek sesle inleyerek, "Seni bu şekilde kışkırtmak hoşuma gitmiyor, ama gerçekleri allayıp pullamayı reddediyorum," dedi. "Eserlerinin çoğuna hayranım. Atalarımı etobura dönüştürmüş olsa da buzul çağına bile diyeceğim yok. Bereketi felakete dönüştürüp, sonradan felaketi daha büyük bereketle telafi ediş şeklin harikulade. Güneşi ufuk çizgisinin üstünde iteleyen işgüzar bir bok böceği olsaydın; şahin kafalı, keçi boynuzlu ve bacaklı bir varlık olsaydın seni anlar, duygularını paylaşırdım. Birbiriy-

le dalaşan Yunanlı şeflerden oluşan bir komitenin başkanlığını yapsaydın, yine anlardım. Ama kitabında bir insan, yegâne kusursuz insan olduğun, bizim de senin kopyaların olduğumuz iddia ediliyor. Hem sonra kendini bir karakter olarak bu kitaba koyacak ve toplumun gözünde itici olduğunu gösterecek kadar da zevksizsin. Hiç ev terbiyesi almamışsın. Çocuklarına karşı senin kadar berbat davranan nadir insan vardır. Neden bana dekore etmem için bir tren istasyonu vermedin ki? Stevenson, Telford, Brunel ve çeyrek milyon İrlandalı denizciyi öven resimler yapmak kolay olurdu. Ama halime bak: Yıkıldı yıkılacak bir imparatorluğun yoksul bir taşra kasabasının tehdit altındaki bir binasındayım, modası geçmiş bir üslupla senin gözden düşmüş birinci bölümünü resmediyorum. Beni karamsarlığa düşmekten tek alıkoyan, dehamın mucizesi, ama bu defa da bilimlerin piçi teoloji fırçamı engelliyor. Bırak da bir resmin, her şeyden önce, renklerin belli bir düzenle yerleştirildiği bir yüzey olduğunu hatırlayayım. Bu resimde çok fazla mavi var ama daha çok kuşla kaplamasam iyi olacak. Bir bulut daha koyabilirim, Sinai'nin tepesinde savaş arabasına benzer bir fırtına bulutu, üstünde de kara cüppen ve Presbiteryen görünüşünle sen olacaksın. Yeterince küçük yaparsam Bay Sınail seni fark etmeyebilir, hem zaten kompozisyon da burada büyük bir adamı icap ettirmiyor."

İki gün sonra, eline, "DERHAL SANAT OKULUNA DÖN. DÜN MEZUNİYET SINAVI BAŞLADI. PETER WATT," yazan bir telgraf geçti. Sanat okulu gözüne her zamankinden daha entipüften görünüyordu, eski stüdyoya girdiğinde diğer öğrenciler alaycı bir alkış kopardı. Bay Watt, "Hiç gelmemenden iyidir, Thaw," diye mırıldandıktan sonra ona bir kâğıt uzattı, kâğıtta lüks bir transatlantiğin salamanjesine uygun dekoratif bir pano tasarlaması isteniyordu. Bir duralit levha alıp, sabahı onun üstüne elinde çatal bıçakla birbirinin kuyruğunu kovalayan bir denizadamıyla denizkızı çizerek geçirdikten sonra, "Elimden gelenin en iyisi bu, Bay Watt," dedi. "Artık kiliseye dönmem lazım."

"Bekle bir dakika! Bu sınav için altı haftan var. Diplomayı alman yarı yarıya buna bağlı."

"Biliyorum efendim. Özür dilerim, ama Cowlairs'e dönmem gerekiyor. Yani..."

"Cowlairs'e dönmüyorsun. Şimdi benimle kayıt ofisine geliyorsun."

Thaw on-on beş dakika ofisin kapısında bekledikten sonra kayıt memurunun sekreteri tarafından alışılmadık bir resmiyetle içeri alındı. Bay Peel ile Bay Watt uzun bir masanın bir tarafında oturmuşlardı, karşılarında da onlara dönük bir sandalye duruyordu. Thaw sandalyeye oturdu, birkaç saniye mahkeme salonlarına özgü bir sessizlik oldu. İki adam da öyle sert ve ciddi görünüyordu ki, Thaw bakışlarını odaklamayı içgüdüsel olarak bırakıp onları bulanık görmeye başlamıştı. Sonunda kayıt memuru, "Bu okulda gördüğün muameleyle ilgili bir şikâyetin var mı. Thaw?" diye sordu.

"Hayır. Çok iyi muamele görüyorum."

"Doğru. Buna rağmen nasihatlerimize kulak asmıyor, yetkimize burun kıvırıyor, bizi kendi kurallarımızı çiğnemek zorunda bırakıyorsun; bu da yetmiyormuş gibi bir de okuldan atılmanı engelleyecek yeni kurallar icat etmeye mecbur ediyorsun. Bunu yapmamızda tabii ki sağlık durumun etkili oldu: Sadece fiziksel sağlığını kastetmiyorum."

Daha uzun bir sessizliğin ardından Thaw, "Teşekkür ederim efendim," dedi.

"Buraya başlarken bir başvuru formuna imza atmıştın. O form bir sözleşmeydi, her öğretim yılında yenilediğin bir sözleşme. Toplum sözleşmelerle ayakta kalır, Thaw. Hükümetler, ticari faaliyetler, endüstri baştan aşağı sözler veren ve o sözleri yerine getirmek için çalışan insanların ürünüdür. Aldığın düzenli burs karşılığında İskoçya Eğitim Bakanlığı'na Resim Diploması alma sözü verdin. Bu okul o diplomayı vermek için var. Bay Watt bana senin sınava girmeyi reddettiğini söylüyor."

"Ama sınavı bitirdim."

"Yarım günlük çalışmayla geçmene müsaade edersek, diğer öğrenciler ne düşünür?" dedi Bay Watt.

"Bay Watt, okullar için sınavın gerekli olduğunun farkındayım, devletin bastığı rulo kâğıtlarla ödüllendirilmeselerdi, çoğu öğrencinin çalışmayacağını da kabul ediyorum. Ayrıca, Bay Peel, sözleşmeleri ve verilen sözleri savunan konuşmanız beni çok etkiledi, çünkü bunları savunan birileri olmasaydı, tam bir anarşi içinde yaşıyor olurduk. Sizin doğrularınızı reddedemem, onlara sadece kendi doğrularımla karşılık verebilirim. Bu sınav önemli bir resmi tehlikeye sokuyor. Yeteneğimi var olmayan bir transatlantik için süslemeler yaparak israf etmem Tanrı'ya hakaret olur. Yine de, içinde bulunduğunuz müşkülatı anlıyorum. Sanat okulunu ayakta tutmanız gerekiyor, ama benim de sanatı ayakta

tutmam gerek. Çözümü basit. Bana bu diplomayı vermeyin. Darılmayacağıma söz veriyorum. Diploma öğretmen olmak isteyenler haricindekiler için gereksiz."

Thaw kayıt memurunun memnun, onaylayan yüzünün aydınlanışını görmek için öne eğildi, ama memurun yüzü öyle ciddi, öyle kırış buruştu ki, yalnızlık hissiyle sandalyesine geri yaslandı. Kayıt memuru, "Hayatım boyunca hiç böyle bir entelektüel kibir gösterisi görmedim. Bana kendimi bunca senedir hissettiğimden de zavallı hissettirdin. Karşımda kibirli kibirli oturmuş, bana siyahın beyaz olduğunu söylüyor, benden de açıkça sana katılmamı bekliyorsun. Sana verecek nasihatim yok, ama şunu söyleyeyim: Derhal sınava dönmezsen, sanat okulunla ilişiğin bugün resmen kesilecek."

Thaw kafasını sallayıp ofisten sersemlemiş bir halde çıktı. Sınav panosunun arka planına ekleyecek eğlenceli bir zırva düşünmeye çalışarak stüdyoya yollandı. Merdivenlerden tırmanan adımları giderek yavaşladı, yavaşladı, sonra durup geri döndü. Aşağıya inerken yukarı çıkmakta olan Bay Watt'ın yanından geçti. Birbirlerini görmezlikten geldiler.

Ertesi akşam babası kiliseye geldi, "Aşağı inip şunu oku Duncan," diye bağırdı.

Thaw fırçasını silip merdivenden indi.

"Oku şunu!" diye emretti Bay Thaw, elindeki mektubu dimdik tutarak.

"Gerek yok."

"Allah belanı versin, oku şunu!"

"Hayır. Bay Peel'den geliyor, okuldan atılma nedenimi açıklıyor."

"Tanrım, hayatını berbat ettin."

"Buna karar vermek için çok erken."

"İleride karnını nasıl doyurmayı düşünüyorsun?"

"Hâlâ biraz burs param var. Hem papaz duvar resmi bitince cemaatin benim için para toplayacağını söylüyor."

"Eline ne geçer? Yirmi pound mu? On dört? Sekiz?"

"Bunun için bir hayli tanıtım yapılacak, baba. Kafe ve barlarda ücretli başka duvar resmi işleri de alabilirim. Tavan bitti. Nasıl buldun?"

"Resimden anlamam, Duncan! Bu konuda uzmanların fikrine katılırım. Ve sen uzmanlarınla çatıştın."

"Burada önemli olan uzmanlar değil, burada bulunan yegâne insan-

lar olarak sen ve beniz. Lütfen yaptığım tavana bir bak! Hoşuna gitmedi mi? Şu kirpiye bak! Onu beş yaşımdayken benim için albüme koyduğun bir sigara paketinden aldım. Hatırlamadın mı? Will'in *Britanya'nın Vahşi Hayvanları*, ha? O köşeye mükemmel uydu. Beğenmedin mi?"

Bay Thaw komünyon masasının bir köşesine oturup, "Evlat, ben ne zaman azat olacağım?" dedi.

Thaw babasının bu sözü karşısında afallamıştı. "Azat olmak mı?"

"Evet. Ne zaman istediğim gibi yaşayabileceğim? Şehirde bütçe memuru olarak çalışmaktan keyif almıyorum. Bu yaz İskoç Gençlik Pansiyonları ya da Kamp Kulübünde bir iş bulmaya niyetlenmiştim. Az para veriyorlar, ama dağların arasında olacak, yürüyüş ve tırmanış yapacak, hoşlandığım insanların arasına karışacaktım. Altmışıma merdiven dayadım, ama çok şükür sağlığım iyi. Senin sanat okulunda iş bulmanı bekliyordum. Peel dört sene önce bana böyle bir imkân olduğunu söylemişti. Ama sen bunun yerine sosyal arızalı olmayı seçtin. Ruth'a hiç benzemiyorsun! O bağımsız."

"Ben de bağımsızım. Son zamanlarda hasta olduğum için, senin yemeğini yiyip çatının altında yattım," dedi Thaw yüzünü düşürerek. Canı sıkılmıştı, çünkü babasının istediği şeyi yaparak yaşayan bir adama dönüşebileceğini hiç düşünmemişti. "Evlat, sana yardım etmekten şikâyetim yok. Bak, orada yaşamasam da evin kirasını en azından bir yıl daha ödeyebilirim. İkimiz orayı bir üs, bir kalkış noktası gibi kullanabiliriz. Tabii kullanacağın elektriğin faturasını ödemeni tercih ederim."

"Bence gayet adil."

"Bir şey daha. Çocukluğunuzdan beri, sizin için yaptırdığım sigorta poliçelerine her ay birkaç şilin yatırıyorum. Bunu senin ödemenin vakti geldi. Ödemeye devam et, altmış yaşından itibaren haftada beş pound alacaksın. Parayı hemen şimdi çekersen, eline elli pounddan az bir şey geçer. Sen bilirsin."

"Sağol, baba," dedi Thaw, neredeyse gülümseyerek. Elinde burs parasından biraz daha kaldığı yalan değildi, gelgelelim bu sadece birkaç şilinden ibaretti.

Bir hafta sonra Bay Smail ile papazın da bulunduğu bir grup içeri girdi. "Burada seninle konuşmak isteyen bir genç hanım var, Duncan," dedi Bay Smail şen şakrak.

Thaw merdivenden aşağı indi. Kadın elinde pahalı bir fotoğraf makinesi olan uzun boylu adamın yanında cüce gibi kalmıştı. Hali tavrı,

kılık kıyafeti biraz hırpaniydi, ama ona doğru ilerlerken tebessümünde öyle bir güven vardı ki, hırpaniliği ilk bakışta göze çarpmıyordu. Elini uzatıp, "*Evening News*'dan Peggy Byres," dedi.

Thaw gülerek, "Beni meşhur mu edeceksiniz?" diye sordu. Altı-yedi dakika tavandan bahsetti. Kadın tavana şöyle bir göz gezdirip not defterine bir şeyler yazdıktan sonra, "Ailen çok dindar mıdır Duncan?" diye sordu.

"Yo, hayır. Hiç vaftiz edilmemişim."

"Öyleyse neden bu kadar dindarsın?"

"Değilim. Ayinlere hiç katılmam. Pazar tatil günümdür."

"Seni para almadan dini bir iş yapmaya iten nedir o halde?"

"Heves. Eski Ahit'te resmedilebilecek her şey var: dünyadan manzaralar, karakterler, rüyalar, maceralar ve tarihi olaylar. Yeni Ahit'se daha tek yönlü, bu yüzden o kadar da hoşuma gitmiyor."

"Göletin yanındaki şu tavşanlara bakın, Bayan Byres," dedi Bay Smail. "İnsan kemirme seslerini duyar gibi oluyor."

Muhabir Cennet Bahçesinin olduğu duvara bakıp, "Böğürtlen çalısının arkasında, ayak ucunda bir kertenkele olan şu adam kim?"

"Tanrı," dedi Thaw, papaz ile Bay Smail'e tedirgin bir bakış atarak. "Ayağının ucundaki kertenkele, yılanın ayaklarından edilmeden önceki hali. Tanrı bize sırtını dönmüş – yüzünü neredeyse hiç göremiyoruz."

"Ama gördüğümüz şey de çok... yani bir hayli..."

"Esrarengiz," dedi Thaw. "Sadece Âdem'le Havva'nın birleşmesini izlemekle kalmıyor, ardından gelecek kovulmayı ve kıyamet savaşlarına kadar uzanan bütün kanlı tarihi de görebiliyor. Son zamanlarda bu savaşlardan çok sık yaşadık. Tanrı bunların da ötesine geçerek, Aziz Yahya'nın, Dante'nin, Marx'ın öngördüğü adil şehri bile görebiliyor, ama..."

"Hayat ağacındaki kuşlar tam bir zarafet abidesi, değil mi Bayan Byres?" dedi Bay Smail uzaktan.

"Peki ama Âdem neden zenci?"

"Aslında rengi siyahtan çok kızıla yakın," diye mırıldandı papaz, "zaten 'Âdem' ismi de 'kırmızı toprak' anlamındaki İbranice bir sözcükten geliyor."

"Ama Havva beyaz!"

"Şeftali pembesi," dedi Thaw. "Aşkın birkaç saniyeliğine de olsa insanlara tek bedenmiş gibi hissettirdiğini duymuştum. Ana hatlarla birliği, renklerle de farklılığı vurguluyorum. Eski bir numaradır. Rubens kullanırdı."

"Havva'yı bir yerden mi aldınız?"

"Evet."

"Bir kız arkadaş mı bu?" diye sordu muhabir, uyanık bir tebessümle.

"Hayır, bir arkadaşımın arkadaşı," dedi Thaw, Janet Weir'i çizmişti. "Çoğu kız kendisini çizmek isteyen bir sanatçıya seve seve çıplak poz verir," diye ekledi somurtarak.

Muhabir kalemle dudağına bastırdı ve "Sence hayat bir trajedi mi yoksa daha ziyade bir şaka gibi mi?" diye sordu.

Thaw gülerek, "Neresine baktığıma göre değişir," dedi.

"Peki burası bittikten sonra ne yapmayı düşünüyorsun?"

"Ticari kuruluşlar için birkaç duvar resmi yapmak istiyorum. Paraya ihtiyacım olacak."

"Duvar resmini beğendiniz mi, Bayan Byres?" dedi Bay Sınail.

"Ben sanat eleştirmeni değilim ne yazık ki. *Evening News*'da düzenli çalışan bir sanat eleştirmeni yok. Duncan, merdivenine çıkıp Âdem'le Havva'yı boyar gibi yapabilir misin? Her ihtimale karşı bir fotoğraf çekelim."

Pazar günü gazeteyi alıp hevesle kürsüye götürdü. Haber şöyle başlıyordu:

TANRI'NIN YÜZÜNÜ RESMEDEN ATEİST

Çoğu kişi sanatçıların kaçık olduğunu düşünür. Boya lekeli sabahlığıyla Cowlairs Bölge Kilisesi'nden hiç çıkmayan, saçı sakalına karışmış bu adam da böyle düşünenleri pek şaşırtmayacak cinsten. Kendini ateist ve Marksist olarak tanımlayan Duncan Thaw buradaki duvar resmini yaparken şöhret arzusundan başka hiçbir şey düşünmediğini söylüyor açık açık.

Gözlerini dehşetle sımsıkı kapattı, ama bir süre sonra tekrar açıp alelacele haberin geri kalanını okudu.

Astımlı bir ayıbalığının böğürmesini andıran dehşetli bir kahkaha atıyor, üstelik bunu ortada hiçbir neden yokken, durup dururken yapıyor. Söylediğim bir şeye mi güldü diye kendi kendi-

me soruyorum, ama düşününce bunun imkânsız olduğunu görüyorum....

Âdem zenci miydi? Duncan Thaw'a sorarsanız öyle....

"Çıplak model bulmakta hiç sıkıntı çekmiyorum," diyor, göz kırpmasını andıran bir jestle....

Thaw bunun yapacağı birçok duvar resmi için bir başlangıç olmasını umuyor. Bu sayede çok para kazanmayı hedefliyor. Paraya ihtiyacı olduğunu da ekliyor.

Thaw göğsünde zehir varmış gibi hissediyordu, sanki kanının yarısı çekilmişti. İhtiyar papaz girip, "Okudun mu?.." diye sorana dek öylece oturdu.

"Evet."

"Ne bahtsızlık. Ne bahtsızlık."

"Bile bile zalimlik etmiş!"

"Yo, pek sanmıyorum. Barlinnie Cezaevi'nde papazlık yaparken bir sürü gazeteciyle tanışmıştım, ortalama olarak diğer insanlardan daha kötü sayılmazlar. Ama işleri insanları eğlendirmek olduğu için, her şeyi olabildiğince maskara edip ucube gösteriyorlar. Duncan, başka muhabirler gelecek olursa, onlara gerçekten hissedip inanmadığın hiçbir şey söylememeni tavsiye ederim."

O akşam bir muhabir geldi, Thaw'u bir bara götürüp ona içki ısmarladı ve amcası karşı çıkmasaydı şimdi kendisinin de bir sanatçı olacağını söyledi. "Lütfen okurlarınıza benim ateist olmadığımı söyleyin. Kendime has bir tanrı inancım olabilir, ama işverenim olan kilisenin inançlarına ters düşmüyor."

Bu söylediği iki gün sonra şöyle bir manşetle yayınlandı:

ATEİST DEĞİLMİŞ

Cowlairs'in "kaçık duvar ressamı" Duncan Thaw, ateist olduğunu reddetti. Kendine has bir iyilik anlayışı olduğunu, ama bunun ters bir anlayış olmadığını söylüyor.

Bu olaydan sonra Thaw, ona büyük bir binada tek başına uyumanın nasıl bir duygu olduğunu sorup, Âdem'le Havva'nın fotoğrafını çekip

dursalar da, gazetecilerin onun ne düşündüğüyle ilgilenmediğini anladı. Üzerinde iyi kesim gri bir takım olan uzun boylu *Glasgow Herald* muhabiri istisnaydı. Ön sırada yarım saat oturup uzun uzun tavana bakmış, sonra da organ taburesine oturup Cennet Bahçesinin olduğu duvarı incelemişti. En sonunda, "Bunu sevdim," dedi.

"Buna sevindim."

"Benim için bunu eleştirmek neredeyse imkânsız tabii. Kübist, ekspresyonist ya da empresyonist bir çalışma değil; akademik, *kitchen sink* ya da hatta naif bile değil. Biraz Puvis de Chavannes'ı andırıyor, ama bugünlerde Puvis de Chavannes'ı hatırlayan kim? Bana öyle geliyor ki, maalesef, resmin gelişimine yön veren ana akımların dışında olmanın cezasını çekeceksin."

"Britanya'dan çıkmış en iyi ressamlar böyle."

"Öyle mi?"

"Hogarth. Blake. Turner. Spencer. Burra."

"Ha, onları mı seviyorsun? Turner iyidir tabii. Renkleri kullanışı Odilon Redon'la Jackson Pollock'ı andırıyor. Neyse, en yoğun haftalarımdan biri olsa da senin için elimden geleni yapacağım. Glasgow ve Edinburgh okullarının diploma gösterileri var, bu yüzden fazla yerim yok."

Herald başka insanlarla ilgili bir haberin sonunda şöyle diyordu:

> Kuzeydoğu Glasgow'un derinliklerinde Cowlairs Bölge Kilisesi'ni fark etmek kolay olmasa da, gitme zahmetine katlanan sabırlı kimseler orada Duncan Thaw'un (henüz bitmemiş) Tekvin resminin şöyle bir bakılıp geçilmekten fazlasını hak ettiğini görecek.

Gazeteler onu duvar resminden soğutmuştu. Güzel yahut ilginç bulmadığı hiçbir şeyi resme dahil etmemiş, her şekli olabildiğince açık seçik ve ahenkli yapmak için aylar harcamıştı. Gazete haberlerinde her şeyin basitleştirilmek ve saptırılmak zorunda olduğunu biliyordu, ama en saptırılmış haberin bile konu ettiği şeye dair bir fikir verdiğini düşünüyordu, kendi eseri de işe yaramaz dedikodulardan başka bir şey doğurmamıştı. Kürsünün zeminine kıvrıldı, öğleden sonraya kadar bir uyudu bir uyandı, sonra kalktı ve başparmağının boğumunu ısırarak bitmemiş duvara baktı. Artık ona bakınca karmakarışık şekillerden başka bir şey göremiyordu. Ansızın Macbeth arkasında McAlpin ve Drum-

mond'la gürültü patırtı ederek içeri girdi. Thaw ağzı açık ve ferahlamış bir halde onlara bakakalmıştı.

"Gazetelerden beyaz kadınların zencilere tecavüz ettiği ayinler yaptığını duyunca geldik," dedi Drummond.

"Anlayacağın, hafiften uçmuş durumdayız," dedi McAlpin.

"Dut gibi," dedi Drummond.

"Olağanüstü," dedi McAlpin.

"Yüklü," dedi Drummond.

Oturakların arkasından koşa koşa kilisenin içinde fır dönmeye başladılar; neftten zikzaklar çizerek üst balkona çıkıyor, duvar resminin yeni bir ayrıntısını görüp birbirlerine bağırıyorlardı: "Buradan pencere duvarını olduğu gibi görebiliyorum."

"Aman tanrım, burada bir dalgıç var."

"Ağaç en iyi tepeden görünüyor."

"Ama ben sizin göremediğiniz bir bok böceği görüyorum şu an."

Macbeth Thaw'un yanına çöküp, "Diplomaları aldılar ya, keyiflerine diyecek yok," dedi.

Nihayet onlar da aşağıya indiler. "Merak etme Duncan, endişelenecek bir şey yok," dedi Drummond ağırbaşlılıkla.

"Beğendiniz mi?"

"Çok kıskandık," dedi McAlpin. "En azından ben. Gel bir şeyler içelim."

"Seve seve! Nereye?"

"Sadece yarım kronum var, benden söylemesi,"dedi Drummond.

"Bende yirmi altı pound var," dedi Thaw. "Ama yeni bir duvar resmi alana kadar bitmemesi gerek."

"Desenize bu gece Şarap 64 gecesi," dedi Drummond.

"Şarap 64 de ne?"

"Üstünden altmış dört gün geçmeden bir damlası bile içilmiyor, ama koca bir su bardağı dolusu sadece dört peni. Öyle güçlü bir şarap ki senede ancak bir kere içiyorum. İkincisi sağlığa zararlı olur. Ondan satan tek bar Grove Sokağı'nda, ama üç kişi olunca güvende oluruz."

"Dört," dedi Macbeth kararlılıkla ayağa kalkarak.

Yol yol akşam güneşine karışan yağmur öyle ılıktı ki kimse ondan korunmayı aklından geçirmedi. Drummond onları Sighthill Mezarlığı'nın etrafından dolaştırıp birkaç futbol sahasından geçirerek Jack'in Dağı diye bilinen bir mucur tepesine çıkardı. Tepeden, Kokmuş Okyanus

denen sarı köpüklü göle baktılar, sonra aşağıya inip Pinkston elektrik santralinin arkasındaki bir mezbahanın yanından geçerek kanal boyunca gümrük depolarının arasından ilerlediler ve Garscube Caddesi'ndeki bir bara girdiler. Duvara dayalı banklarda oturmuş müşteriler daracık mekânda tren yolcuları gibi birbirlerine bakıyorlardı. Kırış buruş suratları ve kıyafetleriyle hepsi de kırkın üstündeydi. Thaw'un yanında oturan yaşlı kadın, "Hepimiz Tanrı'nın evlatlarıyız," dedi usulca.

Thaw başını salladı.

"Ve Tanrı her birimizi seviyor."

Thaw kaşlarını çattı. "İhtiyar bir kadınla konuşmaktan korkmana gerek yok, evlat," dedi kadın.

"Korkmuyorum, söylediğiniz şeyi düşünüyordum."

Kadın Thaw'un elini tuttu. "Dinle evlat, Tanrı dünyaya ayak basan en alçakgönüllü insandı. Senin kim olduğunu ya da ne yaptığını önemsemeden, seninle oturur, içer ve seni severdi."

Thaw şaşalamıştı. O, yaratıcıyı diğer misafirlerin arasında canayakın bir misafir olarak değil, cömertliğini dengesiz bir şekilde gösteren bir ev sahibi olarak hayal etmişti, oysa kadının inancı onunkinden daha uzun bir yaşamla sınanmıştı, bunun üzerine nezaketle, "Sizinle içti mi?" diye sordu.

Kadın kafa sallayıp önündeki masanın üzerinde duran şeriye baktı, sonra da Thaw'un elini sıkarak, "Evet, içti, çünkü içki gönle ferahlık veriyor," dedi. "Geçen gün *Sunday Post*'u okuyordum, orada yazan bir doktor bir sürü insanın içkiden öldüğünü, ama kaygıdan ölenlerin sayısının daha fazla olduğunu söylüyor. Artık pazar geceleri buraya gelip bir-iki duble içiyorum, konuşan insanları dinleyip buradaki herkesi sevdiğimi hissediyorum."

Macbeth ona doğru eğildi. "Madem Tanrı bizi seviyor, o zaman neden böyle berbat durumdayız?"

Kadına onunla alay edercesine gülümsemişti, ama kadın gücenmedi, Macbeth'in elini tutmak için uzanmakla kalmayıp kafasını da okşadı.

"Tanrı'yı sevmiyoruz da ondan, onunla alay ediyor, onu aşağılıyoruz. Buna rağmen o bizi yine seviyor, ne yaparsak yapalım."

"Birini öldürsek bile mi?"

"Birini öldürsek bile."

"Komünist olsan bile mi?"

"Kim olduğunun önemi yok. Tanrı seni sedefli kapılarda karşılayıp

sana kim olduğunu sorunca ona, 'Tanrım beni affet,' dersen, 'İçeri gir. Hoşgeldin,' diye seni buyur eder."

Thaw Tanrı'nın sevgisini kazanılması kolay bir şey sayan bir dindarla daha önce hiç karşılaşmamıştı. "Peki ya biz kendimizi affedemiyorsak?" diye sordu pat diye.

Kadın soruyu anlamayınca tekrar etti. Bunun üzerine, "Kendini affedemezsin tabii ki! Sadece Tanrı seni affedebilir," dedi kadın.

"Söylesenize," dedi Macbeth, "Katolik misiniz?"

"İrlandalıyım – tepeden tırnağa İrlandalıyım."

"İyi de Katolik misiniz?"

"Kim olduğunun önemi yok..."

Thaw tadı sulandırılmış çilek reçeline benzeyen Şarap 64'ten bir yudum aldı. Macbeth konuşmak için öne eğilirken, aradan McAlpin'in göründüğü bir boşluk bırakıyordu. Thaw ona, "Bu gece adam gibi bir hava değişimi olsun diye kiliseden uzaklaşıyorum, rastladığım ilk yabancı Tanrı'nın arkadaşı çıkıyor," dedi sessizce.

Bardağını indirirken neşeyle, "Aha!" dedi McAlpin. "Sana biraz Tanrı'dan bahsedeyim mi? Bu gece kafam fena halde açık."

McAlpin'in arkasında, Drummond'la insanın hayattayken bedenini tıp araştırması için satma fırsatı hakkında konuşan süzgün bir adam vardı. "Çok uzun sürer mi?" dedi Thaw.

"Kesinlikle hayır. Diyeceğim, Tanrı sadece bir sözcük. Birisi 'bence' derken dile gelmeyen her şey için kullanılan bir sözcük. Ayrıca Propper'ın Ters Dışlama Yasasına göre (kibrit kutusundaki bir pirenin kendini dünyanın gardiyanı ilan etmesine imkân veren bir yasa bu biliyorsun) her 'bence', kendisi dışındaki şeylerin yüzeyine dair derin bir bilgi taşır. Ama her düşünür kendisi dışındaki şeylerin farklı bir yüzeyini yansıttığından ve Tanrı bizim bütün için kullandığımız bir sözcük olduğundan, buradan Tanrı konusunda varılan bütün mutabakatların yanlış anlamaya dayandığı sonucu çıkar."

"Yalancı," diye bağırdı, bu söylenenlerin bir kısmını duymuş olan Macbeth. "Yaşlı kadın haklı. Tanrı bir sözcük değildir. Tanrı bir insandır! Onu bu ellerle çarmıha gerdim ben!"

McAlpin ortalığı yatıştırmaya çalışarak, "Rekabete dayalı kapitalizm bizi kolektif bilinçdışından ayırdığından bu yana hepimiz öyle ya da böyle çarmıha gerilmiş sayılırız," dedi.

Macbeth, "Bana eziyet çekmekten bahsetme," diye söylendi. "Dip-

lomalı bir adam eziyet çekmenin ne olduğunu nereden anlayacak? Geçen sene bir arkadaşım bana, 'Jimmy, böyle devam edersen kendini ya batakhanede, ya tımarhanede ya da Clyde'da bulacaksın,' demişti. O günden beri üçüne de girdim."

McAlpin işaretparmağını kaldırıp, "Kıçına vurulan bir tekme ya da Clyde asma köprüsünden düşmek senin için ne kadar eziyetliyse, bir Beethoven kuartetindeki yanlış bir nota da benimki gibi ince bir zekâ için o kadar eziyetli," dedi.

"Kendini çok zeki sanıyorsun, ha?" dedi Macbeth. Bu arada ihtiyar kadın sandalyeden inmiş, herkesin elini sıkıyordu. Kadın yanına gelince, Drummond ona bakıp gülümsedi ve şaşırtıcı bir tatlılıkla ona şarkı söylemeye başladı:

"Tanrı benim çobanımdır, açlık çekmem.
Yemyeşil çayırlarda uzanmaya götürür beni.
Önüme düşer, sessizce akıp giden
Sulara götürür beni."

Birkaç kişi şarkıya katılmış, diğerleri gülmüş, bir-iki kişi de kaş çatıp homurdanmıştı. İhtiyar kadın Drummond'ın saçını okşayıp ona İsa'ya benzediğini söyledi, sonra adının Molly O'Malley olduğunu söyleyip daracık yerde dans etmeye başladı, bir yandan da Thaw'a bakıp bakıp, "Tanrı seni seviyor, evladım! Tanrı seni seviyor, benim güzel oğlum," diye sesleniyordu.

"İhtiyar kadının peşindesin, ha?" diye sordu yan tarafındaki yaşlı bir adam.

"Ben mi?" dedi Thaw. "Hayır!"

"Zırva. Sen yaşta olsam kedileri bile becerirdim ben."

İrikıyım bir barmen yanlarına gelip, "Hadi bakalım gençler, yeterince eğlendiniz," dedi sertçe.

"Eğlenmek mi?" diye bağırdı Macbeth huysuzlanarak. "Şimdi ben eğlendim mi?"

Buna rağmen zorla dışarı atıldılar.

Dışarıda soğuk bir rüzgâr vardı, gökyüzü yaza özgü ağır bir günbatımının yeşil ve altuni renkleriyle parlıyordu. Drummond yakınlarda bir parti olduğunu söyleyip onları Lynedoch Caddesi'nde, normalde alçak olan ama bu gece dikey görünen bir tepeye götürdü. Düşmemek

için birbirlerine tutunarak ilerliyorlardı, Macbeth ise yanlarından ayrılıp aşağıya inen bir tali yola sapmıştı. Parti geniş, güzel döşenmiş bir evdeydi, diğer misafirlere bakınca Thaw'un gözü korktu. Onunla aynı yaştaydılar, ama kıyafetleri ve konuşma tarzları maaşlı yetişkinlerinki gibiydi. Sevgililerin birbirine kenetlenip kendilerini gramofonun sesine kaptırdığı loş bir odada kendine bir köşe buldu. Ansızın içeri siyah elbiseli bir kadın girip yüksek sesle, "Aman tanrım, sen misin Duncan? Benimle dans etmez misin?" dedi.

Dans ettiler, Thaw onun sarı saçlarına ve çıplak omuzlarına büyülenmiş gibi bakıyordu. "Beni hatırlamıyorsun, ama hatırlaman gerek," dedi kıkırdayarak. "Hayatında dans ettiğin ilk kızım. İlk, ilk, ilk."

Thaw şükranla gülümseyip, "Çok memnun oldum," dedi.

"Beni neye benzettiğini hatırlıyor musun?"

"Mermer ve bal."

"Hâlâ öyle miyim peki?"

"Evet."

"Çok rahatladım. Anlarsın ya, önümüzdeki ay bir avukatla evleniyorum. Çok zengin ve seksi bir adam – bir kadın daha ne ister ki?"

Halinde yapmacık bir neşe vardı, Thaw buna anlam verememişti. "Ben korkunç bir kadınım, Duncan. Hâlâ dört-beş erkek arkadaşım var, hepsini birbirine karşı kullanıyorum, şimdi de Aitken'le konuşan şu kadını istiyorum. Bir erkekten hoşlandığın oldu mu hiç?"

"Ona sarılıp yatma anlamında hayır," dedi Thaw.

Kafasını onun omuzlarına dayamış, elleriyle kalçalarını sıkıyordu. "Beni mıncıklamayı kes Duncan," dedi kız.

Thaw, "Özür dilerim," deyip içki masasına gitti, kendine bir bardak viski doldurdu ve ilaç gibi kendini zorlayarak bir dikişte içti. Tadı berbattı. "Beni mıncıklamayı kes Duncan" sözleri benliğinin merkezinde yankılanıyordu. Duymaya katlanamasa da tam merkezdeydiler işte. Bir bardak şeri doldurup içti, tadı daha iyiydi; derken bir bardak cin içti, bunun tadı çok daha kötüydü; ardından yukarıya, tuvalete çıktı.

İçeri girdiğinde tuvalet basbayağı dönüyordu. Gözlerini kapatınca odanın yere çakılmakta olan bir uçak gibi düştüğünü hissetti. Önce duvara, sonra yere yığıldı. Lavabonun alt kısmını kucakladı, yere uzanmış tir tir titriyor ve bilincini yitirmeyi diliyordu. Gözünü her açışında odanın fırıl fırıl döndüğünü görüyor, kapatınca da düştüğünü hissediyordu. Kapıya vuruluyor, kulağına "Kapıyı aç" diyen sesler çalınıyordu ama

onlara, "Gidin, üşüyorum," diye cevap verdi, nitekim bir süre sonra da gittiler. Daha sonra öyle tuhaf bir tırmalama ve tıklama sesi duydu ki, olduğu yerde doğruldu. Tıklamalar belli belirsiz bir "Bırak da gireyim!" feryadına ve sert rüzgârın uğultusuna karışıyordu. Tuvalet penceresinin siyah camı ardında ağzı kımıldayan beyaz bir yüz vardı. Thaw bir an batıl bir dehşete kapılmıştı, zira tuvaletin ikinci ya da üçüncü katta olduğunu hatırlıyordu. Nihayet emekleye emekleye pencereye gitti, elini kaldırıp mandalı açtı. Pencere içeri doğru açıldı, Drummond hızla içeri düşen yağmur damlalarıyla birlikte yere atladı, "Telaşlanma Duncan," diyerek bir süngerle Thaw'un yüzünü ve gömleğini silmeye başladı. "Üşüyorum, beni yalnız bırak," dedi Thaw.

İki kişi onu aşağıya indirip boş evden çıkardı. Bir kapı açıldı ve beton zeminli karanlık bir barakaya götürüldü. "Burası soğuk, burada olmak istemiyorum," diye bağırdı.

Soğuk bir kanepenin üstüne yatırıldı, birkaç kapı çarptı ve bir ses, "Nerede yaşıyorsun?" diye sordu.

"Cowlairs Bölge Kilisesi."

"Söyle allah aşkına, nerede yaşıyor?"

Bir ses Cumbernauld Caddesi'nde bir adres verdi, sonra kanepe titreşip öne arkaya sarsıldı. Besbelli bir arabanın parçasıydı, araba Riddrie'deki avlunun önünde durunca inip tek başına yürüyebildi. Neyse ki babası artık orada yaşamıyordu.

Bir hafta sonra kendini kiliseye dönecek kadar topladı. Duvar resmi gözüne yepyeni, taptaze görünmüştü. Ona farklı açılardan bakarken kendi kendine gülüyor, hoplayıp zıplıyor, kafasında yeni fikirler çakıp duruyordu. Paletinde boya hazırlıyordu ki papaz içeri girdi. "Anlaşılan tatil yaptın, Duncan. İyi de ettin, dinlenmeye ihtiyacın vardı... Ama maalesef kötü haberlerim var. Glasgow Presbiteryen Kilisesi'nden teftişe geldiler... resmi gördüler ve pek memnun kalmadılar. Tanıtımımız kötü oldu tabii, Âdem'in rengi de büyük bir şok etkisi yarattı. Onu değiştirebileceğini söyledim ama onların hoşuna gitmeyen resmin *ilkesiydi*. Maalesef kilisemizi kaybedeceğiz."

Öfke Thaw'un damarlarını adrenaline boğmuştu. Merdivenini duvara dayayıp, "Ne zaman?" dedi.

"Önümüzdeki altı-yedi ay içinde. Gelecek yılın başlarında."

"En azından resmi bitirmeye vaktim olacak," dedi Thaw merdivene tırmanırken.

"Kusura bakma ama bırakmak zorundasın."

"Neden?" diye sordu Thaw, gözlerini dikerek.

"Cemaatten şikâyetler geldi. Mihrap yerinde bu merdivenler, kovalar ve damlamalar olmadan ibadet etmek istiyorlar. Kilise heyeti de senin çalışmayı durdurman gerektiğini düşünüyor. Hatta Bay Smail bile aynı fikirde, biliyorsun senin en büyük destekçilerindendi."

"Ne zaman?"

"Gelecek pazar."

Pazar günü papaz ayinden bir saat önce geldi, "Pekâlâ, Duncan," dedi.

Thaw bütün gece çalıştığından, merdivenden bitkin halde indi. "Bu kadar zamanda yapabileceğimin en iyisi buydu."

"Gayet güzel görünüyor."

"Şu çizgileri soran olursa, sığır sürüsü olacaktı dersiniz."

"Merak etme, kimse sormaz. Güzel görünüyor."

"Bir de gökyüzünün karışık olduğunu söylerlerse, onu sadeleştirme niyetinde olduğumu söylersiniz."

"Güzel olmuş Duncan, ama bununla sonsuza kadar uğraşabilirdin herhalde, sonsuza kadar."

"Ufuktaki tarihi olayların ön plandaki büyük basit şekillerle tezat oluşturduğunu söyleyen olursa, bunu bildiğimi, ama bunun ilk duvar resmim olduğunu, daha önce kimseyi duvar resmi yaparken izlemediğimi ve bu işte ilerledikçe öğreneceğimi söylersiniz. Ayrıca asistan tutacak bütçem olmadığını da iletin."

Papaz duraksadı, ardından kararlı bir sesle, "Resmi istediğin zaman bitir, Duncan. Onlara kulak asma. Üzerinde istediğin kadar çalış," dedi.

Thaw, "Ah!" deyip müthiş bir rahatlamayla ağlamaya başladı. Papaz hafifçe omzuna vurup, "Sen sadece önüne bak, onlara aldırış etme," dedi tatlılıkla.

29. Bölüm: Çıkış Yolu

Artık kiliseden malzeme parası isteyemezdi. Cebinde kala kala on pound kalınca, onu da harcarsa hepten umutsuz bir adama döneceğini biliyordu; öte taraftan, bu paraya dokunmadan hayatta kalabilirse belki de sonsuza dek dayanabilirdi. Binanın derinliklerinden gelen kaynamış lahana kokusu aklına bir fikir getirdi. Öğleden sonra kilisenin arkasında çöp bidonlarının durduğu dar sokağa gidip oraya dökülen okul yemeği artıklarını buldu. Kendine bir tabak bulup ekmek ve et dilimlerini, makarna ve hamur köftesi topaklarını toplamaya koyuldu. Bir gün birinin, "Duncan Thaw!" diye bağırdığını işitti, Bayan Coulter'ın onu suçlayan bakışlarıyla karşılaştı. Kendini savunarak, "Çalmıyorum. Bunları kimse istemiyor," dedi.

"Kendinden utanmalısın, senin gibi iyi yetişmiş bir çocuk!"

Elinde tepeleme tabakla kadının yanından geçip gitti, ama Bayan Coulter ertesi gün öğle vakti kiliseye elinde kapaklı geniş bir kâseyle geldi, "Öğle yemeğin," diyerek kâseyi bir sıranın ucuna koydu.

"Bunu yapmanıza gerek yok, Bayan Coulter," dedi Thaw aksi bir tavırla.

Bayan Coulter homurdanarak çıktı. Artık hafta içi her gün aynını yapıyor, bir tek cumaları iki kâse bırakıyordu. Bir akşam dekoratör Bay Rennie çıkageldi ve "Hâlâ yardım istiyor musun?" dedi pat diye.

"Her zamankinden de çok."

"Tamam, haftada birkaç gecemi sana ayırırım."

Bay Rennie tulumunu giyerken, son günlerde dokunsalar ağlayan Thaw aceleyle kilisenin sakin bir köşesine gitti. Sonra dönüp,."Hayat ağacımı gördünüz mü, Bay Rennie?" dedi. "Büyük ve güzel oldu, ama yanlış yerde. Çok ortada. Meyve, kuşlar, sincaplar ve üstündeki her şeyle yedi santim sola kaydırılması gerekiyor. Neden böyle olması gerektiğini anlıyor musunuz?"

"Bana nedenini sorma, sadece nasıl yapacağımı göster."

"Göstereyim, Bay Rennie. Biraz sinirli bir şekilde konuşuyorsam

kusura bakmayın, ortadan kaybolmanızdan korkuyorum. Bir de, iskeleyi bana birkaç günlüğüne ödünç verebilir misiniz tekrar? Tavana dönmek istiyorum da."

"Papazın hoşuna gitmeyecek bu."

"Sadece birkaç günlüğüne."

Haftada sadece altı saatliğine yardıma gelse de Bay Rennie'nin yardımı öyle iyi olmuştu ki, orada olmadığı zamanlarda bile ona seslenmek Thaw'a huzur veriyordu.

"Evrenin çerçevesi üstünde çalışmıyoruz, değil mi Bay Rennie? Yo, hayır, Cowlairs tarihi bir bölge. Yolun aşağısındaki sinemanın birinin duvarına yerleştirilmiş granit bir levha var, kullanılmayan bir çeşmenin üstünde. Eskiden yatay duruyor olmalı, çünkü üstündeki yazıtta orada 1684'te şehit düşen James Nisbet'in yattığı söyleniyor. Sanırım bu bölge eskiden ıssız bir bozkırmış. James Nisbet elinde dua kitabı olmadan, aklına geldiği gibi Tanrı'ya ibadet ettiği için devletin askerleri tarafından öldürülmüş... Pis işler, ha? Değil aslında, hukuk ve düzen meselesi. Usule uygun lisanslı bir kitaptan dua okumayı reddedenler, Tanrı'dan onu değiştirmesini isteyerek devletin kuyusunu kazabilir. Halbuki bu olaydan dört sene sonra İskoçya'yı dua kitaplarına başvurmadan yönetmeyi daha kolay bulan farklı bir politikacı türü geldi. Bu yüzden askeri birlikler, kitaplara bakarak dua etmeyen Presbiteryenlerin peşini bırakıp, bu defa da Latince kitaplardan dua eden Katoliklerin ardına düştü. Nitekim Nisbet'in Casino sinemasının orada (gelecek sene orayı tombala salonuna çevireceklermiş) yatan kemiklerinin üstüne bir taş levha kondu ve levhaya baştan savma bir şiir hakkedildi. Şiir şu kışkırtıcı sözlerle bitiyor:

Britanya cürüm içinde oldukça, görürsün,
Ey okur, sorarlar sana, sen özgür müsün?

Peki biz özgür müyüz, Bay Rennie? Öyleyiz tabii. Evrenin kendimize ait bir modelini yapıyoruz ve kimse bizi iplemiyor..."

"Evet, büyük bir şehit toprağı, Bay Rennie. Yukarıda, mezarlıkta, 1820'de Britanya hükümetini devirmesine ramak kalmış dokumacılar olan Baird, Hardie ve Wilson'ın anıt mezarları var. O zamanlar hükümet epey sallantıdaymış. Büyük bir savaştan henüz zaferle çıkmış olan ülkede işsizlik almış başını yürümüş. Makineleşme mülk sahibi sınıfla-

rı günden güne zenginleştirirken, yoksul sınıflar –bilhassa da dokumacılar– giderek daha yoksullaşıyormuş. Dokumacıların yaşadığı kasabalarda insanları genel grev yapmaya, bakanlar kuruluna suikast düzenlemeye, kışlalara saldırmaya ve herkesi oy hakkı talep etmeye çağıran gizli bir örgüt ortaya çıkmış. Zekice, ha? İsyanın ayrıntıları hükümet ajanları tarafından büyük oranda haber alındığından, o büyük gün geldiğinde insanları harekete geçirmek sorun olmuş. Ama Strathaven ve Bellshill köylerindeki ateşli tipler ellerinde kızıl bayraklarla yollara dökülmüşler. Bunlardan dördü Cathkin Tepeleri'ne bir kızıl bayrak dikmeyi başarmış, ama görünürde hiçbir hareket olmadığından, sonrasında evlerine çay içmeye gitmişler. Sonuçta Baird, Hardie ve Wilson tutuklanıp yargılanarak idam edilince devrimin kanlı mevsimi de son bulmuş. Derken günün birinde hükümet gücünden bir şey kaybetmeden hemen herkese oy hakkı verebileceğini fark etmiş. İşsizler teşvikle Kanada, Avustralya, Asya ve Afrika'ya akın etmiş, buralarda yerlilerin topraklarını gasp ederek köşeyi dönmüşler. Britanya bir imparatorluğa dönüşmüş, herkes sonsuza dek mutlu olmuş ve özgürleşmemiz uğruna canını veren Baird, Hardie ve Wilson için birer anıt dikilmiş. Yine de, bu ateşli radikalizmin bizi daha az dindar yaptığını düşünmeyin Bay Rennie. Glasgow halen geçen yüzyıl inşa edilen kiliselerle dolu. Bunların yarısı depoya dönüştürüldü. Kim bilir, belki de ikimiz şu an Birleşik Krallık'ın en güzel motosiklet ve televizyon aksesuarları deposu haline gelecek bir yeri boyuyoruzdur."

Ardından, "Kusuruma bakmayın Bay Rennie, aslında buna inanmıyorum," dedi. "Bu kilisenin yıkılacağı kanısındayım, ama öncelikle şu duvar resminin kusursuz olması gerekiyor. Bir şey kusursuz olduğunda, ebediyete ulaşır. Daha sonra yok edilebilir ya da yavaş yavaş çürüyebilir, yine de kusursuzluğu geçmişte güvende olur, evrenin kaçınılmaz olan tek yanı da budur. Geçmişte olmuş bir şeyi olmamış kılmaya hiçbir devletin, hiçbir kuvvetin, hiçbir tanrının gücü yetmez. Geçmiş ebedidir, her gün hanemize yazılan başarısızlıklar geçmişin çukuruna düşer: elimize yüzümüze bulaştırdığımız aşk ilişkileri, yıktığımız evler, nazik davranamadığımız çocuklar. Hadi Bay Rennie, birlikte ebediyete tamamlanmış, kusursuz, ahenkli ve bütünüyle zararsız bir hediye verelim; her bir parçası zekânın ve sıcacık itinanın ürünü olan bir şey; yok edici bir silah olmayan, kamu yararını düşünen işadamlarının üzerine kâr koyarak satamayacağı bir şey. Ama unutmayın ki aslında burada

yeni bir şey yapmıyoruz. Mısırlı, Etrüsk ve Çinli sanatçılar bundan beş-altı bin yıl önce en iyi eserlerini gün yüzü görmeyecek mezarlara koymuşlardı. Eski Yunanlıların ve Romalıların da en az bizim kadar çok Leonardo'su, Rembrandt'ı ve Cezanne'ı vardı, Pompey'de kalan birkaç metrekarelik alanı saymazsak, alçı üstüne yapılan bütün resimler şimdi unufak oldu. Ama bunun için üzülmüyorum. Geçmişin Büyük Sanatına ait bir sürü renkli fotoğraf var. Renkli reprodüksiyon diye bir şey olmasaydı, yirminci yüzyıl ortalarının sanatsal sayılması için ortada hiçbir neden olmazdı... ve tabii biz ikimiz olmasaydık, Bay Rennie."

"Benimle lütfeder gibi konuşmayı bırak," dedi bir ses.

Thaw irkilip fırçasını düşürdü, saat sabahın üçü olmuştu. Katıla katıla gülerek indi merdivenden. "Bir daha sizinle asla lütfeder gibi konuşmayacağım Bay Rennie, yeter ki siz de burada değilken benimle konuşmayacağınıza söz verin. Kusura bakmayın, biraz yorulmuşum."

Uyumak da çalışmak kadar kolaylaşmıştı, çünkü rüyasında kendini duvar resminin içinde görüyordu. "İşte burada: toprak, gökyüzü ve güneş," diyordu babası Tanrı'ya, onlar birlikte böğürtlen çalısının etrafında dolaşırlarken yılan da peşleri sıra kuyruğunu sallıyordu. Pırıl pırıl bir gündü, gelgitli göletlerde denizşakayıkları şarkı söylüyordu. "Onu güzelce şekle şemale soktuğumda, geri alacaksın. Borçlu kalmayı sevmem. Gördüğün gibi, makul acı ve ölümle hiçbir sorunum yok." Kafalarını kaldırıp, pençesinde sallanan yavru bir tavşanla sarp bir kayalığın başına konan bir atmacaya baktılar. Ayaklarının altındaki ırmakta boyunlarını birbirine dolamış iki kuğu vardı ve dünyanın ilk âşıkları ırmağın diğer kıyısında karşılıklı diz çökmüşlerdi. Batıda, ufukta Babil kulesinin devasa gövdesi yükseliyor, küçücük kalmış insanlar kulenin tepesinden bayraklar sallıyordu; biraz doğuda, Sina Dağı'nın zirvesinde, fırtınalı havada, papaz tabletlere On Emri hakkediyordu. "Cinsellik ve tarih çözmeyi asla beceremeyeceğim meseleler, bu yüzden onları, biraz daha açık ifade etmekle birlikte, senin verdiğin biçimlerinyle sana geri veriyorum. Yılbaşına kadar bitiririm, o zaman sana hiç borcum kalmamış olur. Bundan sonra bana birkaç kazançlı müşteri bahşedersen memnun olurum, paraya ihtiyacım olacak. Bir dakika lütfen." Yukarı çıkıp Sinai'nin üstündeki yıldırımı, bilgi ağacıyla gökyüzü arasındaki açıklığa yansıyacak şekilde yedi santim sağa kaydırdı. Uyanmış gibi hissetmiyordu. Gözleri kapalı uzanırken zihni tembel tembel mihrap yerinin duvarlarında daireler çiziyor, o gün çalışacağı alanı belirlemek için

kubbede duraklıyordu. Vaiz kürsüsünde kendi bedeninin cevizin içindeki bir kurtçuk gibi kıvrılmış halini bile görebiliyordu, çok geçmeden bu beden düşünceleriyle birleşmek üzere merdivenden yukarı çıkacaktı. Beden ve zihin duvar resminin hizmetine öyle bir girmişti ki, cinsel fantazileri artık uğramaz olmuştu, fırça kaldıramayacağı kadar ağır gelmeye başlayınca yemeğe ihtiyacı olduğunu anlıyordu, o kadar. En acayip, en rüya gibi zamanları resimden uzaktayken yaşıyordu. Mesela komünyon masasında oturmuş, Bayan Coulter'ın getirdiği kâsedeki pudingi yerken, ihtiyar papaz ona uzun uzun bakıp, "Evet, sen gerçek bir sanatçısın. Gerçek bir sanatçı," diye mırıldanıyordu.

Sonra şehirde sanat malzemesi satan kalabalık bir dükkândan soğukkanlılıkla boya tüpü çalıyordu. Derken bir kaldırımda öylece oturup, June Haig'le randevulaşıyordu.

"Gelmezsin!" diyordu, kızın suratına bakıp gülümseyerek. "Biliyorum, gelmezsin."

"Ah, merak etme, orada olacağım. Köprünün yanındaki Paisley'nin köşesinde. Orada olacağım."

"Ben de, ama sen gelmeyeceksin."

Onunla şu anda değil, iki-üç sene öncesinde konuştuğunu fark ederek gülüyordu yine.

Akşam hava erken kararmıştı, Thaw yarı karanlıkta dikkatle çalışırken arkasından biri öksürdü. Koridorda bir adamla kadın duruyordu, gözü kilisenin zeminindeki ışığa alışınca kadının Marjory olduğunu fark etti. Adam, "Merhaba Duncan," dedi içtenlikle, Marjory de elini kaldırıp gülümsedi. "Merhaba," dedi Thaw, yukarıdan onlara bakıp hafifçe gülümseyerek. "Lenzie'den arkadaşları ziyarete gelmiştik, eski zamanları filan düşününce neden gidip Duncan'ı görmüyoruz, dedik. Ve geldik işte," dedi adam.

Adam merdivenden yukarı tırmandı.

"İnsanın bu ışıkta çalışması için kedi gibi gözü olması lazım."

"Şalterler kapının arkasında."

"Yo, hayır, hayır. Bu loşluğu sevdim, daha esrarlı, anlarsın ya... Çok etkileyici. Çok etkileyici."

Marjory onun duyamadığı bir şey söyledi. "Efendim?" dedi Thaw.

"Bu senin alışıldık tarzın değil, Duncan."

Bir an duraksadıktan sonra, "Havaya ve ışığa daha fazla ağırlık vermeye çalışıyorum," dedi.

"Başarıyorsun da. Başarıyorsun," dedi adam. Kilisenin ortasına yürüyüp, sessizce hımlayarak resme baktı. "Neredeyse bitirmişsin," dedi.

"Daha çok var."

"Cahil gözlerime bitmiş gibi görünüyor."

Thaw yeniden üstünden geçilmesi gereken yerleri işaret etti.

"Daha ne kadar çalışacaksın?"

"Birkaç hafta."

"Peki sonrasında ne yapacaksın? Öğretmenlik mi?"

"Bilmiyorum."

Arkasını dönüp çalışıyormuş gibi yaptı. Az sonra adamın öksürdüğünü duydu. "Eh, Marjory," dedi adam, ardından da, "Artık gitsek iyi olacak, Duncan," diye ekledi.

Thaw dönüp onlara veda etti. İkisi tekrar kilisenin ortasına yürüdüler. "Bu arada, Marjory'yle evlenmeyi düşündüğümüzü biliyor musun?" dedi adam.

"Hayır."

"Düşünüyoruz."

"Çok iyi."

Kısa bir sessizlikten sonra adam, "Peki, hoşçakal Duncan. Evlendiğimizde arada bize uğra. Sık sık aklımıza geliyorsun," dedi.

"Çok iyi," diye bağırdı Thaw.

Heceleri tavanda ve duvarlarda çınladı. Marjory'nin kapıda ardına bakıp elini kaldırdığını gördü, ama yüzünde gülümseme var mı yok mu ayırt edemedi.

Hava çalışılmayacak kadar kararmıştı. İskeledeki kalasların üstüne uzandı, kafası, dilin ucunun çekilmiş dişten kalma bir gediğe takılıp durması gibi, karmakarışık bir şekilde gelip gelip Marjory'ye takılıyordu. Biraz önce ahım şahım bir güzelliği veya zekâsı olmayan bir kızla karşılaştığından emindi. Onun bir zamanlar nasıl olup da bir kadında aradığı her şeye denk geldiğine anlam veremiyordu. Bayan Thaw'un cesedi nasıl annesine benzemiyorsa, az önce gördüğü kadının da Marjory'yle ilgisi yoktu. İronik ya da hatırda kalacak bir şey söylemiş olmayı diledi, ama Marjory ona fırsat vermemişti.

"Bu senin alışıldık tarzın değil, Duncan."

Tüyleri diken diken olmuştu, acele etmeden aşağıya indi. Vücudu hiç olmadığı kadar ağır geliyordu. Işığı açıp dikkatle resme baktı. Berbat görünüyordu. Böyle acil durumlar için büyük bir ayna sakladığı ga-

leriye çıktı. Aynayı tutunca resmin sağ ve sol yanları aynaya ters düşüyordu, uzun süre çok yakından çalıştığında bu yöntemle resmin gözüne yepyeni ve heyecan verici göründüğü oluyordu. Şimdiyse çıplak gözlerine göründüğünden bile daha kötüydü. "Güzellik yok! Güzellik yok! Açlıktan başka bir şey yok!" diye bağırarak aynayı aşağıdaki sıraların üstüne fırlattı.

Bütün parmak boğumlarını ağzına sokup ısırmaya çalıştı, sonra da aşağıya inip sıraların arasından en büyük ayna parçasını aldı ve resmi bir an için farklı, yepyeni bir gözle görme çabasıyla oradan oraya koşmaya başladı. Yer yer saf renkler kullanarak açık mavi, kahverengi ve altın sarısı arasında bir ahenk yaratmak istemişti, ama tek görebildiği çirkin bir siyahla gri, cırtlak kırmızıyla yeşildi. Mekânı bulutlar, tepeler, bitkiler ve hayvanlar arasında bölüştürerek cisimleri yumuşak bir ışığın verdiği derinlik içinde tasvir etmeye çalışmıştı, oysa ortaya çıkardığı mekânın derinliği bir karış bile değildi, çizdiği insanlar da daracık bir yüklüğe sıkıştırılmış gibi duruyordu. Yaptığı duvar resmi nevrozlu bir bakirenin fare kapanını andıran çarpık dünyasını yansıtıyordu.

"Bu sanat değil," diye haykırdı, kafasını eğip çılgınca kaşıyarak. "Sanat değil, aç bir uluma. Off... neden buraya geldi ki? Neden kalmadı? Beni mutlu etmeyi reddettiği müddetçe ona nasıl güzel bir dünya yaratabilirim? Tanrım, Tanrım, Tanrım, bırak da onu öldüreyim, öldüreyim! Buradan çıkmam gerek."

Giyinme odasının yanındaki tuvalete girdi, sabahlığını ve tulumunu çıkarıp yıkanmaya başladı. Yukarıdan avaz avaz "Sonunda Üzülen Kim Oldu?" şarkısını söyleyen Cowlairs Kadınlar Kulübünün sesleri geliyordu. Terebentinli gazeteyle dizindeki boya lekesini silerken *Test Pilotu* adlı bir filmin afişi gözüne takıldı. Her yanından mikrofonlar, kablolar ve kadranlar sarkan şişkin bir kaskın içinden gökyüzüne doğru bakan hafif kederli, güçlü bir erkek kafası vardı. Yanında profilden bir kadın duruyordu, pilota arkası dönüktü, ama kışkırtıcı ve davetkâr bir gülümsemeyle ona yandan bakıyordu. Koyu renkli kısa saçları ve June Haig'inkini andıran dudakları vardı. Ayakları çıplaktı, bilezikler takmış, ayak bileklerinden beline kadar yırtmaçlı siyah tül bir pantolon giymişti. Siyah tül gömleği göğüslerini kapatıyor ama aralarındaki çukuru, gerdanını ve karnını açıkta bırakıyordu. Sinsice uyanan cinsel hayal gücü kadının üzerindekileri yavaş yavaş yırtıp onunla oynamaya başlamıştı ki, afişi buruşturup bir kenara attı. "Kadınlar hiç böyle değil. Ya

da başta böyle görünüp sonradan, 'Beni mıncıklamayı kes Duncan,' deyiveriyorlar. Ama hepsi benim hatam. Onları otobüs duraklarında başka erkeklerle gördüm, erkeklere sokulup yüzlerine baktıklarını, açıkça sevilmek istediklerini, arzulandıkları için mutlu olduklarını. Ama ben çekici değilim. Kimin umurunda. Fahişeler benim gibi erkeklerden geçimini sağlıyor. Batlı Sokağı'na gitmem lazım."

Takımını giydi, ceketinin cebinde hâlâ beş poundluk iki banknot vardı. Lambaları söndürmek için kiliseye dönünce, kilisenin koktuğunu fark etti, öyle güçlü bir kokuydu ki bu, bir an için yangın çıktığını sandı. Derken annesinin ölümünden sonra evi saran o küflü tatlı kokuyu hatırladı. Acı acı gülerek, "Hâlâ orada mısın, ihtiyar kadın? Burnum beni yanıltmıyorsa her zamankinden de daha büyüksün," dedi. "Bakalım Batlı Sokağı'nda senden kurtulabilecek miyim..."

Saat on olmuştu ve şehre giden tramvay hemen hemen boştu. Thaw oturmuş, parmak boğumunu çiğneye çiğneye pencereden dışarı bakıyordu. Sapkınlığıyla tahrik eden cinsel birleşme hayalleri, onu seviyormuş gibi yapan birinin kollarında huzurla uyuma düşünceleriyle silikleşmişti. Tramvaydan inip West Regent Caddesi'ne çıktı. Blythswood Meydanı'nın karşı köşesinde iki kadın duruyordu. Yanlarından çabuk çabuk geçti, sonra yavaşlayıp korkaklığına lanet etti. İki-üç gündür yemek yemediği aklına geldi. Charing Cross'un oradaki bir dükkândan patates kızartması alıp yiye yiye Bath Sokağı'na yürüdü. Bir köşede kırmızı paltolu, büyükçe siyah bir el çantası olan bir kadın dikiliyordu. Fahişe olamayacak kadar yaşlı ve ağırbaşlı göründüğü halde yolun ötesinden gelen Thaw'u gözler gibi bir hali vardı. Thaw tırabzanlara yaslanıp patates kızartmasını bitirdi, bu arada kalbi güm güm göğsüne vuruyordu. Kutuyu buruşturup yere attı, ama tam karşıya geçmeye hamlettiği sırada birinin geldiğini gördü. Ufak tefek bir adam karşı kaldırımda sallana sallana kadına doğru yürüyordu. Kadın dönüp ona baktı. Adam yavaşladı, ceplerini yokladı ve bir sigara paketi çıkardı. Kısa bir süre konuştuktan sonra kadın bir sigara aldı, adam sigarayı yaktı ve Sauchiehall Caddesi'ne doğru ilerlediler. Thaw öfkeli ama içi rahatlamış bir halde Green's Tiyatrosu'nun yanındaki bir kafeye girdi. Bir kahve ısmarladı ve tezgâhın ardındaki İtalyan garson sandalyeleri masalara kaldırıp yerleri süpürmeye başlayana dek oturdu. Bir fahişeyle yatma fikri artık büsbütün içini karartıyordu, ama gidecek başka bir yer de kalmamıştı. Kiliseye de eve de dönmek istemiyordu. Çıkıp Renfield Caddesi'ne gitti.

Saat gece yarısı olduğu halde etrafta insanlar vardı: hızlı adımlarla yürüyen bir-iki takım elbiseli adam, sokağın bir köşesinde gazete okuyan kirli montlu bir aylak. Yolun karşısında iki kadın duruyordu. Genç ve uzun boyluydular, elbiselerinin üstüne önü açık duran kürklü siyah paltolar giymişlerdi. Biri bacağını öne uzattı, elbisesini baldırına kadar kaldırıp bir süre jartiyerinin üst kısmıyla uğraştı. Yanındaki kadın mağrur bir bakışla etrafa bakındı. Thaw durdu, gerginlikle karışık bir heyecan mili karnını delip geçmişti. Elini kaldırıp gülümsemeye çalışarak karşıya geçti. Elbisesinin eteğini aşağıya indirmekte olan kadına, "Selam. Tanışıyoruz galiba, di mi?" dedi.

Öteki kadın, "Yanılıyorsun. Tanıdığın benim," diyerek onu süzdü. "Peki, öyle olsun," dedi Thaw.

Jartiyeriyle uğraşan kadın doğrulup, "Görüşürüz Greta," dedi.

"Tamam, görüşürüz. Hey, bir dakika gelsene."

Bir kenara çekilip fısıldaştılar. Birbirinin tıpatıp aynısı olan permalı parlak bronz saçları vardı. Greta baldırlarıyla kalçalarının kum saatini andıran kıvrımlarını ortaya çıkaran daracık bir elbise giymişti. Elbisesinin, pililerin bedenini enlem çizgileri gibi sardığı ön kısmı düğmelerle tutturulmuştu. Thaw her şeyin çorap söküğü gibi ilerlemesi karşısında şaşırmış ve heyecanlanmıştı. Daha minyon olanı, "İyi geceler Greta. İyi geceler koca oğlan," diyerek uzaklaştı. Diğeri Thaw'un koluna girdi. Burun deliklerine ucuz tatlı parfüm kokusu çarptı. "Kendi evin var mı?"

"Tabii ki var."

"Taksiye binelim mi?"

"Binelim. Havamız olsun."

Yaklaşan bir taksiye el kaldırdı, taksi kaldırıma yaklaşırken kendini çok önemli bir şey becermiş gibi hissetti. Taksiye atladılar, kadın bir adres verdi. Thaw emin ellerde olduğu hissiyle arkasına yaslandı. "Kısa mı sürsün istersin?" diye sordu kadın.

"Bütün gece olsun lütfen. Biraz yorgunum da."

"Ama sana pahalıya patlar."

"Ne kadar?"

"Nereden baksan on pound."

Thaw biraz afallamıştı. "O kadar pahalı mı?.. Dokuz poundun biraz üstünde param var. Taksi parasını verince daha da azalacak."

"Hadi öyle olsun bakalım."

Thaw biraz duraksadıktan sonra, "Beni kızıştırman kolay olmayacak. Balık kadar soğuğumdur," dedi.

Kadın dizine vurup, "Sen orasını merak etme. Bu işte iyiyimdir," dedi.

Taksi bir kilisenin revakında durdu. Thaw şoföre parasını verdi, kaldırımdaki kadının yanına gidip, "Yoksa evleniyor muyuz?" diye sordu.

"Evim hemen şu köşe başında."

Eski stüdyosunun bulunduğu bloklarda bir geçide girdiler. Thaw merdivenleri çıkmakta zorlandı. "Kendini iyi hissetmiyor musun?" dedi kadın.

"Biraz yorgunum, o kadar."

Kapının bitişiğindeki buzlu cam pencerede üçgen şeklinde siyah bir delik vardı. Kadın elini delikten sokup bir anahtar çıkardı. Kapıyı açtı ve dikkatlice kapattıktan sonra fısıltıyla Thaw'a sessiz olmasını söyledi. Onu karanlıkta elinden tutup gıcırdayan dar merdivenlerden çıkardıktan sonra bir kapı daha açtı ve kapıyı arkalarından kapatıp lambayı yaktı, Thaw pembe saten abajurlu masa lambasının gül renkli ışığını gördü. Tavanı eğimli sıcacık bir çatı katındaydılar. Kadın elektrik sobasını açıp paltosunu çıkardı ve ona bakarak yatağa oturdu. Thaw üstündekileri çıkarmaya başladı.

Neden sonra kadın kuşkulu bir sesle, "Bu da ne?" dedi.

Nefes nefese olan Thaw cevap vermedi. "Dur biraz! Bu da ne?" dedi kadın.

"Hiç."

"Sen buna hiç mi diyorsun?"

"Sadece egzama, bulaşıcı değil, bak..."

"Hayır, dur! Dur! Kes şunu!"

Ayağa kalkıp giyinmeye başladı. "Kendimi riske atamam."

Thaw ağzı açık bir halde aval aval ona bakıyordu. Ne olup bittiğine pek anlam veremiyordu. Kadın düğmelerini ilikledi.

"Kalk!" dedi Thaw'a huşunetle.

Thaw ağır aheste doğrulup giyinmeye başladı. Ağzı hâlâ açık duruyordu. Bir-iki kere durup gözlerini yere diktiğinde kadın ona acele etmesini söyledi. Bir an başı dönünce, "Bırak da biraz oturayım," dedi.

Kadının daha nazik bir sesle, "Kendimi riske atamam," dediğini duydu.

"Düşündüğün gibi değil. Bulaşıcı falan değil."

Arka cebinden üç pound çıkarıp masaya koydu.

"Bu ne için?"

"Vaktin için."

"Geri al."

Kıpırtısız, paraya baktı. Kadın parayı alıp ceketinin cebine soktu. Thaw kalktı, ceketini giydi. Kadın önden, o arkadan aşağıya indiler.

Arka sokaklardan ağır ağır Drummond'ın evine yollandı, kilidi kırık kapıyı açıp antreden sessizce odaya ilerledi. Bir sokak lambasından yansıyan ışık, üstünde Çin işi aksesuarlar olan deri koltuğa vuruyordu. Aksesuarları çekti ve soğuk güneş ışığı pencereden görünen çatıların üstüne vurana dek, dirseği dizlerine, çenesi parmak eklemlerine dayalı bir halde, dişleri zangırdaya zangırdaya oturdu. Uyur uyanık gördüğü rüyalarda kendisi de odadaki eşyalardan biriydi, tıpkı şömine rafındaki saat ve ayağının dibindeki aksesuarlar gibi. Mutfaktan gelen konuşma sesleri eşyalara çarptığı gibi ona da çarpıyordu. Bay Drummond, "Boktan zırvalar..." diye yüksek sesle söylenerek kapıdan girip çıktı, derken dolu tuvaletten sesler geldi. Thaw soğuktan korunmak için küçük bir kilime sarındı. Rüyasında kendisinin de bir kilim, ortasında delik olan etten bir kilim olduğunu gördü. O delikten korkunç bir şey çıkacaktı, onun soğuk nefesinin kokusunu alabiliyordu. Hızlı adımlar duydu, bir ses, "Hırsız domuz!" diye bağırdı.

Gözlerini açınca suçlayan bakışlarla kendisine bakan kıpır kıpır, dimdik ve hayli yaşlı bir kadın gördü. Kadının bir eli kalçasındaydı, diğer elinde de tüneğinde doldurulmuş bir kanarya duran bir kafes vardı. Kafasını eğip kafese baktı, gözlerinden yaşlar geldi.

"Zavallı Joey'cik," diye fısıldadı usulca. "Zavallı Joey'cik. Allahın belası kedi." Ardından, "Hırsız domuz!" diye tekrar bağırdı. "Daha fazla dayanamayacağım!"

Drummond, "Kendini topla, anne," diyerek odaya girdi. "Aa, selam Duncan. Anne, allah aşkına kendine sert bir kahve yap," dedi.

"Daha fazla dayanamayacağım! Evi Molly'lerle, Janet'larla dolduruyorsun, allahın belası kadınların kokusundan duramıyorum, bu da yetmiyormuş gibi aylak arkadaşların gelip kız kardeşimin porselenlerinin yerini bozuyor, daha fazla dayanamayacağım!"

"Kusura bakma Duncan," dedi Drummond asık suratla. Annesini çeke çeke odadan çıkardı. Thaw evden çıktı.

Pırıl pırıl bir sabahtı, şehir ucuz parfüm kokuyordu. Thaw tedirgin bir halde Brown'ın Yeri'ne gidip çay kaşıklarının çınladığı sıcak mekânda bir-iki saat oturdu. Başı ağrıyordu. Ufak tefek bir kız yanına oturup, "Selam Duncan, bugün çok şık görünüyorsun," dedi. "Biraz çökkünsün ama gerçekten filinta gibisin." Thaw kıza öylece bakıyordu. "Bir keresinde hastalığın bazen işe yaradığını söylemiştin, hatırlıyor musun?"

Thaw kıza öylece bakıyordu.

"Doktorum da aynı şeyi söylüyor. Annem ben üç yaşındayken intihar etmiş, belki de o yüzden... neyse, sonra teyzemle birlikte yaşamaya başladım, doktor benim kendi kendimi hasta ettiğimi düşünüyor... ilgi çekmek için. Dediğine göre kendi kendime zatülcenp, anemi, soğuk algınlığı geliştirmişim, dolayısıyla artık psikiyatra gidiyorum. Sen iyi misin?"

Thaw kıza öylece bakıyordu. Ağzından çıkanları duyuyordu, ama ona anlamsız geliyordu.

"Birisi, şimdi kim olduğunu hatırlayamıyorum, senin dâhi olduğunu söylemişti, biliyor musun? Kim söylemişti, biliyor musun?"

Thaw kıza öylece bakıyordu.

"Adını hatırlamıyorum, ama bir ressamdı... Galiba adı B'yle başlıyordu. Epey tanınmış biri. Her neyse, bu sana kendini... biraz... Ben de Peter'ı bekliyorum, birazdan gelir. Evlendim, biliyor musun?"

Thaw beceriksizce kalkıp dışarı çıktı. Trafik lambalarının yanında bir Riddrie tramvayı durdu, bin bir zahmetle yetişip bindi. Hep oturduğu alt kattaki oturak gözüne bir köpek gibi görünmüştü. Oturağa bakıp eliyle yoklayınca onun basbayağı bir oturak olduğunu gördüyse de gözlerini kısıp cama bakınca gözüne tekrar cüsseli bir köpek gibi göründü. Eve çıkmak kolay olmadı. İçeri girince şöminenin önündeki kilime çömeldi, yumruklarını sıkıp ağrıyan başına bastırdı. Biraz sonra kilimin kalkıp, yatak odasına doğru yürüdüğünü ve onu yatağa yatırdığını hissetti. Kıyafetini ve ayakkabısını çıkardı, battaniyeleri üstüne çekti. Unutuş bir tonluk tuğla gibi tavandan üstüne düştü.

Gözleri ve ağzı açık, kafası yastığın kenarına düşmüş bir halde uzanan bedeninin üzerinde, havada uyandı. Acaba bedenimden çıktım mı diye düşünürken, bedeni kıpırdadı, inledi ve bir anda onun parçası haline gelip doğruldu. Fersiz bir huzurla doluydu. Dışarıda anayoldan hiç ses gelmiyor, ne aşağıdan ne de yukarıdan çıt çıkmıyordu. Ciğerlerine girip çıkan hava öyle rahatlıkla akıyordu ki, karnının acıktığını hisset-

mese öldüğünü düşünebilirdi. Üstündeki ağır battaniyeleri kenara çekti, ayaklarını yere indirdi, dikkatlice ayağa kalkmaya çalıştı ve yere düştü. Kafası bir sandalyenin altında, bir müddet öylece yatıp katıla katıla güldü, ardından ayağa kalkmadan giyinip emekleyerek mutfağa gitti, kafasını iki yana sallayıp, "Hepsi bir parça deri için, bir parça kupkuru deri için," diye söylendi. Zar zor ayağa kalkıp iki parça yulaf ekmeğinin üstüne pörsümüş bir havucu yıkayıp yedi, midesi hepsi hepsi bu kadarını kaldırabilmişti. Bir sandalyeye oturup kafasındaki düşünceleri satranç tahtasındaki taşlar gibi dizdi, ama bu düşünceler öyle seyrek ve miniminicikti ki, parmaklarının arasından kayıp duruyorlardı, bunun üzerine elektrikli sobanın üzerinde bacaklarını kımıldatan örümceğe baktı. Ondan tiksinmişti, yumruğunu sıkıp bütün ağırlığıyla üzerine indirdi ama elini geri çektiğinde böcek hâlâ sapasağlam orada duruyor, bacaklarını kımıldatıyordu. Hiddetle birkaç kere daha vurdu ama yumrukları onu ezmeye yetmiyordu, sonunda metal başlıklı soba yumruğunu bereleyince durdu.

Sonra durup dururken havadan, görünmez bir ağızdan fısıldanan sözler geldi kulağına. Huzursuzlanmıştı. "Evet," deyip doğruca evden çıktı, kapıyı kapattı ve anahtarı var mı diye ceplerini yokladı.

"Ne çok cep var," diye söylendi. "Bazılarını dikip kapatmak gerek. Oha..."

Bayan Colquhoun'un kedisi karşı kapıda oturmuş ona bakıyordu. Kafasının bir kısmı ve boynu yerinde yoktu. Kafasının sağ tarafı kesilmiş, bir mantarın alt kısmı gibi pembe beyaz ve kıvrımlı olan beyni dışarı çıkmıştı. Kedi yarım ağzını açıp beyaz, iğnemsi dişlerinin arasından dilini çıkararak esnedi. Kedinin dilini boğazının incecik dehlizinin sonuna kadar görebiliyordu. Thaw'un ağzı yaşadığı dehşete dair belli belirsiz bir şeyler söyleyerek kımıldadı. Parmakları anahtarın soğuk çeliğine yumuldu. Rahatlamak için onu sımsıkı tutarak sokağa indi. Hava ılık, gökyüzü zifiri karanlıktı. Gökyüzünde, ortasında suya atılmış bir taşın oluşturduğu yuvarlak dalgacıklara benzer halkalar olan kızıl bir gezegen vardı. Thaw fısıltının dediğini yapıp sola saptı. Fısıldayan, kafasının arkasında uçan bir kara kargaydı. Ona verdiği talimatlar bu kesif sessizlikte gayet iyi duyuluyordu. Tepeden Duncan Thaw'a ve onun geçtiği sokaklara bakan bu kara kuş, onun ta kendisiydi. Arada bir bu yürüyen ufak tefek figürü geride bırakarak sokağın sonuna kadar süzülüyor, bazen de geride kalıp arkadan takip ediyordu. Köşe başlarında

ortaya çıkıyor, gagasını bir kulağa yaklaştırıp fısıldıyordu: *Buradan dön, şuradan dön.* Bir sokağın sonunda zincirle kilitlenmiş, gündüz sefalarıyla sarılı pas tutmuş bir kapı vardı, ama bükülüp açılmış parmaklıkların arasından geçti. Etli, kırılgan gövdelerinden kıvamlı, beyaz bir sıvı salgılayan pagoda biçimli bitkilerin arasından kızıl gezegeni gördü. Karga ayağının ucunda uzanan cüruflu patikanın üzerinde kanat çırparken ciyak ciyak ötüyordu:

"O piti piti karamela sepeti
Kafa çıktı yumurtadan, gökler delindi
John Knox zom oldu, duma duma dum
Tanrılar hep yamru yumru, kırmızı mum."

Thaw sendeledi, kaydı ve uçmaya başladı. Karga onun otuz metre altından uçuyor, Thaw'un pozisyonu ve hızı ona göre değişiyordu. Otlarla çevrili kanalın donuk şeridi üstünden geçtiler, Thaw kadınların çamaşır asılı iplerin altında ütü yaptığı, gömlekli erkeklerin gazete okuduğu, çocukların ve sevgililerin loş yatak odalarında yorganların altında yattığı odalar gördü. Şehrin kesik kesik beton satıhları arasında sanki bir trapezdeymişçesine süzülüyordu. Karmakarışık, sıkış tıkış hayatlar onu önce büyülemiş, sonra dehşete düşürmüştü. Gözlerini kapattı. Ayakları bir anda yere değdi.

Karnını köprünün tırabzanlarından birine dayadı, tırabzanın üstünde kollarını kavuşturdu. Kendini iyi hissetmiyordu. Nehir, çatlamış çamur tabakalarının arasında küçülüp daracık bir akıntıya dönüşmüştü. Doğu tarafındaki asma köprünün altında, ölü bir şeyin tepesinde ince bir bulut oluşturan martılar çığlık çığlığaydı. Toprağın altından bir uğultu geliyor, ayak tabanlarında bir titreşim duyuyordu, uğultu kulak zarlarını çınlatana kadar arttıkça arttı ve ufuk çizgisinde bir gongun gümbürtüsü gibi yayıldı. Kafasını kaldırmasıyla nehrin sol kıyısındaki ambarları gördü. Şehir depoların ardında gökyüzüne kadar uzanıyordu. Önde belediye binasının kuleleri yükseliyor, onların ardında, evlerin bütün pencerelerinde ışık yanan Rotten Row Tepesi, daha gerideyse kulesi ve nefiyle güdük katedralin çan kulesi, hemen bitişiğinde de Royal Hastanesi'nin kubbeleri görünüyordu. Bunların da arkasında Kabristanın mezarlarla dolu tepesiyle John Knox anıtı, bir teleskobun en uçtaki bölmesi gibi uzanıyordu. Taştan adamın elindeki kitap nabız gibi atan gezege-

nin tam ortasına düştü, kitaptan çıkıveren mavi gölge hızla Thaw'un kalbine gidip onu dondurdu. Şehir her yandan gökyüzünü sıkıştırıyordu. Fabrika, üniversite, gaz deposu, cüruf yığını, evlerle dolu tepeler, ağaçlarla dolu parklar, kafasını kaldırıp ufka bakınca kendisinin en dipte olduğu bir çanağın ağzı gibi göz alabildiğine yükseliyordu. Çanağın ağzı gözcülerle doluydu. Onca insanın kendisi gibi küçücük bir şeye dikkat kesildiğini görünce şiddetli bir kendine acıma hissine kapıldı, gözcüleri iki parmağıyla selamladı. Kadın gözcülerden biri çanağın ağzını terk etti, aşağıya inerken çatıların arkasında gözden yitti. Thaw gözlerini kapatıp, onun küvetin kenarından süzülen bir su damlası gibi sokaklardan aşağıya süzüldüğünü hayal etti, derken köprünün üstüne gidip Paisley'nin köşesinde onunla buluştu.

Kadın gülümseyip koluna girdi, Thaw kendini muktedir hissediyordu. Yürürlerken kolunu onun beline kaydırdığını ve sözlerinin onu nasıl da güldürdüğünü fark edip gülümsedi. Karga tepelerinde kanat çırpıp perendeler atıyor, çığlık çığlığa, katıla katıla gülüyordu. Derken gagasını bir kulağa yanaştırıp telkinlerde bulunmaya başladı. Gözlerini üzerlerine dikmiş bakan insan kalabalıklarının içinden geçerek bir patikadan yukarı tırmandılar. Bazen sağında solunda bir yüz seçiyordu, ama bütün dikkatini Marjory'ye vermesi, onu yüzünde gülücükler açtıran sohbetiyle beslemesi, bu arada da gülmemeye özen göstermesi gerekiyordu. Marjory elini tutan elin granit kadar hissiz olduğunun ve parmaklarını kırmamak için çaba sarf ettiğinin farkında değildi. Kanaldaki köprünün sallanan kalaslarından geçip depoları geride bırakarak çimenli bir bayıra tırmandılar. Thaw önden gidiyor, onu ardı sıra sürüklüyordu. Thaw onu zorla yere yatırıp taştan elleriyle vücudunu ve boynunu ovalarken, o da gülüyordu. Sonra çırpınmaya başladı.

"Çabuk çabuk çabuk!" diye haykırdı karga. "Çabuk bitir işini!"

Thaw taştan ağzını onun çenesiyle kulağının arasından boğazına götürüp işini çabucak bitirdi.

Uyandığında yağmur çiseliyordu, dudakları kabuk bağlamıştı, yanında görmek istemediği bir şey duruyordu. Eve uçmaya kalkıştıysa da, kısa mesafelerden öteye uçamayacak kadar soluksuzdu, o da kanalın oradaki balçıklı yan yoldan sürüne sürüne ilerledi. Yukarı çıktığında bir o yana bir bu yana devrilip duruyordu, eve girip antrenin zeminine uzandı ve esasen nefes almak, biraz da dikkat çekmek için hırıldamaya

başladı. Hırıltısı giderek artmıştı ki, bir polis kapıyı kırıp içeri girdi. Hapse götürülmeyi bekliyordu, ama bir doktor vardı, onu kaldırıp yatağa yatırdılar. Doktorun morfin iğnesi yapmasıyla tatlı bir uykuya daldı. Tam Teşekküllü Güney Hastanesi'nde gözlerini açtığında oraya yatalı neredeyse on beş gün olmuştu.

30. Bölüm: Teslimiyet

Lanark koğuşun penceresinden kendininkinin yansımasına benzeyen bir yatağa baktı; tek fark, yataktaki kişinin örtünün altında olmasıydı. "Thaw gerçekten de birini öldürdü mü yoksa bu da bir halüsinasyon muydu?" diye sordu.

Hikâyeyi sadece onun gözünden anlatabilirim.

"Ama polis onu tutukladı mı?"

Hayır. Hastanede belli belirsiz onu tutuklamalarını bekledi ama gelmediler, bu yüzden de endişelendi. Bildiği her şeyden uzaklaşmak istiyordu, tutuklanması bunu kolaylaştıracaktı.

"O zaman halüsinasyondu."

Orası belli olmaz. 1956'da Britanya'da resmi kayıtlara geçen yüz elli cinayet vakası vardı, üçte biri aydınlatılamadı. Thaw'un kötü bir şey yaptığının farkında olduğuna şüphe yok, ama kendini polise ihbar etmek güç istiyordu, o da olabildiğince az düşünüp çok uyudu. O günlerde hayal kurmadı. Zihni soğuk bir uyuşukluk bandajıyla sargılıydı.

Elleri berelenmişti, zafiyet geçiriyordu ve bronşiyal astımı vardı. Astımı iki günde tedavi eden yeni bir ilaç olan kortizon steroid almıştı, ama diğer sorunların iyileşmesi daha uzun sürdü. Hastanedeki sosyal görevli babasıyla temasa geçmek istediyse de, Thaw adresini vermedi. Hastaneden çıkınca Bay Thaw'u ziyaret edeceğini söylüyordu ama bunda samimi değildi.

Taburcu edildi, eve gitti ve bavuluna küçük bir tuval, birkaç kıyafet, bir de tıraş takımı koydu.

"Tıraş olmayı bıraktığını söylemiştin."

Evening News'daki yazıdan sonra gazetedeki resmine benzememek için yeniden tıraş olmaya başlamıştı. Sırt çantasında Bay Thaw'un eski pusulalarından biri vardı. Cebinde on pounddan az parayla Parlamento Caddesi'nin sonundaki otobüs terminaline gitti. Kafasında Londra'ya

gitmek, karmakarışık ve kalabalık güneye inip dünyayı gezmek vardı, ama terminale gidince ruhsal pusulasının ibresi yüz seksen derece döndü ve kuzeydeki haliçlerle dağları gösterdi. Nihayet babasını ziyarete gitmeye karar verdi.

Thaw'un Birinci Kitabın başında, 18. Bölümde bahsedilen güzergâhtan geçtiğini düşün, ama bu defa yolun büyük kısmında şekerleme yaptı ve Glencoe köyünde indi. Dallarla çevrili daracık bir patikadan gençlerin kaldığı bir pansiyona çıktı. Mevsim sonbahardı, dağlar, kapalı hava renklerini yumuşatmasa cırtlak görünecek mor, turuncu, yeşil ve sarı çiçeklerle kaplıydı.

"Renkleri geç."

Pekâlâ.

Saat daha beş olmadığı halde dağcılar pansiyonun merdivenlerinde bekliyor. Thaw binanın yan tarafından dolanıp arkadaki bekçi kulübesine gidiyor, ama kapıyı çalmadan önce pencereden içeri bakıyor. Duvarlarda, eskiden Ridrie'deki oturma odasında asılı duran küçük, suluboya Loch Lomond resimleri var. Bunun dışında bir kitaplık, bir yazı masası ve baykuş şeklinde oyma bir kül tablası gözüne çarpıyor. Babası yanan sobanın yanındaki rahat koltuğa oturmuş kitap okuyor. Kolunun yanındaki alçak masada üstü örtülü bir çaydanlık, birkaç fincan, kesme camdan bir şekerlik, bir sütlük ve bir tabak da bisküvi var. Karşı kanepede iki kadın oturuyor. Kadınlardan biri kır saçlı ve altmış yaşlarında; saçları koyu renkli ve kırklarında olan öteki kadın onun kızı olabilir. Yaşlı kadın örgü örüyor, ötekiyse kitap okuyor. İçeride bir tamlık, dingin bir huzur var, Thaw buna dokunulmaması gerektiğini hissediyor. İçerideki havaya bir katkısı olamaz, onu ancak bozabilir, dolayısıyla çitlerde bir aralık buluyor ve yola çıkıp gerisin geri köye dönüyor.

Turistik bir restoranda oturup çay içerken ne yapacağını düşünüyor. Glasgow'a geri dönmek gözüne imkânsız görününce o da rotayı Fort William'a çeviriyor.

Halicin kenarından giden yol sıkıcı, Ballachulish'in oradaki iç karartıcı arduvaz atıklarının yanından geçerken soluğu kesiliyor, ardından feribota binmek için sıraya girmiş arabaların yanındaki alçak bir duvara oturmak zorunda kalıyor. Amerikalı bir kadın arabasının yanında di-

kilmiş, tepede, ormanın içinde eski bir benzin pompasını andıran beyazımsı taş şeye bakıyor. "Şunun ne olduğunu biliyor musunuz?" diye soruyor.

Thaw onun lakabı Kırmızı Tilki olan Colin Campbell'ın öldürüldüğü nokta olabileceğini söylüyor. Kadın hafifçe gülümseyip, "Robert Stevenson'ın *Kaçırılan Çocuk*'unda bununla ilgili bir şeyler okumuştum galiba..." diyor. Thaw bunun mümkün olabileceğini söylüyor. "Pek iyi görünmüyorsun. Yardım edebileceğim bir şey var mı?" diyor kadın.

Thaw hastalığından bahsedip birazdan geçeceğini söylüyor. Kadın, "Kocam da aynı hastalıktan mustarip," dedikten sonra arabaya biniyor. Biraz sonra arabadan çıkıp ona içinde torpido şekilli mavi ve pembe haplar olan bir kâğıt mendil uzatıyor. "Bunlardan bir dene, yeni çıktı."

Thaw haplardan birini yutuyor, çok geçmeden içine mutluluk veren bir ılıklık yayılıyor. Sevgiyle kadına bakıyor. "Günde dört taneden fazla alma, kafayı bulabilirsin. Biz Mallaig'e gidiyoruz, seni gideceğin yere götürebilir miyiz?"

Amerika'nın müstakil bir parçasına ayak basıyor. Koltuklar yumuşacık bufalo derisiyle kaplı, içerisi vücut sıcaklığından beş derece yüksek ve bir yerlerden küçük bir orkestranın sesi geliyor. Motorun sesi duyulmuyor, araba feribota çıkınca tepelerle dağlar film gibi pencerelere yansıyıp hızla geride kalıyor. Kalın enseli, sessiz bir adam olan şoför Thaw'a nereye gittiğini soruyor. Thaw biraz durup Stirr'e gittiğini söylüyor. "Henry sana biraz sus pus gelebilir," diyor kadın. "Başkan Eisenhower'ın beyninde pıhtı varmış, onun için piyasalar biraz kötü durumda."

Thaw gözlerini kapayıp babasıyla kız kardeşini kül rengi bir bahçede görüyor hayal meyal. Bay Thaw elinde bir yün çilesi tutuyor, kız kardeşi de onu sararak top haline getiriyor. Gözlerini açtığında hava kararmış, araba Balmoral Kalesi'ne benzeyen ama önünde neon ışıklı otel tabelası olan bir binaya giden uzun, dolambaçlı bir yoldan yukarı çıkıyor. Yine nefesi kesiliyor. "Haritadan Stirr'e baktık da, bu gece varman imkânsız. Biz burada kalacağız, sana da kalmanı tavsiye ederiz. Biraz pahalı ama..."

Kadının cömert bir teklifte bulunacağını sezen Thaw onun lafını kesip gece iyi bir uyku çekmenin her masrafa değeceğini söylüyor. Arabadan inip hep beraber otele giriyorlar. Thaw resepsiyonda aç olmadığını,

doğruca uyumaya gideceğini söylüyor. Ona iyi uykular diliyorlar.

Otel dev gibiyken odasının bu kadar küçük olmasına şaşırıyor Thaw. Soluğunun kesilmesine aldırmadan yatağa giriyor, iki torpido hapı alıyor ve yastığa başını koyar koymaz uyuyor.

Ertesi sabah iki-üç kere birinin kapıya vurup saati söylediğini duyar gibi oluyor, nihayet kalktığında saat on bir. Rahat nefes alıyor ama kafası sersem gibi, vücudu külçe. Kahvaltıyı kaçırdığından devasa lobinin bir köşesine sığışıp kahveyle tost yiyor. Resepsiyonda faturasını ödeyip dışarı çıkıyor. Hava kapalı ve rüzgârlı. Geri dönmek istemediğinden dönüş yolu gözünde büyüdükçe büyüyor; üstelik rüzgâr da onu aksi yöne itiyor. Otelin etrafında dolaşıp çimenlerde yürüyor, cebinde kalan son kronlarla bakır paraları yokluyor. İçinde nilüferler bitmiş, dikdörtgen bir gölün yanından geçerken hepsini suya fırlatıyor. Orman gülleriyle dolu fundalığın içinden kırlığa açılan bir kapıya uzanan bir patika var. Patikadan ilerliyor.

İki kayalık tepenin arasında kalan yükseltiye kadar uzanıyor kırlık. Hiç patika yok, fundalık bazen yerini ayağının batıp vıcık vıcık sesler çıkardığı yosunlu çamura bırakıyor. Tepeye ulaşması iki-üç saatini alıyor, darmadağınık bir taş yığınının rüzgâr almayan bir kenarında soluklanıyor. Önünde uzanan fundalık okyanusa kadar iniyor, ama tümsek yeri kıyıyı saklıyor. Gri suyu bölen toprak çıkıntıları çarpıyor gözüne, bazılarında yer yer çalılıklar var, diğerleriyse kayalık ve dağlara doğru uzanıyor. Bunlardan birinin Ben Rua olabileceği aklından geçiyor. Yanındaki taşlardan birinin üzerine kazınmış şu sözler gözüne ilişiyor:

BU NOKTADA
Kral Edward
yürüyüş yaptıktan sonra
öğle yemeğini yemiştir
28 Ağustos 1902

Bu sözler ona her nedense komik geliyor, gülmekten katılıyor, ne ki içten bir mutluluk değil bu. Bir hap daha alınca keyfi biraz yerine geliyor, yine de çok mutlu olduğu söylenemez, bu yüzden hapların geri kalanını fırlatıp atıyor. Rüzgâr giderek soğuyor. Ayağa kalkıp boş boş pusulaya bakıyor. İbre aşağıyı gösteriyor.

Bir müddet yürüdükten sonra toprak zeminin önden olduğu gibi sağlı sollu da eğim yaptığını fark ediyor. Görünüşe göre bir burnun üstünde duruyor, ama rüzgâr, eğim ve içgüdüleri yoluna devam etmesini kolaylaştırıyor. Burun küçük kayalıklar ve fundalık bayırlarla sonlanıyor, aralarında da aşağıya yuvarlanmış iri taşlar var. Yokuş aşağı inmek başta kolay olsa da sonra önüne daha sarp kayalıklar çıkınca yerinden kopup yuvarlanan oynak taşlarla dolu yoldan aşağıya inmek için epey çabalaması gerekiyor. Son birkaç metrede kayıp düşüyor ve kurumuş eğreltiotlarının arasındaki büyük kaya parçalarının altında kalıyor. Canım acıyor, bundan hiç hoşlanmadım, diye düşünüyor. Bacağında kanayan uzunlamasına bir sıyrık var ve omzu ağrıyor. Yapış yapış ve ter içinde, kalbi güm güm vuruyor, banyoya ihtiyacım var, diye geçiriyor aklından. Önce sırt çantasını, sonra sırayla paltosunu, ceketini ve kazağını çıkarıyor, ama bu defa da üşüyor, taştan yumurtalarla patatesleri andıran büyük çakılların olduğu kayalık bir sahile iniyor. Çakıllar kayıp duruyor. Üzerlerinde düşe kalka yürümeye koyuluyor.

İlk dalga sarsıcı sayılmaz, ama sahilde sarp kayalıklar var, daha büyük ve ani olan ikinci dalga göğsünü tokatlıyor, onu bacaklarından çekip yaklaşık bir metre derinlikteki suyun içinde kaygan çakılların üstüne sırtüstü deviriyor. Tükürükler saçarak kalkıyor, sırılsıklam olan gömleği tenini gıcıklıyor. Öfkeyle gülerek gömleğini çıkarıp atıyor ve "Benden kurtulamazsın!" diye bağırarak denizin üstüne üstüne yürüyor. Kafasını eğip çarpan dalgalara sokuyor, kollarını savura savura dalgalarla boğuşuyor, suyun üstünde yükseğe, daha yükseğe çıktığını görüyor. Ayakları suyun altında bir yükseltiye basıyor, yükseltinin en tepesine çıktığında su bel hizasında, sonra öne doğru bir adım atıp kendini suya bırakıyor. Suyun altında nefesi kesilmiş bir halde debeleniyor, nefes alma ihtiyacı dışında her şeyden habersiz, tuzdan yana yana tepetaklak dönüp duruyor. Beyni gümleyen bir uğultuyla doluyor, panikle gözlerini açıyor, tuzdan yanan gözleriyle yeşil parıltılar görüyor. Sonunda küçücük bir çıkıntıya tutunmaya gücü kalmayan tırnaklar gibi pes ederek bir kez daha tepetaklak oluyor, son nefes kırıntılarını da verip suyu içine çekmek zorunda kalıyor, işte o an içine acı değil yok edici bir tatlılık yayılıyor.

Devlet denen
o muazzam
Mekanik İnsan,
Gururuyla
Dünyadaki
hayvanların
en başta geleni,
Sanat
aracılığıyla
yaratılır.
KUVVET
DÖRDÜNCÜ
KİTAP
MİLLETLER
TOPLULUĞUNUN
ÖZÜ, BİÇİMİ ve GÜCÜ

31. Bölüm: Nan

Lanark gözlerini açıp düşünceli düşünceli koğuşun etrafında gezdirdi. Pencere yine panjurla örtülmüştü ve odanın bir köşesinde etrafı bölmelerle çevrili bir yatak vardı. Rima yanında oturmuş, kahverengi kesekâğıdından incir yiyordu. "Bu beni hiç tatmin etmedi," dedi Lanark. "Birini öldürdükten sonra intihar eden birine saygı duyabilirim (zaten yapılacak en doğru şey de bu), ama bir fantazi uğruna kendini suda boğan birine duyamam. Kâhin neden bunlardan hangisinin olduğunu açıkça söylemedi ki?"

"Sen neden bahsediyorsun?" dedi Rima.

"Kâhinin Unthank'ten önceki hayatına dair anlattıklarından. Adam daha şimdi bitirdi."

"Birincisi, kâhin adam değil kadındı. İkincisi, anlattığı hikâye benim hakkımdaydı. O anlatırken sen öyle sıkıldın ki uyuyakaldın; belli ki rüyanda başka bir şeyler görmüşsün."

Tartışmak için ağzını açtıysa da Rima ağzına bir incir tıkıp, "Uyuyakalman yazık oldu çünkü bana senin hakkında da bir sürü şey anlattı. Sen on dokuz yaşındayken peşimden koşup beni utandıran komik, pek de seksi olmayan bir çocukmuşsun. Neyse ki başka biriyle evlenerek akıllılık etmişim."

"Ya sen!" diye bağırdı Lanark öfkeyle yutkunarak, "sen de benimle kedinin fareyle oynadığı gibi oynayan, gösterip de vermeyen firijid bir bakireymişsin. Seni elde edemediğim için birini öldürmüşüm."

"Farklı kâhinleri dinlemiş olmalıyız. Hepsini rüyanda gördüğünden eminim. Yiyecek başka bir şey var mı?"

"Hayır, hepsini bitirdik."

Bir hedefe odaklanmış adımların patırtısıyla içeri dalan doktor ve hemşire kalabalığı arasından koğuşa bir sedye sokuldu. Önden Munro girmiş, silindirler ve aletler taşıyan teknisyenler de en arkadan gelmişti. Köşedeki bölmelerin ardına geçtiler, hafif tıslamalarla görünüşe gö-

re koridorlardan gelen bazı tümcelerden başka bir şey duyulmuyordu.

"...yarı kavrama durumunda kavranan kavrayış..."

"...şerefsiz Milton, suçsuz Cromwell..."

"Neden şerefsizmiş? Neden suçsuzmuş?"

"Kız çıplak geldi. Bu işimi kolaylaştırdı."

Munro yanlarına geldi, yatağın ayak ucunda dikilip ağırbaşlılıkla onlara baktı. "Enstitüden ayrılmanızla ilgili olarak üç saat sonrasına Lord Monboddo'yla görüşme ayarladım. Görüşme bitene kadar burada beklersiniz diye hesap etmiştim ama beklenmedik bir insan teslimatı oldu. Durumları iyi ama halsizler, biri onları yemeklerden soğutursa ölme ihtimalleri var. Bir hemşire giysilerinizi getirecek. Giyinip personel kulübünde bekleyebilirsiniz."

"Gerek yok," dedi Lanark. "Böyle bir durumda fikirlerimizi kendimize saklayabiliriz."

Munro Rima'ya dönüp, "Sen de aynı fikirde misin?"

"Elbette, ama yine de personel kulübünü bir görmek isterdim."

"Size güvenebileceksem burada kalmanızı isterdim aslında. Koğuş çok tenha, biraz sohbet hasta kadına kendini evinde hissettirebilir."

"Size seve seve yardım ederim Dr. Munro," dedi Rima gözleri parlayarak, "ama siz de bizim için bir şey yapar mısınız? Monsenyör Noakes'a buraya o güzel yiyeceklerden biraz daha getirmesini söyleyin. Yemeğimiz varken yemekten konuşmamak daha kolay olur."

Munro uzaklaştı ve "Elimden geleni yaparım ama söz vermiyorum," dedi ciddiyetle.

Lanark Rima'ya bakıp, "Ne kadar vicdansızsın!" dedi.

"Senin gibi olmadığıma memnun değil misin?" diye sordu Rima içerlemiş bir sesle.

"Çok memnunum."

"Göster o zaman."

Teknisyenlerin alet edevatlarıyla birlikte koğuştan çıktığını duydular. Paravanın arkasında sadece birkaç doktor kalmıştı, bir hemşire kucak dolusu giysi ve ağzına kadar dolu iki sırt çantasıyla Rima ve Lanark'ın yanına gelip, "Dr. Munro şimdi giyinmenizi istiyor. Sırt çantalarında yolculuğunuz için yiyecek olduğunu, istediğiniz zaman yemeye başlayabileceğinizi söyledi."

Rima kadın kıyafetlerini alıp parmak uçlarıyla yokladı. Sarımsı, kadifemsi bir kumaştandılar. Dudakları küçük, heyecanlı bir tebessümle

kıvrıldı. Çırılçıplak yataktan çıkıverip, "Banyoda giyineceğim," dedi. Koğuşun sonundaki kapıya koştu, bu arada Lanark da sırt çantalarının içine göz atıyordu. İkisinde de dürülmüş birer deri mont, küçük sert sıkıştırılmış meyve paketleri ve ince kâğıda sarılı et vardı. Çantalardan birinde kırmızı bir termosta kahve, yassı bir şişede brendi, diğerinde ise bir ilkyardım çantasıyla bir el feneri vardı. Fazlasıyla ılık, fazlasıyla yalıtık olan bu yerden ayrılışları rahatsız edici ölçüde yakın görünüyordu. Lanark kalkıp giysilerini banyoya götürdü.

Rima aynanın önüne geçmiş, muntazam ve ağır hareketlerle omuzlarına düşen saçlarını tarıyordu. Üzerinde kehribar rengi, uzun kollu, kısa bir elbise, ayaklarında sarı deri sandaletler vardı. Lanark onun zarif, altuni görünüşü karşısında yarı hipnotize olmuştu. "Güzel olmuş mu?" diye mırıldandı Rima.

Lanark, "Fena değil," deyip küvette yıkanmaya koyuldu.

"Neden bana güzel olduğumu söylemiyorsun?"

"Ne zaman söylesem burnumdan getiriyorsun da ondan."

"Evet ama söylemediğinde kendimi yalnız hissediyorum."

"Tamam, tamam. Çok güzelsin."

Kurulanıp gri tüvit takımıyla kazağını giymeye koyuldu. Rima saçlarını koyu sarı bir kurdeleyle düzgünce topladı, üzgün ve düşünceli görünüyordu. Lanark onu öpüp, "Neşelen biraz! Sen ışıksın, ben de gölge. Birbirimizden farklı olduğumuza memnun değil misin?" dedi.

Rima yüzünü buruşturup, "Teşvik edilmeden ışık saçmak zor," diyerek banyodan çıktı.

Lanark koğuşa döndüğünde doktorlar, hemşireler ve yatağın etrafındaki bölmeler gitmişti, Rima köşedeki yatakta bir kadınla konuşuyordu. Lanark da onlara katılıp yorganın altından çıkan küçük, kel, buruşuk kafaya baktı. Kadın bir sıra yastığın içine gömülmüş yatıyordu. Bir deri bir kemik kalmıştı, kahverengi saçlarında beyaz ışıltılar vardı, incecik küçük yüzünde gençlikle yaşlılık iç içe geçmişti. Belli belirsiz bir gülümsemeyle, "Seni tekrar görmek ne acayip, gizemli adam," dedi.

Lanark boş boş baktı. "Nancy. Nan'i hatırlamadın mı?" dedi Rima.

Yatağın kenarına otururken şaşkınlıktan az daha kahkaha atacaktı. "Elit'ten kaçabildiğine sevindim," dedi.

Kendini sırıtmaktan alıkoyamıyordu. Enstitüye girdiğinden beri Sludden ve haremi aklından uçup gitmişti, şimdi bakınca bu karmaka-

rışık aşk hayatları gözüne fevkalade komik görünüyordu. Bebek karyolasını işaret etti.

"Bebeğin çok tatlı."

"Evet! Babasına benzemiyor mu?"

"Saçmalama," dedi Rima nazikçe. "Bebekler insanlara benzemez. Bu arada, babası kimdi? Toal mu?"

"Tabii ki hayır."

"Kim o zaman?"

"Sludden."

Rima bebeğin yüzünün açıkta kalan kısmına dikkatle baktı.

"Emin misin?"

Nan kederle gülümsedi. "Evet, eminim. Gay gibi onun nişanlısı, Frankie gibi yerden yere vurduğu metresi ya da senin gibi akıllı metresi değildim. Ben onun nazik davrandığı zavallı küçük kızdım, ama en çok beni severdi – tabii bunu sır olarak saklamam gerekiyordu. Ne zaman ihmal edilmekten bıkıp onu başımdan atmaya kalksam, kaldığım yere gelir, su borularından yukarı tırmanıp pencereden içeri dalardı. Çok atletikti. Bana sımsıkı sarılırdı, o kadar yatmamıza rağmen sevişmemiz hâlâ eskisi kadar taze ve heyecan verici derdi, öteki kızlar yüzünden bundan vazgeçmek aptallık olur derdi. Benimleyken enerjik olabilmek için hepinize ihtiyacı olduğunu söylerdi. Hayatımda âşık olduğum tek adamdı o, hastalığım kötüye gitmeden önce sürekli onu terk etme planları yapsam da asla başka birini istemedim."

"Ne hastalığı?"

"Her yerimde ağızlar çıkmaya başladı, sadece yüzümde değil, başka yerlerimde de; her yalnız kaldığımda benimle tartışıyor, bana bağırıp hakaret ediyorlardı. Sludden'ın onlarla arası çok iyiydi. Onlara hep bir ağızdan şarkı söyletebiliyordu, sevişirken onlardan hoşnut olmamı bile sağlıyordu. Bu kadar çok yerinden içine girilebilecek bir kız tanımadığını söylüyordu."

Nan'in yüzünde anaç bir tebessüm belirmişti, Lanark aynı yumuşak ve yâd eden ifadeyi Rima'nın yüzünde de görünce kıskançlıktan içi sızladı. Nan bir of çekip, "Ama en sonunda Sludden'ı bile kaçırttılar (ağızlar yani), çünkü durumum kötüye gittikçe ona daha muhtaç hale geliyordum, bu da onun pek hoşuna gitmiyordu. Politikaya atılmıştı, işi başından aşkındı.

Lanark ve Rima bir ağızdan, "Politika mı?" diye bağırdı. "Politikaya atılanlarla dalga geçerdi hep," diye ekledi Rima.

"Biliyorum, ama sen ortadan kaybolunca senin yerini protestocu bir kızla doldurdu, gitar çalıp bize durmadan babasının tuğgeneral olduğunu anlatan sırnaşık bir sarışın. Ondan hiç hoşlanmıyordum. Ekonominin dizginlerini elimize geçirmeye hazırlanmamızı, bunun insanların durumunu düzeltmek açısından çok mühim olduğunu söylüyordu, ama kimseyi dinleyemeyecek kadar çok konuşuyordu. O konuşurken Sludden arkasına geçip oradan bize göz kırpardı. Derken Elit'teki bir yığın insan protestocu kesildi. Adlarını ve rozetlerini bile hatırlamadığım yüzlerce yeni klik peyda oldu. Suçlular bile rozet takıyordu. Bir gün Sludden yakasında bir rozetle çıkageldi, işi şakaya vurup duruyordu. Sarışınla bir protesto eylemine gitmiş ve bir komiteye seçilmiş. Dediğine göre hepimizin protestocu olması gerekiyormuş çünkü son günlerde kimsenin Belediye Başkanı Dodd'a güveni kalmamış, şehri ele geçirmemiz için bulunmaz bir fırsatmış bu. Bu söylediklerinin hiçbiri bana manalı gelmiyordu. Yani, hamileydim ve Sludden bunu ona anlatacak kadar yanına yaklaştırmıyordu beni. En sonunda bunu ona söylemeyi başarınca, birden çok ciddileşti. Henüz devrimle kurtarılmamış bir dünyaya çocuk getirmenin suç olduğunu söyledi. Bebeğin doğmadan önce öldürülmesini istiyordu, ama ben buna izin vermedim. Onu kucağıma verir misin?" Rima bebeği getirip Nan'in kollarına bıraktı. Bebek gözlerini açtı, küçük bir sızlanma mırıltısı çıkardıktan sonra başını Nan'in göğsüne yaslayıp tekrar uykuya daldı. "Benim bencilce davrandığımı söylüyordu, galiba hakkı da vardı. Sludden'dan önce beni isteyen kimseyle tanışmamıştım, ama artık o da beni istemiyordu, dolayısıyla başka birine ihtiyacım vardı, doğacak bebeği düşündükçe aklımı kaçıracak gibi olsam da durum buydu. Sludden başında tacıyla kahkahalar atarak bir yığın kadının üzerinde tepiniyordu, bense en altta eziliyordum. Derken bebek içimde kımıldanmaya başlayınca dinginleştim, kendimi birdenbire eksiksiz hissetmeye başladım. O zamanlar Sludden için üzülüyordum. Her yerde avuçlayacak bir meme, onu emzirecek bir anne arayan, yine de tatmin olmak nedir bilmeyen zıvanadan çıkmış açgözlü bir çocuk gibiydi. Senin de böyle düşündüğün oldu mu, Rima?"

Rima, "Hayır," diye kestirip attı.

"Onu neden bu kadar seviyordun?"

"Zeki, eğlenceli ve nazikti. Aramızda hastalık taşımayan tek erkek oydu."

"Hastalık taşımıyordu çünkü *kendisi* bir hastalıktı," dedi Lanark, "Tanıdığı herkesin başına bela olan bir kanserdi o."

Rima homurdandı. "Saçma sapan konuşuyorsun. Sludden seni severdi. Sana yardım etmeye çalışmıştı, ona izin vermeyen sendin."

Nan gülümsedi. "Lanark'ı kıskandırıyorsun."

"Evet, beni kıskandırıyor. Ama kıskanç olsam bile haklıyım."

"Buraya nasıl geldin Nancy?" diye sordu Rima.

"Sancılar başladığında odamdaydım, bebeğin geldiğini anladım. Ev sahibinden yardım istedim, ama korktuğu için evden çıkmamı söyledi, ben de kendimi odama kapattım, sonra (nasıl becerdim hatırlamıyorum) kapının arkasına ağır bir gardırop çekip dayadım. Az kalsın ölüyordum. Sancılar o kadar fenaydı ki yere yığılıp öylece kaldım. Zaten bebeğin öldüğünden emindim. Kendimi bir hiç gibi hissediyordum, korkudan başka bir şey hissetmeyen bir hiç gibi, dünya kadar berbat bir bok parçası gibiydim. Dışarı çıkmak için bağırmış olacağım ki, yanı başımda, yerde bir delik belirdi."

Tüyleri ürperen Lanark, "Ben o deliğin içinden geçerken az kalsın ölüyordum," dedi. "O delikten tabancasıyla atlayan bir askerle karşılaşmıştım, adam aldığı tabanca yarasından öldü. Yani hamile bir kadının nasıl olup da hayatta kaldığını aklım almıyor."

"Ama çok kolay oldu. İçinde soluk alınabilen koyu renkli, ılık bir suyun içinden geçmeye benziyordu. Her zerrem desteklenmiş durumdaydı. Hâlâ doğum sancıları çekiyordum, ama canım yanmıyordu, sancılar daha çok müzik vuruşları gibiydi. Küçük kızımın dışarı çıktığını, sonra yukarı süzülüp göğsüme yapıştığını hissettim. Ama hayır, ben önden gittiğime göre aşağıya sürüklenmiş olmalı. İçimdeki bütün kirin pasın dışarı akıp karanlıkta gözden kaybolduğunu hissettim. O karanlık beni seviyordu. Ama aydınlık geri döndüğünde, müzik yine acıya dönüştü ve bayıldım. Üzerinden uzun zaman geçti, neyse, neticede buradayım; tertemiz, güzel bir odada sizinle sohbet ediyorum."

Lanark, "Burada sana iyi bakılacak," dedi kestirip atarcasına.

Kalkıp en yakındaki kemerli geçide girdi. Nan'in hikâyesi ona kendi korkunç düşüşünü hatırlatmış, tepeler ve sularla dolu günlük güneşlik manzaralar görme arzusuna kapılmıştı. Ümitle panjuru açtı, ama eskiden pencere sandığı ekran artık yerinde yoktu. Duvarın ortasında yerden tavana kadar uzanan, panelleri bronz süslemeli, koyu renk ahşaptan, çift kanatlı bir kapı vardı. Kolu ya da anahtar deliği olmayan kapıyı ittiğinde yerinden oynamadı. Gerisin geri koğuşa döndü.

Nan bir yandan bebeği emziriyor, bir yandan da fısır fısır Rima'ya laf yetiştiriyordu. Lanark kendi yatağına oturup *Kutsal Savaş*'ı bitirmeye çalıştıysa da, kitap sinirine dokundu. Yazar yiğit bir düşman tahayyül edemiyordu, erdemden anladığı tek şeyse kitaptaki en güçlü karaktere mutlak itaatti. Hemşire Nan'in yemeğini getirdi. Nan yemeğin birazını yedi, Lanark yemeğin kalanını Rima'nın yediğini, lokmalarının arasında da meydan okurcasına ona baktığını görünce şaşıp kaldı. Görmemiş gibi yapıp, sırt çantasından çıkardığı bir parça acı çikolatayı yedi azar azar. Çikolatanın tadı öyle kötü gelmişti ki uzanıp uyumaya çalıştı, ama hayal gücü, gözkapaklarının arkasına hayali şehir manzaraları yansıtıp duruyordu; stadyumlar, fabrikalar, hapishaneler, saraylar, meydanlar, bulvarlar, köprüler gözünün önünden bir film şeridi gibi geçiyordu. Nancy'yle Rima'nın konuşması, içinden trampet sesleri yükselen uzak kalabalıkların uğultusunu andırıyordu. Gözlerini açtı. Duyduğu sesler hayal değildi. Hava gittikçe yükselen bir trampet gürültüsüyle çalkalanıyordu. Lanark ayağa kalkınca Rima da kalktı. Trampet sesi kulağı sağır edecek kadar yükseldi, derken sessizlik oldu, siyah ve gümüşi giysilere bürünmüş bir suret içeri girip ortadaki kemerin altında durdu. Düğmeleri gümüş rengi olan siyah paltolu, siyah kısa pantolonlu, uzun beyaz çoraplı bir adamdı bu. Boynunda ve bileklerinde beyaz dantelalar, ayaklarında gümüş tokalı ayakkabılar, beyaz perukalı başındaysa üç köşeli bir şapka vardı. Sol elinde bir evrak çantası, sağ elindeyse gümüş topuzlu abanoz bir asa tutuyordu. En hayret verici tarafıysa yüzüydü, çünkü Munro'nun yüzüydü bu. "Dr. Munro!" dedi Lanark.

"Şu an doktor değil teşrifatçıyım. Sırt çantalarınızı getirin."

Lanark sırt çantalarından birini omzuna, diğerini eline aldı. Rima, ağlayan bebeğini sakinleştirmeye çalışan Nan'le vedalaştı. Munro döndü, asasını devasa kapılara hafifçe vurmasıyla kapılar çınlayarak içeri doğru açıldı. Munro onları kapıdan geçirdi, Rima Lanark'a iyice sokulmuştu. Kapılar kapandı.

32. Bölüm: Konsey Koridorları

Köhne bir tren vagonu gibi kokan ahşap panolu, alçak tavanlı, kalın halı döşeli, yuvarlak bir odadaydılar. Duvar boyunca döşemeli bir bank uzanıyordu, odanın ortasındaysa tepesinde defne taçlı, kel, bronz bir büst olan maun bir sütun duruyordu. Yüksek sesle, "Kuzey girişi," dedi Munro.

Kafa iki yana sallandı ve hafif bir gümbürtü başladı. Lanark yanlamasına hareket eden bir vagonda olduklarını anladı. "Enstitüyle konsey bürolarını birbirine bağlayan düzenek biraz antikadır," dedi Munro. "Oturun, birkaç dakikaya varmış oluruz."

Oturdular. "Ne heyecanlı değil mi?" diye mırıldandı Rima.

Lanark başıyla onayladı. Kendini güçlü ve kendinden emin hissediyor, eskiden olsa onu korkutabilecek bir efendi-başkan-yöneticinin artık içine korku salmadığını düşünüyordu. Bunun için fazla yaşlıydı. Munro heykel kaidesinin etrafında gezinirken, "Lord Monboddo'yla görüştükten sonra nereye gideceğiz?" diye seslendi Lanark.

"Önce ne diyecek bir bakalım da."

"Ama bu çantalar belli bir tür yolculuk için hazırlandı!"

"Kendi isteğinizle ayrılıyorsunuz, bu yüzden yayan seyahat etmek zorundasınız. Artık bunu tartışmak için çok geç."

Kapıların açılmasıyla, Munro gibi giyinmiş biri, smokinli iki tıknaz adamla içeri girdi. Çok geçmeden asansör yine durdu ve başka bir teşrifatçı, takımları kırış buruş olmuş endişeli bir grup adamı içeri soktu. Üç teşrifatçı heykel kaidesinin yanında fısır fısır bir şeyler konuşurken, geri kalanlar da bankta gruplar halinde gevezelik ediyordu. "...bize itibar etmiyor, o yaratığa itibar ediyor..."

"Sekreteri sado-mazolardanmış."

"...ama ayrımı devam ettirir..."

"Ettirmezse bent kapaklarını herkese bedavaya açmış olur."

Munro Lanark'a yaklaşıp, "Aksi şeytan!" dedi asık suratla. "Yöneticiyle istediğimiz kadar konuşabilmeyi umuyordum, ama bir heyet ağır-

layacak ve iki görev tayini yapacakmış. Sadece on dakikası var, bizim meseleyi üç dakikada halletmem gerekecek, onun için asansörden çıkınca yanımdan ayrılmayın, mümkün olduğunca da az konuşun."

"Ama bu toplantı bütün geleceğimizi belirleyecek!"

"Merak etme, sizi yüzüstü bırakacak değilim."

Kapılar açıldı, teşrifatçılar onları öyle parlak bir zemine götürdü ki Lanark'ın kalbi tekledi, açık havada gün ışığında olduğunu sanmıştı.

Zemin geometrik desende döşenmiş renkli mermerdendi. Bir kilometre kadar uzanıyordu, ama göz tavanın yüksekliğini algılayınca genişlik önemsiz geliyordu. Bir kubbenin altında sekiz koridorun birleştiği sekizgen bir salondaydılar, koridorlara yukarıdan bakmak Rönesans saraylarına yukarıdan bakmaya benziyordu. Mekân ilkin boş gibi görünse de, gözü alışınca Lanark koridorlarda böcekler gibi dolaşan sayısız insan olduğunu fark etti. İçeride hava serindi ve uzaktan gelen ayak seslerinin tantanalı yankılarını saymazsak iç rahatlatan bir sessizlik vardı. Lanark ağzı bir karış açık etrafına bakındı. Rima iç geçirdi, parmaklarını onun elinden yavaşça çekti ve mermer zeminde zarif adımlarla uzaklaştı. Uzaklaştıkça sanki boyu uzuyor, daha bir endamlı görünüyordu. Üzerindeki renklerle endamı etrafıyla mükemmel bir uyum içindeydi. Lanark, "Burası sana yakıştı," diyerek peşinden gitti.

"Biliyorum."

Rima arkasını döndü ve kalçasını saran kehribar rengi kadifeyi düzelterek yanından geçti, çenesi kalkık, yüzü hülyalıydı. Kendini dışlanmış hisseden Lanark bir kez daha etrafa bakındı. Çeşitli yerlere kırmızı deri döşeli banklar konmuştu, Munro en yakındaki banka oturmuş, dikkatli gözlerle koridorlardan birine, personele ve dizinin üstünde duran dosyaya bakıyordu. Arkasında, biraz ötede, üç mermer basamağın tepesinde ortaçağ tarzı ahşap bir taht vardı. Diğer teşrifatçılar yanlarındakileri tahtın yanına götürmüş, smokinli tıknaz adamlar en alt basamakta yan yana diz çökmüştü, dua ediyor gibi bir halleri vardı. Hemen yanlarında, heyettekiler kollarını kavuşturmuş, bir arada duruyordu. Teşrifatçıları onların fotoğrafını çekiyordu. Rima amaçsız ve dalgın adımlarla Lanark'ın yanından geçiyordu ki, "Etkileyici tabii, ama güzel değil," dedi Lanark sertçe. "Şu şamdanlara bak! Altın ve elmas taklidi yüzlerce tonluk pirinç ve cam kullanılmış ama mekânı aydınlatmıyor bile. Asıl ışık duvarları çevreleyen sütunların arkasından geliyor. Bahse girerim o da neondur."

"Buraya ait olmadığın için kıskanıyorsun."

Bu sözün doğruluğu karşısında incinmişti Lanark. "Çok doğru," dedi kısık sesle.

Rima elini onun göğsüne koyup heyecanla gözlerinin içine baktı. "Ama Lanark, isteseydin burada yaşayabilirdik! Sana bir iş verecekleri-nden eminim, istediğinde çok zeki olabiliyorsun. Munro'ya kalmak istediğini söyle. Çok geç olmadığından eminim!"

"Burada güneş ışığı olmadığını ve yemeği sevmediğimizi unutuyorsun."

"Evet, unutmuşum," dedi Rima efkârlanarak.

Yine yürüyüp ondan uzaklaştı.

Lanark Munro'nun yanına oturup masmavi kubbeye bakarak sakinleşmeye çalıştı. Kubbede trompet çalarak bulutların üstündeki figürlerin etrafına çiçekler saçan melek resimleri vardı. Buluttan yastıkların üzerindeki dört atlı bilhassa ilgisini çekmişti. Roma zırhları, kıvırcık perukaları ve defne yaprağından taçları vardı, sol ellerinde birer kılıç, sağ ellerindeyse duvarcı malası olduğundan, atları dizleriyle idare ediyorlardı. Karşılarındaki benzer bulutların üzerindeyse elinde rulo kâğıtlar ve tuhaf biçimli bastonlar, sırtlarında da pelerin olan dört saygın adam duruyordu. İki grup da cüsseli bir adamın tahtta oturduğu kubbeye doğru bakıyordu. Adamın güçlü yüzünden müşfik biri olduğu anlaşılıyordu, ama ifadesinde miyop ya da sağır olduğunu düşündüren bir şeyler vardı. Ressam her yanını çarpıcı eşyalarla doldurarak dikkati bu ayrıntıdan başka yöne çekmek istemişti. Adamın dizinde bir küre, bacaklarının arasında bir kılıç duruyordu. Bir elinde terazi, ötekinde bir duvarcı malası tutuyordu. Kafasının üstünde gagasında şimşek şekilli bir ot olan bir kartal uçuyordu, kaftanının eteğinin altındaysa bir baykuş vardı. Sarıklı bir Hintli, bir Kızılderili, bir Zenci ve bir Çinli ona hediye olarak getirdikleri baharat, tütün, fildişi ve ipeklerle önünde diz çökmüşlerdi. Lanark Munro'nun, "Hoşuna gitti mi?" dediğini duydu.

"Pek değil. Bu atlılar kim?"

"Nimrod, Imhotep, Tsin-Shi Hwang ve Augustus, konseyin eski başkanları. Tabii o zamanlar unvanları farklıymış."

"Perukalarla zırhlar neden?"

"Bir on sekizinci yüzyıl geleneği – resim o zaman yapılmış. Karşılarında duranlar da enstitünün eski yöneticileri: Prometheus, Pythagoras, Aquinas ve Descartes. Tahttaki ise birinci Lord Monboddo. Sönük

bir kanun koyucu ve entipüften bir filozofmuş, ama konseyle enstitü birleştiği vakit ikisinin de azasıymış, bu da onu sembolik olarak işe yarar biri yapmış. Adam Smith'i tanıyormuş."

"Ama enstitü ne? Konsey ne?"

"Konsey insanları Cennete yaklaştıran siyasi bir yapı. Enstitü ise Cennetin ışığını insanlara indirmekle görevli düşünürlerin oluşturduğu bir ittifak. Bazen ayrı örgütlenmeler oluşturdukları, hatta çekiştikleri olsa da bu asla uzun sürmemiş. Son büyük uzlaşma Akıl Çağında gerçekleşmiş, iki dünya savaşı da bizi birbirimize daha sıkı kenetlemiş."

"Ama cennetin ışığı dediğin şey ne? Güneşi kastediyorsan, neden burada parlamıyor?"

"Aslında son yıllarda hiç kimse cennetin ışığını gerçek bir *güneş* olarak almıyor. Bu artık ihtiyaç duymadığımız bir metafor, bir sembol. Feodalizmin çöküşünden bu yana uzun vadeli hedefleri düşünmeyi düşmanlarımıza bıraktık. Çünkü böylesi hedefler aldatıcıdır. Toplum bunlarsız daha hızlı yol alır. Kubbeye daha dikkatli bakarsan, ressam ortaya güneş yapmış olmasına rağmen, birinci Monboddo'nun tacının arkasında güneşin neredeyse hiç görünmediğini fark edersin. Ayağa kalk, yirmi dokuzuncu geliyor."

Açık gri takımlı, uzun boylu bir adam pürüzsüz mermer zeminde siyah takım elbiseli üç adamla birlikte ilerlemekteydi. Ortaçağ tarzı cüppe giymiş bir elçi üzerinde bir kılıcın durduğu kadife bir yastıkla önden, bir diğeri ise elinde renkli ipek bir kaftanla onun arkasından yürüyordu. Bütün ekip çeviklikle tahta doğru ilerlerken Munro yollarına çıktı ve reverans yaparak, "Hector Munro, efendim," diye kendini tanıttı.

Monboddo'nun kemikli, yüksek kemerli bir burnu, uzun ve yassı bir yüzü vardı. Saçları açık sarı, altın çerçeveli gözlüklerinin ardından bakan gözleri ise griydi, ama sesinin tınısı fazlasıyla erkeksiydi. "Biliyorum, evet," dedi, "Gördüğüm yüzü bir daha unutmam. Ne vardı?"

"Bu adamla kadın yer değişimi için başvurdular."

Munro elindeki dosyayı Monboddo'nun yanındaki adama uzattı, adam dosyadan bir belge çıkarıp okumaya başladı. Monboddo önce Lanark'ı, ardından Rima'yı şöyle bir süzdü.

"Yer değişimi mi? Garip. Onları kim kabul edecek?"

"Unthank istekli."

"Pekâlâ, karşılaşacakları tehlikelerin farkındalarsa, bırak gitsinler. Belge usule uygun mu Wilkins?"

"Kesinlikle, efendim."

Wilkins belgeyi dosyanın üstüne gelecek şekilde tuttu. Monboddo belgeye göz gezdirdikten sonra sağ eliyle bir şey tutar gibi bir hareket yaptı, bunun üzerine Munro parmaklarının arasına bir kalem koydu. Tam belgeyi imzalayacaktı ki, Lanark, "Durun!" diye seslendi. Monboddo kaşlarını kaldırıp ona baktı. Lanark Munro'ya dönüp, "Unthank'e dönmek istemediğimizi biliyorsun! Unthank'te güneş yok! Ben güneş ışığı olan bir şehre gitmek istemiştim!" diye haykırdı.

"Senin gibi itibarsız birinin seçme ve karar verme hakkı olamaz."

"Şefin hazırladığı rapor kötü mü?" diye sordu Monboddo.

"Hem de çok."

Bir sessizlik oldu, Lanark içinden bir şeyin kopup gittiğini hissetti. "O raporu Ozenfant yazdıysa, geçerli sayılmaması gerekir," dedi hışımla. "Birbirimizden hazzetmiyoruz."

"Ozenfant yazdı," diye mırıldandı Munro.

Monboddo parmak ucuyla kaşına dokundu. Wilkins, "Ejder ustası. Güçlü, enerjik bir adam," dedi mırıldanarak.

"Biliyorum, biliyorum. Duyduğum ismi unutmam. Berbat bir müzisyen ama kusursuz bir idareci. Al kalemini, Munro. Uxbridge, şu pelerini bana verir misin?"

Elçilerden biri Monboddo'nun omuzlarına kırmızı ipek şeritli ağır, yeşil bir pelerin koyup, katlanan yerlerini düzeltti. "Hayır, Ozenfant'a karşı gelecek değiliz," dedi Monboddo. "Wilkins, ben diğer adamlarla ilgilenirken sen bunları düzenle. Biliyorsun, fazla vaktimiz yok."

Monboddo uzun adımlarla tahta doğru yürüdü, pelerini dalga dalga arkasından geliyordu. Maiyetindekilerin çoğu peşinden yürüdü.

Wilkins koyu tenli, kısa boylu, derli toplu bir adamdı. "Sorun ne?" diye sordu.

"Bay Lanark yer değişiminin gereklerinden habersiz. Ayrılmak için başvurdu. Ben de hakkındaki kötü rapora rağmen onu almayı kabul edecek hükümete sahip bir şehir buldum. Şimdi de iklim yüzünden oraya gitmeyi reddediyor," dedi Munro.

Lanark, "Ben güneş ışığı istiyorum," dedi inatla.

"Provan size uyar mı?" diye sordu Wilkins.

"Provan hakkında hiçbir şey bilmiyorum."

"Tarım arazileriyle çevrili bir sanayi merkezi, ama dağlara ve denize yakın mesafede. Yumuşak ve nemli bir havası var, günde ortalama

on iki saat de güneş alıyor. Yerli halk İngilizce konuşuyor."

"Evet, oraya seve seve gideriz."

"Provan onu kabul etmiyor ki," dedi Munro. "Sorduğum ilk yer orasıydı."

"Önce Unthank'e giderse, Provan onu kabul etmek zorunda kalır," dedi Wilkins.

Munro çenesini ovuşturdu, yüzünde bir tebessüm belirdi. "Tabii ya, unutmuşum."

Wilkins Lanark'a dönüp, "Sınai açıdan değerlendirmek gerekirse, Unthank artık kazançlı bir yer değil, bu yüzden de çürüğe çıkartılıp yutulacak. Aslında senelerdir de parça parça böyle yapıyoruz, ama artık orayı toptan yutabiliriz, size bu konuda bir hayli heyecanlı olduğumuzu söylemekte bir sakınca görmüyorum. Kasaba ve köyleri yutmaya alıştık, ama burası Kartaca'dan bu yana ele geçireceğimiz ilk şehir, enerji teminatı da muazzam boyutlarda olacak. Elbette, sizin gibi aramıza önceden katılmış olan kişilerin bu pis şeyleri tekrardan yaşaması gerekmeyecek. Sizler canlı ve gelişen bir ekonomiye sahip olan Provan'a nakledileceksiniz. Yani Unthank'e giderken kafanız rahat olsun. Orayı güneşe ulaşmak için bir basamak gibi düşünün."

"Peki ama, orada ne kadar kalmamız gerekecek?"

Wilkins kol saatine şöyle bir baktı.

"Bütün konsey delegelerinin katıldığı bir toplantıdan sekiz gün içinde uygulama kararı çıkar. Bundan iki gün sonra da çalışmaya başlarız."

"Yani Rima'yla Unthank'te on gün kalacağız, öyle mi?"

"Daha uzun sürmez. Bundan böyle programımızı olsa olsa bir devrim değiştirebilir."

"Ama ben Unthank'in son zamanlarda eskisinden daha politik bir yer haline geldiğini duydum. Bir devrim gerçekleşmeyeceğinden emin misiniz?"

Wilkins gülümsedi.

"Demek istediğim, ancak *burada* gerçekleşecek bir devrim programımızı değiştirebilir."

"Peki başka bir seçeneğim yok mu?"

"İsterseniz bizimle de kalabilirsiniz. Size iş bulabiliriz. Veya buradan ayrılıp başıboş dolaşmayı da seçebilirsiniz. Hedefi olmayan kişiler için uzam sonsuzdur."

Lanark sıkıntıyla inleyerek, "Rima, ne yapalım?" dedi.

Rima sabırsızlıkla omuz silkti.

"Eh, bana sorma! Burayı sevdiğimi biliyorsun, bu da şu âna kadar kararını etkilemedi. Ama boşlukta öylesine dolanmayı da kabul etmiyorum. Sen öyle yapmak istiyorsan, tek başına gidebilirsin."

"Tamam. Unthank'e dönüyoruz," dedi Lanark mağlup bir edayla.

Wilkins ile Munro sırtlarını dikleştirmiş, daha yüksek sesle konuşuyorlardı. Wilkins belgeyi dosyanın içine koyup, "Bunu bana bırak Hector. Monboddo imzalasın," dedi.

Bunun üzerine, "Vize almadan gitmeseler iyi olur," dedi Munro.

"Bana mürekkebi ver de mühür vurayım."

Munro asasının gümüş topuzunu çevirerek açıp (açılmış bir çift kanat şeklindeydi) tersini çevirdi. Wilkins başparmağını oradaki sokete bastırdı, çektiğinde parmağının ucu parlak mavi olmuştu. Rima eğilmiş izlerken Wilkins başparmağını onun alnına bastırdı, kaşlarının arasında çürük gibi küçük mavi bir leke oluştu. Kız şaşkınlıktan hafif bir çığlık koyuverdi.

"Acıtmadı ya?" dedi Wilkins. "Şimdi sıra sende, Lanark."

Açıklama isteyemeyecek kadar çökmüş durumda olan Lanark'a da benzer bir mühür vuruldu, ardından Wilkins parmağını sokete bir kere daha bastırıp temizlenmiş olarak çıkardı. "Göze batan bir işaret değil, ama eğitimli insanlar buna bakınca sizin enstitü için çalıştığınızı ve konseyin korumasında olduğunuzu anlar. Bunun sayesinde, sizden hoşlanmasalar bile saygıda kusur etmezler, üstelik Unthank düştüğünde Provan'a araç bulmakta da sıkıntı çekmezsiniz."

"Yıkanınca geçer mi?" dedi Rima.

"Hayır, ancak güçlü güneş ışığı onu silebilir, zaten Provan'a gidene kadar da güneş ışığı görmeyeceksiniz. Güle güle."

Mermer zeminde yürüyerek Monboddo'nun uzaktan küçücük görünen tahtının oralarda gözden kayboldu; yeşilli kırmızılı bir oyuncak bebek gibi görünen Monboddo o sırada pigme heyetinin başkanından bir belge alıyordu nezaketle. Munro asasının topuzunu yerleştirdi ve Lanark'la Rima'ya ters istikameti işaret etti.

Kuzey girişini geçince koridor iki metre yüksekliğinde, işlenmiş demirden bir paravanla kesiliyordu. Paravanın ortasındaki kapı bir polisin gözetimindeydi, polis onları geçiren Munro'ya selam verdi. Koridor kalabalıklaşıyordu. Siyahlı gümüşili teşrifatçılar kimisi zenci kimi-

si Uzakdoğulu küçük insan grupları eşliğinde ilerliyorlardı. Tepelerindeki pencerelerden uzakta yapılan toplantıların alkış sesleri, orkestralarla fanfarların sönük sesleri, makine gümbürtüleri ve uğultuları geliyordu. Kıpır kıpır ve iyi giyimli kadınlarla adamlar sağlı sollu kapılardan girip çıkıyorlardı; sırt çantalarından dolayı, ellerinde evrak çantası ve dosyalar olan onca insanın arasında kendini sıradışı hissediyordu Lanark. Rima kendi çantasını taşımayı teklif etseydi kendine bir yandaş bulmuş gibi hissederdi, ama Rima koridorda derede yüzen bir kuğu misali salınıyordu. Munro bile onun geçmesi için yolu açan bir hizmetçi gibi göründüğüne göre, Lanark yanlarında bir hamal gibi yürümeyi reddetmenin kabalık olacağını düşündü. Yirmi dakika sonra yine koridorların birleştiği, yüksek tavanlı, sekizgen bir salona geldiler. Mavi kubbe yıldız desenleriyle kaplıydı, yukarıdaki lambadan salonun ortasındaki granit abidenin üzerine beyaz bir ışık vuruyordu. Abide, üzerine devasa figürler oyulmuş kaba bir bloktu, içinden süs havuzlarına dökülen bir su akıyordu. Kızlar ve oğlanlar ellerinde sigaralarla ortalıkta dolaşıyor, abideyi çevreleyen basamaklarda oturmuş laflıyorlardı. Çini kaplı düz zeminde ise yaşça büyük insanlar büyük saksılara ekilmiş portakal ağaçlarının arasındaki masalarda bir şeyler yiyip içiyorlardı. Tepedeki pencerelerden kulağı rahatsız etmeyen gülme sesleri geliyor, salondaki konuşma seslerine, çatal bıçak çınıltılarına, çeşme şırıltılarına ve süs ağaçlarının içindeki kafeslerde duran kanaryaların ıslıklarına karışıyordu.

Munro durdu ve "Nasıl buldunuz?" dedi.

Lanark Munro'ya artık güvenmiyordu. "Personel kulübünden daha iyi," dediyse de, salondaki aylaklık havası yüreğini kabartmış, gözlerini sulandırmıştı. "Herkesin böyle keyif çatmaya hakkı olmalı. Güneşte mükemmel olurdu," diye geçirdi aklından.

"Artık çıkış kapısının yanındayız, ben size seyahatle ilgili tavsiyelerde bulunurken biraz soluklanabiliriz," dedi Munro.

Asasını saksılardan birine sapladı, bir masaya oturup garson çağırdı. Rima ile Lanark da oturdu. "Hafif bir meşrubata hayır demezsiniz herhalde," dedi Munro.

"Çok hoşuma gider," dedi Rima.

Lanark'ın gözleri çıkış kapısını aradı. "Lanark'ın bana kızmış gibi bir hali var," dedi Munro.

Rima güldü. "Hiç şaşmam! Onun sizinle, Monboddo'yla ve o sekreterle tartıştığını görmek hoşuma gitti. 'Çok iyi!' dedim kendi kendime,

'Güçlü bir erkeğin kanatları altındayım!' Ama siz ona göre fazla zeki çıktınız, değil mi?"

"Bu onun yararına."

Munro garsona sipariş verirken Lanark izleniyormuş gibi bir hisse kapılmıştı. Yan masalardan birinde bir anne ile on iki yaşlarındaki oğlu, başka birinde satranç oynayan ihtiyar bir çift oturuyordu. Hiçbirinde de şüphe uyandıracak bir hal yoktu, bunun üzerine kafasını kaldırıp garsonların girip çıktığı kapıların üstündeki sıra sıra pencereye baktı. Pencerelere beyaz tül perdeler gerilmişti ve görünüşe göre arkalarında da kimse yoktu, ama tepede, kubbenin biraz altında bir balkon vardı, gece kıyafetli kadın ve adamlar korkuluğa yaslanmış duruyordu. Balkon yüzleri ayırt etmeyi imkânsız kılacak kadar uzakta olmasına rağmen, dikkat çekici el kol hareketleriyle iriyarı bir adam grubun odak noktası gibi görünüyor ve eliyle Lanark'ın oturduğu tarafı gösteriyordu. Derken iriyarı adamın yanındaki kadın dürbüne benzer bir şey çıkarıp yüzüne tuttu. Çileden çıkan Lanark yan sandalyeden bir gazete buldu ve açıp yukarıdakilere arkasını dönerek okumaya başladı. Adı *Batı Kulisi* olan gazetenin yayvan manşetlere yahut büyük resimlere yer vermeyen ağırbaşlı yazılarla kaplı sade sütunları vardı. Lanark okumaya koyuldu:

ALABAMA KONSEYE KATILIYOR

Kıtanın en büyük nöron enerji bankasının inşasında yaratığın yardımını kabul eden New Alabama, böylece konseyde doğrudan temsil edilecek beşinci siyahi devlet oldu. Bu durumun, konseydeki zenci bloğunun lideri olan Zimbabve başkanı Multan'ının gücüne güç katacağına şüphe yok. Lord Monboddo bu durumun idaresi çoktandır güçleşen konsey toplantılarındaki anlaşmazlıkları alevlendirip alevlendirmeyeceği sorusuna karşılık, "Her türlü gelişme, şayet bir boşlukta gerçekleşmiyorsa, anlaşmazlıklar yaratır," dedi.

Sayfanın daha altında tanıdık bir isim gözüne ilişti.

OZENFANT ÖFKELİ

Profesör Ozenfant dün enerji bölümünün beş yıllık raporunu sunduğu sırada konseyin ondalık saat sistemine geçiş kararını açıktan açığa kınadı. Kızgın Profesörün beyanına göre, eskiden kullanılan on iki saatlik ölçü düzensiz ve değişken güneş gününün keyfi bir bölümlenmesinden ibaret değildi. On iki saatli sistemde saniye insanın kalp atışının daha doğru ve kesin tespitine daha fazla olanak sağlıyordu. Ozenfant'a göre, ondalık sistemde yapılan tahminlerde 1,063'lük bir hata payı fazlası bulunuyor, bu da son dönemde enerji fazlasında meydana gelen düşüşü açıklar nitelikte. Söz konusu düşüşte girişteki uyumsuz bir unsurun sabotajının da payı olduğu söylense de, esas neden yeni saat sistemi. Profesör Ozenfant sözlerinin Lord Monboddo'ya yönelik bir eleştiri olarak algılanmamasını ısrarla belirtti. Zira ona göre ondalık saat sistemine geçişi onaylarken, Lord-başkan-yönetici bütünüyle büyüme projesinden sorumlu komitenin bulgularını göz önünde bulundurmuştu. Ozenfant komitede tek kişilik, çetin ve tehlikeli bir iş olan ejder tasfiyesi konusunda ilk elden tecrübeye sahip kimsenin bulunmamasını talihsizlik olarak nitelendirdi. Ozenfant bu yeni düzenlemenin, enstitünün işleyişini baltalayan bir konsey kanununun bir başka örneği olduğu yorumunda bulundu.

Lanark gazeteyi katlayıp cebine koydu ve gözlerini tekrar yukarı çevirdi. Balkondaki grup hâlâ korkuluğa dayanmış duruyordu, ortadaki adamın jestlerinde ona aşina gelen alaycı ve dikkat çekici bir hava vardı. Rima Munro'nun uzattığı paketten bir sigara aldı, Munro sigarasına çakmak tuttu. "Şu bizi izleyen Ozenfant mı? Şurada, balkondaki?" dedi Lanark sertçe.

"Ozenfant mı? Bilmem. Pek ihtimal vermiyorum; sekizinci katta pek sevilmez de. Onun taklitçilerinden biri olabilir ama."

"Sevilmediği halde insanlar onu neden taklit ediyorlar ki?"

"Başarılı da ondan."

Garson her birinin önüne ağzına kadar dolu birer kadeh şarap ile

içinde omlet benzeri bir şey olan birer tabak koydu. Rima çatalını alıp yemeye koyuldu. Lanark bir müddet kara kara düşündükten sonra aynını yapmaya hamletmişti ki, yuhalamalar, kahkahalar ve alaycı bağrışmalar duyuldu. Masayla abide arasında kalan boşluğa ellerinde pankartlar olan kılıksız genç adam ve kadınlardan oluşan bir alay sökün etti. Ellerindeki pankartlarda şu sloganlar yazıyordu:

İNSAN DEĞİL, PİRİNÇ YE

İNSAN YEMEK YANLIŞTIR

MONBODDO'NUN CANI CEHENNEME

MONBODDO SİKTİR GİT

Her iki taraflarında birer polis vardı, arkalarından insanlarla ve çekim ekipmanıyla dolu bir platform kayarak ilerliyordu.

"Protestocular," dedi Munro kafasını kaldırmadan. "Her gün bu saatlerde sınıra yürüyüş yapıyorlar."

"Kim bunlar?"

"Konsey çalışanlarıyla çocukları."

"Peki *onlar* ne yiyor?"

"Herkesin yediğini, ama bu onları bizi kınamaktan alıkoymuyor. Ortaya attıkları iddialar tabii ki çok saçma. Biz insanları yemiyoruz. Artık insan bile denemeyecek birtakım yaşam formlarının belli kısımlarını yiyoruz."

Lanark Rima'nın önündeki tabağı ittiğini fark etti ve uzanıp yüzünde ağlamaklı bir ifade beliren kızın elini tuttu, Rima da aynı şekilde karşılık verdi. "Bize yolculukla ilgili tavsiye verecektiniz," dedi Lanark ciddiyetle.

Munro onlara bakıp iç geçirdikten sonra çatalını indirdi. "Pekâlâ. Takvimlerarası bölgeden Unthank'e yürüyeceksiniz. Bu da ne kadar süre yürüyeceğinizin kesin olmadığı anlamına geliyor. Yol gayet belirgin, dolayısıyla bu yüzden yoldan ayrılmayın, kendi eliniz veya ayağınızla sınayamayacağınız hiçbir şeye de güvenmeyin. Bu bölgede ışık farklı hızlarda hareket ettiğinden, mesafe ve boyutlar aldatıcıdır. Yerçekimi bile farklılık gösterir."

"Yani yolculuk aylar sürebilir, öyle mi?"

"Tekrar ediyorum, takvimlerarası bir bölgeden geçeceksiniz. Orada bir ay bir dakika ya da bir yüzyıl kadar anlamsızdır. Yolculuk bütünüy-

le kolay olabileceği gibi çetin de olabilir, iki türlü olma ihtimali de var."

"Ya erzakımız biterse?"

"Bazı raporlarda dendiğine göre yolculukta güçlük çeken kişiler tam umutlarını kaybettikleri anda diğer tarafa ulaşıyormuş."

"Teşekkürler. Bu bayağı cesaret verici oldu," dedi Rima ürkek bir edayla.

"Paltolarınızı giyseniz iyi olur. Aşağısı soğuk."

Kapüşonlu ve kalın yün astarlı paltoları dizlerine kadar iniyordu. Sırt çantalarını yüklenip endişeli bir tebessümle birbirlerine baktılar, alelacele öpüştüler, ardından Munro'nun peşi sıra abidenin merdivenlerinden yukarı çıktılar. Basamakların üstündeki devasa kaya, piramidin tepesinde dengelenmiş bir kaya bloğu gibi duruyordu. Yukarıdan vuran ışığın oluşturduğu gölgeler çatlaklarda düşünceye dalan, düzlüklerde söylev veren ve ortadaki mağaradan çıkan figürleri daha bir belirginleştiriyordu. Abidenin tepesindeki figür ise heykeltıraşı temsil ediyor gibiydi. Heykeltıraşın yüzü yukarıya, ışığa dönüktü, ama elleri bir keskiyle bacaklarının arasındaki kayayı yontuyordu. Lanark Munro'nun omzuna dokunup abidenin neyi tasvir ettiğini sordu.

"Musevi panteonu: Musa, İshak, İsa, Marx, Freud ve Einstein."

Onlara bakarak, "Nereye gidiyorlar?" "Acil çıkış kapısına mı?" "Şu manyak paltolara bakın!" "Acil çıkışa gitmiyorlar herhalde!" diye fısıldaşan bir grup gencin arasından geçtiler. İçlerinden biri, "Nereye gidiyorlar, babalık?" diye bağırdı.

"Acil durum yok, sadece yer değişimi. Basit bir yer değişimi vakası," dedi Munro.

Kısa bir sessizlikten sonra, "Akıllarını kaçırmışlar," diyen bir ses duyuldu.

Suyun akvaryum balıklarıyla dolu havuza aktığı tepeye ulaştılar. Devasa kaya parçası şaşırtıcı ölçüde küçük bir kaidenin üzerinde duruyordu, kaidenin içinde bir demir kapı vardı. Munro asasıyla kapıya vurdu. Kapı açıldı. Eğilip kapıdan geçtiler.

33. Bölüm: Bir Bölge

Su yeşili ışıkta daracık çimento duvarların arasında uzanan metal bir merdivenden dakikalarca aşağı indiler. Hava soğudukça soğuyordu, en nihayet alçak tavanlı, mağaramsı bir yere vardılar, insan boyundan parmak kalınlığına türlü ebatta boru ve tüplerle kaplı zemini, kablo ve havalandırma kanallarıyla kaplı tavanıyla burası insana ferahlıktan uzak bir genişlik hissi veriyordu. Tuğla sütundaki bir kapıdan borular boyunca uzanan metal bir geçide çıktılar. Munro geçitten aşağıya inerken Lanark ile Rima da kemerli metal merdivenlerin yanındaki geniş mi geniş boruların üzerinde düşe kalka ilerleyerek onu takip ediyordu. Uzun bir müddet çağıltı, çınıltı ve kendi ayak seslerine karışan nabız atışına benzer uzak bir vınlamadan başka bir şey duymadılar. "Eğilmekten sırtım ağrıdı," dedi Rima.

"İleride bir duvar görüyorum. Birazdan çıkmış oluruz."

"Off, Lanark, ne iç karartıcı bir yer! Monboddo'nun yanına çıktığımızda heyecanlanmıştım. Yeni, göz alıcı bir hayatla karşılaşmayı ummuştum. Şimdi beni korku ve kasvet dışında neyin beklediğini bilmiyorum."

Lanark da aynı şeyi hissediyordu. "Burası sadece geçmek zorunda olduğumuz bir bölge. Yarın, bilemedin ertesi gün Unthank'e varmış oluruz."

"Umarım öyle olur. Hiç değilse orada arkadaşlarımız var."

"Ne arkadaşı?"

"Elit'teki arkadaşlarımız."

"Umarım onlardan daha iyi arkadaşlar edinebiliriz."

"Ukalanın tekisin Lanark. Senin duygusuz biri olduğunu biliyordum, ama ukala olacağın hiç aklıma gelmezdi."

Bu küçük tartışmanın hararetinden kendi perişanlıklarını unutmuşlardı, derken geçit rutubetten damar damar olmuş bir duvardaki demir kapıya bakan bir platforma çıktı. Günlerdir gördükleri menteşeli ve

anahtar delikli ilk kapıydı bu. Üzerinde büyük kırmızı harflerle şöyle yazıyordu:

ACİL ÇIKIŞ KAPISI 3124
TEHLİKE! TEHLİKE! TEHLİKE! TEHLİKE!
TAKVİMLERARASI BİR BÖLGEYE
GİRMEK ÜZERESİNİZ

Munro anahtarı çevirip kapıyı açtı. Lanark karanlıkla karşılaşmayı bekliyordu, ama yüzüne vuran şaşılası parlaklıktaki beyaz sisten gözleri kamaştı. Kapının eşiğinden itibaren ortasında sarı çizgi olan bir yol uzanıyordu, ama yolun olsa olsa birkaç metre ötesi görünüyordu. Kapıdan dışarı adım atmasıyla Lanark'ın yüzüne ve ellerine soğuk bir hava dalgası çarptı, dondurucu havayı içine çekti. Aldığı derin nefesler onu coşturmuştu. "Sonunda açık havaya çıkmak ne güzel! Güneşin yukarıda bir yerde olduğundan eminim!" diye haykırdı.

"Yukarıda birden fazla güneş var."

"Bir tek güneş var, Munro."

"Ama uzun zamandır parlıyor. Bunun gibi bölgelere sayısız günün ışığı dönmeye devam ediyor."

"Öyleyse çok daha parlak olsa gerek."

"Hayır. Güneş ışınları belli bir hız ve açıda kesiştikleri zaman birbirini ortadan kaldırıyor."

"Ben bilimadamı değilim, bu benim için hiçbir şey ifade etmiyor. Hadi gel Rima."

"Güle güle Lanark. Belki biraz yaşlanınca bana güvenirsin."

Lanark cevap vermedi. Kapı arkalarından kapandı.

Aralarından geçen sarı çizgiyi takip ederek sisin içine daldılar. "Canım şarkı söylemek istiyor," dedi Lanark. "Bu duruma uyan bildiğin bir şarkı var mı?"

"Hayır. Bu çanta sırtımı ağrıtıyor, ellerim de donuyor."

Lanark hayal meyal görünen kesif beyazlığa bakıp rüzgârı kokladı. Manzara görünmüyordu ama burnuna deniz kokusu geliyor, uzaktaki dalgaların sesini duyabiliyordu. Hızlı yürümek güçleştiğine göre yol yokuş yukarı uzanıyordu, bu yüzden Rima'nın, birkaç adım ötesinde sisin içinde kaybolmasına şaşırdı. Gayretle ona yetişti. Rima koşuyor gibi görünmüyor ama adımlarıyla uzun mesafeler kat ediyordu. Elini ya-

kalayıp nefes nefese, "Nasıl oluyor da... bu kadar hızlı... gidebiliyorsun?" diye sordu.

Rima durup ona baktı.

"Yokuş aşağı, kolay oluyor."

"Yokuş yukarı gidiyoruz."

"Çıldırdın mı?"

Birbirlerine bakıp yüzlerinde bir şaka emaresi bulmaya çalıştılar, sonunda Rima geri çekilip, "Yaklaşma! Sen çıldırmışsın!" dedi dehşetle.

Lanark ona doğru bir adım attı ama başı birden fena halde döndü. Aynı anda bir şey onu yana doğru itti. Yalpaladı ama düşmedi, hafifçe sallanarak öylece duruyordu. "Rima," diye seslendi bitkinlikle, "yol bu taraftan yukarı çıkıyor, diğer taraftan aşağı iniyor."

"Bu imkânsız!"

"Biliyorum, ama öyle. Kendin bak."

Rima yanına geldi, önce ayağını tereddütle ileri attı, sonra geri çekip, "Tamam, sana inanıyorum," dedi.

"Ama neden denemiyorsun? Elimi tut."

"İkimiz de yokuş aşağı kısımdan ilerlersek aynı hızda gidebiliriz. Daha hızlı bile ilerleriz."

Yürümeye başladı, Lanark da onu takip etti.

Şimdi de dik bir yokuştan aşağı iniyor gibiydi. Attığı her adımla giderek daha uzun mesafeler kat ediyordu. Sonunda dayanamayıp, "Rima! Dur! Dur!" diye bağırdı.

"Durmaya çalışırsam düşerim."

"Asıl durmazsak düşeceğiz. Çok dikleşti. Bana elini ver."

El ele tutuşup topuklarını yere bastırdılar, biraz kaydıktan sonra durup dengesiz bir şekilde sallandılar. "Yavaş ve dikkatli yürümemiz lazım. Ben önden gideyim," dedi Lanark.

Rima'nın elini bırakıp ağır ve dikkatli adımlarla ilerlemeye başladı, ayakları kayınca destek almak için Rima'ya tutundu ve onu da aşağıya çekti. Üst üste yere düştüler, Lanark sırt çantası zeminle her temas ettiğinde tok bir ses çıkararak yan yan yuvarlanıyordu. Sonunda durup ayağa kalkacak takati bulduğunda zemin gözüne düzleşmiş göründü, sisin ortasında tek başınaydı. Sarı çizgi bile görünmüyordu. "Rima! Rima! Rima!" diye haykırdı, bir ses geliyor mu diye kulak verince denizin uzaktan gelen sesini işitti. Bir an düpedüz kaybolduğunu zannetti.

Çantasından el fenerini çıkarıp yaktı, sarı çizgi bir metre ötesindeydi; derken Rima'nın çizginin öbür yanına düşüp aksi yöne yuvarlanmış olabileceği aklına geldi. Olaylara mantıklı bir açıklama getiren bu fikir moralini düzeltmişti. Dönüp elinde fenerle yokuş yukarı yürüdü, büyük bir gayretle zirveye ulaştığında bir ağlama sesi duydu. On adım ötede çizginin öte tarafında ellerini yüzüne kapamış çömelerek oturan Rima'yı buldu. Yanına oturup kolunu omzuna doladı.

Az sonra Rima kafasını kaldırıp, "Sen olduğuna sevindim," dedi.

"Başka kim olabilirdi ki?"

"Bilmem."

Rima'nın parmak eklemleri kanıyordu. Lanark ilkyardım çantasını çıkardı, sıyrıklarını temizleyip yara bandıyla sardı. Sonra per perişan yan yana oturdular, ikisi de birbirinin kalkmayı teklif etmesini bekliyordu. Nihayet Rima, "Peki çizginin farklı taraflarından yürüyüp el ele tutuşsak nasıl olur?" dedi. "Böylece yokuş yukarı çıkan yokuş aşağı ineni yavaşlatmış olur."

Lanark ona bakıp, "Ne zekice bir fikir!" diye bağırdı.

Rima gülümseyerek ayağa kalktı. "Ne tarafa gidiyoruz?"

"Sol tarafa."

"Emin misin?"

"Evet. Sen farkında olmadan çizginin öte tarafından düştün."

Yeni yürüme şekilleri kollarını fazla yormakla birlikte pekâlâ işe yarıyordu. En sonunda yolun iki tarafı da düzleşti, ötede, sisin içinde devasa bir kayalık duvarın bir kısmı görünüyordu. Sarı çizgi demir bir kapıya çıkıyor, kapının üzerinde şöyle yazıyordu:

ACİL ÇIKIŞ KAPISI 3124
GİRİŞ YOK

Lanark umutsuzca kapıya vurdu. Bir kayaya vurmaktan farksızdı bu. "Sarı çizginin öbür tarafından düşen benmişim, sen değil," dedi.

Geri dönüp tekrar yola koyuldular.

Daha bir-iki adım atmışlardı ki, Lanark'a aşina gelen tuhaf, titrek bir ses duydular. "Biri ağlıyor," dedi Rima.

Lanark cebinden feneri çıkarıp ileriye tutunca, Rima şaşkınlıktan küçük dilini yutacak gibi oldu. Siyah paltolu, sırt çantalı, sarışın, uzun boylu bir kız ellerini yüzüne kapamış, yolun ortasında oturuyordu. "Bu

ben miyim?" diye fısıldadı Rima.

Lanark başını sallayıp kıza yaklaştı ve yanına çömeldi. Rima isterik isterik kıkırdadı. "Herhalde unuttun. Bunu zaten yapmıştın."

Ne var ki karşısındaki kızın üzüntüsü Lanark'a arkasındakini duymazdan geldirtmişti. Kızı omuzlarından tutup, "Ben buradayım, Rima! Her şey yolunda. Buradayım işte!" dedi aceleyle.

Kız ona aldırış etmedi. Ayaktaki Rima soğuk bir edayla, "Geçmişte yaşamayı bırak," diyerek yanından geçti.

"Ama senin bir zerreni bile böyle bir yolun ortasında bırakamam."

"Tamam, o zaman çeke çeke getir onu. Galiba çaresiz kadınlar sana kendini güçlü ve üstün hissettiriyor, ama bir süre sonra onun bir baş belası olduğunu düşüneceksin."

Rima'nın sesi öyle bir aşağılama, çaresizlik ve alaycılıkla titriyordu ki Lanark ayağa kalktı. Çömelen Rima onun farkında değilmiş gibi göründüğünden, yürümekte olanın peşine takıldı.

El ele tutuşup sessizce uzun bir mesafe kat ettiler. Bulanık sisten başka bir şey görünmüyor, iç çeken denizin sesinden başka şey duyulmuyordu. Soğuk hava yüzlerini yakıyor, özellikle yoğuş aşağı sürüklenenin yokuş yukarı tırmananı çekiştirdiği ara bölgelerde omuzları, dirsekleri ve parmakları kasılmaktan acı acı yanıyordu. Yarı baygındılar, kollarının ve ayaklarının acısından başka bir şey hissetmiyorlardı. Arada bir gerçekten uykuya dalıp, diğerinin çizgiden sapmasının yarattığı ani bir baş dönmesiyle uyandıkları oluyordu. Elektrik şoku kadar kuvvetli olan bu ani baş dönmeleri, en sonunda onları uyurgezer vaziyette dümdüz yürümeye şartlandırmıştı, Lanark uzun süredir şuursuzca yürürken bir şeyin dizini kesmesiyle uyandı. Gözlerini kırpıştırınca önündeki beyazlığın içinde yan yatmış devasa bir şekil gördü. El fenerini çıkarıp aşağıya tuttu. Dizi yolun ortasında duran düz kenarlı, paslı bir demir tekerleğe çarpmıştı. Rima'nın tekerleğin üstüne çıkmasına yardım etti, jant tellerinden biri boyunca ilerleyip tekerleğin ortasına çıktı ve yukarıdaki şekle fener tuttu. Sahipsiz bir maden kuyusunun üzerinde yükselen kule benzeri bir ağır sanayi makinesiyle karşılaşmayı beklediğinden, gördüğü şey karşısında kafası karışmıştı. Demirlerle birleştirilmiş keresteden yapılma, yarısı kesilmiş bir küvete benzeyen bir şeydi bu. "Savaş arabası," dedi Rima.

"Ama içinde yirmi-otuz kişilik yer var! Bunu hangi hayvan çekebilir ki? Şu cıvatanın başı *benim* kafamdan bile büyük."

"Belki çekip ufalmışsındır."

"Çok da eski – şu pasa baksana! Ama modern bir yolun ortasına devrilmiş. Etrafından dolanmamız gerekecek."

Araba ile tekerleğin arasından yere atlamasıyla dizlerine kadar kuru kuma gömüldü. Rima da yanına atladı, çantasını yere atıp çöktü ve "İyi geceler," dedi.

"Burada uyuyamazsın."

"Daha iyi bir yer bulursan söyle."

Lanark duraksadı, ama bu daracık yer onları soğuktan koruyordu, üstelik kum da çok yumuşaktı. O da sırt çantasını indirip Rima'nın yanına uzandı. "Kafanı koluma yasla."

"Tamam, sağol."

Kum bedenlerinin şeklini alsın diye biraz sağa sola kıpırdanıp ardından bir müddet öylece uzandılar. "Dün gece kaz tüyü bir yatakta uyuyordum, örtüleri reddetmiştim cesurca. Bu geceyse açık havada uyuyorum, alaca bulaca çingenelerle soğuk bir tarlada."

"Bu da ne?"

"Hatırladığım bir şarkı. Enstitüden ayrıldığımıza pişman mısın?"

"Hiçbir konuda pişman olamayacak kadar yorgunum."

Biraz sonra Rima'nın sesi alçalarak uzaktan geliyormuş gibi bir hal aldı.

"İyi ki yorgunum, yoksa burada uyuyamazdım."

Lanark uzaklardan gelip kafasının üstünden geçtikten sonra sessizlikte kaybolan müzikli bir vızıltıyla uyandı. Rima kımıldandı, sonra doğrulup omuzlarındaki kumu silkti ve kollarını gere gere esnedi. "Offf... kendimi nasıl şişman, yapış yapış ve bitap hissediyorum, anlatamam."

"Şişman mı?"

"Evet, karnım şişti."

"Gazdandır. Bir şeyler yesen iyi olur."

"Aç değilim."

"Sıcak kahve içer misin? Sırt çantanda termos var."

"Ah, bak onu içerim."

Çantayı açıp elini soktu ve kenarlarından kahverengi damlacıklar sızan kırmızı termosu çıkardı tiksinti dolu bir bakışla. Termosu atıp saçlarındaki kumları temizlemeye koyuldu. "Düştüğünde kırdın herhalde," dedi Lanark. "Yemeklerini çıkarıp yesen iyi olacak, yoksa rutubet-

ten bozulacaklar."

Söylediği hiçbir şey Rima'yı yiyeceklere dokunmaya ikna edemeyince, yiyecekleri kendisi çıkardı, nemli paketlerini sıyırdı ve yeniden paketleyip brendi termosuyla birlikte kendi çantasına koydu. Derken kalktılar, savaş arabasının etrafından dolanırken başka bir savaş arabasının gölgede kalmış pruvasını gördüler. Sisin içinde batan bir savaş gemisi filosu gibi görünen bir yığın kırık dökük savaş arabası yolu kapatmıştı, şaftlar, akslar, kırık jantlar, dümenler kuma gömülü teknelerin arasında gemi direkleri, çapalar ve devasa gemi çarkları gibi çıkıntı yapıyordu. Aralarından tırmanarak geçmek imkânsız olduğundan etraflarından dolaştılar, önceleri ayakkabılarına dolan kumları silkelemek için arada bir duruyorlardı, sonra bunu yapmaktan yorulup huzursuzca ağır ağır yürümeyi sürdürdüler. Ayakları asfalta basana kadar sanki saatler geçmişti. Oturup, son kez ayakkabılarının içini boşaltmadan önce azıcık brendi içtiler, ardından sarı çizginin üzerinde el ele tutuşup yeniden yürümeye başladılar.

İçleri yeniden zindelikle dolmuştu. Kollarındaki kasılma kaybolmuş gibiydi, sis sanki içinden her an güneş çıkacakmış gibi ılıklaşmış, kulaklarına gelen hoş sesler onları dinginleştirmişti: önce tarlakuşunun şarkısı, ardından güvercinlerin gurultusu ve ormanda bardaktan boşanırcasına yağan bir yağmuru hatırlatan bir hışırtı. Bir keresinde öyle yüksek sesli bir kürek çağıltısı duydular ki, Lanark büyük bir ırmak kıyısı görmeyi umarak fenerini yolun kenarına tuttu, ne var ki su sesi giderek yükseldiği halde kumdan başka bir şey görmedi. Yolun daha ilerisinde aksi yöne giden adımlar ve sesler yanlarından geçip gitti. İki-üç kişilik gruplar halinde ilerleyen sesler kısık ve anlaşılmazdı; arada sadece tartışmakta olduğu anlaşılan bir çiftin sözleri seçilebiliyordu:

"...senin benim gibi bir yaşam formu."

"...işte eğreltiotlarıyla çimenler..."

"Çimenin nesi olağanüstü?"

Gevezelik eden görünmez bir çocuk kalabalığının arasından geçerlerken yüzlerine gerçek yağmur taneleri vurdu ve sis altın rengine bürünerek kalktı. Yer yer kapanan düz yol, inişli çıkışlı kumluklardan geçerek ufukta görünen bir dağa kadar dümdüz uzanıyordu. Yağmurda gümüş tozu serpilmişçesine parlayan dağ etekleri küçük çiftlikler, tarlalar ve ağaçlıklarla kaplıydı; zirvede aralarından aşağıya doğru bulutların indiği bir sürü karlı tepe vardı, tepelerin hepsi de bir gökkuşağının

altındaydı, pırıl pırıl bir gökyüzünde tatlı tatlı parlayan menekşe mavi yeşil sarı turuncu kırmızı bir kavisti bu. Rima aradaki mesafeye bakarak gülümsedi ve Lanark'ın iki elini birden sımsıkı tuttu. "Beni o yerden çıkarmakla büyük iyilik ettin. Bazen çok akıllıca davranıyorsun," dedi.

Öpüşüp yürümeye devam ettiler. Sisin inmesiyle yoldaki tuhaf çekim kuvvetleri kollarını bir kez daha kastı. Kollarının acısından yine yarı şuursuz bir uyurgezerlikle yürüyerek kurtuldular. Sonunda Rima, "Neredeyse vardık," dedi.

Lanark sarsılarak uyandı ve sisin içinde yükselen kayalık bir duvar gördü. Feneri yakmasıyla karşısında demir bir kapı belirdi. Üzerinde şöyle yazıyordu:

ACİL ÇIKIŞ KAPISI 3124
GİRİŞ YOK

Rima sırtı kapıya yaslı oturup kollarını kavuşturdu. Lanark dikilmiş, kapıdaki yazıya bakıyor, gördüğüne inanmamak için çaba sarf ediyordu. "Bana yiyecek bir şey versene," dedi Rima.

"Ama... ama... ama bu imkânsız! İmkânsız!"

"Bizi o arabaların etrafından sağa saptırıp ters yöne soktun."

"Bunun başka bir kapı olduğundan eminim. Daha paslı."

"Üzerinde aynı numara var. Şu çantayı bana versene."

"Ama Munro yolda anlaşılır işaretler olduğunu söylemişti!"

"Sağır mısın? Açlıktan ölüyorum! Ver şu lanet çantayı!"

Oturup çantayı ortalarına koydu. Rima çantayı açıp yanaklarından yaşlar süzüle süzüle yemek yemeye koyuldu. Lanark elini onun omzuna koydu. Rima omzunu silkince o da yemek yemeye başladı. Bu bölgeye girdiğinden bu yana pek açlık ve susuzluk sıkıntısı çekmemişti, yiyecekler ona öyle tatsız geldi ki, hepsini çantaya geri koydu, öte yandan Rima yemek yemek adeta bir çeşit intikammış gibi hızla ve vahşice çiğniyordu lokmalarını. Hurmaları, kuru incirleri, eti, yulaf ezmesini ve çikolatayı silip süpürürken yanaklarından süzülen yaşlar bir an olsun dinmedi. Lanark dehşetle ona baktı ve en sonunda, "Yemeğin yarısından fazlasını yedin," dedi çekinerek.

"Ne olmuş?"

"Önümüzde hâlâ uzun bir yol var."

Rima ulumayla kahkaha arası bir ses çıkardı ve hiçbir şey bırakmayana dek yedi, ardından brendi termosunun kapağını açıp ağız dolusu

iki yudum aldı ve kalkıp yalpalaya yalpalaya sisin içine daldı. Lanark yolun kenarında onun bacaklarını gördü belli belirsiz, kulağına kusma sesleri geldi. Rima beti benzi atmış halde döndü, uzanıp kafasını Lanark'ın dizlerine dayadı ve başını koyar koymaz uykuya daldı.

Dizindeki ağırlık Lanark'a başta rahatlatıcı gelmişti. Rima'nın uyurken çocuksulaşan yüzü, uyuyan insanlara karşı çoğunlukla hissettiğimiz türden sevecen ve mahzun bir üstünlük duygusuyla doldurmuştu içini; ama önlerinde çetin bir yol vardı ve rahatsız bir pozisyonda oturuyordu, yavaş yavaş kendini kapana kısılmış gibi hissetmeye başladı. Onları bekleyen yolu zihninde evirip çeviriyor, bu yoldan nasıl çıkacağını düşünüyordu. Hareketsiz durmaya çalışmaktan kasları ağrıyordu. Nihayet Rima'yı gözkapaklarından öptü, Rima da gözlerini açıp, "Bir sorun mu var?" diye sordu.

"Rima, buradan gitmeliyiz."

Rima doğrulup saçlarını geriye yatırdı.

"Kusura bakmazsan ben burada oturacağım, senin dönüp dolaşıp yine buraya gelmeni bekleyeceğim."

"Uzun süre beklemen gerekebilir. Fenalık ettiğim bir yerin kapısında ölmek istemiyorum."

"Fenalık mı? Fenalık mı? Hayatımda senin kadar anlamsız sözcükler kullanan birini daha tanımadım."

Lanark onu nasıl sakinleştireceğini düşündükten sonra şansını deneyip, "Seni seviyorum," dedi.

"Kapa çeneni."

Lanark'ın tepesi attı. "Ne zaman yolunda gitmeyen bir şey olsa, cesaret ve zekâyı elinin tersiyle bir kenara atışına bayılıyorum."

"Kes sesini! Kes!"

"Kötü davranmaya karar verdiğimize göre, şu brendiyi uzat lütfen."

"Olmaz, bana lazım."

Lanark ayağa kalkıp, "Benimle geliyor musun?" dedi.

Rima kollarını kavuşturdu. "İlkyardım çantasına ihtiyacın olursa, çantanın içinde," dedi Lanark sertçe.

Rima yerinden kıpırdamadı. Lanark bu defa, "Lütfen benimle gel," dedi alttan alarak. Rima yine kıpırdamadı.

"Kapıya yeterince sert vurursan, belki biri açar."

Rima yerinden kıpırdamadı. Lanark el fenerini onun yanına koyduktan sonra, "Hoşçakal," deyip uzaklaştı. Uzun adımlarla önündeki

ilk tepeden aşağıya inerken bir şey sırtına vurdu. Dönüp bakınca Rima'yı gördü, gözleri ağlamaktan kıpkırmızı kesilmiş, nefes nefese kalmıştı. "Beni bırakacaktın! Beni sisin ortasında tek başıma bırakacaktın!" diye bağırdı.

"Bunu sen istiyorsun sanmıştım."

"Acımasız pis dangalağın tekisin."

"Her neyse, elini ver," dedi Lanark ne diyeceğini bilemeyerek.

El ele tutuştukları anda Lanark bedeninin sızım sızım sızladığını, dermansızlaştığını hissetti. Rima'nın parmaklarını taşıyacak gücü bile yoktu. İkisini bir arada tutarak yürüten Rima'ydı. Lanark ondan tiksiniyordu. Uzanıp uyumak istiyordu, bu yüzden yalpalamasını gamsız bir yürüyüş kisvesi altında gizliyor ve "Nasıl olsa birazdan beni çekmekten yorulur," diye düşünüyordu art niyetle, ama Rima uzun süre hiç sızlanmadan yürümeye devam etti. Ne ki kafası iyice sersemlemiş olan Lanark kendi kendine bir nağme mırıldanıyormuş gibi yapmaya başladığında Rima durup, "Hadi Lanark, dost olalım! Lütfen, lütfen, neden dost olamıyoruz?" diye bağırdı.

"Dostça davranamayacak kadar bitkinim. Uyumak istiyorum."

Rima ona öylece baktı, ardından yüzünde tatlı bir tebessüm belirdi. "Bir an benden nefret ettiğini, kurtulmak istediğini sandım."

"Şu an için bu kesinlikle doğru."

Rima neşeyle, "Hadi oturalım, ben de yoruldum," deyip yola oturdu. Lanark yolun kenarındaki kuma oturmayı tercih ederdi, ama bunu bile söyleyecek dermanı yoktu. Rima'nın yanına uzandı. Rima onun saçlarını okşadı, tam uykuya dalacaktı ki tuhaf bir şey hissederek doğruldu.

"Rima! Bu asfalt çatlak! Yosunla kaplı!"

"Bana da biraz fazla rahat gelmişti."

Lanark tedirgin bakışlarla etrafa bakındı, sisin içinde ona yorgunluğunu unutturan şok edici bir şey gördü. Bir sürü bacağı olan, hörgüçlü, başsız siyah bir yaratık öylece önlerinde dikiliyordu. Atlamaya hazırlanıyor gibi ayaklarını bitiştirmiş, bacaklarını kırmıştı. Rima Lanark'ın omuzlarını kavrayıp, "Örümcek," diye fısıldadı.

Lanark'ın kafa derisi gerilmişti. Kulakları güm güm gümlüyordu. Ayağa kalkıp, "Feneri ver," dedi fısıltıyla.

"Fenerim yok. Buraya gel."

"O şey arkamdayken hiçbir yere gelmiyorum."

Derin bir soluk alıp öne doğru bir adım attı. Karanlıktaki vücut, her biri tek bacaklı bir tutam vücuda dönüşmüştü. "Rima, şapkalı mantarlarınış!" diye seslendi neşeyle.

Sarı çizginin üstünde küme küme büyük şapkalı mantarlar yetişmiş, mantarların yuvarlak tepeleri sağa sola devrilmişti. Lanark çömelip mantar gövdelerinin arasına baktı. Kopçaları paslanmış, çürük bir kumaş yığınına ekilmişlerdi, kumaşların içindeyse kabarmış mavi bir silindir duruyordu. "Bak, termos!" diye eliyle gösterdi. "Bu kumaş yığını senin sırt çantan olmalı!"

"Dokunma! İğrenç!"

"Buraya nasıl geldiler? Onları arabaların yanında bırakmıştık. Bizi karşılamak için sürünerek gelmiş olamazlar ya."

"Burada korkunç bir şeyler dönüyor olabilir mi?"

"Mantıklı ol Rima. Burada tuhaf şeyler olabilir, ama korkunç bir şey olamaz. Bu mantar da senin benim gibi bir yaşam formu."

"Senin gibi olabilir, ama benim gibi değil."

Lanark büyülenmişti. Yakından baka baka mantarların etrafında dolaştı, ayak bileklerine hafif hafif bir şeyler sürtünüyordu.

"İşte Rima, eğreltiotlarıyla çimenler."

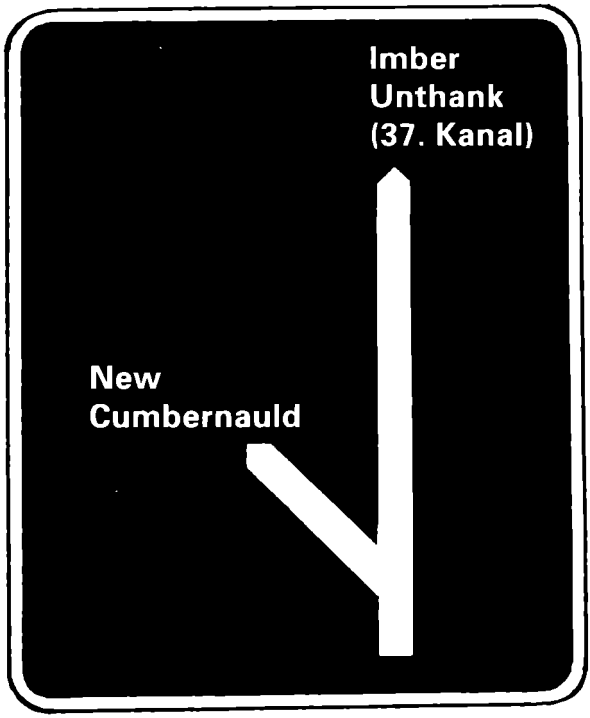
"Çimenin nesi olağanüstü?"

"Paslı tekerleklerle dolu bir çölden iyidir. Hadi gel, şurada bir yamaç var. Tırmanalım."

"Neden? Sırtım ağrıyor, hem sen yorgundun hani?"

Mantarları geçince yol otlarla kaplı bir toprak setin altında gözden kayboluyordu. Lanark sürüne sürüne tırmanırken, Rima da söylene söylene peşinden gitti.

Katırtırnakları, dikenler ve eğreltiotlarının arasından tırmanırken onları koruyan paltolarına şükrettiler. Beyaz sis yavaş yavaş kayboldu ve yıldızlarla kaplı uçsuz bucaksız bir gökyüzünün altında berrak bir karanlığa vardılar. Sisi köpükten bir okyanusun ortasındaki bir geçit gibi yaran şeritli bir otoyolun kenarına gelmişlerdi. Taşıtlar tanınamayacak bir hızla vızır vızır geçiyordu: Uzaktaki küçücük yıldızlar birdenbire büyüyor, ani bir rüzgârla geçip gidiyor, karşı ufukta ufalıp gözden kayboluyordu. Yolun otlarla kaplı kenarında on metre boyunda bir yol işareti vardı:

"İyi bari," dedi Lanark keyifle. "Sonunda doğru yola çıktık. Gel hadi."

"Ben ne zaman yürüyebilecek durumda olsam sen yorgun oluyorsun, ne zaman dinlenmeye ihtiyacım olsa beni çekiştirip duruyorsun. Genel bir kural gibi oldu bu."

"Gerçekten yoruldun mu Rima?"

"Yok canım. Ne alakası var. Ben kim yorgunluk kim. Ne acayip bir fikir."

"İyi. Yürü öyleyse."

Yürümeye başladıkları sırada sol taraflarındaki sisli ufukta bir kızartı belirdi, sonra çentikli siyah bir dağın ardından sarı ışıklar saçan bir küre yükseldi. "Ay!" dedi Rima.

"Ay olamaz. Çok hızlı hareket ediyor."

Kürenin üzerindeki lekeler kesinlikle ayınkine benziyordu. Avcı Takımyıldızı'nın ortasından yukarı doğru ilerledi ve Kutupyıldızı'nın ya-

nından geçtikten sonra yolun öteki tarafındaki ufuktan battı. Biraz sonra, bir tarafta kaybolan dairenin kenarı, sol taraftaki dağın ardından yeniden doğdu. Rima öylece durup, "Devam edemeyeceğim. Sırtım ağrıyor, karnım şişti, bu palto da sıkıyor," dedi çaresizce.

Paltosunun düğmelerini hummalı bir şekilde çözdüğünde, Lanark ağzı açık bakakaldı. Yola çıkmadan önce elbise genişlikten omuzlarından düşüyordu, oysa şimdi karnı şişip göğüslerine kadar çıkmıştı ve kehribar rengi kadife balon gibi gerilmişti. Rima kafasına bir şey dank etmiş gibi karnına baktıktan sonra, "Elini ver," dedi dermansızca.

Lanark'ın elini alıp karnının alt kısmına bastırdı, yüzüne delirmiş gibi bakıyordu. Lanark, "Bir şey hissetmiyorum," demişti ki gerilmiş karın duvarında tuhaf, hafif bir vuruş hissetti. "Orada biri var," dedi.

"Bebeğim olacak!" dedi Rima isterik bir şekilde.

Lanark'ın şaşkın bakışlarına öfkeli, suçlayıcı bakışlarla karşılık verdi. Lanark ciddiyetini bozmamaya uğraştıysa da beceremedi. Suratı kocaman neşeli bir sırıtmayla gerildi. Rima dişlerini göstererek, "Sevindin, di mi! Sevindin!" diye bağırdı.

"Özür dilerim, elimde değil."

Kısık, sinirli bir sesle, "Benden nasıl nefret ediyorsun ki..." diye başladı Rima.

"Seni seviyorum!"

"...ben berbat acılar çekerek yarılacak, hatta belki de ölecekken böyle sırıtabiliyorsun..."

"Ölmeyeceksin!"

"...hem de görünürde boktan bir doktorun bile olmadığı boktan bir otoban kenarında."

"O zamana kadar Unthank'e varmış oluruz."

"Nereden biliyorsun?"

"Hem varamasak bile ben sana bakarım. Doğum genellikle doğal bir şeydir."

Rima çimenlerin üzerine çömeldi, yüzünü kapayıp kendinden geçmişçesine ağlamaya başladı, bu arada Lanark da kendini tutamayıp gülmeye başlamıştı çünkü sırtından bir ağırlığın, hayatı boyunca fark etmeden taşıdığı bir ağırlığın kalktığını hissediyordu. Derken bu yaptığından utanıp çömeldi ve Rima'yı kucakladı, Rima onu kucaklamasına izin verdi. Uzun bir müddet bu vaziyette oturdular.

34. Bölüm: Kavşaklar

Başını kaldırıp tekrar gökyüzüne baktığında yarımay gökyüzünden geçiyordu. "Rima, bence yürümeye çalışmamız lazım," dedi Lanark. Rima ayağa kalktı, kol kola yürümeye başladılar. "Sevinmekle hata ediyorsun," dedi Rima per perişan.

"Bunda endişelenecek bir şey yok Rima. Bak, Nan hamileyken ona yardım edecek kimsesi olmadığı halde bebek sahibi olmak istedi ve o bebeği hiç sıkıntı çekmeden doğurdu."

"Beni başka kadınlarla karşılaştırmayı bırak. Nan ahmağın teki. Ne olursa olsun, o Sludden'ı seviyordu. Bu çok farklı."

Lanark olduğu yerde kaldı, afallamıştı. "Sen beni sevmiyor musun?" dedi.

"Senden hoşlanıyorum Lanark ve tabii sana bağımlıyım, ama yani o kadar da büyüleyici sayılmazsın, di mi?" dedi Rima tahammülsüzce.

Lanark yumruğunu göğsüne bastırarak gökyüzüne baktı, kendini büsbütün mecalsiz ve çökmüş hissediyordu. Rima'nın yüzünde heyecanlı bir ifade belirdi. Lanark'ın arkasını gösterip, "Bak!" diye fısıldadı.

Kırk metre ileride bir tanker vardı, adamın biri tankerin yanındaki çim şeritte durmuş, anlaşılan tekerleklerin arasındaki çimenlere işiyordu.

"Bizi alır mı diye sorsana," dedi Rima.

Lanark'ın kımıldayacak hali yoktu. "Yabancılardan iyilik dilenmekten hoşlanmam," dedi.

"Öyle mi? Ben yaparım o zaman."

"Bir dakika bakar mısınız?" diye bağırarak aceleyle geçip gitti.

Şoför arkasını dönünce onlarla karşılaştı, bu arada fermuarını kapatıyordu. Üzerinde kot pantolon ve deri ceket vardı. Dik dik kızıl saçları olan gençten bir adamdı, boş gözlerle onları süzdü. "Affedersiniz," dedi Rima, "beni alabilir misiniz? Fena halde yoruldum."

"Unthank'e gitmeye çalışıyoruz," diye ekledi Lanark.

"Ben Imber'a gidiyorum," dedi şoför.

Dikkatle Rima'yı süzüyordu. Rima'nın başlığı geriye düşmüş, altın sarısı saçları omuzlarına dökülmüş, yüzündeki hevesli tebessümü perdeliyordu. Paltosunun önü açılmış, çıkıntı yapan karnı elbisesini dizlerinin epey üstüne kaldırmıştı. "Gerçi Imber Unthank'e o kadar da uzak sayılmaz," dedi şoför.

"O zaman gelmemize izin veriyorsun, öyle mi?" dedi Rima.

"Eğer isterseniz, tabii."

Araca doğru yürüdü, kapıyı açtı, içine atladı ve elini uzattı. Lanark, "Çıkmana yardım edeyim," dediyse de, Rima şoförün elini tuttu, ayağını ön tekerleğin üstüne koydu ve Lanark ona dokunma fırsatı bulamadan şoförün yardımıyla içeri girdi. Bunun üzerine Lanark da palas pandıras tırmanıp kapıyı kapadı. İçerisi sıcak ve az ışıklıydı, benzin kokuyor ve bir at gövdesi kalınlığındaki hırıltılı motorla ikiye ayrılıyordu. Motorun üzerine ekose desenli bir kilim atılmıştı, şoför ise en kenarda oturuyordu. "Ben ortaya oturayım Rima," dedi Lanark.

Rima bacaklarını iki yana açarak kilimin üzerine yerleşti ve "Hayır, burada otursam daha iyi olacak," dedi.

"Motorun titreşimi sakın... bir şey yapmasın?"

Rima kahkaha attı.

"Kötü bir şey yapmayacağından eminim. Hoş bir titreşim."

"Piliçleri hep motorun üstüne oturturum ki ısınsınlar," dedi şoför.

Ağzına iki sigara koyup yaktıktan sonra birini Rima'ya uzattı. Lanark suratını asmış kenarda oturuyordu. Şoför Rima'ya dönüp, "Nasıl, rahat mısın?" diye sordu.

"Ah, evet, çok naziksin," diye karşılık verdi Rima.

Şoför ışığı söndürüp gaza bastı.

Motorun gürültüsü yüzünden bağırmadan konuşulmuyordu. Lanark şoförün, "Yüklüsün ha?" diye seslendiğini duydu.

"Gözünden hiçbir şey kaçmıyor."

"Bazı piliçlerin böyle bir karınla seksapellerinden hiçbir şey kaybetmemesi ne acayip. Unthank'e neden gidiyorsunuz?"

"Erkek arkadaşım orada çalışmak istiyor."

"Ne iş yapıyor?"

"Ressam – sanatçı."

"Ben ressam değilim!" diye bağırdı Lanark.

"Sanatçı ha? Çıplak resim de yapıyor mu?"

"Ben sanatçı *değilim*!"

Rima bir kahkaha atıp, "Ah, tabii, çıplak resimlere çok meraklıdır," dedi.

"En gözde modelinin kim olduğunu bildiğime bahse girerim."

Lanark somurta somurta pencereden dışarı baktı. Rima'nın sevinci onu isterik ümitsizliğinden daha çok rahatsız ediyordu çünkü buna bir anlam veremiyordu. Öte taraftan, Unthank'e her dakika daha da yaklaştıklarını bilmek güzeldi. Kamyonun hızından dolayı ayı daha farklı görüyordu; incecik hilali, hareket etmeden ufkun tam üstünde duruyor, zamanın daha yavaş geçtiği hissini vererek içine su serpiyordu. Şoförün, "Hadi, ona ver," dediğini duydu, ardından Rima eline içi dolu bir şey bıraktı. "Say bakalım, içinde ne kadar var – hadi durma, say!" diye seslendi şoför.

Elindeki bir cüzdandı. Lanark cüzdanı hışımla Rima'nın bacaklarının arasına sokuşturdu. Şoför tek eliyle cüzdanı alıp, "İki yüz papel," dedi. "Dört günlük çalışmamın bedeli. Sürekli fazla mesai oluyor, ama yaratık iyi para veriyor. Senin kızın burada çıplak resmini yaparsan yarısı senindir, ne dersin?"

"Ben sanatçı değilim ve biz Unthank'e gidiyoruz."

"Olmaz. Unthank'te bir şey yok. Doğru yer Imber. Parlak ışıklar, striptiz kulüpleri, İsveç masajı, Imber'da sanatçılar için yapacak çok şey var."

"*Ben sanatçı değilim!*"

"Birer sigara daha alın çocuklar, bir tane de bana yakın."

Rima sigara paketini alırken, "Gerçekten o kadar paran var mı?" diye bağırdı.

"Cüzdanı gördün işte. Param her şeye yeter, haksız mıyım?"

"Erkek arkadaşım biraz olsun sana benzeseydi keşke!"

"Aslına bakarsan, ben bir şeyi istersem para kısmına pek takılmam. Ne olacağına boş vereceksin. Hayata bir kere geliyoruz, haksız mıyım? Benimle Imber'a geliyorsunuz."

Rima bir kahkaha atıp, "Ben de biraz senin gibiyimdir," dedi.

Lanark, "*Biz Unthank'e gidiyoruz*!" diye avaz avaz bağırdığı halde kimse istifini bozmadı. Parmaklarını kemire kemire yine pencereden dışarı baktı. Üzerinde QUANTUM, VOLSTAT, CORTEXIN, ALGOLAGNICS gibi şifreli isimler olan, süratle ilerleyen koca koca taşıma araçları ve konteynerlerle dolu şeritlerin arasında kaptırmış gidiyorlardı. Şoför hepsini sollayabilme yeteneğini göstermeye can atıyor gibiydi. Lanark Unthank'e giden yola ne zaman varacaklarını ve oraya geldiklerin-

de kamyonu nasıl durduracağını düşünüyordu kara kara. Hem kamyon dursa bile, (kapı tarafında olduğu için) Rima'dan önce inmesi gerekecekti. Ya şoför onu alıp kaçarsa, ne yapacaktı? Muhtemelen Rima'nın hoşuna giderdi bu. Haline bakılırsa ayakları yerden kesilmişti. Hamilelik ve yorgunluk onu çıldırtmış mıydı neydi? Kendisi de bitap düşmüştü. Uyuyakalmadan önce kafasından geçirdiği son şey, ne olursa olsun uyuyakalmaması gerektiğiydi.

Uyandığında ortalıkta şaşırtıcı bir sessizlik vardı, Lanark bir müddet nerede olduğunu anlamaya çalıştı. Yol kenarında durmuşlardı ve sağ tarafında bir münakaşa yaşanıyordu. Şoför, "Öyleyse defolup gidin," diyordu öfkeyle.

"Ama neden?" dedi Rima.

"Fikrini biraz çabuk değiştirmedin mi, ha?"

"Ne hakkında fikrimi değiştirdim ki?"

"Defolun! Fahişeyi gözünden tanırım ben."

Lanark alelacele kapıyı açarken, "Tamam, iniyoruz. Getirdiğin için sağol," dedi.

"Kendine dikkat et, birader. Bu kadından kurtulmazsan belanı bulursun."

Lanark bankete indikten sonra Rima'nın inmesine yardım etti. Kapı hızla kapandı, tanker gürleyerek ilerledi ve vızır vızır geçen diğer ışıkların arasında gözden uzaklaştı. Rima, "Ne âlem adam, cidden çok bozuldu," dedi kıkırdayarak.

"Doğal olarak."

"Ne demek istiyorsun?"

"Onunla oynaşınca, o da seni ciddiye aldı."

"Oynaşmıyordum, sadece nazik olmaya çalışıyordum. Berbat bir şofördü."

"Bebek nasıl?"

Rima kıpkırmızı kesildi. "Bunu unutmama hiç izin vermeyeceksin, di mi?"

Hızlı adımlarla yürümeye başladı.

Yol geniş alçak setlerin arasından ilerliyordu. Rima durup dururken, "Lanark, trafikte bir değişiklik fark ettin mi? Aksi yöne giden araç yok," dedi.

"Daha önce var mıydı ki?"

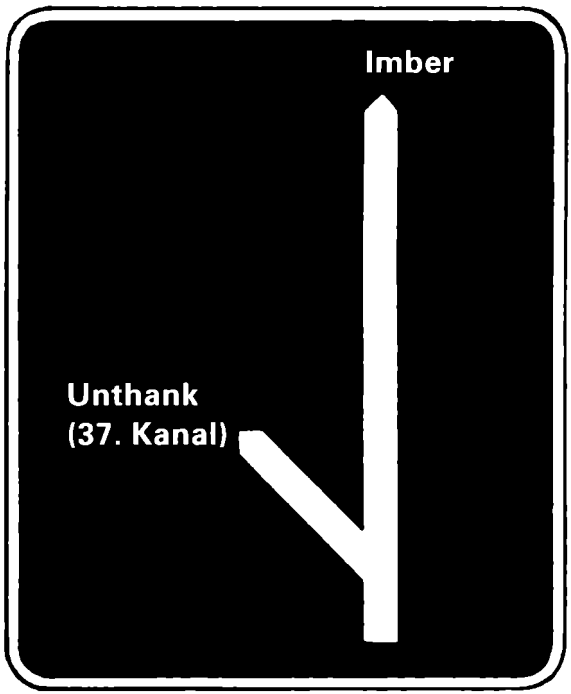
"Tabii ki, daha bir dakika öncesine kadar vardı. Ya şu sese ne demeli?"

Sese kulak verdiler. "Şimşek galiba. Ya da uçak geçiyordur," dedi Lanark.

"Hayır, tezahürat eden bir kalabalık."

"Yola devam edersek anlarız belki."

Yolun ilerisinde tuhaf bir şeyler olduğu anlaşılıyordu, çünkü ufukta küme küme ışık toplanmaya başlamıştı. Yol sarplaştıkça sarplaştı, en sonunda karşılarına bir kavşak çıktı. Yolun kenarında çimenli bir pist, hemen ilerisindeyse sarmaşıklarla kaplı karanlık bir kayalık vardı. Arkalarından acı acı siren sesleri geliyor, polis arabaları ışık ve gürültünün olduğu yere doğru hızla ilerliyordu. Işıklara bakılırsa ilerideki kavşak kapanmıştı, araçlar kavşağa yaklaştıkça yavaşlıyordu. Rima ile Lanark çok geçmeden uzayıp giden bir kamyon ve tanker kuyruğuna vardılar. Şoförler yolun kenarında durmuş, el kol hareketleriyle bağıra çağıra konuşuyorlardı, attıkları her adımla gürültü daha da artıyordu. Bir yol işaretini daha geçtiler:

Sonunda Rima durup elleriyle kulaklarını kapattı, ağız hareketlerinden ve başını iki yana sallamasından daha ileri gidemeyeceği anlaşılıyordu. Lanark öfkeyle kaşlarını çattı, ama gürültüden düşünemiyordu bile. Bu gürültüde hayvani, hatta insani olan bir şey vardı, ama böyle tiz, iniltili, titrek bir ses, böyle muazzam bir gürleme, gıcırtı, ciyaklama, yaygara, takırtı, cırıltı, gümbürtü olsa olsa bir makineden geliyor olabilirdi. Öyle ki ses toprağa geçip ayak tabanlarını acı acı sarsıyordu. Rima, elleri kulaklarında, dönüp aceleyle geri yürüdü, Lanark da bir an tereddüt ettikten sonra memnuniyetle onun arkasına takıldı.

Kuyruktaki araçlar çoğaldıkça çoğalıyor, şoförler araçların arasında yolda duruyordu, zira kamyonların arkaları onları sesten koruyordu. Elinde fener olan gençten bir polis bir grupla konuşuyordu, Lanark Rima'nın kolundan çekip ne konuşulduğunu dinlemek için o tarafa götürdü. "Unthank kavşağında bir tankerle Algolagnics tırı çarpışmış," diyordu polis. "Hayatımda böyle şey görmedim – sinir devreleri paramparça futbol topları gibi bütün yola saçılmış, asfaltı unufak edecek sesler çıkarıyor. Konsey alarma geçmiş, ama bunun gibi bir belayla baş etmeleri ne kadar sürer, allah bilir. Günler... belki haftalar alır. Imber'a gidecekseniz New Cumbernauld yolundan dolaşmanız gerekecek. Yok, Unthank'e gideceğim diyorsanız, unutun gitsin."

Birisi kaza yapan şoförlerin akıbetini sordu.

"Nereden bileyim? Şansları varsa çarpma sırasında ölmüşlerdir. Üzerlerinde koruyucu tulum olmadan oraya altmış metreden fazla yaklaşamazsın."

Lanark grubun yanından ayrılmakta olan polisin omzuna dokunup, "Sizinle biraz konuşabilir miyim?" dedi.

Polis el fenerini Lanark'la Rima'nın yüzüne doğrultup, "O alnınızdaki de ne?" dedi sertçe.

"Parmak damgası."

"Pekâlâ, size nasıl yardımcı olabilirim efendim? Lütfen acele edin, şu an çok meşgulüz."

"Bu hanımla beraber Unthank'e gidiyorduk da..."

"Bu söz konusu olamaz efendim. Yol kapalı."

"Ama biz yayan gidiyoruz. Yoldan gitmek zorunda değiliz."

"Yayan mı!"

Polis uzun uzun çenesini ovuşturduktan sonra nihayet, "Eski yaya altgeçidi var. Senelerdir kullanılmıyor, ama bildiğim kadarıyla *resmen*

kullanımdışı ilan edilmedi. Yani kapatılmış değil."

Onları çimenlerin içinden çelik set üzerindeki karanlık bir şeklin yanına götürdü. İki-üç metre yüksekliğinde, yarısı sarmaşıklarla kapanmış kare bir giriş kapısıydı bu. Polis fenerini kapıya tuttu. Kurumuş yaprak birikintilerinin altında karanlığa inen bir yol vardı. "Ben oradan geçmem," dedi Rima kararlılıkla.

"Ne uzunlukta olduğunu biliyor musunuz?" dedi Lanark.

"Bilemiyorum efendim. Bir dakika..."

Polis fenerin ışığını girişin yanındaki duvara tuttu, tabeladaki yazı yer yer silinmişti:

AYA LT EÇİDİ
UNTHAN 00 METR

Böyle girişi olan bir altgeçit fazla uzun olamaz," dedi polis. "Lambaların yanmaması ne kötü."

"Peki el fenerinizi ödünç almamız mümkün mü? Bizimkini kaybettik de, üstelik Rima –bu hanım– gördüğünüz gibi hamile."

"Kusura bakmayın efendim ama bunu yapamam."

"Bunu tartışmanın hiç manası yok. Oraya girmeyeceğim," dedi Rima.

"Bu durumda otostopla New Cumbernauld'a gitmeniz gerekecek," dedi polis.

Sonra arkasını dönüp gitti. "Bak Rima, mantıklı olmamız gerek," dedi Lanark sabırla. "Bu tüneli kullanırsak on beş dakikada, hatta belki daha kısa sürede Unthank'e ulaşırız. İçerisi karanlık, ama duvardaki tırabzana tutunursak yolumuzu kaybetmeyiz. New Cumbernauld buradan saatlerce uzakta olabilir, halbuki ben seni vakit kaybetmeden hastaneye götürmek istiyorum."

"Karanlıktan ve hastanelerden nefret ederim, gelmiyorum işte!"

"Karanlıktan korkacak bir şey yok. Hayatımda gördüğüm bütün korkunç şeyler ya güpegündüz ya da aydınlık yerlerde oldu."

"Buna rağmen hâlâ güneş ışığı *istiyormuş* gibi davranıyorsun!"

"Evet ama karanlıktan korktuğum için değil."

"Ne kadar akıllısın. Ne kadar güçlü. Ne kadar asil. Ne kadar işe yaramaz."

Dışarıdaki gürültüden kaçmak için didişe didişe tünelin girişine yürüdüler. Lanark birden durup karanlığı göstererek, "Bak, işte yolun sonu!" diye fısıldadı.

Gözleri karanlığa alışmıştı, şimdi karanlığın en derin yerinde küçücük, soluk, parlak bir kare görüyorlardı. Rima birdenbire tırabzana tutunup aşağıya indi. Lanark aceleyle peşinden gidip, yanlış bir şey der de Rima'nın cesaretini kırar diye tek kelime etmeden koluna girdi.

Arkalarındaki sağır edici gürültü yerini sessizliğe bırakmış, ayaklarının altındaki kuru yaprakların hışırtısı kesilmişti. Zemin düzleşmişti. Hava soğudukça soğumuş, sonunda dondurucu bir hal almıştı. Lanark gözlerini ayırmadan kare şeklindeki küçücük parıltıya bakıyordu. "Rima, tırabzanı bıraktın mı yoksa?"

"Tabii ki hayır."

"Hayret, tünele ilk girdiğimizde ışık tam karşımızdaydı. Şimdiyse sol tarafta."

Durdular. "Salon gibi açık bir alanda ilerliyoruz galiba."

"Sence ne yapmamız lazım peki?" diye fısıldadı Rima.

"Doğruca ışığa yürüyelim. Paltonun düğmelerini ilikleyemiyor musun?"

"Hayır."

"Bu soğuktan olabildiğince hızlı çıkmalıyız. Acele et. Ortadan dümdüz ilerliyoruz."

"Ya bir çukur varsa... ne olacak?"

"İnsanlar ortasında çukur olan yaya altgeçitleri yapmaz. Hadi bırak tırabzanı."

Işığı karşılarına alıp ihtiyatla tırabzandan ayrıldılar, derken Lanark aşağı kaydığını fark edip çığlık çığlığa Rima'nın elini bıraktı. Kafası ve omuzları metal benzeri sert bir yüzeye öyle sersemletici bir kuvvetle çarpmıştı ki bir müddet yattığı yerden kalkamadı. Ama düşmenin verdiği acı, dondurucu soğuğun yanında çok daha hafif kalıyordu. Elleri ve yüzü öyle üşüyordu ki ciddi ciddi ağlamaya başladı.

"Rima," diye inledi, "Rima özür dilerim... özür dilerim. Neredesin, söyle lütfen?"

"Burada."

Bir dairenin içinde yeri elleriyle yoklaya yoklaya süründü, derken eli bir ayağa rastgeldi. "Rima..?"

"Evet."

"O incecik sandaletlerle buzun üstünde duruyorsun. Özür dilerim Rima, seni donmuş bir gölün üstüne getirmişim."

"Umurumda değil."

Dişleri birbirine vura vura ayağa kalktı, "Işık nerede?" diyerek etrafına bakındı.

"Bilmem."

"Onu göremiyorum... Hiçbir yerde göremiyorum. Tekrar tırabzanı bulmalıyız."

"Beceremeyeceksin. Kaybolduk işte." Rima'nın bedeni yanındaydı, ama kısık, duygusuz sesi sanki uzaktan geliyordu. "Ben cadıyım. Onu öldürdüğüm için bunu hak ediyorum," dedi Rima.

Lanark onun aklını kaçırdığını düşündü, artık canından bezmişti. "Sen neden bahsediyorsun Rima?" dedi sabır dolu bir sesle.

Kısa bir sessizlikten sonra Rima, "Hamileyim, hiç ses yok, donuyorum, her yer zifiri karanlık, seninle kayboldum, bacaklarımda derman kalmadı, sırtım ağrıyor, ama ben hepsini hak ettim. Beni etkilemek için kamyonu berbat kullanıyordu. Anlayacağın, adam beni istiyordu, ben de ilk başta bunu eğlenceli bulmuştum, ama sonra ondan sıkıldım, öyle burnu havada ve kendinden emindi ki. Bizi kamyondan atınca içimden ölmesini diledim, o da kamyonu berbat bir şekilde kullanmaya devam edip kaza yaptı işte. Beni hastanenin birine kapatmak istemene şaşmamalı. Cadıyım ben."

Lanark onun çaresizlikle ağladığını fark edip ona sarılmak istedi, "Öncelikle, kaza yapan tanker onunki olmayabilir. İkincisi, bir adam kötü araba kullanıyorsa, bu kimsenin değil, onun hatasıdır. Hem ben de seni hiçbir yere kapatmayı düşünmüyorum."

"Bana dokunma."

"Ama seni seviyorum."

"Bebek doğduğunda beni terk etmeyeceğine söz ver öyleyse. Beni başkalarının eline bırakıp kaçmayacağına söz ver."

"Söz veriyorum, sen merak etme."

"Soğuktan ölmek üzere olduğumuz için böyle söylüyorsun. Buradan kurtulunca beni lanet bir hemşire çetesine teslim edeceksin."

"Etmeyeceğim, hayır!"

"Şimdi böyle diyorsun, ama sancılar başlayınca kaçıp gideceksin. Sancılara dayanamayacaksın."

"Neden dayanamayacakmışım ki? Sancı çeken sen olacaksın, ben değil."

Rima nefes nefese haykırdı: "Mutlusun! Mutlusun! Pis canavar, mutlusun işte!"

"Ağzımdan ne çıkarsa çıksın kötü olduğumu düşünüyorsun!" diye

bağırdı Lanark.

"Çok kötüsün! Beni mutlu edemiyorsun. Demek ki *kötüsün*."

Lanark durmuş, sessizce nefes almaya çalışıyordu. Aklına gelen her avutucu söze Rima'nın onu nasıl çarpıtıp kalp kırıklığına dönüştüreceğinin bilgisi eşlik ediyordu. Elini kaldırıp ona vuracak oldu, ama bebek vardı; arkasını dönüp kaçacak oldu, ama Rima'nın ona ihtiyacı vardı; elleriyle dizlerinin üstüne yıkıldı ve önce inlemeye, sonra böğürmeye dönüşen hırıltılı bir çığlık attı. Rima'nın alçak, mesafeli bir sesle, "Beni bu şekilde korkutamazsın," dediğini duydu.

Lanark bir daha bağırdı, bu defa uzaktan gelen bir ses duydu, "Geliyorum! Geliyorum!"

Ayağa kalktı, zar zor nefes alıyordu, ellerinde ve dizlerinde buzun donduruculuğunu duyuyordu. Bir ışık buzun üzerinden onlara yaklaşıyordu. "Kusura bakmayın, geciktim," diyen bir ses duyuldu.

Işık yaklaşınca, feneri tutanın kafası omuzlarından beyaz bir şeritle ayrılan koyu renkli giyinmiş biri olduğunu gördüler ve sonunda karşılarında bir din adamı buldular. Orta yaşlarda olması muhtemeldi ama şevkli, pürüzsüz, genç bir yüzü vardı. Feneri yukarı tuttu, Lanark'ın yüzünden çok alnındaki damgayla ilgileniyormuş gibiydi. Onun alnında da benzer bir damga vardı. "Siz Lanark'sınız, değil mi? Harika. Ben Ritchie-Smollet," dedi.

İkisi el sıkıştılar. Papaz gözlerini, halsizlikten ellerini karnının üstüne koymuş, topuklarına kadar suya batmış olan Rima'ya çevirdi. "Demek bu da hanımınız," dedi papaz.

"*Hanım mı*," dedi Rima horgörüyle.

"Çok yorgun, kendini de biraz kötü hissediyor. Aslına bakarsanız çok yakında bir bebek doğuracak."

Papaz hevesle gülümsedi. "Harika. Muhteşem bir şey. Onu hastaneye götürmemiz lazım."

Rima hırçın hırçın, "Hayır!" diye bağırdı.

Lanark, "Hastaneye gitmek istemiyor," diye durumu anlattı.

"Onu ikna etmek zorundasınız."

"Ama istediğini yapması bence daha doğru."

Papaz kımıldanıp, "Burası epey soğuk," dedi, "Bir an önce işe koyulsak nasıl olur?"

Lanark Rima'yı ayağa kaldırdı ve karanlık suyun içinden Ritchie-Smollet'ı takip ettiler.

Boşlukta, yaklaşık bir metre üzerlerinde olan tavandan başka şey görmek zordu. "Şu Viktoryenlerde ne enerji varmış ama. Toprağın bir üst katmanı tıka basa dolunca burayı yeraltı mezarlığı yapmak için kazmışlar. Sonraki çağlarda burası yayaların kullanımına sokulmuş, hâlâ da çok kullanışlı bir kestirme... Lütfen bana çekinmeden istediğinizi sorun."

"Siz kimsiniz?"

"Bir Hıristiyan. Öyle olmaya çabalıyorum da diyebiliriz. Hangi kiliseye mensup olduğumu bilmek istersiniz herhalde, ama bence mezhep o kadar da önemli değil, sizce de öyle değil mi? İsa, Buda, Amon-Ra ve Konfüçyüs'ün pek çok ortak yanı var. Aslında Presbiteryenim, ama her kıtadan ve renkten müminle çalışırım."

Lanark konuşamayacak kadar mecalsizdi. Buzu geçmişler, tepesinde kemerli bir çatı olan, flamalarla süslü bir geçitten yukarı çıkıyorlardı. "Ama dikkatinizi çekerim, insanların kurban edilmesine karşıyım, tabii İsa'nın durumundaki gibi gönüllü olmadığı müddetçe. Yolculuğunuz iyi geçti mi?"

"Hayır."

"Boş verin, olur böyle vakalar. Sağ salim geldiniz ya... İçtenlikle karşılanacağınızdan da şüpheniz olmasın. Size komitede bir mevki verilecek tabii. Sludden bu konuda kararlı, ben de öyle. Enstitü ve konsey işlerindeki tecrübem biraz bayatlamış durumda – benim zamanımda her şey daha basitti. Aramıza katılmayı seçtiğinizi duyunca çok sevindik."

"Ben kimseye katılmayı seçmedim. Komitedeki işler konusunda en ufak bilgim yok, ayrıca Sludden da arkadaşım değil."

"Şimdiden sabırsızlanmayın. Bir banyo ve temiz yatak harikalar yaratır. Bence sandığınızdan daha yorgunsunuz."

Kare şeklindeki solgun ışık ileride belirdi ve büyüye büyüye bir kapıya dönüştü. Kapı demir bir merdivenin başına çıkıyordu. Lanark ile Rima su yeşili ışıkta ağır adımlarla güçbela yukarı çıktılar. Ritchie-Smollet sabırla arkalarından geliyor, kendi kendine bir şeyler mırıldanıyordu. Dakikalar sonra üç duvarında mermer levhalar, dördüncüsündeyse dövme demirden büyük bir kapı olan daracık, karanlık, taş bir bölmeye vardılar. Kapı kolayca açıldı ve göz alabildiğine uzanan kapkara bir gökyüzünün altındaki çakıllı bir patikaya ayak bastılar. Lanark kendini bir tepenin başında, tanıdık bir mezarlığın dikilitaşları arasında buldu.

35. Bölüm: Katedral

Biraz ilerledikten sonra durup, "Burası Unthank değil," dedi Lanark.

"Yanılıyorsunuz, Unthank."

Kuleli anıtların olduğu yamaçtan bodur siyah katedrale baktılar. Işıklandırılmış çan kulesinde göz hizasının üstünde yer alan altın yaldızlı bir rüzgârgülü vardı, ama Lanark'ı asıl şaşırtan katedralin ardındaki manzaraydı. Lanark orada koyu renkli taş evleri, görkemli kamu binaları, dörtgen sokak planları ve tramvayları olan bir şehir olduğunu hatırlıyordu. Konsey koridorlarında kulağına çalınan söylentilerden, biraz daha karanlık ve tenha olmakla birlikte, eskisine az çok benzeyen bir yerle karşılaşmayı ummuştu, gelgelelim yıldızsız bir gökyüzünün altındaki bu şehir soğuk soğuk parıldıyordu. Çan kulesi yüksekliğindeki ince direklerden başka bir devasa otoyolun şeritlerine ve kavisli köprülerine beyaz bir ışık düşüyordu. Yolun her iki yanında da tepelerinde uçaklara ikaz kabilinden ışıklar olan yirmi kattan yüksek camekân ve betonarme kuleler ışıl ışıl parlıyordu. Kuleler ile otoyolların arasında kalan köhne sokaklar yarı silikleşmiş, binaların yan duvarları otopark yeri olarak ayrılan alanların arkasında kalmış olmasına rağmen burası yine de Unthank'ti. Kısa bir sessizlikten sonra, "Demek Unthank yok oluyor, ha?" dedi Lanark.

"Yok olmak mı? Bundan emin değilim. Q39 projesi bir kenara bırakıldığından beri nüfus azaldı, ama inşaatta olağanüstü bir patlama oldu."

"Ama nüfusunu ve endüstrisini kaybeden bir yer yeni bina yapacak bütçeyi nereden bulabilir?"

"Şey, kronoloji konusunda bu soruya cevap veremeyecek kadar bilgisizim. Bence *gönüller* arasında olup bitenler, bu büyük kamusal enerji takası yollarından daha önemli. Bunun muhafazakâr bir yaklaşım olduğunu söyleyeceksin muhtemelen, ama benimle çalışan yegâne insanlar radikaller. Ne tuhaf, değil mi?"

"Sorduğum soruları anlamış gibi duruyorsunuz, ama verdiğiniz ce-

vapların hiçbirini anlamadım," dedi Lanark sinirli sinirli.

"Zaten hayatta da hep böyle değil midir? Fakat temiz bir kalbe sahip olduğun ve çabalamaya devam ettiğin müddetçe umutsuzluğa kapılmana hiç gerek yok. *Wer immer strebend sich bemüht, den könner wir erlösen.* Eminim bize çok faydan dokunacak."

Rima birdenbire bir kayaya dayanıp, sert ya da kinli olmayan kısık bir sesle, "Devam edemeyeceğim," dedi.

Etekleri tutuşan Lanark, bir yerine iki kişiyi birden kucaklamak onu endişelendirse de, Rima'nın beline sarıldı.

Ritchie-Smollet, "Başın mı döndü?" dedi alçak sesle. "Hayır, sırtım ağrıyor ve hiç... hiçbir şey düşünemiyorum."

"Misyonerlik yaparken tıp diploması almıştım. Bana bileğini uzat."

Bir eliyle bileğini tutup diğeriyle saat tuttu, ardından, "Seksen iki," dedi. "Durumunuzu göz önünde tutarsak gayet iyi. Şuradaki binaya kadar dayanabilir misiniz? Şu an en çok ihtiyacınız olan şey uyku, ama her şeyin yolunda gittiğinden emin olmak için sizi önce muayene etmem lazım."

Katedrali gösterdi. Rima uzun uzun oraya baktı. "Onu ellerimizi birleştirerek taşıyabilir miyiz?" diye mırıldandı Lanark.

Rima güçbela ayağa kalkıp, "Hayır, kolunuza girip yürüyeyim," dedi.

Papaz onları yamaçlara uzanan anıt mezar revaklarının yanından geçirerek otlarla kaplı, karanlık patikalardan aşağıya indirdi. Mezarların altından yansıyan ışıklar müstesna ölülere ithaf edilmiş yazıtların köşelerini aydınlatıyordu:

"...Onun başlattığı muzaffer sefer..."
"...kendini düşünmeden adadığı..."
"...öğrencilerinin saygısını kazanmış..."
"...meslektaşlarının itimadına mazhar olan..."
"...herkesin sevgilisi..."

Engebesiz bir yerden geçip parke taşlı dar bir yoldan yürümeye başladılar. "Eskiden buranın altından nehre dökülen bir dere akardı," dedi Ritchie-Smollet.

Lanark yanındaki alçak duvarın bir köprü tırabzanı olduğunu fark edip, aşağıdaki set çekilmiş sarp yola baktı. Arabalar bu yoldan otoba-

na çıkıyordu, ama görünüşe bakılırsa önlerinde bir engel vardı: Önce yavaşlayıp sonra duruyor, ardından dönüp geri geliyorlardı. Havadaki nabız atışına benzer belli belirsiz ses, dişe değen bir matkap ucunun yarattığına benzer bir etki uyandırıyordu kulak zarlarında.

"Bu ses de ne?"

"Kavşakta zincirleme bir kaza olmuşa benziyor: Nakliye kamyonunun biri infilak etmiş, görünce aman yarabbi dediğin şu tehlikeli, devasa araçlardan. Konseyin bunları yasaklaması lazım. Şehre giriş çıkış uzun zamandır kapanmış gibi görünüyor. Ama yeterli gıda stokumuz var. Buradan geçin, kestirme bir yol."

Korkuluk yerini çalılarla kaplı bir duvara bırakmıştı. Ritchie-Smollet'ın çalıları ayırmasıyla içinden daha aydınlık bir hava görünen bir delik belirdi. Lanark Rima'nın delikten geçmesine yardım etti. Mezar taşlarının kaldırım taşları gibi yamyassı uzandığı katedralin arsasındaydılar. Kamyonetler ile özel araçlar mezar taşlarının üstünde, arsanın etrafına dikilmiş duvara nazır duruyorlardı, Rima hareketli bir vincin basamağına çöktü. Ritchie-Smollet ellerini pantolon ceplerine sokup, yüzünde halinden memnun ince bir tebessümle uzun uzun ileriye baktı.

"İşte orada!" dedi. "Bir kez daha yönetim merkezimiz!"

Lanark katedrale baktı. Işıklandırılmış çan kulesi ilk bakışta, onu destekleyen yassı siyah şekle göre fazla masif görünmüştü, loş sarı ışıklı sıra sıra pencereyle bezeli bir şekildi bu. Derken Gotik tarzı sağlam bir mavnanın kulesini, çatılarını ve payandalarını seçti, üzerine şekiller yontulmuş drenaj kanalları eski putkırıcıların çekiçlerinin ve iklimin etkisiyle kırılmış ve aşınmıştı.

"Yönetim merkezi derken neyi kastediyorsunuz? Unthank'in şehir meclisi var."

"Ha, evet, bugünlerde orayı mal mülk işlemleri için kullanıyoruz. Orada epey iş yapıldı, ama *asıl* yasa koyucular buraya geliyor. Onlarla tanışmak için sabırsızlandığınızı biliyorum, ama önce uyumanız gerek. Şu an din temsilcisi olarak değil, doktor olarak konuşuyorum, bu yüzden bana karşı çıkmamalısınız."

Yukarı mezarlıktakilerden daha veciz sözler içeren yazıtların üstünden geçtiler.

"William Skinner: 1,67 metre kuzey x 0,68 metre batı."

"Harry Fleming, karısı Minnie, oğulları George, kızları Amy: 1,80 metre batı x 0,76 metre kuzey."

Bir yan girişe gelip kumluk bir verandadan geçerek kiliseye girdiler.

Mavi tulumlu, uzun saçlı genç bir adam kapının yanındaki kapaklı, taş bir vaftiz kurnasına oturmuş kitap okuyordu. Kafasını kaldırıp baktıktan sonra, "Nerelerdeydin Arthur? Polyphemus çılgına döndü. Bir şey keşfettiğini düşünüyor," dedi.

"Acelem var Jack," dedi Ritchie-Smollet kısa keserek. "Bu insanların dinlenmeye ve bakıma ihtiyacı var. Bir süreliğine boş olan bir yer var mı? Yani gerçekten boş demek istiyorum."

"Sanat atölyesine kimse beklenmiyor."

"Öyleyse oraya battaniye, yastık ve temiz çarşaf götürüp yatak yap, çarşaflar mutlaka temiz olsun."

"Tamam ama..." –genç adam kitabını bırakıp kayarak yere indi– "Polyphemus'a ne diyeyim?"

"İnsanın hayattaki en mühim gayesinin politika olmadığını söyle."

Genç adam döşeme taşlı geniş zemini kaplayan sıra sıra hasır oturaklı sandalyenin arasından geçerek hızla dışarı çıktı. Katedral dışardan göründüğünden daha büyüktü. Çan kulesini tutan orta sütunların gerisinde ne olduğu anlaşılmıyordu, ama organın sesi ile donuk ilahi sesleri bir ayin olduğu fikrini uyandırıyordu. Altta bir yerlerden de daha sert bir müziğin titreşimleri duyuluyordu. "Fena bir Tanrı evi sayılmaz, değil mi?" dedi Ritchie-Smollet. "October Terminus cemaati kilisenin bodrumunda müzikli bir toplantı yapıyor. Kimileri bunu onaylamıyor, ama ben diyorum ki, Reform döneminde bina üç cemaat tarafından ortaklaşa kullanılmıştı, hem babamın evinde konaklanabilecek bir sürü yer var. Tuvalet ihtiyacınız var mı?"

"Hayır," diye mırıldandı Rima, bir sandalyeye çökmüştü. "Hayır, hayır, hayır."

"O zaman gelin. Zaten pek bir şey kalmadı."

Bir yan koridordan ağır ağır aşağı indiler, bu esnada Lanark katedralin kuruluşundan bu yana çeşitli şekillerde kullanılmış olduğunu fark etti. Tepesinde yırtık pırtık flamalar asılıydı, duvarlara uzak kıtalara akın yaparken hayatını kaybeden askerlere ithaf edilmiş şatafatlı anıtlar yaslanmıştı. Kulenin altındaki kemerlere gelmeden sola dönüp birkaç basamak aşağı indiler, ardından sağa sapıp biraz indikten sonra küçük bir şapele vardılar. Yivli taş tavanda turuncu bir lamba asılıydı, taş beyaz

badanalı olduğundan insanın üstünde sakinleştirici bir etki yapıyordu. Köşelere konmuş gaz sobaları odaya sıcaklık ve hoş bir koku yayıyordu, duvara yaslı duran plastik şilte yığını neredeyse tavana değiyordu. Şiltelerden üçü uç uca serilmişti ve Jack ortadakinin üstüne yatak hazırlıyordu. Jack yatağı yapınca Rima uzandı, Lanark onun paltosunu çıkarmasına yardım etti. Ritchie-Smollet, "Hemen uyumayın – şimdi geliyorum," deyip çıktı. Jack de sobaların fitilini ayarladıktan sonra onun arkasından gitti. Lanark kendi paltosunu çıkarıp kucağında Rima'nın başıyla öylece oturdu. İyice bitap düşmüştü ama giysileri yapış yapış ve kirli olduğundan bir türlü gevşeyemiyordu. Yanaklarıyla çenesini kaplayan keçeleşmiş sakalına, kafa derisindeki seyrelmiş saçlara dokundu. Kafasını indirip Rima'ya baktı, gözleri kapanmıştı. Rima'nın saçları yine siyaha dönmüştü, koca karnı dışında bütün vücudu konsey koridorlarında olduğundan daha zayıf görünüyordu. Kaşlarının arasındaki hafif çatıklık ona öfkeli bir küçük kız havası katıyordu, gelgelelim dudaklarında otuz-kırk yaşlarında olgun, gönlü tok bir kadının hoş sükûneti vardı. Ona uzun uzun baktı, baktı, ama kaç yaşında olduğuna bir türlü karar veremedi. Rima iç geçirerek, "Sludden nerede?" diye mırıldandı.

Lanark içinde kabaran öfkeyi bastırarak nazikçe, "Bilmiyorum Rima," dedi.

"Bana karşı çok naziksin Lanark. Sana daima güveneceğim."

Ritchie-Smollet ile Jack sıcak su kapları, havlular, temiz pijamalar bırakıp gittiler. Rima havluların üstünde uzanırken Lanark da onu, çıplak haliyle giyinikken olduğundan daha normal görünen büyük göbeğine özel bir itina göstererek, süngerle temizleyip kuruladı. Rima battaniyenin altına girdi, bu arada Ritchie-Smollet elinde siyah bir deri çantayla geri geldi. Yatağın kenarına çömelip çantadan bir derece, stetoskop ve şeffaf bir kılıf içinde steril eldiven çıkardı. Dereceyi Rima'nın koltukaltına koymuş, eldivenleri kılıftan çıkarıyordu ki, Rima gözlerini açıp sertçe, "Arkanı dön Lanark," dedi.

"Neden?"

"Arkanı dönmezsen bana dokunmasına izin vermem."

Lanark arkasını dönüp sütunlardan birinin kenarına doğru yürüdü, çıplak taşa basan çıplak ayakları üşümüştü. Durup gözlerini tavana dikti. Kavisli yivler oyma topuzlarda birleşiyordu, topuzlardan birine, gül çelenginin ortasından çıkan güleç bir kafatasının alnında birbirine do-

lanmış bir çift küçük yılan hakkedilmişti. Yakınında bir yere de kalemle şöyle yazmıştı:

TANRI = SEVGİ = PARA = BOK

"Eh, görünüşe göre her şey yolunda," dedi Ritchie-Smollet yüksek sesle. Lanark önünü döndüğünde çantayı topluyordu. "Ufaklık olması gerektiği gibi duruyor. İlle de burada doğurmak isterse başa çıkabiliriz herhalde."

"*Burada mı*?" dedi Lanark şaşkınlıkla.

"Hastane dışında demek istiyorum. Her neyse, sizi hak ettiğiniz istirahatla baş başa bırakayım."

Kapının üstüne kırmızı bir perde çekip çıktı. Rima, "Arkama yat," diye mırıldandı.

Lanark onun dediğini yaptı, Rima buz kezmiş ayak tabanlarını hırsla Lanark'ın bacaklarına bastırdı, ama sırtı tanıdık ve sıcacıktı, çok geçmeden ısınıp uykuya daldılar.

Fısıldaşmalar ve hışırtılarla uyandı. Karanlık kubbenin, sütunların ve sıkış tıkış zeminin üzerinde ışık beneklerinden oluşan zincirler zikzak çiziyordu. Işıklar turuncu lambanın asılı olduğu yerde dönen gümüş yüzeyli bir küreden geliyor, yanan tek sabit ışık girişe giden basamakların üzerine vuruyordu. Basamaklar duvarın genişliğindeydi. Tulumlu genç adamlar basamakların üstüne şapeli ara sıra olağanüstü boğuk uğultularla dolduran elektrikli makineler yerleştiriyordu. Yaşça daha büyük olan üç adam, kablolarla bu makinelere bağlı olan enstrümanlarla alt basamaklara oturmuş, dördüncü adam da büyük davulunun üzerinde BROWN'IN KUMKURDU KAZANOVALARI yazan perküsyon takımını kuruyordu. Lanark kendisinin de seyircilerden biri olduğunu fark etti: Zemin olduğu gibi şiltelerle kaplı, omuz omuza çömelmiş insanlarla doluydu. Yanına gümüşi sarili zarif bir kız oturmuş, saçı sakalı birbirine karışmış, bağrı açık, deri yelekli bir adama yaslanıyordu. Hemen önünde İskoç askerlerini anımsatan kırmızı, kısa ceketli, dar, ekose pantolonlu bir kız, iki yandan örülü saçları, saç bandı ve püsküllü güderi ceketiyle Kızılderili kadınlarını andıran bir adamın kulağına bir şeyler fısıldıyordu. İpekler, kaput bezleri, kürkler, kuştüyleri, yünler, şilebezleri, naylonlar ve deriler içinde, her kültür ve çağdan insan burada toplanmıştı sanki. Saçlar kâh Afrikalılarınki gibi kıvır kıvır, kâh Romalılarınki gibi alabros, kâh Pompadour'unki gibi önden kabartıl-

mış, kâh Sfenks'inki gibi dümdüz, kâh perukalar gibi omuzlara düşen cinstendi. Her türden aksesuar ve bir miktar çıplaklık görmek mümkündü. Lanark kıyafetlerini aradı ama bulamadı. Uzun süre dinlenmiş gibi hissediyordu ama Rima hâlâ uyuduğundan yerinden kıpırdamamaya karar verdi. Diğer çiftler genelde boylu boyunca uzanmıştı, hatta bazıları uyku tulumlarının altında öpüşüp koklaşıyordu.

Bir alkış koptu ve merdivenlerde elinde mikrofonuyla ufak tefek, pos bıyıklı, karamsar görünümlü bir adam belirdi. "Merhaba millet, onca efsanevi tecrübe yaşadığım efsanevi Unthank'e dönmek çok güzel. Yeni bir şarkıyla başlıyorum, Truva ve Trabzon'a bomba gibi düştü, Atlantis'te buz kezmiş hindi gibi battı, bakalım burada neler olacak. 'Evcil Adam' geliyor."

Kafasını geriye atıp bağırmaya başladı:

"Yaptığı pasta öyle kötüydü ki ağlattı beni!"

Enstrümanlarla makinelerden öyle yüksek bir BAVAM sesi çıkmıştı ki, Lanark bir an hiçbir şey duyamaz, düşünemez oldu.

"Bana serdiği yatak öldürecek kadar sertti!"
(BAVAM)
"Yıkadığı gömlek kollarını kavuşturup beni felç etti!"
(BAVAM)
"Müthiş bir evcil planı var, evcilleşiyor sevgilim,
Ama lütfen bana inan bebeğim, inan ki ben
evcil bir adam değilim
evcil bir adam değilim
evcil bir adam değilim."
(BAVAM BAVAM BAVAM BAVAM BAVAM BAVAM BAVAM BAVAM BAVAM BAVAM)

Rima ellerini kulaklarına bastırmış, yanaklarından yaşlar süzülerek doğruldu. Bir şeyler diyordu ama söyledikleri duyulmuyordu. Lanark, Ritchie-Smollet'ın şarkıcının arkasındaki kapının eşiğinden şiddetle el kol işaretleri yaptığını gördü. Rima'yı çeke çeke ayağa kaldırdı, seyircilerin arasından düşe kalka ilerlediler. Şarkıcı bağırdı:

"Pencereleri öyle bir temizliyor ki parıltıdan hiçbir şey göremiyorum!"

(BAVAM)

"Yerleri öyle bir parlatıyor ki dizlerime kadar yere gömülüyorum!"

(BAVAM)

"Duvarları kâğıtla öyle bir kaplıyor ki sıkışıp kalıyorum!"

(BAVAM)

Şarkıcının yanından geçerlerken Rima hoparlörlerden birine öyle tehditkâr bir işaret yaptı ki biri onun kolunu tuttu. Lanark Rima'nın kolunu yakalayan adamı itince kapıya kadar beceriksizce yumruklaştılar. Ritchie-Smollet ikisini ayırdı, sesi BAVAM BAVAM sesleri arasında çok uzaklardan gelen bir fısıltı gibi geliyordu: "...tamamen benim hatam... hassas bir durum... iletişim hatası..."

Kapının dışı nispeten sessizdi, Jack elinde sabahlık ve terlikle bekliyordu. Bunları ona giydirmeye çalışırlarken Rima hâlâ, "Piç kuruları!" diye söylenip duruyordu.

Ritchie-Smollet onları neften geçirirken, "Ne yaparsınız, boşluğu sevmiyorlar, gürültü de boşluğu dolduruyor," dedi. "Gerçekten benim hatam. Nikahını ben kıydığım için evliliğini kurtarabileceğimi düşündüğüm bir adamla dışarı çıkmıştım. Çok saçma tabii. Aslında tanımam etmem. Bu kadar uzun uyuyacağınızı düşünmüyordum – saatimiz olsaydı o yuvarlak zımbırtıda tam bir tur atmış olurdunuz herhalde. Kasılmalar daha başlamadı mı?"

"Hayır," dedi Rima.

"İyi. Göz açıp kapayıncaya kadar üçüz kemerde yatacak bir yatağınız ve yiyecek yemeğiniz olacak. Aslında sizi ilk geldiğinizde oraya yerleştirecektim, ama merdivenleri çıkacak mecaliniz olmadığından çekindim."

Papazın küçük bir kapıyı açmasıyla, yukarıya doğru kıvrılan, genişliği yarım metreyi bile bulmayan bir merdiven karşılarına çıktı. "Affedersin ama doğru dürüst bir evde doğru dürüst bir oda tutamaz mıyız?" dedi Lanark.

"Şu an oda bulmak güç. Size önerebileceğim en iyi ev Tanrı'nın evi."

"Ben en son buradayken şehrin dörtte biri boştu."

"Yeni inşa projesi başlamadan önceydi o. Komiteden biri size boş bir oda verebilir, ama her halükârda onları beklemek için üçüz kemere çıkmamız gerekecek – giysileriniz de orada." Ritchie-Smollet başını eğerek kapıdan geçip merdivenden çıkmaya koyuldu. Rima arkasından gidince Lanark da onu takip etti. Basamaklar çok dik ve yorucuydu. Birkaç kez döndükten sonra başka bir kapıdan girip devasa bir pencerenin iç pervazının üstüne çıktılar. Rima soluk soluğa bir küpeşteye sımsıkı tutundu. Epey aşağıda taş zeminin üzerindeki bir adam böcek gibi görünüyor, "Evcil Adam"ın yankılanan titreşimleri güvensizlik hissini daha da artırıyordu. "Polyphemus papaz evine doğru gidiyor," dedi papaz. "Kumkurtları da ortalığı fena sallıyor hani."

Birkaç basamak çıktıktan sonra sıra sıra organ borusunun arasındaki bir geçide çıkıp, birkaç basamak daha tırmanarak alçak tavanlı, çok uzun bir çatı katının ucuna ulaştılar. Zeminden başlayan tavan yukarıdan nefi gören kemerli bir duvara kadar eğimli olarak yükseliyordu. İlerledikçe Lanark solundaki çatı katını her birinde ufak tefek eşya bulunan göz göz odalara bölen ince duvarlar olduğunu gördü. Bunlardan birinde kirli paltolu bir adam oturmuş, eski bir botu onarmaya uğraşıyordu. Başka birinde sıska bir kadın uzanmış, yassı bir şişeden içki içiyordu. Ritchie-Smollet bir odaya girip, "İşte geldik," dedi ve halının üzerine çömeldi.

Küçücük odanın dezenfektan kokusuyla kırılan sıcak bir görünüşü vardı. Oda mekânın üçte birini kaplayan alçak bir yatağın üzerindeki pembe ipek abajurlu lambayla aydınlanıyordu. Oturmak için konmuş tabure ve minderler dışında alçak bir masa, bir şifoniyer, küçük bir de lavabo vardı. Tavan kirişlerinin arasındaki çıtalar unutma beni çiçeği desenli bir kâğıtla kaplanmıştı, iki duvardan birindeki çengelde ise Lanark'ın kıyafetleri asılı duruyordu, yeni yıkanıp ütülenmişlerdi.

"Küçük ama konforlu," dedi Ritchie-Smollet. Tavanın böyle alçak olması biraz kötü tabii ama burada kimse bizi rahatsız edemez. Rima'ya yatağa girmesini tavsiye ediyorum (orada bir sıcak su torbası onu bekliyor), sen de üstünü giyin. Sonra Jack bize yemek getirir, bu arada hanımınıza refakat edecek biri gelir, böylece ikimiz papaz evindeki toplantıya katılabiliriz. Belediye başkanı şimdiye gelmiştir."

Lanark dirseklerini dizlerine, çenesini de ellerine dayamış, bir taburede oturuyordu. "Beni oradan oraya götürüp duruyorsunuz, bunu neden yapıyorsunuz bilmiyorum," dedi.

"Evet, açıklaması zor. Şimdiki gibi bir kronolojik kargaşa durumunda olup bitenleri netlikle ortaya koymak olanaksız. Sekreter olarak toplantı ayarlamanın tek yolu diğerleri gelene kadar üyeleri burada tutmak. Ama Gow geldi, zavallı Scougal, Bayan Schtzngrm ve her yerde hazır ve nazır olan Polyphemus da öyle. Çok şükür başkanımız Sludden da burada."

Lanark Rima'ya baktı. Halini görünce içi ferahladı. Bir eli dolgun göğsünde, sırtını yastıklara dayamış, gülümsüyordu. Yüzünde hoş bir dinginlik vardı, ağzının kenarındaki gamzeler hiç olmadığı kadar derinleşmişti. "Her şey yolunda Lanark. Endişelenme," dedi sevecen bir edayla.

Lanark iç geçirip giyinmeye koyuldu.

Jack elinde yüklü bir tepsiyle içeri girdi, Ritchie-Smollet fincanlara kahve doldurup tabakları dağıttı, bu arada habire konuşuyordu.

"Hepsi konserve tabii, ama iyisinden. Hem servisi de kolay, yerimiz ancak küçücük bir mutfağa elverdiğinden gayet pratik oluyor. Bu küçük barınağı kurarken hayret verici itirazlar oldu – hatta şapeldeki sanat atölyesine çok daha yoğun itirazlar geldi. Halbuki eski keşişler ellerinde tespihleriyle etraflarını arşınladıkları günlerden beri bu çatı katları boştu. Hem zaten kurucunun isteklerine daha uygun ne olabilirdi ki? Şu şiiri biliyorsunuzdur mutlaka:

"Kilisede biraz bira verseler bize,
Ruhlarımızı canlandıracak güzel bir ateş bir de,
Gün boyu şarkı söyler, dua ederdik,
Kiliseden ayrılmayı hiç istemezdik,

"Bizi görünce bir baba gibi sevinirdi Tanrı da,
Çocuklarının tıpkı O'nun gibi mutlu mesut olduğuna,
İşte o zaman Şeytanla, fıçıyla dövüşmezdi,
Onu öpüp, verirdi içkisini ve..."

"Bu yediğim şey de ne?" diye bağırdı Lanark.

"Enigma de Filets Congalés. Az mı pişmiş? Şu kolay ufalanan ıslak pembe şeyden yesenize. Şiddetle tavsiye ederim."

Lanark inledi. Burun deliklerine yanmış lastik kokusu geliyor, uzuvlarını tanıdık, güç veren bir sıcaklık istila ediyordu. "Enstitünün yemeği bu," dedi.

"Evet. Quantum şirketler grubu bu aralar bize başka hiçbir şey getirmiyor."

"Biz yemeklerden nefret ettiğimiz için enstitüden ayrılmıştık."

Ritchie-Smollet, "Bunun için sizi takdir ediyorum!" dedi şevkle. "Ayrıca doğru istikamette ilerlediniz! Komitemizde iki-üç binyılcı var, hem onları kim suçlayabilir ki? İnsanlık tüm çağlarda günahsız ve bereketli yiyecek için dua etmedi mi? İmkânsız tabii, ama *wer immer strebend sich bemüht* vesaire. Herkes bir şekilde yemek yemek zorunda, Bayan Weil gibi anoreksiya nervozanın ilahi bir ödev olduğunu düşünmüyorsa tabii."

"Tamam, yiyeceğim!" diye vahşice haykırdı Lanark. "Ama beni garip garip isimler ve saçma sapan alıntılarla bombardımana tutmayın lütfen!"

Rima ile Ritchie-Smollet'ın tabağında bıraktığı ne var ne yoksa temizledi, en sonunda kendini şişmiş, uyuşturulmuş ve fena halde oyuna gelmiş hissetti. "Rima!" diye bağıran bir ses duyuldu. Bunun üzerine odaya kırk yaşlarında açık saçık giyimli, etli butlu bir kadın girdi. Rima bir kahkaha atarak, "Frankie!" dedi.

Frankie elindeki işlemeli, koca el çantasını yere atıp yatağa oturdu ve "Sludden bana burada olduğunu söyledi... o daha sonra gelecek," dedi. "Demek gizemli adamla mercimeği fırına verdiniz, ha? Aslında o kadar da kötü görünmüyorsun... hatta şaşırtıcı bir şekilde çekicileşmişsin, gerçekten. Selam gizemli adam, sakal bırakmana sevindim. Bu halinle eskisi kadar kırılgan görünmüyorsun."

"Selam," dedi Lanark isteksizce. Frankie'yi gördüğüne sevinmemişti.

36. Bölüm: Papaz Evi

Ritchie-Smollet onları Jack'in bulaşık yıkamakta olduğu küçük bir mutfaktan geçirerek çatı katının en ucuna götürdü ve başka bir döner merdivenden aşağıya indirdi. Kubbeli tavanın ortadaki büyük bir sütunla desteklendiği kare şeklinde bir odaya geldiler. Her duvara tahta arkalıklı bir sıra taş sandalye monte edilmişti. Lanark bunun biçimsiz bir düzenleme olduğunu düşündü: Bütün sandalyeler dolu olsa, herkes tam karşısındaki üç-dört kişi yerine ortadaki sütunu görürdü. Sabırsız görünüşlü ufak tefek bir adam elleri ceplerinde, bacaklarını ayırmış duruyor, elektrik sobasında sırtını ısıtıyordu. Onunla konuşurken Ritchie-Smollet'ın sesinde o her zamanki coşku yoktu.

"Merhaba Grant. Bu Lanark, bize verecek haberleri var."

"Konsey haberleri tabii," dedi Grant alaycı bir vurguyla. "Bir saatten fazladır bekliyorum."

"Herkesin zamanlama konusunda senin kadar becerikli olmadığını unutma. Belediye başkanı mahzendedir belki, gidip bakayım."

Ritchie-Smollet köşedeki bir kapıdan çıktı. Grant ile Lanark birbirlerini şöyle bir süzdüler. Grant, yanaklarındaki ve alnındaki derin, dikey çizgilere rağmen otuzlarında gösteriyordu. Kısa, kıvırcık saçları özenle taranmıştı, derli toplu, mavi bir takım giymiş ve kırmızı bir kravat takmıştı. "Sizi tanıyorum," dedi. "Gençliğimde Sludden'ın çetesiyle Elit'e takılıyordunuz."

"Uzun sürmedi," dedi Lanark. "Zamanı nasıl ölçüyorsunuz? Saatiniz mi var?"

"Nabzım var."

"Kalp atışlarınızı mı sayıyorsunuz?"

"Sadece tahmin ediyorum. Eski zaman ölçme sistemi çökünce hepimiz dükkânlarda bu beceriyi kazandık."

"Dükkânınız mı var?"

"Demek istediğim, atölye. Makine atölyesi. Ben üreticiyim, satıcı değil."

Lanark ateşin başında bir sandalyeye oturdu. Grant'ın sesinden hoşlanmamıştı. Yüksek, içe işleyen bir sesti bu, milyonlara usulca hitap etmeye olanak tanıyan ekipman olmaksızın konuşma yapmaya alışkın olduğu belliydi. "Polyphemus nerede?" diye sordu Lanark.

"Hı?"

"Burada Polyphemus isimli biri olduğunu duydum."

Grant sırıtarak, "Haa... tam karşında. Smollet bana böyle der," dedi.

"Neden?"

"Polyphemus eski bir masaldaki tek gözlü devdir. Komiteye hafızalarından silmek istedikleri bir gerçeği hatırlatıp duruyorum, bu yüzden benim olaylara tek yönlü baktığımı düşünüyorlar."

"Ne gerçeği bu?"

"Hiçbirinin üretici olmadığı gerçeği."

"İşçi mi demek istiyorsunuz?"

"Hayır, üretici demek istiyorum. Çok çalışanların çoğunun servet yapmaktan başka şeyle ilgilendiği yok. Yemek, yakacak, barınak ya da dişe dokunur fikirler üretmiyorlar. Onların işi, bunları üretenlerin boyunlarına taktıkları gemi sıkmaktan ibaret."

"Siz ne üretiyorsunuz?"

"Ev. Volstat Motorev grubunda işçi temsilcisiyim."

Lanark düşünceli düşünceli sordu: "Bu gruplar –Volstat, Algolagnics vesaire– insanların yaratık dediği bunlar mı?"

"Bazılarımız böyle diyor. Konseyi o finanse ediyor. Enstitüyü de öyle. Bu yüzden de kendisini vakıf olarak adlandırmaktan hoşlanıyor."

Lanark kendini tutamayıp, "İktidarın ardına saklandığı bu büyük, anlaşılmaz isimlerden bana gına geldi," dedi.

"Demek bunları düşünmemeyi tercih ediyorsunuz," dedi Grant, sokulgan bir edayla kafasını sallayarak. "Tam entelektüellere özgü bir tavır. Enstitü sizi öyle bir sıklıkla alıp satıyor ki, efendilerinize ad koymaktan utanıyorsunuz."

"Benim efendim yok. Enstitüden nefret ediyorum. Konseyden bile hoşlandığımı söyleyemeyeceğim."

"Ama konsey buraya gelmenize yardımcı oldu, yani hâlâ size bir faydası var."

"Zırva!" diye bağırdı Lanark. "İnsanlar kendilerini zor duruma düşürmeden yapabildikleri müddetçe genelde birbirlerine yardım ederler."

"Sigara buyurun," dedi Grant, Lanark'a paket uzatarak. Lanark si-

nirlendikçe o daha da yumuşuyordu."

"Sağolun, kullanmıyorum," dedi Lanark biraz sakinleşerek.

Neden sonra Lanark, "Bana yaratığın tam olarak ne olduğunu anlatır mısınız?" dedi.

"Kazanç uğruna her şeyi elinde tutup kendi çıkarları doğrultusunda işleten bir tezgâh."

"Zenginlerden mi bahsediyorsunuz?"

"Evet ama bozuk para ve banknot zenginlerinden değil – o türden servet sadece üreticileri köle olarak tutmak için ellerine tutuşturulmuş bir lolipoptan ibaret. Mal sahipleri ve idarecilerin enerji yatırımı yapmak için daha zekice yöntemleri var. Kendilerini zaman üzerinden ücretlendiriyorlar: düşünmek ve plan yapmak için, ihtiyacı daha uzaktan incelemek için zaman."

Bastonla yürüyen ihtiyar bir adam ile sarıklı, esmer bir genç adam içeri girdiler, sütunun yanında durup fısır fısır bir şeyler konuşmaya başladılar. Grant'ın sakin, yüksek ve ihtirastan uzak sesi birden değişti, "En nefret ettiğim şey de kendini beğenmişlikleri," dedi aniden. "Bu insanların enstitüsü halkları kazananlar ve kaybedenler diye ayırıyor ve kendisine *kültür* diyor. Konseyleri onlara kâr getirmeyen her türlü yaşam tarzını yok edip kendine yönetim diyor. Kültür ve yönetim, Volstat, Quantum, Cortexin ve Algolagnics'in eline geçirdiği eldivenlerden başka bir şey olmadığı halde, sanki birbirinden fevkalade bağımsız güçlermiş gibi davranıyorlar. Üstüne üstlük, kendilerini gerçekten de vakıf olarak görüyorlar. Açgözlülüklerinin kıtaları ayakta tuttuğunu zannediyorlar. Tabii buna açgözlülük demiyorlar, kâr ya da (kendi aralarında, yani kimseyi kandırmaya gerek olmadığı zamanlarda) *itlaflar* adını koyuyorlar. İnsanların yiyecek üretmelerine ve yemelerine olanak sağlayanın sadece kendi kârları olduğundan en ufak şüphe duymuyorlar."

"Belki bunda gerçeklik payı vardır."

"Evet, çünkü bunu gerçek kılıyorlar. Ama zaruri değil. Eskiler üreticilerin umulmadık bir biçimde herkese yetecek kadar üretim yaptığı zamanları hatırlar. Hiçbir hasadın verimsiz olmadığı, hiçbir madenin tükenmediği, hiçbir makinenin arızalanmadığı zamanları, halbuki yaratık, aç olanlar *kârlı* bir fiyat ödeyemediği için dağlar kadar yiyeceği denizlere boşaltıyor, ayakkabıcı çocukları babaları çok fazla ayakkabı yaptığı için yalınayak dolaşıyor. Üstelik üreticiler de bunu deprem kadar doğal bir şeymiş gibi kabul ediyor! Birbirlerinin ihtiyaçlarını üretе-

bildiklerini görmeyi ve kâr denen şeye meydan okumayı reddediyorlar. Konsey savaş açmamış olsaydı bunu eninde sonunda görmüş olurlardı, görmek zorunda kalırlardı."

"Bunun ne etkisi oldu ki?"

"Yaratık zaruri şeyleri onları üreten halka satmakla servetini muhafaza edemediğinden dolayı konseye yok edici şeyler sattı. Derken savaş çıkınca yok ediciler bu zaruri şeyleri harap etmek için kullanıldı. Yaratık ikisini de ikame ederek kâra geçti."

"Konsey kiminle savaştı?"

"İkiye bölünüp kendisiyle savaştı."

"Ama bu intihar!"

"Hayır, gayet sıradan bir davranış. Konseyin etkin olan yarısı, daha az etkin olan diğer yarısını aşındırarak gücüne güç kattı. Savaş, halkın yarısının barış zamanında güzel güzel yaptığını şiddet kullanarak yapmanın bir yolundan başka bir şey değil: Halkın diğer yarısını gıda, ısınma, makine ve cinsel haz için istismar etmekten bahsediyorum. İnsan kendi kendini pişirip yiyen pastadır, tarifi ise ayrımdır."

"İnsanların düşmanlarını zengin etmek için birbirlerini öldürdüğünü kabul etmiyorum."

"Aileleri, okulları ve işleri onlara birbirleriyle dövüşmeyi ve hukukla adaletin öğretmenlerden geldiğine inanmayı öğretirken, insanlar gerçek düşmanlarını nasıl tanıyabilir?"

"Benim oğlum bunları öğrenmeyecek," dedi Lanark kararlılıkla.

"Oğlunuz mu var?"

"Henüz değil."

Papaz evi vır vır konuşan gruplarla dolmuştu, Ritchie-Smollet aralarında dolaşıp onlardan imza topluyordu. Ortalık ayna gibi parlak kıyafetli genç adamlar ile tüvitli antika ihtiyarlardan geçilmiyordu, bu iki tipin ortasında olanlar arasında da büyük bir uyumsuzluk hâkimdi. Lanark, şayet bu Unthank'in yeni hükümetiyse, hiç de etkilenmediğini aklından geçirdi. Çevresindekilerin hal ve hareketleri ya telaşlı ve hararetli ya da durgun ve sıkkındı. Bazılarının alnında konsey damgası vardı, ama hiçbiri de Monboddo, Ozenfant ve Munro'nun dingin ve suskun gücüne sahipmiş gibi bir görünmüyordu. "Bana bu komiteden bahseder misiniz?" dedi Lanark.

"Ben de ona geliyordum. Yaratık ve organları savaştan her zamankinden daha güçlü çıkmıştı. Haliyle, onarılması gereken bir ton hasar

vardı, ama bu, zamanımızın ve enerjimizin ancak yarısını aldı. Endüstri ve hükümet (iddia ettikleri gibi) bizi ortak refaha hizmet için devreye sokmuş olsaydı, kıtalar ferah ve aydınlık bahçelere dönüşürdü, herkes sevdikleriyle, çocuklarıyla ve komşularıyla rahat rahat, onlara eziyet etmeden ilgilenecek vakte sahip olurdu. Gel gör ki bu devasa kurumlar sadece öldürmek veya ezip geçmek için işbirliği yapar. Konsey yine dünyayı ikiye bölüp savaş koşullarını hazırlayarak yaratığı beslemeye başladı. Ama beklenmedik bir sorun çıktı ve..."

"Durun! Basitleştiriyorsunuz," dedi Lanark. "Bütün hükümetler tek bir şeymiş gibi konuşuyorsunuz, ama türlü türlü hükümet var, bazıları diğerlerinden daha zalim."

"Evet, tabii," dedi Grant başını sallayarak. "Bir gezegeni kuşatan bir örgütlenme kollara ayrılmak zorundadır. Ama dünyanın basitçe iyi ve kötü hükümetler arasında ayrıldığı kanısındaysanız konsey propagandalarının sıradan bir kurbanısınız demektir."

"Konseyin karşılaştığı beklenmedik sorun neydi?"

"Yaratık ona öyle devasa yeni silahlar tedarik etmişti ki, bunlardan birkaçı dünyayı zehirlemeye yeterdi. İnsanların büyük kısmı kendi ölümleri konusunda çilecidir, sızlanmaz, ama çocuklarının ölümü morallerini bozar. Konsey bu yeni silahların kesinlikle silah değil, herkesin güvenle yaşayabileceği evler olduğunu iddia ediyordu, ama bütün bunlara rağmen konsey koridorlarına kadar ulaşan bir protesto dalgası yayıldı. Kendi kendilerini yönetmeyi aklının ucundan bile geçirmemiş sayısız insan şikâyetini yüksek sesle dillendirmeye başladı. Bu komite de şikâyetçilerden oluşuyor."

"Şikâyet bir işe yaradı mı bari?"

"Belki biraz. Yaratık devasa silahlara zaman ve enerji harcamaya, onları konseye satmaya devam ediyor, ama neticede son savaşlar daha küçük silahlarla yapıldı ve az sanayileşmiş kıtalarla sınırlı tutuldu. Bu arada yaratık da zaman ve enerjimizi ele geçirmenin barışçıl yollarını buldu. Bize iş vererek zaruri malları kötü üretmemizi sağlıyor, böylece mallar çabuk bozuluyor ve başkalarıyla değiştirilmeleri gerekiyor. Yaratık kâr getirmeyen ucuz malları imha edip yerlerine kâr getiren pahalı malları koyması için konseye rüşvet veriyor. Bize de işe yaramaz mallar üretmemiz için para ödüyor ve bizi bunların zaruri mallar olduğuna ikna etmesi için bilimciler, doktorlar ve sanatçılar görevlendiriyor."

"Bana örnek verebilir misin?"

"Evet, ama belediye başkanımız seninle konuşmak istiyor."

Lanark ayağa kalktı. Kalabalığın arasından gür, kır saçları olan sıska ve iyi giyimli bir adam gelip elini sıktı. "Kusura bakma, yukarıda seni yakalayamadım Lanark – bana göre çok hızlısın. Endişelenme, o iyi durumda," dedi enerjik bir sesle.

Sesi tanıdık geliyordu. Lanark bu yabancı, süzgün ve parlak bakışlı yüze uzun uzun baktı. Belediye başkanı güven veren bir sesle, "Her şey yolunda – keyfi gayet yerinde. Yanında senin gibi güvenilir biri olduğuna seviniyorum. Kasılmalar başlayınca Frankie bize haber verecek," dedi.

"Sludden," dedi Lanark.

"Beni tanımadın mı?" dedi belediye başkanı kahkahayla. "Doğru, hiçbirimiz eskiden olduğumuz kişiler değiliz."

"Nişanlın nasıl?" dedi Lanark ters ters.

Sludden, "Gay mi?" dedi mahzun mahzun. "Belki *sen* bana ondan haber getirirsin diye ummuştum. Evliliğimiz yürümedi. Maalesef benim hatam; politika evliliği zora sokuyor. Gay enstitüye katıldı. Ondan son haber aldığımda, konsey için çalışmaya gitmişti. Enstitü koridorlarında onunla karşılaşmadıysan, büyük ihtimalle vakıf gruplarından birindedir, belki de Cortexin'e girmiştir. İletişim konusunda becerikliydi."

Lanark kendini sersemlemiş ve mecalsiz hissediyordu. Sludden'dan nefret etmek istiyor ama bunun için aklına bir gerekçe gelmiyordu. Onu suçlar bir tavırla, "Nan'le bebeğini gördüm," dedi.

"Rima söyledi. İyi olduklarına sevindim," dedi Sludden, gülüp başını sallayarak.

Ritchie-Smollet, "Komite toplantıya hazır," dedi. "Lütfen yerlerinizi alın."

İnsanlar duvarlara doğru ilerleyip oturdular. Sludden yüksek, oyma arkalıklı ve kolçaklı bir sandalye çekti, Ritchie-Smollet Lanark'ı Sludden'ın sağındaki sandalyeye yerleştirip kendisi de soluna oturdu. Grant Lanark'ın yanına oturdu. "Lütfen, sessizlik," dedi Ritchie-Smollet. "Kayıt sekreteri aramıza katılamadığından ötürü son toplantının ayrıntılarını okunmuş kabul etmemiz gerekecek. Neyse, zararı yok. Bu toplantının düzenleniş nedeni... bunu açıklama işini yönetim kurulu başkanımız, belediye başkanı Sludden'dan rica edeceğim."

"Bugün aramızda," diye söze başladı Sludden, "yakın zamana kadar ünlü –belki de bednam demem gerekir– Ozenfant'ın idaresinde enstitüye hizmet vermiş olan eski bir Unthank vatandaşını görmekten onur du-

yuyoruz. Şu an yanımda oturan Lanark kendi özgür iradesiyle buraya dönmeye karar verdi, bu da hem Unthank'in cazibe ve sıcaklığının açık bir kanıtı, hem de Lanark'ın vatansever ruhunun gücünü ortaya koyuyor."

Sludden duraksadı. Ritchie-Smollet, "Müthiş! Harika!" diye bağırıp el çırptı. "Anladığım kadarıyla, Monboddo'yla kişisel müzakerelerde bulunmuş," diye devam etti Sludden.

Biri sütunun arkasından, "Rezalet!" diye bağırdı.

"Monboddo'nun burada hiç dostu olmadığı kesin, ama Unthank'in konseydeki konumuna dair bilgi edinmek hayli güç, bu nedenle de bu meseleyi aydınlatacak her türden bilgi kaynağını memnuniyetle karşılarız. Yanımda bir de Grant var, hepimiz onu yeterince tanıyoruz."

Sütunun arkasından yine bir ses yükseldi: "Üreticileri kurtar Poly!"

"Grant bize önemli haberler getirdiğini söylüyor. Ne olduğunu bilmiyorum, ama misafir konuşmacımız sözünü bitirene kadar bekleyebilir herhalde?"

Sludden omuz silken Grant'a baktı.

"Şimdi sözü Lanark'a devrediyorum."

Lanark ne yapacağını bilemez halde ayağa kalktı. "Ne diyeceğimi pek bilemiyorum," dedi. "Vatansever biri değilim. Unthank'i sevmiyorum, güneş ışığını seviyorum. Buraya geldim, çünkü bana Unthank'in birkaç gün içinde hurdaya çıkarılıp yutulacağı ve burada konsey pasaportu olan herkesin daha güneşli bir şehre nakledileceği söylendi."

Lanark yerine oturdu. Kısa bir sessizlikten sonra Ritchie-Smollet, "Bunu size Monboddo mu söyledi?" diye sordu.

"Hayır, sekreterlerinden biri. Wilkins diye bir adam."

Cüsseli, kalın enseli bir adam, Grant'ınkinin iki misli içe işleyen bir sesle, "Son konuşmacının sözlerine şiddetle itiraz ediyorum," diye bağırdı.

"Açık açık Unthank'i sevmediğini söyleyerek şişindiği halde belediye başkanımız onu bir çeşit elçiymiş gibi takdim ediyor, bir de elçimizin getirdiği haberlere bakın! Boş laf. Boş laftan başka bir şey değil. Dağ fare doğurdu. Peki onu besleyip büyüten şehre düşman olduğunu ilan eden bu adamın konuşmasının *temayülü* nedir? Bize ne zaman geleceği belirsiz ama eli kulağında olan bir kıyamet gününden sonra konsey pasaportu taşıyanların daha müreffeh bir ülkeye nakledileceğini, bu arada geri kalan çoğunluğun, artık bu da ne demekse, *yutulacağını* söy-

lüyor. Bense şunu söylemek istiyorum: Komitedeki başka birkaç kişi ve konuşmacının kendisi gibi *benim de* konsey pasaportum var. Sarf ettiği sözler kardeşlerimiz arasında güvensizlik ve korku, sınıflar arasında ihtilaf yaymak üzere tasarlanmış besbelli. Bu mesihvari çift taraflı casusu temin ederim ki, bunu başaramayacak. Konseyle mücadeleyi Scougal ve benim gibilerden daha iyi becerecek kimse yoktur. Biz halkımızı seviyoruz. Biz Unthank'le birlikte ya batacak ya da çıkacağız. Şu an için komitenin misafir konuşmacımızın tiradındaki moral bozucu temayülü hiç duymamış gibi davranmasını teklif ediyorum."

"Şey, pek de tirad sayılmaz, Gow!" dedi Ritchie-Smollet nezaketle. "Lanark sadece dört kısa cümle kurdu. Saydım. Söylediklerine büsbütün kulak tıkamadan önce onu biraz daha dinlememiz gerekir. Wilkins Unthank'in hurdaya çıkarılıp yutulacağını söyledi. Peki, bunun nedenine dair bir şey ima etti mi?"

"Evet," diye karşılık verdi Lanark. "Sizin artık kâr getirmediğinizi, sizi hurdaya çıkarmanın bir çeşit enerji artışı sağlayacağını söyledi. Kendi halkının kasaba ve köyleri yutmaya alışkın olduğunu, ama Unthank'in Kartaca'dan bu yana yutulacak ilk şehir olduğunu söyledi."

Salonun farklı yerlerinden bir kahkaha uğultusu yükseldi. Sütunun ardından bir sesin, "Kartaca mı? Coventry'ye ne oldu?" diye bağırması üzerine, diğerleri de "Leningrad!", "Berlin!", "Varşova!", "Dresden!", "Hiroşima!" diye bağırdı.

Bu esnada ak saçlı bir kadının alçak sesi duyuldu: "Ayrıca Münster'e 1535'te, Konstantinopolis'e 1204 ve 1453'te, Kudüs'e de tümünü anamayacağımız kadar çok defa yapılanları hatırlatmak isterim."

Ritchie-Smollet, "Lütfen, lütfen! Biraz itidal lütfen!" diye bağırdı. "Bu talihsiz rasyonelleştirmeler konsey ikiye bölündüğü ya da sekter köktencilerin tehdidi altında olduğu dönemlerde gerçekleşti. Lanark'ın bize duyduklarını anlatırken yalan söylemediğinden eminim. Bu bilgiyi veren kişinin onu yanlış yönlendirmiş olma ihtimalini hatırlatırım."

"Modern bir şehrin barışçıl bir şekilde yıkımı yeni bir şey olurdu," dedi Sludden düşünceli bir edayla. "Söz konusu şehrin, etkili bir hükümetten yoksun olması gerekir. Ayrıca yaratığın bir sürü güçlü, yeni makine tedarik etmesi icap eder. Ve tabii, yıkım kararının Unthank'in de temsil edildiği, tam katılımlı bir konsey toplantısında onaylanması şarttır."

"Wilkins konsey delegelerinin katılacağı bir toplantıdan sekiz gün içinde karar çıkacağını söylemişti," dedi Lanark. "Bunu söylemesinin

üzerinden zaman geçti. Yaratık büyüme projesi denen şeye büyük vakum tarayıcıları teslim etti. Hatta bir tanesini gördüm. Hükümetiniz bunu benden daha iyi bilir."

"Deli saçması!" diye bağırdı Gow. "Konseyin Unthank'te benden daha yürekli bir aleyhtarı daha yoktur. Komitenin en eski ve etkin üyesi olarak, son dünya savaşından bu yana konseyle cebelleşiyorum, ama son zamanlarda bize daha önce hiç vermedikleri muazzam imtiyazlar verdiler. Daha düne kadar yollarımız ve binalarımız yüzyıl öncesine aitti. Bir de şimdi bakın! Modern otobanlar. Yüksek binalar. Göklere kadar yükselen işyeri blokları. Konseyin desteği olmadan bunların hiçbirini yapamazdık. Buna rağmen siz kalkmış, konseyin bizi hurdahaş edeceğini iddia ediyorsunuz!"

Alçak sesli hanım, "Bu yeni gelişmeler konusunda pek de aynı fikirde değilim," dedi. "Bu inşa faaliyetinin getirdiği kâr yaratığa gitti. Bir şehri endüstrisi ayakta tutar, ama bizim endüstrimiz geriledikçe geriliyor. Bununla birlikte, bir adamın lafıyla, tutup da en kötü ihtimali düşünecek halimiz de yok. Buna inanmamız için belgelere dayalı kanıt gerekir."

Gow, "Kişisel hakarete tenezzül etmek istemem ama..." diye lafa girecek oldu. Ne var ki Sludden Ritchie-Smollet'ın bir köşeden el sallamakta olan yardımcısını göstererek, "Affedersin Gow, Jack söz almak istiyor," dedi.

"Misafir konuşmacının kıyafetlerini temizlerken," dedi Jack, "cebindeki bir konsey kâğıdı gözüme ilişmişti. Belki o kâğıt bize bir şeyler söyleyebilir."

Lanark konsey kafeteryasından aldığı gazeteyi cebinden çıkardı. Sludden gazeteyi alıp okumaya başladı. "Rencide edici bir dil kullanmak istemem, ama toplumun refahı beni buna zorluyor," dedi Gow. "Bu bizim misafir konuşmacı, bu sözde elçi, *bana* bir yerlerden tanıdık geliyor. Geçenlerde düzenlenen bir konsey delegasyonunda Lanark denen bu şahsiyeti uzun saçlı kız arkadaşı ve hırpani sırt çantasıyla Monboddo'nun tahtının etrafında dolanırken görmüştüm. Size söylemekte bir sakınca görmüyorum, baştakilerde pek güven uyandırıcı bir intiba bırakmamıştı. Bu şehri boşaltma yönünde bir plan olsa bile, bu planın detaylarını *onun gibi* birine güvenip de anlatırlar mı?"

Sütunun ardından, "Durma konuş, Gow!" diye bağıran bir ses duyuldu. Lanark şaşkın bir halde ayağa kalktı. Yanında oturan Grant'ın, "Dikkatli ol!" diye fısıldadığını duydu, ama karnında bu tartışmayla hiç

ilgisi olmayan bir tedirginlik baş göstermişti. "Kimse ayrıntıları bana sır olarak anlatmış değil," dedi keskin bir sesle. "Wilkins bu planları kime olsa anlatırdı; bunları ancak bir devrimin değiştirebileceğini söyledi. Bana inanıp inanmamanız umurumda bile değil."

Girdiği kapıya doğru yürüdü.

Kapıya varmadan Sludden arkasından, "Bekle, herkes bunu duymalı!" diye bağırınca sütunun yanında durdu. Sludden şöyle dedi: "Bu *Western Lobby* gazetesinin kronoloji sayfasından:

> Bir fanatikten başka hiç kimse zamanın malzemesinin ahlak olduğunu öne sürmez, fakat en istikrarlı kıtaların takvimlerarası sise karışıp kaybolduğu bugünkü gibi durumlarda öyle görünüyor ki, işlerlikli bir zaman ölçüsünün kronoloji biliminin şimdiye dek varsaydığından daha yüksek bir ortak nezaket payına sahip olması gerekebilir. Nezaket muğlak bir terim, günümüzde bu terimle eşit yahut eşite yakın bir konuma sahip olan meslektaşlar arasında biraz daha samimi bir birlikten başka bir şey kastetmiyoruz.
>
> Konseyin otoritesi her zaman yaratığın desteğine bağlı olagelmiştir, yakın zamana kadar da Monboddo'nun Algolagnics-Cortexin grupla olan bağlarının onun güçlü bir başkan olarak konumunu pekiştirdiği yaygın bir kanıydı. Ancak, ateşli enerji şefi Ozenfant'ın yakın zamanda ortaya attığı iddialar, yaratıktan son dönemde ödünç alınan enerjinin, normal enerji koridoru ağı neredeyse tamamen dışarıda bırakılarak, olduğu gibi başkanın ofisi tarafından massedildiğini ortaya koyuyor.
>
> Başkan-yöneticiye duyulan saygı ile ondalık saat sistemine duyulan saygı arasında bir ilişki olması mantığa sığmadığı halde, ikisi giderek kaybolan bir güven ortamında birbirini akıldışı bir şekilde besliyor gibi görünüyor. Konsey koridorları, yeni saat sistemine ilişkin spekülasyonların aklın sınırlarını aşmasından ve bundan böyle de akılcı bir çözüme elverişli olmaktan çıkmasından dolayı alarma geçmiş durumda. Kesin olan bir şey varsa o da şu ki, karartılmış, malum bir şehrin ivedilikle boşal-

tılması, eskiden gözüpek ve tartışılır bir rasyonelleştirme olarak görülen bu hamle artık acil bir zaruret haline geldi.

"Bu ne anlama geliyor şimdi?" diye sordu Gow. "Karartılmış yüzlerce şehir var. Unthank'i seçtiklerini düşünmek için nasıl bir gerekçeniz var?"

"Ben de size bunu anlatmaya geldim," dedi Grant. "Yaklaşık iki gün önce kavşakta bir Cortexin tankeriyle bir Algolagnics nakliye tırı çarpıştı. Şehre akan trafik olduğu gibi Imber'a yönlendirildi. Üç gün daha yetecek kadar yiyecek stokumuz var. 'Gün' derken, saatte kabaca bin yedi yüz kalp atışına karşılık gelen yirmi dört saatlik güneş gününü kastediyorum."

"Kendini topla, Grant!" dedi Ritchie-Smollet. "Bu araçların Algolagnics'le konseyin beraberce yaptığı bir sabotaj neticesinde mi çarpıştığını iddia ediyorsun? Safi paranoya. Konsey hasarla ilgilenmesi için uzman gönderiyor."

"Bir otobanda kazaya yol açmak için ille de sabotaj yapmanız gerekmez," dedi Grant. "Kaza her zaman olur. Konseyin eşiğinde olduğunda, kaza mahalli dakikasında temizlenir. Bizi neden oyalıyorlar peki?"

"Konseyin eşiğinde değiliz de ondan. Konseyin nazarında uzak ve önemsiz bir şehir olsak bile, bu bizim kanımıza susadıkları anlamına gelmez. Konseyin trafik şube müdürüyle telefonda konuştuk. Temizlik ekipleri Cortexin klonlama santralindeki bir oransızlıkla uğraşıyormuş. Bu oransızlık giderilmediği takdirde, Batı Atlantis'in yarısı sulara gömülecekmiş. Buna rağmen şube müdürü doğru adamları bir an önce buraya gönderebilmek için kendini paralıyor. Bana söylediği bu. Onu tanırım, dürüst bir adamdır."

"Konseyin barış zamanlarında nasıl çalıştığını görmediniz mi?" diye sordu Grant. "Asla kötü davranmaz. Sözgelimi, çiftçilerin yaşadığı köylerin bulunduğu bir ülkeye asla saldırmaz, ama yaratığın ormanları dümdüz etmesine izin verir, böylece toprakta geriye su tutacak kök kalmaz. Her zaman olduğu gibi kazara bir fırtına koptuğunda da, yarım milyon kişi ya boğulur ya da ardından gelen kıtlık yüzünden ölür, bunun üzerine konsey hayatta kalanlara yardım eli uzatır ve bu yardım ellerinin sahipleri ülke endüstrisini yaratığa kârlı gelecek şekilde düzenler. Sizin trafik şube müdürünün kavşağı gerçekten temizlemek istediğinden şüphem yok. Onun dürüst uzmanlarının yapacak daha acil işle-

ri olduğundan da şüphem yok. Dahası, bundan üç gün sonra hükümetimiz yıkılırken ve şehir açlıktan ölen isyancı kitleleriyle çalkanırken, konseyin dürüst bir acil yardım programı devreye sokacağından ve Unthank'i içtenlikle yaratığın istediği herhangi bir kanaldan aşağı boşaltacağından da şüphem yok."

Uzun bir sessizlik oldu.

"Her geçen dakikayla birlikte," dedi alçak sesli hanım usulca, "yeni Algolagnics modelinin bozulan sinir devrelerinin giderek daha büyük bir tehlike haline geldiği doğru. İlk başta sadece titreşimler vardı, ama eski saat sistemine göre aradan iki gün geçti, artık uçunumla beraber hızla yayılan ölümcül radyoaktif gazlar ortaya çıkıyor."

"Peki neden kendiniz temizlemiyorsunuz?" diye atıldı Lanark.

"Koruyucu kıyafetimiz yok. Bu şeylere koruyucu kıyafet olmadan altmış metreden fazla yaklaşan hiçbir şey yaşayamaz."

"Çok mu ağırlar?" dedi Lanark. "Yola tazyikli su dökerek onları temizleyemez misiniz?"

"Güç hortumları," dedi Grant Sludden'a. "Fırtına kanallarından birini açıp, itfaiyeye enkazı güç hortumlarıyla aşağıya fışkırtma emri verin."

"İmkânsız!" diye kükredi Gow. "Unthank iddia ettiğiniz gibi tehdit altında olsa bile, ki ben buna *hiç* ihtimal vermiyorum, vasıfsız itfaiyecileri ancak eğitimli sinir-devresi uzmanlarının yapabileceği bu tehlikeli işi yapmaya zorlamak her türden normal ve demokratik prosedüre alenen aykırıdır. Şundan eminim ki, belediye başkanımız misafir konuşmacının figanlarına ve yoldaş Grant'ın atıp tutmalarına kapılıp yanlış yola sapmayacaktır. Bir kez daha görüyoruz ki, sağdaki ve soldaki köktenciler habis bir ittifak kurarak en istikrarlı..."

Sütunun arkasından gelen yüksek, monoton bir ses, "Kan akması gerekecek," dedi. "Kusura bakmayın ama ben başka bir yol göremiyorum."

"Kimin kanının akması gerekecekmiş, Scougal?" diye nazikçe sordu Ritchie-Smollet, "hem ne zaman, nerede ve neden akıtılacakmış bu kan?"

"Söylediklerim buradakilerin keyfini kaçırdıysa özür dilerim," dedi monoton ses. "Özür diliyorum. Ama kan akması gerekecek, başka bir çözüm göremiyorum."

Lanark küçük kapıya yürüdü, kapıyı açtı ve başını eğerek eşikten geçtikten sonra arkasından kapattı.

37. Bölüm: Alexander Geliyor

Elektrik düğmesi bulamayınca zifiri karanlık daracık dik spiralden yukarı tırmanmaya başladı, duvara tutuna tutuna çatı katına doğru ilerliyordu. Sonunda eli hantal ahşap bir sürgüye değdi. Sürgüyü kaydırdı, kuvvetle itti ve tek tük yıldız olan açık havaya adımını attı. Ya papaz evinden çıkarken yanlış merdivenleri kullanmıştı ya da merdivenlere yanlış kapıdan çıkmıştı, zira iki karanlık çatı eğiminin arasındaki bir olukta duruyordu. Mutfaktan gelen boğuk su ve tabak çanak sesini duyabiliyordu, demek ki tavan arası buralarda bir yerdeydi. Belli ki oluk aynı zamanda bir geçit olarak da kullanılıyordu, bunun üzerine oluktan sesin geldiği yere doğru yürüdü ve şehir meydanına bakan taş bir korkuluk duvarına vardı. Yukarıdan küçücük görünen birkaç kişinin yürümekte olduğu meydan tenhaydı. Ötedeki evler zemin katında dükkânların bulunduğu, üst kattaki perdesi çekili pencerelerin bazılarında ışık yanan eski konutlardandı. Öyle tatlı bir aşinalıkları vardı ki Lanark kafası karışmış bir halde öylece bakakalmıştı. Unthank hatırladığı tek şehir olduğu halde gönlünden geçen hep daha aydınlık bir yerdi: Şehrin görünüşü neden şimdi hoşuna gidiyor olsundu ki? Kavşaktan gelen parazitli sesler olduğu gibi duyuluyordu. Arkasındaki duvarlardan birindeki kapıdan gelen mutfak sesleri de öyle. Kapıya vurdu, az sonra Frankie kapıyı açtı. Öyle sevinmişti ki onun beline sarılıp şaşkınlıktan açık kalmış ağzını öptü. Frankie biraz sonra gülüp, "Ateşliyiz, ha?" diyerek onu itti.

"Rima nasıl?"

"Bıraktığımda uyuyordu, yine de ihtiyatı elden bırakmayıp hemşireyi gönderdim."

"Sağol Frankie, iyi bir kızsın sen."

Tavan arasında kemerlerin yanından yürüyüp aheste aheste küçük, aydınlık odaya girdi. Rima yattığı yerden ona tatlılıkla gülümsedi. Lanark, "Merhaba" deyip, yatağın yanındaki bir mindere çömeldi. Rima fısıltıyla, "Kasılmalar başladı," dedi.

"Tamam, hemşire geliyor."

Lanark onun örtünün üstünde duran elini tuttu. Şişman bir kadın işi başından aşkın bir edayla içeri girdi, kaşlarını çatarak Lanark'a baktı, derken koca bir gülümsemeyle Rima'ya yöneldi.

"Demek küçük bir bebeğin olacak!" dedi, bazılarının zekâ geriliği olanlarla konuşurken yaptığı gibi yavaş yavaş ve yüksek sesle. "*Seni* doğuran *anneciğin* gibi küçük bir bebeğin olacak! Ne güzel, değil mi?"

Rima Lanark'a dönüp, "Onunla konuşmayacağım," dedikten sonra keskin bir nefes aldı, bir şeye konsantre oluyormuş gibi bir hali vardı. "Aynen öyle!" dedi hemşire avutucu bir edayla. "O kadar da acımıyor, değil mi?"

"Ona sırtımın ağrıdığını söyle," dedi Rima ters ters.

"Sırtı ağrıyor," dedi Lanark.

"Kocanın burada kalmasını gerçekten istiyor musun? Bazı erkekler bunu katlanılamayacak kadar zor bulur."

Rima, "Söyle ona çenesini kapasın!" deyip acı bir sesle ekledi: "Ona söyle, yatağı ıslattım."

"Düşündüğün şey değil o," dedi hemşire. "Son derece doğal bir şey."

Rima bir minderin üstünde battaniyeye sarınmış beklerken hemşire yatağı çevirip çarşafları değiştirdi. "Kızım olacak," dedi Rima.

"Öyle mi?" dedi Lanark.

"Erkek istemiyorum."

"O zaman ben istiyorum."

"Nedenmiş o?"

"Böylece cinsiyeti ne olursa olsun birimiz onun geldiğine sevinmiş oluruz."

"Beni sürekli haksız çıkarmasan olmaz, di mi?"

"Özür dilerim."

Rima yatağa döndü, kaşlarını çatıp dişlerini sıktı, bir müddet Lanark'ın elini sımsıkı tutarak soğuk terler döktü, derken gevşedi ve çaresizce, "Söyle ona, sırtımdaki ağrıyı kessin!" diye haykırdı.

"Her güzel şeyin bir bedeli vardır," dedi hemşire teskin edici bir sesle. Bir termostan çay içiyordu.

"Ha!" diye hırladı Rima. Lanark'ın elini atıp battaniyenin üstündeki ellerini yumruk yaptı ve yine soğuk terler döke döke ıkınmaya başladı. Huzursuz molalarla sessiz, çetin, azimli ıkınmalar uzun bir müddet birbirini izledi.

En sonunda Rima dizlerini kaldırıp bacaklarını alabildiğine açtı ve "Neler oluyor?" dedi hışımla.

Hemşire battaniyeleri kaldırdı. Lanark yatağın ayak ucundaki duvara yaslanıp Rima'nın kalçalarının arasındaki genişleyen kırmızı yarığa baktı. Rima nefes nefese, "Sırtım! Sırtım! Neler oluyor?" diye bağırıyordu.

"Bebek geliyor. Yüzünü görebiliyorum," dedi Lanark, yarığın derinlerinde sıkışmış, incecik bir yüzün belirdiğini görür gibi olmuştu. On beş santim uzunluğunda, genişliği üç santim bile olmayan bir yüzdü bu, bir sicim kadar ince olan burnu küçük, absürd bir kanatla sonlanıyordu, iki yandaki gözleri yatay buruşukların altına gömülmüştü. Ağız sımsıkı büzülmüş bir delikti, hemşire parmağını onun içine sokup duruyor, büyük ihtimalle nefes almasına yardımcı olmaya çalışıyordu. Derken ağız açılıp içinde yassı bir şeyin olduğu bir oval şeklini aldı, oval büyüyerek bütün yarığı doldurdu, o yassı şey dışarı çıkmakta olan bir kubbeydi, o kubbe ise hemşirenin elinin kavradığı bir baştı. Derken zamanın akışı yavaşlamış, evren sessizliğe bürünmüş gibi oldu. Ağır sessizlikte soluk lavanta rengi, kızgın bir küçük insan ardından sürüklediği etten kordonla birlikte yukarı kaldırıldı. Bir penisi vardı, dirsekleri ve dizleri bükük, yumrukları ve gözleri sımsıkı kapalıydı, ayrık ağzından sessiz bir öfke çığlığı yükseliyordu. Yüzünden fırtına geçmiş gibi görünen Rima ona bakıp erkek olduğunu anlayınca yavaşça, sevgi dolu bir ifadeyle gülümsedi. Küçük adam kıpkırmızı kesildi, önce tek gözünü, sonra ötekini açtı, birkaç hıçkırıktan sonra sessiz çığlığı hiddetli bir sese dönüştü. Hemşire bebeği Rima'ya verdikten sonra Lanark'a dönüp, "Gidip mutfaktan iki çorba tabağı getir," dedi sertçe.

"Neden?"

"Sana söyleneni yap."

Koşa koşa kemerlerin yanından geçti, katedral katından ayin sesleri geliyordu. Uzaktan gelen ruhani bir ses monoton bir melodiyle, "Düşmanlarımın önünde bana sofra kurarsın, başıma yağ sürersin..." diye ilahi söylüyordu. Jack mutfakta oturuyor, bir masaya yaslanmış olan Ritchie-Smollet'ı dinliyordu. "Daha ihtiyatlı olunmasını tavsiye ederdim, ama ölmek var dönmek yok artık, bu yüzden alınan karara sadık kalmak zorundayız. Aa, Lanark! Senin işlerin nasıl gidiyor?"

"İyi. İki çorba tabağı alabilir miyim lütfen?"

"Tebrikler! Kız mı oğlan mı? Anne nasıl?" diye sordu Ritchie-Smollet tabakları uzatırken.

"Sağolun. Oğlan. Rima da iyi görünüyor."

"Birdi iki oldu: dünyanın ilk ve en güzel mucizesi, ha? Bana küçük adamı vaftiz etme şerefini verirsiniz umarım."

"Annesine söyleyeyim, ama dindar biri değildir," dedi Lanark kapıya doğru ilerlerken.

"Bundan emin misin? Neyse, boş ver. Fırsat bulunca gel de onların sağlığına içelim. Kilerde biraz yemeklik şeri olacaktı."

Oda kadınlarla dolmuş görünüyordu. Rima bebeği emziriyor, Frankie bir çaydanlıktan çanağa su döküyordu. Hemşire elindeki tabakları aldıktan sonra Lanark'a, "Tamam, şimdi gidebilirsin," dedi.

"Ama..."

"Böyle bile zar zor hareket ediyoruz, sana yer yok."

Bir an gıptayla oğlunu seyrettikten sonra ağır ağır uzaklaştı, ama kimseyi görmek istemediğinden, bu defa mutfağa gitmedi. Birdenbire bedenini coşkuyla çalıştırma, hızla koşma ya da yükseklere tırmanma isteği duymuştu. Organ galerisinin yanında spiral bir merdiven bulup hızla tırmandı ve açık havada, yıldızların altında başka bir geçide çıktı. Dondurucu cereyanın olduğu bir alandan geçen geçit küçük bir kapıya açılıyordu. Kapıyı açıp, yerdeki gemici fenerleriyle aydınlanan geniş, loş, dörtgen, tozlu bir odaya girdi. Odanın ortasından yukarı uzanan dik, demir bir el merdiveni vardı, altı Kumkurdu Kazanovası duvar boyunca dizilmiş, uyku tulumlarının içinde sigara içiyordu. Aralarından biri, "Kapıyı kapat koçum, sıcaktan ölmüyoruz," dedi.

Lanark, "Kusura bakmayın," diyerek kapıyı kapattıktan sonra merdivene yöneldi. Basamakları pastan pütürleşmiş ve soğuk olan merdiven her adımında titriyordu. Yukarıdaki basamakların karanlığında artık aşağıdan görülemeyeceğine kanaat getirince daha yavaş tırmanmaya başladı, basamakları iki eliyle kavramadan ayağını atmıyor, iki ayağını sağlam basmadan elini kaldırmıyordu. Aralarına iki-üç santim boşluk konarak yerleştirilmiş ensiz kalaslardan oluşan tahta bir zemine ulaştı. Kalasların arasından yukarı doğru süzülen ışık, daha dik bir merdivenin ayağını gösteriyordu. Bu merdiveni daha da yavaş tırmanmaya koyuldu. Önünde, iki yanında ve arkasında bulunan duvarlarda taş parmaklıkların enlemesine böldüğü devasa pencereler vardı. Pencerelerden bakınca etrafı şehrin ışıklarıyla çevrili siyah katedral çatısını gör-

dü. Eski, taştan bir kafesin içinde, ince basamaklı bir merdivenin yukarılarında bir yerde durmuş, belli belirsiz ıslık çalan rüzgâra kulak veriyordu. Attığı her adımda merdivenin sağlam olduğunu kendi kendine hatırlatmaya çabalıyor, yüzyıllardır ayakta duran bir duvara yaslı olan bu merdivenin, rasgele bir sırıkla tutturulmuş olsa bile, muhtemelen haber vermeden pat diye çökmeyeceğini söyleyip duruyordu. Sonunda bir zemine olmasa da daracık metal bir köprüye ulaştı. Köprünün üzerinde siyah bir mekanizma asılı duruyordu. Gözleri ahşap kirişler, büyük bir tekerlek ve altına girdiğinde kasnağı omuzlarına gelen bir çan fark etti. Elini çanın devasa diline uzattı ve onu hafifçe çanın kenarına değdirmek için dikkatle öne itti, ne var ki açıyla birlikte ağırlık da artınca beklenmedik bir kuvvet kullanmak zorunda kalmıştı, temasın yarattığı şok ortalığı çın çın öten apansız bir *dong* sesine boğdu. Sesin etkisiyle yarı sağır, yarı mest olmuş halde katıla katıla güldü Lanark, çan dilini tekrar bırakıp iki eliyle çanın kenarına itti, o geriye gelirken başını eğiyor, sonra kalkıp tekrar ileri itiyordu. Çarpmaların patlaması artık duyulmaz olmuştu. Tek duyduğu, çanda, köprüde, kemiklerinde, kulede ve havada yankılanan o muazzam, monoton sesti. Başını eğerek çanın altından çıktı; düşmemek için bir küpeşteye tutunmuştu ama küpeştedeki ses ilk başta ayalarını elektrik akımı gibi acıttı.

Sesler kesildiğinde Lanark aşağıdan itiraz bağırışları duyar gibi oldu ve çıkardığı gürültüden utanarak, bağırışlardan uzak bir merdivene tırmanmaya başladı. Daha yüksekte, tahta kalastan bir zemine geldi, önündeki kapının altından sızan ışık dışında içerisi zifiri karanlıktı. El yordamıyla kapıya doğru ilerledi, sürgüyü çekti ve ışıklandırılmış çan kulesinin ayağındaki rüzgârlı bir platforma çıktı. Kavşaktan gelen gürültü kâh yükselip kâh azalarak devam ediyordu. Bunun nedeninin sert esen rüzgâr olup olmadığını merak edip Kabristana bakan korkuluğa geçti, çünkü gürültü Kabristanın arkasından geliyor gibiydi. En yüksek anıtlar gökyüzünde bir nabız gibi atan kızıllıkta siluet halinde seçiliyordu. Sıra sıra gölgeler bu kızıllığın üstünde bir yel değirmeninin kolları gibi hareket ediyordu. Cızırtılı ses önce zayıf bir teklemeye dönüştü, durakladı, öksürdü, sonra sustu. Heybetli gölge demetleri bir müddet sessizce gökyüzünü süpürdü, derken kızıllığın solmasıyla genişleyiverdi. Artık ana ışık otobandaki büyük ayaklı lambalardan geliyordu. Uzakta mekanik bir anırtı başlamıştı ve süratle yaklaşıyordu. Kavşağın oradaki kavisli köprünün etrafında anıran sirenleriyle bir sıra kırmızı itfaiye

aracı belirdi ve Kabristanla katedralin arasındaki yoldan hızla aşağıya indi. Trafik sesleri havayı doldurmaya başlamıştı. Lanark platformun etrafından dolaşıp kulenin en ucuna gitti ve tepeden meydana baktı. Birkaç kamyon, metal enkazlarla yüklü römorkları gümbürtüyle çekiyordu; birazdan karşı istikametten bir sıra araba akmaya başladı. Seyyar bir vinç katedralin bahçesine girdi, eski mezarlığın taşlarını geçip bir duvarın karşısına park etti. Lanark birdenbire soğuktan donmak üzere olan kulaklarını, ellerini ve vücudunu fark edip kulenin tepesindeki kapıya yöneldi.

Merdivenlerden inerken alttan vuran ışığın eskisinden daha kuvvetli olduğunu fark etti. Kumkurtlarının uzandığı oda eğreti dirseklerle tutturulmuş ampullerle aydınlatılmıştı. Kapının yanında iki elektrik tesisatçısı çalışıyordu, içlerinden biri, "Adamın biri seni arıyordu Jimmy," dedi.

"Kim?"

"Genç bir adam. Uzun saçlı."

"Ne istiyormuş?"

"Bir şey demedi."

Odaya yaklaştığında temposu hiç değişmeyen, acayip bir şarkı kulağına çalındı. Sludden yatakta uzanmış, mavi yün takım giydirilmiş küçük, gürbüz bir oğlanı kucağında sallaya sallaya "Bababa" diye mırıldanıyordu. Rima da üzerinde bir etek ve bluzla yanlarında oturmuş örgü örüyordu. Bu manzara karşısında Lanark'ın içi büyük, soğuk bir öfkeyle dolmuştu. Rima onu hasmane bir bakışla süzdü, Sludden ise neşeli bir sesle, "Gezginimiz dönmüş!" dedi.

Lanark küçük lavaboya gitti, ellerini yıkadı, ardından Sludden'a dönüp, "Onu bana ver," dedi.

Kucağına almasıyla çocuk ciyak ciyak bağırmaya başladı. "Öf, bırak çocuğu!" diye atıldı Rima. "Dinlenmesi gerek, benim de öyle."

Lanark yatağın ayak ucuna oturup sessizce "Bababa" diye mırıldanmaya başladı. Sarılıp sarmalanmış bu küçük beden sıcacık ve iç rahatlatıcıydı, içinde öyle tatlı bir huzur hissi uyandırıyordu ki, Lanark bunun bir baba için doğru his olup olmadığını düşündü kaygıyla.

Sludden kalktı, kollarını uzatıp gerinerek, "Harika!" dedi. "Gerçekten de harika. Buraya gelmemin birkaç nedeni var tabii, ama biri de performansından ötürü seni kutlamak. Onu hafife alma Rima, disipline gi-

rince iyi bir komite adamı oluyor. Gow'un burnunu sürttü, bu da bize harekete geçme fırsatı verdi. Şu an komite daimi oturumda. Yani hepimiz mütemadiyen papaz evinde değiliz ama bazılarımız sabah akşam orada."

"Bak Sludden," dedi Lanark, "eşim ve çocuğumla vakit geçirmek istiyorum. Beni anlıyor musun?"

"Elbette!" dedi Sludden neşeli bir edayla. "Şimdi gidiyorum. Daha sonra sizi almaya gelirim."

"Ne demek istiyorsun?"

"Sludden bize evinde bir oda teklif etti," dedi Rima.

"Gitmiyoruz."

"Sizi hiçbir şeye zorlamak istemem," dedi Sludden. "Ama burası çocuk yetiştirmek için tuhaf bir yer."

"Unthank'in işi bitti artık, bunu görmüyor musun?" diye bağırdı Lanark. "Çocuk ve Rima'yla çok daha aydınlık bir şehre gideceğiz biz. Wilkins bize söz verdi."

"Konseydeki arkadaşlarına bu kadar güvenme," dedi Sludden ciddiyetle. "Otobanı temizledik, gıda kamyonları yine oluk gibi akıyor. Hem Wilkins doğru söylemiş olsa bile, zaman farkını unutuyorsun. Burada ondalık takvime geçildi, biz söz konusu olunca, konseyin gün dediği aylar, yıllar bulabilir. Hem unutma ki Alexander burada doğdu. Senin konsey pasaportun var, ama onun yok."

"Alexander da kim?"

Sludden bebek arabasını gösterdi. "Ritchie-Smollet onu bu isimle vaftiz etti," dedi Rima.

Lanark sıçrayarak, "*Vaftiz mi?*" dedi.

Alexander ağlamaya başladı. Rima bebek arabasının koluna uzanıp hafif hafif sallarken, "Şşşşşş" diye mırıldandı. "Şşşşşş."

"Neden Alexander?" diye öfkeyle fısıldadı Lanark. "Neden beni beklemediniz? Bu lanet acele ne böyle?"

"Bekleyebileceğimiz kadar bekledik... Seni çağırdığımızda neden gelmedin?"

"Beni çağırmadınız ki!"

"Çağırdık. Yukarıda gürültüye başladığında Jack kuleye çıkıp sana seslendi, ama sen inmedin."

"Jack'in seslendiğini bilmiyordum," dedi Lanark kafası karışmış bir halde.

"Sarhoş muydun?" diye sordu Rima.

"Tabii ki hayır. Beni hiç sarhoş görmedin bile."

"Olabilir, ama genelde öyleymiş gibi davranıyorsun. Hem Ritchie-Smollet mutfaktan bir şişe yemeklik şerinin kaybolduğunu söyledi."

"Ben gidiyorum," dedi Sludden sinsi sinsi gülerek. "Sevgililerin kavgasına hiç karışmamak gerek. Sonra görüşürüz."

"Sağol," dedi Lanark. "Biz kendimiz hallederiz."

Sludden omuz silkip çıktı. Alexander ağır ağır uykuya daldı.

Rima ağzı sımsıkı kapalı bir halde oturmuş, hararetle örgü örüyordu. Elleri kafasının altında yatakta uzanan Lanark umutsuzca, "Seni bırakmak istememiştim. Uzun süre geçtiğini anlamamışım," dedi.

"Saatlerce kayboldun... bana asırlar gibi geldi. Zaman algın sıfır. Sıfır."

"Alexander bayağı güzel bir isim. Alex diye kısaltabiliriz. Ya da Sandy."

"Onun adı *Alexander*."

"Ne örüyorsun?"

"Kıyafet. Çocuklara kıyafet lazım olur, dikkatini çekmemiş miydi? Sonsuza dek Ritchie-Smollet'ın bağışlarıyla yaşayamayız."

"Sludden takvimler konusunda haklıysa, uzun süre burada kalacağız demektir. İş aramak zorunda kalacağım,"dedi Lanark dalgın dalgın.

"Yani beni yine yalnız bırakacaksın. Anlıyorum. Şu çanı neden çaldın? Sarhoş olmadığından emin misin?"

"Mutluluğumdan çaldım. Neden bana saldırıyorsun?"

"Kendimi savunmak için."

"Sana bağırdığım için özür dilerim Rima. Şaşkın ve öfkeliydim. Tekrar senin yanında olmaktan çok mutluyum."

"Evet, senin için bir kutuda yaşamak kolay, istediğin zaman kulelerine ya da komite toplantılarına kaçabilirsin ne de olsa. Benim ne zaman biraz özgürlüğüm olacak?"

"Ne zaman ihtiyaç duyarsan."

"Yani burada kalıp Alex'e bakar mısın?"

"Tabii ki. Adil olan bu."

Rima iç geçirdi, sonra gülümseyerek örgüsünü dürdü. Yatağa gelip Lanark'ı alnından öptükten sonra şifoniyere gidip aynada yüzüne baktı.

"Hemen gidiyor musun yani?"

"Evet Lanark. Gerçekten bir değişikliğe ihtiyacım var."

Dudağına ruj sürdü. "Onu kimden aldın?"

"Frankie'den. Dansa gidiyoruz. Gidip bir çift çıtır oğlan tavlayacağız. Mahsuru yok di mi?"

"Dans etmekle yetindiğin sürece sorun yok."

"Valla flört de edeceğiz. Onları kudurtacağız. Orta yaşlı kadınlar bazen birilerini kudurtma ihtiyacı duyarlar."

"Sen orta yaşlı değilsin."

"Ama piliç de sayılmam. Alex uyanınca altını değişebilirsin... üst çekmecede temiz bez var. Kirli bezi yatağın altındaki poşete koy. Ağlarsa mutfakta biraz süt ısıtman gerekecek... dikkat et, çok sıcak olmasın. Parmağınla kontrol et."

"Onu emzirmiyor musun?"

"Evet ama normal bir insan gibi içmeyi öğrenmesi gerek. Muhtemelen o uyanmadan dönmüş olurum. Nasıl görünüyorum?"

Karşısında, elleri kalçalarında poz verdi. "Çok genç ve güzel," dedi Lanark.

Rima ona sıcacık bir öpücük kondurup çıktı. Lanark onu özleyerek yatakta uzandı, ardından uykuya daldı.

Alexander'ın ağlamasıyla uyandı, bezini değiştirip onu mutfağa götürdü. Jack ile Frankie mutfak masasında yemek yiyorlardı. "Selam ateşli adam, Rima nerede?" dedi Frankie.

Lanark ona bakakaldı, allak bullak olmuş, kıpkırmızı kesilmişti. "Yürüyüşe çıktı," diye mırıldandı. "Çocuğa süt lazım."

"Bir şişe ısıtayım."

Lanark Alexander'a manasız bir şeyler mırıldanarak mutfakta dolandı, zira göğsünde tuhaf, berbat bir acı vardı ve yetişkinlerle konuşmak istemiyordu. Frankie ona beyaz beze sarılı ılık bir biberon uzattı. Lanark mırıldanarak teşekkür edip odaya döndü. Yatağa oturup biberonu Alexander'ın ağzına tuttu, ama Alexander "Mamamananananana!" diye feryat ederek başını çevirdi.

"Anne birazdan gelecek Sandy."

"Annanananananananananananana!"

Alexander'ın bağırması kesilmeyince Lanark onu alıp volta atmaya başladı. Kucağında, bir değnekle kafasına vurup duran bir cüce, ne yatıştırabildiği ne de bir yere koyabildiği bir cüce taşıyor gibi hissetti kendini. Yan odalarda kalanlar duvara vurmaya başlamıştı, derken bir adam içeri girip, "Bu binada uyumaya çalışan insanlar var Jimmy," dedi.

"Benim elimde olan bir şey değil, ayrıca adım Jimmy değil."

Beyaz kirli sakallı, üst çenesinde tek dişi olan, uzun boylu, kel bir adamdı, üzerinde pis, gri bir yağmurluk vardı. Bir müddet gözlerini dikip Lanark'a baktıktan sonra cebinden kahverengi bir şişe çıkarıp, "Süt işe yaramaz. Ona bundan bir yudum ver... harika bir sakinleştiricidir," dedi.

"Hayır."

"O zaman sen bir yudum al."

"Hayır."

Adam iç geçirerek bir tabureye kuruldu ve "Bana derdini anlat," dedi.

"Derdim falan yok!" diye bağırdı Lanark, hiçbir şey düşünemeyecek kadar üzgündü. Alexander, "Annananananana!" diye avazı çıktığı kadar bağırıyordu.

"Sorun kadınsa," dedi adam, "bir kere evlendiğime göre sana tavsiyede bulunabilirim. Korkunç şeyler yapan bir karım vardı, bebeğin yanında söyleyemeyeceğim kadar korkunç şeyler. Diyeceğim, kadınlar bizden farklı. Onların yüzde yetmiş beşi su. Bunu Pavlov'da okuyabilirsin."

Alexander dişetleriyle biberona yapışıp emmeye başlayınca Lanark bir oh çekti. Sonra da, "Ama erkeklerin de büyük kısmı su," dedi.

"Evet ama sadece yüzde yetmişi. Fark da aradaki yüzde beşten kaynaklanıyor. Kadınların da bizim gibi fikirleri ve hisleri var, ama onların gelgitleri de var, içlerindeki insani kırıntıları bazen bir araya getiriyor, bazen dağıtıyor bu gelgitler. Ayın çekim kuvvetinin etkisinde onlar, bunu da Newton'da okuyabilirsin. Ayın etkisindeyken bildiğimiz nezaket kurallarına nasıl uyabilirler ki?"

Lanark Alexander'ı bebek arabasına yatırıp şişeyi yanına koydu ve arabayı hafif hafif salladı.

"Evlendiğimde cahildim," dedi adam. "Newton'u okumamıştım, Pavlov'u okumamıştım, sonra da zaten kahpeye tekmeyi bastım – böyle konuştuğum için kusura bakma, karıma söylüyorum. Şimdi böyle yapacağıma keşke boğazımı kesseymişim diyorum. Bana bir iyilik yapıp biraz mola ver be birader. Şundan bir yudum al."

Lanark kendisine uzatılan kahverengi şişeye baktı, sonra alıp kafasına dikti. Şişeyi geri uzatırken teşekkür etmeye çalıştıysa da gözleri yaşardığından, sadece yutkunup yüzünü buruşturabildi. İçine yavaştan ılık bir alıklık yayılmaya başlamıştı. "Kadınları sevmen ama umursamaman lazım – yani yaptıklarını umursamaman demek istiyorum," di-

yordu adam. "Onların yaptıkları konusunda kimsenin elinden bir şey gelmez. Durum ne gerektiriyorsa onu yapabiliriz ancak."

"Kaderimizde olan şeyler," dedi Lanark, derin bir kavrayış hissiyle, "yanımızdan geçip gitmez."

"Bundan yüz yıl sonra," dedi adam, "hiçbir şey fark etmeyecek."

Lanark Alexander'ın mahzun mahzun, "Ne zaman gelecek?" dediğini duydu.

"Birazdan oğlum. Birazdan."

"Birazdan ne zaman?"

"Şimdiye yakın, ama şimdi değil."

"Ona şimdi ihtiyacım var."

"Demek ona kötü bir şekilde ihtiyacın var. Ona münasip bir şekilde ihtiyaç duymaya çalış."

"Münasit ne demek?"

"Sessizce. Sessizlik her zaman münasip olandır. Bunu daha iyi bellediğimde konuşmayı bırakacağım. Beni kilometreler boyunca hiç duyamayacaksın. Hecelerin, kelimelerin arasındaki boşluklarda parıldayan karanlık bir yıldız gibi sessizlik saçacağım."

"Politikayı hiçe sayıyorsun," dedi adam saldırgan bir edayla. "Politika gürültüye bel bağlar. Bütün partiler başka hiçbir konuda olmasa da, *bunda* hemfikirler."

Alexander, "Beni ısırıyorlar!" diye bağırdı.

"Kim ısırıyor seni?" dedi Lanark dengesizce bebek arabasına doğru eğilirken.

"Dişlerim."

Lanark küçük ağza parmağını sokunca dişetinin üzerinde küçük bir kemik eline geldi. "Bu dünyada çok çabuk yaşlanıyoruz," dedi huzursuzca.

"Sana hatırlatmam gereken önemli bir şey var," dedi adam. "Şişeyi bitirdin. Buna bir şey dediğim yok, ne de olsa yenisini nereden alacağımı biliyorum, ama bana birkaç papele patlar. Kelle başına bir papel. Tamam mı?"

"Kusura bakma. Hiç param yok."

"Burada neler oluyor?" dedi Rima, hışımla içeri girerek.

"Sandy diş çıkarıyor," dedi Lanark.

Adam, "Ben de şimdi gidiyordum hanımefendi," deyip çıktı.

Rima Alexander'ın bezini değiştirirken, "Sana bir iş teslim edilmez," dedi asık suratla.

"Ama ona mama verdim. Göz kulak oldum."

"Hah!"

Lanark yatağa uzanmış, Rima'yı seyrediyordu. Artık ayılmıştı ve göğsündeki ağrı kısmen geri gelmişti, öte yandan halinden memnundu ve hafiflemişti. Bir müddet sonra, "Dans hoşuna gitti mi?" dedi.

"Dans mı?"

"Frankie'yle dansa gidiyorum demiştin."

"Öyle mi? Demişimdir. Her neyse, Frankie'yi kaçırınca şeyle ev aramaya gittik, neydi adı, şu şişman asker. McPake."

"McPake mi?"

"Eskiden Elit'te bizimle takılırdı. Elit bir otobanın altında yok olup gitmiş. Yerinde koca, beton bir çukurdan başka bir şey kalmamış. Gerçekten de burayı berbat bir yere dönüştürüyorlar."

"Ev buldunuz mu peki?"

"Hem de yüzlerce, hepsi de mobilyalı ve harika evler. Ama paramız olmadığı için vaktimi boşa harcamış oldum. Böyle söyleyecektin herhalde, di mi?"

"Tabii ki hayır!"

Rima Alexander'ı arabasına koymuş, ellerini göğsünün altında kavuşturmuş, boynu bükük oturuyordu. Lanark'ın içi şefkat ve tutkuyla sızladı, kollarını açıp, "Rimacığım, canım, birbirimizi azıcık sevsek," diye fısıldayarak ona yaklaştı.

Rima gülümsedi, yerinden sıçradı ve dans ederek Lanark'ın yanına gidip onu çimdiklemeye başladı. Ağzını büzerek, "Rimacığım, canım!" diye inliyordu. "Ah, canım cicim, biricik sevgilim Rima, azıcık sevelim birbirimizi..."

Rima'nın çimdikleri acıtıyor, Lanark bunlardan kurtulmaya çalışıyordu, soluk soluğa yatağa düşene kadar kıkırdadılar. Az sonra Lanark mahzun bir ifadeyle, "Gerçekten öyle mi görünüyorum?" diye sordu.

"Üzgünüm ama öyle. Fazla gergin ve dokunaklısın."

Rima iç geçirip, bluzunun düğmelerini açtı, "Yine de madem istiyorsun, hadi birbirimizi azıcık sevelim," dedi.

Afallayan Lanark bir an öylece bakakaldı, ardından, "Bana kendimi küçük ve gülünç hissettirirsen sevişemem," dedi.

"Demek sana kendini gülünç hissettiriyorum, ha? Çok memnun oldum. Bak buna sevindim. Sen bana kendimi sürekli küçük hissettiriyor-

sun. Hislerime hiç değer vermiyorsun. Sırf yemekleri beğenmiyorsun diye bizi son derece rahat bir yerden buralara sürükledin de ne oldu? Hâlâ aynı yemekleri yiyoruz. Sana bir oğul verdiğime sevindin, ama ona bir ev bile veremiyorsun. Beni sürekli kullanıyor, kullanıyorsun ve öyle kendini beğenmişsin ki, her zaman haklı olduğundan da eminsin. Beceriksiz ve karamsarsın, şakadan da zerre anlamıyorsun, buna rağmen hâlâ seni el üstünde tutmamı, sana kendini büyük ve önemli hissettirmemi bekliyorsun. Kusura bakma ama bunu yapamam. Çok yoruldum."

Bebek arabasının yanındaki iskemleye gidip örgüsünü eline aldı.

Lanark ellerini yüzüne kapamış yatakta oturuyordu. "Cehennem gibi," dedi.

"Evet, farkındayım."

"Keşke beni sevseydin."

"Beni kullanıyorsun, o yüzden seni sevemiyorum. Bana kendini nasıl sevdireceğini bilmiyorsun. Bazı erkekler bunu yapabiliyor."

Kafasını kaldırıp, "Hangi erkekler?" diye sordu.

Rima örgüsüne devam etti. Lanark ayağa kalktı ve "*Hangi erkekler?*" diye bağırdı.

"Öfkeden çılgına dönmezsen söyleyebilirim."

Alexander doğrulup meraklı bir edayla, "Babam çılgına mı dönecek?" diye sordu.

Lanark sersem sersem başını salladıktan sonra, "Buradan çıkmam gerek," dedi fısıltıyla.

"Evet, bence de," dedi Rima. "İş ara, iş bulman gerek."

Kapıya yürüdü, sonra dostane ya da onaylar bir bakışla karşılaşmayı umarak arkasını döndüyse de Rima'nın yüzü acıyla öylesine kaskatı kesilmişti ki, Lanark sadece kafasını iki yana sallamakla yetindi.

"Güle güle baba," dedi Alexander gayet normal bir şekilde. Lanark ona el salladı, duraksadı, sonra da çıkıp gitti.

38. Bölüm: Büyük Unthank

Kapıya yaklaşıp da vaftiz kurnasının üstünde oturan Jack'i fark edene kadar kilisenin loş nefi gözüne uçsuz bucaksız ve bomboş görünmüştü. Lanark başıyla bir selam edip geçip gitmek niyetindeydi ki, Jack'in candan bakışını görünce durup gergin gergin, "Rica etsem bana iş ve işçi bulma kurumunun yerini tarif edebilir misin?" dedi.

"Ona artık iş ve işçi bulma kurumu değil, iş merkezi deniyor," dedi Jack kurnadan aşağıya atlarken. "Ben seni götürürüm."

"Ritchie-Smollet sensiz yapabilir mi?"

"Aslında yapamayabilir, ama ben onsuz yapabilirim. Canım istediğinde patron değiştirmeye alışığım."

Jack onu katedralin bahçesinden meydanın kenarındaki bir otobüs durağına götürdü. "Otobüsün ücretini ödeyecek param yok," dedi Lanark.

"Dert etme, bende para var. İş merkezinden nasıl bir iş isteyeceksin?"

"Harfiyen bana söyleneni yapabileceğim, beceri gerektirmeyen, faydalı bir iş."

"Bugünlerde Unthank'te böyle işler pek bulunmuyor. Belki temizlik dışında. Temizlik işçilerinin de genç ve sağlıklı olması gerekiyor."

"Sence ben kaç yaşındayım?"

"En aşağı, yolun yarısını geçmişsin."

Lanark başını eğip, ellerinin üstündeki belirgin damarlara baktıktan sonra, "En azından ejder derisi yok," diye mırıldandı.

"Ne dedin?"

"Genç olmayabilirim, ama ejder derisinden mustarip de değilim."

"Tabii ki değilsin, artık karanlık çağlarda yaşamıyoruz."

Lanark kendini beklenmedik, korkunç bir kazanın kurbanı gibi hissetmişti. Kendi kendine şöyle diyordu: "Yolun yarısını geçtim, peki ne başardım? Hayatta ne yaptım? Sadece bir oğul, zaten onu da daha çok

annesi yaptı. Hayatta kime faydam dokundu? Rima'dan başka kimseye; bulaştığı pislikten çıkmasına yardım ettim etmesine ama, başka birisiyle olsaydı zaten bunlara hiç bulaşmazdı. Sahip olduğum tek şey bir eş ve çocuk. Onlara bir ev vermeliyim, güvenli, rahat bir ev."

Meydanın köşesinden, aklından geçirdiklerine nazire yaparcasına yan kısmında bir anne ve çocuk resmi olan bir otobüs geçti. Resmin üzerinde şöyle yazıyordu: EV PARADIR. PARA ZAMANDIR. QUANTUM KRONOLOJİK'TEN AİLENİZ İÇİN ZAMAN SATIN ALIN. (BUNUN İÇİN SİZE BAYILACAKLAR.)

"Bana çok para lazım," dedi Lanark. "İş bulamazsam sosyal güvenlikten para dilenmek zorunda kalacağım."

"Onun da ismi değişti," dedi Jack. "Artık sosyal istikrar diyorlar. Üstelik para da vermiyorlar, ancak üçü bir arada veriyorlar."

"O da ne?"

"Özel bir tür ekmek. Besleyici ve sakinleştirici, üşümeni de engelliyor, evsizsen işe yarıyor. Ama ben yememeni öneririm."

"O neden?"

"Az yersen bir zararı yok, ama bir süre sonra zekâya hasar veriyor. Gerçi o olmasa, işsizlik sorunu tam bir felakete dönüşürdü. Otobüsümüz geliyor."

"Cehennem gibi," dedi Lanark.

"Daha beter cehennemler var," diye karşılık verdi Jack.

Otobüs bir kalıp Enigma de Filets Congalés görünümünde boyanmıştı. Üzerinde şöyle yazıyordu: DONMUŞ ZİYAFETLERİN SIRRINI, BAŞKANLARIN YEMEĞİNDEKİ ZENGİN İNSANİ LEZZETİ ARTIK HERKES TADABİLİYOR.

Jack Lanark'ı üst katta bir yere oturtup, cebinden ZEHİR etiketi taşıyan bir sigara çıkardı. "Alır mısın?" diye sordu.

Lanark, "Yo, sağol," deyip, Jack'in, kenarında BUNU İÇMEYİN yazan beyaz silindiri yakışını izledi.

"Evet, tehlikeli bir meret," dedi Jack sigarasından bir nefes alarak. "Konseyin ikaz konusunda ısrarlı davranmasının nedeni de bu."

"Neden üretimini durdurmuyorlar?"

"Nüfusun yarısı bunlara bağımlı," dedi Jack. "Üstelik bunlara harcanan paranın yarısı konseye kalıyor. Üretimini Algolagnics yapıyor. Bunlardan daha tehlikesiz uyuşturucular var tabii, ama yasal olsalardı bu kadar kazanç getirmezlerdi."

Karşı yönden giden otobüsün üstündeyse şöyle bir cümle vardı: ÇABUK PARA CEBİNİZDEKİ ZAMANDIR – PARAYI QUANTUM EKSPONENSİYAL'DAN ALIN, DAHA ÇABUK ALIN.

"Ritchie-Smollet'ın bensiz yapıp yapamayacağını sorarken dalga geçiyordun, değil mi?" dedi Jack.

"Kusura bakma."

"Sorun değil. Evet, ihtiyar Smollet bana güvenir. Sludden da öyle. Patronlarımı özenle seçerim. *Şu* herif de bir zamanlar patronumdu."

Jack pencereden viraneye dönmüş bir evin yan cephesini kaplayan lime lime afişi gösterdi. Afişte, telefonla dolu bir masanın gerisinde oturan babacan görünüşlü bir adam vardı. Afişin altında şöyle diyordu: FABRİKA SAHASI, FABRİKA YA DA İŞ GÜCÜ MÜ ARIYORSUNUZ? 777-7777'Yİ ARAYIN UNTHANK MECLİSİ ÇALIŞMA BAŞKANI TOM TALLENTYRE'LA GÖRÜŞÜN.

"Q39 projesinin pabucu dama atıldıktan sonra Tallentyre büyük bir adam oldu," dedi Jack. "Aslına bakarsan bir süre belediye başkanlığı yaptı. Ama Sludden en sonunda onun işini bitirdi. Sludden bu afişlerin Unthank'in işsizlere mesken olan bölgelerine asıldığına dikkat çekti, zaten yeni fabrika kurmaya gücü yetenler artık Unthank'te yaşamıyorlardı. Böylece hareket Sludden'la Smollet'a geçti, tabii ben de öyle. Hareket olan yerde bulunmaktan hoşlanıyorum. Bu yüzden şu an seninleyim."

"Neden benimlesin?"

"Göründüğün kişi değilsin, öyle değil mi? Gow'la aynı fikirdeyim. Sen bir çeşit casus ya da müfettişsin. Yoksa Ozenfant adına çalışıp konsey pasaportu taşırken neden sosyal istikrardan temizlik işi arayasın ki?"

"Ozenfant adına çalışmıyorum. Hem konsey pasaportunun bana ne faydası var ki?"

"Dolgun ücretli bir iş bulmanı sağlayabilir."

"Ben de bunu istiyorum!" dedi Lanark heyecanla. "Nasıl bulabilirim? Böyle bir iş istiyorum!"

"İş bulma merkezine seni profesyonel olarak kaydetmelerini söyle," dedi Jack suratını asarak. Hayal kırıklığına uğramış gibiydi.

Lanark pencereden dışarı baktı, artık kendini daha umutlu hissediyordu. Otobüs, bloklar boyu uzayıp giden vitrinlerinde albenili paketlerde yiyecekler, ilaçlar, plaklar ve kıyafetler duran, tıklım tıklım yeni

mağazaların önünden geçiyordu. Şarki isimleri olan bir sürü restoran ile çeşit çeşit kumarhane gözüne çarptı. Çantaları ve sepetleriyle gişelerde oturmuş, besbelli yemek parası çıkarabilmek için kumar oynayan insanlar gözüne ilişti. Yıkık dökük binalardan kalan açık alanlar park edilmiş arabalarla dolup taşmış, üzerlerine fosforlu boyalarla uçuk tehditler yazılmış korkuluklarla çevrilmişti. KAÇIK MAC HEPİNİZİ ÖLDÜRECEK, MANYAK TOAD'UN DEDİĞİ OLUR ve KÜÇÜK MALCIE'LER GELİYOR, diyordu yazılarda, ama bunlar afişlerdeki daha büyük ve gösterişli mesajların gölgesinde kalıyordu. Afişlerde aile hayatı, cinsellik, yemek ve para konulu resimler ile kafa karıştırıcı sözler yer alıyordu.

ATEŞİNİZİ NULLITY GREEN'LE ARTIRIN – HERKES YATARKEN SİZ EVE ATIN.

GÖZLÜKLERİNİZİ METAL TEA'YLE ÖĞÜTÜN, BİNYILIN SEKS ŞAMPİYONU.

EN TATLI RÜYALARIN SAHİPLERİ MAVİ DUMAN İÇER, İHTARLI ZEHİR.

AKILLI MÜŞTERİ EN İYİ SEKS PARTNERİDİR – ONA QUANTUM KADERLERİ'NDEN UZUN BİR ÖMÜR, RAHAT BİR ÖLÜM ALIN. (BUNUN İÇİN SİZE BAYILACAK.)

"Ne kadar çok talimat var," dedi Lanark.

"Reklamları sevmez misin?"

"Hayır."

"Onlar olmasa şehir bayağı sönük görünürdü – ortama hareket katıyorlar. Şunu oku."

Jack otobüsün penceresindeki küçük bir afişi gösterdi. Afişte şöyle diyordu:

REKLAM AŞIRI UYARILMA YARATIR,
YANLIŞ BİLGİLENDİRİR,
YOLDAN ÇIKARIR.
Eğer *siz de* böyle düşünüyorsanız, adınızla adresinizi
Konsey Reklam Komisyonuna gönderin, neden reklamsız
yapamayacağımızı anlatan ücretsiz kitapçığınızı alın.

Lanark'ın çok iyi bildiği, ama hatırladığından daha aydınlık ve kalabalık görünen geniş bir meydanda otobüsten indiler. Devasa Viktoryen kaidelerin üstünde duran heykellere uzun uzun bakıp, bunları Rima'yla karşılaşmadan önce gördüğünü aklından geçirdi Lanark. Mey-

dan yine eskisi gibi gösterişli taş binalarla çevriliydi, farklı olan bir tek Jack'le birlikte önünde durdukları yapıydı. Işıl ışıl parlayan kapılarıyla camdan bir duvardı bu; yukarısında uzanan beton ve camdan yapılma devasa yatay şeritler yirmi-otuz kat yüksekliğe ulaşıyordu. "İş bulma merkezi," dedi Jack.

"Büyükmüş."

"Bütün merkezi iş bulma merkezleri burada, burası aynı zamanda merkezi istikrar ve çevre merkezi. Artık yanından ayrılıyorum, tamam mı?"

Lanark önceden olmuş bir şeyi, muhtemelen Gloopy'yle yaşadığı bir şeyi yeniden yaşadığı hissine kapılmıştı. Beceriksizce, "Düşündüğün gibi biri olmadığım için kusura bakma... yani, bir eylem adamı olmadığım için," dedi. Jack omuz silkip, "Senin hatan değil," dedi. "Sana küçük bir tavsiyede bulunayım..."

Birdenbire siren sesleri ve hafif bir gök gürültüsünü andıran çatırtılarla sözü kesildi. Meydanın etrafında trafik durmuş, yayalar elleri silahlı, siyah bere takmış bej rengi giysili adamlarla dolu üstü açık bir kamyonun hızla geçişine bakakalmıştı. Kamyonun paletleri vardı, Lanark filmlerde engebeli arazilerde yavaş yavaş ilerleyen kamyonlarda bunları görmüştü, ama araç düz yolda öyle hızlı gidiyordu ki onu görmesiyle geçip gitmesi bir oldu.

"Ordu!" diye bağırdı Jack, yüzünde iştahlı bir tebessümle. "İşte şimdi gözlerimiz biraz hareket görecek. Ho! Ho! Ho!"

Kaldırımda bağıra bağıra koşup, akmaya başlayan trafikte el ederek bir taksi çevirdi. Kaldırıma yanaşan taksiye atladı. Lanark taksinin köşeden dönüşünü izledi, ardından bir süre bıkkın ve huzursuz bir halde olduğu yerde kaldı. Alex'i, Rima'yı ve askerleri düşünüyordu. Daha önce bir caddede hiç silahlı asker gördüğü olmamıştı. Nihayet dönüp binaya girdi.

Girişteki üniformalı adama yönelip, "İş arıyorum da," dedi.

"Nerede yaşıyorsunuz?"

"Katedralde."

"Katedral beşinci bölgeye giriyor. On bir numaralı asansörle yirminci kata çıkın."

Metal bir gardıroba benzeyen asansör yoksul kılıklı insanlarla doluydu. Lanark asansörden inerken yine eskiden bildiği bir yere giriyormuş hissine kapıldı. Gri kauçuk kaplı, izbe bir mekânla karşılaştı, bura-

sı banklara yığışmış her yaştan insanla doluydu. Duvarlardan birinde bölmelerle kabinlere ayrılmış bir tezgâh uzanıyordu, asansöre bakan kabinde bir sandalye ile DANIŞMA yazılı bir tabela vardı. Lanark bu kabine doğru ilerlerken içerideki havanın şeffaf bir jel gibi ona karşı koyduğunu hissetti. Banklarda oturanlarda, sanki oldukları yerde donup kalmışlar gibi kendinden geçmiş, heykelsi bir hal vardı. Yaptığı her hareket onu tüketiyordu – geri dönmek de aynı derecede yorucu olacaktı. Kabindeki sandalyeye ulaştı, üstüne yığıldı ve oturur vaziyette uyuklamaya başladı. Derken birinin ona bağırmasıyla gözlerini açıp, "Ben... hayvan... değilim," dedi boğuk bir sesle.

Fırça kaşlı ihtiyar bir memur tezgâhın ardından, "Öyleyse profesyonel olarak kaydolmanız gerek," dedi.

"Ha?.. Nasıl?"

"İkinci kata gidin."

Lanark tekrardan asansöre bindi, ancak asansöre binince adamakıllı kendine gelebilmişti. Bu binadaki bütün ofislerde aynı boğucu etkinin olup olmadığını düşündü.

Fakat ikinci kat farklıydı. Yumuşak, yeşil bir halıyla kaplıydı. Üstünde dergiler duran cam sehpaların etrafına alçak, rahat sandalyeler konmuşsa da bekleyen kimse yoktu. Burada tezgâh da yoktu. Memur olamayacak kadar şık giyimli kadınlarla adamlar birbirinden saksı bitkilerinden stantlarla ayrılmış geniş masaların ardından müşterilerle çene çalıyordu. Resepsiyondaki kız ona yaşlıca bir kadının masasını gösterdi. Kadın MAVİ DUMAN etiketli bir paketi ona doğru iterken sordu: "Lütfen oturun. Bu zehirden içiyor musunuz?"

"Hayır, sağolun."

"Ne kadar akıllıca. Bana kendinizden bahsedin."

Lanark bir müddet konuştu. Kadın gözlerini fal taşı gibi açarak, "Gerçekten de Ozenfant'la çalıştınız mı?" dedi. "Ne heyecan verici! Söylesenize, nasıl bir adamdır? Yani özel hayatında demek istiyorum."

"Tıka basa yer, ayrıca kötü bir müzisyendir."

Kadın sanki Lanark zekice ve şaşırtıcı bir şey söylemiş gibi kıkırdadıktan sonra, "Sizi kısa bir süre yalnız bırakacağım. Şimdi aklıma iyi bir fikir geldi de," dedi.

"Şansımız varmış," diyerek döndü, "Bay Gilchrist sizi hemen odasına bekliyor."

Diğer masaların arasından yürürlerken kadın, "Lütfen aramızda

kalsın, ama bence Bay Gilchrist sizi görmek için sabırsızlanıyor," dedi. "Belli etmediği halde Bay Pettigrew da öyle tabii. Bay Pettigrew'dan hoşlanacaksınız, *müthiş* bir siniktir."

Lanark'ı bir kapıya götürdü, ama kendisi girmedi.

Lanark iki masa ile köşede yazı yazan bir sekreterin bulunduğu bir odaya girdi. Uzun boylu, kel bir adam kapıya en yakın masanın kenarında oturmuş, telefonla konuşuyordu. Lanark'a gülümseyip bir koltuk gösterdi, bir yandan da telefondakine, "*Foli de grandeur*'dan mustarip olsa gerek," diyordu. "Belediye başkanları bizimle seçmenler arasındaki tampon; bir şey *yapmaları* gerekmiyor. Ama tabii, kimse kargaşa çıksın istemez."

Onun arkasındaki masada tıknaz bir adam koltuğuna yaslanmış pipo içiyordu. Lanark oturup pencereden meydanın karşısındaki bir binanın ışıklandırılmış çatısına baktı. Çatının bir ucundaki kubbede kalyon şeklinde parıl parıl bir rüzgâr gülü vardı. Uzun boylu adam ahizeyi bırakıp, "Tamamdır! Adım Gilchrist... Sizinle tanıştığıma çok memnun oldum," dedi.

Tokalaşırken Gilchrist'ın alnındaki konsey mührü Lanark'ın gözüne çarptı. Bir sehpanın yanındaki sandalyelere oturduktan sonra Gilchrist, "Herhalde kahve alırız," dedi. "Sade mi sütlü mü, Lanark? Bayan Maheen, size zahmet. Profesyonel iş aradığınızı duydum, Lanark."

"Evet."

"Ama ne tür bir iş istediğiniz hakkında net bir fikriniz yok."

"Doğru. Daha çok maaşıyla ilgileniyorum."

"Burada çalışmak ister misiniz?"

Lanark odaya şöyle bir göz attı. Sekreter bir dosya dolabının üzerindeki kahve makinesiyle meşguldü. Öteki masanın ardındaki adamın geniş, efkârlı, yontulmamış bir yüzü vardı; ifadesini değiştirmeden Lanark'a göz kırptı. "Bunu değerlendirmeyi çok isterim," dedi Lanark.

"Güzel. Maaş diyordunuz. Ne yazık ki maaşlar bizim için sıkıntılı bir konu. Dakikaları ve saatleri ölçemeyince aylık ya da yıllık maaş ödemek olanaksızlaşıyor. Konsey söz verdiği gibi bize ondalık ölçüye göre saatler gönderene kadar Unthank fiilen takvimlerarası bölgenin bir parçası olarak kalmak zorunda. Şehir halihazırda alışkanlıkla yola devam ediyor. Kimsenin de eline mezura alıp ölçecek hali yok, değil mi?"

Lanark sabırsızlıkla kafasını sallayıp, "Bakmam gereken bir ailem

var. Bana ne kadar teklif edebilirsiniz?" diye sordu.

"Kredi. Personellerimize Quantum kredi kartı veriyoruz. Paradan daha kullanışlı."

"Üç kişilik konforlu bir ev tutmama yeter mi peki?"

"Rahat rahat yeter. Ev bile satın alabilirsiniz. Evin parasını ödemeniz için gereken enerji geleceğinizden düşülür."

"O zaman burada çalışmaktan memnun olurum."

"Faaliyet alanımız hakkında biraz bilgi vereyim."

"Gerek yok. Bana söyleneni yaparım."

Gilchrist gülümseyerek kafasını sallayıp, "Toplumsal cehalet ancak üretici sınıfa özgü bir erdemdir," dedi. "Biz profesyonellerin bir bütün olarak organizmayı anlamamız gerekir. Bu bizim için hem bir yük hem de gurur kaynağıdır. Daha fazla gelir elde ediyor olmamızı haklı çıkarır."

"Saçmalık!" dedi öteki masada oturan tıknaz adam. "Bu binada organizmayı bir bütün olarak bilen kim var? Sen, ben, belki bir de yukarıdaki ihtiyar kadın, geri kalan herkes bunu unutup gitti. Onlara anlatılmıştı, ama hepsini unuttular."

"Pettigrew tam bir siniktir," dedi Gilchrist kahkahayla.

"*Sevimli* bir sinik," diye mırıldandı Pettigrew. "Bunu unutma. Pettigrew herkesin sevimli siniğidir."

Sekreter masaya kahve malzemeleriyle dolu bir tepsi bıraktı. Gilchrist fincanını alıp pencereye gitti, pervaza oturup kâhince bir edayla konuşmaya başladı: "İstihdam. İstikrar. Çevre. Bunlar üç daire, ama özünde hepsi bir. İstihdam istikrarı temin ediyor. İstikrar da çevreyi yeniden şekillendirmemize olanak veriyor. Gelişen çevre de yeni istihdam koşulları yaratıyor. Kendi kuyruğunu ısıran yılan gibi. Herhangi bir öncelik sırası yok. Bu devasa bina –bu merkezlerin merkezi, bu refah kulesi– tam istihdamı, makul istikrarı ve doğru düzgün bir çevreyi muhafaza etmek için var."

"Hayvanlar," diye söze girdi Pettigrew. "Biz burada hayvanlarla uğraşıyoruz. Pisliklerle. Alt tabakayla. Altın da altıyla."

"Pettigrew herkese yetecek kadar iş ve ev olduğunu söylemek istiyor. Doğal olarak –bütün serbest rekabet toplumlarında olduğu gibi– işsizler ve evsizler genellikle geri kalanımızdan daha akılsız, daha sağlıksız ya da daha uyuşuk."

"Aptal, pis aylaklardan başka bir şey değiller," dedi Pettigrew. "On-

ları tanırım. Onların içinde büyüdüm. Siz orta sınıf liberaller onları beslemeye pek meraklısınız, bana kalsa üremelerine bile izin vermem. Tek yapmamız gereken, futbol stadyumlarındaki turnikelerin altına X-ışını cihazları koymak. Oradan geçen herkesin testislerine 900 birim radyasyon verilecek. Tamamen acısız. Stadyuma giriş biletlerinin yanında ellerine küçücük baskılı bir kart tutuşturulana kadar hiçbir şey fark etmeyecekler. Kartta şöyle yazacak, 'Sayın bayım, artık karınıza tamamen güvenli bir şekilde binebilirsiniz.'"

Gilchrist kahvesi fincan tabağına dökülene kadar güldü. "Pettigrew, sen adam olmazsın!" dedi. "İnsanların sefaleti onların kendi hatasıymış gibi konuşuyorsun. Yoksulluk, delilik ve suç oranının ana endüstrimiz devre dışı kaldığından bu yana arttığını kabul etmek zorundasın. Bu tesadüfi bir durum değil."

"Sendikaların suçu!" dedi Pettigrew. "Refah daha fazla servet edinmek için birbiriyle cebelleşen patronlar tarafından sağlanıyor. Bu patronlar bir de işçileriyle uğraşmak zorunda kalınca, bundan herkes zararlı çıkıyor. Büyük grupların fabrikalarını vasıfsız işçilerin bol olduğu kıtalara taşımasına şaşmamalı. İşin sonunda en zararlı çıkanların en az paya sahip olan hasetçi herifler olmasına şükrediyorum sadece. Açgözlülük hoş bir şey değil ama haset çok, çok daha beter."

"Politika konuşuyorsun. Biraz çeneni kapatsan iyi olacak," dedi Gilchrist dostane bir edayla. Fincanını pencere pervazına koyup Lanark'ın yanına oturdu ve sessizce, "Bu sivri dillinin moralinizi bozmasına izin vermeyin. Pettigrew peygamber gibi adamdır. Yardım ettiği dul ve yetimlerin sayısı burada yediğimiz iyi yemeklerin sayısını aşar."

"Özre gerek yok," dedi Lanark. "Demek büyük, güçlü bir gruba ait olmadığı müddetçe kimse bu dünyada başarılı olamıyor. Sizin grup da böyle insanlarla ilgileniyor. Sizin altınızda değil, yanınızda olmak istiyorum, şimdi bana ne yapacağımı söyleyin."

"Çok açık sözlüsünüz," dedi Gilchrist. "Unutmayın ki talihsizlere yardım etmek için buradayız ve onlara *ancak* elimizden geldiği kadar yardım edebiliyoruz. Asıl sorunumuz kaynak darlığı. Yakın zamanda Büyük Unthank projesiyle sağlanan yeniden örgütlenme sayesinde, sayıları günbegün artan talihsizlere yardım etmek için elimizde daha fazla personel var, yani binlerce uzman –tasarımcı, mimar, mühendis, sanatçı, imarcı, konserveci, kan doktoru, bağırsak doktoru, beyin doktoru– çalıştırıyoruz, hepsi de kıçının üstüne oturmuş, yeniden çalışmaya başlamak için kaynak verilsin diye dua ediyor."

"Bu durumda *ben* ne yapabilirim?"

"D dereceli soruşturma memuru olarak başlayabilirsiniz. Masa başında oturup insanların yakınmalarını dinleyeceksiniz. İsim ve adreslerini kaydedip, onlara postayla haber yollayacağımızı söylemeniz gerekiyor."

"Kolay bir iş."

"Bizdeki en zor iştir bu. Onları dikkatle dinliyor intibası bırakmanız gerekiyor. Güçleri tükenir gibi olduğunda sorular sorarak onları konuşmaya teşvik etmeniz lazım. Onları güçleri tükenene kadar –hatta mümkünse daha da çok– konuşturmanız gerek."

"Ve bana anlattıklarını kaydedeceğim, öyle mi?"

"Hayır. Sadece isim ve adreslerini kaydedip, sonra postayla haber vereceğimizi söyleyeceksiniz."

"Neden?"

"Ben de bunu sormanızdan korkuyordum," dedi Gilchrist, hafifçe iç geçirerek. "Daha önce de belirttiğim gibi, kaynak sıkıntısı yüzünden yardım edemediğimiz sayısız insan var. Bunların birçoğunun gücü kuvveti halen yerinde, ayrıca bir insanı birdenbire umuttan mahrum bırakmak tehlikeli bir şeydir, onu saldırganlaştırabilir. Umudu *ağır ağır* yok etmek çok önemli, böylece hayatı kaymış kişi bu kayba farkında olmadan alışır. Umudu elimizden geldiğince canlı tutmaya gayret ediyoruz, ta ki bu umut onu besleyen yaşama gücünü tüketene kadar. İnsanın gerçekle yüzleşmesine ancak o zaman müsaade var."

"Yani D dereceli soruşturma memuru ertelemekten başka bir şey yapmıyor."

"Evet."

Lanark sesini yükselterek, "Bu işi istemi..." diye başlamıştı ki duraksadı. Kredi kartını, bu devasa binaya muhtemelen yürüme mesafesinde olacak üç-dört odalı evi düşündü. Kim bilir, belki öğlenleri eve gidip, Sandy ve Rima'yla beraber yemek yiyebilecekti.

Dermansızca, "Bu işi *istemiyorum*," dedi.

"Kimse istemez. Dediğim gibi, elimizdeki en zor iş. Yine de işi kabul edecek misiniz?"

Biraz duraksadıktan sonra, "Evet," dedi Lanark.

"Harika. Bayan Maheen, buraya gelin. Yeni iş arkadaşınıza gülümseyin lütfen. Adı Lanark."

Sekreter Lanark'ın karşısına oturup gözlerinin içine baktı. Pürüzsüz, bön, günün modasına göre sevimli bir yüzü vardı, saçları öyle altu-

ni bir sarıydı ve öyle kusursuzca taranmıştı ki naylon bir peruk gibi görünüyordu. Kısacık bir an ağzı tebessümle açıldı, kadının kafasının içinden gelen tık sesi Lanark'ı şaşırtmıştı. Gilchrist Lanark'a dönüp, "Ona profilinizi dönün," dedi. Lanark sekretere baktı, bu sırada bir tık sesi daha duydu. Bayan Maheen iki parmağını ütülü beyaz bluzunun sol göğsünün üstündeki cebine sokup plastik bir şerit çıkardı ve Lanark'a uzattı. Şeridin bir ucunda iki net, küçük resim vardı, şaşkın bir yüz ile afallamış bir de profil resmi. Geri kalan kısım ise tepesinde LANARK'ın dışında on ikili haneli uzun bir de sayı yazılı olan ince paralel çizgilerle kaplıydı.

"Güvenilir bir parçadır," dedi Gilchrist, masasına dönmeye hamleden Bayan Maheen'in kalçasına hafifçe vurarak. "Kredi kartı basar, kahve yapar, yazı yazar, güzel görünür, hobisi de Uzak Doğu savaş sanatlarıdır. Quantum-Cortexin ürünü."

"Quantum-Cortexin D dereceli memur olarak çalışacak bir şey üretemiyor mu?" diye sordu Lanark karamsar bir sesle.

"Aslında üretebiliyor, hatta üretti de. İstikrar alt-merkezinde denedik, ama bir kargaşaya yol açtı. Müşteriler verdiği cevapları çok mekanik buldu. Çoğu kişi insanlara akıldışı bir inanç besliyor."

"İleri, Provan," dedi Pettigrew.

"Amin, Pettigrew. İleri, Provan," dedi Gilchrist.

"Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu Lanark.

"*İleri*, beklenen bir şeyin daha çabuk gerçekleşmesini dilemek için kullanılan gündelik bir deyim. Dört gözle Provan'a nakledilmeyi bekliyoruz da. Bundan haberdarsınızdır tabii?"

"Konsey pasaportum olduğu için oraya gidebileceğim söylenmişti."

"Evet, aslına bakarsanız öyle. Provan'dan işleri daha iyi çekip çevirebiliriz. Maalesef bana göre bu büyük, pahalı bina büyük, pahalı bir hata oldu. Havalandırma bile iyi çalışmıyor. Neyse, hadi on ikinci kata gidelim."

Dışarıdaki bir ofisin masaları arasından geçerek geniş ve tenha bir asansöre bindiler. Asansör onları otuz kadar masanın olduğu uzun, dar bir ofise çıkardı. Masaların yarısı yazı yazan ya da telefonda konuşan kişilerle dolu, çoğu boş, geri kalanlar ise çene çalan gruplarla çevriliydi. Gilchrist Lanark'ı bunlardan birine götürüp, "İşte yeni soruşturma memurumuz," dedi.

"Çok şükür!" dedi kâğıdı itinayla katlayarak uçak yapmaya çalışan

bir adam. "Biraz önce altı hayvanla yüzleştim, hem de peş peşe. Uzun, çok uzun bir süre oraya gitmeye niyetim yok." Kâğıt uçağı fırlattı, uçak ofis boyunca tatlı tatlı süzüldü. Oradan buradan alkışlar yükseldi.

"İyi şanslar!" dedi Gilchrist, Lanark'ın elini sıkarak. "Sana uygun bir pozisyon bulur bulmaz, terfi alacağına söz veriyorum. Pettigrew'la genelde Vasküler Çukur'da içeriz. Pespaye bir bar, ama hem ofise yakın hem de her gittiğinde insanın gözleri bayram ediyor." (Göz kırptı.) "Yani işten sonra uğrarsan beraber bir şeyler içebiliriz."

Aceleyle çıkıp gitti. Uçak fırlatan adam Lanark'ı bir duvardaki uzun bir kapı silsilesinin sonuna götürüp kapıyı hafifçe araladı, aralıktan içeri bakıp, "Sakin görünüyor. Endişelenecek bir şey olduğunu sanmıyorum. Ne yapacağını biliyorsun, değil mi?" diye sordu.

"Evet."

Lanark kabine girip, üzerinde "Soruşturma" tabelası bulunan tezgâhın arkasına geçti.

Karşısında çelimsiz, genç bir adam oturuyordu. Kısa, karışık saçları, ucuz kumaştan temiz bir takımı vardı, gözleri kapalıydı, görünüşe göre yan devrilmemek için kendini zor tutuyordu. Lanark az önce girdiği kapının topuzunu tuttu, kapıyı hızla çarpıp yerine oturdu. Adam gözlerini açıp, "Yo yo yo yo... yo yo, beni yanlış anladınız," dedi.

Gözleri Lanark'ın yüzüne odaklandıkça suratındaki ifade değişmeye başlamış, yüzüne kan gelmişti. Gülümseyerek, "Lanark!" dedi.

"Evet," dedi Lanark merakla.

Adamın içi öyle ferahlamıştı ki, az kalsın kahkahayı basacaktı. "Çok şükür, sensin!" Tezgâha eğildi, Lanark'ın elini sıkarken, "Beni tanımadın mı?" dedi. "Tabii tanımazsın, o zaman daha çocuktum. Ben Jimmy Macfee. İhtiyar Bayan Fleck'in küçük Macfee'si. Kız kardeşlerimle beraber senin yatağının üstünde gemicilik oynadığımız eski Ashfield Sokağı günlerini hatırladın mı? Ama biraz kilo almışsın. O zamanlar inceciktin. Ceplerin deniz kabuğu ve çakıl taşı doluydu, unuttun mu?"

"Sen o çocuk musun?" dedi Lanark kafasını sallayarak. "Bayan Fleck nasıl? Bu yakınlarda gördüğün oldu mu?"

"Yo, son zamanlarda görmedim. Bu aralar pek dışarı çıktığı yok. Kireçlenmesi var. Yaşına göre normal. Şükürler olsun ki karşıma sen çıktın. Senden önce altı memurla görüştüm, hepsi de beni bir diğerine paslayarak atlatmaya çalıştı. Sorun şu: Evliyim ve karımla bir motorevimiz var. *Üstüne üstlük* iki de çocuğumuz var, biri altı, diğeri yedi ya-

şında, bir kız, bir oğlan. Motorevlere bir diyeceğim yok –ben de o batasıca şeylerden yapıyorum– ama pek fazla odaları yok, haksız mıyım? Ben buraya yerleşirken iskan dairesi, kiramı vaktinde ödeyip etliye sütlüye karışmazsam, ihtiyacımız olunca doğru düzgün bir eve çıkabileceğimizi garanti etmişti. Neyse işte, başımıza bir kaza geldi, karım yine hamile kaldı. Peki bu durumda ne yapacağız? Bir motorevde dördümüz, bir de avaz avaz bağıran bir bebek... Her banyo ya da anlarsın-işte yapmamız gerektiğinde umumi tuvalete gitmeye devam mı edeceğiz? Şimdi ne yapacağız?"

Lanark kafasını eğip tezgâhın üzerindeki kaleme ve form yığınına baktı. Kalemi alıp tereddütle, "Adresin ne?" dedikten sonra kalemi atıp, kararlı bir sesle, "Bana anlatma. Hiçbir işe yaramaz. Bu yerin size zerrece yardımı dokunmaz," dedi.

"Ne?"

"Buradan yardım alamazsın. Yeni bir eve ihtiyacın varsa, onu kendi kendine almanın bir yolunu bulman gerekecek."

"Ama bunun için para lazım. Bana... hırsızlık yapmamı mı öneriyorsun?"

"Belki de. Bilemiyorum. Ama ne yaparsan yap, lütfen dikkatli ol. Henüz polislerle karşılaşmadım, ama tek tabanca suçlularla başa çıkmakta son derece etkili olduklarını tahmin ediyorum. Olur da bir şey yapmaya karar verirsen, seninle aynı şeyleri hisseden bir sürü başka insanı yanına al. Belki de bir grev örgütlesen daha iyi olur, ama para için grev yapma, çünkü düşmanlarınız parayı sizden daha iyi anlıyor. Başka şeyler için grev yapın. Daha büyük evler için mesela."

Macfee kuşkuyla suratını buruşturdu ve "Ben mi? Örgütlemek mi? Hiçbir bok yapmadığın için sağol!" diye bağırdı.

Ayağa fırladı ve arkasını dönüp asansöre doğru yürüdü.

"Bekle!" diye seslendi Lanark, tezgâhın üzerinden atlarken. "Bekle! Bir fikrim daha var!"

Kattaki ağır havanın içinden güçbela geçip, kapı kapanmadan asansörün düğmesine basmayı başardı. Yaşını başını almış adamlarla daha gençten kadınların oluşturduğu kalabalıkta Macfee'nin omzuna iyice yapışmak zorunda kaldı.

"Bak Macfee," diye fısıldadı. "Ailemle birlikte yakında yeni bir eve geçiyoruz... eskisine siz yerleşebilirsiniz."

"Nerede?"

"Katedralde."

"Yasadışı işler yapacak adam değilim ben!"

"Ama bu yasal... çok yardımsever bir papazın idaresinde."

"Ne büyüklükte?"

"İki metreye üç. Tavan da biraz eğimli."

"Tanrım, benim motorevim zaten neredeyse bu büyüklükte. *Hem de* düz bir çatısı ve iki odası var."

"Ama orası bize uyar, beyim!" diye lafa karıştı, kucağında bebek olan bitkin bir kadın. "İkiye üç dediniz, değil mi? Kocam ve kayınımla birlikte tam da böyle bir yere *ihtiyacımız var*."

"Söylesene," dedi Macfee saldırgan bir edayla, "sana burada çalışman için ne kadar veriyorlar?"

"Kendi evimi almaya yetecek kadar."

"Sana neden maaş ödüyorlar ki?"

"Galiba bizim gibi eğitimli insanlara rahat edelim diye iş veriyorlar," dedi Lanark. "Bir de, çalışmazsak tehlike yaratabileceğimizden korkuyorlar."

"Hasiktir... ne harika!" dedi Macfee.

"Valla beyim, sizin çıkacağınız o oda kulağa çok güzel geliyor. Neredeydi demiştiniz?"

Kapının açılmasıyla üçü hızla girişe doğru ilerledi, Lanark hâlâ Macfee'nin dibindeydi. Kaldırıma çıktıklarında asker dolu üç zırhlı araç gürültüyle önlerinden geçti. "Neler oluyor?" dedi Lanark. "Bütün bu askerler de ne için?"

"Ben nereden bileyim?" diye çıkıştı Macfee. "Hiçbir şeyden haberim yok, tek bildiğim televizyondaki haberlerle sokakta duyduğum abuk sabuk sesler. Daha geçen gün katedralin çanını deli gibi çaldılar. Neler olup bittiğini ben nereden bileyim?"

Tek kelime etmeden bir köşeye geldiler; önlerindeki kapının üstünde bir tabela vardı. İçinden pembe neonlar geçen kalp şeklinde bir tabelaydı bu. altında da *Vasküler Çukur* yazıyordu. "Bari sana bir içki ısmarlayayım," dedi Lanark.

"Paran yeter mi?" dedi Macfee alaycı bir edayla. Lanark cebindeki kredi kartına dokunup başını salladı ve kapıyı açtı.

İçerisi kırmızı, loş bir ışıkla aydınlatılmıştı, bazı yerlerde ise şatafatlı bir parlaklık vardı. Masalarla sandalyelerin çoğu, tellerinin şekli ve rengi pembe damarlara ve mor arterlere benzeyen ışıl ışıl kafeslerle

birbirinden ayrılıyordu. Yanardöner bir küre, tavanı olduğu gibi kırmızılı beyazlı, hareketli beneklerle bezemişti. Kalın halı kaplı bir merdivenden topallaya topallaya çıkan aksak bir devi andırırcasına güm güm vuran, sabit ritimli, hafif bir müzik çalıyordu.

"Ne çeşit bir meyhane bu böyle?" dedi Macfee.

Lanark durup baktı. Kadınlar da olmasa arkasını dönüp çıkar giderdi. İçerisi kahkahalar atan, gözleri velfecir okuyan, kayıtsız genç yüzlerle ve her türden esvap içinde gerdan, göğüs, diyafram ve bacakla doluydu. Lanark hayatında hiç bu kadar çok kızı bir arada görmemişti. Dikkatli bakınca içeride bir o kadar da erkek olduğunu, ama onların bu kadar dikkat çekmediğini fark etti. Ona kalırsa hepsi de aynı uzun saçlı, kendinden emin gencin kopyasıydı ve Lanark da ondan nefret etmişti. Büyülenmeyle haset arasında gidip gelen bir hisle yerine mıhlanmış gibi duruyordu ki, birisi köşeden adını seslendi. Gözünü çevirince Gilchrist, Pettigrew ve Bayan Maheen'i gördü, kırmızı plastik örtülü bir barın önünde duruyorlardı. Macfee'ye dönüp, "Bak," dedi, "şu uzun boylu adam benim patronum. Sana yardım edecek biri varsa, o. Gidip şansımızı deneyelim."

Macfee'yi yanına alıp bara gitti. "Bay Gilchrist, bu benim eski bir arkadaşım –Jimmy Macfee– çocukluğundan beri bilirim. Kendisi benim müşterim, çok değerli biridir..."

"Dur yahu dur!" dedi Gilchrist neşeyle. "Çalışmak için değil, eğlenmek için buradayız. Ne alırsınız?"

"Sizinki kadar büyük bir viski," dedi Macfee.

"Aynısından lütfen," dedi Lanark.

Gilchrist içkileri ısmarladı. Macfee düzenli aralıklarla başını çevirip her birine sırayla gülümseyen Bayan Maheen'den besbelli etkilenmişti.

"Siz neden bir şey içmiyorsunuz?" diye sordu Macfee, Bayan Maheen'in anlık gülümsemesinden payını alınca.

"O içmez," dedi Pettigrew soğuk bir edayla.

"Kendi adına konuşamaz mı peki?" dedi Macfee.

"Gerek duymuyor."

"Siz onun kocası falan mısınız?" dedi Macfee.

Pettigrew serinkanlılıkla viskisini bitirip, "Siz ne yapıyorsunuz?" dedi.

"Ben üreticiyim. Motorev yapıyorum," dedi Macfee diklenerek. "*Üstelik* birinde de yaşıyorum."

"Motorev üreticileri gerçek üretici sayılmaz," dedi Pettigrew. "Ba-

bam gerçek bir üreticiydi. Gerçek üreticilere saygım var. Sizinki lüks mal ticaretine giriyor."

"Yani motorevi lüksten sayıyorsunuz, öyle mi?"

"Evet. Bahse girerim sizinkinde renkli televizyon da vardır."

"Neden olmayacakmış?"

"Herhalde bizden içindeyken ayakta durabileceğiniz, kendi tuvaleti ve ayrı yatak odaları, ahşap pencereleri, hatta belki şöminesi olan bir ev istemeye geldiniz?"

"Neden öyle bir evim olmasın?"

"Anlatayım. Motorev kullanıcıları böyle bir eve yerleşince tek odaya sığışıp diğerlerini kiraya veriyor, hurdacıya satmak için tesisatı söküyor ve kapıları parçalayıp yakacak olarak kullanıyorlar. Motorev kullanıcıları adam gibi evleri hak eden tipler değil."

"Ben öyle biri değilim! Hakkımda hiçbir şey bilmiyorsunuz!" diye bağırdı Macfee.

"Sizin gibileri bir bakışta tanırım ben," dedi Pettigrew sakin bir sesle. "*Siz*, mide bulandırıcı puştun tekisiniz."

Macfee ona dik dik bakarak yumruklarını sıktı ve yüksek sesle nefes almaya başladı. Omuzları kabarmıştı, boyu uzamış gibiydi.

"Bayan Maheen!" dedi Pettigrew sesini yükselterek. "Beni tehdit ederse, işini bitirin."

Bayan Maheen Macfee ile Pettigrew'un arasına girdi, sağ elini boğaz hizasına getirip, serçe parmağı dışarıda, düz ve yatay şekilde tuttu. Gülümsemesi genişleyip öylece kaldı. Gilchrist alçak sesle, "Onu dışarı çıkar Lanark. Burası ona göre bir bar değil," dedi.

Lanark Macfee'yi kolundan tutup kalabalığın arasına daldı.

Kapının dışında Macfee duvara yaslanıp ellerini indirdi ve ürperdi. "Küçük birer kara delik," dedi fısıltıyla. "Kadının gözleri küçük birer kara deliğe dönmüştü."

"Gerçek bir kadın değil o," dedi Lanark. "Kadın *kılığında* bir alet, bir araç."

Macfee öne eğilip kaldırıma kustu, ardından, "Ben eve gidiyorum," dedi.

"Seni bırakayım."

"Bırakmasan daha iyi. Bu akşam birilerini pataklayacağım. Birilerini pataklamam *lazım*. Benden uzak durmazsan bu kişi belki de sen olursun."

Öyle halsizdi ki, Lanark koluna girip onunla önce birkaç sıkış tıkış sokaktan, sonra birkaç tenha sokaktan geçti. Kanalizasyon ızgarasının üzerine beton döken üç işçinin yanına park edilmiş bir kamyonun yanından geçtiler. Kamyonun bitişiğinde silahlı bir asker durmuş, sigara içiyordu. Lanark işçibaşına, "Ne yapıyorsunuz?" diye sordu.

"Bu pis kokulu şeyin üzerine beton döküyoruz."

"Neden?"

"Sen karışma," dedi asker.

"Karıştığım yok, ama ne olduğunu anlatamaz mısınız?"

"Anons edilecek. Evinize gidip anonsu bekleyin."

Lanark önünden geçtikleri bütün lağımlara beton döküldüğünü fark etti. Uzaktan bir nida yankılandı ve giderek yaklaşmaya başladı. Ses ağır ağır ilerleyen bir kamyonetin tepesindeki hoparlörden geliyordu. Şöyle diyordu: "ACİL DURUM ANONSU. NORMAL NABIZ ATIŞINA GÖRE ON BEŞ DAKİKA SONRA BELEDİYE BAŞKANI SLUDDEN ACİL DURUM ANONSU YAPACAK. TELEVİZYONU YA DA RADYOSU OLMAYAN KOMŞULARINIZI BELEDİYE BAŞKANI SLUDDEN'IN YAPACAĞI ACİL DURUM ANONSUNU İZLEMEYE ÇAĞIRIN. BELEDİYE BAŞKANI SLUDDEN'IN NORMAL NABIZ ATIŞINA GÖRE ON DÖRT BUÇUK DAKİKA SONRA YAPACAĞI ANONS BÜTÜN MAĞAZALAR, İŞYERLERİ, FABRİKALAR, DANS SALONLARI, SİNEMALAR, RESTORANLAR, KAFETERYALAR, SPOR SALONLARI, OKULLAR VE UMUMA AÇIK YERLERDE HOPARLÖR SİSTEMLERİNDEN NAKLEN YAYINLANACAK. ACİL DURUM..."

"Bu şehre *neler* oluyor?" dedi Macfee, kolunu Lanark'tan kurtararak. Umumi bir tuvaletin önündeki uzun bir kuyruğun, sonra da devasa afişler asılı olan bir duvarın önünden geçtiler. Macfee, "Burası," dedi, ardından iki afişin arasındaki bir boşluktan geçip, park halinde sıra sıra araçla kaplı geniş, çakıllık bir alana çıktılar. Macfee arabalardan birinin yanında durup kapıyı açtı. Lanark da aracın diğer tarafındaki kapıyı açtı.

Arabanın ön koltuğu eni kadardı, ortada ince yüzlü, balıketinde genç bir kadın oturuyordu. "İçeri girip oturun," dedi kadın. "Kapıları da çenenizi de kapatın. Bu arada kusuruma bakmayın. Çayı hemen koyacağım, ama bahçemi kaçırmak istemiyorum."

Lanark kapıyı kapatıp bir rahatlamayla geriye yaslandı. Pencerelerden güneş ışığı süzülüyor ve araba görünüşe göre bir gül bahçesinin

içinden yavaşça ilerliyordu. Yeşil yapraklar ve okkalı beyaz çiçekler ön camı yalayıp, kapı pencerelerine sürtünerek geride kalıyordu. Lanark güllerin göbeğinde çalışan sarılı kahverengili bal arılarını görüyor, onların uyku getiren uğultusunu, yaprakların hışırtısını ve uzaktan gelen kuş seslerini duyuyordu. Bayan Macfee raftan küçük bir teneke kutu alıp, tepesini bastırdı. Gül kokusuna benzer hoş bir koku yayıldı. Bayan Macfee iç geçirip, gözleri kapalı geriye yaslanarak, "Görmeme gerek bile yok. Sesle koku bana yetiyor da artıyor," dedi.

Arabada ne pedal ne de direksiyon mili vardı, koltuklar öne kayıp arkaya doğru açılarak yatak olan cinstendi. Arka koltukta ise cam bir panel ile kapalı bir panjur vardı, muhtemelen çocuklar panjurun arkasında uyuyorlardı. Ön camın altında çekmeceler, raflar ve bölmeler vardı. Bölmelerden birinde elektrikli bir ocak, diğerindeyse üzerinde küçük bir musluğu olan plastik bir lavabo duruyordu. Macfee küçük buzdolabının kapağını açtı, iki kutu bira çıkarıp birini Lanark'a uzattı.

Güller ön camda iki yana ayrıldı ve araba bir çağıltıyla yuvarlak bir gölün üzerinde yat misali yüzmeye başladı. Suyun kenarından rengârenk, içinde ancak tek tük yeşil yaprağın seçildiği, güzel kokulu muhteşem çiçeklerle bezenmiş tepeler yükseliyordu. Göl epey derindi, ama öyle şeffaftı ki, küçük, yuvarlak, inci gibi çakıllardan bir kütle gibi görünen dip –insan gözlerini suya aksi düşen cennette, çiçekli dağların yansımasına bakmaktan alıkoyabildiği müddetçe– bütün berraklığıyla görünüyordu. Burası insanda bütünüyle bereket, sıcaklık, canlılık, sükûnet, tatlılık ve zarafet hissi uyandırıyordu. Göz, tepelerin suyla buluştuğu net çizgiden sayısız renge bürünmüş eteklere ve bulutsuz mavilikte belli belirsiz son bulan zirveye doğru uzanırken, gökyüzünde sessizce akan yakut, safir, opal ve altuni akikten engin bir şelalenin hayalini kurmamak güçtü. Bayan Macfee bir başka teneke kutu alıp, arabanın içine hercai menekşe kokusu sıktı. Macfee, "Duygusal zırvalar!" diye bağırıp hışımla bir düğmeye bastı.

İçerisi göz kamaştırıcı bir güneşin altında çok şeritli bir otobanda süratle ilerleyen üstü açık bir kırmızı otomobilin içine dönüşmüştü. İleride sıcaktan kaynaklanan buğuda bir sürü nokta görünüyordu. Yaklaştıkça noktaların bir motosikletçi çetesi olduğu anlaşıldı. Araba hızlanarak yolun yan tarafına, motosikletlere doğru gitmeye başladı.

"Jimmy!" dedi Bayan Macfee. "Bundan hoşlanmadığımı biliyorsun."

"Şansına küs," dedi Macfee. Bayan Macfee dudaklarını birbirine bastırdı, ön panodaki çekmecelerden birini açtı, bir çorap bir de iğne çıkarıp çorabı onarmaya koyuldu. Bayan Macfee'nin profilinin üzerinden dışarı bakan Lanark arabanın motosiklet çetesinin lideriyle yan yana gittiğini gördü. Adamın üzerinde kurukafa ve gamalı haç rozetleriyle dolu deri kıyafetler vardı. Bayan Maheen'i andıran deri kıyafetli bir kız adama arkadan sarılmıştı. Derken *bam!* – arabanın Macfee'nin oturduğu tarafından parlak uçlu bir ok fırlayıp motosikletli adamın koltukaltına saplandı. Sonra araba tiz bir sesle yan dönüverdi ve motosikletleri yarıp geçti. Dışarıdaki manzara birdenbire yavaşlamıştı. Ağır ağır birbirine çarpıp çığlık çığlığa bağıran motosikletliler ya havada taklalar atıyor ya da motosikletten düşüyor ve elleri yavaş yavaş kayana kadar acı içinde kıvrana kıvrana arabanın kaportasına tutunuyorlardı. Lanark yanındaki kapıyı açıp büyük bir rahatlamayla karanlık çakıllı parka ve sessiz sakin motorev dizisine baktı.

"Kapat kapıyı, donduk," diye bağırdı Macfee. Lanark istemeye istemeye kapattı. Girdaplı toz bulutlarının arasında motosikletçilerin bedenleri hâlâ baletler gibi fırıl fırıl dönüyordu. İki motosiklet korkunç bir patlamayla çarpıştı, derken manzara değişti ve boynunda desenleri göz alıcı bir kravat olan bir adamın kafasıyla omuzları göründü. "Programınızı kestiğimiz için özür dileriz, ama Büyük Unthank başkanı, Belediye Başkanı Sludden bir acil durum anonsu yapacak. Bu anons ciddi sağlık tehlikeleri konusunda Büyük Unthank bölgesi sakinlerine yönelik bir uyarı niteliği taşıdığından, herkes –bilhassa da çocukları olanlar– tarafından dikkatle dinlenmesi hayati önem arz ediyor. Belediye başkanı Sludden."

Sludden ekranda belirdi, arkasında devasa bir şehir haritası olan deri bir koltukta oturuyordu. Ellerini dizlerinin arasına koymuştu, konuşmaya başlamadan önce vakur bakışlarla kameraya baktı.

> "Merhaba. Çoğunuz beni şimdiye kadar böyle yüz yüze görmemişti ve sizi temin ederim ki bu şekilde karşınıza çıkmaktan dolayı müteessirim. Belediye başkanı halkın hizmetçisidir, iyi bir hizmetçinin de aileler televizyon karşısında akşam keyfi yaparken onların oturma odalarına pat diye girip görevinin zorluklarından şikâyet etmemesi gerekir. İyi hizmetçi işlerini sahnenin arkasında sessizce yapar, işverenine ihtiyaç duyduğu şeyleri te-

min eder. Ne var ki bazen beklenmedik bir kaza olur. Bir bakarsınız mutfak tavanından su damlıyor, işte o zaman hizmetçinin ne kadar becerikli olduğunun önemi kalmaz, olan biteni patronuna ve patronun karısına anlatması gerekir, zira ev işlerinin düzeni bozulacaktır ve bunun nedenini bilmeye herkesin hakkı vardır. Unthank bölgesinin kanalizasyon şebekesinde beklenmedik bir şey oldu, başkanınız olarak size bu sırrı açacak ve nedenini açıklayacağım.

"Ama öncelikle seçimle iş başına getirdiğiniz hizmetçilerin yakın zamanda ortaya çıkan bir sorunun nasıl üstesinden geldiğini anlatmam gerek: açlık. Evet. Açlık. Konsey şehri tecrit etmek amacıyla, infilak eden bir nakliye tırından zehirli bir atığın sızmasına göz yumdu. Yiyecek stoklarımız tükendi. Konseyin bizi kurtarmak için son dakikada devreye gireceğini umarak yiyeceği karneye bağlayabilirdik, fakat bu riski almamaya karar verdik. Bunun üzerine bizzat harekete geçip, kahraman itfaiyemize, sızan zehirli atığı kanalizasyona akıtmasını emrettik – zira başka bir yer yoktu. Onlar da denileni yaptı. Böylece Unthank kurtuldu. Bu zaferi halka duyurmadık. Kimsenin aç kalmaması bizim için yeterli bir mükâfattı.

"Kötü habere gelince, otobandan kanalizasyon sistemine aktarılan zehirli atık, burada son derece öldürücü ve aşındırıcı bir gaza dönüştü. Caddelerimizin, halka açık binalarımızın ve evlerimizin altını oymaya başladı."

Sludden ayağa kalkıp, haritada kırmızıyla işaretlenmiş bölgeyi gösterdi.

"İşte tehlikeli bölge: Unthank'in çevre yolunda kalan merkezi ve katedralin doğusundaki bölge."

"Bu biziz, gayet açık," dedi Macfee.

"Can kaybının önüne geçmek için gazın yayılmasını engellemek zorundayız. Tehlikeli bölgede yer alan bütün lağım kapaklarına ve ızgaralarına çimento dökülecek. Sokaklarda faaliyet devam ediyor, yakında sıra evlere ve diğer binalara gelecek. Lavabolar ve tuvalet taşlarının

kapatılması için sağlık görevlileri gelecek. Haliyle bunlar zaman alacak, bu nedenle sizi işbirliğine çağırıyoruz. Çok yakında, isterseniz, mahallenizdeki polis karakolları ve postanelerden plastik çimento temin edebileceksiniz. Kendi lağımlarını kapatan ev sahiplerinin evlerine rutin bir teftişten fazlası yapılmayacak. Bu arada herkes zaman kaybetmeden lavabolarını kapatıp suyla doldurmalı. Güvenlik için lavaboları da bir süre kullanmamakta fayda var. Şimdi herkesin lavabosunu kapatması için üç dakika ara veriyorum."

Ekranda üç cümle belirdi:

LAVABONUZU KAPATIN
SUYLA DOLDURUN
TUVALETİN SİFONUNU ÇEKMEYİN.

"Bir bira daha al," dedi Macfee bir kutu bira uzatarak. "Sen de Helen."

"Korkuyorum Jimmy," dedi kadın.

"Korkuyor musun? O nedenmiş? Sonunda şans bize de güldü. Bizim lavabolarımız kanalizasyona bağlı değil."

"Peki ama umumi tuvaleti kullanamazsak ne yapacağız?"

"Belediye başkanı bununla ilgili planlarını duyuracaktır herhalde," dedi Lanark. Konuşma onu bayağı etkilemişti. "Rima'yla Sandy'nin katedralde olmasına seviniyorum. Ritchie-Smollet gerekli önlemleri çoktan almıştır bile," dedi kendi kendine. Birasını yudumladı. Ekrandaki yazı kayboldu, Sludden bir kez daha göründü.

"Eminim hepiniz kendinize aynı soruyu soruyorsunuz: Dışkılarımızdan nasıl kurtulacağız? Eh, insanlığın kendisi kadar eski bir soru bu. İçinden su akan tuvaletlerin nispeten yeni buluşlar olduğunu ve dünyanın dörtte üçünde kullanılmadığını unutma eğilimindeyiz. Biz de, ninelerimiz ve dedelerimiz gibi, bir süre bunları kullanma çözümüne gideceğiz."

Bir sürgü gösterdi.

"Küçük çocuğu olanlarda muhtemelen bunlardan bir tane vardır zaten. Yeni stoklar New Cumbernauld'daki

Cortexin Geçici Sağlık Hizmetleri tesisinden hızla dükkânlara nakledi̇liyor. Unthank'te halen eski moda seramik malzeme üreten küçük bir fabrikaya büyük siparişler verilmiş durumda, böylece şehir ekonomisinin ihmal edilmiş bir koluna uzun zamandır ihtiyaç duyulan destek sağlanmış olacak. Çoğumuz kısa süreliğine bunlarsız idare etmek zorunda kalacak olsak da, eminim ki evdeki başka kaplarla iş görebilecek durumdayız. Atıkların ortadan kaldırılmasına gelince, halen elinize geçmediyse, posta yoluyla bunlardan bir paket alacaksınız."

Siyah bir torba gösterdi.

"Bu, bir sürgü dolusu atığı rahat rahat alacak büyüklükte. Boynundan düğümlendiği zaman hem sızmayı hem de kokuyu önlüyor. Bunlar her zaman kullandığınız çöpün yahut çöp bidonunun *içine* değil, *yanına* bırakılacak. Atıkların toplanmasını hızlandırmak için, ordu temizlik işçilerine yardım edecek. Son zamanlarda sokaklarda bolca asker görmenizin nedeni de bu."

"Askerlerin bokları almak için silah taşımasına gerek yok ki," dedi Macfee.

"Banyo ise, asgari düzeyde yapıldığı müddetçe hiç sorun yaratmayacaktır. Lavabonuzu kapattıktan sonra eskisi gibi kullanabilirsiniz, sadece atık suyu (ki bir kereden fazla kullanılmış olmalı) bir kovaya aktarmanız yahut uygun bir toprak alana dökmeniz gerekiyor. Aynı şey idrar için de geçerli. Neyse ki önümüzdeki günlerde havanın ılık olacağı tahmin ediliyor, böylece sıvı atıklarımız ya buharlaşır ya da lağımların hâlâ işler durumda olduğu bölgelere akar."

"Ya yağmur yağarsa?" dedi Macfee.

"Ama aynı zamanda bu tehlikeli sıkıntıya yol açan *nedenleri* de ele almamız gerekiyor. Konseyden bu konuda harekete geçmesini istedik, ki işi yavaştan alarak bu felakete yol açanlar onlar. Bunun yanı sıra, zehri imal eden Cortexin Grubu'na başvurduk. İkisi de bu konuda

uzmanlardan görüş alındığını, meselenin değerlendirileceğini, zamanı gelince kendilerinden haber alacağımızı bildirdi. Bu bizim için yeterli bir cevap değil. Bunun üzerine Profesör Eva Schtzngrm gazı temizleyecek yeni bir teknoloji geliştirmek için çalışan bir ekibin başına getirildi. Biz de yakında Provan'da düzenlenecek olan konsey genel kurulunda Unthank adına cesurca konuşacak bir delege seçmeye karar verdik. Gerçek şu ki, konsey Unthank'e haksızlık etti. Yirmi beş saatlik güne dayalı ondalık takvimi tanıtmalarının üzerinden uzun zaman geçti. Bize yeni saatler göndereceklerine söz verdiler, biz de bu yüzden eski saatleri düşünmeden çürüğe çıkardık, buna rağmen yeni saatler hâlâ gelmedi. O zamanlar genç bir adamdım ve açık konuşmak gerekirse, çoğu kişi gibi ben de buna pek aldırış etmemiştim. Bir sürü zamanı varmış gibi hissetmek herkesin hoşuna gider; kimse zamanın ne kadar hızlı aktığını görmekten hoşlanmaz. Gelgelelim, saat olmadan olağanüstü hallerle başa çıkmamız mümkün değil, bu yüzden yeni bir daire kurduk, artık bizim de kendi süre ölçüm dairemiz olacak. Süre ölçüm dairesi bir televizyon kanalına –bu televizyon kanalına– el koydu, ben de size bu kanalda neler yayınlanacağını göstereceğim."

Sludden duvarda asılı duran bir saatin yanına gitti, kasası küçük bir köpek kulübesi şeklinde olan sarkaçlı bir saatti bu.

Macfee, "Hasiktir! Tam bir mucize!" derken bir bira daha açtı. "Sence yeteri kadar içmedin mi?" dedi Helen.

"Bu, yakın zamanda müzelerden, sandık odalarından ve antikacı dükkânlarından bulunan çok sayıdaki saatten biri. Çok etkileyici bir görüntüsü olmayabilir, ama hatasız çalışma düzenine göre ayarlanan ilk saat bu. Diğer saatler de tamir edildiği zaman, asli hizmetler veren genel müdürlüklerimize konacak ve her biri bununla eşzamanlı hale getirilecek."

Sludden köknar kozalağını andıran bir ağırlığı gösterdi.

"Bakın, ağırlık, zincirine sarılarak kasanın hemen altındaki küçük rafa yerleştirilmiş. Bu anonsun sonunda bu ağırlığı sallanmaya bırakacağım ve saat eski günün bitip yeni günün başladığı gece yarısı vaktinde vuracak. Bu ses polis arabaları ve fabrikalardan gelecek uzun siren sesiyle takviye edilecek, ses yarın öğle vakti de tekrarlanacak. Süre ölçüm dairesi çalışanları çanı olan doksanın üzerinde kilise kulesini de devraldı, bundan böyle kiliselerin çan kuleleri de bu küçük saatin mesajını nakledecek.

"Sessiz sakin insanların bunu özel yaşamlarına yapılmış kaba bir müdahale olarak göreceğinin farkındayım; entelektüeller, güneşimiz yokken, güneş bazlı saat ölçüsüne dönmenin saatleri ileri değil geri götürmek olduğunu söyleyecek; saati nabız atışlarıyla ölçen kol işçileriyse bütün bu yapılanları lüzumsuz sayacak. Kim ne derse desin. Bu saat benim kesin vaatlerde bulunmama olanak sağlıyor. Yarın saat sekiz itibariyle bütün ev, motorev, işyeri ve fabrikalara bir zarf içinde plastik atık torbaları teslim edilmiş olacak. İlk ücretsiz plastik çimento tüplerini yarın saat ondan sonra mahallenizdeki postanelerden tedarik edebileceksiniz. Ben yahut başka bir belediye yetkilisi her saat başı size bu kanaldan işlerin gidişatı hakkında bilgi vereceğiz. Şimdi..."

dedi Sludden ağırlığı eline alarak:

"Hepinize iyi geceler diliyorum. Büyük Unthank için sonsuzluk son buluyor. *Zaman* başlamak üzere."

Ağırlığı elinden bıraktı. Sarkaç bir tik sesiyle sola, tak sesiyle sağa sallandı. Saatin kadranı bütün ekranı kaplayana kadar büyüdü. İki el saat minesinin tam üstündeki küçük kapıyı işaret etti, kapı iki yana açıldı. Tombul bir ahşap kuş çıkıp, "Guguk! Guguk! Gug..." diye bağırmaya başlamıştı ki Macfee'nin bir düğmeye basmasıyla ekran saydamlaştı. Üçü yan yana oturup, ekrandan karanlık otoparka baktı. Dışarıdan siren, koma ve çan sesleri geliyordu. Helen bir lamba yaktı.

"Manyak!" dedi Macfee. "Adam manyağın teki!"

"Yo, hayır," dedi Lanark. "Onu uzun zamandır tanırım, manyak değildir. Ona şahsen güvenmem, ama siyasi durumu enine boyuna kavra-

mış gibi bir hali var. Hem yaptığı konuşma da bana samimi geldi."

"Senin arkadaşın mı?"

"Hayır, karının arkadaşı."

Macfee eğilip Lanark'ın yakasına yapıştı ve "Neler çeviriyorsun?" dedi.

"Jimmy!" diye bağırdı Helen.

Lanark yüksek sesle, "Sorun ne?" dedi.

"Ben de sana bunu soruyorum! Konsey pasaportun var, değil mi? Hem de toplumsal istikrar için çalışıyorsun, yalan mı? Ayrıca Sludden'ı da tanıyorsun, öyle değil mi? Şimdi söyle bana, siz ne yapmaya çalışıyorsunuz?"

Lanark neredeyse Helen'ın kucağına yapışmıştı, kulağı onun bacağının üstündeydi, kulağına doğru avutucu bir sıcaklık akmaya başlamıştı. "Unthank'i yok etmeye çalışıyoruz. Bazılarımız," dedi dalgın dalgın.

"Tanrım, bu yeni bir haber değil ki. Bunu fabrikalarda yıllardır biliyoruz! Ben de 'Tamam,' diyordum, 'Çocuklarımın canına halel gelmedikten sonra burası yok olmuş, kimin umurunda.' Piç kuruları... düşene tekmeyi ciddi ciddi basıyorsunuz, öyle değil mi? *Değil mi?*"

Macfee elinin biriyle Lanark'ın burun deliklerini tıkayıp ağzını kapattı. Lanark birkaç santim ötedeki bir rafta duran parlak bir çaydanlıkta kendini yüzünün şişmekte olan bir yansımasıyla Macfee'nin elinin yansımasını gördü. Birden yansıma titreşti ve bulanıklaştı, hepten kararlığı zaman şuurunu kaybetmiş olacağını düşündü. Acı duymadığı için o kadar da telaş etmedi. Derken tokatlama sesleri duydu, Helen nefes nefese, "*Bırak* adamı, *bırak*!" diyordu. Bırakıldı, ardından daha yüksek tokat sesleri geldi. Helen önce inledi, sonra da, "Git hadi! Çekip git! Bizi rahat bırak!" diye feryat etti.

Lanark el yordamıyla kapı kolunu buldu, yan yan sürünerek çıktıktan sonra kapıyı çarparak kapattı. Hafifçe sallanan motorevin yanında bir süre duraksadı. Ön koltuktan boğuk sesler, arkadan ise güçsüz bir çocuk iniltisi geliyordu. Gözleri bir binanın yan duvarına asılmış ışıklı bir afişe takıldı, afişte mayo giymiş atletik bir çift, yanlarında gülümseyen iki çocuğuyla plajda top oynuyordu. Afişin üzerindeki mesajda şöyle deniyordu: NAKİT VAKİTTİR. VAKİT HAYATTIR. QUANTUM SONSUZLUK'TAN AİLENİZ İÇİN DAHA ÇOK HAYAT SATIN ALIN. (BUNUN İÇİN SİZE BAYILACAKLAR.)

39. Bölüm: Boşanma

"Çocuklarımın canına halel gelmedikten sonra burası yok olmuş, kimin umurunda." Jimmy'nin sözleri endişe verici bir şekilde Sandy'yi aklına getirmişti. Lanark koşarak parktan çıkıp birkaç boş sokaktan geçti, geldiği yoldan dönmeye çalışıyordu. Bardaktan boşanırcasına ılık bir yağmur başladı, ızgaralar çabucak doluverdi. Etraftaki evler ona tanıdık gelmiyordu. Bir köşeden döndü, karşısına bir tırabzan çıktı, yukarıdan katedralin karanlıkta kalmış kulesi ile ışıl ışıl çan kulesinin oradaki çok şeritli otobanı gördü. Rahat bir nefes aldı, tırabzana çıkıp ıslak, kaygan ve eğimli bir çimenliğe atladı. Yolun kenarında biriken su neredeyse yarım metreye ulaşmış, kenarlardan bir dere misali hızla akıyordu. Lanark yolun nispeten kuru şeritlerinden güçbela ilerlemeye başladı. Gözüne çarpan tek vasıta, bir virajın etrafında yay çizerek pıs pıs sprey sıkan askeri bir cipti, cip biraz sonra yavaşlayıp yanında durdu.

Sert bir ses, "Buraya gel!" diye seslendi. "Silahım var, bir numara yapmaya kalkma."

Lanark yaklaştı. Şoförün yanında albay üniformalı şişman bir adam oturuyordu. Şişman adam, "Kaç kişisiniz?" diye sordu.

"Bir."

"Buna inanayım mı şimdi? Nereye gidiyorsun?"

"Katedrale."

"Buraya girerek yasayı çiğnediğinin farkında mısın?"

"Sadece yoldan karşıya geçiyordum."

"Hayır koçum! Şu an bir otobandan geçiyorsun, otobanlar da sadece rafine edilmiş fosil yakıtıyla çalışan motorları olan tekerlekli araçlar içindir, hem unutma... Aman yarabbi, sen Lanark'sın, değil mi?"

"Evet. Sen de McPake misin yoksa?"

"Tabii ya. İçeri atla. Nereye gidiyorum demiştin?"

Lanark yolu tarif etti. "Bizi oraya götür Cameron," dedi McPake, sonra da kendi kendine gülerek geriye yaslandı. "Ben de seni görünce sandım ki isyan çıkacak. Anlarsın ya, böyle zamanlarda isyanlara karşı tetikte oluyoruz."

Cip katedral tarafına döndü. "Rima sana Alexander'dan bahsetmiştir herhalde," dedi Lanark.

McPake kafasını iki yana salladı. "Kusura bakma ama ben bir tane Rima tanırım. O da eski Elit günlerinde Sludden'la takılırdı. Onu bir keresinde tavlamıştım. Ne kadın ama! Seninle aynı zamanlarda o da enstitüye gitmişti galiba."

"Affedersin, kafam gitgide karışıyor," dedi Lanark.

Cip onu katedralin kapısında bırakana dek telaştan perişan bir halde öylece oturdu. Kapıda kulağına organ sesleri geldi, içeride sağa sola dağılmış ihtiyar ve orta yaşlı insanlar (ama *ben de* orta yaşlıyım, diye geçirdi aklından) sıraların arasında ayakta şarkı söylüyorlardı: hiç durmadan akan bir dere misali evlatlarını alıp götüren zamana, gün başlarken ölen bir düş gibi unutulan, uçup giden evlatlara dair bir şarkı. Lanark ağzını kıpırdatarak sessizce sövüp aralarından geçti ve küçük kapıyı açtı, döner merdivenden yukarı fırladı, pencere pervazının yanından organ galerisine çıkıp tavan arasındaki odaların önünden geçti. Rima ile Alex hiçbirinde yoktu. Aceleyle mutfağa gitti, gözlerini fal taşı gibi açıp Frankie ile Jack'e baktı, onlar da kâğıt oyunundan kafalarını kaldırmış, ona bakıyorlardı. "Neredeler?" diye sordu. Mahcubiyet dolu bir sessizlikten sonra Frankie, "Sana bir not bıraktığını söyledi," dedi alçak bir sesle.

Lanark telaşla arkasını dönüp boş odayı buldu. Özenle düzeltilmiş yatağın üzerinde bir not duruyordu.

Sevgili Lanark,

Gittiğimizi görmek seni muhtemelen şaşırtmayacaktır. Son günlerde durum pek iyi gitmiyordu, değil mi? Kararlaştırdığımız gibi, Alexander'la birlikte Sludden'ın yanına yerleşiyoruz, bütün olanları düşününce bizimle gelmemen daha iyi olacak. Lütfen bizi bulmaya çalışma – Alex bu olanlara haliyle biraz üzüldü, onu daha fazla üzmeni istemiyorum.

Sludden'la gitmemi onun büyük bir eve, şöhrete sahip olmasına ve pek çok açıdan senden daha iyi bir sevgili olmasına bağlayacaksın büyük ihtimalle, ama asıl neden bu değil. Seni şaşırtabilir, ama Sludden'ın bana senden daha çok ihtiyacı var. Bana kalırsa senin kimseye ihtiyacın yok. Her şey ne kadar kötüye giderse gitsin, sen her halükârda diğer insanların ne düşünüp hissettiğine aldırmadan yaşamaya devam

edersin. Sen tanıdığım en bencil adamsın.

Sevgili Lanark, senden nefret ettiğimi düşünme, ama ne zaman sana dostane bir şey yazmaya kalksam sonu kötüye varıyor, çünkü neticede şeytana elini verirsen kolunu kaptırırsın. Ama aslında bana genelde iyi davrandın, gerçek bir şeytan sayılmazsın yani.

Sevgiler

Rima

Not: Giysi ve eşyalarımı almak için geri geleceğim. Belki o zaman görüşürüz.

Lanark aheste aheste soyunup yatağa girdi, ışığı söndürdükten sonra yastığa başını koyar koymaz uyudu. Geceleyin sanki korkunç bir şey olmuş da derhal Rima'ya anlatması gerekiyormuş hissiyle birkaç kez uyandı, derken o korkunç şeyin ne olduğunu hatırladı. Gözleri açık, ümitsizce uzanırken, arada saat başı çalan katedral çanının sesini duydu. Bir keresinde çan saatin beş olduğunu haber verdi, daha sonra uyandığında ise üç kere çaldı, belli ki düzenli saat bildirimi zamanın hızını pek de kesmemişti.

Nihayet gözlerini açtığında lamba yanıyordu. Rima yatağın yanında durmuş, şifoniyerden sessizce kıyafetlerini alıyordu. "Merhaba," dedi Lanark.

"Seni uyandırmayayım dedim."

"Sandy nasıl?"

"Çok sessiz, ama keyfi bayağı yerinde gibi. Koşuşturacağı bir sürü oda var, Sludden tehlike bölgesinin dışında yaşadığı için koku da yok hem."

"Burası da kokmuyor."

"Yirmi dört saat daha geçince eminim sen bile kokuyu fark etmeye başlarsın!"

Valizi kapatıp, "Valizi gitmeden önce hazırlayacaktım, ama aniden gelip çılgına dönmenden korktum," dedi Rima.

"Çılgına döndüğümü ne zaman gördün ki?" diye sordu Lanark ters ters.

"Hatırlamıyorum. Aslında bu da sorununun bir parçası, değil mi? Sludden'la sık sık senden bahsediyoruz, duygularını serbest bırakmayı bir becerebilsen ne kadar değerli biri olacağını söylüyor."

Lanark yatakta kaskatı uzanmış, bağırmamak için yumruklarını ve dişlerini sıkıyordu. Rima valizi yatağın ayak ucuna koyup üstüne oturdu, elindeki mendille oynayıp duruyordu. "Lanark, seni incitmek istemem ama neden gittiğimi açıklamam gerek. Benim açgözlülük ve nankörlük edip, daha iyi bir sevgili olduğu için Sludden'ı seçtiğimi düşünebilirsin, ama nedeni bu değil. Bir kadın kendisini başka türlü mutlu ettiği müddetçe hoyrat bir sevgiliyle de rahat bir hayat sürebilir. Ama sen hep çok ciddisin. Küçük, sıradan duygularımı bir toz zerresi kadar önemsiz ve değersiz görüyorsun. Hayatı bir görev, incelenip düzeltilmesi gereken bir şey haline getiriyorsun. Hatırlıyor musun, hamileyken kız çocuk istediğimi söyleyince, bana çocuğu sevecek biri olsun diye oğlan istediğini söylemiştin? Sanki suyun üstünde sallanıp duran bir kayıkmışım gibi beni hep *dengelemeye* çalıştın. Ne mutluluğuma ne de kederime ortak oldun, bana kendimi dünyanın en yalnız kadını gibi hissettirdin. Sludden'ı senden *daha çok* seviyor değilim, ama onunlayken hayat ferah ve özgür bir hal alıyor. Bunun Alex için de yararlı olacağından eminim. Hem Sludden onunla oyun da oynuyor. Sense ona olan biteni açıklamaktan başka bir şey yapmıyordun."

Lanark hiçbir şey söylemedi. "Ama arada neşeli zamanlarımız da oldu, değil mi? Bana yârenlik ettin – seninle tanıştığım için pişman değilim," dedi Rima.

"Sandy'yi ne zaman görebilirim?"

"Yakında Provan'a gideceğini sanıyordum."

"Sandy gelmezse gitmem."

"Telefonla haber verdiğin müddetçe istediğin zaman gelebilirsin. Numarayla adres Frankie'de var. Bakıcı lazım olacak."

"Sandy'ye söyle yakında onu ziyarete geleceğim, onu sık sık ziyaret ederim. Güle güle."

Rima kalktı, valizi aldı, bir an duraksadıktan sonra, "Etrafındaki şeyler konusunda daha fazla şikâyet etsen, eminim daha mutlu olurdun," dedi.

"Şikâyet etseydim beni sever ve yanımda kalır mıydın? Hayır, bu gitmeni daha da kolaylaştırmaktan başka işe yaramazdı. Bu yüzden..."

Ağzı açık kalakalmıştı, zira keder bütün ağırlığıyla kabarıp kabarıp boğazında düğümleniyordu, derken büyük bir hıçkırığı ya da ahşap bir saatin ağır tıklamalarını andıran boğuk, gürültülü, kuru hüngürtülere boğuldu. Elini Rima'ya uzattı, Rima usulca, "Zavallı Lanark! Gerçekten acı çekiyorsun," deyip usulca dışarı çıktı ve kapıyı usulca kapattı.

Lanark bir süre hüngür hüngür ağladıktan sonra nihayet sustu ve göğsünde kurşun gibi bir ağırlıkla dümdüz uzandı. Zilzurna sarhoş olmayı ya da eşyaları vurup kırmayı düşündü kederle, ama her şey gözüne çok yorucu görünüyordu. Göğsündeki kurşuni ağırlık, uyuyakalana dek onu sırtüstü serili tuttu.

Daha sonra bir elin omzuna dokunmasıyla "Rima?" diye sarsılarak gözlerini açtı.

Frankie, elinde bir tepsi, yatağın kenarında dikiliyordu. Lanark göğüs geçirip ona teşekkür etti, Frankie onun yemek yiyişini seyretmeye koyuldu. "Kıyafetlerini götürdüm... fena halde kirlenmişlerdi. Ama aşağıda levazım odasında senin için bırakılmış yeni bir takım ile iç çamaşırları var."

"Ya..."

"Bence tıraşa ihtiyacın var. Jack eskiden berberdi. İstersen söyleyeyim."

"Hayır."

"Sludden'la konuşmayı kabul eder misin?"

Lanark ona öylece baktı.

Kızaran Frankie, "Demek istediğim, seni görmeye gelse, kendini kaybedip ona saldırmazsın, değil mi?" dedi.

"Kendime saygımı zedeleyecek bir şey yapmayacağımdan şüphen olmasın, hele hele de zerrece haysiyeti olmayan biri için."

Frankie kıkırdayarak, "İyi," dedi. "Bunu ona söyleyeyim."

Frankie tepsiyi aldı, bir süre sonra Sludden içeri girip, "Kendini nasıl hissediyorsun?" diyerek yatağın kenarına oturdu.

"Senden hoşlanmıyorum Sludden, gel gör ki sevdiğim yegâne insanlar senin eline bakıyor. Şimdi ne istiyorsun, onu söyle."

"Tamam, söyleyeceğim. Beni görmeyi kabul etmene sevindim, her şeye rağmen kabul edeceğini biliyordum tabii. Rima da ben de senin içgüdüsel otokontrolüne hayranız. Bu seni çok ama çok değerli bir adam yapıyor."

"Bana ne istediğini söyle Sludden."

"Ne de olsa güzel bir kadının aşkı uğruna mızrak dövüşü yapan şövalyeler değil, aklı başında modern insanlarız. Bana kalırsa, o güzel kadın bir noktada seni seçti, ama sen ona fazla ağır gelince oyunu benden yana kullanıp seni bıraktı. Ben hafifsiklet bir adamım. Beni taşımak ka-

dınların hoşuna gider. Halbuki senin hamurun sert, ben de bu yüzden buradayım."

"Lütfen bana ne istediğini söyle."

"Kendine acımayı bırakıp yataktan çıkmanı istiyorum. Senden zor ve önemli bir iş yerine getirmeni istiyorum. Beni buraya komite gönderdi. Senden Provan'a gidip, konseye üye devletlerin katılacağı genel kurulda Unthank'i temsil etmeni istiyorlar."

"Dalga geçiyorsun!" dedi Lanark, olduğu yerde doğrularak. Sludden bir şey söylemedi.

"Bunu neden benden istesinler ki?"

"Enstitü deneyimi olan ve konsey koridorlarını bilen biri olsun istiyoruz. Sen Ozenfant'la çalıştın, hem Monboddo'yla da konuşmuşluğun var."

"Dediklerinin ilkiyle kavga ettim, ikincisinden de hiç hoşlanmıyorum."

"İyi işte, o zaman Provan'da kalkıp, onları bizim adımıza eleştir. Şu an bizi bir diplomatın temsil etmesini istemiyoruz, başka ülkelerden gelen delegelere burada neler olup bittiğini adamakıllı anlatacak pervasız birini göndermek niyetindeyiz. Burnunu kullanıp şehrimizdeki pis kokunun bir kısmını ait olduğu yere geri götür."

Lanark havayı kokladı. Burnuna kötü, tanıdık bir koku geldi. "Grant'ı gönder," dedi. "Hem o politikadan anlıyor."

"Kimsenin Grant'a güveni yok. Politikadan anlıyor, kabul, ama onu değiştirmek istiyor."

"Ritchie-Smollet."

"Politikadan zerre anlamaz. Karşısına çıkan herkesin elinden gelenin en iyisini yaptığını düşünür."

"Gow."

"Gow'un Cortexin'de, bizi rezil eden o şirkette hisseleri var. Vuruşkan çıkışları var, ama tek yaptığı konseyle çatışıyormuş gibi görünmek."

"Peki ya sen?"

"Şehirden bir haftadan uzun süre ayrılacak olursam yönetim tepe taklak olur. Bir an önce çekip gitmekten başka şey düşünmeyen memurlar dışında işleri denetleyecek kimse kalmaz. Dışarıdan ve içeriden ciddi saldırı altındayız."

"Yani kimse birbirine güvenmediği için ben seçildim," dedi Lanark. İçi sarhoş edici bir heyecanla dolmaya başlamıştı, saklamak için kaşla-

rını çattı. Bir tartışma ortamında, belki de bir kürsüde, doğruluk, adalet ve kardeşlik hakkında yalın ve etkileyici birkaç söz sarf ederek muazzam bir kongreyi huşu içinde bıraktığını gözünde canlandırdı. Pat diye sordu: "Provan'a nasıl gidebilirim?"

"Hava yoluyla."

"Peki başka bir bölgeden, şu takvim zımbırtısı bölgeden geçmem gerekecek mi, hani şu..."

"Takvimlerarası bölge mi? Evet, geçeceksin."

"Ama o zaman çok yaşlanmaz mıyım?"

"Muhtemelen."

"Gitmiyorum. Sandy'nin yanında kalmak istiyorum. Büyürken yanında olmak istiyorum."

"Bunu anlıyorum," dedi Sludden vakarla. "Ama oğlunu seviyorsan –Rima'yı seviyorsan– Provan'da onlar için çalışman gerekir."

"Ailem şu an tehlike bölgesinde değil. Seninle yaşıyorlar."

Sludden acı acı güldü, ayağa kalktı ve odada volta atmaya başladı. "Sana tek bir kişinin bildiği bir şey söyleyeceğim. Provan'a gidene kadar bu konuda kimseye tek kelime etmemen gerekiyor, sonrasındaysa dünyaya anlatman gerekecek. Büyük Unthank bölgesinin tamamı tehlike altında, hem sadece tifo salgınından dolayı da değil (gerçi o da muhtemel). Bayan Schtzngrm bir zehir numunesini analiz etti –iki itfaiyeci analiz edeceği numuneyi tedarik etmeye çalışırken öldü– ve zehrin permiyen katmanına doğru sızmaya başladığını söyledi. Senin de muhtemelen bildiğin gibi kıtalar, kesintisiz olmasa da, bir eriyik kütlesi üzerinde yüzüyor..."

"Teknik konuşmalarla kafamı karıştırma Sludden."

"Kirlilik giderilmezse yerkabuğunda çökelme olacak ve sarsıntılar başlayacak."

"Bir şey yapmak lazım!" diye dehşetle bağırdı Lanark.

"Evet. Bu konuda ne yapılabileceğini enstitü biliyor. Bunun için gereken makinelerse yaratığın elinde. Onların birlikte harekete geçmesini ancak konsey sağlayabilir."

Lanark daha ziyade kendi kendine konuşurcasına sessizce, "Gideceğim," dedi. "Ama önce oğlumu görmem lazım."

"O zaman levazım odasında giyin de seni ona götüreyim," diye atıldı Sludden. "Ha, bu arada, bir itirazın yoksa seni belediye başkanı ilan edeceğiz: Büyük Unthank'in Belediye Başkanı. Bir şey ifade etmiyor –icra kurulu başkanı yine ben olacağım– ama unvanı olan insanların

arasına gidiyorsun, bir unvanın olursa o türden insanları etkilemen daha kolay olur."

Lanark ropdöşambra benzeyen eski pardösüyü sırtına geçirdi, çıplak ayaklarını çamurlu ayakkabılara soktu ve Sludden'ın peşi sıra levazım odasına indi. Hisleri, Sandy'ye duyduğu delici, hazin sevgi ile belediye başkanı ve delege olarak kazanacağı saygınlığa yönelik coşkun bir sevda arasında gidip geliyordu. Bu iki sevgi arasındaki diyaloğu kesintiye uğratan hiçbir şey yoktu. Sıcak bir banyo onu bekliyordu, banyodan sonra üzerinde bornozla otururken Jack ona saç sakal tıraşı, Frankie ise manikür yaptı. Temiz iç çamaşırı, çorap, gömlek, üç parçalı açık gri bir tüvit takım giydi, iyi boyanmış siyah ayakkabıları ayağına geçirdi, koyu mavi bir kravat taktı; ardından tuvalete gidip, başka birinin temizleyeceğini bilmenin verdiği rahatlıkla, tuvalet taşının içine oturtulmuş plastik lazımlığa tuvaletini yaptı. Kapatılmış lavabonun üstünde bir ayna asılıydı, ona bakan duvarda ise ayna kapaklı bir ecza dolabı vardı. Dolabın kapağını belli bir açıya getirip kendisine profilden baktı. Jack sakalını kesmiş, bıyığını kısaltmıştı. Alnından geriye atılmış gür, kır saçları kulaklarının arkasından iniyordu: Devlet adamlarınınkini andıran etkileyici bir havası vardı. Ellerini beline koyup, "Sayın Monboddo konseyin Unthank için elinden geleni yaptığını söylerken ya bizi aldatıyor... ya da başkaları tarafından aldatılmış," dedi sessizce.

Levazım odasına döndü, ardından Sludden'ın eşliğinde, katedralin kapısında bekleyen uzun, siyah arabaya gitti. İkisi arka koltuğa oturdu, Sludden şoföre, "Eve, Angus," dedi.

Şehirden süratle geçerlerken Lanark etrafı fark etmeyecek kadar kendine gömülmüştü, ama nehrin üstüne kurulmuş yeni, gösterişli bir beton köprüden geçerken her yeri saran pis koku fena halde ağırlaşınca kafasını kaldırıp baktı. Çatlamış çamurun üzerine şişkin, siyah plastik torba yığınları saçılmıştı. Sludden, "Bunları atacak başka bir yer yok," dedi karamsar bir edayla.

"Televizyonda bu torbaların koku geçirmediğini söylüyordun."

"Öyle, ama çabuk parçalanıyorlar."

Her birinin önünde küçük bir bahçesi, yanında garajı olan muntazam, tektip bungalovların olduğu özel bir yerleşim yerine geldiler. Araba, kapısının önünde eski moda, süslemeli iki demir sokak lambası olan bir evin önünde durdu. Sludden önden kapıya gidip, bir süre beceriksiz-

ce anahtarını arandı. Rima'yı tekrar göreceği için Lanark'ın kalbi güm güm vuruyordu. Evin bir yanındaki perdesiz, dökme cam pencereden, şöminesi yanan bir oturma odası gördü, dört kişi şöminenin karşısındaki alçak masada oturmuş kahve içiyordu. Lanark bunlardan birini tanıdı. "Gilchrist içeride!" dedi.

"İyi, ben çağırmıştım."

"Ama Gilchrist konseyin tarafında!"

"Sağlık meselesinde değil. O konuda bizim tarafımızda, hem gazetecilerle uğraşırken geniş bir cephen olduğu izlenimini vermek önemlidir. Merak etme, Gilchrist senin büyük hayranın."

Küçük bir hole girdiler. Sludden telefonun yanından bir kâğıt parçası aldı, notu okurken kaşlarını çattı. "Rima dışarı çıkmış," dedi. "Alex yukarıda televizyon odasındadır. Herhalde önce onu görmek istersin."

"Evet."

"Yukarıda sağdan ilk kapı."

Kalın halı döşeli dar bir merdivenden çıkıp, kapılardan birini usulca açtı. Küçük bir odaya girdi, köşedeki televizyonun karşısına üç koltuk konmuştu. Yere saçılmış plastik oyuncak tabancaların arasında birbirinden farklı asker üniformaları giymiş iki oyuncak bebek duruyordu. Bir masada açık bir monopol ile üstünde çizimler olan birkaç kâğıt vardı. Alexander ortadaki koltuğun kolçağına oturmuş, koltukta kıvrılmış yatan bir kediyi okşuyor, bir yandan da televizyon izliyordu. Önce arkasını dönmeden, "Merhaba Rima," dedi, sonra dönüp, "Merhaba," diye ekledi.

"Merhaba Sandy."

Lanark masaya gidip çizimlere baktı. "Bunlar nedir?" diye sordu.

"Yürüyen bir çiçek, örümceği duvarın üstüne kaldıran bir vinç, sonra bir sürü yaratığın katıldığı bir uzay istilası. Benimle oturup televizyon izlemek ister misin?"

"İsterim."

Alexander kediyi koltuktan itip kaldırdı, yerine Lanark oturdu. Alexander ona yaslandı, beraber film izlediler, izledikleri film Lanark'ın Macfee'nin motorevinde izlediğine benziyordu, ama burada birbirini öldürenler sürücüler değil askerlerdi. "Öldürmeli filmleri sevmiyor musun?" dedi Alexander.

"Hayır, sevmem."

"Ben en çok onları seviyorum. Çok gerçekler, değil mi?"

"Sandy, uzun bir süre bu şehirde olmayacağım."

"Ya..."

"Keşke kalabilseydim."

"Annem beni sık sık ziyarete geleceğini söyledi. Bizim arkadaş olmamıza bir şey demiyor."

"Biliyorum. Ona seni sık sık görmeye geleceğimi söylerken, gitmek zorunda olduğumu bilmiyordum."

"Ya..."

Lanark gözlerinin dolduğunu hissediyor, ağzını açıp hüngür hüngür ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Acınacak bir babayı hatırlamanın bir çocuk için ne kadar korkunç olacağını düşünerek yüzünü dönüp, kederini içinde tutmak için yüz kaslarını kastı. Alexander yüzünü dönmüş, televizyona bakıyordu. Lanark kalkıp beceriksizce kapıya yürüdü. "Hoşçakal," dedi.

"Güle güle."

"Seni hep sevdim, her zaman da seveceğim."

"Tamam," dedi Alexander, ekrandan gözlerini ayırmadan. Lanark çıktı, merdivenlerde oturup iki eliyle yüzünü ovuşturdu. Merdivenin başında görünen Sludden, "Kusura bakma ama basının acelesi var," dedi.

"Sludden, ona iyi bakacak mısın?"

Sludden birkaç basamak yukarı çıkıp ona yaklaştı ve "Merak etme!" dedi. "Gençken çok başıboş olduğumu biliyorum ama Rima'dan hep hoşlanmıştım, artık sürekli yenilik aramıyorum. Alex yanımda güvende olacak. Bu aralar bir yuvaya *ihtiyacım* var."

Lanark Sludden'ı dikkatle süzdü. Yüzü aynı görünüyordu ama manası değişmişti. Endişeli, çevresindekileri umursayan bir adamın isteksiz ve biraz da çaresiz yüzüydü bu. Lanark içinde bir merhamet sızısı duydu; biliyordu ki Sludden Rima'yla bir yuva sıcaklığı bulamayacaktı. "Gazetecilerle konuşmak istemiyorum," dedi.

"Endişe etme. Bir görünsen yeter."

Şömine rafındaki abajurlu lamba şöminenin önünde oturan küçük grubun üstüne hafif, oval bir ışık düşürüyordu. Sludden, Gilchrist, suspus görünen bir adam ve laubali görünüşlü başka bir adam ateşin karşısında uzun, deri bir kanepede oturuyorlardı. Lanark'ın papaz evinde gördüğü kır saçlı kadın ise kucağında evrak çantasıyla tekli bir koltuğa oturmuştu. Lanark kendi sandalyesini olabildiğince gölgeye çekti. "Bu

iki beyefendi durumu bütünüyle anlıyor. Senin tarafındalar, yani telaşlanacak bir şey yok," dedi Sludden.

Adamlardan suspus olanı sessizce, "Kişilik ayrıntılarıyla ilgilenmiyoruz. Tek istediğimiz doğru iş için doğru adamın bulunduğunu naklet-mek," dedi.

"Siyaset arenasına yeni bir figür giriyor," dedi laubali olan. "Kendisi nereli acaba?"

"Unthank," dedi Sludden. "İkimiz gençken yakın arkadaştık. Aynı bohem grupta kafamıza göre takılır, hayatımızı kahve kaşıklarıyla ölçer, bir anlam bulmaya çalışırdık. Ben o günlerde hiçbir şey yapmıyordum, ama Lanark, takdire şayandır, otobiyografik düzyazı ve toplum eleştirisinin en iyi örneklerinden birini kaleme almış ve onu eleştirme ayrıcalığını bana tanımıştı."

"Okurlar bununla ilgilenmez," dedi laubali adam. Suspus olansa, "Bunu kullanabiliriz. Sonra ne oldu?" dedi.

"Sonra enstitüye girip Ozenfant'la birlikte çalıştı. Kendisi enerji bölümünün başlıca dayanağı olduğu halde, meziyetleri hoş karşılanmadı, en sonunda bürokratik saçmalıklardan usanıp Unthank'e döndü; ama tabii önce başkan-yöneticiye karşı güçlü bir kişisel protesto çekti."

"Burada biraz dramatik detaya ihtiyaç var," dedi laubali adam. "Ozenfant'la çekişmeye düşmenizin nedeni tam olarak neydi?"

Lanark hatırlamaya çalıştı. Nihayet, "Onunla anlaşmazlığa düşmedim. O benimle zıtlaştı, bir kadın için," dedi.

"Bunu atlasak daha iyi olacak," dedi Sludden.

"Olur," dedi suspus adam. "Unthank'e döndü, ya sonra?"

"Sonrasını ben anlatabilirim," dedi Gilchrist samimi bir edayla. "İstihdam, İstikrar ve Çevre merkezinde çalışarak kendini halka hizmete vakfetti. Ben onun patronuydum, çok geçmeden onun peygamber gibi bir adam olduğunu anladım. İnsanların acı çektiğini görünce bürokratik detayları hiç gözü görmezdi. Dürüst olmak gerekirse, çoğu zaman bana göre fazla hızlıydı, bölgeye lazım olan belediye başkanının o olmasının sebebi de bu. Yaklaşan genel kurulda Büyük Unthank'i ondan daha iyi temsil edecek birini hayal edemiyorum."

"Harika!" dedi laubali adam. "Belediye Başkanı Lanark Provan kongresinde *yapacaklarına* dair aktarılabilir bir şey söyler mi acaba?"

Lanark biraz düşündükten sonra, "Hakikati anlatmaya çalışacağım," dedi cesurca.

"Bunu daha çarpıcı bir şekilde ifade edemez misiniz?" dedi laubali

adam. "Mesela, 'Dağları tepeleri aşmam gerekse bile, bütün dünyaya HAKİKATİ duyuracağım," diyemez misiniz?"

"Kesinlikle hayır!" dedi Lanark terslenerek. "Dağların tepelerin Provan'a yapacağım ziyaretle hiç ilgisi yok."

"Ne pahasına olursa olsun, dünya hakikati duyacak," diye mırıldandı suspus olan. "Söylediklerinizi bu şekilde aktarırız."

Sludden, "Pekâlâ beyler!" diyerek kalktı. "Şimdi belediye başkanımız aramızdan ayrılıyor. Çok olağan bir yolcu etme faslı olacak, dolayısıyla takip etmenize gerek yok. Fotoğraf isterseniz, Bay Gilchrist'ın sekreteri size bir tane tedarik edebilir. Karın burada olmadığından size daha sert bir içki ikram edemedim, kusura bakmayın, ama dışarıdaki telefon masasında bir şişe beyaz şarapla yarım şişe viski bulabilirsiniz. Boş vaktinizde içersiniz. Bay Gilchrist sizi şehre bırakacak."

Herkes ayaklandı.

Sludden Gilchrist ile gazetecilere yolu gösterdi. Kır saçlı kadın iç geçirip, "Basınla ilişkiler hiç anlayamayacağım bir bilim," dedi. "Bu evrak çantasında, Bay Lanark, geçiş kartı, nüfus cüzdanı ve Unthank bölgesiyle ilgili üç rapor var. Provan'da yapacağınız konuşmadan önce onları dikkatle incelemenizi tavsiye ederim. Kirliliğin Meroviknik kesintisi üzerindeki etkilerine ilişkin bir sismoloji raporu. Tifo ve benzer salgın ihtimaline ilişkin bir sağlık raporu. Bir de bütün alanları içine alan toplumsal bir rapor – bizimki kadar büyük hiçbir bölgede bizdeki kadar yüksek oranda işsizlik, alkolizm, suç, barınak sıkıntısı yok, okullarda bu kadar fiziksel şiddet uygulanmıyor, devlet bu kadar çok çocuğun bakımını üstlenmiyor. Hepsi de çok eski raporlar, ama insanlara hatırlatmakta fayda var. Sadece sismoloji raporunda teknik dil kullanılıyor, zira bu raporda belli derinliklerden alınmış, ticari değer arz etmesi *muhtemel* permiyen numunelerinin analizine yer veriliyor. Size yardımı olur diye çantaya bir de bilim terimleri sözlüğü koydum."

Lanark, "Teşekkür ederim," diyerek çantayı aldı. "Siz Bayan Schtzngrm misiniz?"

"Eva Schtzngrm, evet. Bir de sizi ilgilendiren kişisel bir mesele var," dedi sesini alçaltarak. "Takvimlerarası bölgeden hava yoluyla geçerken kısa bir menopoz deneyimi yaşayabilirsiniz."

"Ne?" dedi Lanark, etekleri tutuşmuştu.

"Telaşlanmanıza gerek yok. Kadın olmadığınız için fazla değişmeyeceksiniz. Ama tuhaf kasılma ve şişme tecrübeleri yaşama ihtimaliniz

var, ki atlattıktan sonra bunlar aklınıza bile gelmez. Bu konuda telaşlanmayın. Telaşlanmayın."

Sludden kapıdan bakıp, "Angus ışıkları yaktı. Hadi hava alanına gidelim," dedi.

Mutfaktan geçerek arkadaki bir kapıdan çıkıp, hastalıklı lahana kalıntılarının arasındaki bir patika boyunca ilerleyen elektrik kablosunu takip ettiler.

"Unutma," dedi Sludden, "elindeki en iyi taktik alenen suçlama. Diğer delegeler orada değilken konsey başkanlarına ya da konsey başkanları yokken delegelere şikâyet etmenin bir faydası yok. Liderleri utandırıp diğerlerinin duyabileceği şekilde somut vaatlerde bulunmalarını sağlamak gerek."

"Keşke benim yerime sen gitseydin," dedi Lanark. Arkada hafifçe parlayan ışıkta üst yaprakları siyah görünen, azman kurtbağrından bir çite geldiler. Önce Sludden, ardından Lanark ve Bayan Schtzngrm dikenli çalıdaki bir boşluktan geçip havaalanına çıktılar. Burası, etrafı olduğu gibi arka bahçelerle çevrelenmiş bir tepenin üstünde yer alan çimenli, üçgen bir alandı, havaalanı denemeyecek kadar da dardı. Çimenlerin üstüne bir branda bezi yayılmış, etrafına da üç tane lamba dikilmişti. Branda bezinin ortasında, yayvan ayaklı ve eğri, kısa bacaklı bir kuşa benzer bir şey vardı. Kartal denemeyecek denli büyük olsa da, şekli ve kahverengiye çalan altuni tüyleriyle bir kartalı anımsatıyordu. Göğsünde U-1 numaralı bir tabela asılıydı. Arkada, katlanmış kanatlarının arasında tüyler yüzünden daha dar görünen yaklaşık yarım metre eninde bir açıklık vardı. İçerisi, Lanark'ın görebildiği kadarıyla mavi saten kaplıydı. "Bu bir kuş mu yoksa makine mi?" diye sordu.

Sludden evrak çantasını Lanark'ın elinden alıp açıklığa atarken, "Her ikisinden de biraz var," dedi.

"Peki ama içi boşsa nasıl uçabiliyor?"

"Yaşam enerjisini yolcudan alıyor," dedi Bayan Schtzngrm.

"Ama bende bunu başka bir şehre uçuracak enerji yok."

"Kredi kartı aracın senin geleceğinden enerji almasını sağlıyor. Kartın var, değil mi?"

"İşte," dedi Sludden. "Diğer takımının cebinden almıştım. Angus, sandalye lütfen."

Şoför elinde bir mutfak sandalyesiyle karanlıktan çıkıp, sandalyeyi kuşun yanına koydu; durumundan biraz şikâyetçi olan Lanark Slud-

den'ın yardımıyla sandalyeye çıktı.

"Bunu yapmak hiç hoşuma gitmiyor."

"Sadece içeri adım atın, Sayın Delege."

Lanark önce bir ayağını, sonra da diğerini açıklığa yerleştirdi. İçeri kaymasıyla kuş şöyle bir sallanarak yerleşti, derken kafasını yukarı kaldırıp dosdoğru arkaya çevirdi, böylece Lanark koca gaganın aşağıya kıvrılan keskin ucuyla yüz yüze geldi. Sludden kredi kartını uzatırken, "Ona bunu ver," dedi. Lanark kartı ucundan tutup çekinerek kuşun gagasına doğru itti, kuş gagasıyla kartı kaptı. Camsı gözlerinde sarı bir ışık yandı. Kafa öne dönüp alçalarak gözden kayboldu. "Tamamen içeri girmezseniz uçamaz. Unutmayın, ne kadar az düşünürseniz o da o kadar hızlı gider. Kıyafetleriniz kirlenir diye endişelenmeyin, içerisi sterilize edicidir, siz uyurken kıyafetlerinizi yıkayıp düzeltir," dedi Bayan Schtzngrm.

Kuşun içindeki pürüzsüz mavi saten Lanark'ı sandalyede oturuyormuşçasına destekliyordu, ama Lanark kollarını kendine doğru çekince onu yere serdi ve arka taraf iyice meyletti, öyle ki Lanark'ın kuşun boyun kısmında kalan ayakları artık kafasından daha yüksekteydi. İki kahverengi kanadın arasındaki açıklıktan dışarıyı görüyordu; derken her iki kanat da giderek yükselmeye başladı. Ikına sıkıla öne doğru eğilen Lanark sarı, dörtgen pencereli bir ev gördü. Pencerede birinin kafasıyla omuzlarının karanlık sureti görünüyordu, şayet bu pencere Sludden'ın evine aitse, dışarı bakan kesinkes Sandy idi. Bu acayip, derme çatma uçak, delege ve belediye başkanı olmak, birdenbire gözüne dünyanın en gerçek şeyinden ahmakça bir kaçış gibi görünmüştü. "Hayır!" diye bağırdı ve dışarı çıkmak için tepinmeye başladı, ama iki yanda yay çizen kanatlar o anda aşağıya doğru çırpınmaya başlayınca sağır edici bir *vamp-vamp-vamp* sesiyle önce bir mızrak gibi çivileme yukarı fırladı, sonra da alnına çarpan şiddetli, soğuk bir rüzgârla kendini kaybetti.

40. Bölüm: Provan

Uyandığında kendini beşikte yatar gibi sessizliğin içinde yatar ve ışıl ışıl bir dolunaya bakarken buldu. Ayı çevreleyen gökyüzünde birkaç büyük yıldız vardı. Gözleri öyle kamaşmıştı ki onları yıldızların arasındaki derin boşluklarda dinlendirdi, ama bu defa da baktığı yerlerde başka yıldızlar, derken koca koca takımyıldızlar parıldamaya başlamıştı; içinde bir galaksinin gümüşi tozlarının belirip ışıldamadığı küçücük bir boşluk bile göremez oldu. İki yana açık kanatlarıyla uçak, yıldızlı bir tavan ile tıpkı yıldızlar gibi ufkun bir ucundan ötekine uzanan yumuşak bir bulut zemini arasında hafif eğik bir şekilde asılı duruyor gibiydi. Bulutlar loş ortamdan görülen beyazlıklarıyla esrarengiz, muhteşem bir renkteydi. Derken buluttan zemin incele incele açıldı, uçak bir an için ters dönmüş gibi oldu, çünkü ışıl ışıl parlayan ay açıklık kısımdan görünüyordu. Gökyüzüne yukarıdan bakıyor, onu yuvarlak bir göle düşen yansımasından görüyordu; yansıma büyütülmüştü zira aşağıda ayın ortasında seçtiği siyah leke belli ki kuş-uçağın bir yansımasıydı. Karanlıkta kaldığı halde gölün kendine has bir rengi vardı. Göle yansıyan ayın çevresini kapkara bir hale sarmış, etrafıysa benek benek yıldızlarla kaplı koyu mavi bir su halkasıyla çevrelenmişti. Sağda ve solda bulutlar kadar sedefli beyazlıkta safi kumdan bir sahil uzanıyor, yuvarlak göl ile sahil göz şekli oluşturacak biçimde kavis yapan iki kıyı ile çevreleniyordu. Bunun bir göz olduğunu gördüğünde Lanark'ın içini dolduran his adı konmamış yepyeni bir histi. Ağzı ve zihni ardına kadar açılmıştı, geride kalan tek düşünce ise –o büyük gözbebeğinin önünde süzülen bir noktanın içindeki nokta olarak– o göz tarafından görülüp görülmediğiydi. Başka bir şey düşünme çabasıyla kafasını kaldırıp yıldızlara baktıysa da gözlerini çevirip aşağıya bakmaktan kendini alamıyordu, göz artık daha yakındaydı, tek görebildiği derinliğe yansıyan yıldızlardı. Kulağında, uzaktaki bir gök gürlemesine ya da rüzgâra benzeyen bir ses uğulduyordu. "*Var... var... var...*" diyordu ses. "*Var... mı... var...*" Lanark biliyordu ki, yıldızların yarısı diğer yarısını görüyordu,

aşağıyı yukarıdan ayırt edemeden ve hangisinin hangisi olduğunu umursamadan hafifçe gülümsedi. Derken sonsuzluğun verdiği sersemlikle, uyuyakalmaktan ziyade adeta sonsuzluğun içine doğru süzüldü.

Bir daha uyandığında soluk, soğuk gök mavisinin içindeydi. Bir yanında kuşa benzer mavi bir gölgenin süzüldüğü, diğer yanında, ufkun çok da yukarısında olmayan bir noktada, her kırpışında gözlerine altuni teller fırlatıyormuş gibi görünen küçücük, delici bir güneşin olduğu kar beyazı bir bulut ovasının üstündeydi. Arada bir bulutların içindeki açıklıklardan fıskıyedeki su misali fışkıran kuş sesleri duyuyor, yaklaşık iki kilometre aşağıdaki çimenlere yahut kayalıklara bakıyordu; ama kalıcı tek ses kuş-uçağın usul usul vuran kanatlarının seyrek havada iyice kısılmış sesiydi. Lanark'ın gergin satenin üzerinde serili duran vücudu gevşek ve sıcacıktı. Yüzü bir soğuk su çırpışı kadar ferahlatıcı bir soğuk hava havuzundaydı. İleride, ufukta, çıplak bir masanın kenarındaki süt sürahisi kadar yalnız duran bembeyaz bir bulut dağı gördü. Kenarından kuş şeklinde kara bir nokta ufak bir gölge düşürerek geçiyor gibiydi. Daha sonra, dağın zirvesi ile kayalıkları kuş-uçağın üzerinde süzülürken (güneşe yakın kısımları kaymak gibi, göz alıcı bir renkteydi, güneşten uzaklaştıkça gölgeli bir maviye çalıyordu), Lanark bulutlu ovanın burada sonlandığını ve bulut dağının altında sahici bir dağın yükseldiğini fark etti. Sivri bir zirvesi ve granit kayalıkları olan bu dağ, mor fundalıkların arasından yükselen çentikli sıradağların en yüksek olanıydı. Kılı kırk yaran bir özenle tasavvur edilmiş ayrıntıları ve büyük heykellerin azametini kendi bünyesinde birleştiriyordu. Küçük bir vadinin gölgede kalan tarafındaki hareketlenme bir karaca sürüsü şeklini aldı. Fundalıktaki küçük gölden bir şelale çıkıyordu; kıyıda dizine kadar suya girmiş bir balıkçı vardı. Kıyı boyunca rengârenk tarlalar, beyaz badanalı çiftlikler ve sığ suyun tabanındaki kumun limoni sarı, bitkilerinse kızılımtırak renkte olduğu bir körfez gördü. Daha açıklarda su denizin kabarmasından yol yol olmuş, güneş ışığına yakalandıkları noktalarda ışıldayan küçük dalgaların etkisiyle boydan boya kırış kırış bir hal almıştı. Hafif hafif köpüklenen uçuk yeşil bir üçgen ile üçgenin ucunda ilerleyen uzun bir tankerin üstünden geçti. Derken kartal-uçağın içinden konuşma sesleri geldi, Lanark kafasını içeri çekip güneş ışığından ayrıldı.

Hafif bir ses, ayak ucunun oralarda bir yerden, "...kendisini tanıtsın. Provan Hava Amirliği Unthank'ten gelen U-1 numaralı sefere sesleniyor. Tekrar ediyorum: Lütfen yolcu kendisini tanıtsın. Tamam," diyordu.

Lanark kararlı bir sesle, "Ben Büyük Unthank bölgesinin belediye başkanı," dedikten sonra kıvançla ekledi: "ve konsey devletleri genel kongresi delegesi."

"Lütfen tek–lütfen tek–lütfen tekrar edin. Tamam."

Lanark tekrar etti.

"Unthank'ten gelen U-1 numaralı sefer planlandığı gibi uluslararası sinir–arası sinir–arası sinir sinir-devresi-ondalık-takvim-bazlı-cortexin-kuantum-saatine göre Quebus ekvatorsalının 22 nokta 2–nokta 2–nokta 2–nokta 2–nokta 2 ötesindeki ters akımdan etkilenmeden sıfır nokta sıfır parahelyon 43 dakika 19 nokta 7 saniye epihelyon kiriş koordinatlarıyla Hampden'a inebilir. Anlaşıldı mı? Tamam."

"Anladıysam ne olayım," dedi Lanark.

"Planlandığı gibi ilerleyin. Tekrar ediyorum: planlandığı gibi. Tekrar ediyorum: planlandığı gibi. Tamam."

Bir hışırtıdan sonra ses kesildi. Lanark uzanmış, nasıl sürekli belli işler yapmaya sevkedildiğini ve insanların onunla konuşurken nasıl sanki bu işleri kendisi planlamış gibi davrandığını düşünüyordu. Öte yandan mesaj muhtemelen ona değil, uçağınaydı. Bir makinenin makineyle konuşmasına çok benziyordu. Yine kafasını çıkarıp güneş ışığına baktı.

Değişik değişik kıyıları olan geniş ve rüzgârlı bir halicin üstünden geçiyordu. Sağ tarafta su kanallarıyla birbirine bağlanan göletleri ve küme küme ağaçlarıyla yemyeşil bir tarım arazisi uzanıyordu. Sol tarafta karın ağarttığı dağ sırtları ve yüksek zirveler vardı, güneş zirvelerin arasındaki küçük haliçlere altuni ışıltılar saçıyordu. Lanark iki kıyıda da dükkânların, çan kulelerinin, kalabalık kordonların ve gemilerle dolu curcunalı limanların olduğu sayfiye yerleri gördü. Suyun üstünde tankerler, şilepler ve beyaz yelkenli yatlar ilerliyordu. Çıkardığı sesler Lanark'ın kulağına kadar gelen yandan çarklı bir vapurdan uzun bir duman püskülü kıvrıla kıvrıla yükseliyordu; vapur, üzerinde geniş bir kırlık, iki orman, üç çiftlik, bir golf sahası ve koya nazır bir kasaba bulunan bir adaya doğru salınıyordu. Bu ada damar damar, dalgalı denizden koparıp kaldırabileceği göz alıcı bir oyuncağa benziyordu, sanki onu bir yerden tanıyordu. "Eskiden kız kardeşim mi vardı acaba?" diye ak-

lından geçirdi. "Yoksa ikimiz beraber şu tepenin çimenlerle kaplı başında, sarı katırtırnakları arasında mı oynuyorduk? Evet ya, gözlemevinin ardındaki şu tepede, yaz tatillerinde, böyle güneşli günlerde. Bir katırtırnağının dibindeki bir tavşan yuvasına konserve kutusu mu gömmüştük ne? İçinde yarın kron, o sene basılmış gümüş bir altı peni, annemin mücevherlerinden bir parça, bir de ucuz, küçük bir not defteri vardı, defterde büyüyünce bize ulaşmasını istediğimiz bir mesaj yazıyordu. Onu yirmi beş sene sonra kazıp çıkaracağımıza söz mü vermiştik? İki gün sonra da hâlâ yerinde duruyor mu diye kazıp bakmıştık galiba. O zamanlar çocuktuk, değil mi? Ben de mutluydum, değil mi?"

Kıyılar sarplaştıkça sarplaşıyor, birbirine yaklaşıyor ve daha ağaçlık bir hal alıyordu; haliç kıyıların arasında darala darala üzerinde şamandıra ve fenerlerin göze çarptığı bir su şeridine dönmüştü. Halicin bazı yerlerine iskeleler kurulmuş, gemiler yapılıyor ya da vinç kollarıyla yükleri boşaltılıyordu. Derken yüksek arazi sağlı sollu yamaçlara ayrıldı ve Lanark bir vadiye geldi; geniş bir havzaydı bu, üzerine çan kuleleri, burçları ve yüksek beyaz bloklarıyla bir şehir kurulmuştu, şehir merkezine doğru parıldayarak akan bir nehir vardı. Kartal-uçak nehir hizasından ayrılıp tepelerin üstünden kavisler çizerek güneye, ardından doğuya, sonra da kuzeye saptı. Bahçelerinde çocukların oynadığı, iplere sıra sıra asılmış çamaşırların hafif hafif esen rüzgârla dalgalandığı beyaz taş evlerin üstünden geçti. Bu şehirde bir tatil havası vardı, çünkü pırıl pırıl havada, yemyeşil oyun sahaları ve tenis kortları insanlarla dolup taşıyordu. Manzaranın genişliği ve güzelliği, güneşin altındaki berraklığı yalnız muhteşem değil, aşinaydı da. "Bütün hayatım, evet, bütün hayatım boyunca böyle bir şey istemiş olmama rağmen, yine de burayı çok iyi tanıyor gibiyim," diye düşündü. "İsimleri değil, hayır, isimler uçup gitmiş, ama yerleri tanıyorum. Eğer bir zamanlar gerçekten de burada yaşayıp mutlu olduysam, nasıl olup da bunları kaybettim? Şimdi neden tek başıma buraya dönüyorum?"

Arada bir şehir merkezinden yavaş bir patlamayı andıran yumuşak, muazzam bir gümbürtü duyuyor, aşağıya bakınca oradan oraya uçuşan küçücük kuş suretleri görüyordu. Üstüne bir gölge düştü, yukarı bakınca tepesinde doğu istikametinde ilerleyen ve göğsünde Z-1 numaralı bir işaret taşıyan bir kartal gördü. Kendi uçağının şehir merkezine giden sarmal bir yolu takip ettiğini ve sürekli alçaldığını fark etti. Gezintiye çıkan, güneşlenen insanlarla dolu parkları birbirine bağlayan, ağaçlarla

kaplı, küçük bir nehrin vadisine doğru iniyordu. Çimenli bayırda oynayan çocuklar ona bakarak mendil salladılar. "Birazdan üniversiteyi göreceğim," diye düşündü Lanark. Biraz sonra kuleli çatıların çevrelediği ikiz avluların üstünden geçti. "Az sonra büyük liman havzası, vinçleri ve ambarlarıyla nehre varacağız," diye aklından geçirdiyse de, bu defa yanılmıştı. Küçük nehir ana nehre katılarak durağan su kollarına ayrılıyor, bu kollar da devasa bir stadyumu çevreleyen patika ve ağaçlar arasından uzanıyordu. Parkurun orada yarış yapanlar, engelli atlama çalışanlar vardı, ortadaki gür, yeşil çimlerde de renk renk giyinmiş atletler soluklanıyor, kalabalık tribünlerden gelen tekdüze alkış sesleri gürlemeye dönüşüyordu. Lanark'ın uçağının tepesinde daireler çizen beş-altı uçak daha belirmişti. Bunlar kısa aralıklarla tek tek, üzerinde kırmızı, mavi, siyah hedef halkaları çizilmiş ana tribünün önüne gerilmiş beyaz brandaya doğru alçalıyordu. Hoparlörden gelen bir ses işitiliyordu: "...Posky, Podgornyi, Paleolog ve Norn şimdi son etaba girdi; İskit Cumhuriyeti'nden Premier Kostoglotov hedefe kilitlenmiş durumda alçalışa geçti; Norn ve Paleolog ikinci sıradaki Podgorny'i geçiyor, evet, geçiyor, neredeyse başa baş durumdalar, aralarındaki boşluktan Posky hızla yaklaşıyor" –burada büyük bir uğultu yükseldi–

"Tiahuanaco'lu Toltec hedefe doğru alçalışa geçiyor, şu an Polsky üçüncü sırada, Norn başı çekiyor, arkasında Paleolog var, Posky'yle Podgorny dördüncülüğü paylaşıyor, işte Unthank'in başkanı –pardon *Büyük* Unthank'in *belediye* başkanı– göründü, hedefe doğru alçalıyor, Norn, evet, Norn, evet, Thule'lu Norn ipi göğüslüyor, onu sırasıyla Trabzonlu Paleolog ile Kırım Tatarı Posky izliyor."

Lanark'ın kartal-uçağı küt diye brandanın üstüne inip bir süre olduğu yerde hafif hafif sallandı. Tulumlu altı adam uçağı kaldırıp, birkaç metre ötede benzer makinelerin dizili durduğu uzun, dar bir platformun karşısına götürdü. Lanark evrak çantasını aldı, kırmızı bluzlu, kırmızı etekli bir kızın yardımıyla platforma çıktı. Kız aceleyle, "Unthank delegesi, değil mi?" diye sordu.

"Evet."

"Bu taraftan lütfen, yarım dakika rötarlı geldiniz."

Kız Lanark'ı birkaç basamak aşağıya indirdi, dinlenen atlet gruplarının arasından geçirip kısa, cüruflu, çıplak bir patikadan ana tribünün altındaki bir kapıya götürdü. Gökyüzündeki engin boşluklardan sonra yapay ışıkla aydınlatılmış daracık bir geçitten koşar adımlarla geçmek

insanın kafasını karıştırıyordu. Lanark her ne olursa olsun, soğuk, kuşkucu ve lakayt bir tavır takınmaya karar verdi. Duvarlarda boydan boya açık asansörlerin olduğu bir salona geldiler. Kız onu asansörlerden birine sokup, "İdare katına çıkın, orada sizi bekliyorlar," dedi. "Bavulunuzu bana verin, delegelerin kaldığı istirahat köyündeki odanıza göndereyim."

"Kusura bakmayın veremem, bunlar çok önemli belgeler," dedi Lanark. Cilalı metal bir panelde bir dizi düğme gördü, aralarından İDARE KATI yazılı olanına bastı. Asansör yukarı çıkarken cilalı panele vuran yansımasını memnuniyetle izledi. Biraz daha yaşlanmış olsa da, levazım odasındakinden bile daha vakur görünüyordu. Liderlere yakışır sivri uçlu, düzgün ve kısa bir sakalı vardı artık, yanakları pürüzsüz ve al aldı, bakımlı ve etkileyici bir havası vardı. Asansörün kapısı açıldı, Wilkins tıpatıp hatırında kalan haliyle karşısında durup elini sıktı. "Belediye Başkanı Sludden! Değil mi?" dedi.

"Hayır Wilkins. Adım Lanark. Daha önce tanışmıştık."

Wilkins dikkatle baktıktan sonra, "Lanark!" dedi. "Aman tanrım, demek sensin. Sludden'a ne oldu?"

"Bu aralar çok tehlikeli bir sağlık sorunuyla uğraşıyor. Büyük Unthank bölge komitesi şehri benim temsil etmemin daha uygun olacağına karar verdi."

Wilkins sinsi sinsi gülümseyerek, "O adam tam bir tilki: dokuzuncu kuşak, ekolojik bir tilki," dedi. "Neyse, boş ver gitsin. Sıraya gir, sıraya gir."

"Wilkins, karşılaştığımız sağlık sorunu feci boyutlara ulaşıyor. Bu evrak çantasında insanların çok geçmeden ölmeye başlayacağını gösteren birden fazla rapor var, hem..."

"Bu tanışma amaçlı bir davet, Lanark. Kamu sağlığı pazartesi günü görüşülecek. Sıraya gir de ev sahiplerine merhaba de."

"Ev sahipleri mi?"

"Provan baş yöneticisiyle Lord ve Leydi Monboddo. Hadi, gel de sıraya gir."

Bir yanında iki yana açılır cam bir kapı, diğer yanında da yavaş yavaş içeri giren bir kuyruğun olduğu dönemeçli, geniş bir koridordaydılar. Gümüş rengi sarili bir kadın ile beyaz ehramlı bir adam Lanark'ın dikkatini çekmişti, ama diğerlerinin çoğu ağırbaşlı üniformalar ya da iş kıyafeti giymişti ve yüzlerinde, kendileri samimiyet göstermeden baş-

kalarındaki samimiyete münasip bir karşılık vermeye hazır olan önemli insanların ihtiyatlı ifadesi vardı. Arasına katılması kolay bir kalabalıktı. Cam kapıdan yüksek bir ses kapının ardındaki gruba yeni gelenleri bildiriyordu: "New Alabama'dan Senatör Sennacherib. Languedoc ve Apulia Büyük Mason Teşkilatı'ndan Brian de Bois Guilbert. Batı Atlantis'ten Vali Vonnegut..."

Kapıya ulaşınca, "Büyük Unthank'in Belediye Başkanı," anonsunu duydu Lanark tatminle. Ardından, "Provan'dan Trevor Weems, geldiğinize sevindik," diyen çökkün yanaklı bir adamla tokalaştı.

Mavi tüvit elbiseli, azametli bir kadın başını sallayarak, "Yolculuğun iyi geçti mi?" diye sordu.

Lanark ona uzun uzun baktıktan sonra, "Katalist," dedi.

"Ona Leydi Monboddo de," dedi kadının yanında duran Ozenfant. Çeviklikle Lanark'ın elini sıktı. "Senin de kanıtladığın gibi, zaman bütün unvanları değiştiriyor."

Kırmızı bluzlu, kırmızı etekli bir kız Lanark'ı kolundan tuttu, "Merhaba, adım Libby. Herhalde bir şeyler içmek istersiniz," diyerek onu birkaç basamak aşağı indirdi. "Size büfeden biraz meze almamı ister miydiniz? Bir şey patesi? Bir şey göğsü? Ballı çekirge?"

"Ozenfant şey miydi? Yani şey mi?"

"Yeni Lordumuz, başkanımız, yöneticimiz o oldu evet, duymamış mıydınız? Sizce de müthiş formda görünmüyor mu? Eşi o tüylü elbiseyi neden giymiş, merak ettim. Muhtemelen aç değilsinizdir. Ben de öyle. Hadi içkiye yumulalım, yığınla içki var. Bir dakika oturun."

Lanark uzun, deri bir kanepenin ucuna oturup şaşkın şaşkın etrafa bakındı.

Stadyuma bakan, boydan boya pencereli bir duvara doğru basamak gibi alçalan dört kademeli bir zeminin en yüksek ve en geniş olanındaydı. Etraftaki insanların yarısı delege gibi görünüyor, sakin, küçük gruplar halinde durmuş laflıyorlardı. Kırmızılı kızlar cilveli bir atiklikle gruplar arasında tepsi taşıyarak sohbetlere bir nebze canlılık katıyordu, ama bu canlılık ellerinde içmedikleri viski bardaklarıyla duvar kenarlarından etrafı gözleyen siyah takımlı, sessiz, gürbüz adamlar tarafından dengeleniyordu. Kanepenin yanındaki cam sehpada TOPLANTI PROGRAMI yazan bir deste broşür duruyordu. Lanark birini alıp baktı. Trevor Weems'in Provan halkı adına delegelere hoşgeldin dediği ve ziyaretlerinden memnun kalacaklarını garanti ettiği bir mektup okudu. Can ya

da mal tehlikesi yoktu, zira Quantum-Cortexin grubundan en yeni güvenlik elemanları kiralanmıştı. Diğer taraftan, Kırmızılı Kızlar insandı ve karşılaşabilecekleri her türlü güçlükte delegelere yardım etmeye can atıyorlardı. Listede Armonika'dan Zimbabve'ye kadar alfabetik sıraya konmuş altı sayfalık bir bölge adları listesi vardı. Lanark Büyük Unthank delegesinin Belediye Başkanı Sludden olarak geçtiğini gördü. Bundan sonra da şu başlıkta bir sayfa geliyordu:

BİRİNCİ GÜN

SAAT 11. Varış, delegelerin Lord ve Leydi Monboddo tarafından karşılanması

Ardından listede bir basın toplantısı, öğle yemeği, "sosyal ve formalitesiz bir lobicilik fırsatı", çoban köpeği müsabakası, bilek güreşi yarışması, çeşitli konuşmaların yapılacağı bir akşam yemeği, Purser'ın *Elphin'in Talihsizlikleri*'nin Erse Operası'nca sahnelenecek bir gösterimi, havai fişek gösterisi, son olarak da bir parti yer alıyordu. Lanark sabırsızca sonraki sayfayı çevirince daha ciddi bir programla karşılaştı.

İKİNCİ GÜN

SAAT 8:50. Kahvaltı. Lobileşme.

SAAT 10. Dünya Eğitimi Müzakeresi

Başkan, Lord Monboddo

Açılış konuşması: "Kaostan Logosa." Erse delegesi, sosyosofist Odin MacTok okuryazarlığın eğitim düzeyi düşük kimseler üzerindeki zararlı etkisini tahlil ediyor.

Konuşmalar. Önergeler. Oylama.

SAAT 15. Öğle yemeği. Lobileşme.

SAAT 17. Dünya Gıda Müzakeresi.

Başkan, Lord Monboddo

Açılış konuşması: "Atıktan Gıdaya." Bohemya delegesi, Volstat araştırma kurumu üyesi Dick Otoman organik atıkların nasıl olup da insan vücudu içinde birbirlerine yeniden işlerlik kazandıracak şekilde ön işlemden geçirilebileceğini açıklıyor.

Konuşmalar. Önergeler. Oylama.

SAAT 22. Akşam yemeği. Lobileşme.

ÜÇÜNCÜ GÜN

SAAT 8:50. Kahvaltı. Lobileşme.

SAAT 10. Kamu Düzeni Müzakeresi

Başkan, Lord Monboddo

Açılış konuşması: "Devrimci Staz." Paplogonya Halk Cumhuriyeti delegesi, sosyometrist Kado Motnic infra-supra-25-40 spektrumunda "kısa sinir devresi" uygulamasını anlatıyor.

Konuşmalar. Önergeler. Oylama.

SAAT 15. Öğle yemeği. Lobileşme.

SAAT 17. Dünya Enerji Müzakeresi

Başkan, Lord Monboddo

Açılış konuşması: "Biyoçarpıtma." Güney Atlantis delegesi, Algolagnics müdürü Timon Kodac fosil yakıtının tükenmesi sorununa çözüm olarak gen-çarpıtmayı ortaya koyuyor.

Konuşmalar. Önergeler. Oylama.

SAAT 22. Akşam yemeği. Lobileşme.

DÖRDÜNCÜ GÜN

SAAT 8:50. Kahvaltı. Lobileşme.

SAAT 10. Dünya Sağlık Müzakeresi.

Başkan, Lord Monboddo

Açılış konuşması: "Nezaket, Soy ve Kapasite." Hansa delegesi, sosyopatist Moo Dackin sağlık normlarının neden başka sağlık normlarının ortadan kaldırılması yoluyla muhafaza edilmesi gerektiğini izah ediyor.

Konuşmalar. Önergeler. Oylama.

SAAT 15. Öğle yemeği, sosyal ve formalitesiz.

SAAT 17. Alt komite raporları. Oylama.

SAAT 21. Basın Toplantısı.

SAAT 22. Akşam yemeği. Konuşmalar.

Tören Başkanı, Trevor Weems.

Açılış konuşması. "Dün, Bugün ve Yarın." Kongre Başkanı, Büyüme Projesi Sorumlusu, Enstitü Yöneticisi ve Konsey Başkanı Lord Monboddo altı bin yıllık kazanımları ana hatlarıyla izah edecek. Provan Havzası Baş Yöneticisi Trevor Weems bir teşekkür oylaması teklif edecek. Truva ve Trabzon Satrapı Toadi Monk teşekkür oylamasını ev sahiplerine takdim edecek.

SAAT 25. Delegelerin ayrılışı.

Lanark bunları okumadan önce içi büyük, nedensiz bir coşkuyla kaplıydı. O sabah uçağında güneş ışığıyla uyandığından beri kendini büyük bir etkinliğin merkezine, herkesin önünde dünyayı değiştirecek bir söz söyleyebileceği bir yere yaklaşıyor gibi hissetmişti. Wilkins, katalist ve Ozenfant-Monboddo'yu görmek bu hisse zarar vermemişti. Şaşırmıştı elbette ama onlar da şaşırmıştı, ki bu da memnun ediciydi. Gelgelelim kongre programı keyfini kaçırmıştı. Devasa bir makineyi kullanmaya niyetlenip de mühendislik hakkında hiçbir şey bilmediği kafasına dank etmiş gibi olmuştu. "Konuşmalar. Önergeler. Oylama" da ne demek oluyordu? "Lobileşme" neydi, hem neden yemek vakitlerinde yapılıyordu? Diğer delegeler bunları anlıyor muydu?

Katta hıncahınç bir kalabalık vardı, iki adam kanepenin öteki ucunda oturmuş, büyük bardaklarda siyah bira içiyor, aşağıdaki güneşli spor sahasındaki hareketli küçük figürleri seyrediyordu. Biri neşeyle, "Provan'da bütün bunların olduğunu görmek harika," dedi.

"Öyle mi?"

"Hadi ama Odin, kurulu buraya getirmek için sen de herkes kadar çok çalıştın."

Öteki suratsızca, "Milletin ağzına bir parmak bal çalıyorlar. Bir parmak bal," dedi. "Bizi söğüşlerken kısa bir süre makul maaşlar ve uzun tatiller veriyorlar, sonra da *Pat!* İşimizi bitiriyorlar. Provan da ismi lazım olmayan şu malum Büyük Bölgeye dönecek."

Lanark, "Affedersiniz, bu şehrin koşullarından mı şikâyet ediyorsunuz?" dedi merakla.

Asık suratlı adamın gür, beyaz saçları, güreşçilerinkini andıran bir vücudu, boksörlere benzeyen hırpalanmış, pembemsi bir yüzü vardı. Bir an Lanark'a bet bet baktıktan sonra, "Bunu yapmaya hakkım vardır herhalde. Burada yaşıyorum," dedi.

"O zaman ne kadar şanslı olduğunuzun farkında bile değilsiniz demektir! Son derece tehlikeli bir sağlık sorunuyla karşı karşıya olan bir bölgeden geliyorum, Provan beni çok etkiledi, muhteşem bir konuma sahip..."

"Delege misiniz?"

"Evet."

"Yani hava yoluyla geldiniz."

"Evet."

"O zaman bana Provan'dan bahsetmeyin. Gulliver kompleksinin ilk safhalarındasınız."

"Anlayamadım," dedi Lanark soğuk bir tavırla.

"Kaydedilen ilk kuşbakışı gözlem aklı başında, gösterişsiz bir adam olan Lemuel Gulliver'ın Lilliput'un başkentinin yanında ayağa kalkma olanağına kavuşturulmasıyla gerçekleşmişti. Çok çalışkan küçük insanlardan oluşan bir halka ait evlerin, caddelerin ve kamu binalarının etrafında çok bereketli çiftlikler görmüştü Gulliver. Yöneticilerin, görevlilerin ve işçilerin gün gibi açık mahareti ve girişkenliği karşısında adeta büyülenmişti. Onların ne kadar ahmak, kendini beğenmiş, yoz, kıskanç ve zalim olduğunu anlayana kadar aradan iki-üç ay geçmişti."

"Siz kötümserler hep hayal kırıklığı tuzağına düşersiniz zaten," dedi neşeli adam neşeyle. "Bir şey bir açıdan aydınlık, başka bir açıdansa karanlık görünür. Neşeli bakış açısını tam tersiyle değiştirdin diye hakikati buldun sanıyorsun, ama gerçek hikmet, aydınlık karanlık bütün bakış açılarını harmanlar."

Suratsız adam sırıtarak, "Hemen herkes olaylara bulutların üstünden bakarken aramızdan bir-iki kişinin lağımların durumuna bakmaktan korkmaması büyük şans," dedi.

Kırmızılı Kız masaya bir tepsi koyarken, "Kusura bakmayın, biraz uzun sürdü," dedi. "İskoç kahvesi denemek isteyebileceğinizi düşündüm."

"Lağımlardan bahsetmenize sevindim," dedi Lanark bir heves. "Ben Unthank'ten geliyorum, lağımlarla ilgili büyük bir sorunumuz var. Aslına bakılırsa, bütün bölgenin geleceğini bu kongre mahvedecek – yani belirleyecek demek istiyorum. Ben buraya Unthank'i savunmak için gönderildim. Halbuki programda" –elindeki broşürü salladı– "ne zaman, nerede konuşacağım konusunda hiçbir bilgi yok. Beni bu konuda aydınlatabilir misiniz?"

"İlk günden bu kadar ciddi olmaya gerek yok," dedi Kırmızılı Kız.

Suratsız adam ağır tempoyla, "Kötürüm bir bölgenin geleceği konusundaki son sözü genellikle altkomitelerden biri söyler," dedi.

"Hangi altkomite? Ne zaman, nerede toplanıyor?"

"Bu bir tanışma toplantısı," dedi Kırmızılı Kız, tedirgin olmuş gibi görünüyordu. "Bu kasvetli meseleleri konuşmayı sonraya bırakamaz mıyız? Bunlardan *öyle* çok konuşulacak ki."

"Kes sesini hayatım," dedi suratsız adam. "Wilkins bütün iplerin kimin elinde olduğunu bilir. Ona sorsan daha iyi olur."

"Bakın," dedi Kırmızılı Kız. "Sizi Nastler'a götüreceğim. O her şey hakkında her şeyi biliyor, hem Hatime odasında sizi bekliyor olacak. Bana öyle söyledi."

"Nastler da kim?"

"Kralımız. Yani bir bakıma. Ama o kadar da heybetli değildir," dedi kız kaçamak bir ifadeyle. "Anlatması zor."

Suratsız adam nahoş bir kahkahayla, "Dalgacının tekidir. Ondan bilgi falan alamazsın," dedi.

Lanark evrak çantasını açıp kongre programını içine koyduktan sonra ayağa kalktı.

Kırmızılı Kıza dönüp, "Görevinizin bana yardım etmek olduğunu biliyorum," dedi. "Hem Wilkins'le hem de şu Nastler denen adamla konuşacağım. Önce hangisini görebilirim?"

Kırmızılı Kız rahat bir nefes alarak, "Eh, tabii ki Nastler'ı," dedi. "Her zaman boştur, isteyen onu istediği saatte görebilir. Ama önce kahvenizi almaz mıydınız?"

Lanark "Hayır," dedikten sonra suratsız adama teşekkür etti ve Kırmızılı Kızın peşi sıra kalabalığa karıştı.

Weems ile karıkoca Monboddolar hâlâ kapının önünde, artık biraz kısalmış olan kuyrukta bekleyenlerle tokalaşıyordu. Lanark yanlarından geçerken, "Xanadu'dan Sözcü Fu. Ynyswitrin'den Proto-Presbiter Griffith-Powys. Zimbabve'den Başbakan Mutlan," diye anonslara devam ediliyordu.

Kırmızılı Kız onu dış koridordan geçirip, üzerinde ne menteşe ne de kol olan beyaz bir panele getirdikten sonra, "Kapı burası. İçeri girin," dedi.

"Siz gelmiyor musunuz?"

"Politikadan bahsedecekseniz ben dışarıda bekleyeyim."

Lanark ittiği kapının üstünde büyük harflerle bir kelime yazılı olduğunu fark etti:

HATİME

Lanark çıktığı binaya mimari açıdan hiç benzemeyen bir odaya girdi. Bu taraftaki kapıda derin paneller ve bir de tokmak vardı, tavan kenger filizi desenli, zarif bir kornişle çerçevelenmişti, uzun cumba penceresinden dışarıdaki kestane ağacının üst yaprakları ile eski bir taş ev görünüyordu. Odanın geri kalanı, üzerinde odanın büyük tablolarının durduğu şövalelerle kaplıydı. Tablolarda oda gerçekte olduğundan daha aydınlık ve net görünüyor, bir köşede kâh çıplak kâh giyinik bir halde uzanmış uzun sarı saçlı, endamlı, güzel bir kız göze çarpıyordu. Portrelerinde olduğundan daha telaşlı ve kılıksız olan gerçek kız ise üzerinde boya lekeli bir kasap önlüğüyle kapının yanında duruyordu. Elinde incecik bir fırça, pencereden görünen ağacın resmine yapraklar yapıyordu, derken durup, Lanark'a resmin öbür tarafını işaret ederek, "Orada," dedi.

"Evet, gel şöyle, gel bakalım," dedi bir ses.

Lanark resmin arkasına geçince yere yakın bir yatakta, sırtı yastıklara dayalı oturan iriyarı bir adamla karşılaştı. Başının orasından burasından kâh melek kanadı kâh şeytan boynuzu gibi fırlamış darmadağınık saçların çevrelediği yüzü ve evhamlı hatta basbayağı korkak ifadesi sayılmazsa, heykelsi ve soylu bir görünüşe sahipti. Adam pijamasının üstüne yün bir kazak giymişti, ikisi de temiz değildi, bacaklarını örten battaniyenin üstü darmadağınık kitap ve kâğıtlarla doluydu, elindeyse bir kalem tutuyordu. Lanark'a yan gözle muzip muzip bakarak, kalemiyle bir sandalye gösterip, "Lütfen otur," dedi.

"Siz buranın kralı mısınız?"

"Provan kralı, evet. Ayrıca Unthank ile enstitü ve konsey dediğiniz o yerlerin de kralıyım."

"Öyleyse muhtemelen bana yardım edebilirsiniz. Buraya gelmemin nedeni..."

"Ne istediğini kabaca biliyorum, sana yardım etmek isterim. Hatta sana içki de ikram ederdim ama bu kitapta çok fazla sarhoşluk var."

"Kitap mı?"

"Yani bu dünyada demek istedim. Senin anlayacağın, ben kralım, hükümet değil. Manzaralar tasarlayıp onları insanlarla bezedim, halen arada bir de tek tük mucizeler yarattığım oluyor, ama onun dışında yönetimi Monboddo ve Sludden gibilere bıraktım."

"Neden?"

Kral gözlerini kapatıp gülümseyerek, "Ben de bu soruyu sorasın di-

ye seni buraya getirdim," dedi.

"Peki cevap verecek misiniz?"

"Henüz değil."

Lanark çok öfkelenmişti. Ayağa kalkıp, "O zaman sizinle konuşmak zaman kaybı olacak," dedi.

"Zaman kaybı mı!" dedi kral gözlerini açarak. "Belli ki benim kim olduğumu anlamamışsın. Kendime kral diyorum – bütünüyle sembolik bir unvan bu, aslında kraldan çok daha önemliyim. Şunu oku, anlayacaksın. Eleştirmenler beni vurdumduymazlıkla suçlayacak ama umurumda değil."[1]

Kayıtsız bir hareketle Lanark'a yataktan bir kâğıt uzattı. Kâğıt çocukça el yazılarıyla doluydu, kelimelerin çoğunun ya üstü karalanmış ya da yanlarına küçük ok işaretleri konmuştu. Büyük kısmı diyalogdan oluşuyordu, ama Lanark'ın gözleri italikle yazılmış bir cümleye takıldı: *Büyük kısmı diyalogdan oluşuyordu, ama Lanark'ın gözleri italikle yazılmış bir cümleye takıldı:*

Lanark, "Bu neyi kanıtlar ki?" diyerek kâğıdı ona geri verdi.

"Ben senin yazarınım."

Lanark gözlerini dikerek ona baktı. "Lütfen bozulma," dedi yazar. "Bu emsali görülmedik bir durum değil. Vonnegut *Şampiyonların Kahvaltısı*'nda, Yehova da Eyüp'ün ve Yunus'un kitaplarında yaratmıştı bu durumu."

"Tanrılığa mı soyundunuz?"

"Bu aralar değil. Gerçi eskiden onun bir parçasıydım. Evet, bir zamanlar bütün olan bir parçanın parçasıyım ben. Ama sonra çürüyüp dışkı olarak atıldım. İyileşmeyi başarırsam, belki de ölmeden önce yuvaya dönmeme izin verilir, bunun için gagamı çürümüş ciğerime sokup duruyor, onu yiyip sonra da sıçıyorum. Buna rağmen o yine büyüyor. Yaradılış içimde iltihaplanıyor. Seni ve şu an içinde yaşadığın dünyayı sıçıyorum. Bu göt kâğıdı da," –yatağın üstündeki kâğıtları karman çorman etti– "sürecin bir parçası."

"Ben dindar biri değilim," dedi Lanark, "ama dini sıçmakla bağdaştırmanız hoşuma gitmedi. Dün gece sizin bahsettiğiniz kişinin bir parçasını gördüm, hiç de o kadar berbat değildi."

1. Bir itirazla karşılaşmayı beklemek, bir konuyu gündeme getirmemek için bahane değildir.

"Tanrı'nın parçasını mı gördün?" diye bağırdı yazar. "Bu nasıl oldu?"

Lanark anlattı. Yazar heyecandan yerinde duramaz olmuştu. "O kelimeleri tekrar söylesene," dedi.

"*Var... var... var...*, sonra bir suskunluk, ardından, *var... mı... var...*"

"'Mı' mı?" diye bağırdı yazar doğrularak. "Sahiden 'mı' mı dedi? Adam sadece 'var, var, var, var,' diye homurdanıp durmuş olmasın?"

"Onu erkek kabul etmeniz hoşuma gitmiyor," dedi Lanark. "Gördüğüm şeyin erkek olmama ihtimali var. Hatta insan da olmayabilir. Ama homurdanmadığı kesin. Neyiniz var böyle?"

Yazar ağzını elleriyle kapatmıştı, görünüşe göre kahkaha atmamak için kendini zor tutuyordu, gözleri yaşarmıştı. Yutkunarak, "Beş *var*'a bir *mı*! İnanılmaz bir özgürlük payı bu," dedi. "Ama sana inanabilir miyim? Seni dürüst yarattım, ama duyularına güvenebilir miyim? Çok yüksekteyken sesleri birbirine karıştırabilir insan."

"Sözcükleri fazla ciddiye alıyormuş gibi bir haliniz var," dedi Lanark bir parça horgörüyle.

"Evet. Benden hoşlanmıyorsun, ama bu konuda elden bir şey gelmez. Ben *esasen* bir edebiyat adamıyım," dedi yazar hafif genizden bir sesle, derken kendi kendine kıkırdamaya başladı.

Uzun boylu sarışın kız fırçasını önlüğüne sile sile resmin kenarından dolanıp önlerinde durdu. Meydan okuyan bir sesle, "Ağacı bitirdim. Artık çıkayım mı?" dedi.

Yazar sırtını yastıklara vererek nazikçe, "Tabii Marion. İstediğin zaman çık," dedi.

"Para lazım. Açım."

"Neden mutfağa gitmiyorsun? Buzdolabında biraz donmuş tavuk olacaktı, eminim Pat kendine atıştırmalık bir şeyler hazırlamana ses çıkarmaz."

"Ben atıştırmalık bir şeyler değil, arkadaşımla restoranda yemek yemek istiyorum. Sonra da canım isterse sinemaya, bara ya da kuaföre gitmek. Kusura bakma ama para istiyorum."

"İsteyeceksin tabii, hak ettin. Sana borcum ne?"

"Saat başı beş peniden bugünkü beş saat için iki buçuk pound. Dünü, önceki günü ve ondan öncekini de hesaplarsak toplam on pound ediyor, değil mi?"

"Kafam aritmetiğe iyi çalışmıyor, doğrudur herhalde," diyerek yastıklardan birinin altından bozukluklar çıkarıp ona uzattı. "Şu an yanımda bu kadar var, aşağı yukarı iki pound. Yarın geldiğinde fazladan bir şeyler verebilir miyim, bakarız." Kız çatık kaşlarıyla önce elindeki paraya, sonra da yazara baktı. Bu sırada yazar küçük bir el pompasından ağzına bir tür sprey sıkmakla meşguldü. Derken kız tek laf etmeden yine tablonun arkasına geçti, ardından bir kapı çarpma sesi duydular.

Yazar iç geçirerek, "Tuhaf bir kız," diye mırıldandı. "Ona yardım etmek için elimden geleni yapıyorum, ama kolay değil."

Lanark başı ellerine yaslı oturuyordu. "Beni yarattığınızı söylüyorsunuz," dedi.

"Öyle."

"Öyleyse nasıl sizin bilmediğiniz deneyimler yaşayabilirim? Size uçaktan gördüğüm şeyi anlatınca çok şaşırdınız."

"Bunun cevabı son derece ilginç; lütfen iyice kulak ver. *Lanark* bittiğinde (esere senin ismini vereceğim) kabaca kırk bölüm, iki yüz bin sözcük uzunluğunda olacak, üçüncü, birinci, ikinci ve dördüncü kitaplara ayrılacak."

"Neden bir, iki, üç, dört değil?"

"*Lanark*'ın belli bir düzenle okunmasını, ama en sonunda başka bir düzenle düşünülmesini istiyorum. Bu eski bir yöntem. Homeros, Vergilius, Milton ve Scott Fitzgerald tarafından kullanılmıştı.[2] Ayrıca, birinci kitaptan önce bir mukaddeme, ortada bir ara fasıl, sondan birkaç bölüm öndeyse bir hatime bölümü olacak."

"Hatimelerin kitabın sonunda olduğunu sanıyordum."

"Genellikle öyledir, fakat benimkisi sonu bekleyemeyecek kadar önemli. Olay örgüsü açısından çok gerekli değil belki ama anlatının feci şekilde ihtiyaç duyduğu bir noktada zihni mizah yoluyla biraz dağıtıyor. Üstelik alelade bir karaktere emanet edemeyeceğim birkaç hoş fikri dile getirme fırsatı veriyor bana. Hem araştırmacıları senelerce uğraşmaktan alıkoyacak eleştiri notları da var. İşin aslı, yazdığım hatime öyle asli bir öneme sahip ki, kitabın neredeyse dörtte biri hâlâ yazılmamış dururken ben onun üzerinde çalışıyorum. Bu çalışmayı da şimdi, bura-

2. Yukarıda bahsi geçen dört yazarın hepsi de hacimli bir eseri hikâyenin ortasından başlatmış fakat eserlerindeki bölümlemeyi mantıksal sıralamaya göre yapmışlardı.

da, bu konuşma esnasında yapıyorum. Ama bu odaya gelmek için henüz kafamda net bir şekilde canlandırmadığım birkaç bölümden geçmen gerekti, yani sen hikâyede benim bilmediğim ayrıntılardan haberdarsın. Hikâyenin anahatlarını ben de biliyorum tabii. Bu seneler önce tasarlandı ve değiştirilmemesi gerekiyor. Buraya Glasgow'u epey andıran yıkımlar şehrimden çıkıp geldin; Edinburgh, Londra ya da (İskoç Sanat Konseyi'nden[3] oraya gitmek için burs koparabilirsem) belki Paris'ten esinlenilmiş ideal bir şehirde bir çeşit dünya parlamentosunun karşısında savunma yapmak itiyorsun. Söylesene, bu sabah uçak inişe geçtiğinde Eiffel Kulesi'ni gördün mü? Ya da Big Ben'i? Veya üzerinde kale olan bir kaya gördün mü?"

"Hayır, Provan şeye çok benziyor..."

"Dur! Söyleme. Kurgularım genellikle esas aldıkları deneyimleri öngörür, ama hiçbir yazar bu tür şeylere bel bağlamamalıdır."

Lanark öyle rahatsız olmuştu ki, kafasındaki düşünceleri toparlamak için ayaklanıp pencereye yürüdü. Yazar ona muammalı biri gibi gelmişti, ama etkileyici olamayacak kadar kendini beğenmiş ve lafazandı. Yatağın oraya geri dönüp, "Hikâyem nasıl sonlanacak?" diye sordu.

"Felaketle bitecek. Thaw'un hikâyesi, sevmek konusundaki başarısızlığı yüzünden ölen bir adamı anlatıyor. Bu hikâye, aynı nedenle yıkıma uğrayan bir medeniyetin resmedildiği senin hikâyenle sarmalanmış."

"Bak," dedi Lanark. "Hiç delege olmak için uğraşmadım. Biraz güneş ışığı, biraz sevgi, bir parça sıradan mutluluktan başka bir şey istemedim. Ama beni yolumdan saptıran örgütlenmeler ve başka şeyler tarafından engellenip durdum, şimdi neredeyse ihtiyar bir adam oldum, varolma nedenim de topu topu herkesin önünde kalkıp, bildiğim tek halk için birkaç iyi söz söyleyebilmekten ibaret hale geldi. Şimdi sen kalkmış, bana bu sözlerin hiçbir işe yaramayacağını söylüyorsun! Hiçbir işe yaramamalarını bizzat *tasarladığını* söylüyorsun!"

"Evet," dedi yazar, başını şevkle sallayarak. "Evet, bu doğru." Lanark aptal aptal yukarı aşağı sallanan kafaya ağzı açık bakakalmıştı, bir-

3. Yazar 1973'te şair Edwin Morgan'ın sponsorluğunda İskoç Sanat Konseyi'nden kitabının yazımında yardımcı olmak üzere 300 £ meblağında burs almıştır; elbette onun bu parayı egzotik yerel renkleri araştırmak amacıyla kullanacağı hiç düşünülmemiştir.

denbire onun korkunç bir vantriloğun kuklasına ait olduğunu düşündü. Yumruğunu sıktıysa da, vuracak cesareti kendinde bulamadı. Yumruğunu gelişigüzel sallayıp şövalede duran tablolardan birine indirdi, şövale de tablo da gürültüyle yeri boyladı. Kapının yanındaki diğer tabloyu da alaşağı ettikten sonra, köşedeki yüksek kitaplığa gidip onu da devirdi. Üst raflardaki kitaplar ardı ardına yere döküldü, kitaplık odayı sarsan bir gürültüyle yere çarptı. Duvarlarda kitapların, dosyaların, şişelerin ve boya tüplerinin olduğu uzun uzun raflar vardı. Kolunu savura savura bunları da yerlere saçtıktan sonra nefes nefese dönüp gözlerini yatağa dikti. Yazar tedirgin bakışlarla oturuyor, ne ki tablolarla şövaleler eski yerlerinde duruyordu. Lanark odaya şöyle bir bakınca kitaplığın sessizce köşedeki yerini almış, kitap, dosya, şişe ve boyaların yine raflarına dönmüş olduğunu gördü."

"Büyücü!" dedi Lanark tiksintiyle. "Lanet büyücü!"

"Evet," dedi büyücü tevazuyla. "Kusura bakma. Lütfen otur da hikâyenin neden böyle ilerlemesi gerektiğini sana anlatayım. Ben konuşurken bir şeyler yiyebilirsin (kesin açsındır), sonra da bana nasıl daha iyi olabileceğim hakkındaki fikirlerini söylersin. Otur lütfen."

Yatağın kenarındaki sandalye küçüktü ama rahat bir döşemesi vardı. Sandalyenin yanında tabaklarla dolu bir tepsi olan bir masa belirmişti. Lanark aç olmaktan ziyade yorgundu, fakat biraz oturduktan sonra tabakların üstündeki kapaklardan birini meraktan kaldırdı. Kapağın altında koyu kırmızı sığır kuyruğu çorbasını görünce bir kaşık alıp yemeye koyuldu.

"Yaşadığın dünyanın fiziğiyle başlıyorum," dedi büyücü. "Tecrübe ettiğin ve etmekte olduğun her şey, Elit Kafe'yi ilk görüşünden şu elindeki kaşığın metaline, ağzındaki çorbanın tadına kadar, tek bir şeyden oluşuyor."

"Atomlar," dedi Lanark.

"Hayır. Yazı. Kimi dünyalar atomdan oluşur, ama seninki düzgün satırlar halinde bembeyaz sayfalar, sayfalar, sayfalar boyu tıpkı bir karınca ordusu gibi ilerleyen küçücük imlerden[4] oluşuyor. Satırların ilerlediğini söyledim ama bu bir metafor, aslında son derece hareketsizler. Cansızlar. Borodino savaşındaki hareketliliği ve gürültüyü, gemiye toslayan

4. Bu yanlış bir antitezdir. Basılı kâğıdın yapısı da her şey gibi atomlardan oluşur. Daha az somut bir tanım olan "sözcükler" tabiri burada "yazı"dan daha uygundur.

beyaz balinayı, alevli göle düşen melekleri nasıl olup da taklit edebilirler ki?"

"Okunarak," dedi Lanark sabırsızlanarak.

"Kesinlikle. Benim bir yazar, seninse bir karakter olarak hayatımız, yaşayan bir ruhu ayartarak yazılı dünyamıza sokmak ve onu orada bize hayat veren yaratıcı enerjiyi çalmamıza yetecek kadar uzun süre tutmak. Ben bu yabancının aklını çeleyim diye berbat şeyler yapıyorum. En kutsal hatıralarımı olabilecek en sıradan sözcüklere ve cümlelere dökerek ortalık malı yapıyorum. Daha vurucu cümlelere yahut fikirlere ihtiyaç duyduğumdaysa onları başka yazarlardan çalıyor ve genellikle kendiminkilerle harmanlıyorum. En kötüsü de, bu elden düşme eğlence daha eğlendirici olsun diye, doğumla bahşedilen muhteşem dünyayı –atomların dünyasını– şekiller ve renklerle dolu bir yamalı bohça olarak kullanıyorum."

"Şikâyet ediyor gibi bir halin var," dedi Lanark. "Neden bilmiyorum. Kimse seni yazman için zorlamıyor, hem bütün işlerin aşağılayıcı yanları vardır. Şunu bilmek istiyorum: Benim kendi dünyamda iyi bir iş yapmayı başaramadığımı görmek, kendi dünyalarında yaşayan okurlarını neden eğlendirsin ki?"

"Başarısızlıklar rağbet görür de ondan. Doğrusu, Lanark, başarılı bir adam olarak eğlenceli olamayacak kadar hissiz ve sıradansın. Ama bu ağırına gitmesin, çoğu kahramanın sonu seninki gibidir. Yunanlının Truva hakkındaki şu kitabını düşün. Bir medeniyet, zinayla bozulmuş bir evliliği düzeltmek için on yıl boyunca bir başka medeniyeti hurdahaş ediyor. İki tarafın kah-

İNTİHAL DİZİNİ

Bu kitapta üç tür edebiyat hırsızlığı bulunmaktadır:

BLOK İNTİHAL: Başka birine ait bir eserin ayrı bir tipografik birim olarak basıldığı intihal türü.

SAKLI İNTİHAL: Çalınan sözcüklerin anlatı içinde gizlendiği intihal türü.

DAĞINIK İNTİHAL: Sahne, karakter, olay ya da yeni fikirlerin, dile getirildikleri özgün sözcükler olmaksızın çalındığı intihal türü. Yerden tasarruf etmek amacıyla bu intihal türleri bundan böyle Blokint., Sakint. ve Dağint. olarak anılacaktır.

ANON.
29. böl., 2. p. Buradaki beyit şu an Glasgow'da Monkland Karayolu ile Katedral Caddesi'nin kesiştiği kavşakta yer alan bir üstgeçidin altında bulunan yayageçidinin yanındaki bir anıtta yazılı olanbir şiirin son dizeleridir.

ANON.
30. böl., 12. p. Clyde Halici'nde yer alan Arran Adası'nda Blackwaterfoot yakınında bulunan String Yolu'nun yan tarafındaki kırlıkta, höyüğün üstündeki yazıttan Blokint.

ANON.
43. böl. Ozenfant'ın konuşması. Ortaçağ İngilizcesiyle yazılmış *Sir Gawain and the Green Knight* adlı epik şiirin ilk kıtasından Blokint. Şiirin alıntılanmayan 3. ve 4. dizeleri şöyledir: "İhanetin ağlarını ören adam/ Yargılandı en büyük haine yaraşır biçimde."

BLACK ANGUS
Bkz. Macneacail, Aonghas

BLAKE, WILLIAM
19. böl., 1. p. *Tecrübe Şarkıları*'ndaki "Çamur Parçası ve Çakıl Taşı" adlı şiirden Sakint.

ramanları da bu kavganın beyhude olduğunun farkında, buna rağmen savaşta ölme arzusunun insan yüceliğinin kanıtı olduğunu düşündükleri için savaşmaya devam ediyorlar. Savaşın hayatta kalan insanlara zarar vermekten başka işe yaradığına dair hiçbir ima yok.

"Sonra Romalının Aineias hakkındaki şu kitabı var. Kahraman barış ve huzurun olduğu bir memleket arayan bir grup mülteciye önderlik ederek Akdeniz'in her iki kıyısına da ıstırap ve savaş yayıyor. Bir de Cehennemi ziyaret ediyor, ama sonra geri çıkıyor. Bu hikâyenin yazarının barış ve huzur dolu memleketlere karşı hassasiyeti var, savaşta Roma galip gelsin, Roma devleti dünyayı herkesin barış içinde yaşayabileceği bir yurt yapsın istiyor, ama hikâyenin sonunda Aineias'ı savaşın gazabıyla masum bir düşmanı intikam için öldürürken tasvir ediyor.

"Musa'yla ilgili olan Yahudi kitabı var bir de. Romalının Aineias hakkındaki kitabına çok benziyor, o yüzden İsa'yı anlatan Yahudi kitabına geçeyim. İsa evi ve eşi olmayan yoksul bir adam. Tanrı'nın oğlu olduğunu söyleyerek bütün insanları kardeşi ilan ediyor. Sevginin dünyadaki en büyük fazilet olduğunu ve başka şeyler uğruna yapılan savaşlar yüzünden bozulduğunu öğretiyor. Çarmıha geriliyor, önce Cehenneme, ardından (Aineias'in barış dolu dünyasına benzeyen) Cennete gidiyor, ama buralar kitabın kapsamı dışında. İsa sevginin en büyük fazilet olduğunu ve başka şeyler uğru-

35. böl., son p. Sakint. Ritchie-Smollet *Tecrübe Şarkıları*'ndaki "Küçük Avare"den alıntı yapıyor.

BORGES, JORGE LUIS

43. böl., Ozenfant'ın konuşması yazarın "Barbarlar ve Şehir" adlı kısa yazısından Blokint.

BOYCE, CHRISTOPHER

38. böl., 16. p. "üstü açık kırmızı otomobil" ile motosikletçilerin karşılaşması yazarın "Çevirim Senaryosu" adlı kısa hikâyesinden Sakint.

BROWN, GEORGE DOUGLAS

Yazar 1. ve 2. kitapların yazımında *The House With the Green Shutters* (Yeşil Panjurlu Ev) adlı romana çok şey borçludur. Romanda baskıcı baba otoritesinin iradesiz bir çocuğu varoluş korkusu, halüsinasyon ve suça itişi işlenir.

BUNYAN, JOHN

9. böl., 10. p. *Relation of the Holy War Made by Shaddai Upon Diabolus for the Regaining of the Metropolis of the World* (Shaddi'nin Başlattığı Kutsal Savaşın Şeytanın Metropolisi Yeniden Ele Geçirmek için Yaptığı Savaşla İlişkisi ya da Musul'un Kaybedilmesi ve Tekrar Ele Geçirilmesi) adlı kitabının ilk paragrafından Blokint.

BURNS, ROBERT

Robert Burns'ün insancıl ve lirik rasyonalizminin bu kitabın oluşumunda hiçbir etkisi olmamıştır, ki salt kaynaklara atıfla açığa vurulan herhangi bir gerçekten daha meşumdur bu. Ayrıca bkz. Emerson.

CARLYLE, THOMAS

27. böl., 5. p. "Bir tür Tanrı inancım ... inanmıyorum," vs. Ecclefechan'ın annesine yönelttiği, "Ulu Tanrı gökten zembille inip bir dükkânda el arabası mı yapmış?" şeklindeki sorudan Sakint. Sıkıcı bir romana yavan bir dizin koyma tekniği de *Sartor Resartus*'tan alınmıştır.

CARROLL, LEWIS

41. böl., 3. p. Beyaz gökkuşağının

tadı *Alice Harikalar Diyarı*'nda, üzerinde "beni iç" yazan şişedeki içkinin tadından Dağint.

CARY, JOYCE
28. ve 29. böl. *The Horse's Mouth* (Atın Ağzı) romanından Dağint. Burada ve başka yerlerde Duncan Thaw (metruk bir kilisede Kitabı Mukaddes'in Tekvin kitabından esinlenilmiş bir duvar resmi yapan, Blake alıntılarına meraklı, meteliksiz ressam) Gulley Jimson ile onun işçi sınıfı mensubu yeteneksiz çömezi Nosey Barbon'ın bir karışımıdır.

CHASE, JAMES HADLEY
9. böl., 1. p. *No Orchids for Miss Blandish* (Bayan Tatlıdil'e Orkide Yok) adlı eserin ilk iki paragrafından Blokint.

COLERIDGE, SAMUEL TAYLOR
41. böl., 12. p. Buradaki Tanrı, yetimler ve Cehennem göndermesi *İhtiyar Denizcinin Ezgisi* adlı şiirin, "Bir yetimin ahı tepelerden indirip/ Cehenneme sürükler insanı," dizelerinden yapılmış bayağı bir Sakint.
26. böl., 10. p. Hemşirenin şef'katli sözleri karşısında Thaw' un bağrına yayılarak, onu Tanrı'dan Marjory'nin ölmesini dilerken hissettiği nefes darlığından kurtaran sıcaklık, İhtiyar Denizciyi, bir albatros öldürdüğünden ötürü mahkûm olduğu "Ölümde Yaşam Kâbusu"ndan kurtaran su yılanları karşısında içinde kabaran "sevgi seli"nden Sakint.

CONRAD, JOSEPH
41. böl., 6. p. Kodac'ın konuşması *Nostromo* romanında geçen özel ve cins isimlerin araya serpiştirildiği bir Sakint.

DISNEY, WALT
3. kitapta, Lanark'ın kolunun ejderderisine dönüşümü ile insanların ejdere dönüşümü, kahramanın burnunun uzadığı ve yaramaz çocukların eşeğe dönüştüğü *Pinokyo* adlı çizgi filmden Dağint.

na yapılan savaşlarla bozulduğunu öğretmişti; ama (şarkıda dendiği gibi) "bizi iyileştirmek için öldü" ise o da başarısız oldu demektir. Ona tapan milletler dünyanın en gözü doymaz fetihçileri haline geldi.

"Yalnızca şu İtalyan kitabında Cennette yaşayan bir insan resmediliyor. Aineias ile İsa'nın peşinden Cehennemden geçerek oraya varıyor, ama önce sevdiği kadını ve yuvasını kaybediyor, sonra da bütün politik umutlarının mahvını izliyor.

"Bir de dev bebeklerin anlatıldığı şu Fransız kitabı var. Bunların tek yasası kendi gönüllerini hoş tutmak, bunun için erkeklerden oluşan şen bir ailede yiyip içip sıçıyor, yetişkinlerin medeniyet dediği her şeyle dalga geçiyorlar. Kadınlar onların gözünde mevcut, ama sadece oyuncak olarak.

"Mahzun Yüzlü Şövalyeyle ilgili olan İspanyol kitabı var sonra. Bekâr ve yoksul bir ihtiyar, bir çırpıda zafer kazanan kahramanların anlatıldığı, şu *senin* içinde olmak istediğin türden kitapları okuya okuya aklını yitiriyor. Evini terk ediyor ve *asla* ortalıkta görünmeyen bir güzel için köylüler ve hancılarla kavga edip maskara oluyor, yaralanıyor. Ölüm döşeğinde aklı başına gelince dostlarına insanın aklını başından alan kitaplar okumamalarını tembihliyor.

"Âdem ile Havva'yı anlatan İngiliz kitabında ise imparatorluk kuran yiğit bir Şeytan, ahlakdışı, alaycı, sınırsız yaratma gücüne sahip bir Tanrı, bir sürü de savaş tasvir

ediliyor (ama cinayet yok). Her şey bir karıkocanın etrafında, onların evinin ve bahçesinin durumu etrafında gelişiyor. Bu karıkoca toprak sahibine itaatsizlik edince evden çıkarılıyor, ama toprak sahibi onlara, tövbekâr bir şekilde yaşayıp ölürlerse kendi evinde kalabilecekleri sözünü veriyor. Başarı yine kitabın kapsamına alınmıyor. Kitabın sonunda, onları birbirini öldürecekleri bildikleri çocuklar yetiştirecekleri bir dünyaya doğru yola çıkarken görüyoruz.

"Bir de büyü yaparak gençleşen yaşlı doktor Faust'u anlatan şu Alman kitabı var. Faust bir kız seviyor, sonra onu ihmal ediyor, kız da aklını yitirip ondan olma oğlunu öldürüyor. Derken Faust hükümdarı eğlendiriyor, Truvalı Helen'i kaçırıyor ve başka, sembolik bir oğlu oluyor ki o da patlıyor. Kendi imparatorluğunu kurmak için köylülerden toprak çalıyor ve toprağı haydutluk yaparak döndürüyor. Usandığı her şeyi kaldırıp atıyor, istediği her şeyi elde ediyor ve insanlara faydalı olduğu vehmiyle ölüyor. İtalyan kitabındakine benzer bir Cennete kabul ediliyor, çünkü "insan mecburdur çabalamaya ve çabalarken hataya düşmeye", çünkü "durmadan çabalayan kişi kurtarılabilir". Pöh! Kitapta gerçekten çabalayan tek kişi zavallı şeytan, bütün işi o yapıyor ve melekler korosu onu kandırıp mükâfatından ederek ona kıçlarını gösteriyor.[5] Aşırı

5. *"Von hinten anzusehen–Die Racker sind doch gar zu appetitlich"* bir dizeden pek de uzun değil. MacNeice, şeytanın ciddiyetini azalttığı gerekçesiyle bu dizeyi lüzumsuz sayarak çeviriden çıkarmıştır. Yazarın Goethe'ye karşı beslediği hayret verici husumet, 6. bölümün son paragraflarındaki yutarak arındırma teması da aynı eserden Dağint. (*ayrıca bkz.* TANRI ve JUNG.)

ELIOT, T. S.
10. böl., 4. p. "Sürekli incinip duran sıradan biriyim" ifadesi *Preludes* (Prelüdler) adlı eserdeki, "sonsuzca nazik/ Sonsuzca acı çeken bir şey fikri" dizelerinden tatsız tuzsuz bir Dağint.

EMERSON, RALPH WALDO
Ralph Waldo Emerson'dan intihal yapılmamıştır.

EVARISTI, MARCELLA
45. böl., 3. p. "Yaprağı Kesme" tabiri *Lettuce Bleeds* (Marul Kanıyor) isimli şarkıdan.

FITZGERALD, F. SCOTT
Hatime, 1. p. "Beni sevmiyorsun," vs. cümlesi *Geceler Güzeldir*'in birinci kitabında yatak odasında McKisko ile Rosemary Hoyte'un arasında geçen konuşmadan.
10. böl., 6. p. "Bir sürü yeni arkadaşın," vs. cümlesi Dick Diver'ın sahilde Rosemary'ye söylediklerini anıştırmaktadır.

FREUD, SIGMUND
Her bölümde Dağint. Ancak Dr. Freud'un bütün psikoseksüel eserlerine kafayı takmış bir yazar romanını böyle oral, anal ve solunumla ilgili semboller, haz-gerçeklik/Eros-thanatos ikameleriyle ödipal karşılaşmalar ve doğum travması yinelemeleriyle doldurur (*ayrıca bkz.* DISNEY, TANRI ve JUNG.)

GLASHAN, JOHN
38. böl., 13. p. Bn. Maheen'in kafasından gelen çıt sesi, *The Great Meths Festival* (Büyük Meths Festivali) isimli eserde Sosyal Güvenlik korosu tarafından söylenen "Snapping Song" isimli şarkıdan Sakınt.

TANRI
6. böl., 11-14. p. Yutarak arındırma teması *Yunus*'un hikâyesinin anlatıldığı bölümden Dağint. (*ayrıca bkz.* DISNEY ve JUNG).

GOETHE, JOHANN WOLFGANG VON
35. böl., 1. p. "*Wer immer strabend*" vs. *Faust*'un V. Perde, VII. Sahnesindeki melekler korosu bölümünden. Bayard Taylor bu ifadeyi, "Her kim bıkıp usanmadan arzularsa daha iyiyi/ Affedilebilirdir günahları," şeklinde tercüme ederken, John Anster, "Her kim yorulmak nedir bilmeden sürdürürse çabalamayı/ Onu kurtarmak elimizdedir" şeklinde, Hopton Upcraft ise, "Güçten düşmediğiniz müddetçe/ Muhteşem bir hayattır bu" şeklinde tercüme etmektedir.
Hatime, 1. p. "Vaktiyle bütün olan parçanın bir parçasıyım ben." şeklindeki ifade *Faust*'un I. Perde, III. Sahnesinde Mephistopheles' in sarf ettiği, "*Ich bin ein Theu des Theus, der Angango alles war*," sözlerinden Sakint.

GOLDING, WILLIAM
Bkz. 6. dipnot.

GOODMAN, LORD
38. böl., 9. p. "Açgözlülük hoş bir şey değil ama haset çok, çok daha beter" ifadesi büyük şirket avukatının kâr payı için birbirine girenler ile ücretler için birbirine girenleri mukayese ettikten sonra kendisinin ahlaki seçiminin birinci gruptakilerden yana olduğunu bildirdiği konuşmasından alınıp metne serpiştirilmiş bir Sakint.

GUARDIAN
36. böl., 8. p. Buradaki gazete haberi 9 Temmuz 1973 tarihli bir Washington haberinden bozma bir Blokint.

HEINE, HEINRICH
34. böl., 5. p. "böyle tiz, iniltili, titrek bir ses, böyle muazzam bir gürleme, gıcırtı, ciyaklama, yaygara, takırtı, cırıltı, gümbürtü," vs. ifadesi Leland'ın *Reisebilder* tercümesinin 1. bölümünden Sakint. içermektedir.

HIND, ARCHIE
Hatime, 14. p. Sığır katli ve muhasebecilik temaları *The Dear* talih kitabın yazarını baştan çıkarmış. Modern dünyayı yöneten başarılı insan tipini resmediyor, ama bu insanın nasıl alçak ve beceriksiz olduğunu göstermiyor. *Senin* böyle bir başarıya ihtiyacın yok.

"Balina hakkındaki şu dobra Amerikan kitabına geçmek insanın içini ferahlatıyor. Kaptanın biri balinayı öldürmek istiyor, çünkü en son avlamaya çalıştığında balina kaçarken beraberinde onun bacağını da götürmüş. Kaptan ev yaşamını sevmeyen ve bu şekilde para kazanmayı tercih eden kozmopolit bir mürettebatla yola çıkıyor. Hepsi de cesur, becerikli ve sadık denizciler, balinayı yakalamak için dünyayı dolaşıyor, sonunda da topluca denizin dibini boyluyorlar, yani hikâye anlatıcısı dışında hepsi. Anlatıcı onlar sanki hiç yaşamamışlar gibi dünyanın dönmeye devam ettiğini anlatıyor. Kitapta hiç kadın ve çocuk yok, kazara çıldırttıkları küçük bir zenci çocuk dışında tabii.

"Sonra savaş ve barışla ilgili olan Rus kitabı var. Bunun içinde dövüş var, ama insanların kendilerini böyle pervasızca, gözlerini kırpmadan ölüme atmaları karşısında hayretten ağzımızı açık bırakan türden bir dövüş bu. Yazar gerçek meydan savaşlarına katılmış ve İsa'nın bazı öğretilerine inanıyor. Bu kitapta ayrıca..." –büyücünün yüzünde bir hayret ifadesi belirmişti– "çocuk-

belki de ona borçlu olduğu şeylerden dikkatleri uzaklaştırmak için kullanılan bir sis perdesidir. İntihal Dizininde bkz. GOETHE ve WELLS.

ların iyi bakıldığı, inandırıcı bir şekilde resmedilmiş birkaç mutlu evliliğe de yer veriliyor. Kadınlarla erkekler birbirlerini sevmese ve yuva kurmasaydı nesilleri tükenirdi tabii ki, ama dünyanın en iyi hikâyelerinin çoğunda[6] onları bu iki şeyi yapma konusunda muhteşem bir şekilde çuvallarken görüyoruz – bunu göstermek için yeterince laf sarf ettim herhalde."

6. Dizin *Lanark*'ın Viktorya dönemi çocuk masallarına dayandığını kanıtlıyor – her ne kadar son biçimi bu yüzyılın 40'lı ve 60'lı yılları arasında basılmış İngilizce kurmaca edebiyat eserlerinden gelse de. Kahramanın ölümden sonraki yaşamı teması Wyndham-Lewis'in *The Human Age*, Flann O'Brien'ın *Third Policeman* ile Golding'in *Pincher Martin* adlı eserlerinde işlenmiştir. Modern öte-dünyalar cennet değil daima cehennem niteliğindedir. Bunun nedeni büyük ihtimalle, modern seküler tahayyülün yüceltmeden ziyade alçaltmaya muktedir olmasıdır. Kitabın hemen her bölümünde kahraman (Thaw ya da Lanark) ile sosyal açıdan ondan üstün olan biri (anne baba, daha tecrübeli bir arkadaş yahut müstakbel işveren) arasında ahlak, toplum veya sanat konulu bir diyalog yer almaktadır. Bu esasen kendi kendini eğitmiş bir İskoçun (ki onun için "hoca" veya öğretmen toplumsal hayatın en yüksek formudur) dünyaya onun hakkında düşündüklerini anlatmasına olanak sağlayan bir araçtır: Ne var ki bu epizotlardaki kasvetli hava, ikinci dünya savaşı ertesinde ortaya çıkan hüsrana uğramış sosyalistlerin yazdığı ve benim tehdit altında diyalog dediğim şeyin merkez alındığı üç kitabı anıştırır: Arthur Koestler' in *Gün Ortasında Karanlık*, George Orwell'ın *1984*, Norman Mailer'ın *Barbarlık Kıyısında* adlı eserlerini. Bunu da söylediğimize göre, "büyücü"nün neden adeta kendisinde doruğa ulaşan büyük bir geleneği özetliyormuşçasına, dünya edebiyatı tarihinin can sıkıcı bir özetini sunarak eserinin müdafaasını yaptığı sorgulanabilir. Bahsi geçen on bir epikten yalnız biri *Lanark*'ı etkilemiştir. Monboddo'nun *Lanark*'ın son bölümünde yaptığı konuşma Başmelek Mikail'in *Kayıp Cennet*'in son kitabında verdiği tarih dersinin iç karartıcı bir parodisidir ve aynı nedenle de başarısızdır. Bir mal zengin bir adamdan çalındı diye bu onu mutlaka değerli yapmaz. Ayrıca Milton'dan (onun tasdiki olmadan) ça-

Green Place (O Canım Yeşillik Yer) romanında yer almaktadır.

HOBBES, THOMAS

3. ve 4. kitaplar Hobbes'un, "Milletler Topluluğu yahut Devlet (Latincede ise *Civitas*) denen o büyük Leviathan Sanatla yaratılmıştır, yapay bir insandan başka bir şey değildir o," cümlesiyle başlayan canavarsı metaforu *Leviathan*'dan Dağint. Bir devleti yahut kabileyi tekil bir kişi olarak tanımlamak, toplumun kendisi kadar eski bir eğilimdir –Plutarch da Coriolanus' un hayatını anlattığı eserinde aynı şeyi yapar– gelgelelim Hobbes bunu yaparken kasıtlı olarak korkunç bir metafor kullanır. Hobbes'un devleti Frankensteinvari bir devlettir: mekanik ama canlı; düşünme melekesinden yoksun ama kurnaz beyinlerin hükmünde; manevi ve fiziksel açıdan beceriksiz ama onun karnını doyurmaya mecbur edilen insanlardan, yani piyasadan aldığı güçle beslenen bir canavar. Ünlü bir illüstrasyonda, bu devlet bütün dünyayı savaş ve din sembolleriyle tehdit ederken tasvir edilir. Hobbes ona bu adı koyarken, Eyüp'ün hikâyesinden esinlenmiştir; burada Tanrı Leviathan' ı devasa bir su canavarı olarak betimler; onu yaratmış olmaktan gurur duymaktadır zira "bütün mağrur çocuklarının kralı"dır o. *Moby Dick*'te kahramanın bir akrabası olarak Leviathan'ın adı geçer. (*Bkz.* MELVILLE)

HOBSBAUM, DR. PHILIP

45. böl., 6., 7. ve 8. p. Bez maymunlarla tel maymunlar arasındaki savaş *Monkey Puzzle* (Maymun Bilmecesi) adlı eserden Dağint:

Tel maymunlarda varsa yoksa
dirsekler, dizler ve dişler.
Oysa bez maymunlara
yaslanabilir insan.
Tel maymunlar dirençlidir,
işgalcileri püskürtür.
Bez maymunlarsa her geleni
buyur eder.
Tel maymunlar yavrularını

açlığını ölçmek için kullanılır,
Bez maymunlarsa yavruların yalnızlığını.

Tel maymunlar emzirir, besler.
Oysa kısırdır bez maymunlar.

Yavruların sırf yiyecek için tel maymuna sığındığını,
Sonra da dönüp, hiçbir şey sunmayan bez maymuna sarıldığını görürsünüz.

Yavru korktuğu zaman,
Gömer kafasını bez maymunun yumuşacık, sıcacık, şişkin göğsüne.

Tel maymun fırtınaya göğüs gerer.
Ama herkes bez maymunu tercih eder.

HUME, DAVID
16. böl., 9. p. *İnsan Doğası Üzerine Bir İnceleme* adlı eserinden Blokint.

IBSEN, HENRIK
3. ve 4. kitaplar. Bir küçük burjuva dünyası ile o dünyanın parodisi ve eleştirisi olan doğaüstü bölgeler arasındaki etkileşimin anlatıldığı *Peer Gynt* adlı oyundan fazlasıyla yararlanılmıştır (*ayrıca bkz.* KAFKA).

IMPERIAL GAZETTEER OF SCOTLAND, 1871
25. böl., 1. p. Göründüğü kadar basit bir Blokint. değil bu. *Monkland Kanalı* maddesi ile bundan önce gelen *Monkland ve Kirkintilloch Demiryolu* maddesinden yapılan intihaller harmanlanmıştır.

JOYCE, JAMES
22. böl., 5. p. Bir sanatçı özentisinin hoşgörülü bir okul arkadaşına hitaben dile getirdiği bu monolog *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi* romanındaki monologlardan kaba bir Dağint.

JUNG, CARL
Kitabın neredeyse her bölümünde, *Psikoloji ve Simya* adlı büyüleyici fakat pratik anlamda işe yarar bir kılavuzdan yararlanılmıştır.

"Bu da gösteriyor ki," dedi salata yemekte olan Lanark, "dünyanın en iyi hikâyeleri çoğunlukla bir yığın yalandan ibaret." Büyücü iç geçirip yüzünün kenarını ovuşturdu. "Sana istediğin bir son anlatayım mı? Bu odadan çıkıp büyük salona dönünce, güneşin battığını ve büyük pencerelerin dışında, Tuileries Bahçesinin üstünde havai fişek gösterisi yapılmakta olduğunu düşün."

"Ama orası bir stadyum," dedi Lanark.

"Lafımı bölme. Bir parti yapılıyor ve delegeler arasında sayısız formalitesiz lobileşme süregidiyor."

"Lobileşme nedir?"

"Lütfen, lafımı bölme. Sen de ortalıkta dolaşıp, seni dinleyen Unthank hasımlarıyla tartışıyorsun. Tahsilsiz belagatin, önce kadınlar, sonra da erkekler üzerinde umduğunun ötesinde bir etki yaratıyor. Pek çok delege kendi ülkelerinin çokuluslu şirketlerin tehdidi altında olduğunu ve derhal bir şey yapılmazsa, konseyin onlara da yardım edemeyeceğini fark ediyor. Böylece yarın büyük kongre salonunda kendi ülkeni yahut şehrini (hangisi olacağına henüz karar vermedim) savunmak için ayağa kalktığında, aynı zamanda dünyanın dört bir yanından sayısız ülke ve şehir adına da konuşuyor-

lınan bu araç dışında, daha önce Flann O'Brien tarafından kullanılmış bir motif olan kurmaca bir karakter ile kurmaca bir yazarın karşılaşmasına da rastlıyoruz; geçmişinden habersiz bir kahramanın karanlık bir modern Cehenneme düşüşü de Flann O'Brien'dan alıntı; acayip şekilde şişirilmiş dipnotlarla konu dışı bilgiler verme ise T.S. Eliot, Nabokov ve Flann O'Brien'da rastlanan bir teknik.

sun. Dev şirketler, diyorsun, dünyayı harap ediyor. Bunlar, ulusların zenginliğini silahlara ve zehre çeviriyor, insanlığın en önemli ihtiyaçlarına kulak tıkıyorlar. Artık vakti geldi falan filan. En hararetli alkıştan daha manalı bir sessizlikle yerine oturuyorsun, sana cevap vermek için bizzat Lord başkan kürsüye çıkıyor. Sana bütün içtenliğiyle katıldığını söylüyor. Konseyin başındakilerin zaten yaratığın gücünü zaptedip ondan yararlanmak için planlar hazırlamış olduğunu, ama çoğunluğun desteğini alacaklarından emin olmadan bunları duyurmaya cesaret edemediklerini söylüyor. Ardından bu planları sıralıyor. Bunlara göre, serveti salt dönüştürmeye yarayan bütün çalışmalar ortadan kaldırılacak, insanların canına veya malına halel getiren bütün faaliyetlere son verilecek. Elde edilen bütün kazançlar devletin olacak, hiçbir devlet bir İsveç kantonundan büyük olmayacak, hiçbir politikacı bir tarım işçisinden daha yüksek ücret almayacak. İşin aslı, bütün ücretler önce ulusal, sonrasında uluslararası ortalamaya göre ya düşürülecek ya da yükseltilecek, böylece insanların prestij veya aşağılanma gibi suni kaygılara kapılmadan en iyi yaptıkları işlere geçmelerine olanak sağlanacak. Borsacılar, bankerler, reklamcılar, şirket avukatları ve dedektifler başka yararlı işler bulamadıkları takdirde öğretmen olacak, ders verilen sınıf başına altıdan fazla öğrenci olmayacak. Deniz ve hava kuvvetleri her yerde çocuklara bedava yemek tedarik etme görevine getirilecek. Ordular sulama hendekleri kazıp ağaç dikecek. Bütün insani atıkların toprağa geri dönüşümü sağlanamaz eserin "Kahramanın Gece Yolculuğu" adlı efsanevi bölümünden Dağint. yapılmıştır. Bu eserden yapılan intihaller, en çok da 6. bölümün sonlarındaki yutarak arındırma temasında belirginleşmektedir (*ayrıca bkz.* DISNEY, TANRI ve FREUD). Öte yandan, romanın kahramanı Lanark, Hobbes'un Leviathan'ı tarafından yutularak Jungcu olmayan siyasi bir boyut kazanır (*bkz.* HOBBES).

KAFKA, FRANZ

39. böl., son p. Pencerede beliren gölge *Dava*'nın son paragrafından alınmıştır.

KELMAN, JIM

47. böl. Tann'nın tutumu ve bu tutumun savunması "Acid" (Asit) hikâyesinden kapsamlı bir Dağint.

İngiltere'nin kuzeyindeki bir fabrikada asit başlıca maddeydi. Büyük varillerde tutulurdu.

Bu varillerin üstüne iskeleler konmuştu. Ama iskeleler tamamen güvenli hale getirilmeden önce genç bir adam bir varilin içine düştü. Can çekişirken attığı acı çığlıklar fabrikanın dört bir yanında yankılanıyordu. Herkes bir müddet öyle dehşete düşmüştü ki, ihtiyar adamın biri dışında kimse yerinden kımılda yamamıştı. Ölen genç adamın babası olan bu ihtiyar göz açıp kapayıncaya kadar büyük bir sırık buldu, sırıkla beraber iskeleye çıkıp oraya yürüdü. Özür dilerim Hughie, dedi. Ardından genç adamı asit varilinin dibine batırdı. Besbelli, ihtiyar bunu yapmaya mecburdu, çünkü oğlunun sadece kafası ve omuzları... aslında asidin yüzeyinde görülenler genç adamdan geriye kalan tek şeydi.

KINGSLEY, PEDER CHARLES

Lanark'ın büyük kısmında, günümüzde özgün haliyle değil, ancak sadeleştirilmiş versiyonundan okunması mümkün görülen *The Water Babies* (Su Bebekleri)

adlı Viktoryen çocuk romanından kapsamlı Dağint. yapılmıştır. *The Water Babies* iki bölümden oluşan bir roman. Birinci bölümde bir sanayi şehrinin kenar mahallelerinden birinde yaşayan genç bir baca temizleyicisi ile onun kendi eksikliklerinin farkına varmasını sağlayan üstsınıftan bir kızın karşılaşmasının yarı-gerçekçi ve son derece duygusal hikâyesi anlatılıyor. Duygusal anlamda altüst olup çılgına dönen genç yüksek bir yerden suya atlayarak intihar ediyor, ki bu olay Lanark'ın ikinci kitabının sonunu anımsatıyor. Ardından genç adam geçmişe dair hiçbir şey hatırlamadığı, Budist çağrışımlar taşıyan Darvinci bir arafta yeniden doğuyor. Bir noktada kahraman şeker çalıyor, bunun üzerine kuşkucu ve aksi birine dönüşüp tepeden tırnağa bir deniz kestanesi gibi diken diken oluyor! Ejderderisi hastalığıyla aradaki benzerlik bariz. Kahraman ağır bir soğuk algınlığından ölmüş olan aynı zengin kızla bir daha karşılaşınca kurtuluyor, ardından Viktorya dönemi Britanyası'nın toplumsal pisliklerıyle dolu grotesk bir bölgeye doğru hac yolculuğuna çıkıyor. (*Ayrıca bkz.* MacDONALD.)

KOESTLER, ARTHUR
Bkz. 6. dipnot.

LAWRENCE, D. H.
Bkz.12. dipnot.

LEONARD, TOM
50. böl., 3. p. "Azıcık sonra, tatlım" ifadesi "The Voyeur" (Röntgenci) adlı şiirden Sakint.
49. Bölüm. General Alexander'ın Rima'ya yazdığı ağıt "Placenta" (Plasenta) şiirinden Blokint.

LOCHHEAD, LIZ
48. böl., 25. p. Androidin Tanrıça tarafından keşfedilişi *The Hickie* adlı şiirden Dağint.

Biraz önce seni severken bırakmış olacağım
İzleri görünce aynadan,

cak. Monboddo'nun bu sisteme nasıl başlanacağı konusunda ne teklifte bulunacağını bilemiyorum, ama pratik detaylardan bahsettiği kısımları tezahüratlarla boğabilirim. Ne olursa olsun, bu tan vaktinde yaşamak büyük mutluluk, Unthank'in sağlıklı bir çalışma düzenine kavuşması için şehre büyük meblağda servet aktarılması ve teknik yardım yapılması oybirliğiyle kararlaştırılıyor. Sen de uçağına binip yuvana dönüyorsun, zira artık Unthank'i yuvan olarak düşünüyorsun. Bu arada güneş doğuyor. Güneş gökyüzünde önünden gidiyor, akşam vakti güneşle beraber şehir merkezinde beliriyorsun. Uçaktan inip Sludden'dan sıkılmış olan Rima'ya kavuşuyorsun. Mutlu son. İyi mi?"

Lanark elindeki bıçakla çatalı bırakmıştı. Alçak bir sesle, "Bana böyle bir son verirsen, senin büyük bir adam olduğunu düşünürüm," dedi.

"Sana böyle bir son verirsem, geri kalan on binlerce ucuz hokkabazdan farkım kalmaz! H. G. Wells'in son dönemleri kadar kötü olurum! Goethe'den beter olurum.[7] Hayat veya politika hakkında en ufak fikri olan hiç kimse anlattıklarıma bir an bile inanmaz."

Lanark bir şey söylemedi. Büyücü saçlarını iki eliyle öfkeli bir şekilde kaşıyıp, "Bana darılmanı anlıyorum," dedi huysuzca. "On altı-on yedi yaşındayken *ben* de böyle bir son istiyordum. Sonra Dennistoun halk kütüphanesinde Tillyard'ın destan incelemesini buldum, bir destanın ancak yeni

7. Bu ifade burada yoruma mahal bırakmayacak denli gülünç.

bir toplum insanlara eskisinden daha fazla özgürlük fırsatı tanıdığı zaman yazılabileceğini söylüyordu. Sonra şuna karar verdim: Aineias Roma İmparatorluğu için neydiyse, benim yazacağım destan da İskoç Müşterek Cumhuriyetler Birliği için o olacaktı – bütün büyük imparatorluklar ve şirketler çöktüğünde (diye düşünüyordum) ortaya çıkacak olan yüzlerce küçük, barışçı sosyalist cumhuriyetten oluşan bir devletti bu. Bunları düşündüğümde sene aşağı yukarı 1950'ydi. Derken bu fikirden vazgeçtim. Bir büyücünün en iyi numarası seyirciye dünyanın hareketli bir modelini, kendileri de içindeyken göstermektir, dünya da daha çok özgürlük, eşitlik ve kardeşliğe doğru gitmiyor. Bunun üzerine benim dünya modelimin umutsuz bir model olacağı gerçeğiyle karşı karşıya geldim. Üstelik bunun sanayiye ve küçük burjuva hayat tarzına dayalı bir batı İskoçya modeli olacağının da farkındaydım. Yaratıcının kafasında her şey hazırsa, ilk elden materyaller daima yerli yerine oturur.

"Sanat okulunun ilk yaz tatilinde 12. bölümü ve 29. bölümdeki çılgın tasavvur ve cinayet kısmını yazdım. İlk kahramanımda kendimi esas almıştım. Bu kadar spesifik birini tercih etmeyebilirdim, ama aklım ancak kendime eriyordu işte. Zavallı Thaw'u büyük bir soğukkanlılıkla öldüresiye çalıştırdım, çünkü beni esas alıyor olsa bile daha dirençli ve dürüsttü, bu yüzden ondan nefret ediyordum. Ayrıca, ölümü sayesinde onu daha geniş bir sosyal bağlama taşıma fırsatına kavuştum. Sen nevrotik hayal gü-

Özür dilerim dercesine
oynatıyorum ağzımı.
Önemli değil demek kolay,
zina da tıpkı dine küfretmek gibi
müminlere özgü,
ama bizim durumumuzda bile
en basit ahlak kuralları
aşkın ikimizi de lekesiz
bırakması gerektiğini
söylüyor.

Kütüphanedeki kitap gibi
kayıtlısın üstüme,
ikimiz de biliyoruz bunu.
İkimizi de seversen sorun yok,
ama ikimiz de
fazla belli etmemeliyiz bunu.

Buğulu aynamda
omzundaki iki diş izine bakıyorsun
Ve o anda sorun yok dercesine
bana ışıl ışıl, dupduru
gülümseyiveriyorsun.

Yine arkadaşız işte,
bu banyoda birlikte
aşkı yıkayıp çıkarıyoruz
üstümüzden.

McCABE, BRIAN
48. böl., 2. p. Marslı okul müdürü "Feathered Choristers" (Tüylü Koro Üyeleri) adlı hikâyeden alınmıştır.

MacCAIG, NORMAN
48. böl. 22. p. Kıvrak engerek *Movements* (Devinimler) adlı şiirden alınmıştır.

MacDIARMID, HUGH
47. böl., 22. p. Binbaşı Alexander'ın, "Hiç harita olmamasındansa eksik haritalar evladır; hiç olmazsa toprağın var olduğunu gösterirler," ifadesi *The Kind of Poetry I Want* (İstediğim Cins Şiir) adlı eserden çalınmıştır.

MacDONALD, PEDER GEORGE
Anahtar adlı 17. bölüm Viktoryen çocuk hikâyesi *The Golden Key*'den (Altın Anahtar) Dağint.
33. bölümde Lanark ile Rima'nın puslu bölgedeki yolculuğu, öldükten sonra yeniden doğan kah-

raman teması (*ayrıca bkz.* KINGSLEY) ve insanları sayfa aralarında olağanüstü bir hızla yaşlandırma tekniği de yine aynı hikâyeden alınmıştır.

MacDOUGALL, CARL
41. böl., 1. p. *Poxy nungs*, günlük dille kaleme alınmış *A View from the Rooftops* (Çatılardan Görünen Bir Manzara) adlı şiirsel oyundaki halat işçisinin favori nidasıdır.

McGRATH, TOM
48. böl., 22. p. Androidin Tanrı'yı ağzından girip burnundan çıkarak yoldan çıkartması *The Android Circuit* (Android Devresi) isimli tiyatro oyunundan alınmıştır.

MacNEACAIL, AONGHAS
Bkz. Nicolson, Angus

MANN, THOMAS
34. böl., 5. p. "tiz, iniltili titrek bir ses..." vs. ifadesi, H. T. Lowe-Porter tarafından tercüme edilen *Doktor Faust* romanında şeytanın cehennem gürültüsü tasvirinden Sakınt. içermektedir.

MAILER, NORMAN
Bkz. 6. dipnot.

MARX, KARL
36. böl., 3. ve 4. p. Grant'ın uzun tiradı, sınıf çatışması olarak tarihe dair tahripkâr bir kuram sunan *Kapital*'den Dağınt.

MELVILLE, HERMAN
Bkz. 12. dipnot.

MILTON, JOHN
Bkz. 6. dipnot.

MONBODDO, LORD
32. böl., 3. p. James Burnett, Lord Monboddo'ya yapılan gönderme *Lanark*'ın masalsı ve alegorik yanının zayıflığını ortaya koymaktadır. Kadim rahiplik kurumu ve Atina akademileriyle başlayan resmi ilim camiasını simgeler görünen "enstitü" Katolik Kilisesi'nin tekeline geçmiş, sonrasında da üniversiteler ve araştırma kuruluşları arasında paylaşılmıştır. Bununla birlikte, şayet "konsey" in hükümeti simgelediğini kabul cü kırpılarak, yaşadığın dünyadaki ortama uyarlanmış olan Thaw'sun.[8] Bu seni eylemde bulunmaya çok daha muktedir, sevmeye ise biraz daha muktedir kılıyor.

"Şimdi sene," –büyücü kol saatine baktı, esnedi ve sırtını yastıklara dayadı– "sene 1970, eser bitmiş sayılmaktan uzak olsa da, birkaç açıdan hayal kırıklığına yol açacağını görüyorum. İçinde çok fazla diyalog ve din adamı, çok fazla astım, hüsran, karanlık var, diğer taraftan yeterince kırlık bölge, iyi yürekli kadın ve alın teri dökme yok. Ama zaten alın terinden bahseden çok fazla yazar da yok, tabii tırpancılıktan bahseden Tolstoy ve Lawrence'ı, inşaatçılıktan bahseden Tressel'ı, bir de din adamları ve hayvan kesiminden bahseden Archie Hind'i saymazsak. Korkarım daha sağlıklı bir çağın insanları benim hikâyemin de Bayan Radcliffe, Tolkien ve Mervyn Peake'in yaratıkları gibi grotesk ve anlamsız bir asalaklar sürüsünden ibaret olduğunu düşünecek. Belki de çizdiğim dünya modeli fazla sıkıştırılmış ve en kasvetli dünyaları bile ayakta tutan o bilinçsiz sükûn anlarından yoksun. Belki de kitaba çok erken yaşta başladım. O günlerde ışığın şeyleri göstermek için var olduğunu, uzayın benimle korktuğum yahut arzuladığım cisimler arasındaki bir boşluktan ibaret olduğunu sanırdım, şimdiyse cisim-

8. Bununla birlikte şu da var ki, Thaw ile Lanark bölümlerindeki olay örgüsü birbirinden bağımsızdır ve biçimsel zorunluluktan ziyade matbaa tertiplerine göre birleştirilmiştir. Muhtemel bir açıklama, yazarın iki hafif kitaptansa bir hacimli kitabın daha büyük bir sansasyon yaratacağını düşünmüş olmasıdır.

ler uzayın ve ışığın kendisine seyahat etmek üzere hareket ettiğimiz istasyonlar gibi görünüyor gözüme. Belki de bir hokkabazın asıl görevi, kurtlu seyircisini müthiş ikna edici bir lafebeliğiyle iyice yorarak, gerçekten bel bağladığımız basit şeyleri görmelerini sağlamaktır: gölgenin uzayda dönen bir küre üzerindeki hareketini, hayatın ölüme giden yoldaki çürüyüşünü ve yeni, tertemiz bir hayat ortaya çıkaran sevgi özütünü. Belki de yapabileceğim en iyi şey, *alelade* ve *sıradan* gibi sıfatların *muhteşem* ve *ilahi* sıfatlarının erken dönem komedyalarındaki mana ve ehemmiyetine sahip olduğu bir hikâye yazmaktır. Sen ne dersin?"

"Bence okurları belagatli konuşma tarzına hayran bırakmaya çalışıyorsun."

"Kusura bakma. Ama evet. Tabii ki," dedi büyücü içerleyerek. "Onlara biraz yağ çekmem[9] gerektiğini şimdiye dek anlamış olmalıydın. İşin aslı, ben bir nevi Tanrı babayım, sen kurban edilen oğulsun, okur ise her şeyi bir arada tutan ve devindiren Kutsal Ruh. Yazmakta olduğum bu kitaptan ne kadar nefret edersen et, ben gitmene izin vermeden ondan kaçamazsın. Halbuki okurlar nefret edecek olursa, kitabı kapatıp unutabilirler, işte o zaman sen basbayağı ortadan kalkar ve sıradan birine dönüşürsün. Bunun olmasına izin vermemeliyiz. İşte bu yüzden hep birlikte kitabın sonu hakkında ortak bir karara varalım da sonuna kadar bir

9. Bu bağlamda, yağ çekmek pohpohlamak anlamında kullanılıyor. İfade, ekmek yağ sürülünce daha lezzetli olduğuna göre ekmek yağlanmayı seviyordur, şeklindeki gülünç yanlış inanca dayanıyor.

edersek, o halde "konsey" ile "enstitü" arasındaki en çarpıcı evlilik II. Charles'ın Royal Society for the Advancement of Arts and Sciences'a (Kraliyet Sanat ve Bilimleri Geliştirme Cemiyeti) imtiyaz verdiği 1662 yılında gerçekleşmiştir. Monboddo'lu James Burnett bu cemiyetin Edinburgh'deki bir muadiline mensuptu. Burnett'ın mensubu olduğu bu cemiyet 1782'de kraliyetten imtiyaz alana dek bilimin ilerlemesine gayriresmi olarak katkıda bulunmuştur. Bir yargıç olmanın yanı sıra, Kral George'un arkadaşı ve satirlerle denizkızlarına inanan bilge bir metafizikçi olan Burnett'ı unutulup gitmekten kurtaran, *The Life of Johnson* (Johnson'ın Hayatı) adlı eserinde Boswell'ın onun "maymundan gelen insan" teorisine karşı dile getirdiği tenkitler olmuştur. Burnett'tan intihaller yapıp, onun adını bilimsel Sezarlar hanedanına ekleyen Boswell'ın tek motivasyonu, ya İskoç şovenizmi ya da sırf bir adlar dizini oluşturma tutkusudur. Cork Kontunun oğlu ve modern kimyanın babası olan Robert Boyle ise, devlet, bilim, ticaret ve din evliliğinin daha isabetli bir tecessümü sayılabilir. Boyle, Royal Society'nin kurucusudur, sahip olduğu sağlam dini ilkeler onu Şark dünyasına Hıristiyanlık götürmesini umut ettiği Doğu Hindistan Şirketi'ne imtiyaz vermeye teşvik etmiştir.

NicGUMARAID, CATRIONA

İskoçya kırsalından çıkma bütün edebiyatçılar gibi, "büyücü" de mensubu olduğu Gal kültürünü anlamaktan âcizdir. Kitabın ikna edicilikten en uzak bölümü olan 13. bölümdeki Rahip McPhedron karakteri ve onun yaşadığı çevre işte bu aczi telafi etmeye yönelik bir çabadır. Büyücünün başarısızlığının mihenk taşı olarak gerçek bir Gallinin şu dizelerine yer veriyorum (*ayrıca bkz.* MacNeacail, Aonghas):

Bir bıçağım olsaydı
kesip çıkarırdım elmadan
beni yaralayıp mideni bulandıran
o kahverengi çürüğü.

Ama ne feci bir durum ki
yeterince keskin değil bıçağım,
ne de emip tükürebiliyorum
senin içinde yayılan çürüğü.

NICOLSON, ANGUS
Bkz. Black, Angus

O'BRIEN, FLANN
Bkz. 6. dipnot.

ORWELL, GEORGE
38. böl. Afiş sloganları ve sosyal istikrar merkezi *1984*'teki İngsos posterleri ve Sevgi Bakanlığı'ndan Dağint.

PENG, LI
3. ve 4. kitaplarda, Arthur Waley tarafından İngilizceye çevrilen ve dünyevi bir hac yolculuğu ile bu yolculuğun parodisi olan uhrevi cennet ve cehennemvari dünyalar arasındaki etkileşimi anlatan komik eklektik klasik Çin romanı *Monkey*'den (Maymun) çok yararlanıldı (*ayrıca bkz.* KAFKA).

PLATH, SLYVIA
10. böl., 10. p. "Alev alev saçlarımla yükselip erkekleri çıtır çıtır yiyeceğim" ifadesi "Lady Lazarus"un son beyitinden Sakint. olmakla birlikte, burada "kızıl" yerine "alev alev" sıfatı kullanılmıştır.

POE, EDGAR ALLAN
8. böl., 7. p. "Geniş ve gösterişli daire" "Usher Evinin Düşüşü" adlı hikâyeden Sakint. 38. böl., 16. p. Buradaki üç uzun cümle "Arnheim Arazisi" adlı hikâyeden Sakint. "Bembeyaz" çakıllar yerine kullanılan "sedefli" çakıllar ifadesi, Poe'nun "Eleonora" hikâyesinde zemini çakıllı bir suya ilişkin başka bir tasvirinden.

POPE, ALEXANDER
41. böl., 6. p. Timon Kodac'ın, "Düzen Cennetin ilk yasasıdır," şeklindeki ifadesi *Essay on Man*

arada duralım diye uğraşıyorum."

"Benim nasıl bir son istediğimi biliyorsun ama buna izin vermiyorsun," dedi Lanark asık suratla. "Okurlarla sen bu dünyanın mutlak güçlerisiniz, dolayısıyla sadece onları ikna etmen gerekiyor. Benim isteklerimin bir önemi yok."

"*Olması gereken* de bu," dedi büyücü, "ama ne yazık ki okurlar benim değil senin hislerinle özdeşlik kuruyor ve sen benim hazırladığım sona çok fazla içerlersen, olması gerektiği gibi saygı uyandırmaktan ziyade muhtemelen kınanırım. Bu konuşmayı da bu yüzden yapıyoruz ya.

"Öncelikle bence hepimizin kabul etmesi gerekir ki, uzun bir hayat öyküsü mutlu sonla bitemez. Evet, William Blake'in ölüm döşeğinde şarkı söylediğini, bir Fransız cumhurbaşkanının ofisindeki kanepede zina yaparken kalp krizinden öldüğünü,[10] 1909'da Yeni Güney Galler'deki Wumbijee'de bir diş hastasının bir doz gülme gazı aldıktan sonra üzerine yıldırım düştüğünü,[11] bunların hepsini biliyorum. Böyle şeyler olduğunda gerçek dünyanın Tanrısına inanmak mümkündür, ama insanları eğlendirmeyi amaç-

10. Bahsi geçen cumhurbaşkanı, Elysée Sarayı'ndaki ofisinin kanepesinde değil sarayın serasındaki koltukta ölen Felix Fauré'dir.

11. Wumbijee kasabası Yeni Güney Galler'de değil Güney Queensland'dedir, ayrıca içinde bulunduğumuz tarihte bile (1976) bir dişçisi olamayacak kadar küçük bir bölgedir. Bu kasaba 1909'da mevcut değildi. Bu yüzden, gülme gazı hadisesi büyük olasılıkla asparagastır, ama doğruysa bile, ciddi bir ilke beyanını sulandırıp saptırmaktadır. Bu durum (yazarın pek hürmet ediyormuş gibi yaptığı) okuru, bir bütün olarak bu eseri nasıl değerlendireceği konusunda muallakta bırakmaktadır.

layan ciddiyet sahibi biri yazılarında bunlardan bahsetme cüretinde bulunmaz. İnsanları her türlü girift yöntemle kandırabiliriz, ama elimizdeki en önemli şeylerin gerçekleşmesi muhtemel şeyler olması gerekir, olması en muhtemel ölüm de (Carlyle'ın dediği gibi) bu dünyayı "ıstırabın ateşten arabasıyla" terk etmek ya da el altında iyi bir doktor varsa şayet, uyuşmuş, bilinçsiz bir halde dışarı süzülüp gitmektir. Ama ölümün can sıkıcı tarafı yalnızlık olduğundan, seni *birileriyle birlikte* ölürken betimleyerek okurları heyecanlandırabiliriz. Kitap evrensel bir sonla bitsin, zira şimdilerde böyle bir facianın gerçekleşmesi muhtemeldir. İşin aslı, en korktuğum şey, insanlığın ben olayı önceden kestirmiş olmanın tadını çıkarma fırsatı bulamadan yok olup gitmesi. Aziz Yahya'nınki gibi metaforik bir anlatım olacak bu, ama kimse neler olup bittiğinden kuşku duymayacak. Dinle bak!

"Bu odadan çıktıktan sonra sana yardım edecek bir yetkili ya da komiteyle temasa geçemiyorsun. Yarın kongrede konuşurken alkış alsan da kimse dediklerine kulak asmıyor. Diğer bölgelerin çoğunun da senin kasaban kadar kötü hatta ondan beter durumda olduğunu, ama bu durumun liderleri birlikte hareket etmeye sevk etmediğini görüyorsun: Üstüne üstlük, konseyin kendisi de zar zor ayakta duruyor. Monboddo'nun seni şahsen Provan'da kalmaya davet etmek dışında önereceği bir şey yok. Sen bu daveti geri çevirip Unthank'e dönüyorsun, burada arazi tuhaf bir açıyla meyletmiş gibi görünüyor, isyancılar saat kulelerine saldırıyor ve şehrin büyük kısmı cayır cayır yanı-

(İnsan Üzerine Deneme) adlı eserinden alınmıştır.

PRINCE, PEDER HENRY JAMES

43. böl., Monboddo'nun konuşması. "Hep birlikte güneşin üstünde durup," ifadesi *Letters addressed by H. J. Prince to his Christian Brethren at St. David's College, Lampeter*'dan (H. J. Prince'ten Lampeter St. David's Akademisi'ndeki Hıristiyan Kardeşlerine Mektuplar) alınmıştır.

PROPPER, DAN

28. böl., 7. p. McAlpin'in Propper'ın bilimsel yasasıyla ilgili ifadesi, *The Fable of the Final Hour* (Son Saatin Hikâyesi) adlı eserden bozma Sakint.: "Son saatin 34. dakikasında Ters Dışlama Yasası yeniden keşfedildi ve içine gardiyan olarak iki pirenin konduğu bir kibrit kutusu evrenin hapishanesi ilan edildi."

QUINTILIANUS MARCUS FABRICIUS

45. böl., 5. p. Grant'ın "aksırığı saymazsak en iyi kendini ifade ediş şekli" tabiri John Bulwer'in El Falı kitabında tercümesine yer verdiği *Institutio Oratoria*'nın 11. kitabından alınmıştır.

REICH, WILHELM

3. kitap. İlk altı bölümde geçen ejderderisi hastalığı Reich'ın "zırhlaşma" dediği kas kasılmasından Dağint.

REID, TINA

48. böl., 15. p. Adroid'in yatağı temizleme yöntemi *Licking the Bed Clean*'deki (Yatağı Yalayarak Temizlemek) *Jill the Gripper*'dan (Kıskaç Jill) Dağint.

SARTRE, JEAN-PAUL

18. böl., 6. p. ve 21. böl., 12. p. *Bulanti*'nın kahramanının olumsuz epifani tecrübelerinden Dağint.

SAUNDERS, DONALD GOODBRAND

46. böl. Çavuş Alexander'ın komutasındaki barış gücünün Tanrı

tarafından önünün kesildiği yer, şekli ve renkleri itibariyle *Ascent* (Bayır) adlı şiirden alınma:

Beyaz şekil Fionn Gölü,
Köşelerle içli dışlı.
Buradan, Suilven'ın
eteklerinden,
Beyaz şekil Fionn Gölü.

Yeşil şekil Glencanisp,
Kayalarla bezeli,
Buradan, Suilven'ın sırtlarından,
Yeşil şekil Glencanisp.

Mavi şekil deniz.
Mavi şekil gökyüzü.
Buradan, Suilven'ın
doruğundan,
Işıldayarak dönüyor attığım ağ.

SHAKESPEARE, WILLIAM
Yazar I. ve 2. kitaplarda, ağır baba otoritesinin iradesiz bir delikanlıyı varoluş korkusu, halüsinasyon ve suça itişinin işlendiği *Hamlet*'e çok şey borçludur.

SITWELL, EDITH
41. böl., 12. p. "Tamamen kendi adıma konuşacak olursam" ifadesi ile dini hassasiyetlerin büyük kısmı, "Ürdün'de yıkanmaya gitme, Gordon," diye başlayan *Facade* (Zevahir) adlı eserden Sakint. ve Dağint.

SMITH, W. C.
28. böl. "Ya Rab, ölümsüz, görünmez, bilge" adlı ilahiden – son dize değiştirilmiştir.

SPENCE, ALAIN
45. böl., 9. p. Güzel renkler *Its Colours They are Fine* (Renkleri Ne Güzel) adlı antolojiden alınmıştır.

THACKERAY, WILLIAM MAKEPEACE
11. böl., 5. p. Çanta ve içindeki şeyler *The Rose and The Ring* (Gül ve Yüzük) romanındaki Fairy Blackstick'in çantasından Blokint. ve Dağint.

THOMAS, DYLAN
29. böl., 5. p. "The Map of Love" (Aşkın Haritası) adlı şiirsel manzumeden Sakint. ve Dağint. yapıl-

yor. Komite üyeleri linç ediliyor; Sludden ardına bakmadan kaçmış; sen Rima'yla birlikte Kabristanın tepesinde oturmuş, sürüyle ağzın caddeleri devasa kuş gölgeleri gibi istila edişini, oraya buraya kaçışan insanları bir solukta yutuşunu izliyorsun. Birdenbire deprem oluyor. Deniz birdenbire taşarak şehri sular altında bırakıyor, ağızlara dolan sular konseyin ve enstitünün koridorlarını basıyor, her şey kısa devre oluyor. (Bu kısmı kafa karıştırıcı gelebilir, ama henüz ayrıntılar üzerinde çalışmadım.) Her neyse, yukarıdan John Knox anıtının –aklın zorbalığının sembolünün, şefkate değil ancak ölüme boyun eğebilecek olan o daimi ereksiyon sembolünün– sütunuyla birlikte dalgaların içine devrilişine, sonra da çok uzun bir süre dalgaların hareketiyle yuvarlanışına bakarken gözlerin kapanıyor. Bu son nasıl?"

"İğrenç," dedi Lanark. "Senin kadar kitap okumuşluğum yok, buna hiç vaktim olmadı, ama yirmili yaşlarımda halk kütüphanelerine giderdim; bilimkurgu hikâyelerinin *yarısında*[12] böyle sahneler olurdu, genelde de en sonda. Dünyanın yıkımını anlatan bu bayağı hikâyelerin, daha iyisini düşünemeyenlerin akıl fukaralığından başka bir şey gösterdiği yok."

Büyücünün ağzı ve gözleri kocaman açılmış, yüzü pancar gibi kızarmıştı. Giderek böğürtüye dönüşen tiz bir fısıltıyla ko-

12. Lanark daha iyi bir kültürel donanıma sahip olsaydı, kitabın sonunun bilimkurgudan ziyade *Moby Dick*'ten, hatta ikisinden de ziyade Lawrence'ın *Moby Dick* üzerine yazdığı denemeden esinlenildiğini görürdü.

nuşmaya başladı: "*Ben bilimkurgu yazmıyorum!* Bilimkurgu hikâyelerinin içinde gerçek insanlar olmaz, halbuki benim bütün karakterlerim gerçek, gerçek, gerçek insanlar! Aksiyonu yoğunlaştırıp artırmak için tasarlanmış göz kamaştırıcı dramatik metaforlarla okurumu hayretler içinde bırakabilirim, ama bu bilim değil, büyüdür! Büyü! Kitabımın sonunun bayağı olmasına gelince, içine girene kadar bekle. Seni uyarıyorum, hayal gücümün özenle dizginlenmiş yıkıcı bir temayülü vardır; bu dizginleri SON gibi bir temada gevşetirsem, tasvir kabiliyetimin yaratabileceği yıkımı hayal bile edemezsin."

"Sandy'ye ne olacak?" dedi Lanark soğuk bir edayla.

"Sandy de kim?"

"Oğlum."

Büyücü uzun uzun baktıktan sonra, "Senin oğlun yok ki," dedi.

"Katedralde doğan, Alexander adında bir oğlum var."

Kafası karışmış gibi görünen büyücü yatağının üstündeki kâğıtları eşeledi, "İmkânsız," diyerek aralarından bir tane çekti. "Şuraya bak. Henüz yazmadığım dokuz-on bölümün özeti bu. Okursan, Rima'nın katedralde çocuk doğurmak için zamanı olmadığını görürsün. Vakit kaybetmeden Sludden'la kaçıyor."

"Ama katedrale gelince," dedi Lanark soğuk bir sesle, "onun daha büyük bir süratle bir oğlan çocuğu doğurduğundan bahsediyorsun."

Büyücü üzgün görünüyordu. "Kusura bakma," dedi. "Evet, sonun sana neden bu mıştır. 42. böl., 5. p. Lanark'ın köprüden aşağı işerken sarf ettiği sözler, "Said the Old Ramrod" (Böyle Dedi İhtiyar Ramrod) şiirinden bozma Sakint.

TOTUOLA, AMOS

3. ve 4. kitaplar. Arayışı neticesinde kahramanın kendini dünyaya çok benzer bir gezegende ölü ve doğaüstü varlıklarla birlikte yaşar bulduğu *The Palm Wine Drunkard* (Palmiye Şarabı Ayyaşı) adlı hikâyeden fazlasıyla yararlanılmıştır.

TURNER, BILL PRICE

46. böl., 1. p. "Dalgaların kayıp giden mimarisi" *Rudiment of an Eye* (Bir Gözün Dumura Uğrayışı) adlı eserden alınmıştır.

URE, JOAN

48. böl., 8. p. Yarasa adamın karısının söylediği *Something may come of it* (Bundan bir şey çıkabilir) şarkısı, yazarın oyunundaki şarkıdan bozmadır: "Şarkı söyleyecek hiçbir şey yok/ gayet yayan ilerliyorum./ Uçaklardaki insanlar/ kendi şarkılarını söyleyerek/ geçiyor tepemden./ Acaba bende olmayan bir şeye mi sahipler?/ Acaba onlarda olmayan bir şeye mi sahibim?/ Şarkı söyleyecek hiçbir şey yok./ Şarkı söyleyecek hiçbir şey yok.

VONNEGUT, KURT

43. böl., Monboddo'nun konuşması. "Nemli mavi-yeşil bir küre" olarak dünya tasviri *Şampiyonların Kahvaltısı* romanından alınmıştır.

WADDEL, PEDER P. HATELY

37. böl., 4. p. Kulak kabartılan dua 23. Mezmur'un Peder Waddel tarafından yapılan İskoçça tercümesinden alınmıştır.

WELLS, HERBERT GEORGE

3. ve 4. kitapta bahsedilen enstitü herhangi büyük bir hastane veya üniversite ile Londra Metrosu ve BBC'nin Londra'daki televizyon merkezinin bir karışımı olmakla

birlikte, genel planı itibariyle *The Sleeper Awakes* (Uyuyan Uyanınca) adlı romandaki 21. yy. Londrası'ndan ve *The First Man on the Moon* (Aya Çıkan İlk Adam) romanındaki Selenite ay-altı krallığından alınmıştır. Bu gerçeğin ışığında, "büyücü"nün Hatime'de dile getirdiği H. G. Wells yorumlarının, suyu bulandıran mürekkep balığı misali eleştirel bakışı bulanıklaştırmak için uygulanan adi bir taktik olduğu ortaya çıkıyor. *Bkz.* 5. dipnot.

WOLFE, TOM
41. böl., 6. p. Bu kısımdaki isterik maç argoları *The New Journalism* (Yeni Gazetecilik) adlı bir antolojinin giriş bölümünden Sakint.

KSENOPHON
45., 46., 47., 48. ve 49. bölümler. Bu bölümlerdeki alaycı askeri sefer *Anabasis* adlı eserden kapsamlı Dağint.'ler içermektedir.

YOUNGHUSBAND, ALBAY STUKELY
49. böl., 49. p. "Tramvayla Vezüv kraterinden aşağı" ifadesi, *Quips from the Trenches* (Siperlerden Latifeler) adlı eserde General Douglas Haig'e atfedilmiştir.

ZERDÜŞT
50. böl., 1., 3., 5., 7., 9., 11., 13., 15., 17., 19., 21., 23., 25., 27., 29. ve 31. paragrafların hepsi de Hermippus tarafından yayına hazırlanmış ve Friedrich Nietzsche tarafından tercüme edilmiş olan Sybilene Greek uydurmalarından seçilmiş nükteli parçalar içermektedir. Diğer taraftan, asmalar ve çiçeklerle kaplı Sibma ve asfaltımsı havuza kadar uzanan Eleale; Galatea'nin zaferi ve Grant ile evlenmesi; Cocqigrues'in yıkılışı; Tanrı'nın kahkahalarla teslim oluşu; parlak gri devedikeninin çiçek açması; Nephelococugia'nın inşası; şen gazabın cümbüşü, udları, çelloları, menekşeleri ve viyalleri; Andrew'un çıkardığı iyi iş ve mutluluğu; Coulter'ın dönüşü, McAl-

kadar hazin geldiğini şimdi anlıyorum. Çocuk ha... Kaç yaşında peki?"

"Bilmiyorum. Senin zamanın benim tahmin edemeyeceğim kadar hızlı geçiyor."

Bir sessizlikten sonra büyücü muteriz bir tavırla, "Şimdi tutup da taslağı olduğu gibi değiştiremem," dedi. "Neden yaşadığım yüzyıldan daha nazik olayım ki? Bu yüzyılda vahşice katledilen milyonlarca çocuk... *Vurma!*"

Lanark sadece kaslarını sıkmıştı, ama büyücü yatakta aşağı kayıp battaniyeyi kafasına çekti, battaniye yatağın üstünde dümdüz kalana kadar çöktükçe çöktü. Lanark iç geçirerek yüzünü ellerine gömdü. Havadaki belli belirsiz bir ses, "Kabalaşmayacağına söz ver," dedi.

Lanark horgörüyle bir homurtu koyuverdi. Battaniye insan şeklinde bir şişkinlikle kabardı, ama büyücü görünmedi. Boğuk bir ses battaniyenin altından, "Bu numarayı yapmama gerek yoktu. Tek bir cümleyle seni en yalaka hayranım haline getirebilirdim, ama bu defa da okurlar ikimize birden düşman kesilirdi," dedi. "Keşke sana ölümü biraz olsun sevdirebilseydim. Harika bir cankurtarandır. Daha fazla yaşamakta ısrar edersen senin de göreceğin gibi, o olmadan en güzel şeyler bile yavaş yavaş farsa dönüşür. Ama seninle ailevi meselelere girmek istemiyorum. O meseleleri git Monboddo'yla konuş. Git lütfen."

"Buraya geldikten kısa müddet sonra," dedi Lanark, evrak çantasını alıp ayağa kalkarken, "seninle konuşmanın zaman kaybı olacağını söylemiştim. Haksız mıymışım?"

Kapıya yürürken, battaniyenin altından

bir mırıltı duydu. "Ne?" dedi.

"...Multan diye siyah bir adam tanıyor musun....."

"Adını duymuştum. Neden?"

"...işine yarayabilir. Şimdi aklıma geldi. Yaramayabilir de."

Lanark kestane ağacı tablosunun etrafından dolaştı, kapıyı açıp çıktı.[13]

pin'in gelişi ve Aiken Drummond'ın dirilişi; Bakire AmyAnnieMoraTracy Katrina Veronica Margaret Inge Inge Inge Inge Inge Inge Inge Inge Inge Inge Inge Inge Inge Inge Inge Marian Beth Liz Betty Daniele Angel TinaJanetKate'in Tanrılık mertebesine ulaşarak taç giymesi; sağlıklı sıradanlığa iniş yaparak kabuğun altında ipek gibi pürüzsüz bir siz'le karşılaşma: William Blake ile William Burner tarafından yararlı ve güzel şeylerin bütün yaratıcılarının hayrına duru imgelere ve yüce mesafelere tercüme edilmiş olan *Cennet ve Cehennemin Evliliği* adlı eserden Blokint., Saklıint. ve Dağınıkint.

13. Bu "Hatime" bir bütün olarak esere giriş işlevi gördüğünden (şu sözde "Mukaddeme" önsöze benzemiyordu, daha çok ayrı bir kısa hikâye gibiydi), "büyücü"nün böylesi bir eklemeye uygun düşecek inceliği göstermemiş olması üzücüdür. Bayan Florence Allan yazarın el yazmalarını tekrar tekrar daktilo etti, bazen hiç para almadan ve şikâyet etmeden aylarca beklediği oldu. Profesör Andrew Sykes yazarın fotokopi makinesine ve sekreterlik hizmetine para ödemeden ulaşmasına yardımcı oldu. Yazar, James Kelma'dan hayati önem taşıyan ilk bölümü daha kusursuz hale getirmesine olanak sağlayan öneri kabilinden eleştiriler aldı. Charles Wild, Peter Chiene, Jim Hutcheson, Stephanie Wolf Murray son nüshanın sathi bir tutarlılık taşımasını sağlamak için kapsamlı bir anlam taramasına giriştiler. Peki ya Tennessee'deki Kingsport Press of Kinsport'ta bu lanet kitabın dizgisini yapmak için çalışan dizgiciler? Ama tabii bütün bunlar katkılarından bahsedilmeyen ve isimleri geçmeyen binlerce kişiden yalnız birkaçı.

41. Bölüm: Doruk Noktası

Lanark başını indirip hayretle Libby'ye baktı; duvarla kilim arasındaki köşede bacaklarını altına almış, kıvrılmış uzanıyordu, baygın gibiydi. Balıketinde, zarif ve siyah saçlı bir kızdı. Eteği hatırladığından daha kısa, bluzu daha ipeksiydi, uykudaki somurtkan yüzü, üzerindeki kıyafetlerden çok daha çocuksu görünüyordu. "Ne var?" diyerek gözlerini açtı, doğrulup kolundaki saate baktı. Suçlamayan bir edayla, "Saatlerdir içeridesin. Saatler oldu. Operayı kaçırdık," dedi.

Elini uzattı, Lanark onu kaldırdı. "Sana yiyecek bir şeyler verdi mi?" diye sordu kız.

"Verdi. Şimdi Wilkins'le konuşmak istiyorum."

"Wilkins mi?"

"Monboddo da olsa olur. Bir kez daha düşündüm de, Monboddo'yla görüşmeyi tercih ederim. Mümkün mü?"

Libby ona uzun uzun baktıktan sonra, "Sen hiç dinlenmez misin? Keyfine bakmak nedir hiç bilmez misin?" dedi.

"Buraya dinlenmeye gelmedim."

"Sorduğum için kusura bakma."

Koridordan aşağıya yürümeye başladı. Lanark onun peşi sıra giderken, "Bak, kabalık ettiysem özür dilerim, ama şu an canım çok sıkkın," dedi. "Zaten keyfime bakmayı hiç beceremedim."

"Zavallı ihtiyar."

"Sızlandığım yok," dedi Lanark kendini savunarak. "Neticede benim başıma da çok güzel şeyler geldiği olmuştur."

"Mesela ne zaman?"

Lanark Sandy'nin doğumunu hatırladı. O zaman kendini büyük ihtimalle mutlu hissettiğini biliyordu, aksi halde katedral çanını çalmazdı, gelgelelim mutluluğun nasıl bir şey olduğunu hatırlayamıyordu. Birdenbire geçmişi gözüne çok büyük, çok korkunç bir yer gibi göründü. "Üstünden çok geçmedi," dedi yorgun argın.

Libby asansör kapılarının yan tarafındaki koridorda durdu, Lanark'

ın yüzüne bakıp, "Şu an Monboddo'nun ya da Wilkins'in nerede olduğunu bilmiyorum," dedi kesin bir sesle. "Parti başlayınca gelirler herhalde, onun için sana bir tavsiye vereyim. Soğukkanlılığını kaybetme. Kötü durumda olduğunu biliyorum Babalık, ama ilk gün herkes herkesi gözlerken ısrarla satış taktiği işlemez. Gerçek lobiciler hararetlerini ikinci günün ortalarında paraya çevirmeye başlarlar. Sana söyleyecek bir şeyim daha var. Provan yönetimi seninle kalsam da kalmasam da maaşımı ödüyor. Kaybolmamı istersen 'kaybol' de, gideyim. Yok istemiyorsan, gel beraber sakin sakin bir şeyler içip şu rezil genel kongreden *başka bir şeylerden* konuşalım. Kullandıkları dil bile tüylerimi diken diken etmeye yetiyor."

Lanark kıza öylece bakıyordu, onun ne kadar çekici olduğunu fark etmişti. Bu gördüğü ona büyük acı veriyordu. Libby hırçın dudaklarını öpmesine izin verse bile, hiçbir sıcaklık yahut heyecan duymayacağını biliyordu. Kendi içine baktığında tek bulduğu, ne almayı ne vermeyi bilen aç, cimri bir soğukluk, acılı bir boşluk oldu. "Adeta ölü bir adamım. Bu nasıl oldu?" diye düşündü. Ardından, "Lütfen kaybolma," diye mırıldandı.

Libby koluna girip onu galeriye doğru götürürken, "Bahse girerim senin neden hoşlandığını biliyorum," dedi kurnazca.

"Neymiş?"

"Eminim ünlü olmak hoşuna gidiyordur."

"Hayır."

"Mütevazısın, ha?"

"Hayır ama ünlü de değilim."

"Bir düşün, sen sıradan bir delege olsaydın, Nastler'ın kapısında onca saat bekler miydim?"

Lanark buna cevap veremeyecek kadar şaşkındı. Cam kapının iki yanındaki siyah takım elbiseli güvenlik görevlilerini göstererek, "Bunlar burada ne iş yapıyor?" diye sordu.

"Partinin daha az tedirgin edici görünmesini sağlamak için dışarıda bekliyorlar."

Galeri hemen hemen boş olduğu halde hafif, ritmik bir müzik mekânı titretiyordu. Pencereden görünen karanlık gökyüzündeki yıldızların arasında altuni göbekli birkaç büyük kasımpatının pembe uçlu taç yaprakları aydınlatılmış stadyuma doğru sarkıyordu; ortadaki bahçenin her iki ucundaki dans pistlerinde ve tribünlerde küçük küçük figürler top-

laşmıştı. Derken kasımpatılar soldu, kızıl bir kıvılcım ardında beyazlı yeşilli göz alıcı tüylerden uzun bir kuyruk bırakarak çiçeklerin içinden geçti. Pencere boyunca uzanan zemin koca koca rengârenk yastık yığınlarıyla donatılmıştı. Onun üstündeki katın bir ucunda ise on iki kişilik bir orkestra vardı ama halihazırda nükteli, hafif bir ezgi üfleyen klarnetçi ile büyük zillere tel fırçalarla hafif hafif vuran davulcudan başka kimse çalmıyordu. Bir üst katta çeşit çeşit yiyecekle donatılmış dört büfe uzanıyordu, en üst katta ise bir sürü küçük, boş masa sandalye ile iki uçta birer bar vardı, barlardan birinin önünde duran yüksek taburelerde dört kız oturuyordu. Libby Lanark'ı onların yanına götürüp, "Martha, Solveig, Joy, öteki Joy, bu Unthank'ten gelen malum kişi," dedi.

"Olamaz," dedi Martha.

"Çok saygın bir görünüşünüz var," dedi Solveig.

"Evrak çantanızı barın arkasına koyayım mı? Orada emniyette olur," dedi Joy.

Diğer Joy ise, "Annem sizin arkadaşınızmış – ya da dediğine göre eskiden öyleymiş," dedi.

Evrak çantasını verip otururken, "Adı Nancy mi?" diye sordu Lanark asık suratla. "Çünkü eğer öyleyse sizi bebekken gördüm demektir."

"Hayır, adı Gay."

"Ona yaşını hatırlatmasana," dedi Libby. "Sen de bize annelik et de, iki beyaz gökkuşağı kokteyli yap. (Beyaz gökkuşağını iyi yapar.)"

Kızların en irisi Solveig, en ufak tefek olanı da öteki Joy'du. Hepsi aşağı yukarı aynı yaştaydı ve hareketlerinde aynı gelişigüzel samimiyet vardı. Lanark onları pek de ayrı ayrı kişiler olarak algılayamıyorduysa da, aralarındaki tek erkek olmak içini okşuyordu. "Lanark'ı meşhur biri olduğuna ikna etmemiz gerekiyor," dedi Libby.

Hep bir ağızdan güldüler, ardından metal bir kaba ölçerek likör koymakta olan öteki Joy, "Ama o zaten bunun farkında. Farkında olması gerek," dedi.

"Neyimle ünlüyüm?" dedi Lanark.

"Ortada hiç neden yokken tuhaf tuhaf şeyler yapan adamsın sen," dedi Martha. "Monboddo dört kişilik bir yaylı orkestrayı yönetirken onun ekranını parçalamışsın."

"Ejder-sürtüğün teki için onunla kavga edip, koca enstitünün akımını kesmişsin," dedi Solveig.

"Onun hakkında bütün düşündüklerini yüzüne karşı söyledikten sonra konsey koridorlarından doğruca çıkıp takvimlerarası bölgeye gitmişsin. Hem de yayan!" dedi Joy.

"Bu akşam yapacaklarını görmek için çıldırıyoruz," dedi öteki Joy. "Monboddo'nun senden ödü kopuyor."

Lanark olayların gerçekte nasıl olduğunu anlatmaya koyuldu koyulmasına ama, ağzının kenarları genişlemiş, yanaklarına baskı yapıyor, gözlerini kısıyordu; yüzünü buruşturmaktan kendini alamıyordu, dili kocaman, ahmakça bir sırıtışla dolanmıştı, sonunda kafasını iki yana sallayarak bir kahkaha koyuverdi. Libby de ona katıldı. Bara yaslanmıştı, kalçası Lanark'ınkine sürtünüyordu. "Libby seni erkek arkadaşını kıskandırmak için kullanıyor," dedi Martha.

"Hayır, hiç de değil. Şey, tamam, sadece birazcık."

"Erkek arkadaşın kim?" diye sordu Lanark gülümseyerek.

"Şu aşağıdaki gözlüklü adam. Davulcu. Korkunç biridir. Müzik işi yolunda gitmedi mi onun gözünde hiçbir şey yolunda gitmiyor demektir."

"Beni kullanarak onu istediğin kadar kıskandırabilirsin," dedi Lanark, Libby'nin elini hafifçe okşayarak. Öteki Joy ona uzun bardakta berrak bir içki verdi, Lanark içerken hepsi dikkatle onu seyrediyordu. İlk yudumun tadı önce yumuşak ve paslıydı, sonra soğuk ve sütlü, sonra nane şekeri gibi hafif ve keskin, sonra cin gibi acı, sonra çikolata gibi ağır ve ılık, sonra da limon gibi keskin ama giderek limonata gibi şekerli bir hal aldı. Lanark bir yudum daha içti, dilinin üstündeki tat akışı bu defa büsbütün farklıydı, içkinin üst kısmının siyah frenk üzümüne benzeyen tadı, ortalarda çocuklar için hazırlanmış öksürük şurubu tadına çalıyor, boğazdan geçerken süzme et suyuna benzer bir hal alıyor, ardından ağızda belli belirsiz bir tütsülenmiş istiridye tadı bırakıyordu. "Bu içkinin tadı anlaşılmıyor," dedi Lanark.

"Hoşuna gitmedi mi?"

"Gitti, çok lezzetli."

Lanark zekice bir şey söylemiş gibi kahkaha attılar. "Müzik başlayınca benimle dans eder misin?" dedi Solveig.

"Elbette."

"Ya benle?" dedi Martha.

"Herkesle bir kez dans etmek isterim – öteki Joy dışında. Onunla iki kez dans edeceğim."

"Neden?"

"Çünkü birine alışılmadık ölçüde nazik davranmak bana kendimi güçlü hissettiriyor."

Herkes yine hep bir ağızdan kahkaha attı, Lanark kendini dünya zevklerine aşina ve nüktedan biri gibi hissederek içkiden bir yudum daha aldı. İri burunlu, ufak tefek bir adam gelip, "Hoşça vakit geçiriyor gibi görünüyorsunuz, aranıza katılmamın bir sakıncası var mı?" dedi. "Ben Griffith-Powys, Ynyswitrin'den Arthur Griffith-Powys. Siz Unthank'ten Lanark'sınız, değil mi? Bu sabah sizi kıl payı kaçırdım, ama sert çıkıştığınızı duydum. Birinin bu soğukkanlılığa son verdiğini bilmek güzel. Bundan gına geldi artık. Yarın fikirlerinizi yüksek sesle, açık açık dile getireceksiniz, değil mi?"

Galeri delege yahut delege eşi olduğu anlaşılan yaşça daha büyük insanlar ve görünüşe göre sekreter ve gazeteci olan otuzlu yaşlarda insanlarla dolmaya başlamıştı. Kırmızılı kızların sayısı artmış olmakla birlikte artık sadece birkaçının üstünde o yekpare kırmızı üniformadan vardı. İnsanlar gruplar halinde toplanıyordu, ama en kalabalığı Lanark'ın etrafını saran gruptu. Odin, şu pembe suratlı suratsız adam, Lanark'ın yanına gelip, "Kral Hazretleriyle şansınız iyi gitti mi?" diye sordu.

"Hayır. Aslında kral falan değil, büyücü olduğunu söyledi."

"Genç insanlar için modern dünya fazla kafa karıştırıcı olsa gerek," dedi Powys, babacan bir edayla Martha'nın koluna hafif hafif vurarak. "Tek tek bir sürü insanın farklı farklı adları var, tek bir ada sahip bir sürü insan var. Monboddo'ya bir bakın. Hepimiz en az iki Monboddo tanıyoruz, üstelik bir sonraki de kadın olacağa benzer. Bana bakın! Geçen sene Camelot ve Cadbury Başrahibiydim. Bu seneyse kilise baskısı, bölgeselleşme derken Ynsyswitrin Başpapazıyım, ama aslında aynı işi yapan aynı adamım."

Odin alçak bir sesle, "İşte düşman geliyor," dedi.

Değişik boylarda beş siyah adam içeri girdi, ikisinin üstünde takım elbise, ikisinde askeri üniforma vardı, en uzun boyluları ise kaftan giymiş, fes takmıştı. Martha irkilerek, "Kara bloktan nefret ediyorum," dedi. "Ağızlarına limonatadan sert bir şey koymazlar."

"Valla ben onlara *bayılıyorum*," dedi Libby cesaretle. "Bence çok çekiciler. Hem Senatör Sennacherib de büyük bira bardağıyla viski içer."

"Beni asıl şu salak Multan'ın şişinmesi çıldırtıyor," dedi Odin. "Atalarını satıp kamçıladığımızın farkındayım, bu bizim ne kadar ahlaksız

olduğumuzu gösterir tabii, ama onun iyilik abidesi olduğunu göstermez."

"Multan şu mu?" diye sordu Lanark. Siyah adamlar bir alt galeriye inip büfelerden birinin önünde durdular. Lanark, "Bana bir dakika izin verin," deyip aceleyle diğer grupların arasından geçti, üç-dört basamak inip kara bloğun yanına gitti. "Affedersiniz," dedi fes takan uzun boylu adama bakarak, "Siz Zimbabve'den Multan mısınız?"

Uzun boylu adam asker üniformalı, kısa boylu olanı göstererek, "General Multan burada," dedi. Lanark ona dönüp, "Sizinle konuşmam mümkün mü, General Multan?" diye sordu. "Bana... birbirimize yardımımız dokunabileceğini söylediler."

Multan Lanark'a duyduklarından hoşnut olduğunu belirten nazik bir ifadeyle bakarak, "Size bunu söyleyen kim, birader?" dedi.

"Nastler."

"Ben bu Nastler'ı tanımam etmem. Faydalı olabileceğimizi nereden çıkartıyor?"

"O çıkartmadı, ama benim bölgemde –Büyük Unthank'te yani– bir sürü konuda problem var. Neredeyse her konuda. Ya sizinkinde?"

"Tabii, aynen. Ovalarımız kuru otlağa döndü, kırlarımız çoraklaştı, madenlerimiz yabancıların eline geçti, konsey bize uçak, tank ve buldozerler gönderdi, bunları çalıştıracak benzinle yedek parçayı almak için bütün gelirimizi Algolagnics ve Volstat'a kaptırdık. Yani evet, sorunlarımız var."

"Hay allah..."

"Sizin gibilerden yardım bekleyecek değilim birader, ama söyleyeceğin her neyse can kulağıyla dinlerim."

Multan'ın bir elinde, içinde tatlı mısır ve et sote olan bir tabak vardı, bir-iki dakika boyunca bir yandan kibarca yemeğini yerken bir yandan da dikkatle Lanark'a baktı. Lanark çok yüksek sesle çalmaya başlamış olan dans orkestrasını duyabiliyordu artık, zira yan taraftaki grubun sesi kesilmişti, galerinin geri kalanından ise ihtimamlı ve kaçamak mırıltılar geliyordu. Yüzünün giderek kızardığını hissediyordu.

"Bir şey söylemeyeceksen neden öyle dikilip duruyorsun?" dedi Multan.

"Mahcup oldum," dedi Lanark alçak sesle. "Bu konuşmaya başladım başlamasına ama nasıl bitireceğimi bilemiyorum."

"Dur da seni bu zor durumdan kurtarayım. Buraya gel, Omphale."

Uzun boylu, zarif bir siyahi kadın geldi. "Omphale, bu delegenin

beyaz bir kadınla konuşması lazım," dedi Multan.

"Ama ben siyahım. Senin kadar siyahım," dedi kadın ıslığımsı, duru bir sesle.

"Öyle tabii ama beyaz bir sesin var," dedi Multan, sonra da çekip gitti. Lanark ile kadın bir süre öylece bakıştıktan sonra Lanark, "Dans etmek ister miydiniz?" dedi.

Kadın, "Hayır," deyip Multan'ın arkasından gitti.

Birden yüksek bir gülüşme sesiyle salondaki bütün konuşmalar yeniden başlayıverdi. Lanark utancından kıpkırmızı kesilmiş bir halde arkasını dönünce iki Joy'u da kendisine uluorta gülerken buldu. "Zavallı Lanark!" diyorlardı. "Onu seven arkadaşlarını neden bırakıp gitti ki?" diyorlardı. Sağlı sollu Lanark'ın koluna girip, onu merdivenlerden indirerek Odin, Powys, diğer kızlar ve yeni katılan birkaç kişinin toplandığı dans pistinin kenarına götürdüler. Oradakiler Lanark'ı öyle candan karşılamıştı ki yeniden gülümsemesi zor olmadı.

"Sorsaydın, sana o hergeleyle konuşmanın hiçbir işe yaramayacağını söylerdim," dedi Odin. "Bir sigara alsana."

"Ama heyecanlı değil miydi?" dedi Libby. "Herkes muazzam bir şey olmasını bekliyordu. Ne olduğunu bilmiyorum."

"Yeni bir kıtalararası viyadük açılışı herhalde," dedi Powys şaka yollu. "Her ırktan insanın buluşup tek bir insan ırkı meydana getireceği ve sabah sütünün yanında paraşütle Ütopya dağıtılacak olan bir kardeşlik kiliminin okyanusa serilişi, değil mi ama?"

"Tebrikler! Çok hoş bir şey yaptın," dedi Wilkins, Lanark'ın elini sıkarak. "Ret cevabı almanın hiç önemi yok. Önemli olan, topu net bir şekilde sahasına atmış olman, ki onlar da bunun farkında. Kızlar, biriniz bu adama içki getirin hadi."

"Wilkins, seninle konuşmak istiyorum," dedi Lanark.

"Evet, ne kadar erken o kadar iyi. Konuşmamız gereken beklenmedik bir-iki gelişme var. Yarın sabah ilk iş olarak delege dinlenme köyünde beraber kahvaltı yapalım mı?"

"Elbette."

"Erken kalkmak sorun olmaz, değil mi?"

"Katiyen."

"Tamam, o zaman yediden önce kapını tıklatırım."

"Lütfen efendim," dedi Solveig çok uysal bir sesle, "bana söz verdiğiniz gibi dans edebilir miyiz, lütfen, lütfen?"

"Biraz sonra, tatlım. Önce içkimi bitireyim de," dedi Lanark nazikçe.

İkinci beyaz gökkuşağını yudumlarken havai fişeklerin patladığı yıldızlı gökyüzüne baktı; stadyumda yukarıya dönük binlerce yüz mor, beyaz, turuncu ve altuni yeşil ışıltılar altında renkten renge giriyordu. En alttaki en dar galeriye düşmeyi engelleyen bir korkuluğa yaslanmıştı; pencerede kendisinin karanlık ama açık seçik bir yansımasını görüyordu: gökyüzünde parıldayan havai fişeklerin altında ve kalabalığın üstünde havada asılı duran bir topluluğun liderimsi merkezi. Aşağıdaki insanlara bakarak başını salladı ve "Yarın hepinizi savunacağım," diye içinden geçirdi. Sigarayı ağzına yaklaştırdı, arkasını dönüp galeriye dikkatle göz gezdirdi. En kalabalık grup hâlâ onunkiydi, fakat Wilkins yanlarından ayrılmış, başka gruplar arasında dolaşıyordu. Hatta bir ara onun Multan'la laflamak için durduğunu gördü. "Gözümü bu adamın üstünden ayırmamam gerek; tam bir tilki, birinci sınıf ekolojik bir tilki... Tilki mi? Ekolojik mi? Birinci sınıf mı? Genelde böyle kelimelerle düşünmem, ama bu duruma uygun düşüyor gibiler. Evet, yarın Wilkins'le konuşacağım. Çetin bir pazarlık olacağı belli ama taviz yok. Taviz yok. Yarınki oyunu doğaçlama oynayacağım. Onun dağıttığı kartlara göre sert, soğukkanlı ya da çirkef bir oyun çıkaracağım. Cebimdeki bütün kartları oynayacağım, ama taviz yok! Bir bölge timsahlara atılacaksa, bu Unthank olmayacak; buna kalıbımı basarım. Monboddo benden çekiniyor: anlaşılır nedenlerle tabii. Öylece dikilmenin canı cehenneme, en üst basamak tutanın elinde! Bütün bahisler kapandı, eşitsizlik kaldırıldı, oyun herkesin oyunu! Atların hepsi uyutuldu, yol camdan... kelimelerime ne oluyor böyle? Bu sigara adamı sarhoş ediyor. Fark ettiğim iyi oldu: Söndür şunu, sakinleş, içkinden bir yudum al... Buna neden beyaz gökkuşağı dendiğini biliyorum. Su gibi berrak, ama dilin üstünde sanatçının tavus kuşu paletindeki bütün tatları barındırıyor (kötü bir ifade oldu). Bir denizkulağını kaplayan sedefimsi maddedeki renkler kadar çok tat var onda. Şiir. Öteki Joy'a okusam mı? Bu kokteyli o yaptı, orada duruyor işte, ne zeki, çekici, küçücük... Eskiden büyük kadınları yeğlerdim ama... ah, giriverse ellerim onun o küçük..."

Çerçevesiz gözlüklü, nazik, kel bir adam Lanark'ın elini sıkarak, "Sizinle karşılaştığıma memnun oldum efendim," dedi. "Kodac, Güney Atlantis'ten Timon Kodac. Beni neden delege seçtiklerini allah bilir. Asıl alanım araştırma, Algolagnics için çalışıyorum. Yine de başka kı-

talara seyahat etmek iyi oluyor. Anne tarafım Unthank'tendi."

Lanark başını sallayıp, "Bana tıpkı Libby'nin gülümsediği gibi gülümsüyor," diye düşündü. Libby'nin beni ayartmaya çalıştığını sanmıştım ama erkek arkadaşı varmış. Genç çekici sağlıklı kızların hepsinin genç çekici sağlıklı erkek arkadaşları var. Genç kızların daha yaşlı erkekleri tercih ettiğini duymuştum, ama bunu gözümle gördüğüm olmadı hiç."

"O elinizdeki çok iyi bir kadın," dedi Kodac.

Lanark ona boş boş baktı. "Şu ufak tefek yaşlı profesör," dedi Kodac. "Adı Neydi? Schtzngrm. Konseye gönderdiği rapor neydi öyle. Permiyen katmanındaki kirliliği gösteren numunelerle ilgili şu ön rapordan bahsediyorum. Bunu haber aldığımızda, Algolagnics'te hepimiz şöyle bir doğrulduk. Bizim de kendimize göre kaynaklarımız var tabii."

Lanark gülümsedi, başını sallayıp içkisini yudumladı. "Ona bakınca gülümsemeden edemiyorum. Öyle güleç ve zeki, öyle kolay şaşırıp eğleniyor ki. Gülümseyeceğim, ama aşırıya kaçmadan. Bir lider, oyuncu değil seyirci olmalı. Kitle liderin onları fark ettiğini, takdir ettiğini ve beğendiğini, ama bunu bir güç konumundan yaptığını hissetmeli."

"Tabii biz aslen konumların belirtildiği *son* raporla ilgileniyoruz. Sanıyorum yarın Wilkins'le görüşeceksiniz. Algolagnics'te Wilkins'e hürmetimiz vardır. Şu âna kadar hep onun bir-iki adım önünde olduk, ama zar zor. Bu arada, Algolagnics'te pek çoğumuz Unthank'in konseyden haksız muamele gördüğünü düşünüyoruz. Sludden'la sizin bağımsız bir çizgi izlemenize şaşırmıyoruz. Gücünüz daha da artar umarım! Gayriresmi konuşuyorum, ama Tunc-Quidative'le Quantum-Cortexin gruplarının da aynı hisleri paylaştığını biliyorum. Gerçi bunu size söylemişlerdir herhalde?"

Lanark ciddiyetle başını salladıktan sonra, "O sıradışı, dipdiri genç suratının bana neler hissettirdiğini; kot pantolonundaki dikişi, karnından başlayıp bacaklarının arasındaki ufak tümseğin altına kadar inen o dikişi nasıl kıskandığımı; liderlikten ne kadar uzak olduğumu bilseydi, benden sıkılırdı," diye düşündü. "Bana üstü kapalı bir şeyler söyleyen şu kel adama gülümsediğim gibi gülümsemeliyim ona da: bildiğimi sandıklarından fazlasını bildiğimi anlatan aynı bilge gülümsemeyle."

"Vay vay," dedi Kodac kıkırdayarak. "Şuradan seni izleyen küçük laleyi gördün mü? Eminim yatakta bomba gibidir. Wilkins raporun sendeki son halini ele geçirmek için her şeyi yapar, orası kesin. Tabii böyle bir rapor olduğunu biliyorsa. Haberi var mı?"

Lanark ona boş boş baktı. Kodac güldü, Lanark'ın omzuna hafifçe vurup, "Sonunda dosdoğru bir soru sordum, ha?" dedi. "Kusura bakma, ama devletle endüstri birbirine kenetleniyor olsa da *tam olarak* kenetlenmiş sayılmayız. Henüz değil. Düzen Cennet'in ilk yasası olduğu için birbirimizi destekliyoruz, ama Costaguana'yı hatırlar mısın? Batı Cumhuriyetinin ondan ayrılmasını? Bu bizim desteğimiz olmadan asla gerçekleşemezdi. Tabii o zamanlar adımız Algolagnics değildi; eski Maddi Çıkarlar Şirketi zamanındaydı bu. Off, işte *onlar* tam bir korsan çetesiydi! O zamanların madeni gümüştü, ki gümüş şu öbür malum maden kadar dürtmüyor insanı, bilmem anlatabildim mi..."

Lanark acı acı güldükten sonra, "Bana hissettirdiği tek şey taş gibi bir acı; saçları seyrelen, göbekli, ihtiyar bir bedende belli belirsiz hayatta olmanın acısı," diye aklından geçirdi. "Ama liderlerin daha ziyade ölü olması gerekir. İnsanlar kendileri gibi kafası karışık adamlara değil, taştan abidelere bağlanmak ister. Sludden beni göndermekle akıllılık etti. *Ben* hayatta eriyemem."

"Bardağın boşalmış," dedi Kodac, Lanark'ın elindeki bardağı alırken. "Dolduracak bir kız bulayım, kendime de bir içki alayım."

"Bana ayıp etme Lanark," dedi öteki Joy, Lanark'ın karşısında gülümseyerek. "Benimle iki kere dans etmeye söz vermiştin, hatırladın mı? Bir kere dans edebilirsin herhalde?"

Cevap beklemeden Lanark'ı dans edenlerin arasına sürükledi.

Üstündeki keder uçup gitmişti. Bileğini saran parmakların oluşturduğu sıkı bilezik Lanark'a hafiflik ve özgürlük hissi veriyordu. Bir kahkaha atıp, "Demek Gay senin annen? Elindeki yara iyileşti mi?" diyerek kızın belini kavradı.

"Yaralanmış mıydı ki? Bana hiçbir şey anlatmaz."

"Bu ara neler yapıyor?"

"Gazeteci. Ondan konuşmayı bırakalım; ben sana yeterim herhalde, ha?"

Joy'la yakın temasta dans etmek kolay değildi, zira öyle hızlı ve kesik kesik bir müzik çalıyordu ki, öteki adam ve kadınlar birbirlerine dokunmadan dans ediyordu. Lanark mekânı kaplayan daha ağır tempolu sese göre dans ediyordu, yani en başta konuşmaların sesine göre. Hep bir ağızdan çıkan konuşmalar göle dökülen bir şelalenin sesini andırıyor, orkestrayı ivecen böceklerin cırıltısına çeviriyordu. İlk başta diğer

dansçılar ona çarptıysa da, daha sonra kenara çekilip tezahürat etmeye, alkış tutmaya başladılar. Derken orkestra kulak tırmalayıcı bir şekilde sessizliğe gömüldü, öteki Joy kaçıp kalabalığın arasına karıştı. Lanark kahkahaları izleyerek grubuna kadar onun peşinden gitti ve onu diğer kızlarla ateşli ateşli konuşurken buldu. Joy yüzünü ona dönüp, "Bu yaptığın neredeyse ensest sayılmaz mı?" dedi.

Lanark ona bakakalmıştı. "Sen babamsın, değil mi?"

"Hayır, hayır! Baban Sludden. Yani büyük ihtimalle."

"Sludden mı? Annem de bana hiçbir şey anlatmaz ki. Sludden da kim? Başarılı biri mi? Yakışıklı mı?"

"Sludden çok başarılı bir adam, ayrıca kadınlar onu çok çekici buluyor," dedi Lanark nazikçe. "Ya da eskiden öyleydi. Ama bu akşam ondan konuşmak istemiyorum."

Kederle başını çevirip herkesin dansa kaldığı yerden devam ettiği kalabalık galeriye baktı. Bu yabancıların yüzünde gördüğü endişe, cesaret, neşe, uysallık, umut ve hezimet ona öyle aşinaydı ki, kendini bildi bileli onları tanıyormuş gibi hissetti, yine de ifadeler şaşırtıcı bir çeşitlilikteydi. Hepsi de kendi yaşı, kendi havası ve kendi manzarasıyla ayrı birer dünyaydı sanki. Bazısı taze ve bahar gibiydi, bazısı yoğun, sıcak ve yaz gibi. Kimileri tatlı yahut fırtınalı bir sonbahar izlenimi veriyordu, kimileriyse müthiş kasvetli ve donuktu. Yanında bir kadın duruyordu, onun refakati sayesinde Lanark bu dünyaları fethetme yahut onlara girme arzusu duymadan onlara huzurla, hayran hayran bakıyordu. Yanındaki kadının iç geçirerek, "Keşke daha dikkatli olsaydın," dediğini işitti, dönüp bakınca onun Leydi Monboddo olduğunu fark etti. Yüzü hatırladığından daha genç, daha ciddi ve yalnız görünüyordu. Göğüsleri büyümüş, aslan ve tekboynuz desenli, kilimi andıran elbisesi ona önemli bir kişi görüntüsü vermişti. "Katalist!" dedi Lanark memnuniyetle.

"Benim mesleğim o, adım değil. Bence buradan çıkıp uyumaya gitsen iyi olur Lanark."

"Seninle gidebilseydim, giderdim," diyerek kolunu onun beline doladı Lanark; ama kadın Lanark'ın yüzü sanki okumaya çalıştığı bir sayfaymışçasına kaşlarını çatınca kolunu beceriksizce çekip, "Açgözlülük ettiysem özür dilerim, ama bu küçük kızların benden pek hoşlandığını sanmıyorum," dedi. "Hem senle ikimiz eskiden iyi arkadaş sayılırdık."

"Evet, birlikte istediğimiz her şeyi yapabilirdik. Ama sen o ejder sürtüğe kaçtın."

"Ama sonu iyi oldu!" dedi Lanark hevesle. "Ejderliği fazla sürmedi, hem artık bir oğlumuz var. Yaşına göre bayağı uzun boylu, sağlıklı bir çocuk, görünüşe göre zeki de, belki büyüyünce iyi kalpli, nazik biri olur."

Leydi Monboddo hâlâ okuyormuş gibi öylece yüzüne bakıyordu. Lanark bakışlarını başka tarafa çevirip, "Beni merak etme. Kafandan geçen şey buysa, sarhoş değilim," dedi sıkkın bir edayla.

Geri dönüp baktığında gitmişti, onun yerinde Martha duruyor, kendisine bir bardak uzatıyordu: "Bu kokteyli de ben yaptım. Tadı pek iyi olmasa da kuvvetli bir şeydir. Lütfen efendim, söylediğiniz gibi biraz sonra benimle dans edecek misiniz?"

"Siz kızlar neden birbirinizin yerine geçip duruyorsunuz?" dedi Lanark mahzun bir ifadeyle. "Daha hiçbirinizi tanımaya vaktim olmadı."

"Bize göre bir sürü yeni arkadaş, iki eski arkadaştan daha çok eğlenir de ondan."

"Peki sen ne zaman yanımdan ayrılacaksın?"

Bunun üzerine Martha Lanark'ın suratına gülmeden bakarak, "Belki sizinle kalırım. Bu gece yani," dedi.

Lanark kuşkuyla, "Belki!" deyip içkisinden içti.

İçki ilk başta iç bayıltıcı bir tatlılıktaydı, ardından öyle berbat bir acılığa büründü ki Lanark alelacele yutkundu. Bir yerlerden Powys'in sesi geliyordu: "...konseyden ayakkabı imalatını yasaklamasını istiyor, çünkü dünya tıpkı bir annenin bedeni gibiymiş; onunla doğrudan temas kurmak insanı sağlıklı ve aklı başında yapıyormuş. Son dönemde savaş ve suç oranında meydana gelen artışın nedeni, bizi tektonik akımdan izole eden ve lunar akıma kurban eden alaşım lastikten ayakkabı tabanlarıymış. Eskiden olsa buna kesin gülüp geçerdim, ama modern bilim hurafe saydığımız öyle çok şeyi yeniden yürürlüğe sokuyor ki... Kirpiler gerçekten de ineklerin memesini emiyor gibi görünüyor..."

Lanark en alt galeride minderlerin üzerine serilmiş yatıyordu. Birisi ayakkabılarını çıkarmış olacak ki, ayakları usul usul ipek kaplı bir vücudun yumuşak yerlerinde dolaşıyordu. Yanağı başka bir yanağa dayanmıştı, her iki eli de kanvas kumaşın sardığı iki kalçanın arasında sıcacık duruyordu ve biri boynunu okşuyordu. Galeri ile orkestranın sesi uzaklaşıp hafiflemişti ama tepesinde iki kişinin konuştuğunu duyabiliyordu.

"Kadınların bir araya gelip bir erkeğe kendini ünlü hissettirdiğini görmek ne güzel."

"Saçmalama. Adamı ayyaşa çeviriyorlar."

"Bence o, cinsel ilişkinin çoğunlukla sersem bir halde yaşandığı bir bölgeden geliyor."

"Çoğu zaman da yaşanmadığı."

"Bu seslerden nefret ediyorum," dedi Lanark. Bir fısıltı oldu, derken birileri onu nazikçe yerinden kaldırıp yürüttü. Bir yerlerde bir kapı kapandı, ses olduğu gibi kesildi.

"Bir koridorda... yürüyorum," dedi Lanark yüksek sesle.

Biri, "Aç gözlerini," diye fısıldadı.

"Olmaz. Dokunuşun bana yakın olduğunu söylüyor, ama gözler aradaki mesafeyi gösterir."

Başka bir kapı kapandı, Lanark yere düşen yaprakları andıran fısıltılar arasında uzandı, giysilerinin çıkarıldığını hissetti. Biri, "Bak!" diye fısıldayınca Lanark gözlerini koyu renk saçların arasından gülümseyen ince dudaklı bir ağız görecek kadar açtı. Usulca, hüzünle, tanıdık bir coğrafyanın tepelerinde ve çukurlarında yeniden gezindi, kollarının iç tarafları şaşılası sertlikteki doruklarıyla tatlı, bereketli tepelere sürtünüyor, parmak uçları hafif iniltilerin karanlıkta menekşeler gibi açtığı bataklık bir mağaraya açılan ıslak bir yaranın kıvrımlarında dolaşıyordu. Burnuna nemli kokular, hatta hafif bir bok kokusu geliyordu. Kendisinin de bir coğrafya, karanlık ve bulutlu semaya uzanmış bir kuleyi çevreleyen bir coğrafya olduğu hissiyle, yolunu şaşırmış, sırtüstü uzandı. Karanlıkta insanların onun kulesine tırmandığını, orada ritmik soluklar yahut feryatlarla salındığını hissediyordu. Onların hoş vakit geçirdiğini umut ediyor, onlarla beraber olmaktan memnuniyet duyuyordu, memnuniyetini göstermek için öpüp okşuyordu; derken her şey tepetaklak oldu, artık kuleyi alttaki toprağa bastıran bulutlu gökyüzüydü o, ama giderek daha da kayboluyor, kulenin saatlerce dimdik durup hiç ateş etmeyeceğini biliyordu. "Kendini bıraksana," diye fısıldadı biri.

"Yapamam. Gücümün yarısı korku ve nefretle kilitlenmiş durumda."

"Neden?"

"Hatırlamıyorum."

"Bunu nasıl göstermek istersin?"

"Şey... Söyleyemem. Mideniz bulanır."

"Söyle hadi."

"Şey... Hayır, söyleyemem. Gülersiniz."

"Bir dene."

"Sizin de benden nefret edip korkmanızı ama kaçamamanızı isterdim. Elime düşüyorsunuz, elinizi kolunuzu bağlıyorum, üstünüze inecek kırbacımı, kızgın demirimin dokunuşunu çaresizlik ve dehşet içinde bekliyorsunuz. Sonra, dehşetin doruğa ulaştığı anda, içinize giren şeyin sadece benim çıplak uzvum olduğunu görüyorsunuz – ah! İşte o zaman... buna... ister istemez... bayılırdınız."

Temel ve zemin yavaş yavaş erimişti; şimdi tiz çığlıklar atan peltemsi etlerin arasında, parmakları olan etobur bir domuz gibi saldırıyor, dişliyor, hırıldıyor, pençelerini geçiriyordu. Daha sonra, tükenmişlik hissiyle yumuşacık yarıkların içine usulca yerleşti; pürüzsüzlüğün üzerinde gezinip salınıyor, yumuşaklığın içinde zevkle süzülüyordu. Bir beli kavradı, penisi iki uysal tepeciğin arasına gömüldü, içi tatlı bir hiçbir yerdelik hissiyle doldu.

Kimi siyah, kimi gri, kimi yulaf ezmesi gibi benek benek olan büyük yuvarlak taşların üstünde hızla çağıldayan soğuk bir dereciğe dizlerine kadar girmişti. Taşlardan bazılarını kuvvetle kaldırıp dışarı çıkarıyor, dikkatle bir-iki metre yukarıdaki kıyıya atıyordu; on yaşlarındaki Alexander orada güneşten kapkara olmuş, üzerinde kırmızı donuyla taşlardan baraj yapıyordu. Lanark'ın boynuna vuran kızgın güneş, bacaklarını saran buz gibi su, sırtındaki ve omuzlarındaki ağrı bu işi uzun zamandır yaptığına delaletti. Üzerinden sular süzülen ipiri, siyah bir taş çıkarıp çalılara doğru fırlattıktan sonra kıyıya çıktı ve kendini sırtüstü taşın yanına attı, nefes nefeseydi. Uçsuz bucaksız maviliğin karşısında gözlerini kapattı; güneşin göz kamaştıran sıcacık koyu kırmızı ışığı gözkapaklarının içinden süzülüyor, suyun sesini, taşların tıkırtısını duyabiliyordu. "Bu su taşların arasından geçip duruyor," dedi Alexander.

"Delikleri yosunla, kumla kapat."

"Biliyor musun, ben Tanrı'ya inanmıyorum," dedi Alexander.

Lanark gözlerini kırpıştırıp yan tarafa bakarak onun kıyıdan kum çekişini seyretti. "Öyle mi?" dedi.

"Tanrı yok. Dedem söyledi."

"Hangi deden? Herkesin iki dedesi var."

"Birinci savaşta Fransa'da savaşan. Bana o yosundan bolca verse-ne."

Lanark doğrulmadan yan tarafından ıslak bir yosun kütlesi koparıp miskin miskin ona doğru savurdu. "Hitler ya da atom bombası olmadığı halde bence en ilginci birinci savaş," dedi Alexander. "Çünkü çoğun-

lukla bir yerde geçmiş, hem de ikinci savaştan daha fazla asker ölmüş."

"Savaşları ilginç kılan tek şey bize ne kadar aptal olabileceğimizi göstermeleri."

"İstediğin kadar böyle şeyler söyleyebilirsin," dedi Alexander uysal bir tavırla, "benim fikrim değişmez. Hem dedem Tanrı'nın olmadığını söylüyor. Onu insanlar icat etmiş."

"İnsanlar arabaları da icat etti, ama arabalar gerçek."

"Hepsi boş laf... Yürüyüşe çıkalım mı? İstersen sana Rima'yı gösterebilirim."

Lanark iç geçirerek, "Olur Sandy," dedi.

Alexander sudan çıkarken o da ayaklandı. Kıyafetleri yassı bir kayanın üstüne seriliydi, giyinmeden önce üzerlerindeki küçük kırmızı karıncaları silkelemeleri gerekti. "Ama benim asıl adım Alexander," dedi Alexander.

"Rima sana ne diyor?"

"Alex, ama *asıl* adım Alexander."

"Bunu unutmamaya çalışırım."

"Tamam."

Dere kenarından aşağıya yürüyüp, derenin kırlıkta sığlaşarak gözden kaybolduğu bir yere geldiler. Lanark suyun kızılca bir kayadan aşağıya akarak huşlar, üvezler, küçük meşe ağaçları ve otlarla kaplı derin bir vadinin başındaki bir gölete döküldüğünü gördü. İki sevgili, yan devrilmiş bir üvez ağacının köklerinin perdesi ardında, göletin yanındaki çimenlere uzanmıştı. Kadın uyuyor gibiydi, Lanark daha ziyade gazete okumakta olan adamı görüyordu. "Bu Sludden değil," dedi.

"Yo, o Kirkwood. Bu aralar Sludden'la pek görüşmüyoruz."

"Neden?"

"Sludden fazla bağımlı biri oldu."

"Peki Kirkwood öyle değil mi?"

"Daha değil."

"Sandy, sence Rima beni görmek ister mi?"

Alexander gözlerini tereddütle vadiye çevirdi, sonra karşı tarafı göstererek, "Benimle şu tepenin başına tırmanır mısın?" diye sordu.

"Olur, tırmanalım."

Dönüp uzaktaki yeşillik bir zirveye doğru yürüdüler. Alexander ilk yamacın tepesinde soluklanmak için kendini yere attı, bir dahaki yama-

cın orta noktasında da aynı şeyi yaptı. Çok geçmeden birkaç dakikada bir dinlenmek için durmaya başlamıştı. "Bu kadar çok dinlenmen gerekmez," diye aksilendi Lanark.

"Ben ne kadar dinlenmem gerektiğini bilirim."

"Güneş sonsuza dek gökyüzünde olmayacak Sandy. Hem böyle durup durup oturmaktan sıkılıyorum."

"Ben de habire yürümekten sıkılıyorum."

Lanark ayağa kalkıp, "Öyleyse ben ara vermeden ağır ağır yürümeye devam edeyim, sen istediğin zaman beni yakalarsın," dedi.

Alexander gür, ağlamaklı bir sesle, "Off!" diye bağırdı. "Hep haklı olmak zorundasın, di mi? Kimseye iki dakika huzur vermiyorsun. Sürekli her şeyi mahvediyorsun."

Lanark'ın tepesi atmıştı, yüzünü Alexander'ın yüzüne iyice yaklaştırıp, "Kıra gelmekten nefret ediyorsun, di mi?" diye tısladı.

"Hep böyle mızmızlanıyor muyum ki? Kıra gelmekten nefret etseydim öyle yapardım, di mi?"

"Kalk ayağa."

"Hayır, vuracaksın."

"Tabii ki vurmayacağım. Kalk hadi!"

Alexander kalktı, endişeli görünüyordu. Lanark arkasından gitti, onu koltuk altından tutup sağlamca omuzlarına oturttu. Hafifçe sendeleyerek köknar ekili bir fidanlığın içinden geçti. Az sonra Alexander, "Artık indirebilirsin," dedi.

Lanark yamaç yukarı ağır ağır ilerlemeye devam etti.

"Beni indirebilirsin dedim. Artık yürüyebilirim."

"Şu ağaçları... geçmeden... olmaz."

İlk başta ağırlık öyle fazlaydı ki Lanark olsa olsa on adım yürüyebileceğini düşünmüştü, ama sonra on adım daha, ardından bir on adım daha gitti. "Her defasında on adım atarak onu sonsuza dek taşıyabilirim," diye düşündü neşeyle. Fakat fidanlığın diğer ucunda onu yere indirip fundalıkta dinlendi, bu arada Alexander almış başını gidiyordu. Sonunda Lanark ardına düşüp, fundalık ile kavruk sert çimenlerin yerini çimenden bir halıya bıraktığı bir bayırda ona yetişti. Burada arazi önce çukurlaşıyor, sonra zirvenin sarp konisine doğru yükseliyordu. "Tepedeki şu beyaz şeyi görüyor musun?" diye sordu Alexander.

"Evet."

"Mihenk noktası."

"Nirengi noktası."

"Doğru, mirengi noktası. Hadi."

Alexander dosdoğru zirveye tırmanmaya başladı. "Dur Sandy, o yol zor. Sağ taraftakinden gidelim," dedi Lanark.

"Düz olan yol en kısası. Görebiliyorum."

"Ama en sarp yol da o. Bu patika yavaş yavaş yükseliyor, çok daha az güç harcarız."

"O zaman sen o yoldan git."

"Tamam, zirveye senden önce ulaşacağım. Bu patikayı hangisinin en kestirme olduğunu bilen akıllı insanlar yapmış."

Alexander, "Öyleyse sen oradan git," deyip doğruca çukura atıldı.

Lanark kendini zorlamadan yokuş yukarı ilerlemeye başladı. Hava berrak, güneş sıcacıktı. Tatil yapmanın ne kadar iyi olduğunu düşündü. Kulağına gelen tek ses uzaktaki bir orman tavuğunun şakıması, görünürdeki tek bulut tepenin üstündeki mavilikte duran belli belirsiz beyaz lekeydi. Sol yanında kalan çukurda arada bir Alexander'ın sürünerek bir sırta tırmandığını görüyor, "Kendi aptallığı, ama deneye deneye öğrenecek," diyordu anlayışla. Hüzünle Alexander'ın Rima'yla olan hayatını düşünüyordu ki yol, dikleşen çayırlıkta ayak izlerinin oluşturduğu bir nevi merdivene dönüştü. Buradan bakınca, zirve devasa yeşil bir kubbeyi andırıyordu, Lanark kafasını kaldırmış oraya bakarken hayret verici bir manzarayla karşılaştı. Sol taraftaki kaviste, hızla yukarı tırmanan küçük bir insan silueti görünüyordu. Lanark keyifle iç geçirdikten sonra durup yüzünü maviliğe çevirdi. "Teşekkürler!" dedi, bir an her yanı kâğıtlarla kaplı bir yatakta yazı yazan bir adamın hayaletini görür gibi oldu. "Hayır, ihtiyar Nastler, teşekkür ettiğim kişi sen değilsin, hepimizi büyüten toprağın nedenine teşekkür ediyorum. Seni hiçbir zaman o kadar çok düşünmedim, Bay neden, çünkü böyle çabaların karşılığını vermiyorsun, şöyle bir düşününce senin dünyan bana güzel olmaktan ziyade katlanılabilir geliyor. Ama bana ve makul patikama rağmen, Sandy güneş ışığında zirveye tek başına tırmanıyor; yukarıda senin ona verdiğin koca evrenin tadını çıkarıyor, işte şimdi bu yüzden seni seviyorum. Öyle mutluyum ki, bu gönül ferahlığının ne zaman biteceği umurumda değil. Nasıl bir saçmalığa, başarısızlığa, ölüme doğru gittiğim umurumda değil. Dünyan kapkara bir hiçliğe gömüldüğünde bile bir anlamı olacak, çünkü Sandy bir kez olsun güneşin tadına vardı artık. İnsanlık adına konuşmuyorum. Yarattıklarının içinden tek bir zavallı yetimin bile sana lanet etmek için sebebi varsa, bütün o yü-

celiğinin ve iyiliğinin canı cehenneme. Evet! Canın cehenneme, canın cehenneme, evreninde ne kadar kurban varsa canın işte o kadar cehenneme. Ama ben kurban değilim. Hayatımda yaşadığım en güzel an bu. Tamamen kendi adıma konuşacak olursam, seni Cennetin krallığına kabul ediyorum, nihai bir kabul bu, sözümü geri almayacağım."

Rampanın sonuna yaklaşırken nefesi kesilmeye başlamıştı. Zirvedeki çayırlıkta yumru yumru alçak kayalıklar vardı, beton nirengi noktası bunlardan birinin üstündeydi, Alexander ona sırtını yaslamıştı. Kendi evinde rahat bir kanepeye serilmiş bir adam havasındaydı, ilkin Lanark'ı fark etmemiş gibiydi, derken davetkâr bir şekilde eliyle yanındaki kayaya hafifçe vurdu. Lanark oturunca sırtını ona yasladı, uzun müddet beraberce manzarayı seyre daldılar. Bulundukları yüksekliğe rağmen deniz sadece ufuktaki hafif koyu bir çizgi gibi görünüyordu. Denizin kıyısından yükselen karada üstlere doğru yerini çayırlığa bırakan engin alçak tepeler uzanıyordu, tepelerin arasındaki koyaklarda ise hasadı yarı yarıya kaldırılmış tarlalar ile şerit şerit rüzgâr kesici ağaçlıklar bulunuyordu. Lanark ile Alexander tepenin doğruca kırmızı çatılı bir kasabaya inen sarp tarafına bakıyorlardı, kasabanın çarpık çurpuk sokakları ve küçük, eski bir sarayı vardı. Konik çatılı kuleleri olan sarayın duvarla çevrilmiş, halka açık bahçesinde bir yığın insan güneşte parıldayan çalılarla çiçek tarhlarının arasında dolaşıyordu. Bahçenin dışındaysa dolu bir otopark vardı. "İnip oraya gitsek ne güzel olurdu," dedi Alexander.

"Evet."

"Ama annem meraklanabilir."

"Evet, geri dönmemiz gerekiyor."

Az daha oturduktan sonra, güneş gökyüzündeki yolculuğunun son çeyreğine girince kalkıp, küçük bir göle çıkan bir patikadan aşağı indiler. Birinin elinde tüfek olan pos bıyıklı iki adam patikadan yukarı çıkıyordu, yanlarından geçerken Lanark'a başlarıyla selam ettiler. Tüfekli adam, "Delegeyi vurayım mı?" deyince öteki gülerek, "Yok, yok, delegemizi öldürmek olmaz," dedi.

Az sonra Alexander, "Bazı espriler ödümü kopartıyor," dedi.

"Özür dilerim."

"Yapacak bir şey yok. Sen gerçekten delege misin?"

Lanark tanındığına memnun olmuştu, ama kesin bir ifadeyle, "Şu an değil, şimdi tatildeyim," dedi.

Gölün bir tarafı setle ufak bir baraj haline getirilmişti, setteki çimenlerin üstünde ölü bir martı kanatları iki yana açık yatıyordu. Alexander manzara karşısında hayrete düşmüştü, bunun üzerine Lanark kuşu tutup kaldırdı. Alt ucunda ahududu rengi bir nokta olan sarı gagaya, safi gri beneksiz sırta ve kar gibi koyna baktılar. "Gömsek mi?" dedi Alexander.

"Alet olmadan gömmek zor olur, ama üstüne taştan bir mezar yapabiliriz."

Gölün kenarındaki çakıllıktan taş toplayıp, beneksiz bedenin saten gibi tüylerinin üzerine yığdılar. "Şimdi ona ne olacak?" dedi Alexander.

"Çürüyecek, böcekler de onu yiyecek. Buralarda bir sürü kırmızı karınca var, onu çabucak iskeleti kalana kadar yerler. İskeletler ilginç şeylerdir."

"Yarın ona bakmaya gelebilir miyiz?"

"Hayır, iskelet devresine ulaşması birkaç hafta alabilir."

"O zaman dua edelim."

"Bana Tanrı'ya inanmadığını söylemiştin."

"İnanmıyorum, ama bir dua okumak lazım. Ellerini şöyle tutup gözlerini kapa."

Diz boyundaki kabrin iki yanına geçtiler, Lanark gözlerini kapattı.

"*Sevgili Tanrım* diye başla."

"Sevgili Tanrım," dedi Lanark, "bu martı öldüğü için üzgünüz, hele de böyle genç ve sağlıklı görünürken (ölü olmasının haricinde tabii). Dileriz bir sürü genç, canlı martı onun artık hissedemeyeceği hızın ve tazeliğin tadına varır. Hepimize kandırılmış hissetmeden ölme mutluluğunu ve cesaretini ver; bir de..." Duraksadı. "Amin de," diye fısıldadı bir ses.

"Amin."

Yanaklarına soğuk bir şey battı. Gözlerini açınca hızla üşüşen parçalı bulutların kararttığı gökyüzüyle karşılaştı. Yalınayaktı ve yanında, aralarında eski kemiklerle tüylerin olduğu dağınık bir taş yığınından başka bir şey yoktu. "Sandy?" diyerek etrafına bakındı. Bozkırda insandan eser yoktu. Işık batıdaki bulutların arasından sızan iki-üç hüzmeyle solup gidiyordu. Fundalık sulusepken karla kaplanmıştı, rüzgâr karları kırbaç gibi yüzüne aşkediyordu.

"Sandy!" diye bağıra bağıra koşmaya başladı. "Sandy! Sandy! *Alexander*!"

Fundalığın bir ucundan bir ucuna koşarken ayağının takılmasıyla karanlığa düştü. Bir süre her yanına dolaşan bir şeyle cebelleştikten sonra bunun battaniye olduğunu fark ederek doğruldu.

Çimento zeminli, kiremit duvarlı umumi tuvalete benzer dörtgen bir odadaydı. Bir köşesinde ayaklığı ya da su akıtacak bir musluğu olmayan bir lavabodan başka bir eşya bulunmadığından olacak, oda geniş görünüyordu. Lavabonun çaprazındaki köşede, yerden yarım metre yükseklikte, kırmızı muşamba kaplı bir zeminde uzanıyordu. Odanın metal yüzeyli bir kapısı vardı, Lanark kapının kilitli olduğunu biliyordu. Başı ağrıyor, kendini pis hissediyordu, korkunç bir şey olduğundan emindi. Etrafındaki battaniyeleri çekip topladı, parmak boğumunu kemire kemire düşünmeye çalışıyordu. Pislik, kargaşa ve kayıp duygusu hâkimdi. Birini, bir şeyi, gizli bir belgeyi, ebeveynlerinden birini yahut kendine saygısını kaybetmişti. Geçmişi sırası olmayan bir anı haritası, karman çorman bir eski fotoğraf yığını gibi görünüyordu gözüne. Onları bir düzene sokmak için hayatını en baştan hatırlamaya çabaladı.

Önce çocuktu, sonra öğrenci, derken annesi ölmüştü. Okula başlamış, ressam olarak çalışmaya kalkışmış, sonra hasta düşmüştü. Bir müddet avare avare kafelerde takıldıktan sonra enstitünün birinde iş bulmuştu. Orada bir kadın aklını başından almıştı, derken işini kaybetmiş ve başı bozuk bir yere yaşamaya gitmişti. Orada oğlu doğmuştu. Derken kadınla çocuk onu terk etmiş, ortada anlaşılır bir neden olmaksızın bir tür kongreye temsilci olarak gönderilmişti. İşler ilkin zor gitmiş, ama sonra evrak çantasında mühim belgeler taşıyan ünlü bir adam oluverince gerisi çorap söküğü gibi gelmişti. Kadınlar ona âşık olmuştu. Kendisine Sandy'yle beklenmedik bir tatil bahşedilmiş, derken yanağına soğuk bir şey batmıştı..."

Bu noktada düşünceleri parmakların kaynar su dolu bir kaptan çekilmesi gibi kesiliveriyordu, ama kendini zorlayınca yavaş yavaş daha yeni, daha üzücü hatıralar aklına gelmeye başladı.

42. Bölüm: Felaket

Hızla üşüşen bulutların kararttığı bir gökyüzü vardı. Görünürde ayağının ucundaki savruk taşlardan, eski kemik ve tüylerden başka bir şey yoktu, yalnızdı, "Sandy?" diyerek etrafına bakındı, ama bozkırda kimsecikler yoktu ve ışık batıdaki bulutların arasından sızan iki-üç hüzmeyle solup gidiyordu. Alexander'ın adını bağıra bağıra fundalıkta koşmuş, sonra ayağı takılmış ve karanlığa düşmüştü. Bir süre her yanına dolaşan bir şeyle cebelleştikten sonra bunun battaniye olduğunu fark ederek doğrulmuştu.

Karanlık bir odada yatağın içindeydi, başı ağrıyordu ve içi korkunç bir kayıp hissiyle doluydu. Buraya ona nazik davranan insanlarla birlikte geldiğinden emindi, ama kimdi onlar? Nereye gitmişlerdi? El yordamıyla yatağın başucundaki lambanın düğmesini bulup ışığı yaktı. Her duvarın önünde ikişer yatağın, yatakların arasında da makyaj malzemeleriyle dolu tuvalet masalarının bulunduğu bir yatakhanedeydi. Duvarlarda rengârenk erkek şarkıcı posterleri ile üzerinde PARANOYAK OLMAN ARKANDAN DOLAP ÇEVİRMEDİKLERİ ANLAMINA GELMEZ gibi şeyler yazan uyarılar vardı. Giysileri yere saçılmıştı. Sızlanarak kafasını ovuşturdu, sonra kalkıp çarçabuk giyindi. Yakın zamanda çok güzel bir şey olmuş gibi bir his vardı içinde. Bu aşk macerası değildi belki ama onu aşka hazır hale getiren bir şeydi. İçindeki sevinç onu orada olmayan birine açmış, hazırlamıştı. Kucaklayıp kulağına aşk sözleri fısıldayacağı, ona sarılıp sözlerine aşkla karşılık verecek kimsenin olmayışına kederlendi. Odadan çıktı, karanlık koridordan aceleyle geçip, ardından müzik ve insan sesleri gelen bir kapıya yöneldi. Kapıyı iterek açtıktan sonra durup ışıkta gözlerini kırpıştırdı. Sesler kesildi, derken birinin, "Şuraya bakın! Yine geldi!" diye bağırmasıyla büyük bir kahkaha tufanı yükseldi.

Galeri hatırladığından daha boştu. İnsanların çoğu en alt kattaki minderlere serilmişti, sağa sola baka baka aceleyle aralarından geçti.

Koyu renk saçların arasından gülümseyen ince dudaklı bir ağızla karşılaştığını hatırladı, derken koyu renk saçların arasından gülen bir ağza yönelip, "Sen misin? Yanımdaki sen miydin?" diye bağırdı.

"Ne zaman?"

"Yatak odasında?"

"Yo, hayır, ben değildim. Helga değil miydi o? Şurada dans eden kadın?"

"Helga sen misin? Yatak odasında yanımdaki sen miydin?" diye bağırarak dans pistine doğru seğirtti.

"Efendim," dedi onunla dans etmekte olan Timon Kodac, "bu hanım benim eşim olur."

Her yandan gülüşme sesleri geldi, oysa kimse dans etmiyor, bir tek saksafoncu çalıyordu. Orkestranın geri kalanı kızlarla birlikte yerdeki minderlerde oturuyordu, birden Libby gözüne çarptı. Kemik çerçeveli gözlüklü orta yaşlı bir adam olan davulcuya yaslanmış oturuyordu. Zarif, balıketindeki vücudu ona arzuyla yöneliyor, vücudundan yukarı arzu dalgacıkları yayılıyor, omzunu adamın koltukaltına, göğsünü böğrüne dayıyordu. Lanark aceleyle yanına gidip, "Libby, lütfen söyle, o... o sen miydin?" dedi.

"Iyyk!" dedi Libby tiksintiyle yüzünü buruşturarak. "Kesinlikle hayır!"

"Avcumun içinden kayıp gidiyor," diyerek gözlerini kapatıp ağlamaya başladı Lanark. "Giderek geçmişe karışıyor. Ne kadar güzeldi, şimdiyse milletin eğlencesi oldu."

Bir el onu yakaladı, bir ses, "Kendini topla," dedi.

"Beni bırakma," dedi Lanark gözlerini açarak. Üzerinde siyah kazak, siyah pantolon olan, siyah bez ayakkabılı, alabros tıraşlı, ufak tefek, cılız bir adam gördü.

"Çok utanç verici davranıyorsun. İhtiyacın olanı biliyorum. Gel benimle," dedi adam.

Lanark kendini adamın eline bıraktı, bomboş olan üst kata çıktılar. "Kimsin sen?" dedi.

"Biraz düşün."

Ses tanıdık geliyordu. Lanark dikkatle bakınca gözlerin ve ağzın kenarında bu pürüzsüz, solgun ve alaycı yüzün çok yaşlı bir adama ait olduğunu gösteren küçük derin kırışıkları gördü.

"Sen Gloopy olamazsın," dedi.

"Nedenmiş o?"

"Gloopy, çok değişmişsin. Gençleşmişsin."

"Ben senin için aynı şeyi söyleyemeyeceğim."

"Yalnızım Gloopy. Kayboldum, yalnızım."

"Sana yardım edeceğim. Otur şuraya."

Lanark bir masaya oturdu. Gloopy en yakındaki bara gidip uzun bir bardakla döndü. "Al bakalım. Gökkuşağı."

Lanark içkiyi bir dikişte içtikten sonra, "Senin asansör olarak çalıştığını sanıyordum Gloopy," dedi.

"Aynı işte uzun kalmak iyi değil. İstediğin ne? Seks mi?"

"Hayır, hayır, sadece seks değil, daha yumuşak ve sıradan bir şey." Gloopy kaşlarını çatıp parmaklarını davul çalar gibi masaya vurdu. "Daha açık olman gerekiyor. İyi düşün. Kadın mı erkek mi? Kaç yaşında? Hangi tipte?"

"Beni uzun zaman öncesinden tanıyıp sevmiş olan, hâlâ da seven bir kadın. Beni sıradan bir şey yapıyormuşçasına rahat ve hesapsızca kollarına almasını istiyorum. İlk başta beni soğuk ve tepkisiz bulabilir, anlarsın ya, uzun süre yalnız yaşadım, ama bundan dolayı benden soğumamalı. Bütün gece huzur içinde koyun koyuna uyuruz, sonra ürkekliğim geçince sabaha doğru ereksiyon olurum, o da beni okşayıp öper, dertsiz tasasız sevişiriz. Bütün günü yatakta yemek yiyerek, kitap okuyarak, mutlu mesut birbirimize sarılarak geçirir, istediğimiz zaman sevişir, birbirimizden *rahatsızlık* duymayız."

"Anlıyorum. Bir anne figürü istiyorsun."

"Hayır!" diye bağırdı Lanark. "İstediğim anne, kız kardeş ya da eş figürü değil, beni dünyadaki başka insanlardan daha çok sevecek, ama bana askıntı olmayacak bir kadın, çekici bir kadın istiyorum!"

"Belki buna yakın bir şey ayarlayabilirim," dedi Gloopy. "Ama bağırıp çağırmayı kes. Sana bir içki daha vereyim, sonra Olympia'daki odana bir bakalım. Olympia'da her tipten ateşli piliç var."

"Odam mı? Olympia mı?"

"Olympia delegelerin dinlenme köyü. Sana söylemediler mi?"

"Sen pezevenklik mi yapıyorsun Gloopy?" dedi Lanark, yeni gelen beyaz gökkuşağını yudumlayarak.

"Evet. Bu işte en iyilerdenim. Böyle zamanlarda bize epey ihtiyaç oluyor."

"Ne gibi zamanlarda?"

"Popüler dergileri okumuyor musun? Talk show'ları izlemiyor mu-

sun? Toplumsal değerlerin tepetaklak olduğu bir çağda yaşıyoruz. Yabancılaşma ve iletişimsizlik çağında. Eski ahlak ve görgü kuralları gidiyor, yerlerine de yenileri konmuş değil. Sonuç olarak, kadınlarla erkekler birbirlerinden ne istediklerini konuşamıyorlar. Tahiti'deki gibi eski bir çiçek kültüründe yaşıyor olsaydık, kadın sol kulağına pembe bir amber çiçeği takar, bununla, 'Bir erkek arkadaşım var ama bir tane daha istiyorum' mesajı verirdi. Böylece erkekler de onu anlardı, değil mi? Eskiden Avrupa aristokrasisinin yelpaze, enfiye kutusu ve monokl leri içeren gelişmiş bir seks dili vardı. Ama şimdilerde insanlar böyle bir dilin olmayışından dolayı öyle ümitsiz durumdalar ki, çareyi gazetelere ilan vermekte buluyorlar. Nasıl olduğunu bilirsin işte: *Astronomiyle ilgilenen kırk üç yaşındaki zengin ama hafif kel muhasebeci, kıçına şaplak atacak, ille de zeki olması gerekmeyen tek bacaklı çekici bir kızla tanışıp hayatını birleştirmek istiyor.* Ama bu yeterince iyi değil. Beklenmedik şeylerle karşılaşma olasılığı çok yüksek. Toplumun ihtiyacı olan benim: geniş çevresi ve iyi bir Tunc-Qidative-Cortexin-Cluster bilgisayarına erişim olanağı olan duyarlı, güvenilir bir muhabbet tellalı."

"Azlına bakarzan Gloopy," dedi Lanark utana sıkıla, "ben bazen var ya... hani var ya..."

"Evet?"

"Hani böyle hayali bi zadist olabiliyorum."

"Ya?"

"Zararlı zadist değil. Hayali zadist. Hani arada bi sapkın oyunlar oynanır ya, bu durumda söz konusu kadın, saydığım diğer noktaların yanı sıra, ki bunlar temel noktalardı, bu konuda hata olmasın, saydığım şu diğer noktalar temel noktalardı... ne diyordum?"

"Sapkın oyunlar."

"Evet. Yani kadın hayali mazoşist *olmasın*, çünkü ona hayali zevk değil hayali acı vermek istiyorum."

"Anladım. Bütün amaç yenilgiye uğratmak."

"Yani benden daha *güçsüz* bi hayali zadist lazım bana."

"Evet, bulması zor ama ayarlayabilirim. Gel hadi."

Gloopy onu galerinin kapısındaki bir düzine Quantum-Cortexin güvenlik görevlisinin arasından geçirip asansör kapılarının yanındaki bir kapıyı açtı. Aralarına Çin işi fenerler konmuş ağaçlarla çimenliklerin arasından geçen asfalt kaplı bir yoldan aşağıya indiler. "Çok yukarıda

olduğumuzu sanıyordum, Gloopy," dedi Lanark.

"Sadece içeriden öyle. Stadyum eski bir tersane arazisine inşa edilmiş. Nehir hemen aşağıda, Narky."

Küçük gezinti teknelerinin hafif hafif sallandığı bir rıhtımdan geçip, sahili boydan boya kaplayan fenerleriyle denizin bir kâğıt gibi pürüzsüzce uzandığı bir yere vardılar. Lanark durup, heyecanla fenerlerin karanlık sudaki uzun yansımalarını gösterdi.

"Gloop!" diye bağırdı. "Şiir. Dinle. Bu ışıkların yıldız olduğunu düşün, tamam mı? Şiir şöyle. Alacakaranlıkta göl, duru çelik gibi kaygan..."

"Bu bir nehir, hem gün ağarmak üzere, Nark."

"Lafımı kesme. Sen elleştirmen değilsin Gloop, tefrişatçısın, Munro gibi. Munro'yu tanımıyor musun? İnsanları odadan odaya götüren biri. Dinle bak. Alacakaranlıkta göl, duru çelik gibi kaygan, her yıldız senin derinlerinde parlayan bir mızrak. Çanak çömlek. Vaktiyle beni katı olmakla suçladılar, Gloop. Ketum donuk kaskatı bir adam, ben yani. Ama bu derinliglerde *çanak çömlek* yatıyor Gloop," dedi Lanark, bağrını döverek. Öyle sert vurmuştu ki öksürmeye başladı.

"Bana yaslan Nark," dedi Gloopy.

Lanark ona yaslandı, suyun üzerinden karşı kıyıda ışıl ışıl camdan küpler ve fenerlerle donatılmış sıra sıra ağaçlara doğru uzanan dar, beyaz bir köprüye geldiler.

"Olympia," dedi Gloopy.

"Güzelmiş," dedi Lanark. Köprünün ortasında tekrar durup, "Artık havai fişek yok, onun için sui fişek olması lazım, di mi? Acilen işemem gerek," dedi.

İki parmaklığın arasından işerken, idrarının ancak yarın metre öteye gidip doğruca aşağıya döküldüğünü görünce hayal kırıklığına uğradı. "Ben fındık göbekli bir çocukken!" diye bağırdı, "papatyaların arasında oynarken, çişim kocaman bir yay çizip dört metre öteye sıçrardı. Şimdi içkiden göbeği sarkmış kır saçlı bir adamım ve gölgemin ötesine işeyemiyorum. Çiş. Sesiyle anlamı çok benziyor. Az bulunur bir kelime."

"Polis," diye mırıldandı Gloopy.

"Hayır Gloop, yanılıyorsun. Polis kelimesinin sesiyle anlamı benzemiyor. Kulis ve halis kelimelerine benziyor."

Gloopy köprüden aşağı köye doğru seğirtiyordu. Kıyıya ulaşınca bir an kafasını çevirip, "Sorun yok, memur bey! Küçük sapkın bir oyun,

o kadar!" diye seslendi. Lanark iki polisin kendisine doğru yaklaştığını görünce fermuarını çekip telaşla Gloopy'nin peşinden gitti. Tam kıyıya ulaşmıştı ki iki adam köprüye çıkıp yolu kapattı. Üzerlerinde siyah takım vardı. Birisi elini kaldırıp cansız bir sesle, "Geçin lütfen," dedi.

"Geçemem, yolu kapatıyorsunuz."

"Pasaportunuzu gösterin lütfen."

"Pasaportum yok. Varsa bile evrak çantamdadır – onu da bir yerlerde unuttum. Pasaporta mı ihtiyacım var? Ben bir delegeyim, burada bana ayrılmış bir oda var, lütfen bırakın da geçeyim."

"Kendini tanıt."

"Büyük Unthank Belediye Başkanı Lanark."

"Büyük Unthank Belediye Başkanı Lanark diye biri yok."

Lanark adamın gözleriyle ağzının kapalı olduğunu, sesin adamın gömlek cebindeki düzgün katlı beyaz mendilden geldiğini fark etti. Diğer adam, gözleri ve ağzı ardına kadar açık, Lanark'a bakıyordu. Dişlerinin arasından ortası siyah olan metal bir halka çıkmıştı. Lanark arkasından gelen sıradan bir insan polisin "Burada neler oluyor böyle?" dediğini duyunca derin bir oh çekti.

Güvenlik görevlisi, "Büyük Unthank Belediye Başkanı Lanark diye biri yok," diye tekrarladı.

"Var işte!" dedi Lanark kavgacı bir tonla. "Programda Unthank delegesi olarak Sludden adının geçtiğinin farkındayım, ama yanlış yazılmış, son dakikada değişiklik oldu. Delege *benim*!"

"Kendini tanıt."

"Evrak çantam olmadan kendimi *nasıl* tanıtabilirim? Gloopy nerede? O bana kefil olur, çok önemli bir pezevenktir, biraz önce geçmesine izin verdiniz. Ya da Wilkins, Wilkins'i çağırtın. Monboddo da olur! Evet, o allahın belası Lord Monboddo'yu arayın, beni herkesten iyi o tanır."

Ağzından çıkan sözler kendi kulaklarına tiz ve ikna edicilikten uzak geliyordu. Güvenlik görevlisinin cebinden giderek yavaşlayan bir bant kaydına benzer bir ses çıktı: "Beyyine külfeti kuralı uyarınca el koyulmuştur."

"Bu da ne demek böyle?"

Polislerden biri, "Bizimle gelsen iyi olur demek, Jimmy," dedi. Lanark iki omzundan kavrandığını hissetti. "Adım Lanark," dedi zayıf bir sesle.

Güvenlik görevlileri bir adım geri çekildi. Polisler Lanark'ı önce ileri, sonra yana itip bir iskeleye indirdiler. "Beni dinlenme köyüne götürmüyor musunuz?" dedi Lanark.

Onu ite kaka bir motorbotun güvertesine götürüp, bir kamaraya indirdiler. "Peki ya Nastler? O sizin kralınız, di mi? *O* beni tanıyor."

Onu bir banka oturtup, kendileri de karşı banka oturdular. Lanark motorbotun hareket ettiğini hissetti, birdenbire üstüne öyle bir yorgunluk çökmüştü ki, yere düşmemek için özel bir çaba harcaması gerekti.

Neden sonra başka bir iskelenin payandalarını gördü, ardından uzayıp giden bir kaldırım geldi, derken birkaç taş merdiven, bir kapı paspası ve kauçuk karo döşemeli bir zemin. Düz bir yüzeye uzanmasına izin verildi. Bir ses duydu:

"İsim?"

"Lanark."

"Ön adın mı, soyadın mı bu?"

"İkisi de."

"Yani adının Lanark Lanark olduğunu mu söylüyorsun?"

"Öyle diyorsanız öyle olsun. Yani evet evet evet evet evet."

"Yaşın?"

"Meşhur. Yani meçhul. Orta yaşın üstü."

Birisi iç geçirerek sordu: "Adres?"

"Nthank katedrali. Hayır, 'Lympia. Olympia."

Fısıldaşmalar oldu. Aradan, "köprü", "güvenlik" ve "altı elli" kelimelerini seçebilmişti. Bunları duyunca silkinerek uyandı. Bir bankonun gerisinde deftere bir şeyler yazan kır bıyıklı bir polis komiseri gördü. İki kadın polisin daktilo başında çalıştığı, masalarla dolu bir odaydı burası; duvardaki bir çerçevede iri, siyah rakamlarla 6:94 sayısı göze çarpıyordu. Bir tıklamayla sayı 6:95 oldu. Ondalık sistemde bir saatin yüz dakika olduğunu anladı, dudaklarını yalayıp hızlı ve anlaşılır şekilde konuşmaya çalıştı.

"Komiser bey, bu acil bir durum! Delegelerin kaldığı dinlenme köyündeki odama şu sırada önemli bir telefon gelmek üzere; buraya yönlendirmek mümkün mü? Telefon Monboddo'nun sekreteri Wilkins'ten. Sarhoştum, kusura bakmayın, aptalca davrandım, ama Wilkins'le görüşemezsem kamusal bir facia olabilir!"

Komiser ona sert sert baktı. Lanark ellerini yalvarırcasına uzattığında leş gibi olduklarını gördü. Yeleğinin düğmeleri açık, takımı kırış bu-

ruştu. Odada kötü bir koku vardı, kokunun pantolonunun bacağındaki katılaşmış kahverengi lekeden geldiğini irkilerek fark etti. "İğrenç göründüğümün farkındayım, ama politikacılar her zaman akıllıca davranamaz! Lütfen! Bunu kendim içim değil, temsil ettiğim halk için istiyorum. Beni Wilkins'le temasa geçirin!"

Komiser iç geçirdi. Bankonun altında bir yerden bir kongre programı çıkarıp, küçük harflerle yazılmış arka sayfayı inceledi. "Wilkins ön adı mı, soyadı mı?" diye sordu.

"Sanırım soyadı. Bunun bir önemi var mı?"

Komiser, "Hangisi?" diyerek, programı bankonun üzerinden ona doğru itti.

KONSEY KADROSU başlıklı on sayfalık bir isim listesi vardı. Lanark ilk dört sayfada İç ve Dış İlişkiler Genel Sekreteri Wilkins Staple-Stewart, Çevre ve Kent Vekili Peleus Wilkins ile Kitlesel Enerji Aktarımı Başdanışmanı Wendel Q. Wilkins adlarını buldu.

"Bakın!" dedi Lanark. "Listedeki bütün Wilkins'leri arayıp... Hayır, hayır, Monboddo'yu arayıp, Wilkins'in tam adını alacağım; lanet robotları beni tanımıyor belki ama o tanır. Kusura bakmayın, saatin çok erken olduğunu biliyorum ama..."

Duraksadı; sesi ona yine ikna edicilikten uzak geliyor, komiserse başını yavaşça iki yana sallıyordu. Lanark çılgına dönerek, "Size kim olduğumu ispatlamama izin verin!" dedi. "Evrak çantam stadyumda Nastler'ın odasında – yo hayır, Joy'a vermiştim, idare galerisindeki Kırmızılı Kızlardan, hosteslerden biri, çantayı benim için barın arkasına koymuştu onu geri almam gerek içinde hayati önemde bir belge var lütfen çok önemli..."

Deftere bir şeyler yazmakta olan komiser, "Tamam çocuklar," dedi.

Lanark bir elin iki omzuna dokunduğunu hissedince, "Peki ama neyle suçlanıyorum? Kimseye zarar vermedim, kimseyi taciz etmedim, kimseye hakaret etmedim. Neyle suçlanıyorum?" diye haykırdı.

"İşemekle," dedi onu tutan polis.

"Ama bütün insanlar işer!"

"Genel Yetkiler (Tahkim) Yasası uyarınca," dedi komiser, bir yandan da yazıyordu, "seni suçlu buluyorum. Seni uzun bir istirahat paklar."

Lanark odadan çıkarılırken kendini ağzı ardına kadar açık esnerken buldu. Omzunu kavrayan eller tuhaf bir biçimde avutucu gelmeye başlamıştı. Onun rezil biri olduğunu düşünen kuvvetli insanlar tarafından

daha önce de çok kez itilip kakılmamış mıydı? Düşsel olmaktan ziyade çocuksu bir histi bu.

Bir duvarı boyunca üstünde katlı battaniyeler duran altlı üstlü ranzalara benzeyen şeylerin bulunduğu küçük, daracık bir odaya götürüldü. Bir çırpıda ranzalardan birinin üst katına çıkıp uzandı, ama yanındakiler gülerek, "Yo, hayır Jimmy!" dediler.

Ranzadan inince ona taşıması için iki battaniye verip başka bir kapıya götürdüler. Lanark girince kapı kapanıp arkadan kilitlendi. Battaniyelere sarındıktan sonra bir köşedeki platforma uzanıp uyudu.

Uyandığında sersefil bir haldeydi. Ayağa fırlayıp odada daireler çizerek bağıra bağıra yürümeye başladı: "Of! Ne rezil, *aptal*, kötü, *aptal*, salak salak salak *salak* aptal, aptal biriyim ben! Hem de her şey tam da kendimi hoş harika özel muhteşem biri gibi hissederken oldu! Nasıl oldu bu? Wilkins'i bulup onunla aklı başında bir konuşma yapmak istemiştim, ama kadınlar bana kendimi ünlü biri gibi hissettirdi. Acaba niyetleri beni ortadan kaldırmak mıydı? Yo, hayır, bana kendimi özel biri gibi hissettirdiler, çünkü ben de *onlara* kendilerini özel hissettirdim, ama tüm bu süre boyunca faydalı hiçbir şey yapılmadı, işe yarar hiçbir şey yapılmadı. Sarhoştum, evet, o beyaz gökkuşağı yüzünden, ama daha çok kibrim yüzünden; kimse kendini önemli gören bir adam kadar kaçık olamaz. İnsanlar bana bir şeyler anlatmaya çalıştı, bense onlara kulak asmadım. Kodac ne ima etmeye çalışıyordu öyle? Değerli madenler, özel raporlar, hükümetin aldırışsızlığı, söylediği kulağa kirli bir oyun gibi geliyordu, onu daha dikkatli dinlemeliydim. Bir de... şu Katalist... ona neden adını sormadım ki? Beni uyarmaya çalışmıştı, bense benimle yatmak istediğini düşündüm. Ahh! Hırs ve ahmaklık. *Raporları unuttum!* Daha okumadan kaybettim raporları, yüzünü bile hatırlayamayacağım kişiler tarafından baştan çıkarıldım (yine de güzeldi). Peki nasıl olup da Sandy'yle o suyun kenarında oynadım? Düşüşümü daha da korkunçlaştırmak için verilmiş nafile bir mutluluk kırıntısından başka ne olabilir ki bu? (Her şeye rağmen muhteşemdi.) Ah, Sandy, nasıl bir babayla lanetlenmişsin böyle? Seni korumak için yanından ayrılıp ahmak zampara itibarsız pis kokulu bir tekeye döndüm!"

Durup, platformun yanında gözüne çarpan birkaç şeye baktı: soğumuş çay dolu üç plastik bardak ile içinde soğuk sosisli sandviç olan üç kâğıt tabak. Sandviçleri alıp yanaklarından yaşlar süzüle süzüle yerken,

cümlelerin arasında yutkunuyordu: "Üç bardak, üç tabak, üç yemek: Bütün gün buradaydım, kongrenin ilk günü bitti... Ne zaman serbest bırakılacağım?.. Sahte aşkla kandırıldım çünkü gerçek aşkı hiç tanımamıştım, Rima'ylayken bile. Peki neden? Âşık olduğum için değil, aşk *istediğim* için ona sadık kaldım, beni terk etmekte *haklı*, beni buraya tıkmakta *haklılar*, ben daha da beterini hak ediyorum... Peki ama Unthank'i kim savunacak?.. İnsanlık için en iyi sonun ucuz aptalca bir *felaket* olduğunu düşünen o elden düşme, ikinci sınıf yaratıcıya karşı kim sesini yükseltecek? Tanrım, dünya batsa da altında kalsam!.."

Kendini suçlamanın bir çeşit hazza dönüşmeye başladığını fark edip ayağa fırladı ve kafasını hızla kapıya vurmaya başladı; canı çok yanınca durdu. Derken başka birinin de bağırıp dan dun sesler çıkardığını duydu. Kapının göz seviyesinde küçük bir mektup kutusuna benzeyen dar bir aralık vardı. Aralıktan bakınca tam karşıda da benzer bir aralık olduğunu fark etti. Karşıdan gelen ses, "Sigaran var mı Jimmy?" dedi.

"Kullanmıyorum. Saat kaç, biliyor musun?"

"Beni içeri aldıklarında sabahın ikisiydi, yani biraz önce. Seni neden aldılar?"

"Köprünün birinden aşağı işedim."

"Polisler," dedi ses acı acı, "tam bir it sürüsü. Sigaran olmadığından emin misin?"

"Hayır, yok, kullanmıyorum. Seni neden aldılar?"

"Geçidin birinde bir adamı hakladım, bir de polislere it sürüsü dedim. Baksana, bize böyle davranmaya hakları yok. Hadi, bize sigara verene kadar kapılara vurup bağıralım."

Lanark, "Ama ben sigara içmiyorum," deyip yüzünü çevirdi.

Şu an tek hissettiği fiziksel kirlilikti. Birdenbire klozetin sifonu çekildi, Lanark suya baktı. Görüntüsü ve kokusuna bakılırsa temizdi. Soyundu, battaniyenin bir köşesini ıslatıp her yerini ovaladı. Kuru bir battaniyeyi vücuduna harmani gibi doladı, iç çamaşırlarını klozette birkaç kez durulayıp kurumaları için bir kenara astı. Pantolonunun bacağındaki kurumuş kusmuğu tırnağıyla çıkardı ve lekeli yeri ıslak battaniyeyle sildi. Kırış buruş kıyafetleri onu rahatsız ediyordu. Susadığı halde soğuk çay dolu bardaklardan ancak birini bitirebilmişti. Pantolonunu platformun üstüne serip, bardağın altını kuvvetle bastıra bastıra daireler çizerek ovalamaya başladı. Bunu pantolonda hiçbir düzelme olma-

dan uzunca bir süre yaptı, zira ne zaman dursa yapacak başka bir şey bulamıyordu. Derken kapı açıldı ve içeri elinde bir bardak ve tabakla bir polis girip, "Ne yapıyorsun?" diye sordu.

"Pantolonumu ütülüyorum."

Adam diğer bardaklarla tabakları topladı. "Lütfen söyleyin, ne zaman çıkacağım?" dedi Lanark.

"Hâkime bağlı."

"Hâkimle ne zaman görüşeceğim?"

Polis kapıyı vurup dışarı çıktı. Lanark yemeği yiyip sıcak çayı içerken, "Kongrenin ikinci gün oturumu açıldı," diye düşündü. Tekrar ütüye başladı. Her durduğunda kendini öyle kötü ve işe yaramaz, öyle berbat ve değersiz hissediyordu ki, acıyla bağırmak için bir bahanesi olana kadar ellerini ısırdı, ama bunu sessiz ve gösterişsiz bir şekilde yaptı. Lanark öğle yemeğini getiren başka bir polise, "Hâkimle ne zaman görüşeceğim?" diye sordu.

"Mahkeme yarın sabah toplanıyor."

"Lütfen, iç çamaşırlarımı alıp kurumaları için bir yere asar mısınız?"

Polis katıla katıla gülerek çıktı. Lanark getirilenleri yiyip içtikten sonra bir eliyle donunu, diğer eliyle atletini çırpa çırpa daireler çizerek yürümeye koyuldu. "Herhalde şu an kongrede dünya düzeni görüşülüyordur," diye düşündü. Bir nefret, kongreye, polislere ve bu hücrede yanında olmayan herkese karşı bir nefret kapladı içini. Bırakılır bırakılmaz karakolun merdivenlerine işemeye ya da bir pencere kırmaya, olmadı bir arabayı ateşe vermeye ant içti. Ellerini biraz daha ısırdıktan sonra, akşam çayı ile sandviçleri gelene kadar pantolonunu ütüleyip iç çamaşırlarını kurutmaya devam etti. Kendini uzanamayacak kadar huzursuz hissediyordu, çamaşırları hafif kuruyunca giyindi, battaniyeyle ayakkabılarını sildi ve oturup kahvaltının gelmesini, sonra da hâkimin huzuruna çıkmayı beklemeye koyuldu. Ümitsizce, "Belki kirlilik tartışmasına vaktinde yetişirim," diye geçirdi aklından.

Neden sonra başında bir ağrıyla uyandı, kendini yine kirli hissediyordu. Platformun yanında soğuk çay dolu üç bardak ile içinde sandviç olan üç tabak duruyordu. "Hayatım kısır döngüye girdi. Acaba dönüp dönüp hep bu noktaya mı geleceğim?" diye düşündü. Artık kendini rezil değil, sadece değersiz ve işe yaramaz hissediyordu. Bir başka polis kapıyı açıp, "Dışarı. Hadi. Dışarı," dedi.

Lanark dermansızca, "Biraz daha burada kalmak istiyorum," dedi.

"Hadi, dışarı. Burada otel işletmiyoruz."

Ofise götürüldü. Bu defa bankonun gerisinde başka bir komiser vardı, bankonun önünde ise kot pantolonlu, kürk ceketli ihtiyar bir kadın oturuyordu. Kadının keskin hatlı, sevimsiz bir yüzü vardı; sarıya boyanmış cansız saçları kafasının üstünde dağınık bir topuz yapılmıştı, saç tellerinin arasından kafa derisi görünüyordu. "Merhaba Lanark," dedi kadın.

Komiser, "Kefalet ücretini ödediği için bu hanıma teşekkür etmelisin," dedi.

"Sabahki mahkemeye neden çıkarılmadı?" dedi kadın.

"İş yoğunluğu."

"Mahkeme o kadar da yoğunmuş gibi gelmedi bana. Hadi Lanark."

Kadının sert ve cırtlak bir sesi vardı. Lanark karakolun merdivenlerine kadar onun arkasından gitti, kalabalık yolun ardındaki nehre vuran akşam güneşinin bal rengi ışığı hafiften gözünü kamaştırdı. Durup, "Kusuruma bakmayın ama kim olduğunuzu çıkaramadım," dedi.

Kadın kürklü eldivenlerinden birini çıkarıp, tuhaf, kırılgan bir hareketle elini uzattı, ayaları yukarı bakıyordu. Ayasının içinde yara izine benzer derin bir çizgi vardı.

"Gay!" dedi Lanark büyük bir üzüntüyle, zira onu son gördüğünde hasta olmasına rağmen genç ve çekiciydi. Onun sıska ihtiyar yüzüne bakıp kafasını salladı, yüzündeki ifadeden onun da kendisi hakkında aynı şeyleri düşündüğü anlaşılıyordu. Eldivenini taktıktan sonra, "Hadi ihtiyar. İhtiyarlığımıza hayıflanarak dikilmekten daha iyi bir şey yapabiliriz. Arabam şurada," diyerek Lanark'ın koluna giriverdi.

Arabaya doğru giderlerken Gay ani bir hiddetle, "Bu iş baştan sona kokuşmuş!" dedi. Herkes senin iki gün önce kaybolduğunu biliyordu; bir ton söylenti çıktığı halde kimse kılını kıpırdatmadı. Günde iki kere Provan'daki bütün karakolları aradım, bir saat öncesine kadar senden hiç haberleri yokmuş gibi davrandılar; derken sahil karakolu ellerinde sen olması *muhtemel* bir tutuklu bulunduğunu kabul etti. Bir saat önce! Alt komitenin raporları okunup oylandıktan ve medyaya gülücükler dağıtıldıktan sonra. Gazetecilik yaptığımdan haberin var mıydı? Dürüst insanların yasaklanması gerektiğini düşündüğü şu "zehir saçan" küçük gazetelerden birinde yazıyorum, hani şu zengin, ünlü, son derece itibar-

lı vatandaşlarla ilgili ipe sapa gelmez hikâyeler yayınlayanlardan."

Gay arabanın kapısını açtı, Lanark yan koltuğa oturduktan sonra arabayı çalıştırdı. "Nereye gidiyoruz?" dedi Lanark.

"Ziyafete. Son konuşmalara vaktinde yetişiriz."

"Ziyafete katılmak istemiyorum. Diğer delegelerin ya da herhangi birinin beni görmesini ve bir daha hatırlamasını istemiyorum."

"Şu anda moralin bozuk. Ama geçer. Kızım aptalın teki – duygusuz şebek, n'olacak. Sana göz kulak olsaydı bunların hiçbiri başına gelmeyecekti. Bütün bunlara yol açanın kim olduğunu tahmin edebiliyor musun?"

"Kendimden başka kimseyi suçlamıyorum."

Gay adeta neşeyle güldükten sonra, "Piç kurularının seni ezip geçmesine göz yummak için harika bir bahane... Seni bu tuzağa itenin kim olduğunu gerçekten tahmin edemiyor musun?" dedi.

"Gloopy mi?"

"Sludden."

Lanark ona baktı. Gay kaşlarını çatarak, "Gerçi pek ihtimal vermiyorum ama, belki Monboddo da işin içindedir," diye devam etti. "Büyük şef bazı detaylardan haberdar olmamayı tercih ediyor. Wilkins'le Weems'in bu işe bulaşmış olmaları daha muhtemel, ama Sludden onlara göre fazla zeki tabii. Benim o lanet eski kocam Büyük Unthank'i konseyin işine gelecek şekilde temiz temiz parçalamak yerine olduğu gibi Cortexin'in avcuna bırakıverdi."

"Sludden mı?"

"Sludden, Gow ve bütün diğer haramiler. Grant dışında. Grant buna itiraz etti. Bir şeyler başlatmayı başarabilir belki."

"Anlayamıyorum," dedi Lanark ümitsizce. "Sludden beni buraya Unthank'in yok edilmesine karşı çıkayım diye gönderdi. Unthank yok edilecek mi peki?"

"Evet, ama ilk başta planladıkları şekilde değil. Konseyle yaratık şehri ucuz *insan* enerjisi kaynağı olarak kullanmak niyetindeydi, ama arkadaşınız Bayan Schtzngrm'ın keşfettiği şu çok zengin madenleri sömürüp tüketene kadar bunu yapmayacaklar."

"Peki ya kirlenme?"

"Cortexin onu halleder. En azından şimdilik."

"Yani Unthank güvende, öyle mi?"

"Tabii ki değil. Bazı bölgeleri tekrardan kıymete bindi, ama sadece birkaç insan için, o da kısa süreliğine. Sludden kaynaklarınızı bir klik

tarafından bir kliğin yararına işletilen dünya çapında güçlü bir kuruluşa sattı. Buna güvenlik denemez. Buraya neden delege olarak gönderildin sanıyorsun?"

"Sludden eldeki en iyi adamın ben olduğunu söylemişti."

"Pöh! Politik açıdan söylüyorum, bir boktan anladığın yok. 'Lobileşmenin' bile ne olduğunu bilmiyorsun. Her şeyi sıçıp batıracağın *kesindi*, Sludden *bu yüzden* seni delege yaptı. Burada insanlar senden korkup seni safdışı ederek dünya düzeni, enerji ve kirlilik konusunda büyük kararlar alırken, Sludden'la Cortexin Unthank'te tam da istediklerini yapıyorlardı. Çok zeki sayılmazsın Lanark."

Lanark biraz duraksadıktan sonra, "Son zamanlarda bunu ben de fark ettim," dedi.

"Kusura bakma ihtiyar, bu senin hatan değil. Sadece seni kızdırmaya çalışıyordum."

"Neden?"

"Şu ziyafette kıyameti kopartmanı istiyorum da ondan."

"Neden? Bunu yapmayacağım, ama neden?"

"Bu kongre tarihteki en sorunsuz, en kibar ve en uyumlu kongre oldu da ondan. Delegeler birbirlerini patlamamış bombalar gibi nazikçe idare ettiler. Bütün kirli anlaşmalar ve açgözlü tertipler kimsenin izlemediği, kimsenin şikâyet etmediği, kimsenin kaydını tutmadığı gizli komitelerde devreye sokuldu. Bir kereliğine olsun gerçeği ucundan gösterip bu piç kurularının façasını bozacak birine ihtiyacımız var."

"Sludden da bana bunu yapmamı söylemişti."

"Ama onun gerekçeleriyle benimkiler farklı."

"Evet. O politikacıydı, sense gazetecisin, ikinizden de hoşlanmıyorum. Oğlumdan başka kimseyi sevmiyorum, ne yazık ki onu da bir daha göremeyeceğim. Anlayacağın, hiçbir şey umurumda değil."

Araba tenha bir caddeden iniyordu. Gay arabayı aniden devasa bir tuğla duvarın yanına park edip kollarını direksiyonun üstünde kavuşturdu. Alçak sesle, "Bu korkunç bir şey," dedi. "Eski Elit günlerinde kendi çapında kararlı ve özgür bir adamdın. Hatta senden biraz çekinirdim. Sana hayranlık duyardım. O zamanlar beni hiçe sayan birinin avukatlığını yapan aptal, kişiliksiz biriydim. Şimdiyse güzelliğimi kaybetmeme rağmen akıllanıp özgüven kazandım, ama bu defa da sen macun gibi yumuşamışsın. Rima taşaklarını mı söküp attı yoksa?"

"Böyle konuşma lütfen."

Gay iç geçirip, "Nereye gidelim?" dedi.

"Bilmiyorum."

"Benim yolcumsun. Seni nereye götürmemi istersin?"

"Hiçbir yere."

Bunun üzerine Gay arka koltuğa elini uzatarak, "Öyle olsun," dedi. "İşte evrak çantan. Kızım bir yerde bulmuş. Bilim terimleri sözlüğüyle üzerinde adın olan bu pasaporttan başka bir şey yokmuş içinde." Lanark'ın göğüs cebine uzun bir plastik şerit koydu. "İn arabadan."

Lanark inip, evrak çantasının tanıdık yumuşaklığında teselli bulmaya çalışarak kaldırımda öylece dikildi. Arabanın gitmesini bekliyordu ama Gay de indi. Lanark'ın kolundan tutup onu dümdüz duvarın göze çarpan tek tarafı olan kanatlı bir kapıya götürdü. Lanark "Burası neresi?" diye sordu, ama Gay kendi kendine hafifçe mırıldanıp bir zile bastı. Kapının kanatları aniden içeri doğru açıldı, Lanark karşısında ağzı sımsıkı kapalı iki güvenlik görevlisi görünce dehşete kapıldı. Aynı anda ve tiz bir sesle konuşuyorlardı, sesleri gömlek ceplerinden geliyordu:

"Pasaport lütfen."

"Cebinde bulabilirsiniz," dedi Gay.

"Kendini tanıt."

"Unthank delegesi, biraz gecikti, ben de basın mensubuyum."

"Delege girebilir. Kırmızı kartı olmayan basın mensupları giremez. Delege girebilir."

Aralarında küçük bir mesafe oluşacak şekilde birbirlerinden ayrıldılar. "Eh, hoşçakal Lanark," dedi Gay. "Seni doğru zamanda konuşman için dürtemeyeceğim maalesef. Ama doğaçlama bir cesaret göstermeyi başarırsan, bundan kesinlikle haberim olur."

Dönüp gitti.

"Delege girebilir ya da çıkabilir," dedi güvenlik görevlileri. "Delege girebilir ya da çıkabilir. İleri ya da geri yürüyerek niyetinizi belli edin. Niyet belli etme ricası. Niyet belli etme talebi. Niyet belli etme emri."

Lanark öylece durmuş, düşünüyordu.

"İyi düşünün!" dedi güvenlik görevlileri. "Niyet belli etmediği için delege mukavemet durumuna düştü. İyi düşünün! Niy bel etm iç del muk dur düş mukdurdüş mukdurdüş."

Bu durum onu ürpertse de, gidecek hiçbir yer aklına gelmediğinden ikisinin arasındaki dar aralığa doğru adım attı.

43. Bölüm: Açıklama

Demir kirişlerle desteklenmiş yüksek çatının altında güvercin pisliğiyle kirlenmiş tozlu, beton bir zemin uzanıyordu. Kapının girişinden başlayıp uzaklarda gölgelerin içinde yitip giden uzun mavi bir halı vardı. Lanark bir süre bu halı üstünde yürüdükten sonra sağa sapan benzer bir halıya ulaştı. Cam hazne içinde çağıldayan küçük bir çeşmenin bulunduğu köşeyi dönünce bir insan gürültüsü duydu. Bir sirk çadırının girişinde bir grup güvenlik görevlisi duruyordu. Pasaportunu çıkartıp yüksek sesle, "Unthank delegesi!" diyerek ilerledi.

Siyah kıyafetli adamların arasından kırmızı gömlekli ve kot pantolonlu bir kız çıkıp memnuniyetsiz bir suratla, "*Seni* burada gördüğüme şaşırdım, Lanark. Demek istediğim, her şey bitti. Yemek bile kalmadı," dedi. Kız Libby'ydi. Lanark geveleyerek konuşmaları dinlemek için geldiğini söyledi. "Neden ki? Fena halde sıkıcı olacak, üstelik bir haftadır yıkanmıyormuş gibi duruyorsun. Neden konuşmaları dinlemek istiyorsun?"

Lanark ona boş boş baktı. Libby iç geçirip, "Gel içeri, ama acele etmen lazım," dedi.

Libby'nin peşinden içeri girdi. Libby onu çadırın iç duvarı ile kirli tabak dolu tepsiler taşıyan bir sıra garsonun arasından geçirirken gürültü giderek sağır edici bir hal alıyordu. Ortası boş, yuvarlak bir masada sağlı sollu oturan insanların sırtları gözüne çarptı. Libby boş bir sandalye göstererek, "Seninki buydu," dedi.

Olabildiğince ses etmeden sandalyeye yöneldi. Yanında oturanlardan biri, "Aman yarabbi, bir hayalet!" deyip kıs kıs gülmeye başladı. Bunu söyleyen Odin'di. "Seni görmek çok, çok, çok güzel," dedi diğer yanında oturan Powys. "Neler oldu? Senin için çok telaşlandık."

Masa çadırın büyük kısmını kaplayan beyaz örtülü bir daire oluşturuyordu. Her sandalyenin önünde birer şarap kadehi ile misafirin ismiyle unvanının yazılı olduğu dışa bakan birer de isim levhası duruyor-

du. Kırmızılı kızlar ellerinde şişelerle dairenin etrafında dolaşıyor, bardakları dolduruyorlardı. Lanark başına gelenleri anlattı.

"Sadece bununla kaldığına sevindim," dedi Powys. "Güvenlik görevlileri tarafından vurulduğun ya da kaçırıldığın söylentileri çıktı. Buna gerçekten inanmadık tabii. İnanmış olsaydık şikâyette bulunurduk."

"Çıkan o söylentiler kongre için hayırlı oldu," dedi Odin neşeyle. "Korkak palavracıların çoğu enerji müzakeresinde cüret edip de tek kelime edemedi. Salak sürüsü!"

"Valla ne yalan söyleyeyim, ben de biraz tedirgin oldum," dedi Powys. "O güvenlikçiler belalı adamlar, görünüşe göre onlara verilen kesin emirlerden kimsenin haberi yok. Gerçekten de son birkaç gün içinde ele alınan meseleler yangından mal kaçırırcasına karara bağlandı, yani boş yere işemiş değilsin. Yine de nehri kirletmekle düşüncesizlik etmişsin. Nehirlerine pek düşkünler."

Solveig masanın başında göründü, şarap bardaklarını dolduruyordu. Lanark fark edilmemek umuduyla gözlerini masanın altına dikti. Derken yumuşak ama heybetli bir öksürük duyuldu, ardından son derece kuvvetli bir ses, "Bayanlar baylar, en popüler delegelerimizden birinin üç günlük bir yokluktan sonra geri döndüğünü duymak hepinizi memnun edecektir," dedi. "Büyük Unthank'in *her zaman ayık kafayla dolaşmayan* saygıdeğer ve espritüel Belediye Başkanı Lanark sonunda aramızdaki yerini aldı." Lanark'ın ağzı açık kalmıştı. Ortama tam bir sessizlik çöktüğü halde büyük bir uğultu yükseldiğini duyuyor gibiydi. Üstüne çevrilen yığınla bakış –alaycı, küçümser, aşağılayıcı, eğlenen bakışlar olduğundan kuşkusu yoktu– onu adeta delip geçiyor, sıkıştırıyordu. Biri, "Adama bir içki verin!" diye bağırdı.

Lanark hıçkırıklara boğularak kafasını masa örtüsüne koydu. Gürültü yeniden başladı, ama bu defa kahkahaların yerini yorumlar almıştı. Odin, "Buna gerek yoktu," Powys ise, "Yo, bu kadar üstüne varmalarına lüzum yoktu," diyordu.

Yumuşak bir öksürük daha duyuldu, ardından bir ses, "Bayanlar baylar, Dalriada Özel Meclis Üyesi, Büyük Provan Havzası ve Dış Erse Konfederasyonu Baş Yöneticisi Sayın Trevor Weems için sessizlik lütfen," dedi.

Lanark birkaç alkıştan sonra Weems'in sesini duydu.

"Öncelikle, bu benim için alışılmadık bir durum. Yirmi dokuzuncu Lord Monboddo solumda oturuyor. Vaktiyle pek çok alanda çalıştı: mü-

zisyenlik, doktorluk, ejder ustalığı yaptı, ondalık saat felaketiyle cebelleşti, eski büyüme projesinin *yaramaz çocuğu*, enstitünün ve konsey müzakerelerinin *mucize adamı* olarak anıldı. Bütün bunları yaparkenki hallerine şahit oldum, her birini yaparken de ona karşı çıktım. Gözüpek, coşkulu, çılgın bir entelektüel, eskiden ona böyle derdim. Selefi emekliye ayrıldığı zaman yaşanan nahoşlukları herkes hatırlar. Yeni Monboddo'nun adını ilk duyduğumda aklımdan geçenleri size anlatmayacağım. Her şeyi ayan beyan konuşacak olursam, Özel Yetkiler (Tahkim) Yasası uyarınca suçlu bulunarak Quantum-Cortexin'in üstün güvenlik görevlileri tarafından yaka paça götürülüp, uzun bir müddet küçücük bir odaya kapatılabilirim. İşin aslı, yeni Monboddo'nun adını duyunca dehşete kapılmıştım. Korkunç *Ozenfant*'ın başkanlık edeceği bir genel kongreye ev sahipliği yapacağımızı ilk haber aldığımızda, Provan yönetim kadrosu derin bir yeise kapılmıştı. Peki ya sonuç ne oldu?" Bir sessizliğin ardından Weems sözlerine hararetle devam etti: "Bayanlar baylar, bu, konseyin şimdiye kadar gerçekleştirdiği en pürüzsüz, en sağgörülü ve en tutarlı kongre oldu! Bunun pek çok nedeni var, ama bana sorarsanız, geleceğin tarihçileri bu başarıyı esasen solumda oturan bu adamın nezaket, hoşgörü ve zekâsına bağlayacaktır. Tevazu göstermesine hiç gerek yok! Şayet o bir asiyse, onun gibi daha çok kişiye ihtiyacımız var. Aslına bakarsanız, liderliğini yirmi dokuzuncu Lord Monboddo üstlenseydi, oyumu devrimden yana kullanmaya bile ikna olabilirdim!"

Gürültülü kahkahalar yükseldi.

Lanark yavaş yavaş dik pozisyona geçmişti. Dairenin ortası boştu. Ötede, sağ tarafta Weems Lord ve Leydi Monboddo'nun arasında oturuyordu. Önündeki masa örtüsünün üstünde duran gül destesinin içinden mikrofonlar çıkıyordu. Dairenin o tarafındaki bütün misafirler beyaz tenliydi. Karşıdakiler ise daha koyu yahut kahverengi tenliydi, beş kara blok üyesi Monboddo'nun tam karşısında oturuyordu. Birkaç siyah delege kendi aralarında fısıldaşıyor, konuşmayla ilgilenmiyordu. "...muhtemelen benim için fazla derin kaçacak ve anladığım kısmıyla da eminim taban tabana zıt düşeceğim," diyordu Weems. "Ama son üç gündür bizi dinlemekten öyle kafası şişti ki, adil olmak adına ona intikam alma şansı tanımamız lazım. O halde, Lord Monboddo, sizden konsey çalışmalarının Dünü, Bugünü ve Yarınını özetlemenizi rica ediyorum."

Weems alkışlarla yerine oturdu. Monboddo yarı kapalı gözlerini masanın altına çevirmiş, gülümsüyordu. Kalktı, bir eli masaya dayalı, diğer eli cebinde, gülümseyen kafası hafifçe yana eğik, durdu. Alkışlar, ufak tefek konuşmalar, öksürükler ve kıpırtıların yerini sessizliğe bırakmasını bekledi. Sessizlik sürdükçe misafirlerin oluşturduğu koca halkanın adeta heykelden bir dinleyici kitlesine dönüşmesiyle birlikte, gelişigüzel ama hareketsiz duruşuna bir güç ve otorite havası geldi. Bunca insandan böyle kesif bir sessizliğin çıkması Lanark'ı hayrete düşürmüştü. Sessizlik çadırın üstünü kaplayan kristal bir balon gibi üstüne çökmüş, kafatasının üstüne baskı yapıyordu; ağzından çıkacak tek bir yakışıksız lafla bu balonu tuzla buz edebileceği halde bunun olmasını engellemek için dudaklarını sertçe ısırdı. Monboddo konuşmaya koyuldu.

"Bazıları doğuştan alçakgönüllü olur. Bazıları bunu sonradan kazanır. Bazılarınaysa alçakgönüllülük dayatılır. Korkarım, Bay Trevor beni bu üç kategoriden sonuncusuna soktu."

Weems başta olmak üzere herkesten kahkahalar yükseldi.

"Bir zamanlar genç, hırslı bir bölüm şefiydim. İnanın bana dostlarım, izlediğim politikalarla ve yaratıcı bir pırıltının ürünü olan fikirlerimle dehanın eşiğindeydim! Eh, artık hırsım tamamına erdi. Artık devasa piramidimizin tepesinde duruyor ve hiçbir yaratımda bulunmuyorum. Artık sadece daha genç, daha aktif meslektaşlardan dahice öneriler alıp, onları uzlaştırma ve uygulama yolları buluyorum. Seçenekleri değerlendiriyor, sistemimize uymayanları işin içine duygularımı karıştırmadan eliyorum. Böyle bir iş için insanın aklının çok *küçük* bir kısmını kullanması yetiyor.

"Alakası yok!" diye keyifle ünledi Weems.

"Öyle, dostum, öyle. Sizi temin ederim, üç sene içinde konsey liderinin bütün sınırlı becerileri Quantum-Cortexin hümanoidlerinin devrelerinde vücut bulmuş

olacak, tıpkı sekreterlerin ve özel polislerin becerileri gibi. Bütünüyle insan olan son Lord Monboddo olma ayrıcalığı benim olabilir. Bu fikir az uz olmayan gururumu okşayabilirdi, tabii değişim gerçekleştiğinde idari işlerde görülecek muazzam gelişme olmasaydı. Birdenbire bütün işler çok daha hızlı ilerlemeye başlayacak. Bugün insani idare çok hassas bir denge noktasında duruyor, evet. Ama önümüzde açılacak yolu izaha geçmeden önce bizi bu noktaya getiren aşamalardan bahsetmek gerekir.

"Şimdi yaklaşık altı bin sene öncesine dönelim, hep birlikte güneşin üstünde durup şu nemli mavi-yeşil üçüncü gezegen küresine kartalınkinden de keskin bakışlarla bir bakalım. Toprak tabakasının kalın olduğu yerlerde fundalıklar nehir yataklarını doldurup onları bataklık araziye çevirdiğinden dolayı o zamanlar çöller şimdikinden daha küçük, el değmemiş ormanlar çok daha büyük. Çitle çevrili geniş araziler, caddeler veya kasabalar yok. İnsanın yaşadığına dair tek işaret, dünyanın batı yakasının gecenin karanlığına doğru döndüğü yer. O karanlık dönemeçte aralarında dağlar kadar mesafe olan pırıltılar belirmeye başlıyor; ormanların açıklık alanlarında avcıların, nehir ağızlarında balıkçıların, çölle ormanın arasında kalan kuru topraklarda çobanlar ve ekicilerin yaktığı ateşler bunlar, zira ağaç engelini aşıp da ekilebilir toprak elde edemeyecek kadar az sayıdayız o zamanlar. Küçük kabile demokrasilerimiz bu dünyanın dört bir yanına dağılmış durumda, buna rağmen bazı geniş yapraklı ağaçların hayatta kalması açısından önem taşıyan yakın akrabamız sincap kadar bile etkileyemiyoruz dünyayı. Burada yarım milyon yıldır yaşıyoruz, buna rağmen yasa ve mülkiyetle ilgili bütün o velveleli çarpışma ve bölüşümleriyle tarih henüz başlamış değil. İlk tarihçilerin insanın kendilerinden birkaç yüzyıl önce yaratıldığını düşünmesine şaşmamalı. Daha sonraki tarihçilerin tarihöncesi insanı *çocuksu, ilkel, kaba* diye nitelemesine ve onun şimdikinden bile daha vahşi savaşlarla ve çiftleşmelerle vakit harcadığını düşünmesine şaşmamalı.

"Ne var ki büyük avlar da tıpkı büyük binalar gibi on-

ları destekleyecek büyük nüfusları gerektirir; nitekim 500.000 senelik taş devrinde yirminci yüzyılın ilk yarısında doğduğundan daha az insan dünyaya gelmişti. Tarih öncesi insan açlık, sel ve don karşısında işbirliği yapmakla öyle meşguldü ki birbirinden nefret edecek zamanı bile yoktu; ama neticede ateşi buldu, hayvanları evcilleştirdi, marangozluk, aşçılık, terzilik, boyama, çanak çömlek ve ekim dikimde ustalaştı. Çoğumuz halen bu beceriler sayesinde hayatta kalıyoruz. İlk tahılın ekimi ve toplanmasıyla mukayese edildiğinde, bizim kendimize has en büyük başarımız (kendi kendine ateşlenen bir mermiyle hayatın olmadığı bir dünyaya üç adam gönderip geri getirmek) insanlık tarihinin en yeni sayfalarında fevkalade abartılı bir barok süslemesi gibi kalıyor."

Lanark'ın oturduğu taraftan biri, "Hepsi zırva, Monboddo! Sen de bal gibi farkındasın!" diye bağırdı. Koyu tenli delegelerden bir kahkaha yükseldi. Monboddo onlara zorlama bir tebessümle bakıp lafına devam etti:

"Telaşlanmayın Bay Kodac, ben hâlâ modern devleti temsil ediyorum. Ama başka gezegenleri avlama girişimimizde hâlâ çok ilkel bir aşamadayız, ayrıca bizim gibi akıllı insanların atalarımızdan utanç duymasına gerek olmadığını söylemekte hiçbir sakınca yok. Yine de avcılar ve köylü zanaatkârlardan oluşan bu küçük burjuva dünyasından bana da bıkkınlık geldi. Evet, o dünyadan bıktım usandım. Zigguratların ve Zimbabve'lerin, Çin Sedlerinin ve Katedrallerin mağrur coşkunluğuna susadım. Peki, bilmiş insanların bu kadar az etki yaratarak onca uzun süre yaşadığı bu tarihöncesi doğa parkında eksik olan ne? Sorun fazlalığın olmaması: gıda, zaman ve enerji fazlasının, bizim servet dediğimiz *insan* fazlasının yokluğu.

"O halde birkaç yüzyıl atlayıp dünyaya tekrardan bakalım. En büyük kara kütlesi dallı budaklı bir merkezi denizle üç kıtaya ayrılmış durumda. Bu kara kütlesinin doğusundaki büyük nehir artık bataklıkların arasından

kıvrılmaktansa verimli bir arazi ve suyolları geometrisi boyunca ilerleyen müstakil bir kanaldan akıyor. Işıl ışıl parlayan yüzünde gemilerle filikalar yüklerini boşaltmak için ilk şehrin küplerinin, hunilerinin ve silindirlerinin yanıbaşında bir aşağı bir yukarı gidiyor. Şehrin göbeğinde kulesi olan büyük bir ev var. Tepede, nehri kaplayan hafif sisin epey yüksekliklerinde, gökyüzü sekreterleri gökkubbeden güneşin, ayın ve galaksilerin toprağı kazma, ekin toplama ve depolama zamanını gösterdiği bir ışık saati olarak yararlanıyor. Kulenin altında devletin serveti, kutsal tahıl fazlası depolanıyor; tahıl kutsal çünkü çuvalı bir aileyi bir ay ayakta tutmaya yetiyor. Bu tahıl depolanmış hayattır. Ona sahip olanlar başkalarına hükmetme gücüne sahiptir. Bu büyük ev, bir şeyler yetiştirme yahut yapma yeteneğine değil, bunu gerçekleştirenleri yönetme yeteneğine sahip bizim gibi modern insanlara ait. Büyük evin yanıbaşında bir pazar var, pazardan çıkan yollar ova ve ormanların içlerine uzanıyor. Yapağılar, pöstekiler ve hayat veren tahılla değiştokuş edilebilecek ne varsa getiren kabile üyeleri bu yolları arşınlayıp duruyor. Bu insanlar kıtlık zamanında tahıl için çocuklarını satıyor. Savaş zamanında ise esir aldıkları düşmanları satıyorlar. Şehrin serveti savaşı kazançlı kılıyor çünkü şehrin yöneticileri ucuz emekten nasıl faydalanılacağını biliyor. Daha çok ağaç kesiliyor, açılan yeni kanallarla birlikte ekilebilir arazi genişliyor. Şehir büyüyor.

"Şehir büyüyor çünkü canlı bir vücut gibi; nehirleri ve kanalları onun damarlarını, ticaret yolları uzuvlarını oluşturuyor, malları ve insanları midesine, yani pazara çekiyor. Bizim devletimiz pek çok ülkedeki şehirleri birbirine bağlayan bir organizasyondan ibaret, dolayısıyla biz kurulan ilk şehirlerin nasıl kutsal yerler sayıldığını anlayamayız. Neyse ki Babil kütüphanecisi bu şehirlerin, oraları ziyaret eden bir kabile üyesine nasıl göründüğünü anlatmış:

Hayatında hiç görmediği ya da bu bollukta görmediği bir şey görür. Gün ışığını, servileri ve mermeri görür.

Karmaşık olsa da düzensiz sayılamayacak bir bütün, bir şehir görür: heykelleri, tapınakları, bahçeleri, evleri, merdivenleri, testileri ve şehir merkeziyle düzenli, açık alanlarıyla canlı bir organizma. Bu yapıların hiçbiri (biliyorum ki) onun zihninde güzel şeyler olarak iz bırakmaz; bunlar onda amacını bilmediğimiz, ama tasarımında ebedi bir zekâ olduğunu sezinlediğimiz karmaşık bir makinenin bizde uyandıracağına benzer bir etki uyandırır.

"Ebedi zekâ, evet. Şehrin beyni olduğu gibi kurumsal bilgiyle modern devletin de ilk yuvası olan o büyük evde bu ölümsüz zekâ yaşamaktadır işte. Bu ev birkaç yüzyıl içinde mahkeme, üniversite, tapınak, hazine, borsa ve mühimmat deposu olarak ayrışacaktır."

Weems birdenbire, "Burası, burası!" diye bağırdı, sağdan soldan alkışlar yükseldi.

"Yandık," diye mırıldandı Odin. "On dakikadır konuşuyor, güçbela meseleye girebildi."

"Bu ne idüğü belirsiz yuvarlak genel sözler bana çok dinlendirici geliyor," dedi Powys. "Yeniden okuldaymışım gibi."

"Ama bütün kabile üyeleri servete tapan köle ruhlu insanlar değildir [dedi Monboddo]. Çoğunun kendine göre beceri ve hırsları vardır. İlk şehirlerin efendileri ilk tekerlekli savaş arabalarını kullanan göçebelere yenik düşmüş olabilir. Hiç önemi yok! Yeni tahıl efendileri sopa ve takvimle memlekete ve zamana hükmeden, başkalarının yaptıklarını yönetip vergiye bağlayabilen zeki insanlardan yardım alarak tahılı ellerinde tutmayı başardılar. Büyük nehir kültürleri (kısa süre sonra bunlardan beş tane olacak) dalga dalga fetihçiyi bünyesine kattı ve bu fetihçiler de idarecilere yoldaş olsun diye süvariler vererek onların gücüne güç kattı. Böylece şehirlerin büyümesi hızlandı. Ticaret yolları kesişip iç içe geçince şehirler birbiriyle rekabete başladı. Demir dövüldü, kılıçlar saban yapıldı, metaller tahıl servetine hükmeder duruma

geldi. Tüccarları ve korsan donanmalarıyla denize kıyısı olan şehirler ortaya çıktı."

"Giderek hızlanıyor," diye fısıldadı Powys. "Altı cümleyle on iki uygarlık anlattı.

"İnsanların sayısı arttıkça servet, servet arttıkça savaşlar arttı. Şimdilerde, güçlü devletler bir büyük savaş daha *çıkmaması gerektiği* konusunda mutabakata vardığı halde, bizler fatihlerle fethedilenlerin yeteneklerinin iç içe geçtiği eski savaş ve istilalara alkış tutabiliyoruz. Tarihte kötü adam yoktur. Kötümser olanlar Atilla ve Timur'u gösterir, ama bu faal adamlar mal varlıklarını nakde çevirmek için yıkıma *ihtiyacı olan* semeresiz devletleri tasfiye etmiştir. Servetin salt kendini idame ettirmek için kullanıldığı her yerde, serveti ele geçirip modern devletin hükmündeki yaklaşan tarihin hizmetine sokma fikri güçlü insanlara hep ilham kaynağı olmuştur. Bunları hor görmeye en az hakkı olanlar da benim gibi soluk pembe benizli insanlardır. Şairler bize Avrupa'nın iki bin yıl boyunca Asya'daki Truva'nın tasfiyesiyle ortaya çıkan enerjiyle coştuğunu söylüyor. Ünlü Lancaster destanından aktarıyorum:

Truva'da kuşatma ve taarruz son bulduktan sonra,
Şehir yerle bir olup kızgın demirlere ve küllere
döndükten sonra,
Hünerli Aineias ile yüce soyu
Batı Adaları'na yelken açarak orada
Handiyse bütün servetin efendisi oldu;
Varlıklı Romulus servetini Roma'ya götürüp
İlkinin üstüne yeni bir şehir kurdu övünçle,
Ve kendi ismini verdi ona şimdi anıldığı haliyle;
Ticius Toskana'da ilçeler kurdu,
Langbears Lombardiya'da ev üstüne ev dikti,
Felix Brutus ise Fransız topraklarını aşıp,
Servetiyle uçsuz bucaksız Britanya'yı kurdu,
Savaş, yıkım ve mucize orada

Nöbetleşe geldi peş peşe,
Ve çoğun saadetle felaket
Hüküm sürdü iç içe.

"Saadet ve felaket. Servetin dünya çapındaki akışında bunların ikisi de rol oynamıştır, ama kazananlar daima ona hizmet ettiklerindendir ki servetin kendisi büyümeye devam etmiştir."

Odin, "Soluk pembe benizli insanlar," diye dalgın dalgın mırıldandı. "Soluk pembe benizli insanlar."

"Siyahilerle kahverengi tenlilerin o kadar da eğlendiğini sanmıyorum," dedi Powys. "Sen iyi misin Lanark?"

Monboddo'nun alçak, kuvvetli sesi insanı sersemleten bir rüzgâr gibi hırıldamaya devam ediyordu.

"...böylece Kuzey Afrika çöle dönüştü, bunun da birçok faydalı neticesi oldu. ...

"Askere yeni alınanlar hamamda hep birlikte aklanıp paklandıktan sonra, anne babalarının düpedüz koktuğunu fark etti. ...

"...ama makinistler ancak bir umut ortamında verimli çalışabilirler, böylece köleliğin yerini borçlanma aldı ve para devlet tarafından basılan bir ödeme vaadi haline geldi. ...

"...yirminci yüzyıla gelindiğinde servet bütün dünyayı tekeline almıştı; artık dünya ticaret ve bilimin ördüğü, giderek daralan bir düşünce ve ulaşım ağı içinde dönüyordu. Dünya yaşayan tek bir şehre dönüşmüş, ama bu şehrin beyin merkezleri, yani devletler bunu fark etmemişti. Otuz senede iki dünya savaşı yaşandı, aynı sistemin farklı parçaları arasında gerçekleştiği için daha da acı savaşlardı bunlar. Bu savaşların kimseye bir hayrı olmadığını söylemek, katledilmiş milyonlara haksızlık olur. Eski makinelerle eski fikirler yerini görülmedik bir hızla yenilerine bıraktı. Bilim, iş sektörü ve devlet bir anda hiç olmadığı kadar zenginleşti. Ölenlere bunun için teşekkür etmemiz gerekir."

Monboddo'nun bir bakışıyla Weems yerinden kalkıp ağırbaşlılıkla, "Ölenleri anmanın tam sırası," dedi. "Bu yüzyılda insanların en çok değer verdikleri şey uğruna savaşırken ölmediği bir kara parçası yoktur herhalde. Bizi bugünlere getirmek için acı çeken dostlar, akrabalar ve yurttaşların anısına bütün delegeleri iki dakikalık saygı duruşuna davet ediyorum."

Odin, Lanark'ı kaldırmak için dirseğinden tutarak, "Saçmalığın daniskası!" diye mırıldandı.

Powys de Lanark'ı diğer kolundan kaldırmaya çalışırken, "Birazdan biter," diye fısıldadı.

İnatla yerinde oturan kara blok dışında koca dairedeki herkes ağır ağır ayaklandı. Bir süre sessizlik oldu; ardından çadırın dışından hafif bir borazan sesinin duyulmasıyla herkes mırıldanarak yerine oturdu.

"Bu konuşmanın anafikri ne?" dedi Odin. "Kurumsal Servet çetesi için fazla Marksvari, Marksistler içinse fazla onayıcı."

"Herkesin gönlünü hoş tutmaya çalışıyor," dedi Powys.

"Bunu da ancak ucu hiçbir yere dokunmayan basmakalıp laflarla yapabilir. Monboddo da Hunlar gibi – zekâsına fazla güveniyor."

"Languedoc'lu diye biliyordum," dedi Powys.

> "İçinde bulunduğumuz tehlikeli zamanlara geldiğimiz şu noktada [dedi Monboddo iç geçirerek], fazla kinik kaçabilecek bir tarih yorumu sunarak hemen hemen herkesi sinirlendirmiş olmaktan korkuyorum. Tarihi servetin büyüyüp yayılması olarak tanımladım. Modern dünyaya iki devlet tipi hâkim. Bunlardan ilki halkına iş veren farklı farklı şirketlerle uzlaşma arayışında, ikincisiyse kendi halkına kendisi iş veriyor. İlk devlet tipini savunanlar büyük serveti insanlığa en çok hizmet edenler için bir mükâfat ve gerekli bir araç sayıyor; diğerlerine göreyse büyük servet güçlülerin zayıfları ezmek için kullandığı bir yöntemden ibaret. Peki, serveti her iki tarafın da benimle hemfikir olacağı bir şekilde tanımlamam mümkün mü? Hiç şüphesiz.
>
> "Konuşmamın başında servetin bir 'insan fazlası' olduğunu söylemiştim. Şimdi de zengin bir devletin, elindeki insan fazlasını büyük teşebbüslere yönelten devlet

olduğunu söylüyorum. Eskiden insan fazlası komşu ülkeleri istila etmek, sömürgeler kurmak ve düşmanları yıkıma uğratmak için kullanılıyordu. Ama kâr getirmeyen devletlerin savaş yoluyla tasfiyesi artık uygulanabilir bir yöntem olmaktan çıktı. Hepimiz bunun farkındayız, zaten bu kongrenin başarısının nedeni de bu: ben iyi bir başkan olduğum için *değil*, büyüklü küçüklü devletlerin delegeleri olarak sizler açık ve özgür bir müzakere ortamında varılan çoğunluk kararıyla, hızla ilerleyen tarihe, servete ve *insanlara* yön vermeye rıza gösterdiğiniz için.

Weems yine alkışlamaya başladıysa da, Monboddo onun sesini bastırarak devam etti.

"İnanın bana, bu muhteşem mantığa tam zamanında ulaştık! Bu yüzyılda tarihin ve tarihöncesinin tüm çağlarından daha çok insan dünyaya geldi. Elimizde hiç bu kadar çok insan fazlası olmamıştı. Bu insan serveti kontrol altına alınmazsa, çöküntüye uğrayarak –ki bazı yerlerde çoktan çökmüş durumda– açlık, kargaşa ve felaket doğuracak. Şimdiden söyleyeyim, ne bugün burada temsilcisi olan ülkeler arasında savaş çıkmasından ne de devrimden korkuyorum. O büyük devrimci kahramanın, Xanadu Halk Cumhuriyeti başkanı Fu'nun varlığı devrimlerin son derece güçlü devletler yaratabileceğini gösteriyor. Birleşerek önüne geçmemiz gereken şey, istikrarlı devletlerin kullanmak amacıyla değil, kendilerini eşitlerinin zulmünden korumak amacıyla yarattığı kıyamet makinelerini ve biyolojik silahları birtakım gözü dönmüş insanların kullanımına sunabilecek düşüncesizce isyanlar. Bugün artık gözü dönmüş insanların olmadığı tek bir ülke yok; bunlar dünyanın daha az yoğun bölgelerinde çalışmaya gönderilemeyecek ve düzenli kolluk kuvvetine katılmayacak denli ihtiraslı, cesur, açgözlü kimseler. Ayrıca hiçbir modern devlet yok ki, güçlü devlet fikrine düşman kesilmiş sorumsuz entelektüeller yetiştirmiş olmasın. Bu iki tip insan da dünyayı tarihöncesindeki gibi küçük küçük cumhuriyetlere, akılsız ve fevri kişilerin sesi-

nin bilgili ve beceriklilerin sesi kadar yüksek çıktığı cumhuriyetlere bölmek istiyor. Oysa barbarlığa dönüşün bize hiçbir faydası yok. Dünya ancak istikrarlı devletlerin kurumsal servetinin tam desteğiyle kurumsal bilginin avantajlarından faydalanılmasını sağlayacak büyük bir girişimle kurtarılabilir. Konsey, enstitü ve yaratık dünyanın her yerinde el ele vermelidir.

"Bugünkü dünyanın yakıt kaynakları neredeyse tükenmiş durumda. Gıda kaynakları şimdiden yetersiz. Çöllerimiz muazzam büyüklüğe vardı, denizlerimizdeki balık popülasyonu iyice azaldı. Yeni enerji kaynaklarına ihtiyacımız var, çünkü enerji yakıt kadar gıda anlamına da geliyor. Halihazırda ölü madde, gerek çiftçilik gerekse eğitimsizlerin akıllılar tarafından tüketimi yoluyla gıda kaynağına dönüştürüldü. Bu son derece başarısız bir düzenleme, çünkü verimsiz; dahası akıllı insanları bağımlı bir konuma düşürüyor. Neyse ki uzmanlarımız çok geçmeden endüstriyel laboratuvarlarımızda ölü maddeyi doğrudan gıdaya çevirebilecekler – *tabii, onlara yeterli enerji tedarik edebilirsek.*

"Peki, bu enerji nereden bulunacak? Bayanlar baylar, bu enerji her yanımızda, güneşten yayılıyor, yıldızlardan ışıyor ve gökyüzünün her yanında ahenkli şarkılar mırıldanıyor. Evet Bay Kodac! Uzaya gemiler göndermenin bir serüvenden öte ihtiyaç olduğunu kabul etmemin zamanı geldi. O uçsuz bucaksız uzay, artık biliyoruz ki, korkunç bir boşluk değil, sonsuzca, ebediyen yağmalanabilecek zengin bir kaynak – tabii bunun için birleştiğimiz müddetçe. Gökyüzü sekreterleri bir kez daha liderlerimiz olacak. Onlara yeni bir yüksek platform, her ülkeden zeki ve maceraperest kişilerin, temiz ve hemen hemen ağırlıksız bir atmosferde dünyadaki enerji santrallerine ısı ve güneş ışığı yansıtacağı, uzayda yüzen bir şehir inşa etmemiz gerek.

"Bu teşebbüsün Yeni Hudut yahut Dynostar olarak adlandırılması önerildi. Bense Laputa Projesi adını öneriyorum..."

Monboddo'nun konuşması Lanark'ı hipnotize etmişti. Onu ağzı açık bir şekilde dinliyor, aralarda başını sallayarak söylenenleri onaylıyordu. Ne zaman bir cümleyi anlayacak olsa, cümle ona her şeyin kaçınılmaz, dolayısıyla doğru olduğunu söylüyor gibiydi. Gelgelelim, vücudu giderek daha da geriliyor, başı zonkluyordu; Monboddo "yeni bir yüksek platform, uzayda yüzen bir şehir," dediği sırada, sert ve kuşkulu bir sesin, "Adam kafayı yemiş," dediğini duydu.

Gene de, kendini ayakta "AFAFAFAFAF" diye bağırırken bulunca adeta dehşete düştü. Powys ile Odin onun bileklerini yakaladıysa da Lanark bileklerini sertçe çekip sesini yükseltti: "AFFEDERSİNİZ! AFFEDERSİNİZ! Lord Monboddo bütün delegelerin meseleleri açık ve özgür müzakerelerle karara bağladığını söylerken ya yalan söylüyor ya da birileri ona yalan söylemiş."

Bir sessizlik oldu. Lanark kendisine donuk bakışlarla bakan Monboddo'yu izliyordu. Weems ayağa kalkıp sessizce konuşmaya başladı: "Bu toplantının ev sahibi olarak, Belediye Başkanı Lanark'ın isterik patlamasından ötürü... Lord Monboddo'dan ve bütün delegelerden özür diliyorum. Bay Lanark medeni ortamlarda kontrolünü kaybetmesiyle ün salmıştır. Belediye Başkanı Lanark'tan bu söylediklerini geri almasını talep ediyorum."

"Böyle söylediğim için kusuruma bakmayın," dedi Lanark, "ama Lord Monboddo bilerek ya da bilmeyerek bize yalan söyledi. Bir köprüden aşağı işedim, tamam, ama Unthank adına konuşmadan kapatılmamam gerekirdi! Unthank ortada katiyen açık bir mutabakat olmaksızın yok ediliyor, işler ve evler yok ediliyor, birbirimizden nefret etmeye başladık, Meroviknik süreksizlik tehdit altında..."

Birden kulakları karman çorman kahkaha ve konuşmalarla çınladı. Weems'in arkasında siyah kıyafetli bir sıra adam dikiliyordu, Lanark ikisinin çadırın etrafından dolaşarak kendisine doğru yaklaşmakta olduğunu fark etti. Bacakları öyle bir titriyordu ki oturup kaldı. Solunda bir yerden, "Sessizlik," diye bağıran sesler yükseldi. Ortama bir sessizlik çöktü. Zimbabveli Multan'ın ayağa kalkmış, Monboddo'ya gülümsemekte olduğunu gördü; Monboddo kısaca, "Hay hay, konuşun," dedi.

Multan masaya şöyle bir baktıktan sonra konuşmaya başladı: "Unthank delegesi bu kongrede açık ve özgür müzakereler yapılmadığını söylüyor. Bu kara blok için yeni bir şey değil. Kimin için yeni ki?" Şöyle bir gülüp omuz silkti. "Herkes bütün bu şovun üç-dört büyük adamın

kontrolünde olduğunu biliyor. Geri kalanımız da bu durumdan şikâyet etmiyor, zaten neden edelim ki? Sözcükler tek başlarına hiçbir işe yaramaz. Büyük bir örgütlenme oluşturunca şikâyet edeceğiz, siz de dinleyeceksiniz. Dinlemek zorunda kalacaksınız. Dolayısıyla bu Lanark böyle konuşmakla büyük ahmaklık ediyor. Bununla birlikte, gerçeği söylüyor. Biz olan bitenleri masanın bu tarafından izliyoruz. Gülüp geçiyoruz, çünkü birbirinizle nasıl kapıştığınızın bizim için önemi yok. Ama yine de olan bitenleri yakından izliyoruz."

Yerine oturdu. Monboddo iç geçirip kafasını kaşıdı. Nihayet, "Önce Zimbabve delegesine cevap vereyim. Bize, takdire şayan bir alçakgönüllülükle, kendisinin ve arkadaşlarının henüz konsey çalışmalarında yer alamadıklarını, ama becerebildikleri zaman mutlaka alacaklarını söyledi. Bu çok iyi bir haber; dileyelim ki bir an önce gerçekleşsin. Unthank delegesinin durumu ise biraz daha muğlak. Anladığım kadarıyla yüce unvanının bilinmediği koşullar altında polis tarafından tutuklanmış. Müzakerelerimizi kaçırdı, ama elimden ne gelir ki? Ondalık sisteme göre bir saat içinde Provan'dan ayrılmam gerekiyor. Onunla kısa bir özel görüşme yapmayı kabul edebilirim. Söyleyeceği her şeyin herkes tarafından okunacak olan kongre tutanaklarına geçeceğine söz veriyorum. Bütün yapabileceğim bu. Yeterli mi?"

Lanark bütün gözleri kendi üstünde hissetti ve yine yüzünü saklama arzusu duydu. Omzunun üstünden şöyle bir bakıp siyah kıyafetli iki adamı görünce irkildi. Biri başını sallayıp göz kırptı. Wilkins'ti. Monboddo, "Bu görüşmeyi yapmak istiyorsanız sekreterlerim uygun bir yere kadar size eşlik edecek," dedi yüksek sesle. "Aksi halde mesele kapanacak. Cevap verin lütfen, fazla vakit yok."

Lanark kafasını evet anlamında salladı. Ayağa kalkıp sekreterlerin arasında çadırdan ayrıldı, kendini yaşlı ve yenik düşmüş hissediyordu.

44. Bölüm: Son

Geniş loş zeminde ilerlerken, Wilkins, "Amma eğlenceliydi, ihtiyar Monboddo'nun ödü bokuna karıştı," dedi neşeyle.

"Bu entelektüeller de pek dayanıksız oluyor, bugün var yarın yok," dedi öteki adam.

"Lanark çok uzun zamandır buralarda," dedi Wilkins. "Bence üç heceli bir ismi hak ediyor, değil mi?"

"Tabii, ona ne şüphe," diye karşılık verdi öteki. "İki heceli ismin de kötü bir tarafı yok, sonuçta benim adım da Uxbridge, ama Lanark kulağa daha hoş gelen bir ismi hak etti. Mesela Blairdardie."

"Rutherglen, Garscaden," dedi Wilkins.

"Gargunnock, Carmunnock, Auchenshuggle," dedi öteki adam.

"Auchenshuggle dört heceli," dedi Wilkins.

Dar bir kapıdan girip eski bir merdivenden yukarı çıktılar ve küçük bir bürodan geçerek daha büyükçe bir büroya geldiler. Büro neon lambayla aydınlatılmıştı, duvarlar kimisi üst üste konmuş metal dosya dolaplarının arkasında kalıyordu. Köşede metal bir masa duruyordu. Lanark masanın ardında ellerini sabırlı bir edayla yeleğinin üstünde, karın hizasında kavuşturmuş oturan Monboddo'yu görünce pek şaşırmadı. "Bilokasyon," dedi Monboddo. "Böyle ikiye bölünemeseydim hiçbir şey olamazdım. Otur."

Wilkins masanın önüne ahşap bir sandalye koydu, Lanark oturdu.

"Wilkins, Uxbridge, siz gidin. Bayan Şey konuştuklarımızı kaydeder," dedi Monboddo. Lanark iki dosya dolabının arasında oturan Bayan Maheen'e tıpatıp benzeyen bir kız gördü. Monboddo sandalyesini arkaya yatırıp tavana bakarak iç geçirdi. "Nihayet Sıradan Adam bu Dünyanın Güçlü Efendisiyle yüz yüze gelir. Fakat ne sen sıradansın, ne de ben o kadar güçlüyüm. Biz hiçbir şeyi değiştiremeyiz. Yine de konuş hadi. Konuş bakalım."

"Unthank halkı adına konuşmak için buradayım."

"Evet. Bana işlerinin, evlerinin olmadığını, sosyal hizmetlerden faydalanamadıklarını, dolayısıyla şehirde aptallık, zulüm, hastalık ve suçun artmakta olduğunu söylemek istiyorsun. Bunu biliyorum. Dünyada bunun gibi yığınla yer var, yakın zamanda daha da fazlası olacak. Hükümetler onlara yardım edemez."

"Uzaya büyük yapılar ateşleyebiliyorlar ama."

"Evet, çünkü kazançlı."

"Kimin için kazançlı? Neden servet halka yardım için kullanılamıyor?"

"Kullanılıyor, ama insanlara ancak onlardan aldığımızın daha azını vererek yardım edebiliyoruz. Çölü büyüterek vahayı genişletiyoruz. Zaman ve ev idaresi bilimidir bu. Bazıları iktisat da der."

"İnsanların birbirlerine iyi davranma nezaketinden ve becerisinden yoksun olduğunu mu söylüyorsun?"

"Kesinlikle hayır! İnsanlar o nezaket ve beceriye hep sahip olmuştur. Hatta küçük, izole toplumlarda bunu hayata geçirdikleri bile olmuştur. Ama insan doğasının acı gerçeğini görmek lazım: Sayımız arttıkça ancak birbirimize karşı örgütlenebiliyoruz."

"Sen yalancının tekisin!" diye bağırdı Lanark. "Bizim doğamız falan yok. Milletler arı kovanları gibi içgüdüsel olarak bedenlerimizle inşa edilmiyor; gemiler, kilimler, bahçeler gibi milletler de birer sanat eseri. Girebilecekleri şekillerin sonu yok. Modası geçmiş yavan şekiller olan yoksulluk ve savaşı tekrar edip durmamızın nedeni kötü doğamız değil, kötü huylarımız. Ancak bunlardan çıkar sağlayan gözü doymazlar bunların *doğal* olduğuna inanır."

"Dilinin enfes bir akıcılığı var," dedi Ozenfant, hafifçe esneyerek, "ama insan davranışı üzerinde hiçbir etkisi yok. Yeri gelmişken, Multan'ın senin adına konuşmasını sağlaman hiç de zekice değildi. O konseye düşman değil, güç elde etmek için dolaplar çeviren güçsüz bir üye. Başarıya ulaşırsa benimle aynı amacı güdecektir: işleri olabildiğince pürüzsüz bir şekilde çekip çevirmek. O zaman tek düşmanı senin gibiler –yani bebekler– olur."

"Ben bebek değilim."

"Öylesin. Makul argümanlara kulak tıkıyorsun, geçerli âdetleri ve haysiyetini umursamıyorsun, bencilliğin öyle büyük ve içgüdüsel ki kendi kendinin bile farkında değil... Bu yüzden hayatımda karşılaştığım en bariz koca bebeksin. Şimdi ağzına gelen kötü lafların hepsini sıralayarak missileme yapabilirsin. Kimsenin haberi olmayacak. Bayan

Şey konsey işleriyle ilgisi olmayan hiçbir şeyi duyamaz."

Lanark soğukkanlılıkla, "Kendimi kaybetmemi istiyorsun," dedi.

"Aslına bakarsan, evet," dedi Monboddo kafasını sallayarak. "Ama sadece beyhude bir tartışmayı kısa kesmek için. Politikadaki en eski yanılsamadan mustaripsin. Bir liderle konuşarak dünyayı değiştirebileceğini sanıyorsun. Liderler değişimlerin nedeni değil, sonucudur. Arkamdaki zengin destekçilerin sömüremeyeceği insanlara refah bahşedemem ben."

Lanark dirseklerini dizine dayayıp yüzünü ellerinin arasına aldı. Neden sonra, "Çoğunluğun başına ne geldiği umurumda değil," dedi. "On sekizini geçen herkes öyle ya da böyle başına gelenleri hak edecek duruma sokuluyor. Ama senin *mantığın* medeniyetin ancak çocukların beyinlerine ve yüreklerine hasar vererek varlığını sürdürebileceğini söylüyorsa, o zaman... senin mantığın da medeniyetin de düzmece ve kendi kendisini yok edecek demektir."

"Kim bilir," dedi Monboddo esneyerek, "ama bence biz yaşadığımız sürece ayakta kalmalarını sağlayabiliriz. Neler kaydettiniz, Bayan Şey? Bize aktarın lütfen."

Sekreter dudaklarını araladı, monoton bir sesle konuşmaya başladı:

"Genel Kongre Tutanaklarına Büyük Unthank Eki: Belediye Başkanı Lanark Unthank'teki ciddi istihdam, barınak, sağlık ve kirlilik sorunlarına değindi. Başkan Monboddo bu sorunları söz konusu bölgelerdeki uluslarüstü krize bağladı ve bu gibi sorunların çözümünün öncelikli sorun olan dünya çapındaki enerji sıkıntısının çözümünü gerektirdiğini bildirdi. Belediye Başkanı Lanark 0-18 yaş grubunu etkilemesinden ötürü yerel sorunlar konusunda daha acil bir yaklaşım benimsenmesini talep etti. Başkan Monboddo bu yaş grubundaki sorunların Belediye Başkanı Lanark'ın korktuğu kadar feci sonuçlar doğurmayacağını ileri sürdü."

Bayan Şey'in ağzı bir çıtırtıyla kapandı. Monboddo alnına vurarak, "Kriptonit!" dedi. "Kriptonit çökeltilerini unuttum. Onları da ekleyin Bayan Şey; böylece raporu neşeli bir tonda noktalamış oluruz." Bayan Şey tekrar ağzını açtı:

"Başkan Monboddo Cortexin'in Unthank maden kaynaklarını geliştirmesiyle birlikte herkesin refaha kavuşmasının mümkün olacağını, bu

yaş grubundaki sorunların Belediye Başkanı Lanark'ın korktuğu kadar feci toplumsal sonuçlar doğurmayacağını ileri sürdü."

Lanark ayağa kalkıp ellerini burmaya başladı. "Ben işe yaramazın tekiyim," diye feryat etti. "Buraya hiç gelmemem gerekirdi, kimseye bir faydam olmadı, ne Sandy'ye ne Rima'ya ne de başka birine. Eve gitmem lazım."

"Eve mi?" dedi Monboddo, tek kaşını kaldırarak.

"Unthank'e. Kötü durumda olabilir, ama en azından kötülük buradaki gibi yalanlarla süslü değil, açık seçik."

"Çok geçimsizsin, ama yine de sana yardım edeceğim. Sığınağı açın, Bayan Şey."

Masanın önünde gri yün bir kilim vardı. Bayan Şey diz çöküp kilimi çekince altından döşemeye gömülü yuvarlak çelik bir levha çıktı. Levha yarım metre genişliğinde ve on santim kalınlığındaydı ama Bayan Şey başparmağıyla işaretparmağını ortadaki iki küçük aralığa yerleştirerek kapağı kolayca kaldırıp açıverdi. "Evin yolu," dedi Monboddo. "Bak içeri. Tanıdık bir uçağın içini göreceksin."

Monboddo kalkıp, elleri ceplerinde masanın bir köşesine dayandı. Lanark eğilip, uzunca bir süre yuvarlak delikten içeri baktı. Deliğin altında mavi saten kaplamalı bir boşluk vardı. "Bana güvenmiyorsun," dedi Monboddo, "ama oyalanamayacak kadar gözükara olduğun için içeri atlayacaksın. Yanılıyor muyum?"

"Yanılıyorsun," dedi Lanark iç geçirerek. "İçeriye atlayacağım çünkü oyalanamayacak kadar yorgunum."

Ayağını boşluğa bastı, oturup bacaklarını topladı. İçerisi onun hacmine uyacak şekilde uzayıp daraldı. Lanark uzanıp, etrafı karanlıkta kalan daire şeklindeki krem rengi tavana gözlerini dikti. Monboddo'nun, "İyi yolculuklar" dediğini işitti, ardından daire şeklindeki tavandan yuvarlak siyah bir şekil yanlamasına geçerek, hafif bir çınıltıyla tavanı karanlığa bürüdü. Derken yattığı yer hızla alçaldı.

Hızlı ve uzun düşüş şiddetli bir sarsıntıyla durdu. Ardından bir düşüş daha oldu. Lanark yine o büyük boğazdan düştüğünü anlayıp içe doğru bir çığlık koyuverdi. O küçük büro, büyük yuvarlak masa, Provan, Büyük Unthank, Alexander, katedral, Rima, Bölge, konsey koridorları, enstitü, bunların hepsi de hiç bitmeyen bir düşüşün dehşetinden

kısacık bir molaydı. Monboddo onu tuzağa düşürüp tüm bunlara geri göndermişti. Nefretle haykırdı. Panikten altına işedi. Kıvrandı, yüzü apansız püsküren süt rengi bir sise gömüldü. Kuş-uçağın içinde aşağıya düşüyordu. Panik renk değiştirdi. Bu kuşun, bakımdan geçmesi gereken bu ihtiyar kuşun zihniydi o. Onu yere indirecek olan tüyler, her kanat çırpışıyla kopup dökülüyordu, üstelik yer çok aşağıdaydı. Cesaret edebildiği kadar düştükten sonra, tüyleri seyrelmiş kanatlarını can havliyle çırparak düzeldi ve ok gibi geriye fırladı. Tüysüz göğsü ve böğrü soğuktan donuyordu. Sisli hava seyrelerek siyaha döndü, aşağıda, caddeleri benek benek ışık sıraları oluşturan bir şehrin siyah haritası seriliydi. Haritanın bazı yerleri alevler içindeydi. Büyük, kızıl bir ateş çiçeği onu kendine doğru çekti. Ateşler içinde camekân bir kule, heykellerle dolu bir meydan, itfaiye arabaları ve sayısız kafa gözüne çarptı; gürlemeler ve siren sesleri duydu, düzelmeye çalışayım derken alazların, hararetin ve boğucu dumanın içinde kanatlara çarptı, büyük karanlık bir kolon uçağı yere devirmeye kastetmiş bir topuz gibi üstüne savruldu, ıskaladı, sonra geri gidip tekrar savruldu.

Bir yatakta, her yanı ağrılar ve sargılar içinde uyandı; kolundan ince bir boru çıkıyordu. Uyuklayarak, rüya görerek, neredeyse hiçbir şey düşünmeden öylece uzandı. Yine enstitüde olduğunu sanmıştı, ama koğuş pencerelerinin dışı karanlıktı, üstelik birbirine bitiştirilmiş yatakların arasında yarım metre bile yoktu. Hastaların hepsi de çok yaşlıydı. Çok az sayıda personel olduğundan, bütün temizlik ve bakım işleriyle yürüyebilecek kadar iyi durumdaki hastalar ilgileniyordu. Tuhaf bir ışık tesisatı vardı. Ampuller birbirine paralel olmakla birlikte eğik bir açıyla duran ince çubuklarla tavandan sarkıyordu. Hemşirenin biri kolundaki boruyu çıkarıp sargılarını değiştirirken, "Hastane yan mı yatmış?" diye sordu.

"Sonunda dilin çözüldü demek?"

"Hastane yan mı yatmış?"

"Sadece bununla kalsaydı, gülüp geçerdik."

Yemekte çoğunlukla fasulye veriliyordu, ki nedenini hatırlamasa da Lanark'ı memnun ediyordu bu. Doktor kirli önlüklü, telaşlı, bezgin, tıraşsız bir adamdı. "Hiç arkadaşın var mı, ihtiyar?" diye sordu.

"Eskiden vardı."

"Onlarla nasıl temasa geçebiliriz?"

"Vaktiyle katedralin orada takılırlardı."

"Yoksa Smollet'ın tayfasından mıydın?"

"Ritchie-Smollet'ı tanırdım, evet. Sludden'ı da tanıyordum."

"Bundan bahsetmesen iyi olur, bu aralar Sludden hiç de tutulan biri değil. Ama Smollet'ın seni alıp alamayacağını öğrenebiliriz. Burayı tahliye etmemiz gerekiyor, bir sarsıntı daha geliyor. Adın nedir?"

"Lanark."

"Buralarda sık rastlanan bir isim. Bir zamanlar Lanark diye bir belediye başkanımız vardı. İşinde pek başarılı değildi."

Lanark uyudu, derken çığlıklar ve bağrışmalarla uyandı. Yapış yapıştı ve terliyordu. Hava çok sıcaktı, koğuş boşalmış, sadece köşede bir yatak kalmıştı; yataktan ihtiyar bir kadın, "Bizi burada bırakamazlar, bu yaptıkları doğru değil!" diye feryat ediyordu. İçeri bir asker girdi, dikkatle etrafı kolaçan etti, ihtiyar kadının ona bakan gözlerine aldırış etmeden boş yatakların arasından ağır ağır Lanark'a doğru ilerledi. Aksi, yakışıklı, hafiften bebek yüzlü, boylu poslu bir adamdı, görünüşe göre silahı yoktu. Üzerindeki tek nişan beresindeki rozetti: ayasında göz olan el şeklinde bir rozet. Öylece durup Lanark'a baktıktan sonra, yatağın kenarına oturup, "Merhaba Baba," dedi.

"Sandy?" diye fısıldadı Lanark, gülümseyip eline dokundu. Mutluluktan uçacak gibiydi. Asker, "Buradan çıkmamız gerek. Binanın temeli çatırdadı," dedi.

Yatağın yanındaki dolabı açıp pantolon, ceket ve ayakkabı çıkardı; Lanark'ın giyinmesine yardım ederken, "Keşke bizimle irtibatı koparmasaydın," dedi.

"Nasıl oldu bilmiyorum."

"Bize yazabilir ya da telefon edebilirdin."

"Hiç zamanım yok gibiydi. Yine de hiçbir faydam olmadı Sandy. Hiçbir şeyi değiştiremedim."

"Tabii ki hiçbir şeyi değiştiremedin. Dünya sadece sıradan işler yapan ve ezilmeyi reddeden insanlar sayesinde gelişiyor. Üreticiler kendi başının çaresine bakmadığı müddetçe kimse mal sahiplerini servetlerini üreticilerle paylaşmaya ikna edemez."

"Politikayı hiç anlayamadım zaten. Nasıl geçiniyorsun, Sandy?"

"Muharrikler ve tamirciler için rapor yazıyorum."

"Nasıl bir iş bu?"

"Acele etmemiz gerek Baba. Ayağa kalkabilecek misin?"

Dizleri zangır zangır titrediği halde ayağa kalkmayı becerdi. Köşe-

deki ihtiyar kadın, "Evlat, bana da yardım eder misin evlat?" diye acı acı inledi.

Alexander, "Burada bekleyin! Yardım geliyor!" diye sertçe bağırdı. Lanark'ın kolunu omzuna atıp belini kavradı ve alçak sesle söylene söylene onu kapıya doğru götürdü. Zeminde aksi yönde bir eğim olduğundan, yokuş yukarı yürümeye uğraşıyorlardı. Bağırış çağırışlar giderek yükseldi. Alexander durup, "Bak, eskiden bazı açılardan hassas bir adamdın, onun için dışarı çıkınca gözlerini kapat. Elimizden hiçbir şey gelmeyen şeyler oluyor," dedi.

"Nasıl istersen evlat," dedi Lanark gözlerini kapatarak. Beline sarılan kol ona öyle kuvvetli bir mutluluk ve güvenlik hissi veriyordu ki kendi kendine gülmeye başladı.

Oğlunun yardımıyla acı feryatların arasından bir hayli basamak indikten sonra ayak bileklerinin başkalarının parmak uçlarına değdiği bir yerden geçti, gerçi hava serinlememişti ama gürültüler ve oradan oraya koşan ayaklar dışarıda olduklarını gösteriyordu. Gözlerini açtı. Gördükleri dengesini bozdu, toparlanmaya çalışırken dengesini daha da kaybetti. Alexander, "Sakin ol Baba," diyerek onu destekledi. Çoğu kadınların refakatindeki çocuklardan oluşan büyük, başıboş bir kalabalık bir yamaçtan düşe kalka geniş, açık bir kapıya doğru akın ediyordu. Ne var ki bu yamaç bir şehir meydanıydı. Etrafı aydınlatan yana yatmış sokak lambaları, sağlı sollu yan devrilmiş binalar, yakındaki katedralin eğik kubbesi bütün arazinin bir geminin bordası gibi yan yattığını gösteriyordu.

"Neler oldu böyle?" diye bağırdı Lanark.

"Göçme," dedi Alexander, bir yandan da onu kalabalığın gittiği yöne götürüyordu. "Yakında bir göçme daha olacak, hem de daha beteri. Acele et."

Lanark'ın ayağı yere her değdiğinde süreğen elektrik şokuna benzer bir titreşim hissediyordu. Titreşim bacaklarına güç veriyordu sanki. "Bu hoşuma gitti," deyip kıkırdadı, hareketleri handiyse çevikleşmişti.

Bunun üzerine, "Tanrım," diye mırıldandı Alexander.

"Bunamış gibi mi konuşuyorum Sandy? Bunamadım. Bu kapı mezarlığa, Kabristana açılıyor, değil mi?"

"Binalardan uzakta daha güvende oluruz."

"Bu mezarlığı iyi bilirim Sandy. Annen de öyle. Orası hakkında sana bir sürü şey anlatabilirim. Mesela yaklaştığımız şu köprü var ya,

onun altından bir zamanlar nehrin bir kolu akardı."

"Sus da yürümeye devam et Baba."

İnsanlar loş mezarlıkta kâh çimenliklerin üzerine çömelmiş kâh küçük patikalara dağılmıştı. Tepenin üst tarafındaki hoparlörden gelen bir ses insanlara yüksek anıtlardan uzak durmalarını söylüyordu. "Rima zirvenin orada bir yerdedir herhalde, devam edebilecek misin?" dedi Alexander.

"Evet, evet!" dedi Lanark heyecanla. "Evet, hep beraber zirveye çıkmamız lazım, sel olacak, muazzam devasa bir tufan.

"Saçmalama Baba."

"Saçmalamıyorum. Birisi bana her şeyin bir tufanla sonlanacağını söylemişti, bundan da gayet emindi. Evet, sırf manzarayı görmek için bile olsa mümkün mertebe yükseğe çıkalım."

Küçük sarp patikalardan tırmandıkça Lanark kendini giderek daha enerjik ve neşeli hissediyordu. Sekerek yürümeye çalıştı.

"Evli misin Sandy?"

"Sakin ol Baba, keşke bana tam adımla hitap etsen. Hayır, evli değilim. Teselli olur mu bilmem ama bir kızım var."

"Teselli ha, hem de nasıl! O da zirvede olacak mı?"

"Hayır, çok şükür o buradan daha güvenli bir yerde. Silah seslerini duyuyor musun?"

Uzaktan bir patlama sesi geldi.

"İnsanlar böyle bir zamanda hâlâ nasıl savaşabiliyorlar?" dedi Lanark, sesi öfkeden tizleşmişti.

"Corquantal Galaxy şirketi Unthank'teki fabrikasını kapatma peşinde, ama Üreticiler, Muharrikler ve Tamirciler onların karşısında Tek Maaşlıları destekliyor, bu yüzden de konsey Cocquigrue'ları buraya gönderdi."

"Bu söylediklerinden hiçbir şey anlamadım. Cocquigrue'lar da nedir?"

"Zamanı gelince anlatırım."

Aşağıda kalan şehirde binalar yanıyordu. Anıtlar ile zirve arasındaki küçük insan topluluğunun üzerine, yüksek binaların duvarlarından titrek parıltılar yansıyordu. Gözleri yaşardığından ötürü Lanark onları net göremiyordu. Artık Rima'nın muhtemelen yaşlı bir kadın olduğu aklına geliverdi, bu düşünce ona beklenmedik bir acı verdi. "Oturmam

lazım," diye mırıldanıp, granit bir levhanın kenarına çöktü. Levhadan gelen titreşim sırtını rahatsız etti. Az ileride kollarında kolluklar olan, eski moda bir radyo vericisinin başına üşüşmüş bir grup adam gördü. Grubun yanında duran siyah elbiseli, etine dolgun bir kadın Alexander'a el salladı, sonra da gelip bir elini Lanark'ın omzuna attı. Lanark ağzı bir karış açık, onun çocuksu bir ciddiyetle gerilmiş küçük ağzına, iri gözlerine, geniş burnuna bakakalmıştı. Gerçi biraz yorgun görünüyordu ve parlak saçları yer yer kırlaşmıştı, ama yüzü ilk kez Elit Kafe'de gördüğü yüzün tıpatıp aynısı gibiydi.

"Sen Rima olamazsın..?" dedi.

Kadın gülerek, "Beni tanımakta hep güçlük çekerdin zaten," dedi. "Yaşlanmışsın Lanark, yine de seni ilk görüşte tanıdım."

"Şişmanlamışsın," dedi Lanark gülümseyerek.

"Rima hamile," dedi Alexander asık suratla. "Bu yaşta."

Rima ters ters, "Yaşımı bilmiyorsun ki," dedikten sonra, "Seni Horace'la tanıştıramadığım için kusuruma bakma Lanark, ama seninle tanışmayı reddediyor. Bazen aptalın teki olup çıkıyor," diye ekledi.

"Horace da kim?"

"Seninle tanışmak istemeyen biri. Ayrıca rezil bir telsiz operatörü," dedi Alexander aksi bir tavırla.

Lanark ayağa kalktı. Yerdeki titreşim güçlü, neredeyse işitilebilir bir vuruşa dönüşmüştü. Rima, "Korkuyorum Alex, bana kötü davranma," dedi endişeyle.

Vuruş kesildi. Müthiş bir sessizliğin ortasında sıcak hava insanın derisini adeta kavuruyordu. Lanark kendini öyle ağır hissediyordu ki birden dizlerinin üstüne düştü, ardından öyle bir hafifledi ki havaya yükseldi. Tekrar yere indiğinde beklediği yerde değildi. Yattığı yerden gümbürtüyü ve bağrışları dinliyor, bir dikilitaşın alevler içindeki tepesine bakıyordu; dikilitaş üstüne öyle bir eğilmişti ki, ya çatlayacağını ya da devrileceğini düşündü. Derken yine ağırlaştı, sonra tekrar hafifledi, bu defa sadece kafası yerden yükseldi ve küt diye geri devrilmesiyle hafiften sersemledi. Bir daha gördüğünde dikilitaş dimdik duruyordu ve tamamen akkor haldeydi.

"Lütfen, bana neler olduğunu anlat," dedi Rima, gözlerini ellerine gömmüş, yerde kıvrılmış yatıyordu. Herkes yere uzanmıştı, bir tek Alexander radyo vericisinin yanına çömelmiş, ısrarla düğmeleri çeviriyordu.

"Yer yine düzleşti," dedi Lanark doğrularak, "yangın da yayılıyor."

"Çok mu kötü?"

"Muhteşem. Her yeri sarmış. Bakman lazım."

Yanan binanın ardında kıpkırmızı bir ışık şeridi vardı, çökmüş ve çökmekte olan çatıların üstünden ışığa doğru bulutlar yükseliyordu. Başka hiç ışık görünmüyordu. "Önce yangın, sonra tufan!" diye zafer narası attı Lanark. "Eh, gayet ilginç bir hayat yaşadım."

"Her zamanki gibi bencilsin!" diye haykırdı Rima.

"Sessiz olun, Savunma Komutanlığıyla bağlantı kurmaya çalışıyorum," dedi Alexander.

"Artık savunulacak bir şey yok, suyun sesini duyuyorum," dedi Lanark. Uzaktan belli belirsiz çığlıklarla karışık bir çağıltı sesi geliyordu. İki abidenin arasından topallaya topallaya yamacın kenarına gidip, dik durabilmek için boynu bükük bir akasyanın dalına tutunarak merakla aşağıya baktı.

Hava soğuk, ani bir rüzgârla serinlemişti. Çağıltı büyüyerek kabarıyordu, Kabristan ile katedralin arasındaki caddenin başından beyaz bir köpük yükseldi, ardından da martıların çığlık çığlığa üzerinde uçuştuğu, önüne çıkan ne var ne yoksa yıkıp deviren dalgalar belirdi. Lanark hayalinde seli geldiği nehre, genişleyerek okyanusa dönüşen derin nehre kadar takip ederek kahkahalarla güldü. Rüzgârda hareket eden bir şey yanağına değdi, nokta nokta gri-yeşil ve pembe tomurcukları olan siyah bir daldı bu. Çatıların üzerindeki kızıl ışık solup tatlı pembe çizgilerle bezeli bir gümüşiye dönüştüğü halde, etraftaki her şeyin rengi parlaklaşıyor gibiydi. Ufuk uzun, gri bir çizgiden ibaretti. Ufka nazır belli belirsiz çatılar artan ışıkla birlikte belirginleşti. Sandığından daha az bina yıkılmıştı. Binaların ardındaki uzun, soluk bulut kümesi, şehrin etrafına duvar örmekten ziyade geri çekiliyormuş gibi görünen açık seçik tepelere dönüştü, tarla ile ormanlığın oluşturduğu sedefli gri hududun gerisindeki alan yükselerek uzak bir bayıra dönüştü. Tepedeki karanlık, rüzgârla birlikte dağılarak yerini aralarından masmavi semanın göründüğü bulutlara bıraktı. Yan tarafa bakınca, defne ağacının ardından altın gibi parlayarak yükselen güneşi, göz kırpan ışığı ve kımıldanan yaprakların arasında dans eden boşluğu gördü. Lanark genişlik hissiyle sarhoşa dönerek dört bir tarafa dönmeye başladı; ışık hemen elinin altındaki renkleri, bulutları, açıklıkları ve gerçek, elle tutulabilir şeyleri yaratırken, gözleri ve ağzı ardına kadar açık vaziyette öylece ba-

kıyordu. Alev alev yanan binalar bütün bu ışığın içinde hemencecik tükenecek küçücük alazlar gibi görünüyordu. Hafif bir hayal kırıklığıyla, selin caddedeki eğimden geri çekildiğini gördü.

Rima yanına gelip, "Yine yanıldın Lanark," dedi muzip muzip.

Lanark başını sallayıp iç geçirdikten sonra, "Rima, beni hiç sevdin mi?" diye sordu.

Rima güldü, ona sarılıp yanağından öptü. "Sevdim tabii ki, hem de beni sık sık gayet kaba bir şekilde başından atıp durmana rağmen. Yine ateş etmeye başladılar."

Bir müddet durup patlamalara ve çatırtılara kulak verdiler. "Savunma Komutanlığı Alex'i bakım için çağırdı. Çok acilmiş, ama senin için olabildiğince çabuk döneceğini söyledi. Burada kalman gerekiyor, geç kalırsa endişelenme."

"Tamam."

"Seni yanımda götüremediğim için kusura bakma, ama Horace bazen aptalın teki olup çıkıyor. Onun gibi genç bir adam neden seni kıskansın ki."

"Bilmem."

Rima güldü ve yanağından öpüp uzaklaştı.

Lanark bir süre sonra topallaya topallaya abidelerin arasındaki boşluğa geri gitti, yine granit levhanın kenarına oturdu. Yorgundu ve üşüyordu, ama beklemekten son derece memnundu. Etrafta kimsecikler yoktu, neden sonra çakıllarda bir ayak sesi duydu. Elinde gümüş topuzlu bir teşrifatçı asası olan siyah beyaz giyimli biri yanına yaklaştı. Lanark perukanın altındaki yüze odaklanmakta güçlük çekiyordu: gözüne kâh Munro gibi kâh Gloopy gibi görünüyordu.

"Munro? Gloopy?" dedi.

"Benim, efendim," dedi adam, kafasını saygıyla eğerek. "Size sıradışı bir ayrıcalık sunmak için gönderildik."

"Sizi kim gönderdi?" diye terslendi Lanark. "Enstitü mü konsey mi? İkisinden de hoşlanmıyorum."

"Bilgi ve devlet yok oluyor. Ben şu an dünya bakanlığını temsil ediyorum."

"Her şey yeniden adlandırılıp duruyor. Artık umursamıyorum. Bana açıklamaya kalkışma."

Adam yine kafasını eğdi ve "Yarın öğle vaktini yedi dakika geçe

öleceksiniz," dedi.

Tepesinde, gökyüzünde çığlıklar atarak dönen bir martı bu sözleri neredeyse bastırdıysa da Lanark hepsini eksiksiz anlamıştı. Bir annenin daracık bir koridorda düşmesi gibi, omzundaki polis eli gibi, bütün hayatı boyunca bunu bilmiş, bunu beklemişti. Kulakları dehşete düşmüş bir kalabalığın sesini andıran bir gürlemeyle doldu; "Ölüm bir ayrıcalık değildir," dedi fısıltıyla.

"Ayrıcalık onun ne zaman geleceğini bilmektir."

"Ama ben... ben birkaç ölümden geçtiğimi hatırlıyor gibiyim."

"Onlar provaydı. Bir dahaki ölümden sonra sizden geriye hiçbir şey kalmayacak."

"Canım acıyacak mı?"

"Pek değil. Şu an sol kolunuzda hiç his yok; onu kıpırdatamıyorsunuz. Birazdan tekrar düzelecek, ama yarın öğle vaktini beş dakika geçe bütün bedeniniz hissizleşecek. İki dakika boyunca görebilecek, düşünebilecek, ama kıpırdayamayacak ve konuşamayacaksınız. Geçireceğiniz en kötü süre bu olacak. Bu süre bitiminde de öleceksiniz."

Lanark öfkeyle karışık bir kendine acımayla kaşlarını çattı. Teşrifatçı hürmetle, "Bir şikâyetiniz var mı?" diye sordu.

"Ölmeden önce daha çok sevgi istiyorum. Sevgiyi yeterince yaşayamadım."

"Herkesin şikâyeti bu. Yapacak daha iyi bir şeyiniz varsa, ölüm cezası konusunda temyize başvurabilirsiniz."

"Daha fazla maceraya atılmam gerektiğini ima ediyorsanız, almayayım kalsın, macera istemiyorum. Ama ben burada yokken oğlum – *dünya* nasıl ayakta kalacak?"

Teşrifatçı omuz silkip ellerini açtı.

"Tamam git, hadi, git bakalım," dedi Lanark daha nazik bir edayla. "Aslında daha sıradışı bir ölümü, mesela kafama yıldırım düşmesini yeğlerdim, dünyaya bunu söyleyebilirsin. Ama vakti geldiğinde ölüme katlanmasını da bilirim."

Teşrifatçı ortadan kayboldu. Lanark onu unutup çenesini ellerine dayadı ve uzun bir müddet, hareket eden bulutları seyre dalarak oturdu. Hafif endişeli, sıradan ihtiyar bir adamdı, gelgelelim gökyüzünde ışığı gördüğüne de memnundu.

KÜÇÜKKEN BÖLGELERİ, KAYNAKLARI, DÜŞMANIN VE SEVGİNİN BULUNDUĞU YERLERİ GÖSTEREN HARİTALAR ÇİZMEYE BAŞLADIM. ZAMANIN TOPRAĞA BİR ŞEYLER KATTIĞINI BİLMEZDİM. OLAYLAR DURMADAN AŞAĞIYA SÜRÜKLENİYOR, SINIR İŞARETLERİNİ SİLİYOR, TOPRAK SEVİYESİNİ YÜKSELTİYOR, TIPKI KAR GİBİ .

BÜYÜDÜM. ÇİZDİĞİM HARİTALARIN TARİHİ GEÇTİ. ARTIK TOPRAK ÜSTÜMDE UZANIYOR. KIPIRDAYAMIYORUM. GİTME VAKTİ GELDİ.

HOŞÇAKALIN